בס״ד

יקוו המים

דברי תורה, גימטריות
ורמזים מהפסוקים והאותיות

ספר שמות א׳

בראשית פרק א׳ פסוק ט׳:

״ויאמר אלקים *יקוו המים* מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה ויהי כן״

ע״פ חז״ל מעבר לסיפור בריאת העולם יש בפרשה זו רמזים לעתיד לבוא. עוד אמרו חז״ל שכל יום בבריאה הוא כנגד אלף שנים בעולם. אולי הפסוק הנ״ל (יום שלישי לבריאה) רומז על מאורע שהתרחש באלף השלישי: **מתן תורה**.

ספרי (וזאת הברכה):
״...מלמד שהחזיר הקב״ה התורה על כל העולם ולא רצו לקבלה עד שבאו ישראל וקבלוה״
״ויאמר אלקים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד״—׳אין מים אלא תורה׳.
הקב״ה החליט לתת את התורה ולרכז אותה בעם אחד—**״אל מקום אחד״**, לעם ישראל, ״ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ״.
ותראה היבשה״, לאחר נתינת התורה לעם ישראל בולט העדר התורה והקדושה אצל הגויים.
״ויהי כן״, כך נשאר סדר עולם, 70 אומות ללא תורה, **״כן״** עולה למנין **70**, כנגד עם ישראל שעם התורה.

חז״ל אומרים: אם אומרים לך שיש חכמה בגויים-- תאמין, יש תורה בגויים-- אל תאמין.

על הכותרת

הובא לידיעתי, על ידי הרב פרפ׳ יחזקאל בבקוף, כי הרב שמואל אבן תבון (תלמידו ומתרגם ספריו של הרמב״ם) כתב לפני כ- 800 שנה ספר בשם ״מאמר יקוו המים״. ברצוני להבהיר כי שם החוברת שלפניכם- ״יקוו המים״ מבוסס על דבר התורה שלמעלה ובלא כל קשר למאמר של הרב שמואל אבן תבון.

לעילוי נשמת נכדי:
סגן (סיירת מטכ"ל) **נוה אלעזר לקס הכהן ז"ל**
שנפל בקרב עם מחבלים בקיבוץ בארי בשבת קודש, שמיני עצרת, תשפ"ד
תנצב"ה
ה' יקום דמו

קינה

על מלחמת חרבות ברזל
ולעילוי נשמת סגן **נוה אלעזר לקס** הי"ד

עיניי עיניי מורידות מים על בנינו שאינ**נו** **ה**יום בחיים.
גיבורי כוח שעמדו בפרצ**ה** **ונ**פלו ארצה.

שונא**ינו** **ה**רגישו הפילוג והקיטוב בתוכנו.
ובערפל שעטף אותנו פרצו לארצנו.

עיוור עיוור היינו ביום שמחתנו.
עצרת לצערת **נ**הפך **ו**בנינו **ה**לכו בשבי.

ישראל בצרה על רפיון כלל גדול בתורה.
"לא תשנא את אחיך בלבבך", ואהבת לרעיך"

חטאינו נקמו בנו, אויבי**נו** **ה**שיגנו, חמס, חיזבאללה, חותים תקפו את ארצנו.
מקטרגים התומכים באויב**נו** **ה**רימו קולם **נ**גדנו **ו**צועקים **ה**שמד לכלותינו.

"מאין יבא עזרי? "עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ"

שערי תפלה נעולים, **נ**תעורר **ו**נבכה **ה**לא שערי דמעה פתוחים.
בבכי **נ**שוב **ו**נבקש **ה**צלה מאלקנו שבשמים.

נשמות **ו**ולדנו **ה**יו לקרבן, הצל **נ**א **ו**תיק **ה**רחמן.
נא סתום פיות מקטרג**נו**, **ה**פר מחשבות ומעשי שונאינו נגדנו.
"כי אין בנו מעשים עשה עמנו צדקה וחסד והושיענו"

וגם לעילוי נשמות:

אבי מורי: **ר' חיים אלעזר בן ישראל הכהן** (לקס) ז"ל
איש בעל לב טוב

אמי מורתי: **מרת רחל בת זלמן** ז"ל
אשה חשובה ובעלת צדקה

סבתי: **מרת הנדה בת מרדכי יצחק הלוי** (הרשקוביץ) ז"ל
לבית קלוש (סבתא מצד האם)

מורי חמי: **ר' יוסף שמואל בן יחזקאל הכהן** (קריגר) ז"ל

חמתי: **מרת חנה גיטל בת שלמה זלמן** ז"ל

אחותי: **אלטע חנה בת חיים אלעזר הכהן** ז"ל

ולעילוי נשמות סבתי ומשפחת אבי שנרצחו על ידי המרצחים במלחמת העולם השניה.

תודה לה' יתברך, שהצליח דרכי להוציא לאור חוברת זאת לעילוי נשמת הורי זצ"ל.

חז"ל אמרו: אין דבר שלא נרמז בתורה.
<u>פרקי אבות פרק ה' משנה כ"ו</u>: "בן בג אומר: הפך בה והפך בה **דכלא בה**..."

בתקופתנו, אנו עדים למחקרים בפענוח צופני התורה. עידן המחשבים פתח לפנינו אפשרויות חדשות לחקור את החכמה והסוד שבתורה. כידוע פרשו חז"ל את פסוקי התורה בשיטת ה'**פרדס**' (**פ**שט, **ר**מז, **ד**רש, **ס**וד). דרישתם בדרך זו הראתה לנו שיטות שונות ביניהן הגימטרייה, דרישת הרשומים, נוטריקונים ועוד.

החוברת שלפניכם כוללת דברי תורה, גימטריות, וגם רמזים מהאותיות מפרשיות השבוע, רעיונות, ונאומים מאירועים משפחתיים.

לעיתים הגימטרייה של פסוק (או חלקו) שווה בקירוב או במדויק לגימטרייה של הפירוש אותו נתנו חז"ל לפסוק זה.

כתוב:
<u>אבות (פרק ד' משנה כ')</u>:
"**רבי מאיר אומר אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו..**."

בקשה לקורא ספר זה:
"**אל תסתכל בקנקן**" - נא לא להסתכל בחיצוניות של הספר
(קרי בטעויות כתיבה , באיות, ובדקדוק)
"**אלא במה שיש בו**" – בתוכן העניינים והרעיונות.

יחיאל לקס
רחובות, ישראל
מרחשון התשפ"ה

כל דברי התורה (של כל ספרי יקוו המים) נמצאים באתר:
yekavu-hamayim.com

רב תודות לאשתי, אלן, שעזרה בתיקון שגיאות כתיב.

תודה לבתי לאה נחמני, שתרמה מזמנה ועזרה בהגהת חלק מהחוברת.

תודה לבני דני, שקרא חלק מדברי התורה ותרם לשיפורם, ושעזר בהגהת חלק מהחוברת.

תודה לנכדי, עמיחי צבי, שקרא חלק מדברי התורה ותרם לשיפורם, ושעזר בהגהת חלק מהחוברת.

תודה לרב נריה קורש שהביא לתשומת לבי את אשר כתוב:
<u>ברכות (נ"ח, א'), נדרים (ח',ב'), ילקוט ירמיהו (רמז ש"ו), זוהר רע"ם פנחס רל"ה:</u>
"אמר רבי יוחנן משום רשב"י:
כשם שאי אפשר לבר (תבואה) בלא תבן (קש) כך אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים"
ועל אותו משקל נאמר:
שכשם שאי אפשר לבר בלא תבן כך אי אפשר לספר בלי טעויות.
וביחוד שמדובר בספר זה, שכל מילה בו צריכה להיות שקולה בשקל הקודש.

ולכן נשמח מאוד לקבל הארות והערות הקשורות לתוכן הספר,
בכתובת: חוה לוצקי 13, רחובות, 7625176
טלפון: 08-9476223
050-9444615

בברכת התורה,

יחיאל לקס

תוכן עניינים

פרשת שמות..... 9
פרשת וארא..... 165
פרשת בא..... 253
פרשת בשלח..... 371

פרשת שמות

פרק א' פסוק א':
" ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה"
רש"י: "להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים"

"<u>ואלה שמות בני ישראל הבאים</u>" עולה **1449**
<u>להודיע חיבתן שנמשלו לכוכבים</u> עולה **1449**

* * * * * * * * *

"עם בני ישראל"

פרק א' פסוק ט':
"ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו"

כאן בפעם הראשונה פרעה קורא להם "עם" ("עם בני ישראל").

כאשר בני ישראל התרבו, והגיעו לס' ריבוא, הם הפכו לעם.
"**עם בני ישראל**" באתב"ש: **זי שטם מבגתך** עולה **831**
ס' ריבוא באתב"ש: **ח גמשפת** עולה **831**

פרעה לא פחד מבני ישראל אלא מ"עם בני ישראל".
כי המילים "בני ישראל" ביטוי לאוסף של יחידים (שלא בהכרח פועלים ביחד כגוף אחד).
אבל, הביטוי "עם בני ישראל" ביטוי לגוף אחד:
"**עם**" עולה **110**
גוף אחד עולה 102 ועוד 6 אותיות ועוד 2 מילים עולה **110**

המילה 'עם' ביטוי לרבים שפועלים ביחד כגוף אחד.
ומעם יש להיזהר כי יש להם כוח וסגולה שאין לאוסף של יחידים. ומזה פחד פרעה.
והלשון, לשון יחיד "רב" ולא 'רבים', "ועצום" ולא 'ועצומים'.
וגם:
פרק א' פסוק י"ב:
"וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרץ ויקצו מפני בני ישראל"
הלשון, לשון יחיד, "ירבה" ולא 'ירבו', "יפרץ" ולא יפרצו.
ללמדנו:
שכאשר בני ישראל מאוחדים לעם ופועלים ביחד ("כגוף אחד בלב אחד"), אז הם מצליחים.
ואז אויביהם מפחדים מהם ונופלים לפניהם.

ועוד:
יש לפחד מהם כאשר הם מלוכדים, כאשר הם "עם".
כי לציבור יש הבטחה לתשובה:
"**עם בני ישראל**" עולב **713** למנין המילה '**תשובה**'.
ויש זכות הציבור, שכאשר עושים תשובה בלב שלם הם נענים, והיא מתקבלת.
ותשובת הציבור מועילה גם לקרוע את גזר הדין שכבר ניתן.
וגם (גמרא ברכות ח', א', אמרה של רבי נתן) "שאין הקב"ה מואס בתפילתן של רבים"

ועוד:
זכות ציבור באתב"ש: **עלפא המשך**
עולה 609 ועוד 2 מילים עולה **611** למנין המילה '**תורה**'.
לרמוז:
"עם בני ישראל" הם הציבור שקבלו התורה, והעולם מתקיים בגלל זכות הציבור הלומדים תורה יומם ולילה.
(וגם זכות הציבור הלומדים תורה ביחד יותר גדולה מזכות יחידים באותו מספר הלומדים תורה בנפרד).

* * * * * * * * *

״וישימו עליו שרי מסים״

פרק א׳ פסוק י״א:
״וישימו עליו שרי מסים למען ענתו בסבלתם ויבן ערי מסכנות לפרעה את פתם ואת רעמסס״

פרעה גזר על בני ישראל עבודה קשה כדי למנוע מהם פרו ורבו.
כי אמר (שמות א׳ ט׳-י׳) ״הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו הבה נתחכמה לו פן ירבה״.
מטרתו ששם עליהם שרי מסיס שתהיה להם עבודה קשה כדי להחליש הזכרים, שלא יהיה להם כוח לשום דבר אחר, ובמיוחד לא לפריה ורביה, ולפי:
״**שרי מסים**״ עולה **660**
להחליש זכרים עולה **660**

וגם:

1) ״**וישימו עליו שרי מסים למען ענתו בסבלתם**״
ראש תיבות, אותיות: **ו׳, ע׳, ש׳, מ׳, ל׳,** ע׳, **ב׳** עולה **518**
פריה ורביה עולה **518**

2) ״**בסבלתם ויבן ערי מסכנות**״
סוף תיבות, אותיות: **ם׳, ן׳, י׳, ת׳** עולה **500**
פרו ורבו עולה **500**

3) ״**פתם ואת רעמסס**״
סוף תיבות, אותיות: **ם׳, ת׳, ס׳** עולה **500**
פרו ורבו עולה **500**

4) ״**פתם ואת רעמסס**״
ראש תיבות, אותיות: **פ׳, ו׳, ר׳** עולה **286**
פרו עולה **286**

כדי למנוע מהם תשמיש המיטה (בעילה של מצווה), ולפי:

1) ״**למען ענתו בסבלתם ויבן**״
ראש תיבות, אותיות: **ל׳,** ע׳, **ב׳, ו׳** עולה **108**
בועל עולה **108**

2) ״**למען ענתו בסבלתם ויבן**״
באתב״ש:
כיזט זטאף שחשכאי פמשט
סוף תיבות, אותיות: **ט׳, ף׳, י׳, ט׳** עולה **108**
בועל עולה **108**

3) "**פתם ואת רעמסס**"
באתב"ש:
ואי פתא גזיחח
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ו'+י', פ'+א', ג'+ח'** עולה **108**
בועל עולה **108**

4) "**ויבן ערי מסכנות לפרעה**"
באתב"ש:
פמשט זגם יחלטפא כוגזץ
ראש תיבות, אותיות: **פ', ז', י', כ'** עולה **117**
בעילה עולה **117**

לפי המדרש לפרעה היו שלשה יועצים בנושא בני ישראל, יתרו, איוב , ובלעם.
יתרו יעץ טוב על ישראל, איוב שתק, ובלעם יעץ רע על ישראל.
בלעם הוא זה שיעץ לפרעה לזרוק ילדי בני ישראל לים, ולפי:
"**לאמר כל הבן הילוד היארה**" עולה 654 ועוד 19 אותיות עולה **673**
בלעם יועץ פרעה עולה **673**

כשונא ישראל כנראה בלעם גם הסכים לעבודת פרך שפרעה גזר עליהם, ולפי:
1) "**מסכנות לפרעה את פתם ואת רעמסס**"
ראש תיבות, אותיות: **מ', ל', א',** פ', **ו', ר'** עולה **357**
'מה יעץ בלעם' עולה **357**

2) "**מסים למען ענתו בסבלתם**"
ראש תיבות, אותיות: **מ',** ל', **ע', ב'** עולה **142**
בלעם עולה **142**

3) "**ערי מסכנות לפרעה את פתם**"
באתב"ש:
זגם יחלטפא כוגזץ תא ואי
סוף תיבות, אותיות: **ם', א', ץ', א', י'** עולה **142**
בלעם עולה **142**

* * * * * * * *

"כל נפש"

פרק א' פסוק ה':
" ויהי כל נפש יצאי ירך יעקב שבעים נפש ויוסף היה במצרים"
רש"י: "...הוא יוסף הרועה את צאן אביו. הוא יוסף שהיה במצרים ונעשה מלך ועומד בצדקו"

1. "**נפש ויוסף היה במצרים**" עולה 994 ועוד 17 אותיות ועוד 4 מילים עולה **1015**
הוא יוסף הרועה את צאן אביו עולה **1015**

2. "**ויוסף היה במצרים**" עולה 564 ועוד 14 אותיות עולה **578**
יוסף המלך העומד בצדקו עולה **578**

מדרש רבה (א', י"ט): "והא"ר חמא בר חנינא, יוכבד היתה, והיא היתה הורתה בדרך ולידתה בין החומות"

א. "**ויהי כל נפש** עולה **511**
הוי יוכבד בת לוי עולה **511**

ב. "**יעקב שבעים נפש**" עולה **1034**
היא יוכבד לידתה בין החומות עולה **1034**

ג. "**ויהי כל נפש יצאי ירך יעקב**" עולה **1034**
היא יוכבד לידתה בין החומות עולה **1034**

ד. " **ויהי כל נפש יצאי ירך**" עולה 852 ועוד 16 אותיות עולה **868**
בת לוי היתה עולה **868**

החשבון חסר, יש רק 69 נפשות, וחז"ל אמרו יש 70 נפש כולל יוכבד בת לוי שנולדה בין החומות בכניסתם למצרים.
"**כל נפש**" כולל את יוכבד בת לוי שהיתה הורתה בדרך ולידתה בין החומות.

* * * * * * * * *

"ויוסף היה במצרים"

פרק א' פסוקים ה'-ו':
"ויהי כל נפש יצאי ירך יעקב שבעים נפש ויוסף היה במצרים. וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא"
רש"י: "...הוא יוסף הרועה את צאן אביו הוא יוסף שהיה במצרים ונעשה מלך ועומד בצדקו"

"יעקב שבעים נפש"
ראש תיבות, אותיות: **י', ש', נ'** עולה **360**
יוסף צדיק עולה **360**

"יצאי ירך יעקב שבעים נפש ויוסף היה במצרים וימת"
באתב"ש:
מהתם מגל מזדש בשזמי טוב פמפחו צמץ שיהגמי פמיא
סוף תיבות, אותיות: **ם', ל', ש', י', ב', ו', ץ', י', א'** עולה **489**
בצדקו באתב"ש: **שהקדף** עולה **489**

"ירך יעקב שבעים נפש ויוסף היה במצרים וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא"
ראש תיבות, אותיות:
י', י', ש', נ', ו', ה', ב', ו', י', ו', א', ו', ה', ה' עולה **422**
שבעים עולה **422**

"במצרים וימת יוסף וכל"
באתב"ש:
שיהגמי פמיא מפחו פלך
ראש תיבות, אותיות: **ש', פ', מ', פ'** עולה **500**
ע' נפש עולה **500**

* * * * * * * * *

"פרו וישרצו"

פרק א' פסוק ז':
" **ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם** "
רש"י: "שהיו יולדות ששה בכרס אחד"

1) **תשמיש** באתב"ש: **אשימב** עולה 55 ועוד 5 אותיות עולה **60**
שרצים האתב"ש: **בגהמי** עולה **60**
בני ישראל במצרים הגיעו מ70 נפש ל60 ריבוא.

2) "**פרו וישרצו**" עולה 898 ועוד 2 מילים עולה **900**
ששה בכרס אחד עולה **900**

3) "**פרו וישרצו**" באתב"ש: **וגף פמבגהף** עולה 299 ועוד 2 מילים עולה **301**
ו' בכרס אחד עולה **301**

* * * * * * * * *

"ויקם מלך הדש"

פרק א' פסוק ח':
"ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף"
רש"י: "רב ושמואל. חד אמר חדש ממש וחד אמר שנתחדשו גזרותיו (סוטה י"א)"

הלא, גם אם המלך היה מלך חדש ממש היו למצרים ספרי זיכרונות של המלכות. ושמה מוכרח להיות כתוב על יוסף. ואיך לא ידע את יוסף?

אלא צריכים להגיד לפי המדרש:
שמות רבה (א', ח'): "רבנן פותחין פתחא להאי קרא (יהושע ה') 'בה' בגדו כי בנים זרים ילדו עתה יאכלם חדש חלקיהם', ללמדך כשמת יוסף הפרו ברית מילה, אמרו נהיה כמצרים"
(קרי 'חודש' וכתיב "חדש")

כאשר יוסף מת בני ישראל הפסיקו למול.
ונראה להגיד:
כאשר בני ישראל היו נימולים הם היו שונים מהמצרים. ואז היה פחות פחד לפרעה מהם. אבל כאשר הם הפסיקו למול והתחילו להתבולל בתוך מצרים ("אמרו נהיה כמצרים") יותר קשה לדעת מי הם. ואז יש פחד, בגלל כמותם ועצמתם - שהם ישתלטו על המדינה מבפנים. ולמרות שכתוב שבגלל שלא שינו מלבושם וללשונם הם נגאלו, בכל עת הם יוכלו בקלות לשנות מלבושם ולדבר בלשון מצרי ולהיות שקופים בין המצריים. אבל כאשר יש ברית מילה בבשרם אי אפשר להיות ממש כמצרי.
(וגם לפי חז"ל רק אחד מחמשים או אחד מחמש מאות זכו לצאת ממצרים. וייתכן שרק על אלו נאמר שלא שינו מלבושם וללשונם. ואולי על אלו שלא נגאלו לא נאמר)

"**ויקם**" עולה **156**
יוסף עולה **156**
יוסף הוא זה שהכריח את מצרים למול כתנאי לקבלת תבואה בפרוס שנת הרעב. ובגלל עזיבת בני ישראל את המצווה שיוסף הצדיק היה מקפיד עליה ביותר, מילה, יש הקש בן יוסף ל "ויקם". להגיד שאחרי מותו של **יוסף** - **"ויקם"**, בגלל שילדיהם היו ערלים קם מלך חדש:
"**מלך חדש על**"
סוף תיבות, אותיות: **ך', ש', ל'** עולה **350**
ערלים עולה **350**
בהעדר השפעתו של יוסף הצדיק עליהם בנושא המילה, שהיה מקפיד עליה, רפו ידיהם של בני ישראל במצווה המילה, ואז **ויקם** מלך חדש, שהקשה עליהם.

אחי יוסף אמרו לאנשי שכם שכדי להיות לעם אחד, אתם צריכים להיות כמונו, אתם צריכים למול. ובסוף הרגו אותם. גם כאן אם בני ישראל לא מלים ומתבוללים בתוכנו הם יהיו כמונו, ויהיה להם קל להרוג אותנו. הם יעשו לנו מעשה דומה קצת למעשה **'שכם'** מבחינת להיות עם אחד (הם הפסיקו למול), ורמז:

"**ויקם מלך חדש**"
סוף תיבות, אותיות: **ם', ך', ש'** עולה **360**
שכם עולה **360**

"**על מצרים**"
סוף תיבות, אותיות: **ל', ם'** עולה **70**
מל עולה **70**
בגלל רפיון ידי בני ישראל במצות המילה קם מלך חדש על מצרים.

המלך 'החדש' שקם על מצרים אחרי מותו של יוסף, לא ידע, או לא רצה לדעת, את יוסף- לא החשיב מעלותו של יוסף (שה' היה מצליח דרכו) ושהוא זכה להיות מושל במצרים למרות שהגיע למצרים כעבד שנמכר בעיר **שכם**.

ועוד רמזים:

1) "**ויקם מלך חדש**"
ראש תיבות, אותיות: **ו', מ', ח'** עולה **54**
54 שנים אחרי שיעקב אבינו נקבר, מת יוסף, ואז קם מלך חדש על מצרים.
יוסף חי 110 שנים. כאשר יעקב אבינו נקבר יוסף היה בן 56 (17+39).
נשאר 54 שנים עד למות יוסף, (56-110=54).

2) "**מצרים אשר לא ידע את יוסף**"
ראש תיבות, אותיות: **מ', א', ל', י', א',** י' עולה **92**
ימולו עולה **92**

3) "**ידע**" עולה 84 ועוד המילה עולה **85**
מילה עולה **85**

4) "**מלך חדש**"
באתב"ש:
יכל סקב
ראש תיבות, אותיות: **י', ס'** עולה **70**
מל עולה **70**

פרעה ממשיך לתאר את מספרם הרב ואת חוזקם של בני ישראל. אבל הם היו כבר רב ועצום גם בסוף ימי יוסף. אלא עזיבתם את מצוות המילה גרם ליחס הזה של פרעה, ולפי:
פרק א' פסוק ט':
"ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו"

1) "**הנה עם בני ישראל**"
סוף תיבות, אותיות: **ה', ם', י', ל'** עולה **85**
מילה עולה **85**

2) "**אל עמו**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **א'+ל', ע'+ו'** עולה **107**
לא מלו עולה **107**

3) "**אל עמו הנה**"
ראש תיבות, אותיות: **א', ע', ה'** עולה **76**
מול עולה **76**

4) "**עמו**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ע'+ו'** עולה **76**
מול עולה **76**

5) "**עמו הנה**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ע'+ו', ה'+ה'** עולה **86**
ימול עולה **86**

6) "**ועצום ממנו**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ו'+ם', מ'+ו'** עולה **92**
ימולו עולה **92**

7) "**עם בני ישראל**"
באתב"ש:
זי שטם מבגתך
סוף תיבות, אותיות: **י', ם', ך'** עולה **70**
מל עולה **70**

כי עכשיו צריך לפחד מהם כי הם ערלים כמונו (ומתבוללים בתוכנו):

1) "**בני ישראל רב ועצום**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ב'+י', י'+ל', ר'+ב', ו'+ם'** עולה **300**
ערל עולה **300**

2) "**ועצום ממנו**" עולה 348 ועוד 2 מילים עולה **350**
ערלים עולה **350**

3) "**עם בני ישראל רב**"
באתב"ש:
זי שטם מבגתך גש
ראש תיבות, אותיות: **ז', ש', מ', ג'** עולה **350**
ערלים עולה **350**

4) "**רב**"
באתב"ש:
גש עולה 303 ועוד 2 אותיות עולה **305**
ערלה עולה **305**

5) "**ועצום ממנו**"
באתב"ש:
פזהפי ייטף עולה 291 ועוד 9 אותיות עולה **300**
ערל עולה **300**

ויכולים (להצטרף עם שונאנו) לעשות בנו מעשה שכם:
"**בני ישראל רב**"
באתב"ש:
שטם מבגתך גש
סוף תיבות, אותיות: **ם', ך', ש'** עולה **360**
שכם עולה **360**

* * * * * * * * *

"אשר לא ידע את יוסף"

פרק א' פסוק ח':
"**ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף**"
רש"י: "רב ושמואל. חד אמר חדש ממש וחד אמר שנתחדשו גזרותיו (סוטה י"א)"

ונשאלת השאלות:
לפי מי שאמר מלך "חדש ממש", "אשר לא ידע את יוסף", למה לי?
הלא ברור שאם הוא מלך חדש הוא לא הכיר את יוסף.
(אבל בטוח שהיה כתוב בספרי מלכות של מצרים על יוסף והיה יכול לדעת עליו)

ולפי מי שאמר "שנתחדשו גזרותיו", "אשר לא ידע את יוסף", למה לי?
הלא לפי טענתו:
פרק א' פסוקים ט'-י':
"**ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו**"
"**הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שנאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ**"
הריבוי של בני ישראל זה הבעיה שלו ומה מוסיף או מוריד אם הכיר את יוסף או לא?
וגם ממתי ואיך בני ישראל הפכו לאיום על שלטונה של מצרים?
"ועלה מן הארץ"- ואם הם כן איום על השלטון מה איכפת לפרעה אם יעלו מן הארץ?
הלא הוא רוצה להתפטר מהם.
ועוד:
"ויאמר אל עמו", "עמו" כתוב ולא 'עבדיו'. מי הם "עמו"?
הלא רוב אנשי מצרים הם עבדים, ורק חלק קטן כוהנים, ורק חלק קטן חרטומים (חכמים, ויועצים). וממתי פרעה מתייעץ או משתף את 'עמו' בהחלטות של השלטון?
(הלא אחר כך אמר שמות א', כ"ב- "ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היארה תשליכהו וכל הבת תחיון", כאן כתוב "ויצו פרעה לכל עמו", דרכו של מלך לתת פקודות ולא 'ויאמר אל עמו')

ונראה לי להגיד:
כתוב: "לא ידע את יוסף".
התיאור כאן בשימוש המילה "**ידע**" שמרמז על עניני תשמיש ('וידע את אשתו').
כי אחד מהדברים שהפריע למצרים זה שיוסף ועם בני ישראל היו גדורים בעריות כאשר העם המצרי היו פרוצים בעריות.
(ואולי נגיד "ויקוצו מפני בני ישראל"- שראו את עצמם משוקצים בעריות בהשוואה לעם בני ישראל).
ועוד:
המילה "**ידע**" מרמז על ברית בין הבתרים ("ידע תדע").
שם נאמר לאברהם אבינו:
בראשית פרק ט"ו פסוק י"ג:
"ויאמר ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה".

ואם פרעה היה מכיר ביוסף הוא היה מקל בגזרותיו (ואולי לא היה הורג אותם) במידה של הכרת הטוב ליוסף על שהציל את מצרים ונתן להם חיים.
וזה היה יכול לעכב את הנבואה שנאמר לאברהם אבינו של "ועבדום וענו אותם".

המלך שקם על מצרים (מלך חדש או שנתחדשו גזרותיו) "לא ידע את יוסף" - הוא כפר בהכרת הטוב. ומי שכופר בהכרת הטוב בסוף כופר בבורא עולם, ולפי:
שמות רבה (א', ח'): "אמר רב אבין משל לאחד שרגם אוהבו של המלך. אמר המלך התיז את ראשו, כי מחר יעשה בי כך. לכך כתב עליו המקרא כלומר היום 'אשר לא ידע את יוסף', למחר הוא עתיד לומר 'לא ידעתי את ה' "

כתוב במדרש (בהתאם לדעה שפרעה היה אותו פרעה ורק חידש גזירותיו):
שמות רבה (א', ח'): "רבנן אמרי למה קראו מלך חדש והלא פרעה עצמו היה, אלא שאמרו המצריים לפרעה, בא ונזדווג לאומה זו, אמר להם שוטים אתם עד עכשיו משלהם אנו אוכלים והאיך נזדווג להם. אלולי יוסף לא היינו חיים. כיוון שלא שמע להם הורידוהו מכסאו שלשה חדשים, עד שאמר להם כל מה שאתם רוצים הריני עמכם, והשיבו אותו, לפיכך כתיב ויקם מלך חדש"

מזה אנו רואים למה "ויאמר אל עמו", כי " **עמו**" (זה השרים שלו, ואולי גם שם כולל לכל אנשי מצרים) הם אלו שרצו להזדווג לבני ישראל, הם אלו שלא סבלו את בני ישראל, והם אלו שלחצו על פרעה להזדווג לבני ישראל. כי בני ישראל לא רק היו גדורים בעריות אלא גם לא שינו לשונם, מלבושם, ושמם. ולמרות שהפסיקו למול אחרי שמת יוסף ונטמאו בכל מיני טומאות במצרים הם עדיין שמרו על עצמם כעם נפרד ('עם לבדד ישכון') בתוך מצרים ולא התבוללו במשפחות מצרים.
(וגם בני ישראל נשארו גרים וחופשיים, ולא היו עבדים כמו יתר מצרים, ואולי גם זה גרם לשנאה נגדם מצד העם המצרי).
וכאן פרעה עונה "אל עמו". כי דווקא פרעה בעצמו, בתחילה, התנגד בטענה שיוסף עשה טוב למצרים, ואיך מצרים יכולה לעשות רע לבניו ולמשפחתו. אבל עכשיו כתוב עליו "אשר לא ידע את יוסף" , "עשה עצמו כאילו לא ידע" (רש"י), כאילו לא הכיר את יוסף. וכדי לשמור על שלטונו, אחרי לחץ מעמו, כפר בהכרת הטוב ליוסף והמציא לעמו טענה נגד בני ישראל "עם בני ישראל רב ועצום ממנו...פן ירבה...ונוסף גם הוא על שונאינו ועלה מן הארץ". "ועלה מן הארץ" - "כאלו כתב ועלינו מן הארץ והם יירשוה" (רש"י). לא שעם בני ישראל יצאו מארץ מצרים, אלא הם יכבשו את הארץ ואנחנו נצא לגלות.

וגם:
שמות רבה (א', ט'): "א"ר חייא אמר א"ר סימון, ג' היו באותה עצה. בלעם, איוב, ויתרו. בלעם שיעץ נהרג, איוב ששתק נידון ביסורין, יתרו שברח זכו בניו וישבו בלשכת הגזית"

בגלל שאיוב שתק, ויתרו ברח, בפועל פרעה קיבל את הייעוץ של בלעם לזרוק את ילדי בני ישראל ליאור. ונראה להגיד שפנייתו 'אל עמו' בעצם זה ליועציו. והיועץ שנשאר אצלו, ויעץ לו, ושאליו הוא שמע, זה בלעם. והרמז:
"**אל עמו**" עולה **147**
בלעם עולה 142 ועוד 4 אותיות ועוד המילה עולה **147**

ועוד (גם אם פרעה היה מלך חדש ממש):
יתכן ששנאתו נגד עם בני ישראל גרמה לו לפנות לעמו ('השנאה מקלקלת את השורה') כדי לגייס עזרתם ועצתם, ובאישור הממשל, להתחכם נגד בני ישראל.
או נגיד שמשמעות "ויאמר אל עמו" זה לפי:
כלי יקר (על המילים "ויאמר אל עמו"): "בשביל עמו, לומר כי אתם עם מיוחד בארץ. 'והנה עם בני ישראל', כי גם בני ישראל הנה הנם נעשו לעם, גם המה בזמן מועט נעשו עם רב

אע"פ שעדיין אינן רבים ממנו, מכל מקום הוא עצום ממנו, גיבורים בטבע...'הבה נתחכמה לו פן ירבה' שנוסף על גבורתם בטבע יהיו גם כן רבים ממנו"

כאילו הוא עושה את זה 'בשביל עמו' נגד עם נוסף שקם בתוך ארץ מצרים ושעלול להפוך לאיום נגד עמו ונגד שלטונו (כאילו אין ארץ מצרים יכולה לסבול שני עמים בתוכה). כאן הוא מעצמו כפר בהכרת הטוב ליוסף (ולא מלחץ עמו). הוא התחיל בעצה תחלה נגד בני ישראל ולפי זה כותב המדרש שבמכת צפרדעים הוא לקה תחלה, ולפי:
<u>שמות רבה (א', ט')</u>: "הוא התחיל בעצה תחלה לכך לקה תחלה. הוא התחיל בעצה תחלה דכתיב 'ויאמר אל עמו', והוא לקה תחלה, דכתיב (שמות ז') 'בך ובעמך ובכל עבדיך"
<u>יפה תואר</u>: "ודלא כרבנן דאמרי לעיל דהמצריים אכפוהו לעשות כן"
הדרש כאן שפרעה התחיל תחלה סותר הדרש שהבאנו למעלה, שהעם התחיל תחלה.

בכל מקרה גם אם היה פרעה ישן וחידש גזירותיו, או פרעה חדש ממש, בסופו של דבר (גם אם אילצו אותו וגם אם לא אילצו אותו ועשה את זה מעצמו) הוא כפר בהכרת הטוב ליוסף והתחיל לשעבד את בניו ואת משפתחתו של יוסף.

ורואים מזה:
נבואת ברית בין הבתרים כבר התחילה להתגשם, עם בני ישראל כבר מזמן "גר בארץ לא להם". ועכשיו התחילה ההמשך של נבואת ברית בין הבתרים להתגשם ("ועבדום וענו אותם"), ולפי: "וישימו עליו שרי מסים למען ענתו בסבלתם", כי:
<u>משלי כ"א, ל'</u>: " אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' "

* * * * * * * * *

כוח האהדות

פרק א' פסוק ט':
" ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו"

המצרים אמרו ש "**עם**" בני ישראל "**רב ועצום**" כאשר הוא מלוכד **כעם.**
הם התייחסו אל בני ישראל כגוף אחד, בלשון יחיד "רב ועצום", (אילו התייחסו עליהם כאנשים נפרדים היו אומרים, רבים ועצומים ממנו). אבל בקשר לעצמם אמרו "**ממנו**" (ולא ממני).

כאשר בני ישראל מלוכדים **כעם** הם **רב ועצום** נגד אומות העולם.
ואולי לזה התכוון יעקב אבינו כאשר אמר:
<u>פרשת ויחי פרק מ"ט פסוק א':</u>
" האספו ואגידה לכם..." , תהיו ביחד.

ועוד:
"**הנה**", עולה **60**. אולי רמז לגדלו של עם ישראל, קרי, **ששים** ריבוא (הם "רב").
"**הנה**"- פתאום, הרגישו המצרים שבני ישראל "**רב**", פירוש גדלו עד ששים ריבוא מהר.

* * * * * * * * *

"הבה נתחכמה לו"

פרק א' פסוק י':
"הבה נתחכמה לו פן ירבה וה-י-ה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שנאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ"

מדרש רבה (א', טי):
"א"ר חיי א"ר סימון ג' היו באותה עצה, בלעם, ואיוב, ויתרו, בלעם, שיעץ נהרג, איוב ששתק, נידון ביסורין, יתרו שברח, זכו בניו וישבו בלשכת הגזית..."

1. " **נתחכמה לו פן ירבה**" עולה **906**
יתרו הכהן ברח עולה **906**

2. " ירבה והיה כי תקראנה " עולה **1029**
יתר כהן למדין ברח עולה **1029**

3. **"לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שנאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ"**
ראש תיבות, אותיות: **ל, פ ,י, ו, כ, ת, מ, ו, ג, ה, ע, ש, ו, ב, ו, מ, ה** עולה **1029**
יתר כהן למדין ברח עולה **1029**

4. "**כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שנאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ**"
עולה 2372 ועוד 49 אותיות ועוד 13 מילים עולה **2434**
יתרו ברח וזכו בניו וישבו בלשכת הגזית עולה **2434**

5. "**כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על**" 1266 ועוד 7 מילים עולה **1273**
איוב שתק ונידון ביסורים עולה **1273**

ועוד:
רש"י: " ...ור"ד, נתחכם למושיען של ישראל לדונם במים..."

"**נתחכמה לו פן**" עולה 689 ועוד 10 אותיות עולה **699**
בואו ונדון מושיען במים עולה **699**

* * * * * * * * *

"עם בני ישראל רב ועצום"

השעבוד במצרים מתחיל בפועל בפרשת שמות. מיד בהתחלת הפרשה כתוב:

פרק א' פסוקים ט'-י':
"ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף. ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו. הבה נתחכמה לו פן ירבה וה-י-ה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שנאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ"

לפי הפשט, קם במצרים פרעה חדש אשר לא הכיר את יוסף. זאת אומרת, לא הכיר את יוסף ממש. אבל קשה להגיד שהוא לא שמע על תרומתו של יוסף למצרים. לפי רש"י עשה את עצמו שלא ידע. ועכשיו שהוא לא מכיר בטובו של יוסף הוא לא חייב להטיב לאחים ולמשפחה של יוסף, והוא יכול להתייחס אליהם כמטרד. פרעה מנסה לשכנע את עמו לטפל בבני ישראל שלפי תיאורו הם מתחזקים. ובבוא היום יוכלו לשחרר עצמם ולברוח ממצרים. אמנם יש סתירות בטענות שהוא מציג לעם שלו. כאילו כל הדאגה שלו היא שהעובדים הזולים של מצרים יברחו, אבל לא שהם יכבשו את מצרים ויקחו השלטון לעצמם.
בהתחלה הוא אומר "**עם בני ישראל רב ועצום**", זאת אומרת הם גדלו באופן לא טבעי (ששה בכרס אחד) ועכשיו הם רבים ועצומים. אבל בהמשך הוא אומר, "**הבה נתחכמה לו פן ירבה**", כאילו הם עדיין לא רבים, וגם "**כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שנאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ**", לבד הם לא יכולים לשחרר את עצמם אלא רק עם תהיה מלחמה ואנחנו עסוקים במלחמה הם יוכלו להצטרף לשונאינו ואז הם ילחמו בנו ויצאו ממצרים.
נראה שטענות פרעה חלשות. הוא היה יכול להגיד רק "**עם בני ישראל רב ועצום ממנו**". ובגלל זה אנו צריכים לטפל בהם לפני שהם קמים נגדינו ומשחררים את עצמם.

ועוד, המילה "**עם**" בדרך כלל כינוי לערב רב. ההמון שיצאו עם בני ישראל ממצרים. כשהיו בעיות במדבר כתובה המלה "העם" בידוע שהכוונה לערב רב שיצאו עם בני ישראל ממצרים. אבל כאן עדיין בני ישראל בתוך מצרים ולא הצטרף עליהם הערב רב. אז למה התכוון פרעה כאשר הוא קורא אותם "**עם בני ישראל**"?

הכלי יקר מסביר את דברי פרעה לפי פשט הדברים. הוא אומר שכוונת "**עם בני ישראל**", שבני ישראל הפכו עכשיו לעם. ולא יתכן ששני עמים מתנגדים ידורו במדינה. ועוד הם, "**רב ועצום ממנו**", פירושו, לאו דווקא בכמות אלא באיכות. בני ישראל עדיין לא מספיק גדולים בכמות. אבל האיכות שלהם, החוזק הגופני שלהם, הוא נוגד את הטבע, ובזה הם רב ועצום. ואם הם גם יגדלו בכמות הם יהיו רב ועצום ממנו בטבע ובמספר.
ומסביר אור החיים, פרעה ראה את שיתוף הפעולה בין חלקי בני ישראל וקרא להם **עם** לצד שכל אחד נותן נפשו על אחיו. ועוד שעם זה משונה מכל העמים, כי שאר העמים יתערבו בניהם ואין לך עם שאין בו תערובת גדול מכמה עמים, לא כן עם ישראל, הם **עם** כולו **בני ישראל**, ואין זר אתם. וזה מגדיל את הסכנה מהם.
האבן עזרא אומר שהמילה "**עם**" לא סמוך ל "**בני ישראל**", והמילים "**בני ישראל**" הם פירוש לו.

יתכן מאוד שפרעה לא רק מתכוון לגשמיות של בני ישראל (חוזקם וכמותם) אלא גם לרוחניות של בני ישראל. וכאשר הוא אומר "**עם בני ישראל רב ועצום ממנו**" הוא מתכוון שהם עצומים במישור הרוחני. לפי הטעמים במקרא "**רב ועצום**" דבוק עם "**בני ישראל**" והמילה "**עם**" לחוד. ואולי אפשר להגיד לפי מאמר חז"ל הידוע ש "**צבור**" זה החיבור של **צ**דיקים, **ב**נונים, **ור**שעים. כאילו פרעה הרגיש שיש כמה מחנות, והם לפי "**עם בני ישראל**". מחנה אחד שכבר ירד ממדרגתו או מייעודו הרוחני הגבוה, קרי "**עם**", וזה החלק הפחות טוב שבהם. מחנה שני שהוא ברמה רוחנית בנונית, קרי "**בני**", וזה הבינוניים שבהם. ומחנה שלישי, קרי "**ישראל**", שהוא ברמה רוחנית גבוהה, וזה הצדיקים שבהם. ושני המחנות יחד המכונים "**בני ישראל**" (הבינוניים והצדיקים) הוא "**רב ועצום ממנו**". כמו שאמר יצחק אביהם "**הקל קול יעקב**" שבאמצעות התפילות שלהם הם יכולים להתגבר עלינו. כאילו הצדיקים שבהם רבים ועצומים ממנו, כביכול כלפי מעלה, שהם מתפללים ומשנים גזרות. ובנקודה זו בני ישראל שונים ומנוגדים לתרבות מצרים. והוא ממשיך וטוען "**הבה נתחכמה לו פן ירבה**". רש"י כותב המילה "**לו**" מתייחס למילה "**עם**" ושפתי חכמים מסביר ולא למילים "**בני ישראל**". כאילו פרעה אומר "**הבה**", נתחכם ל-12 שבטים (בעל הטורים, "הבה" עולה 12) ובמיוחד התחכמו ל"**עם**" שבו, "**פן ירבה**", פן הם ישובו בתשובה, וירבו בתפילות ומצוות, "**וה-י-ה כי תקראנה מלחמה**", "**כי**", זה לא "אם" אלא "כאשר" תפרוץ מלחמת התרבות בינינו לבינם, "**ונוסף גם הוא על שנאינו**", הם "העם" יצטרפו ל"בני ישראל" (השונאים את תרבותנו), "**ונלחם בנו**", מלחמת תרבות, "**ועלה מן הארץ**", והם ישתחררו לגמרי מהארציות של מצרים, ויעלו ממ"ט שערי טומאה שבמצרים ולא יהיה לנו שום סיכוי להחזיק אותם. וייתכן עוד, שתוספת המילים "**גם הוא**" (הלא היה יכול לומר רק, ונוסף על שונאינו), רמז לעוד דאגה של פרעה. אחרי שהעם "**ירבה**", ויגיעו לרמה רוחנית גבוהה, אלו-ה-י העברים (הקב"ה) יבוא לעזרתם נגד מצרים.

ומה עצתו? "**הבה נתחכמה לו**".
אמרו חז"ל שלושה יועצים היו לפרעה במצרים: איוב, יתרו, ובלעם. איוב שתק ונידון ליסורים. יתרו דיבר טוב על ישראל, ובניו ישבו בלשכת הגזית. ובלעם הציע את הרעיון של "**כל הבן הילוד היארה תשליכהו**", ובסופו של דבר נהרג. אמנם הצעתו נשמעה כעצה נגד הגשמיות של בני ישראל (לאבד את גופם) אבל יותר הייתה זו עצה נגד הרוחניות של בני ישראל. שבלעם הציע לפגוע במושיעם (שהמצרים ראו באסטרולוגיה שלהם שנולד מושיען של ישראל והוא ידון במים) ואז הוא לא יוכל להוציא אותם לקבלת התורה ולהתחזקות עולמית ברמת הרוחניות שלהם.
ומה התחכמותם? במרמה ובפה רק (**בפרך**) התחילו לשעבד אותם ולהחליש כוחם ולטמאם בטומאות מצרים ואז כאשר ידם רפה כמו שכתוב "**ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם**", כאשר רפו ידיהם של ישראל יוכלו עמלק להלחם נגדם, אז יוכלו מצרים לשלוט בהם. ויתכן שהעצה המקורית הייתה לטמאם בטומאות מצרים אבל לא להורידם למדרגה התחתונה לפי מה שכתוב במדרש שמות רבה (א,ט): "ועלה מן הארץ, כל זמן שישראל בירידה התחתונה הם עולים". זאת אומרת, צריך לפגוע בהם אבל לא יותר מדי, כי גם כאשר הם ברמה הרוחנית הגבוהה ביותר וגם כאשר הם ברמה הנמוכה ביותר העזרה תבוא. ומסביר היפת תואר (על המדרש) "בקשו תחבולות כי לא ירבו ויתמעטו מן הארץ אחרי אשר פחדו כי אם ירדו עד תכלית השפלות ושתה לעפר נפשם אז תקום להם עזרה ויעלו מן הארץ למעלה". וכידוע פרעה ומצרים הגזימו ועינו אותם יותר מדי, "**ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה**". ואולי אפשר להגיד שלא רק בגלל שבני ישראל צעקו עלתה שוועתם, אלא גם בגלל עצם העבודה הקשה עצמה ("**מן העבודה**"). ולמרות שהגזרה הייתה "**ועבדום וענו אתם ארבע מאות**

שנה", וחז"ל אמרו שה' חישב את הקץ (קץ עולה 190) והם היו במצרים רק כ210 שנים (400 פחות 190 זה 210), ייתכן שבגלל ריבוי השעבוד שעשו בהם מצרים, זאת אומרת איכות השעבוד, שהייתה קשה מאוד, היה כאילו בני ישראל היו בשעבוד 400 שנה (שבמשך 210 שנים שהיו בני ישראל במצרים זמן של השעבוד (שהיתה יתר על המידה) השלים את ערך שהייתם במצרים ל-400 שנה).
והעצה, "**הבה נתחכמה לו**", מתאים ביותר לעצה של בלעם. כאשר בני ישראל היו בערבות מואב הזמין בלק מלך מואב את בלעם ובקש ממנו לקלל את בני ישראל, "**אולי אוכל נכה בו**", אולי אוכל לפגוע בהם. אחרי שבלעם ניסה לקלל אותם ולא הצליח וראה שבני ישראל ברוכים הוא הציע למואב לטמא את בני ישראל בזנות ולפגוע ברמה הרוחנית של בני ישראל, ואז הם יהיו פגועים. ובסופו של דבר בגלל העצה של בלעם נפלו עם רב מישראל בשטים.
בלעם, הוא לבן הארמי או נכדו או נינו, אשר כתוב על לבן "**ארמי אובד עמי**" שהוא רצה לעקור את הכול. פרעה גזר רק על הזכרים אבל לבן רצה להרוג את יעקב ובזה למנוע הקמת בני ישראל.
וה' אומר, אתה אומר "פן ירבה", ואני אומר "כן ירבה". נראה דבריו של מי מתקיימים.
ואולי גם בזה יש רמז. ההפרש בן "פן" ל "כן" זה 60. אולי רמז שבני ישראל ירבו עד שיגיעו לששים ריבוא.

* * * * * * * * *

"נתחכמה לו"

פרק א' פסוק י:
"הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה והנוסף גם הוא על שנאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ"
רש"י: "...ורבותינו דרשו נתחכם למושיען של ישראל"
שפתי חכמים סימן קטן מ': "ולפי זה קאי אהקב"ה וכל כתוב גם כן רב ועצום וכל הפרשה בלשון יחיד"

ורמז:
"**נתחכמה לו**" באתב"ש: **טאסליץ כף** עולה **300** למנין **י-ה-ו-ה** (באתב"ש מ-צ-פ-ץ)

וגם:
"**ירבה והיה**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **י'+ה', ו'+ה'**

וגם:
"**הוא על**" עולה **112**
"**ועלה**" עולה 111 ועוד המילה עולה **112**
הקב"ה עולה **112**

* * * * * * * * *

"ונלחם בנו"

כתוב:
<u>שמות פרק א' פסוק י':</u>
'הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שנאינו ונלחם בנו ועלה מן הארץ"
כתוב, "ונוסף גם הוא על שנאינו ונלחם בנו"
כתוב, "הוא" ולא 'הס'. אולי זה גם נבואה.
לרמוז:
לא בני ישראל ילחמו בהם, אלא כפי שמעידים מצרים על הים, "ה' נלחם להם במצרים".
"**ונלחם**" באתב"ש: **פטכסי** עולה **179**
"**התעללתי**" באתב"ש: **צאזככאם** עולה **179**
(שמות י', ב'-"את אשר התעללתי במצרים")

ולפי מה שאמר משה רבנו לבני ישראל על הים:
<u>שמות פרק י"ד פסוק י"ד:</u>
"ה' ילחם לכם ואתם תחרישון"

במילה 'וילחם' יש רמזים למה שקרה:
"**וילחם**" עולה **94**
"**וילחם**" באתב"ש: **פמסכי** עולה **210**
לרמז:
אחרי **94** שנות גלות, שמתו רוב "הדור ההוא", המצרים הרגישו מאוימים על ידי ריבוי בני ישראל. וחשבו שאם הם ימשיכו להתרבות ככה בני ישראל יוכלו להילחם בהם.
ובסוף **210** שנים של גלות במצרים, ה' נלחם להם, ובני ישראל עלו מארץ מצרים.

* * * * * * * * *

"כן יפרץ"

פרק א' פסוק י"ב:
"**וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרץ**"

"**יענו אתו כן**" עולה **613** למנין **תרי"ג**.

לפי חז"ל הקב"ה נתן לבני ישראל כוח ומספר כדי לעמוד נגד העינוי. ככול שהעינוי החריף מספרם רבו כדי שלא יהיה להם קשה מדי לעשות את העבודה ויוכלו לעמוד בזה. כי פרצו במצרים, הפריצה שלהם נגד מצרים, פרצו את גזירות מצרים, ולפי:
"**יפרץ**" עולה **380**
מצרים עולה **380**

ואולי זה בגלל שהם עתידים להגיד "נעשה ונשמע" ולקבל תורה ותרי"ג מצוות (בראשית ט"ו, י"ד - "ואחרי כן יצאו ברכש גדול"- לא רק כסף, וזהב, ושמלות, אלא גם מצוות. שקבלו קצת מתרי"ג מצוות כבר לקראת יציאתם ממצרים).

ובמישור הרעיוני:
כאשר אומות העולם באים לענות את בני ישראל, מה על בני ישראל לעשות כדי לעמוד בזה? ירבו בשמירת תרי"ג המצוות ויפרצו בלימוד התורה.
כי כאשר בני ישראל דבוקים בתרי"ג המצוות "כן ירבה וכן יפרץ" זכויותיהם, והם יעמדו בזה.

* * * * * * * * *

"כשושנה בין החוחים"

פרק א' פסוק י"ב:
"וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרץ ויקצו מפני בני ישראל"

רש"י: "קצו בחייהם (ויש אומרים המצרים בעיני עצמם וק"ל)"
שפתי חכמים: "דק"ל שאמרו מפני בני ישראל והלא לא היו ישראל בפניהם כל שעה, אלא בארץ גשן היו רחוק מפרעה ועמו לכן פירש קצו בחייהם של עצמן כשהיו מזכירין את שם ישראל, מהרש"ל"
כלי יקר: "...נראה שקאי על המצרים ולא על ישראל ואם ר"ל שהיה דומה כאילו נכנסו הקוצים בגופם הוה ליה למימר ויקצו מן בני ישראל. על כן נראה לי שהמצרים נמשלו בעיני עצמם כקוצים כי מדרך העולם שעוקרים מן השדה הקוצים כדי לטעת במקומם נטיעה משובחת ...כן חשבו המצרים אחר שראו רצון הא-ל יתברך עם ישראל שפרו ורבו עד למעלה ודאי רצון הא-ל שיהיו ישראל נטועים בארץ מצרים והמה יהיו כקוצים מושלכים מן הארץ זרה הלאה ..."

ונראה להגיד עוד טעם:
למרות שבני ישראל עשו מעשים הדומים למצריים, בכל זאת הם היו שונים מהמצריים בקדושת גופם. בני ישראל במצרים לא נכשלו בגילוי עריות. הם היו גדורים בעריות, כאשר המצרים היו בעלי זנות.
ועל זה מביא המדרש (אחרי מות רבה כ"ג) שבני ישראל במצרים היו דומים (שיר השירים ב', ב') "**כשושנה בין החוחים**".
חוחים זה קוצים. בני ישראל במצרים היו כביכול 'שושנה' בתוך קוצים, ולפי:
שושנה עולה **461**
עמי ישראל עולה **461**
(שושנה זה ישראל)

והם נתונים בטומאת (זנות) מצרים, ולפי:
"**כשושנה בין החוחים**"
עולה 820 ועוד 15 אותיות ועוד 3 מילים עולה **838**
בטומאת מצרים עולה **838**
("החוחים" זה המצריים הטמאים בזנות)
הפסוק המלא- "**כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות**"
"**הבנות**" עולה **463** למנין המילה '**זנות**'.
(ישראל 'בטומאת מצרים', "רעיתי", כנסת ישראל, בין "הבנות", הטמאות בעוון 'זנות')

ידוע שכאשר חוזרים על עבירה עוד פעם ועוד פעם זה נעשה כמו דבר היתר בעיני העושה. בגלל ההרגל בדבר, העושה את העבירה פחות ופחות מרגיש במה שהוא עושה. המצריים במצרים היו בעלי זנות ועריות עד שזה הפך אצלם להיות טבע התנהגותם.

אבל כאשר המצרים ראו שלמרות מצבם של בני ישראל (משעבדים אותם בעבדות פרך) הם מצליחים לשמור על העריות וגם להתרבות (לא בדרך הרגיל), הם הרגישו בעצמם כקוצים, "ויקצו מפני בני ישראל", הם הרגישו שהם הטמאים (המשוקצים) כלפי בני

ישראל. כי התנהגות בני ישראל מול עיניהם הזכיר להם את טומאת מעשיהם ושיקוציהם שהם התרגלו אליהם.

* * * * * * * * *

"עבדו בהם בפרך"

פרק א' פסוק י"ד:
"וימררו את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכל עבדה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך"
דעת זקנים מבעלי התוספות: "בפה רך- בתחלה אמר להם פרעה לכל אחד מכם אני נותן מכל לבנה שיעשה ובאו כלן ודחקו עצמן מפני חמוד השכר ועשו יותר מדאי, וכיון שראה פרעה כך אמר להם השלימו חקכם ללבון כאשר בהיות שכר נתן להם"
שמות רבה (א', י"א): "...וכן עשו לכל אחד מישראל כל מה שעשו הלבנים ביום ראשון שמו עליו לגזרה שיעשה כנגדן בכל יום ויום"

חז"ל דרשו את המילה "בפרך"- בפה רך, כלומר המצריים הכניסו את בני ישראל לעבודה קשה, בדיבור רך, בתכסיס. הציעו להם שכר עבור כל לבנה שיעשו. ובני ישראל דחקו עצמן ועשו יותר לבנים בגלל שהם חמדו השכר שיקבלו. ואחר כך קבעו את המתכנת שעשה כל אחד למכסה היומי שלו. וכולם היו צריכים לעשות בכל יום ויום מה שנקבע להם (כעבדים בלי שכר).
שבט לוי לא נענו לתכסיס ולא נשתעבדו בעבדה קשה, והרמז:

1) "**עבודתם אשר עבדו**" באתב"ש: **זשפקאי תבג זשקף** עולה **1310**
לא את בני לוי באתב"ש: **כת תא שטם כפם** עולה **1310**

2) "**עבדו בהם בפרך**" עולה 431 ועוד 11 אותיות ועוד 3 מילים עולה **445**
חוץ ממטה לוי באתב"ש: **ספה יינץ כפם** עולה **445**

3) "**עבודתם אשר עבדו**" באתב"ש: **זשפקאי תבג זשקף**
עולה 1310 ועוד 3 מילים עולה **1313**
לא את שבט לוי באתב"ש: **כת תא בשן כפם** עולה **1313**

ורמזים:
1) "**אשר עבדו**" עולה **583**
חמדו השכר עולה **583**
("אשר עבדו בהם בפרך" מפני שחמדו השכר קבעו לעצמן מכסה יומי קשה)

2) **עבדתם** עולה 516 ועוד 5 אותיות ועוד המילה עולה **522**
בשכר עולה **522**

3) "**את חייהם בעבדה קשה בחמר**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **א'+ת', ח'+ם', ב'+ה', ק'+ה', ב'+ר'** עולה **763**
מפני חמוד השכר עולה **763**

4) "**בחמר ובלבנים ובכל עבדה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו**"
עולה 2390 ועוד 10 מילים עולה **2400**
כל מה שעשו הלבנים ביום ראשון שמו עליו לגזרה בכל יום ויום עולה **2400**

5) "**בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכל עבדה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם**"
עולה 2925 ועוד 50 אותיות עולה **2975**
מתכנת הלבנים שעשו ביום הראשון שמו עליו בכל יום ויום עולה **2975**

6) "**את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכל עבדה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך**"
באתב"ש:
תא סממצי שזשקץ דבץ שסיג פשכשטמי פשלך זשקץ שבקץ תא לך זשקאי תבג זשקף שצי שוגל
ראש תיבות, אותיות:
ת', ס', ש', ד', ש', פ', פ', ז', ש', ת', ל', ז', ת', ז', ש', ש' עולה **2975**
מתכנת הלבנים שעשו ביום הראשון שמו עליו בכל יום ויום עולה **2975**

7) "**חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכל עבדה בשדה את כל עבדתם אשר**"
באתב"ש:
סממצי שזשקץ דבץ שסיג פשכשטמי פשלך זשקץ שבקץ תא לך זשקאי תבג
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ס'+י', ש'+ץ', ד'+ץ', ש'+ג', פ'+י', פ'+ד', ז'+ץ', ש'+ץ', ת'+א', ל'+ד', ז'+י', ת'+ג' עולה **2405**
כל מה שעשו הלבנים ביום הראשון שמו עליו לגזרה בכל יום ויום עולה **2405**

* * * * * * * * *

"למילדת"

פרק א' פסוק ט"ו:
"ויאמר מלך מצרים למילדת העברית "

מדרש רבה (א', י"ג): "מי היו המילדות?, רב אמר כלה וחמותה, יוכבד ואלישבע בת עמינדב "

"למילדת" עולה 514 ועוד 6 אותיות עולה **520**
כלה וחמותה עולה **520**

* * * * * * * * *

"ויעש להם בתים"

פרק א' פסוק כ"א:
"ויהי כי יראו המילדת את הא-לקים ויעש להם בתים"
רש"י: "בתי כהונה ולויה ומלכות, שקרואים בתים"
יונתן בן עוזיאל: "...ובנא להון ממרא דה' בית מלכותא ובית כהונתא רבתא"

"ויעש להם בתים" עולה 913 ועוד 11 אותיות עולה **924**
בתים ללויה ולמלוכה ולכהנים גדולים עולה **924**

* * * * * * * * *

"כל הבן הילוד היארה תשליכהו"

פרק א' פסוק כ"ב:
" ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היארה תשליכהו וכל הבת תחיון"
רש"י: "אף עליהם גזר יום שנולד משה. אמרו לו אצטגנוניו, היום נולד מושיען ואין אנו יודעין אם ממצרים אם מישראל, ורואין אנו שסופו ללקות במים, לפיכך גזר אותו היום אף על המצרים..."

לפי חז"ל פרעה גזר גם על עמו באותו יום כי ראו שבאותו יום נולד משה משיען. ולפי חז"ל משה נולד בז' אדר.
(וזה היה בז' לחודש אדר, 2368 שנה לבריאת העולם).

1) "**<u>ויצו פרעה לכל עמו לאמר</u>**" עולה **934**
<u>זה יום שנולד מושיען</u> עולה **934**

2) "**<u>כל הבן הילוד היארה תשליכהו</u>**" עולה **1154**
<u>לבני ישראל וגם לבני מצרים</u> עולה **1154**

3) "**עמו לאמר כל הבן הילוד**" עולה 549 ועוד 17 אותיות עולה **566**
נולד מושיען עולה **566**

4) "**כל הבן הילוד היארה תשליכהו**"
ראש תיבות אותיות: **כ', ה', ה', ה', ת',** עולה **435**
נולד משה עולה **435**

5) "**כל הבן הילוד היארה תשליכהו וכל**"
ראש וסוף תיבות אותיות:
כ'+ל', ה'+ן', ה'+ד', ה'+ה', ת'+ו', ו'+ל', עולה **566**
נולד מושיען עולה **566**

6) "**פרעה לכל**" עולה **435**
נולד משה עולה **435**

7) "**עמו לאמר**"
באתב"ש:
זיף כתיג עולה 530 ועוד 2 מילים עולה **532**
ז' בחודש אדר עולה **532**

8) **"עמו לאמר כל הבן הילוד"**
באתב"ש:
זיף כתיג לך צשט צמכפק
סוף תיבות אותיות: **ף', ג', ך', ט', ק',** עולה **212**
ז' אדר עולה **212**

* * * * * * * * *

״בת לוי״

פרק ב׳ פסוק א׳:
״ויקח את בת לוי״

״**את בת לוי**״
באתב״ש:
תא שא כפס
סוף תיבות, אותיות: **א׳, א׳, ם׳** עולה **42**
יוכבד עולה **42**

ועוד:
״**וילך איש מבית**״
באתב״ש:
פמכל תמב ישמא
ראש תיבות, אותיות: **פ׳, ת׳, י׳** עולה **490**
יוכבד בת לוי עולה **490**
הלך עמרם אחרי דברי בתו מרים (רש״י) להחזיר את יוכבד בת לוי לו לאשה.

* * * * * * * *

"כי טוב הוא"

פרק ב' פסוק ב':
"ותרא אתו כי טוב הוא"

לפי המדרש אחד השמות של משה רבנו זה 'טוביה'.
ורמז:
"כי **טוב ה**וא" אותיות ברצף: **י', ט', ו', ב', ה'** אותיות המילה '**טוביה**'.

* * * * * * * *

"ותהר האשה ותלד בן"

פרק ב' פסוק ב':
" ותהר האשה ותלד בן ותרא אתו כי טוב הוא ותצפנהו שלשה ירחים "

פרק ב' פסוק ג':
" ולא יכלה עוד הצפינו ותקח לו תבת גמא..."

1. מדרש רבה (א', כ'): "... אחרים אומרים שנולד כשהוא מהול..."

"**האשה ותלד בן** " עולה **803**
שנולד כשהוא מהול עולה **803**

2. ילקוט שמעוני (ב', קס"ו): "ותצפניהו שלשה ירחים ולא מנו לה מצראי אלא משעתא ואהדרה והות מעברה ביה ג' ירחי מעיקרא"

" **ותצפנהו שלשה ירחים ולא יכלה עוד הצפינו** "
עולה 1963 ועוד 32 אותיות ועוד 7 מילים עולה **2002**
היא נתעברה מלוי לפני שלושה חדשים עולה **2002**

אולי רמז לדברי חז"ל שנתעברה שלשה חדשים לפני שגירשה.

ועוד:
1. רש"י: " כשנולד נתמלא הבית כולו אורה"

"**ותלד בן ותרא אתו כי טוב הוא**" עולה 1565 ועוד 7 מילים עולה **1572**
כשהוא נולד נתמלא הבית אורה עולה **1572**

2. רש"י: "שמנו לה המצרים מיום שהחזירה, והיא ילדתו לששה חדשים ויום א'..."
יונתן בן עוזיאל: "ויולידת ביר בסוף שיתא ירחין..."

"**ותרא אתו כי**" עולה **1044**
בששה חדשים ויום אחד עולה **1044**

3. דעת זקנים מבעלי התוספות: "לפי שנולד לששה חדשים כדפרש"י כסבורה היא שהוא נפל, וראתה בציפורניו אם גמרו שהוא סימן לבן קיימא, מיד ' ותרא אתו כי טוב הוא', שהיו בו סימני בן קיימא, ולכן הצפנהו..."

"**אתו כי טוב הוא**" עולה 466 ועוד 11 אותיות עולה **477**
נולד ובו סימן בן קיימא עולה **477**

4. מדרש רבה (א', כ"ד): "...א"ר אחא בר חנינא, אותו יום ששה בסיון היה. אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, מי שעתיד לקבל תורה מהר סיני ביום זה, ילקה ביום זה? איתיבון, בז' באדר נולד משה, על דתיה דמאן דאמר בששה בסיון נשלך ליאור ניחא, שמז' באדר עד ו' בסיון יש שלשה חדשים שנטמן..."

לפי ר' אחא בר חנינא משה רבנו נזרק לים ביום מתן תורה (ששה בסיון). זה מתאים לדברי המדרש "בז' באדר נולד משה", שזה תשעה חדשים אחרי שנולד (נולד לששה חדשים ויום אחד ונטמן שלשה חדשים, סה"כ תשעה חדשים).

"**ותלד בן**" עולה **492**
זין בירח אדר עולה **492**

5. מדרש רבה (א', כ'): "...אחרים אומרים שנולד כשהוא מהול"

"**כי טוב הוא**" עולה 59 ועוד 8 אותיות ועוד 3 מילים עולה **70**
מל עולה **70**

* * * * * * * * *

"הצפינו"

פרק ב' פסוק ג':
" ולא יכלה עוד הצפינו ותקח לו תבת גמא ותחמרה בחמר ובזפת ותשם בה את הילד ותשם בסוף על שפת היאר"
ילדה אותו לששה חדשים ויום אחד, והצפינה אותו שלשה חדשים הרי עכשיו הוא בן תשעה חדשים, ומצרים באו לחפש אחריו.

1. "**ולא יכלה עוד הצפינו**" עולה **423**
   בן 9 חדשים עולה **423**

2. רש"י: "זפת מבחוץ וטיט מבפנים כדי שלא יריח אותו צדיק ריח רע של זפת"
   "**בחמר ובזפת**" עולה 745 ועוד 2 מילים עולה **747**
   לא יריח ריח רע עולה **747**

* * * * * * * * *

״עוד הצפינו״

פרק ב׳ פסוק ג׳:
״ולא יכלה עוד הצפינו ותקח לו תבת גמא ותחמרה בחמר ובזפת ותשם בה את הילד ותשם בסוף על שפת היאר״

המצרים היו מביאים תינוק מצרי לבית היהודי ומכים את התינוק שיבכה ואז התינוק היהודי בבית היה בוכה עמו וככה היו מגלים אם יש תינוק בבית היהודי.
וכתוב ״ולא יכלה עוד הצפינו״:
״**עוד הצפינו**״ –יש כאן **9** אותיות רמז שהבן היה בן 9 חדשים.
יוכבד לא היתה יכולה להסתיר עוד את קיומו. כי המצרים חישבו זמן הריונה (והגיע לפי חישובם ל9 חדשים) ויבואו עכשיו עם תינוק מצרי לשמוע אם יש ׳בכי׳ של תינוק יהודי בבית.
ורמז:
״**ולא**״ עולה **37**
בכיה עולה **37**
(בגלל החשש לבכיה של בנה לא יכלה להצפינו עוד)

ולפי רש״י ותרגום יונתן בו עוזיאל, יוכבד ילדה את משה לששה חדשים ויום אחד (לידה למקוטעים). ועכשיו אחרי עוד 3 חדשים שהצפינו מלאו לה 9 חדשי הריון:
״**שלשה ירחים**״ –יש כאן **9** אותיות רמז שההיריון חודש 9.
(או רמז שב6 חדשים אחרי שעמרם החזירה מלאו לה 9 חדשים. כי יש שפרשו שיוכבד נתעברה שלושה חדשים לפני שעמרם גרשה, ראה בעל הטורים שדורש זה על המילים ״גרש ירחים״. ואז צריכים להגיד שפירוש ״ותצפנהו שלשה ירחים״ זה השלשה חדשים לפני שגירשה וגם שלשה חדשים אחרי שנולד. שלשה חדשים לפני שגירשה כדי שהמצרים לא יגלו הריונה, ושלשה חדשים אחרי שילדה עד שמלאו 9 חדשים לפי חשבון המצרים)
ועכשיו, אחרי 9 חדשים של הריון יבואו המצרים לבדוק אם יש תינוק בבית.
ורמז:
״ולא יכלה עוד הצפינו ותקח לו תבת גמא ותחמרה בחמר ובזפת ותשם בה את הילד ותשם בסוף״
באתב״ש:
פכת מלכץ זפק צהומטף פאדס כף אשא רית פאסיגץ שסיג פשעוא פאבי שץ תא צמכק פאבי שחפו
סוף תיבות, אותיות:
ת׳, ץ׳, ק׳, ף׳, ס׳, ף׳, א׳, ת׳, ץ׳, ג׳, א׳, י׳, ץ׳, א׳, ק׳, י׳, ו׳ עולה **1522**
״ילדתו לששה חדשים ויום אחד׳ עולה **1522**

בגלל זה כתוב ״ותצפנהו שלשה ירחים״, רק שלשה חדשים. כי אחרי שלשה חדשים עברו **9** חדשים מאז לקחה עמרם אותה בחזרה לאשה (דעת זקנים מבעלי התוספות).
ועכשיו המצרים יחפשו אם יש תינוק בבית, ובגלל זה עכשיו היא לקחה תיבת גמה לשים בה את התינוק כדי להוציאו מהבית שלא ימצאהו המצרים.

* * * * * * * *

"ותשלח את אמתה ותקחה"

האסטרולוגין אמרו לפרעה שנולד מושיען של בני ישראל ושהוא עתיד ללקות במים.
ולא ידעו אם מבני ישראל הוא נולד או מבני מצרים.
ולפי זה פרעה גזר על כל מצרים:
פרק א' פסוק כ"ב:
"כל הבן הילוד היאורה תשליכהו וכל הבת תחיון"
ובגלל זה יוכבד הייתה צריכה לשים את משה רבנו התינוק בתיבה למנוע מהמצריים למצוא אותו ולזרוק אותו ליאור. ובאותו זמן בת פרעה יורדת ליאור לרחוץ:
פרק ב' פסוק ה':
"ותרד בת פרעה לרחץ על היאר ונערתיה הלכת על יד היאר ותרא את התבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה"

פרק ב' פסוק ו':
"ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה"

ונשאלת השאלה:
בני ישראל היו בארץ גשן. ובית המלוכה נמצא במחוז מצרים.
וידוע שארץ מצרים ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה.
ואיך קרה שבת פרעה ירדה לרחוץ ביאור על יד המקום שבו שמו את משה רבנו?

וכבר אמרו חז"ל שבגלל שבני ישראל:
פרק א' פסוק ז':
"פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם"
"**ותמלא הארץ אתם**"–הם מילאו את ארץ גשן (ראה רס"ג).
<u>אבן עזרא</u>: "בערים רבות היו ישראל יושבים כי רבים היו"

וארץ גשן הייתה בצפון מצרים בין היאור לבין השלוחה המערבית של ים סוף (זה מיטב ארץ מצרים שבה ישבו בני ישראל). לפי זה היתה לבני ישראל גישה ליאור. ואולי שמו את משה רבנו התינוק קרוב לאחד מבתי המלך הנמצאים על יד היאור, מקום שלא היו מחפשים אחרי תינוקות ישראל, ולפי:
<u>ספורנו (על המילים "לרחץ על היאיר")</u>- "בחדר של מלך שהיה סמוך ליאור"
לפי הספורנו בת פרעה ירדה לרחוץ באחד מבתי המלך שהיה על היאור.

ומה נלמד מכל הפרטים של הסיפור הזה על איך שבת פרעה מצאה את משה רבינו ביאור?
ונראה להגיד:
בת פרעה ירדה ליאור לרחוץ בגלל שהיא הייתה מצורעת, ולפי:
<u>שמות רבה (א', כ"ג)</u>: "רבנן אמרין בת פרעה מצורעת היתה לפיכך ירדה לרחוץ.
כיון שנגעה בתיבה נתרפאת, לכך חמלה על משה ואהבה אותו יתירה"

ורמזים:
"**פרעה לרחץ על היאר ונערתיה הלכת על**"
סוף תיבות, אותיות: **ה', ץ', ל', ר', ה', ת', ל'** עולה **760**
צרעת עולה **760**
(היא ירדה ליאור לרחוץ לרפואה)

וגם:
"**ונערתיה הלכת על יד היאר ותרא את התבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה**"
סוף תיבות, אותיות:
ה', ת', ל', ד', ר', א', ת', ה', ד', ף', ח', ת', ה', ה' עולה **1563**
"**בת פרעה מצורעת**" עולה **1563**

וגם:
"**ותפתח ותראהו את הילד**"
עולה 1962 ועוד 17 אותיות ועוד 4 מילים עולה **1983**
"**בת פרעה מצורעת היתה**" עולה **1983**

וגם:
'**ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה ותחמל**"
באתב"ש:
פאואס פאגתצף תא צמכק פצטץ טזג שלץ פאסיך
ראש וסוף תיבות, אותיות:
פ'+ס', פ'+ף', ת'+א', צ'+ק', פ'+ץ', ט'+ג', ש'+ץ', פ'+ך' עולה **1563**
"**בת פרעה מצורעת**" עולה **1563**

ובהיותה בת מלך היו לה שפחות "נערותיה" שמלוות אותה ודואגות לכל צרכה.
וכתוב:
"**ונערתיה הלכת על יד היאר**"–הפשט, שבזמן שבת פרעה רוחצת ביאור חלק מנערותיה הולכות על יד היאור. ומדרשו (שמות רבה א', כ"ג)- "אמר רבי יוחנן אין הליכה האמורה כאן אלא לשון מיתה", הם 'הולכות' למות. כי כאשר בת פרעה מצאה את התיבה נערותיה התווכחו איתה ואמרו לה למה את מפרה את צו אביך שצוה לזרוק את הילדים ליאור.
ובא המלאך גבריאל "וחבטן בקרקע" (חוץ מאחת, בגלל כבודה של בת מלך השאיר לה שפחה אחת) כדי להשתיק אותם ולהציל את משה רבינו.

"**ותשלח את אמתה ותקחה**"– הפשט, בת פרעה שלחה את שפחתה לקחת את התיבה. ויתכן שכאשר בת פרעה ראתה את התיבה ביאור היא מיד שלחה את שפחתה שנשארה אצלה לשרת אותה לקחת את התיבה לפני שנערותיה ההולכות על יד היאור תגלנה את התיבה, כי חששה שאם הן תמצאנה תינוק בתיבה, הן תזרוקנה אותו ליאור לקיים גזירת אביה.
ואולי כתוב "אמתה" ולא שפחתה כדי לרמוז לנו שהשפחה הזאת לא הייתה שותפה לביקורת של 'נערותיה'. כי היא הייתה "אמתה", קרי שפחתה שדברה את 'האמת' של בת פרעה ("אמתה" אותיות המילה 'האמת'), שהסכימה לדעה של בת פרעה להציל התינוק.
ואולי היא גם ידעה את 'האמת' שהגזירה בטלה. שמהרגע ששמו את משה רבינו ביאור

בטלה גזרת פרעה. כי אמרו האסטרולוגין לפרעה שמושיען של ישראל כבר במים. והם לא ידעו שמשה רבנו ילקה בעתיד על ידי מי מריבה ולא עכשיו.

"**ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה ותחמל עליו**"–הפשט, בגלל שמשה רבנו בכה בת פרעה חמלה עליו. ומדרשו, (שמות רבה א', כ"ד)- "בא גבריאל והכה למשה כדי שיבכה ותתמלא עליו רחמים".
וגם כאשר בת פרעה נגעה בתיבה ופתחה אותה היא נתרפאה מהצרעת. ויש שדרשו שהמילה "אמתה" זה ידה. שבנס שלחה ידה מרחק גדול והיא בעצמה לקחה את התיבה:
ורמזים:
'**אמתה ותקחה**" באתב"ש: **תיאץ פאדסץ** עולה **736**
נתרפאה עולה **736**

וגם:
"**את הילד והנה נער בכה ותחמל**"
באתב"ש:
תא צמכק פצטץ טזג שלץ פאסיץ עולה 1530 ועוד 6 מילים עולה **1536**
נתרפאה מצרעת עולה **1536**

וגם דרשו (שמות רבה א', כ"ד)- "אמר רבי יוסי בר חנינא שראתה עמו שכינה" ובגלל כל הדברים האלו חיבבה אותו ואהבה אותו ורצתה אותו לבן.

וירידתה של בת פרעה לרחוץ ביאור בדיוק כאשר שמו את התיבה ביאור זה בגדר השגחה עליונה. כי התיבה לא היתה במים הרבה זמן עד שבת פרעה גילתה אותה. כי כתוב:
פרק ב' פסוק ד':
"ותתצב אחתו מרחק לדעה מה יעשה לו"
ואמרו חז"ל, מרים הייתה שם רק 'שעה קלה'. וזה שעה אחת ממש או רק עשרים דקות. כי כאשר מרים דברה במשה רבנו בחצרות ולקתה בצרעת כל העם חיכו לה שבוע ימים ולא נסעו עד שהיא נתרפאה. ואמרו חז"ל שזה מידה כנגד מידה בגלל שהיא חיכתה למשה רבנו שעה קלה העם חיכו לה שבוע ימים.
(ואמרו 'מדה טובה פי חמש מאות ממדה פורענות', ושבוע ימים זה קרוב לפי חמש מאות מעשרים דקות).

ורואים מזה גודל ההשגחה העליונה על משה רבנו.
מכל הפרטים של רחיצת בת פרעה על היאור אנו מגלים שלמרות שנולד בתוך זמן הגזירה להשליך כל הבן היאורה, הוא ניצל. ולמרות ששמו אותו ביאור, בהשגחת ה' עליו, אחותו ומלאך גבריאל נשלחו לעזור לו, וגם השכינה עמו.

לפעמים הדברים החשובים והקדושים ביותר הם מוסתרים מהעין.
ונמצאים במקום שלא היית חושב למצוא אותם, ולפי זה לא יפגע בהם עין הרע.
והנה כמה דוגמאות:
מואב נולד מבתו של לוט ששכבה עם אביה במערה. וממואב יצא עגלון מלך מואב ומעגלון יצאה רות. יהודה פנה לתמר בדרך כי חשב שהיא זונה. ומזה נולד פרץ. ומפרץ יצא בועז ומבועז (עם רות) יצא דוד המלך ובעתיד יצא מלך המשיח. וגם משה רבנו אחרי שניצל ונגמל (בהיותו בערך שנתים) גדל בארמון פרעה כ18 (או 38) שנה עד שיצא

לראות בסבלות אחיו, ואז היה צריך לברוח לכוש מפני חרב פרעה ואחרי זה הגיע למדין ורק התגלה כגואל ישראל בהיותו בן 80.

ואמרו חז"ל:
<u>בבא מציעא מ"ב, א'</u>:
"ואמר רבי יצחק שאין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מהעין"

ורואים שהגואל היה מוסתר מהעין וגם המשיח מוסתר מהעין.
יהי רצון שיתגלה מהר במהרה בימינו ויהיה ברכה.

* * * * * * *

"ותתצב אחתו מרחק"

פרק ב' פסוק ד':
"**ותתצב אחתו מרחק לדעה מה יעשה לו**"
מרים צופה מרחוק לדעת מה יקרה עם משה. ואולי המילה "**מרחק**", רמז לדברים שיקראו למשה בעתיד הרחוק .

"**לדעה מה יעשה**", ראשי תיבות, אותיות: **ל', מ', י',** עולה **80**
"**מה יעשה לו**" ראשי תיבות, אותיות: **מ', י', ל'** עולה **80**
אולי רמז שמשה יחזור למצרים ויעמוד לפני פרעה כגואל בגיל 80.

"**מרחק לדעה מה יעשה**", ראש תיבות, אותיות: **מ', ל', מ', י'** עולה **120**
אולי רמז שמשה יחיה 120 שנה, קרי לא ימות בתבה.

ועוד:
"**ותתצב אחתו מרחק לדעה**"
באי"ת ב"ש:
פאהש תסאף יגסד כקזץ
ראש תיבות אותיות: **פ', ת', י', כ'** עולה **510**
<u>שעה קלה</u> עולה **510**

אמרו חז"ל 'מידה טובה מרובה ממידת פורענות' – ולומדים זה ממרים. בגלל שמרים חיכתה למשה שעה קלה, בני ישראל חיכו למרים שבעת ימים עד שנרפאה מן הצרעת.

* * * * * * * * *

"ותרד בת פרעה לרחץ"

פרק ב' פסוק ה':

" ותרד בת פרעה לרחץ על היאר ונערתיה הלכת על יד היאר ותרא את התבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה "

רש"י: " ...ורבותינו דרשו (סוטה דף י"ב עמוד ב') : לשון יד, אבל לפי דקדוק לשון הקדש היה לו להנקד אמתה, מ"ם, דגושה, והם דרשו : את אמתה, את ידה, ונשתרבבה אמתה אמות הרבה"

דעת זקנים מבעלי התוספות ה': ולמן דאמר אמתה, היה לו לכתוב ידה, הא קמ"ל שנשתרבב אמתה עד ששים אמות, וכן אתה מוצא בשני רשעים אל תקרי שברת אלא שרבבת, ורמז לדבר, "כי מן המים משיתהו" [נ' ד "מן המים", וי' ד "משיתיהו"] יתרים הם, הרי ששים"

" <u>ותשלח את אמתה ותקחה</u>"

עולה 2110 ועוד 16 אותיות ועוד 4 מילים עולה **2130**

<u>עד ששים אמות נשתרבבה</u> עולה **2130**

* * * * * * * * *

"והנה נער בכה"

במדרש רבה פרשת וזאת הברכה יש תיאור איך משה רבנו הבריח את השטן ביום מתתו. לפי המדרש משה רבנו הזכיר מעשיו ומעלותיו וכוחו הרב. ולפי:
דברים רבה (י"א, י"א): "אני בן עמרם, שיצאתי ממעי אמי מהול ולא נצרכתי למוהלני ובו ביום שנולדתי מצאתי פתחון פה והלכתי ברגלי ודברתי עם אבי ואמי ואפילו חלב לא ינקתי וכשהייתי בן שלשה חדשים התנבאתי ואמרתי שעתיד אני לקבל התורה מתוך להבי אש...ברח לך מלפני"
פירוש מהרז"ו (על המדרש): "והנה נער בכה, מנהגו כנער ולא כילד"

הדברים המובאים במדרש לא כתובים בפרוש בתורה.
אבל בכל זאת יש רמזים להם מהפסוקים המתארים את משה רבנו כילד.

שמות פרק ב' פסוק ו':
"ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה"
כאן כתוב "ותראהו את הילד" ואחרי זה "והנה נער בכה".
מתחיל עם המילה 'ילד' ועובר למילה 'נער'.
שמות רבה (א', כ"ד): "קרי ליה נער וקרי ליה ילד. תני הוא ילד וקולו כנער דברי רבי יהודה...דבר אחר והנה נער בכה, ילד היה ומנהגו כנער"

מכאן חז"ל ראו רמז לכוחו של משה רבנו. כי תיאור של 'נער' לתינוק (בן שלשה חדשים) שבוכה, מראה על כוחו של משה רבנו. שהבכי שלו כבכי של נער.
(דרך אגב, לא כולם דורשים השינוי בתיאור בין המילה ילד למילה נער.
לפי הספורנו "הולד מעת הולדו עד היותו שלם בגידול יקרא ילד".
ולפי הרמב"ן "הילד מיום הולדו יקרא נער".
לפי זה הוולד יקרא מעת הולדו גם ילד וגם נער)

ואולי יש רמז לדברים המובאים במדרש מהמילה "הילד", ומהמילה 'נער'.
"**הילד**" (בכיוון הפוך):
ד' – **ד**יברתי (עם אבי ואמי)
ל', י' – **לא י**נקתי (חלב)
ה' – **ה**לכתי (על רגלי)

"**נער**":
נ' – **נ**יבאתי (שאוריד התורה)
ע' – **ע**רלה (אין לי, נולדתי מהול)
ר' – **ר**גלי (עמדתי, הלכתי)

או:
נ', ע' – **נ**ולדתי **נ**טול **ע**רלה (נולדתי בלי ערלה, נולדתי מהול)
ע', ר' – **ע**מדתי **ע**ל **ר**גלי (והלכתי)

ועוד רמזים:

1) "**ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה ותחמל**"
סוף תיבות, אותיות: **ח', ו', ת', ד', ה', ר', ה', ל'** עולה **658**
התורה לי"ב עולה **658**
ניבא שיוריד תורה לי"ב שבטי ישראל.

2) "**ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה**"
סוף תיבות, אותיות: **ח', ו', ת', ד', ה', ר', ה', ל', ו', ר',י', ם', ה'** עולה **658**
ו' מוריד תורה לי"ב עולה **658**
ניבא שיוריד תורה לי"ב שבטי ישראל ביום ו' סיוון.

3) "**ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה ותחמל**"
באתב"ש:
פאואס פאגתצף תא צמכק פצטץ טזג שלץ פאסיך
ראש וסוף תיבות, אותיות:
פ'+ס', פ'+ף', ת'+א', צ'+ק', פ'+ץ', ט'+ג', ש'+ץ', פ'+ך' עולה **1563**
אקבל התורה מתוך להבי אש עולה **1563**

4) "**את הילד והנה נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים**"
ראש תיבות, אותיות: **א', ה', ו', נ', ב', ו', ע', ו', מ', ה'** עולה **191**
לא ינק עולה **191**

ועוד:
משה רבנו אמר:
<u>דברים רבה (י"א, י"א)</u>: "בי כוח מכל באי העולם"
"נער בכה" הבכי שלו כנער מראה על כוחו, ולפי:

1) "**בכה**", אותיות: **ב', כ', ה'**
ב' – **בי**
כ' – **כו**ח **כ**ל
ה' – (באי) **ה**עולם

2) "**הילד והנה נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה**"
ראש תיבות, אותיות: **ה', ו', נ', ב', ו', ע', ו', מ', ה', ז'** עולה **197**
בי כוח העולם עולה **197**

3) "**והנה נער**"
באתב"ש:
פצטץ טזג עולה **288**
כוח מכל באי העולם עולה **288**

4) "**ותפתח ותראהו**"
באתב"ש:
פאואס פאגתצף
ראש וסוף תיבות, אותיות: **פ'+ס', פ'+ף',** עולה **300**
בי כוח מכל באי העולם עולה **300**

ועוד:
<u>שמות רבה (א', כ"ד)</u>: "בא גבריאל והכה למשה כדי שיבכה ותתמלא עליו רחמים"

1) "**והנה נער בכה ותחמל עליו**"
סוף תיבות, אותיות: **ה', ר', ה', ל', ו'** עולה **246**
גבריאל עולה **246**
רמז למדרש שהמלאך גבריאל בא וגרם לו לבכות.

2) "**ותחמל עליו ותאמר מילדי**"
סוף תיבות, אותיות: **ל', ו', ר', י',** עולה **246**
גבריאל עולה **246**

3) "**נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים**"
באתב"ש:
טזג שלץ פאסיך זכמף פאתיג ימכקם צזשגמי
סוף תיבות, אותיות: **ג', צ', ך', ף', ג', ם',** י', עולה **246**
גבריאל עולה **246**

ועוד:
<u>אור החיים</u>: "ככתוב והנה נער בכה, שרמז על ישראל שהיו בוכים בגלות"

1) "**והנה נער בכה**", סוף תיבות, אותיות: **ה', ר', ה',** עולה **210.**
לפי חז"ל רמז מהמילים "והנה נער בכה" לבכי של בני ישראל בגלות במצרים.
הגלות במצרים נמשכה **210** שנים.

2) "**ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה**"
ראש תיבות, אותיות: **ו', ו', א', ה', ו', נ', ב', ו', ע', ו', מ',ה', ז',** עולה **210**
לפי חז"ל יש רמז בפסוק הזה לבכי של בני ישראל בגלות במצרים.
הגלות במצרים נמשכה **210** שנים.

ועוד:
"**נער בכה**", אותיות: **נ', ע', ר', ב', כ', ה'**
נ', ע' – אות נ' עולה 50, אות ע' עולה 70, ביחד עולה **120**
ר', ב', כ,' ה' – אותיות המילה '**ברכה**'
רמז על העתיד, שבגיל **120** (בדיוק), באותו יום, יתן לבני ישראל **ברכה**.

ומיד אחרי שנתן להם ברכה הוא עלה להר נבו:
"**והנה נער**", סוף תיבות, אותיות: **ה', ר'**
"**נער בכה**" , סוף תיבות, אותיות: **ר', ה'**
אותיות המילה '**הר**'.

"**והנה נער בכה**", ראש תיבות, אותיות: **ו', נ', ב'**, אותיות המילה '**נבו**'.
"**נער בכה ותחמל**", ראש תיבות, אותיות: **נ', ב', ו'**, המילה '**נבו**'.
רמז שיבכו (את הנער) את משה רבנו (שנשאר כנער, שלא נס לחו ולא כהתה עינו) הנטמן בהר נבו (בערבות מואב).
וכמו שכתוב:
<u>דברים פרק ל"ד פסוק ח'</u>: "**ויבכו בני ישראל את משה בערבת מואב שלשים יום ויתמו ימי בכי אבל משה**"

1) "**את הילד והנה נער בכה ותחמל עליו**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
א'+ת', ה'+ד', ו'+ה', נ'+ר', ב'+ה', ו'+ל', ע'+ו', עולה **790**
"**ויבכו את משה**" עולה **790**

2) "**והנה נער בכה ותחמל עליו ותאמר**"
באתב"ש:
פצטץ טזג שלץ פאסיך זכמף פאתיג
עולה 1520 ועוד 6 מילים עולה **1526**
"**ויבכו את משה שלשים יום**" עולה **1526**

3) "**ותראהו את הילד**"
סוף תיבות, אותיות: **ו', ת', ד',** עולה **410**
"**בכי אבל משה**" עולה **410**

4) "**הילד והנה נער**" עולה 435 ועוד 3 מילים עולה **438**
ימי אבל משה עולה **438**

5) **תחמל עליו ותאמר מילדי העברים**" עולה **1668**
"**שלשים יום ויתמו ימי בכי אבל משה**" עולה **1668**

הבכי של משה רבנו, בהיותו בן שלשה חדשים, זה לא רק הבכי שלו. אלא, כמו שמשה רבנו שקול כנגד כל ישראל , גם הבכי שלו רמז לבכי של כל ישראל - בגלות, ובמותו.

ועוד:
1. <u>רשב"ם</u>: "לפי שהיה בוכה לכך ותחמול עליו, ולפי שראתהו נער, זכר, מהול, אמרה מילדי העברים זה"

"**והנה נער בכה ותחמל עליו ותאמר**" עולה **1660**
<u>לפי שראתהו נער זכר מהול</u> עולה **1660**

"**והנה נער בכה**" עולה **413**
שהוא היה מהול עולה **413**

2. מדרש רבה (א', כ"ד): "...א"ר אחא בר חנינא, אותו יום ששה בסיון היה. אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, מי שעתיד לקבל תורה מהר סיני ביום זה, ילקה ביום זה?"

"**ותאמר מילדי**" עולה 741 ועוד 10 אותיות ועוד 2 מילים עולה **753**
ששה בסיון היה עולה **753**

"**ותחמל עליו**" עליו 600 ועוד 9 אותיות ועוד 2 מילים עולה **611**
תורה עולה **611**

אולי רמז שבזכות התורה שקיבל משה בששה בסיון ניצול.

3. מדרש רבה (א', כ"ד): "...בא גבריאל והכה למשה כדי שיבכה ותתמלא עליו רחמים"

"**והנה נער בכה ותחמל עליו**"
באתב"ש:
פצטץ טזג שלץ פאסיך זכמף עולה 1026 ועוד 5 מילים עולה **1031**
בא גבריאל והכה למשה כדי שיבכה עולה **1031**

"**והנה נער בכה ותחמל עליו**" עולה **1013**
בא גבריאל והכה משה כדי שהוא יבכה עולה **1013**

* * * * * * * * *

"מינקת מן העברית"

פרק ב' פסוק ז':
"...האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העברית ותינק לך את אם הילד..."

1. "**<u>האלך וקראתי לך אשה</u>**" עולה **1129**
   <u>אל אמו אשת עמרם</u> עולה **1129**

2. "**ה**אלך וקראתי **לך** אשה"
   ראשי תיבות אותיות: **ה', ו', ל', א',** עולה **42**
   יוכבד עולה **42**.

3. "**ו**תינק **לך** את **ה**ילד"
   ראשי תיבות אותיות: **ו', ל', א', ה',** עולה **42**
   יוכבד עולה **42**.

ועוד:
"**<u>את אם הילד</u>**" עולה **490**
<u>יוכבד בת לוי</u> עולה **490**

* * * * * * * * *

"עברים נצים"

פרק ב' פסוק י"ג:
"והנה שני אנשים עברים נצים..."
<u>רש"י</u>: "דתן ואבירם"

"אנשים עברים" עולה 723 ועוד 2 מילים עולה **725**

זה דתן ואבירם עולה **725**

* * * * * * * * *

"אכן נודע הדבר"

פרק ב' פסוקים י"ד-ט"ו:
"הלהרגני אתה אמר כאשר הרגת את המצרי וירא משה ויאמר אכן נודע הדבר".
וישמע פרעה את הדבר הזה ויבקש להרג את משה..."

לפי חז"ל דתן ואבירם ראו את משה רבנו הורג את המצרי או טומן אותו בחול, והם הלשינו לפרעה על האירוע. לפי הפשט משה רבנו הרג את המצרי, שהיה אחד מהנוגשים (איש הממונה על שוטרי ישראל לפקח על עבודת הפרך שמצרים העבידו את בני ישראל), באגרוף (ר' אביתר במדרש רבה א', כ"ט) או במגריפה של טיט. לעומת זאת, רש"י על המילים "**הלהרגני אתה אמר**" מפרש שמשה רבנו הרג את המצרי בשם המפורש (וגם מדרש רבה א',כ"ט, "רבנן אמרי הזכיר עליו את השם"), קרי הרג את המצרי באמירה בלבד.

ונשאלת השאלה: אחרי שפרעה שמע על האירוע מדוע הוא רצה להרוג את משה?
מצד אחד, משה גדל בביתו של פרעה כבן המאומץ של ביתו במשך הרבה שנים (עד גיל 12 או 20 או 40 לפי דעות שונות בחז"ל). מצד שני, גם אם נקבל הדעה שהמצרי לא היה נוגש סתם אלא ראש כל הנוגשים, ממונה על כל הנוגשים, קרי דומה לשר המשטרה המצרי, הלא משה היה חשוב אצל פרעה כמו שמפרש רש"י על המילים "**ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו**" (בשם רבי יהודה בר"א) -"שמינהו פרעה על ביתו", קרי משה היה כשר הפנים של פרעה.
ואם כן מדוע פרעה לא בדק, או לפחות לא קיבל את טענת משה על מה שקרה ועל העוולה שעשה המצרי, כפי שמובא ברש"י: "מלקהו ורודהו ובעלה של שלומית בת דברי היה ונתן עניו בה ובלילה העמידו והוציאו מביתו והוא חזר לבית ובא על אשתו כסבורה שהוא בעלה וחזר האיש לביתו והרגיש בדבר וכשראה אותו המצרי שהרגיש בדבר היה מכהו ורודהו כל היום"?

יתכן פשוט שהריגת מצרי (שוטר) הוא דבר חמור, וכדי לשמור על הסדר ועל ההרתעה פרעה החליט להעניש את משה למרות הכל. אבל לבי נוטה להגיד שפרעה פעל בגלל סיבה אחרת.

כתוב במדרש (מדרש רבה א', י"ח) שמיום שנתעברה יוכבד עם משה אמרו האסטרולוגין לפרעה" "**גואל ישראל נתעברה ממנו אמו ואין אנו יודעין אם מישראל הוא או מצרי הוא**". וגם אמרו "**מושיען של ישראל על ידי מים ילקה**". פרעה חשש וציווה "**כל הבן הילוד היארה תשליכוהו**".. (יש אומרים שרק באותו יום שנולד משה (ז' אדר) פרעה גזר גם על עמו). וממשיך המדרש: "**כיון שהושלך משה לים אמרו כבר מושלך מושיען במים, מיד בטלו הגזירה**" (במדרש רבה, א', כ"ד). בעקבות זה שכח כנראה פרעה מהאיום שיבוא גואל לעברים.

כאשר גדל משה בבית פרעה הוא היה יושב על ברכיו של פרעה, ופרעה היה מצחק איתו. לפי המדרש (רבה, תנחומה) משה הסיר את הכתר מעל ראשו של פרעה ושם אותו על ראשו. גם במקרה הזה חששו יועציו שזה "**עתיד ליטול מלכות ממך**" (מדרש רבה א', כ"ה) ורצו להרוג את משה. משה ניצל אחרי המבחן הידוע עם קערת הזהב וקערת הגחלים. גם הפעם פרעה נרגע וכנראה שכח מהאיום מצד משה.

משה גדל בבית פרעה (בארמון המלך) כמצרי. ובפעם הראשונה שהוא יוצא החוצה הוא רואה מצרי מכה עברי "מאחיו", והוא הורג את המצרי.

ביום השני שיצא אל אחיו הוא רואה את דתן ואבירם רבים אחד עם השני. ומשה אומר לדתן "**למה תכה רעך**" (מדרש ילקוט שמעוני קס"ז : "ויאמר לרשע זה דתן") ועונה לו "**הלהרגני אתה אמר כאשר הרגת את המצרי**", קרי האם אתה מתכונן להרוג אותי באותו שיטה שהשתמשת כאשר הרגת את המצרי ("אתה אמר"), באמירת עלי את שם המפורש? ומיד אומר משה רבנו "**אכן נודע הדבר**".
(לפי ילקוט שמעוני (שמות, קס"ז), "נודע הדבר" – נודע הסיבה למה האומה משתעבדת יותר מכל האומות שיש בעולם).
ואולי אפשר להגיד, לפי הפשט "**נודע הדבר**" – נודע המעשה (שהרג את המצרי) ואולי אפשר להגיד בדרך הדרש, נודעה השיטה, קרי "**הדבר**" (שאמר עליו את השם). ואולי הרמז מהמילה "**הדבר**", אותיות **ה', ד', ב',ר'**. רמז - ה' דבר, ששם ה' דבר. ואולי בגלל זה כתוב "**וישמע פרעה את הדבר הזה**". לכאורה המילים "**את הדבר הזה**" מיותרות. אלא שגם פרעה חשש מ "**הדבר הזה**", ששמע שמשה השתמש בשם המפורש (או ברמה של פרעה שמשה השתמש בלחש או בקוסמין) להרוג את המצרי.

עכשיו פרעה יודע שלמשה יש כוחות והוא הציל עברי, וגם הוא בעצמו עברי. פרעה חושש שאולי משה הוא המושיע שעליו דברו האסטרולוגין לפני הרבה שנים. כי למרות שהאסטרולוגין אמרו אז שמושיען כבר במים, הלא בתו הצילה את הילד הזה מהים. בנוסף, משה הוא גם מהעברים וגם גדל כמצרי ולכן לא ידעו האסטרולוגין להגיד אם המושיע הוא עברי או מצרי. ועכשיו, אחרי "**הדבר הזה**", פרעה מרגיש בסכנה ממשית והוא מחליט להרוג את משה.

* * * * * * * * *

"שר ושפט עלינו"

פרק ב' פסוק י"ד:
" ויאמר מי שמך לאיש שר ושפט עלינו "

1. מדרש רבה (א', ל'): " ר' יהודה אומר בן כ' שנה היה משה באותה שעה "
" מי שמך לאיש שר ושפט " עולה 1646 ועוד 15 אותיות עולה **1661**
בן כף שנה היה משה באותה שעה עולה **1661**

2. מדרש רבה (א', ל'): " ר' נחמיה אמר בן ארבעים שנה היה "
"**מי שמך לאיש**" עולה 751 ועוד 9 מילים עולה **760**
משה היה 40 שנה עולה **760**

* * * * * * * * *

משה רבנו ניצול מחרב פרעה

מסופר במדרש ובגמרא שכאשר פרעה שמע שמשה רבנו הרג את המצרי, הוא רצה להרוג את משה רבנו, ובנס משה רבנו הצליח לברוח מחרב פרעה, ולפי:
מדרש רבה שמות ב' (גם מובא בגמרא ירושלמי מסכת ברכות):
"וישמע פרעה את הדבר הזה, ויבקש להרוג את משה ויברח משה .וכי יש אדם יכול לברוח מן המלך?! אלא מלמד שהיה עומד ונדון באותו היום וחייבו להתיז את ראשו. אמר רבי אביתר: נתזה החרב מצוארו של משה והתיזה צוארו של קוסטנר הרשע, הדא הוא דכתיב: (שם י"ח) כי אלהי אבי בעזרי ויצילני מחרב פרעה, אותי הציל ולקוסטנר לא הציל"

בגמרא ירושלמי מסכת ברכות דרשו את הפסוק:
שיר השירים פרק ז' פסוק ה':
"צוארך כמגדל השן"
על משה רבנו. שצווארו של משה רבנו נעשה חזק כמגדל "השן" ולא יכול החרב לפגוע בו.
ומעניין:
"**השן**" באתב"ש: **צבט** עולה 101 ועוד המילה עולה **102**
"משה" באתב"ש: **יבץ** עולה **102**

* * * * * * * * *

"ויברח משה"

פרק ב' פסוק ט"ו:
"**ויברח משה וישב בארץ מדין וישב על הבאר**"
ילקוט שמעוני (קס"ח): "...ומשה בן שמונה עשרה שנה בברחו והימים אשר צר קונקנוס על כוש תשע שנים ויהי הבחור הולך ובא עמהם ויאהב המלך והשרים וכל חיל מלחמה את הבחור כי ב ויקר והוא קומתו כארז..."

לפי המדרש כאשר משה רבנו ברח מפרעה הוא הגיע לארץ כוש. והצטרף למלך קונקנוס במצור של המלך נגד עירו ששלטו בתוכו בלעם ובניו. כי הם לא נתנו למלך להיכנס לתוך עירו כאשר חזר מהמלחמה שעשה עם בני קדם. במשך זמן המצור המלך מת, והם שמו את משה רבנו עליהם והוא יעץ להם איך להיכנס לעיר. והם הצליחו לכבוש בחזרה את עירם ובלעם ובניו ברחו. ומשה רבנו מלך עליהם הרבה שנים.
(כל האגדה בילקוט שמעוני פרשת שמות).

ורמזים:

1) "**וישב בארץ**" עולה 611 ועוד 8 אותיות עולה **619**
בארץ כוש עולה **619**

2) "**משה מפני פרעה וישב בארץ**"
באתב"ש:
יבץ יוטם וגזץ פמבש שתגה
ראש וסוף תיבות, אותיות:
י'+ץ', י'+ם', ו'+ץ', פ'+ש', ש'+ה' עולה **931**
ישב בארץ כוש עולה **931**

ועוד:
"**וישב בארץ**" עולה **611** למניו המילה '**תורה**'.
"**ויברח משה מפני פרעה וישב בארץ**" –
ייתכן שבזכות התורה משה רבנו הצליח לברוח ולהינצל מחרב פרעה ולשבת בארץ מדין (קרוב להר חורב) . כי הוא נבחר להיות הגואל שבעתיד יוריד לבני ישראל את התורה.

ואולי באופן רעיוני רומז על העתיד (על מסירת התורה ודיניה על ידי משה רבנו), ולפי:
"**ויברח משה מפני פרעה**" – ברח מגשמיות של העולם הזה. משה רבנו ברח מחרב פרעה לחרב של הקב"ה.
(להר חורב, בתורה המילה 'חורב' כתוב 'חרב' חסר, והמילה "ברח" אותיות המילה "חרב", והוריד את התורה)

"**וישב בארץ מדין**" – יושב ודן דין תורה ("מדין"- מורה דין) לבני ישראל
(העומדים עליו מבוקר עד ערב)

"**וישב על הבאר**" – והוא יושב ומוסר את חוקי התורה ('באר מים חיים') לבני ישראל.

ועודף
ילקוט שמעוני (קס"ח): "...ומשה בן שמונה עשרה שנה בברחו והימים אשר צר קונקנוס על כוש תשע שנים ויהי הבחור הולך ובא עמהם ויאהב המלך והשרים וכל חיל מלחמה את הבחור כי ב ויקר והוא קומתו כארז..."

לפי המדרש כאשר משה רבנו ברח מפרעה הוא הגיע לארץ כוש. והצטרף למלך קונקנוס במצור של המלך נגד עירו ששלטו בתוכו בלעם ובניו. כי הם לא נתנו למלך להיכנס לתוך עירו כאשר חזר מהמלחמה שעשה עם בני קדם. במשך זמן המצור המלך מת, והם שמו את משה רבנו עליהם והוא יעץ להם איך להיכנס לעיר. והם הצליחו לכבוש בחזרה את עירם ובלעם ובניו ברחו. ומשה רבנו מלך עליהם הרבה שנים.
(כל האגדה בילקוט שמעוני פרשת שמות).

והרמז:
"**וישב בארץ**" עולה 611 ועוד 8 אותיות עולה **619**
בארץ כוש עולה **619**

* * * * * * * * *

"וגם דלה דלה לנו"

לפי המדרש משה רבנו התמנה להיות השליח להוציא את בני ישראל ממצרים אחרי שעבר ניסיון כרועה צאן, והצליח. ולפי זה גורלו של משה רבנו היה להיות רועה את צאן יתרו, ולהנהיג את הצאן דרך המדבר ("להוציאן מן הגזל") להר סיני. ושם לעלות לגדולה, לקבל שליחות להוציא את בני ישראל ממצרים. ובעתיד לקבל ולהוריד את התורה לישראל בהר סיני.

ולפי:

<u>שמות רבה (ב', ג')</u>: "...(משלי ל') 'כל אמרת א-ל-ו-ה צרופה' אין הקב"ה נותן גדולה לאדם עד שבודקהו בדבר קטן ואח"כ מעלותו לגדולה. הרי לך שני גדולי עולם שבדקן הקב"ה בדבר קטן ונמצאו נאמנים והעלן לגדולה.....וכן משה הוא אומר 'וינהג את הצאן אחר המדבר להוציאן מן הגזל ולקחו הקב"ה לרעות ישראל..."

ולפי זה בשיחה בין בנות יתרו לאביהן, אנו מוצאים רמזים לישראל ולתורה.

הבנות מספרות ליתרו אביהן:

פרק ב' פסוק י"ט:

"ותאמרן איש מצרי הצילנו מיד הרעים וגם דלה דלה לנו וישק את הצאן"

הבנות מספרות לאביהן מה שקרה להן, (ובלי דעתן) יש בשיחתן רמזים לישראל ולתורה:

"**ותאמרן איש מצרי**"

באתב"ש:

פאתיגט תמב יהגם

ראש וסוף תיבות, אותיות: **פ'+ט', ת'+ב', י'+ם'** עולה **541**

ישראל עולה **541**

"הצילנו":

"**מיד הרעים וגם דלה דלה לנו**" עולה 592 ועוד 20 אותיות עולה **612**

דברות עולה **612**

כאן המילה "דלה" ולא 'שאב' (כמו אצל אליעזר ורבקה). כי כאן יש רמז שמשה רבנו דלה מים קרי תורה (מסיני) ודלה תורה לישראל.

"**דלה דלה לנו**"

באתב"ש:

קכץ קכץ כטף עולה 529 ועוד 9 אותיות ועוד 3 מילים עולה **541**

ישראל עולה **541**

וגם:

"**דלה לנו וישק**" עולה **541**

ישראל עולה **541**

וגם:

"**דלה דלה לנו וישק את הצאן**"

ראש וסוף תיבות, אותיות:

ד'+ה', ד'+ה', ל'+ו', ו'+ק', א'+ת', ה'+ן' עולה **616**

התורה עולה **616**

ובמישור הרעיוני:
"**איש מצרי הצילנו**" עולה **842** למנין "**עבדים היינו לפרעה**"(באתב"ש: זשקמי צממטף כוגזץ).
"**מיד הרעים**" עולה **379**, '**מצרים**' עולה **380**
שאיש מצרי יציל, קרי יהיה שליח לגאול, את 'עם בני ישראל' ממצרים.
"**וגם דלה דלה לנו**"– הדברות, הוא יוריד לעם בני ישראל את י' הדברות.
"**וישק**"– ויעביר צימאון הרוחני של:
"**הצאן**"– בני ישראל, לתורה.

מעשה החסד שעשה משה רבנו להציל את בנותיו של יתרו גרם ליתרו לרצות להזמין את משה רבנו לביתו. ויתרו שואל את בנותיו (בלי לדעת) גם במילים שיש בהם רמזים לתורה ולישראל:
פרק ב' פסוק כ':
"ויאמר אל בנתיו ואיו למה זה עזבתן את האיש קראן לו ויאכל לחם"

"**למה זה עזבתן**" עולה **616** למנין '**התורה**'.
וגם:
"**אל בנתיו ואיו למה**" עולה 597 ועוד 14 אותיות עולה **611**
תורה עולה **611**
וגם:
"**למה זה עזבתן את האיש קראן לו**"
באתב"ש:
כיץ עץ זעשאט תא צתמב דגתט כף
ראש תיבות, אותיות: **כ', ע', ז', ת', צ', ד', כ'** עולה **611**
תורה עולה **611**

משה צריך להגיע לסנה ולקבל שליחות לבני ישראל:
"**זה עזבתן**" עולה **541**
ישראל עולה **541**

במישור הרעיוני:
"**למה**"– מדוע
"**זה**"– עולה י"ב, ורומז על י"ב שבטי ישראל.
לרמוז:
"**למה זה עזבתן**" עולה **616** למנין '**התורה**'.
למה במצרים ("זה") בני ישראל עזבו את התורה שבידם.

"**את האיש קראן לו**"– למשה, איש ה-א-ל-ה-י-ם, כדי שיוריד להם תורה:
"**למה זה עזבתן את האיש קראן לו**"
באתב"ש:
כיץ עץ זעשאט תא צתמב דגתט כף
ראש תיבות, אותיות: **כ', ע', ז', ת', צ', ד', כ'** עולה **611**
תורה עולה **611**

ואז:
"**ויאכל לחם**"– ודרשו, 'שמא ישא אחת מכן לאשה'
יתרו אומר "ויאכל לחם", ו'לחם' רמז לאשה.
(כמו שכתוב אצל יוסף, בראשית ל"ט, ו'-"ויעזב כל יש לו ביד יוסף ולא ידע אתו מאומה כי אם הלחם אשר הוא אוכל". ופירוש הדברים, פוטיפר עזב ניהול ביתו ביד יוסף חוץ מאשתו, שהייתה אסורה על יוסף)
יתרו רומז שאולי משה רבנו ישא אחד מבנותיו לאשה.
ורמז:
"**קראן לו ויאכל לחם**" עולה **532**
אישה באתב"ש: **תמבץ** עולה **532**
ועוד:
ישא אשה עולה **617** למנין המילה '**הדברות**'.
"אם אין לחם אין תורה".
ולחם רמז לתורה.
בבראשית רבה (ע', ה') כתוב שהתורה נמשלה ללחם, שנאמר (משלי ט', ה') 'לְכוּ לַחֲמוּ בְלַחֲמִי'. וכתבו 'הלחם מחיה את הגוף, והתורה מחיה את הנשמה'.

וגם:
"**ויאכל לחם**" באתב"ש: **פמתלך כסי** עולה **660**
נזכה לראות:
'**כל הטובה**' באתב"ש: **לך צנפשץ** עולה **660**
אשר דבר ה' על ישראל, ולפי:
במדבר פרק י' פסוק כ"ט:
"ויאמר משה לחבב בן רעואל המדיני חתן משה נסעים אנחנו אל המקום אשר אמר ה' אתו אתן לכם לכה אתנו והטבנו לך כי ה' דבר טוב על ישראל"
יתרו שמח:
שמות פרק י"ח פסוק ט':
"ויחד יתרו על כל הטובה אשר עשה ה' לישראל"
רש"י (על "ויחדי"): "וישמח יתרו"
("ויחד", מן חדווה)
רש"י ("על כל הטובה"): "טובת המן הבאר והתורה"
"**לכה אתנו והבטנו לך כי ה' דבר טוב**" עולה **919**
"**המן הבאר התורה**" עולה **919**
נתינת התורה זה הדבר הכי טוב שנעשה לישראל.
שמח על ההווה "על כל הטובה".

אבל גם על העתיד:
"**על כל הטובה**" עולה **177** למנין '**גן עדן**'.
ששמירת התורה תזכה אותם לגן עדן.
המן והבאר רק ל40 שנה במדבר אבל התורה לעולם (מביא לעולם הבא).
"**לעולם**" עולה 176 ועוד המילה עולה **177**
התורה מביאה את לומדה לגן עדן, ולפי:
<u>יהושע פרק א' פסוק ח':</u>
"לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה"
"**יומם ולילה**" עולה **177** למנין '**גן עדן**'.
הלומד תורה "יומם ולילה" זוכה לגן עדן.

* * * * * * * * *

"דלה דלה"

פרק ב' פסוק י"ט:
"...וגם דלה דלה לנו וישק את הצאן"
רש"י (על למה זה עזבתן): "הכיר בו שהוא מזרעו של יעקב שהמים עולים לקראתו"

"**וגם דלה דלה לנו וישק את הצאן**" עולה 1176 ועוד 22 אותיות ועוד 7 מילים
עולה **1205**
הן ראו המים עולה לקראתו עולה **1205**

* * * * * * * * *

"היה רעה את צאן יתרו"

פרק ג' פסוק א':
"ומשה היה רעה את צאן יתרו חתנו כהן מדין וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הר ה-א-ל-ה-י-ם חרבה"

למה כתוב שהצאן של יתרו?
כלי יקר: "...לפי שכל רועה פסול על שמרעים בהמות בשדות אחרים וחשודים על הגזל על כן אמר שצאן אלו היו של יתרו ואין אדם חוטא ולא לו..."
ורמזים:

1) "**כהן מדין**" באתב"ש: **לצט יקמט** עולה 288 ועוד 2 מילים עולה **290**
גזל באתב"ש: **רעך** עולה **290**

2) "**צאן יתרו חתנו כהן מדין**"
באתב"ש:
התט מאגף סאטף לצט יקמט
ראש תיבות, אותיות: **ה', מ', ס', ל', י'** עולה **145**
על הגזל עולה **145**

ועוד:
"**היה רעה...וינהג את הצאן אחר המדבר**" – 'מדבר' זה מקום **הפקר**.
כנראה עשה לפנים משורת הדין. שלקח את הצאן "אחר המדבר" למקום הפקר שלא ירעו בשדות אחרים ויהיה חשוד על הגזל:
"**אחר**" באתב"ש: **תסג** עולה **463**
חשוד על הגזל עולה **463**

כי אם לא היה לוקח הצאן למקום הפקר דרך טבע של צאן לרעות בכל שדה, ואז יהיו חשודים על הגזל:
"**צאן**" עולה 141 ועוד 3 אותיות ועוד המילה עולה **145**
על הגזל עולה **145**

וגם:

1) "**רעה**" באתב"ש: **גזץ** עולה **103**
הפקר באתב"ש: **צודג** עולה **103**

2) "**ומשה היה רעה את צאן יתרו חתנו כהן מדין**"
ראש תיבות, אותיות: **ו', ה', ר', א', צ', י', ח', כ', מ'** עולה **380**
הפקר באתב"ש: **צרעך** עולה **380**

3) "**את צאן יתרו חתנו**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **א'+ת', צ'+ן', י'+ו', ח'+ו'** עולה **571**
מקום הפקר עולה **571**

4) "**את צאן יתרו חתנו כהן מדין וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא**"
ראש תיבות, אותיות:
א', צ', י', ח', כ', מ', ו', א', ה', א', ה', ו' עולה **193**
ההפקר באתב"ש: **צצודג** עולה **193**

5) "**כהן מדין וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הר האלקים חרבה**"
ראש תיבות, אותיות:
כ', מ', ו', א', ה', א', ה', ו', א', ה', ה', ח' עולה **103**
הפקר באתב"ש: **צודג** עולה **103**

ועוד:
"**אל הר ה-א-ל-ה-י-ם**" –וגם הוליך אותם "אל הר ה-א-ל-ה-י-ם", מרחק מספיק בתוך המדבר שלא יוכלו לצאת מהמדבר בקלות ולא יהיו 'חשודים על הגזל', ולפי:
חשודים על הגזל עולה **513**
"**אל הר**" באתב"ש: **תך צג** עולה **513**

* * * * * * * *

"הסנה"

פרק ג' פסוק ב':
"וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה וירא והנה הסנה בער באש והסנה איננו אכל "

1. אולי "**הסנה**" רמז לבית המקדש והסיבה:
<u>משנה אבות פרק ב' משנה ה'</u>: "עשרה נסים נעשו לאבותינו בבית המקדש"

במילת "**הסנה**" אותיות: **ה', ס', נ', ה'**
אותיות **ס', נ'**: המילה "**נס**"
אותיות **ה', ה'**: עולה ל **10**, רמז ל10 נסים, (לפי המדרש, זה בבית המקדש).

ואולי הרמז בפסוק:
" **בלבת אש מתוך הסנה** ": בית ' ראשון ' בוער באש ונחרב
" **וירא והנה הסנה בער** " : בית ' שני ' בוער ונחרב
" **והסנה איננו אכל** " : בית ' שלישי ' (שיבנה במהרה בימינו) יעמוד לעולם, (איננו אכל)

2. " **<u>בלבת אש מתוך הסנה וירא</u>** " עולה **1538**
<u>חרבן ב' מקדשים בתשעה באב</u> עולה **1538**

3. " **<u>אליו בלבת אש מתוך הסנה</u>** " עולה 1368 ועוד 5 מילים עולה **1373**
<u>יהיה אסון מקדש בתשעה באב</u> עולה **1373**

4. <u>מדרש רבה (ב', ה')</u>: "ר' יוחנן אמר זה מיכאל, רבי חנינא אמר זה גבריאל "

א. " **<u>וירא מלאך ה'</u>** " עולה 334 ועוד 3 מילים עולה **337**
<u>מלאך גבריאל</u> עולה **337**

ב. " **מלאך** יקוק" אותיות: **מ', ל', א', כ', י'**, המילה, **מיכאל**

* * * * * * * * *

"והסנה איננו אכל"

כתוב:
פרק ג' פסוק ב':
"**וירא והנה הסנה בער באש והסנה איננו אכל**"
ומשה רבנו אמר:
פרק ג' פסוק ג':
"**מדוע לא יבער הסנה**"

"הסנה" בער או "הסנה" לא בוער?
שאלה זו שאל הכלי יקר.
וכתב שמשה רבנו שאל "מפני מה ישראל שריין בצרה יותר מכל האומות?"
והתשובה שנתן, "לפי שיש בהם דלטורין משמיעים קול ענות...כן ישראל בזמן שאש הצרות מתלקחת סביביו"
לפי דבריו אנו רואים שהסנה רמז לאנשי דלטורין (אנשים המדברים לשון הרע) שבבני ישראל, והאש רמז לצרות.

במישור הרעיוני:
"**הסנה בער באש**"– הסנה כינוי לבני ישראל המחזיקים במחלוקת, והם גורמים לאש.
לא שהאש בוער בסנה (שהסנה נשרפת על ידי האש), אלא "הסנה בער באש"
הסנה גורמת לאש לבעור, למחלוקת להתלקח.

ומשה רבנו תמה:
"**למה לא יבער הסנה**"– למה עניין המחלוקת לא עובר.

ונראה להגיד:
כאן זה לא סתם מחלוקת שתעבור עם הזמן. כאן הסנה והאש בהר חורב, מקום קבלת התורה. וזה רומז על מחלוקת של תורה, מחלוקת לשם שמים.
ולפי זה:
"**לא יבער הסנה**"– (לא תעבור כמו "בערתי הקדש מהבית"), המחלוקת תמשיך
ולפי:
<u>אבות פרק ה' משנה י"ז:</u>
"**כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים**"
ואז:
"**והסנה איננו אוכל**"– אנשי המחלוקת יישארו בדעותיהם והמחלוקת תתקיים (לא תהיה לה סוף).

* * * * * * * * *

אש התורה

פרק ג' פסוק ב':
"וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה וירא והנה הסנה בער באש והסנה איננו אכל"

"**הסנה**" – רמז לבני ישראל (אבן עזרא ג', ג')
"**אש**" – רמז לתורה. ולפי (דברים ל"ג, ב') "אשדת למו". וגם (מקדם) הייתה כתובה אש שחורה על אש לבנה.

ונראה להגיד במישור הרעיוני:
"**והנה הסנה בער באש**" – בני ישראל מקיימים ולומדים את התורה (בהתלהבות רבה לשמה)
"**והסנה איננו אכל**" – והם קיימם ולא כלים לעולם ("איננו אכל").
כי בזכות לימוד התורה ושמירת מצוותיה, הקב"ה שומר על ישראל.
(יותר ממה שבני ישראל שומרים את התורה, התורה שומרת על בני ישראל)
וכתוב:
<u>שמות רבה (ב', ה')</u>: "דבר אחר 'בלבת אש', משני חלקיו של סנה ולמעלה כשם שהלב נתון משני חלקיו של אדם ולמעלה"
(בדומה ללב האדם הנתון בשליש העליון של גופו, כך האש אחזה "משני חלקיו של סנה ולמעלה")
"**בלבת אש**" – התורה ("אש") צריך להיות ממוקדת בשליש העליון של האדם, בלבו (ולמעלה). וכמו שכתוב:
<u>משלי פרק ג' פסוק ג'</u>: "כתבם על לוח לבך"

ועוד: "**בלבת אש**"
<u>שמות רבה (ב', ה')</u>: " 'בלבת אש', ללבבו כשיבא לסיני ויראה אותן אשות ולא ייראו מהם"
<u>מתנות כהונה</u>: "לחזק לבו כד"א ואיש נבוב ילבב"
לפי המדרש המלאך (מיכאל או גבריאל) הופיע בתוך האש כדי שמשה רבנו יתרגל לראות דברים כאלו ולא ייבהל בעתיד במעמד הר סיני, במתן לוחות הברית, במתן התורה.
<u>פירוש מהרז"ו (על המילה 'ללבבו')</u>: "לקרב לבבו למראה אשות העליונות הרמוזים במ"ש 'וההר בער באש' וכמ"ש במ"ר פי"א ס"ג שבע מחיצות בוססות זו בזו והוא בתוכן על הראש ההר"
כתב ידי משה (מפרש המדרש) ששמע שהמילה "**בלבת**" זה כמין נוטריקון:
ב'+ל' – ב' לוחות
ב'+ת' – ב' תורות (תורה בכתב, תורה בעל פה)

ואולי ניתן גם להגיד:
ב'+ל' – ב' לוחות
ב'+ת' – ברית

ורמזים:
1) "**משה אסרה**" עולה **611**
תורה עולה **611**

2) "**מלאך ה' אליו בלבת**" עולה 598 ועוד 16 אותיות עולה **614**
בברית עולה **614**

3) "**בלבת**" עולה 434 ועוד 4 אותיות עולה **438**
לחת עולה **438**
רמז ללוחות הברית (וראה נוטריקון למעלה).

4) "**מתוך הסנה וירא והנה הסנה בער באש והסנה**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
מ'+ד', ה'+ה', ו'+א', ו'+ה', ה'+ה', ב'+ר', ב'+ש', ו'+ה',
עולה **613** למניו **תרי"ג**

5) "**באש והסנה איננו אכל**" עולה 597 ועוד 16 אותיות עולה **613** למניו **תרי"ג**

6) "**בלבת אש מתוך הסנה וירא והנה**"
באתב"ש:
שכשא תב יאפל צחטץ פמגת פצטץ
סוף תיבות, אותיות: **א', ב', ל', ץ', ת', ץ',** עולה **613** למניו תרי"ג

7) "**אש מתוך הסנה וירא והנה**"
באתב"ש:
תב יאפל צחטץ פמגת פצטץ
סוף תיבות, אותיות: **ב', ל', ץ', ת', ץ'** עולה **612**
ברית עולה **612**

8) "**אכל**"
באתב"ש:
תלך עולה **450**
לוחות עולה **450**
אולי רמז שלמרות שהלוחות יישברו, יקבלו עוד לוחות. הלוחות לא נאכלים.

9) "**מלאך ה' אליו**"
באתב"ש:
יכתל מ-ץ תכמף
ראש תיבות, אותיות: **י', מ', ת',** עולה **450**
לוחות עולה **450**

* * * * * * * * *

"מתוך הסנה"

פרק ג' פסוק ב':
"**וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה...**"
<u>יונתן בן עוזיאל</u>: "ואתגלי זגנוגאל מלאכא דיי ליה בלהבי אישתא מגו סניא..."
<u>פירוש יונתן</u>: "זגנוגאל הוא רבו של משה בהרקנטי התמיה עליו ותרץ ת"ל ויראה לי כי הביאו לזה שהוא שר של תורה והוא רבו של משה רבנו עליו השלום וכן אמרו בעלי קבלה רבו של אדם רזיאל ע"ש דך ע"ד פ"ב"

ורמזים:

1) **"וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך"**
ראש תיבות, אותיות: **ו', מ', י', א', ב', א', מ'** עולה **100** למנין שם המלאך.

2) "**וירא מלאך**"
באתב"ש:
פמגת יכתל עולה **983**
זגנוגאל רבו של משה עולה **983**

* * * * * * * * *

"אסרה נא"

פרק ג' פסוקים ג':
"ויאמר משה אסרה נא ואראה את המראה הגדל הזה מדוע לא יבער הסנה"
<u>שמות רבה (ב', ה')</u>: " 'בלבת אש', ללבבו כשיבא לסיני ויראה אותן אשות ולא יירא מהם"

משה רבנו סר לראות את חידת הנבואה שבדברים הרמוזים והגנוזים, הנמצאים במראה הסנה, דברים על ההווה ודברים על העתיד.
ורמזים:

1) "**משה אסרה**" עולה **611** עולה למניו '**תורה**'

2) "**משה אסרה**" עולה 611 ועוד 2 מילים עולה **613** עולה למנין **תרי"ג**

3) "**ואראה את**" עולה **614**
בברית עולה **614**

4) "**את המראה הגדל הזה מדוע לא יבער הסנה**"
ראש תיבות, אותיות: **א', ה', ה', ה', מ', ל', י', ה',** עולה **101**
מיכאל עולה **101**

5) "**משה אסרה**"
באתב"ש:
יבץ תחגץ עולה 603 ועוד 7 אותיות ועוד 2 מילים עולה **612**
ברית עולה **612**

6) "**את המראה הגדל הזה מדוע לא יבער**"
באתב"ש:
תא ציגתץ צרקך צעץ יקפז כת משזג
סוף תיבות, אותיות: **א', ץ', ך', ץ', ז', ת', ג',** עולה **611** למנין '**תורה**'

7) "**המראה הגדל הזה מדוע**"
עולה 430 ועוד 16 אותיות ועוד 4 מילים עולה **450**
לוחות עולה **450**

8) "**הגדל הזה מדוע לא יבער הסנה**" עולה **612**
ברית עולה **612**

9) "**הזה מדוע לא יבער**" עולה **450**
לוחות עולה **450**

ועוד:

<u>מדרש רבה (ב', ו')</u>:

"ויאמר משה אסרה נא ואראה", רבי יוחנן אמר, ה' פסיעות פסע משה באותה שעה, שנאמר "אסורה נא ואראה". ר"ש בן לקיש אמר, הפך פניו והביט שנאמר, "וירא ה' כי סר לראות"

<u>מדרש תנחומא שמות ט"ו</u>:

"רבי שמעון בן לקיש אמר, לא פסע אלא צווארו עקם"

" **<u>אסרה נא ואראה</u>** " עולה **530**

<u>הזיז ראש</u> עולה **530**

אולי רמז לרבותינו שאמרו שרק עיקם את צווארו.

* * * * * * * * *

"והנה הסנה בער באש"

פרק ג' פסוקים ב'- ג':
"וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה והנה הסנה בער באש והסנה איננו אכל.
ויאמר משה אסרה נא ואראה את המראה הגדל הזה מדוע לא יבער הסנה"

כתוב אחד– "**והנה הסנה בער באש**"
וכתוב שני– "**מדוע לא יבער הסנה**"
ונשאלת השאלה: האם הסנה בוער או לא בוער?

לפי הפשט:
במבט ראשון נראה לו שהסנה בוער ("והנה הסנה בער באש") אבל אחרי שהתבונן בסנה ("אסורה נא וארה"), ראה שהסנה לא בוער ("למה לא יבער הסנה").

ויש שפרשו (רמב"ן) שהמילה "**יבער**" כאן זה לא כמו "**בער**" (דולק), אלא כמו (דברים י"ז, ז') "ובערת הרע מקרבך, או (לפי דעת זקנים מבעלי התוספות) " 'ובערת הקדש מהבית', מדוע אינו מתבער מן העולם".

"**הסנה**" באתב"ש **צחטץ** עולה **197**
קוץ עולה 196 והמילה עולה **197**
ולפי חז"ל הסנה זו קוץ– שיח קוצני.
ודרך הטבע שקוצים יבשים במדבר נשרפים מדי פעם.

ואמר משה רבנו, "**אסרה נא ואראה את המראה הגדל הזה**"
האם הסנה מחוסנת בעירה, או האש לא אוכלת, או שניהם?

ועוד:
<u>תרגום ירושלמי (ג', ג')</u>: וחמא ית חזוזא רבא הדין מן בגלל מה סניא מרטיב ולא יקיד"
<u>פירוש ירושלמי</u>: "נעשה הסנה לח. כי תרגום לח רטוב. ורצה לומר, שהיה לח ממים שמתחתיו ולא מכבה שלהובתיה, וזה כח גדול"
עוד פלא, שלא רק שהסנה לא נאכלת, אלא גם האש לא נכבה מהמים שמתחתיו.
ורמז:
"הגדל הזה מדוע לא יבער"
ראש תיבות, אותיות: **ה', ה', מ', ל', י'**, עולה **90** למנין המילה '**מים**'.

ועוד:
<u>שמות רבה (ב', ה')</u>: "דבר אחר 'בלבת אש', משני חלקיו של סנה ולמעלה כשם שהלב נתון משני חלקיו של אדם ולמעלה"
וזה עוד פלא, האש אוחזת רק בשליש העליון של הסנה ולמעלה (מתנת כהונה), ולא בכולו, וגם על זה אמר משה רבנו "מדוע לא יבער הסנה" (יפה תואר).

ונראה להגיד שמועבר למשה רבנו, במראה חידת הנבואה, שגם הסנה מחוסנת בעירה, וגם האש לא אוכלת ולא נכבית (פלא כפול).

ואסביר:
חז"ל משלו את 'הסנה' לבני ישראל וגם למצרים.

'הסנה' כמשל לבני ישראל

אבן עזרא (ג', ג'): "ואמר יפת טעם זה האות כי האויב נמשל לאש, וישראל לסנה, על כן לא יבער"
רמז לו שבני ישראל ישרדו את גלות מצרים (כמו שהסנה לא 'אכל').
וגם:
שמות פרק א' פסוק י"ב: "ויקוצו מפני בני ישראל"
רש"י: "קצו בחייהם. ורבותינו דרשו כקוצים היו בעיניהם"
כאבו עיניהם של המצרים לראות את בני ישראל (שלא יוכלו לסבול את בני ישראל, כמו שלא סובלים קוץ בעין) כי הם פרים ורבים למרות כל השעבוד שמשעבדים בהם. וכמו שכתוב, (שמות א', י"ב) "וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרץ".

ומסכם את זה:
חזקוני (ג', ב'): "אות היא כנגד מצרים וישראל. כי האויב נמשל לאש וישראל לסנה. וכמו שהאש לא מבעיר את הסנה כך לא יוכל האויב לכלות את ישראל"
כאן בני ישראל זה הסנה וצרות השעבוד זה האש.

'הסנה' כמשל למצרים

ספורנו (ג', ב'): "הסנה יבער באש בצרת עשר מכות. אבל לא יכלו באותן הצרות"
ספורנו (ג', ג'): "למה לא יכלו המצרים ברוב מכותם, כענין 'ודלקו בהם ואבלום' (עובדי' י"ח)"
כאן המצרים הם הסנה ועשר המכות זה האש.

ועוד נראה להגיד:
יש אש גשמית ויש אש רוחנית.
אש גשמית אוכלת ולא בוערת.
אש רוחנית בוערת ולא אוכלת.
מדובר כאן במה שהאש אוחזת בו (כאן הסנה).
או שהסנה בוערת ולא נאכלת, או שהסנה נאכלת ולא בוערת.
לדוגמה: אש שיצאה מהמזבח ונכנסה לתוך האף של נדב ולתוך האף של אביהוא והרגה אותם הייתה כמין אש רוחנית. כי רק הנשמה שלהם נשרפה, אבל הגוף שלהם נשאר, לא נאכל (יונתן בן עוזיאל פרשת שמיני).
שמות רבה (ב', ה'): "מכאן אמרו האש של מעלה לולבין ושורפת ואינה אוכלת והיא שחורה. האש של מטה אינה מעלה לולבין והיא אדומה ואוכלת ואינה שורפת"
("מעלה לולבין", פירשו חדושי הרד"ל: "מעלה כמו לולבין כלפי מעלה". ונראה להגיד ששלהבת של 'אש של מעלה' עולה למעלה בצורה של לולב, מרוכזת ביחד, ולא כמו אש של מטה שרוקדת ומתפשטת לכול הכוונים)
ויתכן שהביטוי "אש של מעלה" והביטוי "אש של מטה" לא רק מתייחסים לכיוונים ("מעלה" - אש מהשמים, "מטה" - אש מההדיוט), אלא גם מתייחסים על מה פועלת האש.
"אש של מעלה" פועלת על דברים של 'מעלה', קרי על דברים רוחניים, על הנשמה (שורפת את נשמה ולא אוכלת את הגוף).
"אש של מטה" פועלת על דברים של 'מטה', קרי על דברים גשמיים, על הגוף (אוכלת את הגוף, מתייבשת את הנוזלים, ולא שורפת את הנשמה).
ואולי בדבר שאין בו נשמה, כמו הסנה, אש של מעלה לא שורפת ולא אוכלת אותה, רק

נאחזת בה.

וכאשר משה רבנו ראה "הסנה איננו אכל" הבין שלא מדובר כאן באש של מטה, כי האש אחזה בסנה ולא אכלה את הסנה (וגם לא שרפה את הסנה), אלא מדובר באש של מעלה.
(וזה תואם את המשלים של הסנה. כי כאשר בני ישראל נמשלים לסנה, האש זה צרות השעבוד וזה נגזר עליהם כמו שנאמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים. וכאשר מצרים נמשלים לסנה, האש זה המכות שבאו עליהם מלמעלה. ובשני המקרים שניהם לא יכלו מהאש).

ומסר המים (פלא שהמים לא מכבה את האש):
למרות שבני ישראל עתידים לקבל התורה (שנמשלה למים), זכות קבלת התורה לא תקל עליהם בשעבוד מצרים (המים מתחת הסנה לא יכבו את אש צרות השעבוד).
ולמרות שהמצריים בסוף ישלחו את בני ישראל מהשעבוד, ובני ישראל ילכו ויקבלו התורה (שנמשלה למים), בזכות המעשה הזה לא ינצלו המצרים מהמכות (המים מתחת הסנה לא יכבה את אש המכות), כי הם יקשו את לבם (עד המכה הששית) ולא ירצו לשלוח את בני ישראל, ורק כתוצאה של המכות ייכנעו. וגם אחרי זה הם ישנו את דעתם, ופרעה ועבדיו ירדפו אחרי בני ישראל להחזירם.

ולגבי האש כתוב:
כתוב – "**בלבת אש מתוך הסנה**", מכאן שלב האש בוערת בתוך הסנה.
וכתוב – "**והסנה בער באש**", מכאן נראה שהסנה בוערת בתוך האש.
ונשאלת השאלה: מי בער בתוך מי? (האם רק לב האש בתוך הסנה או גם יש אש סביבה)

<u>ספורנו (ג', ב')</u>: "שהיה המלאך בתוך הסנה, והאש בוער בסנה סביב המלאך"
ונראה להגיד שהאש בער בתוך הסנה וגם סביב הסנה (גם כאן יש פלא כפול).
ואסביר:
האש, כמשל לצרות השעבוד, בער גם באנשי מצרים
(בער גם הסביבה סביב הסנה המשול לבני ישראל), וכמו שכתוב:
<u>שמות פרק א' פסוק כ"ב</u>: "כל הבן הילוד היארה תשליכהו"
<u>רש"י</u>: "אף עליהם גזר"
שגזר גם על המצריים ולא רק על בני ישראל.

אבל לב האש ("בלבת אש"), מוקד האש, מוקד הצרות, התמקד בבני ישראל.

האש, כמשל לעשר המכות, בערה גם בכל מצרים, בחרטומים, ובאלוהיהם, וגם בארצם (בערה גם בסביבה סביב הסנה המשול למצריים).
אבל לב האש ("בלבת אש"), מוקד האש, המכות, התמקדו במצריים (פרעה ובעבדיו).

יש כאן שלושה דברים: מלאך, אש, סנה.
<u>שמות רבה (ב', ה')</u>: "וירא מלאך ה', ר' יוחנן אמר זה מיכאל. ר' חנינא אמר זה גבריאל"

ורמזים:

1) **מלאך, אש, סנה,** ראש תיבות: **מ', א', ס'**, עולה **101** למנין המילה '**מיכאל**'.

2) "**וארא אה המראה הגדל הזה מדוע לא יבער הסנה**"
ראש תיבות, אותיות: **א', ה', ה', ה', מ', ל', י', ה'** עולה **101**
מיכאל עולה **101**

3) "**איננו אכל ויאמר משה אסרה**"
סוף תיבות, אותיות: **ו', ל', ר', ה', ה'** עולה **246**
גבריאל עולה **246**

4) "**אכל ויאמר משה אסרה נא וארא ה**"
סוף תיבות, אותיות: **ל', ר', ה', ה', א', ה'** עולה **246**
גבריאל עולה **246**

ונגיד במישור הרמז שהסנה מרמזת על 'עלטה', 'אפלה', קרי על חושך:

1) "**הסנה**" עולה **120**
"**ועלטה**" עולה **120**

2) "**הסנה**" עולה 120 ועוד המילה עולה **121**
האפלה עולה **121**

3) "**הסנה בער**"
באתב"ש:
צחטץ שזג עולה **507**
אופל עולה 506 והמילה עולה **507**

וכתוב בברית בין הבתרים:
<u>בראשית פרק ט"ו פסוק י"ב</u>: "והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו"
<u>רש"י</u>: "רמז לצרות וחשך הגלויות"
<u>בראשית פרק ט"ו פסוק י"ז</u>: "ויהי השמש באה ועלטה היה והנה תנור עשן ולפיד אש אשר עבר בין הגזרים האלה"
<u>רש"י (על המילה "ועלטה")</u>: "חשך היום"
וגם לפי יחזקאל (י"ב, י) חושך אפלה.
כאשר היום עבר ללילה, היה חושך אפלה.
<u>בעל הטורים (על המילים "ועלטה היה והנה תנור")</u>:
ראשי תיבות בהפך "תוהו", שהראה לו הגלויות שדומין לתהו"

ונראה להגיד שרמוז כאן שגלות מצרים (ועוד גלויות בעתיד) נמשלה לסנה. כי **'הסנה'** מין **'קוץ'** ורומז על **'עלטה'**, שזה חושך הגלויות. וכמו שמובא:
שמות רבה (ב', ה'): "א"ר פנחס הכהן ב"ר חמא, מה הסנה הזה כאדם מכניס ידו לתוכו אינו מרגיש, וכשהוא מוציאה מוציאה מסתרטת, כך כשירדו ישראל למצרים לא הכיר בהן בריה, כשיצאו יצאו באותות ובמופתים ובמלחמה"
והרעיון- הסנה קל להיכנס בו , כי הקוצים כפופים למטה (פירוש מהרז"ו שמות רבה ב', ה'), אבל קשה מאוד לצאת בלי להישרט, כי נתקלים בקוצים .
וכאשר נכנסו לסנה, קרי לגלות מצרים (זה היה כמו מעבר מיום ללילה, מאור של יום לעלטה של לילה), ולא הרגישו, לא אלו שנכנסו, ולא אחרים בעולם. וכאילו נכנסו בסוף של אור היום, בדמדומים, זמן שאנשים לא רואים טוב ולא מרגשים שנכנסו.
(ולפי "ויעבדו את בני ישראל בפרך", בפה רך. בהתחלה הזמינו אותם ונתנו להם כל טוב ארץ מצרים. הגלות עדיין לא הייתה מר)
אבל כאשר יצאו מהגלות (נגאלו בריש גלי, בעצומו של אור היום וכמו שכתוב שמות י"ב, מ"א- "בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים") כולם ידעו.
כי היה מאבק, אותות, מכות, ונסים.

"אסרה נא וארא"
שמות רבה (ב', ו'): "רבי יוחנן אמר ה' פסיעות פסע משה באותה שעה שנאמר אסורה נא וארא. ר"ש בן לקיש אמר הפך פניו והביט שנאמר וירא ה' כי סר לראות"
(וראה פירוש חזקוני שכתב "אתבונן וארא", שרק התבונן)
ויש אומרים ג' פסיעות פסע ולא ה' (ילקוט שמעוני).
(ובפירוש רד"ל על שמות רבה כתב שדורשים ה' פסיעות מהמילה "אסורה". שהיה מספיק עם היה כתוב 'אסור', בלי האות הה. ומהאות הה בסוף המילה דורשים ה' פסיעות.
וכתב ידי משה שאולי יש כאן טעות סופר וצריך להיות חמשים פסיעות מהמילה "נא")

ולפי הדעות שפסע פסיעות כדי לראות, האם התקרב או התרחק מהסנה?
לפי הפשט משה רבנו התקרב לסנה כדי לראות יותר טוב
(ראה פירוש אבן עזרא, ופירוש רש"י: "אסורה מכאן להתקרב לשם", אזוז מכאן להתקרב).
והסיבה להגיד שהתרחק:
כי כאשר יש אור חזק ככול שמתרחקים ממנו אפשר לראות יותר טוב. כי קרוב למקור אור, האור מסנוור את העיניים ומקשה מלהביט אל האור (אל האש).

ונשאלת השאלה:
למה חשוב לנו לדעת אם פסע או לא פסע. ואם פסע כמה פסיעות פסע?
וגם, בידוע שיש שכר פסיעות בהליכה לדבר מצווה, הלא אצל אברהם אבינו, שרץ לקבל המלאכים, לא כתוב לנו כמה פסיעות פסע, ולמה כאן כן כתוב?

ונראה לי להגיד:
אצל אברהם אבינו המלאכים היו בלבוש גוף של בני אדם ולא נראה לעין הגשמי שהם מלאכים ממש. אז הפסיעות שפסע היו חלק מהכנסת האורחים שעשה (וטפלה לה, ולא דבר בפני עצמה. כי מטרת הריצה להזמין אותם אצלו לפני שעוברים עליו).

אבל כאן המלאך היה בלבוש אש, וגם משה רבנו כבר הבחין שיש כאן אש מלמעלה (אש רוחני), ושלא כל הסנה בוערת, ושהסנה שאיננו אכל, ושהאש לא נכבה על ידי המים

שמתחת לסנה. וברור לעין שיש כאן מעשה ניסי. הפסיעות כאן לא פסיעות בדרך לעשות מצווה, אלא להתרחק מהשכנה. וזה מראה על רמת הענווה של משה רבנו. שהתרחק מהביט אל הקודש או שעיקם את ראשו שלא להסתכל אל הקודש (שמות רבה ב', ה').
ונראה להגיד שלא מדובר כאן בפסיעות גשמיות (פסיעות של הרגלים) בכלל, אלא בפסיעות במדרגות הנבואה.
יפה תואר (על שמות רבה ב', ה'): "שרבי יוחנן כוון לשלוש מדרגות הנבואה שיש לנביא וכמ"ש המורה, וזה, הראשונה בחלום, ואח"כ ברוה"ק בנבואה, ואח"כ בהקיץ. וזה שכתוב ג' פסיעות שבאותו המקום הגיע לג' מדרגות הנבואה. ורבי שמעון בן לקיש סובר שלא הלך ממדרגה למדרגה כשאר הנביאים, אלא הפך פניו, שמיד ניבא נבואה בהקיץ"

המראה הגדל הזה, במקום הקדוש הזה, הכניס משה רבנו לתוך מדרגה גבוה של נבואה (נבואה בהקיץ), שיוכל לקבל ולהבין כל המסרים הרמוזים במראה הזה ולהתקרב אל האמת. ורמזים:

1) "**אסרה**" עולה 266 ועוד 4 אותיות ועוד המילה עולה **271**
נבואה בהקיץ עולה **271**

2) "**נא וארא**ה" עולה 264 ועוד 7 אותיות עולה **271**
נבואה בהקיץ עולה **271**

3) "**מדוע לא יבער**"
סוף תיבות, אותיות: **ע', א', ר',** עולה **271**
נבואה בהקיץ עולה **271**

4) "**אסרה נא וארא את המראה הגדל הזה מדוע לא יבער**"
סוף תיבות, אותיות: **ה', א', ה', ת', ה', ל', ה', ע', א', ר',** עולה **722**
מדרגות הנבואה עולה **722**

5) "**נא וארא את המראה הגדל הזה מדוע לא יבער**"
סוף תיבות, אותיות: **א', ה', ת', ה', ל', ה', ע', א',** ר', עולה **717**
מדרגות נבואה עולה **717**

6) "**נא וארא את המראה הגדל הזה מדוע לא יב**ער הסנה"
סוף תיבות, אותיות: **א', ה', ת', ה', ל', ה', ע', א', ר', ה',** עולה **722**
מדרגות הנבואה עולה **722**

7) "**את המראה הגדל הזה**" עולה 711 ועוד 14 אותיות עולה **725**
ג' מדרגות הנבואה עולה **725**

8) "**וארא**ה **את המראה הגדל הזה**" עולה **924**
בחלום, ברוח הקודש, בהקיץ עולה **924**

9) "**המראה הגדל הזה מדוע**"
באתב"ש:
ציגתץ צרקק צעץ יקפז
סוף תיבות, אותיות: **ץ', ד', ץ', ז',** עולה **207**
בהקיץ עולה **207**

* * * * * * * * *

"אל תקרב הלם"

כאשר משה רבנו ראה שהסנה בוער והוא איננו אכל הוא סר לראות את "המראה הגדול הזה". והקב"ה אמר לו:
פרק ג' פסוק ד:
"ויאמר משה משה ויאמר הנני"
פרק ג' פסוק ה':
"**ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא**"

על המילים "משה משה" דורש המדרש:
<u>מדרש רבה (ב', ו')</u>: "תני רשב"י מהו משה משה לשון חיבה לשון זרוז"

על המילה "הנני" דורש המדרש:
<u>מדרש רבה (ב', ו')</u>: "הנני לכהונה ולמלכות. בקש משה שיעמדו ממנו כהנים ומלכים... א"ל הקב"ה 'אל תקרב הלם' כלומר לא יהיה בניך מקריבין שכבר מתוקנת הכהונה לאהרן אחיך. הלום זו מלכות...א"ל הקב"ה כבר מתוקן המלכות לדוד, אעפ"כ זכה משה לשתיהן"

ונראה קשה:
משה רבנו ביקש מלכות וכהונה לא רק לעצמו אלא גם לזרעו. וידוע שמשה רבנו העניו מכל אדם, ואיך זה מסתדר עם הבקשה שלו, שהוא ביקש משרות של כבוד ושררה?
ועוד:
פרק ג' פסוק י"א:
"ויאמר משה אל האלקים מי אנכי כי אלך אל פרעה..."
<u>בעל הטורים</u> <u>(על המילים "מי אנכי")</u>: "דיו ואידך מי אנכי כי הביאותני עד הלום גבי דוד שביקש משה מלכות לו ולזרעו ולא רצה הקב"ה ליתן לו שנא' אל תקרב הלום ואין הלום אלא מלכות. אמר משה כיון שהמלכות פוסקת ממני ואינו לבני שלח נא ביד תשלח"
בעל הטורים מפרש (בעקבות המדרש שהבנו למעלה) על המילים "מי אנכי" (ומקשר אותם לדרש על המילים "אל תקרב הלם") שהנושא כאן קשור למלכות. אבל המשך דבריו נראים קשה. כאילו משה רבנו סירב ללכת בגלל כבוד ושררה לזרעו.

ונראה לי להגיד:
מעידה התורה על משה רבנו שהוא היה "ענו מכל אדם". ולא יתכן בשום פנים ואופן שהוא ביקש כבוד ושררה, לא לעצמו ולא לזרעו. אלא, אנו צריכים להבין שמשה רבנו רק דאג להצלחת שליחותו. ונסביר:
<u>רש"י (על המילים "מי אנכי")</u>: "מה אני חשוב לדבר עם מלכים"
לפי פרוש רש"י משה רבנו הרגיש "מי אנכי" - איך אני אבוא אל פרעה ואין לי מעמד בעיניו. ולפי בעל הטורים, וגם אם יהיה לי מעמד זה שלא ימשיך בזרעי. וקו היוחסין שלי יפסק אתי. אולי אני לא כדי לתפקיד הזה?

משה רבנו לא בקש מלכות וכהונה בגלל הכבד והשררה, אלא כדי להצליח במשימתו. ולמטרה זו, כדי לעמוד לפני פרעה כאיש עם מעמד (בעיני פרעה ובעיני עבדיו), משה רבנו ביקש מלכות וכהונה. וזה עבור בני ישראל ולא עבור עצמו.

מלכות- לדבר עם פרעה כמלך אל מלך.
כהונה - כי כהני מצרים היו חשובים בעיני פרעה.
(פרעה התייחס לכוהני מצרים ביחס שונה מאשר הוא התייחס לכול יתר עבדיו. הוא לא הטיל עליהם "לחומש לפרעה" – הם היו פטורים ממסי המלוכה וקבלו מענקי אכל חינם מפרעה.)

והוא גם בקש מלכות וכהונה לזרעו שיזכו לתפקיד צבורי בעבודת ה'. ולפי משנה אבות ב',ב': "וכל העוסקים עם הצבור, יהיו עוסקים עמהם לשם שמים, שזכות אבותם מסיעתם, וצדקתם עומדת לעד".
וגם "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". היעד להיות ,ממלכת כהנים, קדוש ולא לשם כבוד ושררה.

משה רבנו זכה בכולם כי "הבורח מהכבוד הכבוד משיגו". ועוד זכה בכל הכתרים הנמנים במשנה:
משנה אבות (ד', י"ז) :"רבי שמעון אומר שלושה כתרים הם, כתר תורה, וכתר כהונה, וכתר מלכות, וכתר שם טוב עולה על גביהן".
("שם טוב" - כאשר נולד "ותרא אתו כי כי טוב הוא". ולפי המדרש שמו טוביה)

ועוד כל 'מרכיבי השלטון' התקיימו בו, והם: מלך, שופט, כהן, נביא (אותיות המילה 'משכן', "ועשו לי משכן ושכנתי בתוכם").
הוא זכה להיות 'מלך', "ויהי בשורון מלך".
הוא זכה להיות 'שופט' (ודיין) של ישראל (עלה לבד להר סיני וקיבל התורה "ומסרה ליהושע").
הוא זכה להיות 'כהן' (שימש ככהן גדול) בשבעת ימי המילואים של המשכן.
הוא זכה להיות 'נביא', "לא קם בישראל כמשה עוד נביא ומביט את תמונתו".

ולפי אותיות המילים של ענווה ושפלות שאמר משה רבנו, "**מי אנכי**", הוא זכה כנגדם לדברים גדולים ומכובדים:
מ' – מלך, מטה אלקים, מופתים (לעשות מופתים המצרים)
י' – 10 הדברות (להוריד לוחות הברית)
א' – אלוקים לפרעה (שמות ז' א': "ראה נתתיך אלקים לפרעה"), אותות (לעשות אותות במצרים)
נ' – נביא
כ' – כהן
י' – נטל עשרה עטרות ביום חנוכת המשכן

וצדקתו עומדת לעד:
"**אל תקרב הלם**"- (ראשי תיבות המלה 'אתה') 'אתה' לא צריך להתקרב יותר מ "**הלם**".
אתה לא צריך מלכות וכהונה, כי כתרך (כתר תורה) גדול מהם. ובגללך יאמרו בני ישראל

"**הלם**", אותיות: **ה', ל', ם'**
ה' – הלכה
ל' – למשה
ם' – מסיני.

ועוד:
<u>תרגום יונתן</u>: "ועליו אנת עתיד לקבלא אוריתא למלכא ותה לבני ישראל"

המילה "**הלם**" אותיות: **ה', ל', ם'**
ואולי יש כאן נוטריקון: **ה**לכה **ל**משה **מ**סיני

רמז שמשה רבנו עתיד להוריד תורה לבני ישראל.

ועוד:
כתוב:
<u>ברכות פרק ט' משנה ה':</u>
"לא יכנס להר הבית במקלו, ובמנעלו, ובפנדתו, ובאבק שעל רגליו, ולא יעשנו קפנדריא, ורקיקה מקל וחמר"

האדמה סביב הסנה הייתה אדמת קודש בדומה להר הבית (ולעזרה). ולפי זה נאמר למשה רבנו להוריד את נעליו. והמטה שבידו לא היה 'מקלו', לא היה ממש שלו, כי אם
'מטה הא-לקים', שנבראה בערב שבת בין השמשות והגיע למשה מהגינה של יתרו.
(על האגדה של המטה, איך הגיע לידי משה רבנו, ראה ילקוט שמעוני פרשת שמות, וראה תרגום יונתן בן עוזיאל שמות א', כ"א).

ורמזים:

1) **"ויאמר אל תקרב הלם של"**
ראש תיבות, אותיות: **ו', א', ת', ה', ש'** עולה **712**
קדוש כעזרה עולה **712**

2) **"ויאמר אל תקרב הלם של"**
סוף תיבות, אותיות: **ר', ל', ב', ם', ל'** עולה **302**
כעזרה עולה **302**

3) **"ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר"**
סוף תיבות, אותיות: **ר', ל', ב', ם', ל', ך', ל', ך', י', ם', ר'** עולה **622**
הר הבית עולה **622**

4) **"הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה"**
ראש תיבות, אותיות: **ה', ש', נ', מ', ר', כ', ה', א', א'** עולה **622**
הר הבית עולה **622**

5) "**של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת**"
באתב"ש:
בך טזכמל יזך גרכמל לם צידפי תבג תאץ זפיק זכמף תקיא
עולה 2473 ועוד 40 אותיות עולה **2513**
"**לא יכנס להר הבית במקלו ובמנעלו ובפנדתו ובאבק שעל רגליו**" עולה **2513**

* * * * * * * * *

"אל ארץ זבת חלב ודבש"

פרק ג' פסוקים ח':
"וארד להצילו מיד מצרים ולהעלתו מן הארץ ההוא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הכנעני והחתי והאמרי והפריזי והחוי והיבוסי"

פרק ג' פסוקים י"ז:
"ואמר אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ הכנעני והחתי והאמרי והפריזי והחוי והיבוסי אל ארץ זבת חלב ודבש"

נשאלות השאלות:
למה שינה הכתוב את סדר הדברים? בפסוק ח' כתוב: "**ארץ זבת חלב ודבש**" לפני "**אל מקום הכנעני והחתי והאמרי והפריזי והחוי והיבוסי**", ובפסוק י"ז זה הפוך.
ועוד, למה חסר בפסוק י"ז "**אל ארץ טובה ורחבה**"?

ואולי ניתן להסביר:
ההבדל נובע מיעד השיחה. בפסוק ח' משה רבנו הוא יעד השיחה ובפסוק י"ז בני ישראל הם יעד השיחה.
למשה רבנו המסר הוא בהדרגה כמו אצל אברהם "**לך לך מארצך וממולדתך, ומבית אביך, אל הארץ אשר אראך**". וגם בעקידה, "**קח נא את בנך, את יחידך, אשר אהבת, את יצחק**". ככל שהפסוק מתקדם נחשף עוד פרט של המסר. ולמה? לחבב עליו את המצווה. ואותו הדבר כאן. כאשר משה הוא היעד אפשר לחבב עליו את יעד הגאולה, קרי ארץ ישראל ואז המסר מגיע בשלבים, "**אל ארץ טובה ורחבה**", "**אל ארץ זבת חלב ודבש**", ובסוף "**אל מקום הכנעני והחתי והאמרי והפריזי והחוי והיבוסי**".
אבל כאשר בני ישראל הם היעד המסר מגיע אליהם כפי שהם יכולים לסבול. הלא הם במצב של קוצר רוח "**ולא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבודה קשה**". ולכן כאן מיד אומרים להם שהם נגאלים ולאן "**אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ הכנעני והחתי והאמרי והפריזי והחוי והיבוסי**". ורק אחרי זה מוסרים להם גם קצת משבחה של ארץ ישראל "**אל ארץ זבת חלב ודבש**".

* * * * * * * * *

גאולה, שבח , ירושה

נאמר למשה בסנה:
פרק ג' פסוק ח':
"וארד להצילו מן הארץ ההוא אל ארץ טובה ורחבה אל זבת ארץ חלב ודבש אל מקום הכנעני והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבוסי"
פרק ג' פסוק י"ז:
"ואמר אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ הכנעני והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבוסי אל ארץ זבת חלב ודבש"

לכאורה יש בפסוקים האלו אותו הנושאים, והם:
'**גאולה**' - יציאה ממצרים ("להצילו מן הארץ ההוא", "אעלה אתכם מעני מצרים")
'**כניסה**' - לארץ שבעת העמים ("אל מקום הכנעני והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבוסי", "אל ארץ הכנעני והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבוסי")
'**שבח**' - הארץ ("אל ארץ טובה ורחבה אל זבת ארץ חלב ודבש", " אל ארץ זבת חלב ודבש").

(ראה הסבר הרמב"ן לסדר הדברים בתוך פסוק ג' וגם להסברו לשינוים בביטויים כמו "מקום הכנעני" לעומת "ארץ הכנעני").

אבל אם נתבונן בפסוקים נגלה שסדר הדברים לא זהה.
בפסוק ג' נאמר '**שבח**' הארץ לפני '**כניסה**' לארץ. ובפסוק י"ז נאמר '**כניסה**' לארץ לפני '**שבח**' הארץ. והשאלה למה?

אמרו חז"ל על הפסוק (שיר השירים ד', י"א) "**חלב ודבש תחת לשונך**" שמדובר בדברי תורה. מכאן אנו רואים שצמד המילים "**חלב ודבש**", כינוי לדברי תורה.
לפי זה ניתן להגיד במישור הרעיוני שהביטוי "**ארץ זבת חלב ודבש**" מדבר על 'התורה', קרי תורת ארץ ישראל.

ולפי זה יש כאן מסר במישור הפשט וגם מסר במישור הרעיוני:
במישור הפשט: '**גאולה**' (גשמית ממצרים) , '**כניסה**' (לארץ), '**שבח**' (הארץ).
במישור הרעיוני: '**גאולה**' (רוחנית), '**תורה**' (מתן תורה ותורת ארץ ישראל), '**ירושה**' (של הארץ).

ונראה להגיד ששינוי הסדר בין פסוק ג' לבין פסוק י"ז נובע מהיעד של השיחה. בפסוק ג' משה רבנו הוא היעד. ובפסוק י"ז בני ישראל הם היעד.

ונסביר:
כאשר נזכור שבני ישראל היו במצב קשה תחת שלטון מצרים (ירדו עד מ"ט שערי טומאה) נבין שמה שחשוב לבני ישראל לשמוע עכשיו זה דברים במישור הגשמי (כי "לא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבדה קשה", קרי הרוחניות שלהם נפגע משעבוד מצרים).
והדברים הם: לשמוע על '**גאולה**' ממצרים, ולשמוע על '**כניסה**' לארץ חמדת אבות - קיום ההבטחה לאבות לתת את ארץ שבעת העמים לזרעם.

ולפי זה המסר שמשה רבנו מעביר לבני ישראל (פסוק י"ז) מדבר על לבם במישור הגשמי ושם את הדגש על:
'**גאולה**' ממצרים (גשמית, "אעלה אתכם מעני מצרים").

'**כניסה**' לארץ ("אל ארץ הכנעני..."', קיום ההבטחה לאבות).
'**שבח**', מעלת ארץ ישראל ("אל ארץ זבת חלב ודבש").

אבל מהנאמר למשה (פסוק ג') בולט יותר הדברים באופן הכללי (במישור הגשמי ובמישור הרוחני) ולפי סדר התרחשותם.
והם:
'**גאולה**' (גשמית ורוחנית) ממצרים
(במישור הגשמי – "להצילו מהארץ ההוא", "להצילו" גשמית
במישור הרוחני – "מהארץ ההוא" מהארציות של מצרים, מהמצב הלא רוחני של מצרים).

'**שבח**' מעלת הארץ - "אל ארץ טובה ורחבה"
(במישור הגשמי - לפי הרמב"ן, "טובה", כל טוב ימצא בה. "ורחבה", יש בה שפלה ועמק ומישור.
ובמישור הרוחני - "ורחבה", ארץ שמרחיבה את הדעת כמו שכתוב, ב"ב קנ"ח:,"אמר רבי זירא שמע מינה אוירא דארץ ישראל מחכים", קרי מחכים ומטהר הנפש).

'**תורה**' "אל ארץ זבת חלב ודבש",
(במישור הגשמי - לפי הרמב"ן, ארץ מקנה שיש בה מרעה טוב ויגדל החלב בבהמות, ועוד שמנה פירותיה.
ובמישור הרוחני - רמז לתורת ארץ ישראל, וזה מקרין על מתן תורה).

'**כניסה**' לארץ וגם '**ירושה**' של הארץ ("אל מקום הכנעני..."', כמו שמובן מדברי הרמב"ן "מקום הכנעני..." - 'במקום הכנעני...', קרי לא רק יכנסו לארץ וישבו ביחד עם שבעת העממים אלא ירשו אותם ויבואו במקומם, "עם לבדד ישכן").

* * * * * * * * *

צועקים להצלה

פרק ג' פסוקים ט'-י':
"ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי..."
"ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים"

ונשאלת השאלה מה מוסיף המילים "**באה אלי**", הלא כבר כתוב "**וישמע אלקים את נאקתם**" (פרק ב' פסוק כ"ד)?
ועוד כתוב לפני זה (פרק ב' פסוק כ"ה) "**וירא אלקים את בני ישראל וידע אלקים**". שמה כתוב רק "**בני ישראל**". אבל אחרי זה (למעלה, פרק ג' פסוק י') כתוב "**עמי בני ישראל**", קרי, קורא אותם גם בתואר "**עמי**".

לפי חז"ל בני ישראל במצרים שקעו עד מ"ט שערי טומאה וגם כשלו בע"ז.
ואולי ניתן להבחין מהפסוקים האלו גודל כוח התפילה וגודל רחמי ה', וגם בשבחם של בני ישראל. שלמרות שבני ישראל כשלו בע"ז והיו בשפל המדרגה הכתוב אומר "**צעקת בני ישראל באה אלי**", תפילתם הגיע למלך מלכי המלכים.
ועוד, למרות מצבם הרוחני השפל, "**ועתה הנה**" – פתאום עכשיו, הם צעקו דווקא לאלקי אבותיהם לישועה "**צעקתם**...**באה אלי**".
ואז הם נקראים "**עמי**" – לשון חיבה.

ועוד, אפשר ללמוד מזה מוסר השכל:
כל יהודי, לא משנה אם הוא חלוני, מסורתי, דתי, או חרדי. וגם לא משנה לאיזה מדרגה נמוכה הוא הגיע, כאשר הוא מגיע למצב שהוא חושב שאין ממנו ישע, מצב שמגיע מים עד נפש, הוא (נפשו) צועק ומתפלל דווקא לאלקי אבותיו.
וזה רחמים משמים, וסגולת בני ישראל, וכוחם ("הקל קול יעקב").

* * * * * * * * *

"מי אנכי"

פרק ג' פסוק י"א:
"ויאמר משה אל האלקים מי אנכי כי אלך אל פרעה ואוציא את בני ישראל ממצרים"
רש"י (על המילים "מי אנכי"): "מה אני חשוב לדבר עם מלכים"
כלי יקר: "...היה עניו מכל אדם ובעיניו היה שפל אנשים...".

ואולי יש רמז לזה מדיבור משה. הוא שאל במילים:
"**מי אנכי**", ראשי תיבות, אותיות: **מ', א'**, רמז למילים **מושל, אב, אדון**.
כאשר יוסף הצדיק ספר לאחיו על מעמדו במצרים כתוב:
פרק מ"ה פסוק ח':
"**וישימני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ומשל בכל ארץ מצרים**"
יוסף היה מאוד חשוב בעיני פרעה ובעיני עבדיו. והוא היה יכול לדבר עם מלכים כמשנה למלך. אבל אני, למרות שגדלתי בבית פרעה:
"**מי אנכי**" – אני לא **מושל** בארץ מצרים, ולא **אב** לפרעה, ולא **אדון** על ביתו.
רשב"ם: "ואפילו להביא לו מנחה ודורון, וכי ראוי אני ליכנס בחצר המלך איש נכרי כמני"
וגם פרעה רוצה להרוג אותי. והייתי צריך לברוח ממצרים. ואני נחשב בעניו כרוצח.
איזה מעמד (יחוס) יש לי שאוכל לבוא ולדבר עם פרעה?

והאלוקים עונה לו:
פרק ג' פסוק י"ב:
"**ויאמר כי אהיה עמך**"
שמות רבה (ג', ד'): "שאתה שלוחי לפי שאהיה עמך וכל מה שתרצה אעשה אני"
רשב"ם: " ואתן חנך בעיני המלך ותלך אל פרעה ולא תיראי"
אין לך מעמד (יחוס) יותר גדול מזה שאני עמך. אתה שלוחו של מקום.

ובסופו של דבר משה רבנו הלך אל פרעה ואחרי שנה של י' מכות יצאו בני ישראל ממצרים.
ואולי יש במילים שאמר משה רבנו גם רמזים לעתיד. ונסביר:
משה רבנו שאל "**מי אנכי**" – הוא פחד שפרעה לא ישמע לו והוא לא יצליח להעלות את בני ישראל ממצרים. ובעיתוי הרמוז במילים "**מי אנכי**" נגאלו.
"**מי**", אותיות **מ', י'**
מ' – מכות
י' – 10
אחרי "**מי**", קרי אחרי מכות **י'** (אחרי 10 מכות ואחרי המכה העשירי), בהיותו בגיל "**אנכי**", קרי כאשר משה רבנו בן **81**, נגאלו בני ישראל ממצרים.

ובעיתוי הרמוז במילים "**מי אנכי**" קבלו התורה.
"**מי**" – עולה **50**. אחרי חמישים יום עמדו בהר סיני ושמעו "**אנכי**". קבלו 10 הדברות והתורה.
ואחרי "**מי**": אחרי "**מ**" – 40 יום בהר, קבל "**י**" – 10 הדברות, המתחיל עם "**אנכי**".

* * * * * * * * *

"וזה לך האות"

פרק ג' פסוק י"ב:
"ויאמר כי אהיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את ה-א-ל-ה-י-ם על ההר הזה"

מה פירוש "**וזה לך האות כי אנכי שלחתיך**"?
על איזה אות מדובר?
<u>דעת זקנים מבעלי התוספות:</u> "...כדכתיב במתן תורה 'ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם כי אתה שלוחי..."

האות שמעיד שמשה רבנו הוא שליח ה' יראה לעיני כל בני ישראל כאשר הם יראו את עב הענן יורד וה' מדבר עם משה רבנו מתוך הענן.
ורמזים:

1) "**כי אהיה עמך וזה לך**" עולה **249**
בעב הענן עולה **249**

2) "**בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את ה-א-ל-ה-י-ם**"
ראש תיבות, אותיות: **ב', א', ה', מ', ת', א', ה'** עולה **454**
"הנה אנכי בא אליך בעב הענן" עולה **454**
(שמות י"ט, ט')

3) "**ויאמר כי אהיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון**"
באתב"ש:
פמתיג לם תצמך זיל פעך כל צתפא לם תטלם בכסאמל שצפהמתל תא צזי ייהגמי אזשקפט
סוף תיבות, אותיות:
ג', ם', ך', ל', ך', ל', א', ם', ם', ל', ל', א', י', י', ט' עולה **454**
"הנה אנכי בא אליך בעב הענן" עולה **454**
(שמות י"ט, ט')

4) "**ויאמר כי אהיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך**"
באתב"ש:
פמתיג לם תצמך זיל פעך כל צתפא לם תטלם בכסאמל
סוף תיבות, אותיות:
ג', ם', ך', ל', ך', ל', א', ם', ם', ל' עולה **394**
"אנכי בא אליך בעב הענן" עולה **394**
(שמות י"ט, ט')

5) ״**שלחתיך בהוציאך**״
באתב״ש :
בכסאמל שצפהמתל עולה 1098 ועוד 13 אותיות ועוד 2 מילים עולה **1113**
״ויאמר ה׳ אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן״ עולה **1113**
(שמות י״ט, ט׳)

* * * * * * * *

"על ההר הזה"

פרק ג' פסוק י"ב:
"...וזה לך האות כי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את ה-א-ל-ה-י-ם על ההר הזה"
<u>במדבר רבה (א', ה')</u>: "ו' שמות נקראו לו, הר א-ל-ה-י-ם, הר בשן, הר גבנונים, הר מוריה, הר חורב..."
(יש משנים הגירסה כאן, במקום 'הר מוריה' 'הר חמד')

ורמזים

1) "**על ההר הזה**" עולה 327 ועוד 8 אותיות עולה **335**
הר סיני עולה **335**

2) "**ההר**" עולה **210**
חרב עולה **210**

3) "**ה-א-ל-ה-י-ם על ההר**" עולה 401 ועוד 16 אותיות עולה **417**
בהר חרב עולה **417**

4) "**ההר הזה**" ראש וסוף תיבות, אותיות: **ה'+ר', ה'+ה'** עולה **215**
"חרבה" עולה **215**
(שמות ג', א'--וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הר ה-א-ל-ה-י-ם חרבה")

5) "**על ההר**" באתב"ש: **זך צצג** עולה **210**
חרב עולה **210**

6) "**על ההר**" באתב"ש: **זך צצג** עולה 210 ועוד 5 אותיות עולה **215**
"**חרבה**" עולה **215**
(שמות ג', א'--וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הר ה-א-ל-ה-י-ם חרבה")

7) "**ההר הזה**" באתב"ש: **צצג צעץ** עולה 433 ועוד 2 מילים עולה **435**
על הר סיני עולה **435**

8) "**כי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את ה-א-ל-ה-י-ם על**" באתב"ש:
לם בכסאמל שצפהמתל תא צזי ייהגמי אזשקפט תא צתכצמי זך
סוף תיבות, אותיות:
ם', ל', ל', א', י', י', ט', א', י', ך' עולה **161**
גבנונים עולה **161**

* * * * * * * *

"פקד פקדתי"

פרק ג' פסוק ט"ז:
"...ה' א-ל-ה-י אבתיכם נראה אלי א-ל-ה-י אברהם יצחק ויעקב לאמר פקד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים"

היה ידוע לבני ישראל מאז ברית בין הבתרים שיהיה עינוי ושעבוד בארץ לא להם במשך 400 שנה. ולמרות שמשה רבנו בא ואמר להם במילים "פקד פקדתי", המילים שהזכיר להם יוסף הצדיק שיאמר הגואל, הלא עד עכשיו הם היו במצרים רק 209 שנה. אלא רמז להם שהגיע הקץ:

1) **"פקד פקדתי"** באתב"ש: **ודק ודקאם** עולה **261**
"ויהי מקץ" עולה **261**
(בהתלה נאמר "פקד פקדתי" ורמוז בו הקץ, ולפי מה שנאמר בסוף כשנגאלו, "ויהי מקץ")

2) **"לאמר פקד פקדתי"**
ראש תיבות, אותיות: **ל', פ', פ'** עולה **190** למנין המילה **'קץ'**.

3) **"ה' א-ל-ה-י אבתיכם נראה אלי א-ל-ה-י אברהם יצחק ויעקב לאמר פקד פקדתי אתכם ואת העשוי"**
ראש תיבות, אותיות:
י', א', א', נ', א', א', א', י', ו', ל', פ', פ', א', ו', ה' עולה **283**
הגיע הקץ עולה **283**

4) **"אבתיכם נראה אלי א-ל-ה-י אברהם"**
באתב"ש:
תשאמלי טגתץ תכם ת-כ-צ-ם תשגצי
סוף תיבות, אותיות: **י', ץ', ם', ם', י'** עולה **190**
קץ עולה **190**

5) **"ואת העשוי לכם"**
באתב"ש: **פתא צזבפם כלי**
ראש תיבות, אותיות: **פ', צ', כ'** עולה **190** למנין המילה **'קץ'**.

רמז להם שלמרות שעד עכשיו היו במצרים רק 209 שנה (ולא 400 שנה) הגיע **קץ** השעבוד, ומתחיל הגאולה.

* * * * * * * * *

"והכיתי את מצרים"

פרק ג' פסוק כ':
"ושלחתי את ידי והכיתי את מצרים בכל נפלאתי אשר אעשה בקרבו ואחרי כן ישלח אתכם"

"**נפלאתי**" באתב"ש: **טוכתאם** עולה **476**
י' מכות עולה **476**

ועוד:
"**והכיתי את מצרים**" באתב"ש: **פצלמאם תא יהגמי** עולה **750**
"**בזרע נטויה**" עולה **750**

ולפי חז"ל "ידי" זה מלאך.

* * * * * * * *

״יצאו ברכש גדול״

פרק ג׳ פסוק כ״ב:
״ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב ושמלת ושמתם על בניכם ועל בנתיכם ונצלתם את מצרים״

״**ונצלתם**״ עולה **616** למנין המילה ׳**התורה**׳.
״ונצלתם״ מתורגם:
יונתן בן עוזיאל: ״ותרוקינון״
(וראה רש״י).

לרוקן את מצרים מכלי כסף, ומכלי זהב, ושמלות, זה מובטח בתורה,
ולפי שנאמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים:
בראשית פרק ט״ו פסוק י״ד: **״ואחרי כן יצאו ברכש גדול״**
וזה מצוות התורה ביציאת מצרים,
ולפי:
״ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב ושמלת״

* * * * * * * *

"והן לא יאמינו לי"

פרק ד' פסוק א':
"ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי כי יאמרו לא נראה אליך ה' "

חז"ל שאלו:
נאמר למשה רבנו (פרק ג' פסוק י"ח) "ושמעו לקלך", ואיך אמר משה רבנו "ולא ישמעו בקלי"?
ומתרצים - "ושמעו לקלך" מתייחס לזקנים ולאו דווקא לעם, ומשה רבנו התייחס לעם.
ספורנו: "אחר שיראו שלא נתן פרעה להלך"
הספורנו מתרץ שמדובר בעתיד. שאחר שפרעה לא יתן לבני לצאת ממצרים אז " ולא ישמעו לקלי ".

למילה "והן" יש כמה פרושים: 'אמנם', 'אכן', 'הרי', וגם כינוי המציין רבים ממין נקבה, בגוף שלישי.
ונראה לי להגיד שהפרוש כאן של המילה "והן" מתאים לכל הפרושים.
וברובד מסוים, החשש של משה רבנו היה כלפי הנשים (ולא רק כלפי הגברים בעם).

ואסביר:
הנושא הסמוך, ולפני אמירת משה רבנו ("והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי"), הנו:
פרק ג' פסוק כ"ב:
"ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב ושמלת ושמתם על בניכם ועל בנתיכם ונצלתם את מצרים"
ויתכן שסמיכות של הנושאים מקשר בניהם. שיש גם קשר בין הנשים לבין אמירת משה רבנו. כי למרות שהנשים במצרים היו נשים צדקניות, בהיותם בנות חוה (אם כל חי) הן היו נזהרות לבדוק דברים היטב לפני שהם יאמינו בהם או שהן ישמעו להם. וזה כאמצעי זהירות וכעין תיקון וסייג לחטא של האישה הראשונה שנכשלה כתוצאה משיחתה עם הנחש.

והנושא הסמוך, ומיד אחרי אמירת משה רבנו ("והן לא יאמינו לי"), הינו לעשות אותות לפני העם: אות הנחש, אות הצרעת, ואות הדם.
ונראה להגיד שבאותות האלו היו גם מסרים מיוחדים עבור הנשים.
וזה להזכירן ולהזהירן שלא יעברו על דבר ה' כמו שעשתה חוה. כי בחטא אכילה מעץ הדעת טוב ורע חוה עברה על מצווה לא תעשה שהועברה לה דרך בעלה הנביא, אדם הראשון.
ובאותה מידה עכשיו משה רבנו (נביא אמת) מנסה להעביר להן מסר מה'. ואם לא יאמינו בו ולא ישמעו לקולו הן יכשלו עוד הפעם במצות ה'.

ולפי זה הוא מזכיר להם, דרך האותות, את החטא הראשון:
אות הנחש – הנחש מסמל יצר הרע, והשטן. ודרך אות הנחש מזכיר להן לא להתפתות אחרי יצרן כמו שעשתה חוה (עם הנחש) ושישמעו לקולו ויקבלו דבר ה' ממנו. כי אם לא ישמעו לקולו ולא יאמינו שהוא הגואל הן כאילו מוציאים לשון הרע על הנביא באומרם: " לא נראה אליך ה' " (כאלו הוא נביא שקר).

ועוד רומז להן דרך אות הנחש:
ה' שהוא אלקי השמים ואלקי הארץ ושולט בכל, הוא שלח אותי. ולמרות שאתן נכשלתן בעבר ביצר הרע (שמעתן לנחש), ה' נתן לי כוח לשלוט בנחש (כפי שראיתן). אל תשמעו ליצר, אלא תאמינו לי (שאני שלוחו של מקום) ותשמעו לקולי.

אות הצרעת – הצרעת עונש למוציא שם רע, ללשון הרע.
<u>בראשית רבה (כ', ד')</u>: "רבי הושעיא דסכנין בשם רבי לוי אררו צרעת, חלין סלעיה דביה צרעין אינון"
לפי המדרש הנחש לקה בעונש צרעת העור (יש אומרים שזה הסמנים שיש על גבי עור של הנחש, שנראים כעין צרעת).

כאן מזכיר להן עונש של הנחש. העונש למי שמסית נגד נביא ה' (ונגד דבר ה').
וכל זה להזכיר להן לקבל שליחותו, כשליח ה', ולא להסיט נגדו.

פרק ד' פסוק ט':
"והיה אם לא יאמינו גם לשני האתות האלה ולא ישמעון לקלך ולקחת מימי היאר ושפכת היבשה והיו המים אשר תקח מן היאר והיו דם היבשת"
כתוב "ולא ישמעון לקלך" (באות נון)– קרי, מופנה גם כלפי הנשים. שאם הן לא שמעו לאותות עד עכשיו, אז יעשה לפניהן אות שלישי.
אות הדם - מזכיר עונש שקיבה חוה (ובעיקבותיה כל הנשים) בגלל אי שמירה של מצוות ה'. ולפי:
<u>בראשית פרק ג' פסוק ט"ז</u>: "ואל האשה אמר הרבה ארבה עצבונך והרנך בעצב תלדי בנים"
<u>ספורנו (על המילים " הרבה ארבה")</u>: " דם הנידות הנקרא (ויקרא י"ב, ב') 'נידת דותה' "
שלפני החטא הולידה באותו יום, ובלי ווסת. ואחרי החטא כל חודש היא טמאה מדם נידה ומולידה לתשעה חדשים, ובצער.
והזהיר אותן שגם המקבל לשון הרע לוקה (בדומה לחוה שקיבל דבר הנחש ונענשה).
ושהן ישמעו לקולו ולא ישמעו לאלו שאומרים, " לא נראה אליך ה' ".
וכדי להבטיח אמונתן של הנשים ולמנוע התנגדותן של הנשים לשליחות שלו הוא עשה את כל שלושת האותות לפני העם:
פרק ד' פסוק ל':
"**ויעש האתת לפני העם**"

ומיד כתוב:
פרק ד' פסוק ל"א:
"ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל וכי ראה את ענים ויקדו וישתחוו"
האותות פעלו על כל העם, על הגברים, על הנשים - כל אחד קיבל מהאותות את המסר המיועד בשבילו, ובסופו של דבר כתוב:

"**ויאמן העם**", ולא כתוב, ויאמינו העם (כמו שכתוב "וישמעו") - קרי, עכשיו גם הנשים, והגברים, קרי כל העם, האמינו.

ועוד:
משה חושש שבני ישראל לא יאמינו לו.
"**לא יאמינו לי**", ראש תיבות אותיות: **ל', י', ל'**, עולה **70**.
אולי רמז שחשש ששבעים הזקנים לא ימינו לו ובעקבות זה גם כל העם "**והן**", "לא יאמינו לי".

* * * * * * * * *

"לא יאמינו לי"

פרק ד' פסוק א':
" ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי כי יאמרו לא נראה אליך ה' "

אולי יש בדברי משה רבנו רמז למה שיקרה בעתיד. שבני ישראל לא ישמעו אליו, ולפי:
"**והן לא יאמינו לי**" ראש תיבות, אותיות: **ו', ל', י', ל'** עולה **76** למנין המילה '**עבד**'.

וגם:
"**ויאמר והן לא יאמינו**" עולה 466 ועוד 16 אותיות עולה **482**
עבדות עולה **482**

ועוד:

1) "**לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי כי יאמרו לא נראה אליך**"
סוף תיבות, אותיות:
א', ו', י', א', ו', י', י', ו', א', ה', ך' עולה **76**
עבד עולה **76**

2) "**והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי כי יאמרו לא נראה אליך**"
סוף תיבות, אותיות:
ן', א', ו', י', א', ו', י', י', ו', א', ה', ך' עולה **126**
עבדים עולה **126**

3) "**לי ולא ישמעו בקלי כי יאמרו לא נראה**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ל'+י', ו'+א', י'+ו', ב'+י', כ'+י', י'+ו', ל'+א', נ'+ה' עולה **207**
'**עבדים היינו**' עולה **207**

4) '**ויאמר והן לא**"
באתב"ש:
פמתיג פצט כת
ראש וסוף תיבות, אותיות: **פ'+ג', פ'+ט', כ'+ת'** עולה **592**
'**עבדים היינו לפרעה**' עולה **592**

לרמוז:
עבד שתחת שיעבוד קשה, **עבדות**, קשה לו לשמוע לדברי גאולה.
ולפי:
פרק ו' פסוק ט':
"ולא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבדה קשה"

* * * * * * * *

משה והסנה

פרק ד׳ פסוק א׳:
״ ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי... ״

פסוק ב׳:
״ ויאמר אליו ה׳ מזה בידך ויאמר מטה ״
רש״י: ״אתה חייב ללקות שחשדת בכשרים״

ואולי יש רמזים כאן:
ה׳ אומר למשה: ״ **מזה בידך** ״
כביכול רמז למשה: לא נכון החשש שלך, (שלא ישמעו בקולך),
אלא: ״**מזה בידך**״, אותיות: **מ׳, ז׳, ה׳,**

אות **מ׳**: רמז ל **מ**דבר
אותיות **ז׳, ה׳**: רמז ל **12** (שבטים), (האות ז׳ ,7 , והאות ה׳ ,5 , סה״כ , 12),
אתה תוציא ״**זה**״ (12) שבטים למדבר.

ועוד רמז לו:
פרק ל״ב פסוק ט״ו:
״**<u>מזה ומזה הם כתבים</u>**״: אתה תוריד להם שתי לוחות הברית
והם ישמעו לך, ובסופו של דבר תצליח להוציאם ממצרים.

ומשה עונה: ״**מטה**״, אבל יש בידי פרשת **מ**רגלים, שנרמז במילת **מטה :**
אותיות: **מ׳, ט׳, ה׳**
אות **מ׳**: **מ**רגלים,
אות **ט׳**: תשעה (יום לחודש),
אות **ה׳**: חמישי (חודש החמישי, חודש אב).
המרגלים חזרו מלתור את הארץ בתשעה באב.
הלא אני שלחתי אותם!!

פסוק ג׳:
״ **<u>ויאמר השליכהו ארצה</u>** ״
מדרש רבה (סוטה ל״ו): ״לדעתך אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח״

״**<u>וישלכהו ארצה</u>** ״
משה שלח את המרגלים.

״ **<u>ויהי לנחש</u>** ״
חזרו עם לשון הרע (הנחש), הוציאו דיבת הארץ רע.

״ **<u>וינס משה מפניו</u>** ״
משה נופל על פניו מפני העם, ופוחד מחרון אפו.

פסוק ד׳:
״ ויאמר ה׳ אל משה שלח ידך ואחז בזנבו וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו ״

״ **<u>שלח ידך</u>** ״ : תתפלל
״ **<u>ואחז בזנבו</u>** ״: תסתכל בסוף (זנב זה רמז לסוף). רמז לו להסתכל מה יהיה בסוף, (שלא יהיה עונש כליה, אלא מ׳ שנה במדבר).

ועוד רמז לו:
״ **<u>וישלח ידו</u>** ״ : התפלל
״ **<u>ויחזק בו</u>** ״ : <u>במדבר פרק י״ד פסוק י״ז</u>, ״ועתה יגדל נא כח ה׳ כאשר דברת לאמר״
״ **<u>ויהי</u>** ״ : הפך ממידת הדין למידת הרחמים.
״ **<u>למטה</u>** ״ : אותיות: **מ׳, ט׳, ה׳**
אות **מ׳**: **40** שנה
אות **ט׳**: תשעה (יום לחודש)
אות **ה׳**: חמישה (חודש החמישי, חודש אב)
במקום עונש כליה, הפך ל 40 ימי תשעה באב במדבר. היו נכנסים לקברים בתשעה באב בכל שנה, וחלק מהעם מתו, ובשנת ה40 נכנסו ולא מתו, וידעו שנגמרה הגזירה.

״ **<u>בכפו</u>** ״: נוטריקון - **בכ**וח **פיו,** שבאמצעות תפילת משה אמר ה׳:
״ **<u>סלחתי כדברך</u>** ״
<u>פרשת שלח לך פרק י״ד פסוק כ׳</u>: ״ ויאמר הי סלחתי כדברך ״

ועוד:
פרק ד׳ פסוק ג׳:
״ויהי לנחש וינס משה מפניו״
נחש מסמל **לשון הרע**
כאשר יש לשון הרע בסביבה אין ברירה אלא צריך לברוח.

* * * * * * * * *

אותות נחש, צרעת , דם

אחרי שה' אמר למשה בסנה לאסוף את זקני ישראל ולהגיד להם:
פרק ג' פסוק ט"ז:
"**פקד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים**"
משה רבנו אמר:
פרק ד' פסוק א':
"**ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי כי יאמרו לא נראה אליך ה'**"

ושואלים חז"ל, איך משה רבנו אמר "**ולא ישמעו בקלי**" אחרי שה' אמר לו (פרק ג' פסוק י"ח) "**ושמעו לקלך**"?

וברור מהמפרשים שכונת הביטוי " **ושמעו לקלך**"- "**שישמעו הענין שנושא הקול, לא לשמוע הקול**" (אבן עזרא). שהדברים שתגידו לבני ישראל יכנסו ללבם ולא שהם רק ישמעו לדיבור שלך.

רב סעדיה גאון מפרש שהביטוי הנאמר למשה "**ושמעו לקלך**" היה בגדר תנאי ולא בגדר הבטחה, קרי '**אם יקבלו ממך**'. אם התנאי ייתקים, לך עם הזקנים לפרעה.
באותו כיוון הוא מפרש הביטוי שאמר משה רבנו "**ולא ישמעו בקלי**" זה בגדר חשש ולא בגדר הכחשה. קרי, '**ואולי לא**'.

ומסביר החזקוני "אלא על הזקנים אמר לו הקב"ה ושמעו בקולך ולא על שאר העם" קרי לא היתה הבטחה שהעם ישמעו.

האור החיים מסביר שחשש משה שלא יאמינו שהוא נביא "כי אין הנבואה שורה אלא על חכם גדול בחכמה וכו' שלם בגוף". ומשה ראה את עצמו חסר תנאים "שבהם יאמן נביא בישראל...כי אין אני חכם גדול בחכמה ומלא כל התנאים המאושרים"

הפרושים האלו מנסים להסביר, וחלק להצדיק, את הנאמר על ידי משה רבנו "**ולא ישמעו בקלי**".

אבל המדרש דורש את דבורו של משה בגדר מוציא לשון הרע על בני ישראל.
<u>מדרש רבה (ג', י"ב)</u>:
"...מזה בידך אתה צריך ללקות שאתה מוציא שם רע על בני הם מאמינים בני מאמינים...תפש משה מעשה הנחש שהוציא לשון הרע..."

כדי לגשר בין שתי הגישות האלו נראה להגיד (על בסיס דברי הרמב"ן) שמשה רבנו דיבר על העתיד ולא על הווה. ונסביר:
כאשר משה רבנו יבוא אל זקנים ואל בני ישראל ויגיד להם את הסיסמה הסודית "**פקד פקדתי אתכם**" אין חשש שהזקנים ובני ישראל לא יאמינו לו כי היה מסורת בידם מיעקב אבינו שאמר ליוסף, ויוסף לאחים, שמי שיבוא ויאמר "**פקד פקדתי אתכם**", הוא הגואל. והם מאמינים בני מאמינים. אלא מה? כאשר יעבור זמן ובני ישראל יראו שפרעה לא נותן להם ללכת אמונתם יהיה במבחן. ועל זה חשש משה רבנו שאולי לא יעמדו בניסיון וכתוצאה מזה יפסיקו לשמוע בקולו.

ואולי יש כאן עוד חשש הנובע מתורת נביא השקר.
אצל נביא השקר כתוב שאם יבא איש ויכריז על עצמו נביא ויאמר דבר שכן יתקים בעתיד זה לא אומר שהוא נביא אמת. אבל אם יבא איש ויכריז על עצמו נביא ויאמר דבר שלא יתקים בעתיד הוא נביא שקר.
וכאן משה רבנו חושש שיחשבו שהוא נביא שקר כי פרעה לא ישלח את בני ישראל מיד ממצרים.

וגם אם נאמר שהוא יגיד להם שפרעה לא ישלח בני ישראל מיד (כמו שאמר לו ה') הם אולי לא יאמינו לו כי יש בניהם כמה סוגי אנשים השונים במידת יכולת האמונה שלהם בהתאם לרמת הרוחניות שלהם, קרי אנשים צדיקים, בנוניים, ורשעים. כי המצב הרוחני יכול להשפיע על כוח האמונה.

כתוצאה מהדיבור של משה רבנו "**ולא ישמעו בקלי**" הוא קבל שלוש אותות לעשות לפני העם. והם: אות הנחש, אות הצרעת, ואות הדם, לפי שכתוב:
פרק ד' פסוק ג':
"**ויאמר השליכהו ארצה וישלכהו ארצה ויהי לנחש וינס משה מפניו**"
פרק ד' פסוק ו':
"ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך ויבא ידו בחיקו ויוצאה והנה ידו מצרעת כשלג"
פרק ד' פסוק ט':
"והיה אם לא יאמינו גם לשני האתות האלה ולא ישמעון לקלך ולקחת ממימי היאר ושפכת היבשה והיו המים אשר תקח מן היאר והיו לדם ביבשת"

ויתגלה לעינינו עוד צד לאותות מתשובתם של חז"ל לשאלה: ומה פירוש "**והיה אם יאמינו**" (פסוקים ח' וט'), הלא ה' יודע הכול?
ומסבירים:
<u>אבן עזרא (על פסוק ח' על המילה "והיה")</u>:
"ידענו כי השם ידע אם יאמינו או לא יאמינו. רק הכתוב דבר כנגד משה שאם מקצת ישראל לא יאמינו לאות הראשון יאמינו לאות האחרון"
<u>אור החיים</u>:
"...עוד נראה כי נתכוון לומר לו להסיר גם ספק שאינו נראה והוא דלמא לא יחליטו ישראל האמונה בלבם הגס שבפניהם לא יוכר העדר האמונה לזה אמר אם לא יאמינו וגו' וספק זה אינו יוכל להתברר למשה לומר עליו מי איכא ספיקא קמי שמיא לומר אם לא שהם דברים שבלב ובא האדון להסיר ממנו ספק הכחשת האמונה בלב ישראל באמצעות שלש האותות"

לפי הפשט מטרת האותות מופנה כלפי בני ישראל - כדי להבטיח אמונתם של בני ישראל בשליחות משה ושהם ישמעו בקולו.
אבל לפי פרושי אבן עזרא ואור החיים מטרת האותות מופנה כלפי משה - להרגיע את משה ולהסיר מלבו חששות ביכולת אמונתם של ישראל. וברצוני להרחיב את הרעיון הזה.

<u>מסרים לבני ישראל</u>

באותות היו מסרים 'גלויים' ומסרים 'סמויים'.
סוג אחד של מסרים גלויים לבני ישראל היה נגד ע"ז של מצרים. להראות שאין בהם כלום. ואין מה לפחד ממצרים. לדוגמה:

אות **הנחש** – המטה הופך לנחש חי וחוזר למטה, כנגד פרעה שחשב את עצמו לתנין הגדול.
אות **הצרעת** – להראות שליטה מלאה במחלה שהיתה נפוצה במצרים ולא היה ניתן לרפאותה (פרעה נצטרע וחרטומים אמר לו לטבול בדם התינוקות).
אות **הדם** – מכה למימי הנילוס.

ונראה לי להגיד שהמסרים הסמויים לבני ישראל היו בגדר 'מוסר' בנושאים של **'יצר'**, **'עונש'**, **'נפש'.**
לפי:
אות **הנחש** – **'נחש'** מסמל **'יצר'** הרע (הנחש 'הערום מכל' - ערום ממצוות וזה יצר הרע. שמטרתו להכשיל האדם ולעשות אותו ערום ממצוות).
אות **הצרעת** – **'צרעת'** מסמל **'עונש'** עבור חטא (במקרה הזה עבור לשון הרע. צרעת לא מחלה טבעית אלא נגע בתור עונש).
אות **הדם** – **'דם'** מסמל **'נפש'** (דברים י"ב, כ"ג: "כי הדם הוא הנפש". ועוד, "כי נפש הבשר בדם היא")

כל אחד מהאותות האלו מעביר מסר סמוי לחלק מסוים של הצבור של בני ישראל.
קרי, אות לצדיקים, אות לבנוניים, ואות לרשעים.
יש שאינם צריכים שום אות לחזק את רמת הרוחניות שלהם.
ויש הצריכים מוסר של אות אחד לחזק את רמת הרוחנית שלהם. ויש הצריכים מוסר של שני אותות לחזק את רמת הרוחניות שלהם. ויש הצריכים מוסר של שלושה אותות לחזק את רמת הרוחניות שלהם.
ונסביר:
'הזקנים' היו צדיקים גמורים ויספיק להם לשמוע "**פקד פקדתי אתכם**" כדי להאמין למשה. אבל יתר הצבור (הצדיקים הלא גמורים, הבנוניים, והרשעים) הנמצאים ברמה רוחנית פחותה צריכים עידוד כדי לשמור על רמת אמונתם במשה (ובמיוחד אחרי 210 שנה של שעבוד ושלא יראו תוצאות מידיות). והעידוד להם לשמור ולחזק את רמת הרוחניות שלהם כדי לשמור אמונתם במשה יבוא דרך מסרים סמויים הטמונים באותות ובהתאם לפרטי המוסר הנאמר במשנה במסכת אבות.

<u>מסכת אבות פרק ג' משנה א':</u>
"עקביא בן מהללאל אומר: הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון. מאין באת? מטיפה סרוחה ולאן אתה הולך למקום עפר, רמה ותולעה. ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון? לפי מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא"

'אות לצדיקים' (הלא גמורים) – הם אלו שנמצאים במאזן רוחני חיובי (זכויותיהם יותר מעוונותיהם), ולא צריכים הרבה מוסר כדי לחזק רוחניותם לשמור על אמונתם במשה. מספיק אות אחת. להם מעברים מסר סמוי של **'נחש'**, המזכיר להם **'יצר'** – ובהתאם לכתוב במשנה אבות "**מאין באת**" (במובן "יצר לב האדם רק רע מנעוריו") כדי שהם יתגברו על כל ניסיון לפגוע ברוחניותם ולשבור את אמונתם.

'אות לבנוניים' – הם אלו שנמצאים במאזן רוחני שקול (שוויון זכויות ועוונות) וצריכים יותר מוסר כדי לחזק רוחניותם לשמור על אמונתם במשה. להם מספיק צריך אותות. להם מעברים מסר סמוי של **'צרעת'** המסמל **'עונש'** – ובהתאם לכתוב במשנה אבות "**ולאן אתה הולך**", המזכיר יום המיתה, בנוסף לאות **'הנחש'** כדי שהם יתגברו על כל

ניסיון לפגוע ברוחניותם ולשבור את אמונתם.

'**אות לרשעים**' – הם אלו שנמצאים במאזן רוחני שללי (שעוונותיהם יותר מזכויותיהם), וצריכים עוד יותר מוסר כדי לחזק רמת הרוחניות שלהם לשמור על אמונתם במשה. להם צריך (שלוש אותות). להם מעברים מסר סמוי באות '**דם**' המסמל '**נפש**' – האדם שיעמוד בדין (אחרי המיתה), ובהתאם לכתוב במשנה אבות "**ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון**", בנוסף לאות '**הנחש**' ואות '**הצרעת**', לזעזע אותם כדי שהם יתגברו על כל ניסיון לפגוע ברוחניותם ולשבור את אמונתם.

ובסופו של דבר אחרי שקיבלו ושמעו וראו האותות:
פרק ד' פסוק ל"א:
"**ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל וכי ראה את ענים ויקדו וישתחוו**"

<u>מסרים למשה רבנו</u>

לפי חז"ל לפחות בשתי אותות (אות הנחש ואות הצרעת) היו מסרים סמויים הקשורים גם למשה רבנו.
בגלל שמשה רבנו כביכול חשד בבני ישראל ואמר "**והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי**", האותות העבירו מסרים סמויים שכלל כל אספקטים של לשון הרע: '**המבצע**', '**העונש**', '**התוצאה**' של לשון הרע.
ונסביר:
אות **הנחש** – הנחש מסמל **המדבר** ('המבצע') לשון הרע.
אות **הצרעת** – נגע הצרעת מסמל '**העונש**' עבור המדבר לשון הרע . כמו שאמרו חז"ל 'מצורע' – 'מוציא שם רע'.

ונראה לי להוסיף שגם אות הדם מעביר מסר סמוי בנושא 'לשון הרע'.
אות **הדם** – במישור הרעיוני '**דם**' מסמל '**הריגה**'. 'הריגה' מסמל את ה '**תוצאה**' של לשון הרע. והוא האות '**השלישי**'.
וזה רמז לדברי חז"ל – 'המדבר לשון הרע הורג שלושה: המדבר, השומע, ומי שעליו נאמר.

ועוד:
כתוב במדרש רבה שבגלל שמשה רבנו חשש ביכולת אמונתם של ישראל 'בהוה' הוא יכשל באמונה 'בעתיד'. ואולי יש רמז לזה מהמסרים הסמויים באותות 'נחש', 'צרעת', 'דם', הבאים להסיר חשש של משה רבנו ביכולת 'אמונתם' של בני ישראל. והמסרים הם: '**יצר**' (מאות הנחש), '**עונש**' (מאות הצרעת), '**נפש**' (מאות הדם). ראש תיבות המסרים, אותיות: '**י**', '**ע**', '**נ**', המילה "**יען**". וכמו שכתוב בסלע, "**יען לא האמנתם בי...**"

ואולי עוד רמז לזה מדברי משה. משה פתח דבריו כאן במילה "ויען", הכולל בתוכו אותיות **'יען'**, ("ויען משה ויאמר...").
"**ויען**" – '**ו**'בגלל (ובגלל) השעבוד, והאכזבות מאיחור הגאולה אולי מקצתם יחלשו במישור הרוחנית. הם יצטרכו מוסר של '**יען**' כדי שלא תפגע רוחניותם. כי בלי חיזוק אולי הם "**לא ימינו לי ולא ישמעו בקלי כי יאמרו...**".

* * * * * * * * *

"ויעש האתת לפני העם"

פרק ד' פסוק א':
"ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי כי יאמרו לא נראה אליך ה' "

כתוצאה מאמירת משה רבנו הוא קיבל אותות לעשות לפני הזקנים ולפני העם כדי שהם יאמינו לו ושהם ישמעו בקולו, והם: אות הנחש, אות הצרעת, ואות הדם.

מובנה בתוך האותות היו מסרים למשה רבנו עצמו, לזקנים, לנשים, ולגברים.
כל אחד מהעם קיבל מסר בשבילו כדי שהוא יאמין שמשה רבנו הוא נביא אמת בשליחותו של הקב"ה ושהוא הגואל.
(חז"ל נתנו הרבה פרושים לגבי משמעות האותות.
לדוגמה, ברובד של משה רבנו עצמו, האותות רמזו לו על לשון הרע שחשד בבני ישראל, ראה רש"י, ד',ב').

ונשאלת השאלה:
מה הבין העם מהאותות האלו?
או במילים אחרות, מה רמזו להם האותות שיתשכנע אותם (ברמה שלהם) לשמוע למשה רבנו ולקבל שליחותו?
כי חלק מהעם הרואים אותות של פלאים לא בהכרח ישתכנעו. כי מצרים הייתה מרכז הכשוף בעולם. וחלק מהעם יחשבו שאותות האלו הם כשוף, אולם ברמה יותר מתוחכמת מיכולת חרטומי וכשפי מצרים (וכמו שחשב פרעה במופת של המטה והתנין).
וגם, הלא העם לא יבינו ברמזים מתוחכמים בגלל מצבם הקשה עקב השעבוד. וגם לא יהיה להם ישוב הדעת לשמוע לדברים רוחניים ("ולא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבדה קשה"). אלא מוכרח להיות מסר פשוט, שידבר לעם, ושהם יבינו. וגם שהם ידעו שזה לא מעשה כשוף, ושמשה רבנו הוא הגואל. והשאלה, מה היה המסר בכל אות ואות?

ונראה לי להגיד:
לבני ישראל (כולל הפשוטים שבהם) היה מסורת שיהיו גלות, שעבוד, וגאולה. ולפי הנאמר לאברהם אביהם ברית בין הבתרים:
<u>בראשית פרק ט"ו פסוקים י"ג- י"ד</u>:
" ויאמר לאברם ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם וענו אתם ארבע מאות שנה. וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול"

נוסף על זה היה מסורת בידם שהגואל יציג את עצמו בצופן המילים "פקד יפקד" וכפי שנאמר להם על ידי יוסף הצדיק (ואולי גם על ידי יעקב אביהם):
<u>בראשית פרק נ' פסוקים כ"ד- כ"ה</u>:
"ויאמר יוסף אנכי מת ואלקים פקד יפקד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת..."
"וישבע יוסף לאמר פקד יפקד אלקים אתכם והעליתם את עצמותי מזה"
<u>זקנים מבעלי התוספות</u>: "יש לומר דהכי קאמר, יעקב אבינו אמר פקוד יפקוד אלקים אתכם"

ועוד, היה ידוע להם מהנאמר בברית בין הבתרים שלפני הגאולה ה' ידון את העם שישעבד אותם ("וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי").

מתוך ידיעתם של הדברים האלו הם היו מצפים לגאולה. והיה ראוי להם לקבל שליחות משה רבנו בלי צורך באותות. אלא השעבוד הקשה, שנמשך כבר 85 שנים, לא נתן לחלקים מהעם זמן או כוח לחשוב בעניינים אלו. ואז צריכים אותות כדי להרשים אותם ולהזכיר להם, מה שהם ידעו (שתגיע הגאולה), ולבשר להם הנה הגואל כבר כאן.

ונראה עוד להגיד שמתוך שיבינו המסרים הפשוטים באותות, וזה ידבר על לבם, הם גם יתבוננו יותר בהם וישיגו גם רמזים ורבדים נסתרים שבהם.

וכדי שהעם יבינו המסרים הפשוטים באותות, האותות היו מורכבים מגורם, יעד, ותוצאה:
גורם - הסיבה למה בא האות (איזה פעולה בא האות לעשות)
יעד - על מה (או על מי) פועל האות
תוצאה - התוצאה של הפעולה על היעד (מה היא תוצאה של הפעלת הגורם על היעד)
והאותות באו בסמלים שהם יכולים להתחבר עליהם ולהבין אותם.

ואסביר:
באות הנחש כתוב:
<u>שמות פרק ד' פסוקים ב'- ד':</u>
"ויאמר אליו ה' מזה בידך ויאמר מטה. ויאמר השליכהו ארצה וישלכהו ארצה ויהי לנחש וינס משה מפניו. ויאמר ה' אל משה שלח ידך ואחז בזנבו וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו"
'המטה' (הדומה למקל) היה מוכר לעם. הם ושוטריהם הוכו על ידי שרי מסים של פרעה.
ונראה להגיד שהמכות שקבלו, הם קבלו על ידי מקל, רצועה , ושוט.
'הנחש' גם היה מוכר להם כסמל השלטון במצרים, וכסמל שלטון המשעבד אותם.

גורם האות – 'מטה', סמל שעבוד (המכות). **'מטה'** עולה **54** למניין המילה **'דן'**.
רמז לבני ישראל שה' בא לדון את המשעבד (את מצרים). ולפי הנאמר לאברהם אביהם בברית בין הבתרים, "וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי" (ובמידה כנגד מידה ידון אותם עם 'מטה' המזכיר את מקל הנותן מכות).
הפעולה של האות הינו "דן אנוכי". ועל מי (ועל מה) פועל?

יעד האות – 'נחש', פועל על פרעה ועבדיו הנמשלים לנחש המתפתל והמלחש. וכפי: <u>וארא רבה ט', ב'</u>: "מה נחש מלחש והורג אף מלכות מצרים מלחשת והורגת"

תוצאת האות – הנחש הופך למטה (אחרי שה' יגמור הדין אתם. אחרי שיקבלו 10 המכות, הרשומים על המטה דצ"כ, עד"ש, באח"ב).
משה רבנו אוחז בנחש, הוא השולט בנחש, ומשתלט עליו ומנטרל כוחו. והנחש הופך למטה בידו, משה רבנו הוא הגואל . ומזה בני ישראל יכולים להבין שהגיעה עת הגאולה.

באות הצרעת כתוב:
<u>שמות פרק ד' פסוקים ו'- ז':</u>
"ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך ויבא ידו בחיקו ויוציאה והנה ידו מצרעת כשלג. ויאמר השב ידך אל חיקך וישב ידו אל חיקו ויוציאה מחיקו והנה שבה כבשרו"

העולם הקדום היה מפחד מנגע הצרעת. כי היה ברור להם שזה לא היה מחלה לפי טבע המחלות.

גורם האות – 'יד', סמל של אבר הנותן מכה (וכמו שאמרו חרטומי מצרים לפרעה: שמות ח', ט"ו, "אצבע אלקים הוא").
רמז לבני ישראל שה' בא לדון את המשעבד (את המצרים). ולפי הכתוב במכת דבר (שמות ט', ג') "יד ה' הוי-ה במקנך"
ועוד, רמז 'במטה' 'וביד' שהם האמצעים שה' יאמר למשה ולאהרן להשתמש כדי להפעיל את המכות ("הרם את מטך", "נטה את ידך", ואולי במידה כנגד מידה).
וזה לפי הנאמר לאברהם אביהם בברית בין הבתרים, "וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי".

יעד האות – 'צרעת', פועל על המצריים הטמאים והחולניים (כמו המצורע), ולפי (דברים ז', ט"ו) "כל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם בך".
וגם רמז לנגע – לשעבוד (ראה אבן עזרא ד', ד').
ורמז לשעבוד:
"**מצרעת כשלג**" עולה **1153**
'בני ישראל בפרך', באתב"ש: **'שטם מבגתר שוגל'** עולה **1153**

כי כאשר משה רבנו שם את ידו בתוך חיקו, במקום מוסתר, אז היד "מצרעת כשלג".
ובדומה, כאשר בני ישראל ירדו למצרים היה להם טוב שמה (יד הבריאה), עד שהמצרים שעבדו אותם 'בפרך', וכמו שחז"ל דורשים, בפה רך. כאלו בסתר, בלי שבני ישראל ירגשו, המצריים התחילו לשעבד את בני ישראל. והשעבוד (הצרעת) קשה מאוד כמו שמרומז במילה 'שלג'. שיצא צבע פניהם מהעבודה הקשה והפכו חיוורים (לבן כשלג) מהעבודה הקשה.
כי העבידו אותם עד **'שלג'**, **ש**עבוד **ל**לא **ג**בול. בכל מני עבודות קשות בחקלאות, בבניה, ובבית, שעבוד **'שלג'** - **ש**דה, **ל**בנים, **ג**ינה.
ועוד:
'שלג' עולה **333** למנין המילה **'חשכה'**. שחשכה עיניהם של בני ישראל מהשעבוד.

ועוד, בני ישראל היו משועבדים בתוך סביבה מטמאת:
<u>שמות רבה ג', י"ג</u>: " מה מצורע מטמא אף המצריים מטמאים אתכם וכשם שהוא נטהר כך הקב"ה עתיד לטהר לישראל"
<u>וארא רבה (י"ב, ה')</u>: "שלא היה משה חפץ להתפלל בתוך מצרים לפי שהיתה מטונפת בגלולים ובשקוצים"
השעבוד הקשה גרם לבני ישראל לשקוע יותר ויותר בטומאת מצרים,
כי בני ישראל נמצאים בתוך מצרים בשעבוד (המכונה "מצרעת") של "**שלג**": **ש**קוצים, **ל**חשים, **ג**לולים.

ועוד:
<u>שמות פרק ו' פסוק ט'</u>: "ולא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבדה קשה"
"**מקצר רוח ומעבדה קשה**", ראש תיבות, אותיות: **מ', ר', ו', ק'**, המילה **'מרוק'**, שפרושה, ניקיון, טיהור.
השעבוד הקשה (הרמוזה במילה "כשלג") מרק את בני ישראל וטיהר אותם. "כשלג", קרי מטהר את בני ישראל מטומאתם, וכמו שכתוב: "אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו".

וגם, המילה **'שלג'** שעולה **333**, עולה בגימטריה קטנה **9** (3+3+3=9), למנין גימטריה קטנה של המילה **'אמת'** העולה **441** (1+4+4=9). **'אמת'** בכיוון הפוך, אותיות: **ת', מ', א'**. **ת'** – תורת, **מ'** – משה, **א'** – אמת. היד של משה 'כשלג', כי הוא אמת, ותורתו אמת, והוא הגואל.

תוצאת האות – היד הנגועה בצרעת הופכת ליד בריאה. רמז להם שהשעבוד והטומאה של מצרים יגמר. ומשה רבנו הוא הגואל שיביא המכות ('יד', "נטה את ידך") על המצריים.
<u>חזקוני (ד', ח')</u>: "כי מי יכול לרפוא נגע צרעת רק הקב"ה ויראו כאן שתירפא"

באות הדם כתוב:
<u>שמות פרק ד' פסוק ט':</u>
"...ולקחת מימי היאר ושפכת היבשה והיו המים אשר תקח מן היאר והיו לדם ביבשת"

אות הדם שונה משני האותות הראשונים. כאן המים הפכו לדם ואין פעולה המחזירה את הדם למים. וזה להראות להם שאין כשוף באותות, ולפי:
<u>חזקוני (ד', ט')</u>: "ולא חזרו לקדמותן ובזאת ידעו כי מאת הקב"ה הוא. כי כל דבר שנעשה על ידי כשוף חוזר לקדמותו, והללו יהיו דם"

ונראה להגיד שבאות הדם אין רמז לגורם האות, אלא רק רמזים ליעד האות, ולתוצאה של הגורם על היעד (כי כבר נרמז להם פעמיים שה' בא לדון את המשעבד).

יעד האות – 'מים'. המים מסמל את היאור שהיה קדוש למצרים.
וגם פרעה צווה לזרוק את ילדי בני ישראל לתוך המים, לתוך היאור.

תוצאת האות – 'דם', כאשר המים מן היאור מוכים זה מכה שמשפיעה על כל שכבות התרבות במצרים, על העבדים, על החרטומים, על כהני הדת שלהם, ועל פרעה וביתו. כי כאן המכה פוגעת במקור השפע שלהם, ובאמונתם, ולפי (שמות י"ב, י"ב), "ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים".
במדרש כתוב שפרעה נצטרע והרג ילדי ישראל כדי לטבול בדמם.
<u>שמות רבה ג', י"ג</u>: "ומה אות לישראל, אמר להם בזה האות ילקו המצריים תחלה"

והדברים האלו שנעשו על ידי פרעה במים ובדם (לילדי בני ישראל) היה ידוע לעם בני ישראל. ועכשיו הם רואים איך ה', משתמש באותו הדברים לדון את מצרים (ואולי במידה כנגד מידה), ומכה ביאור והופך את מימיו לדם, המונע מהם שימוש במימיו (מקור החיות של מצרים).

ולפי זה היה להם קל להבין ולהאמין בשליחות משה רבנו ולשמוע בקולו.

* * * * * * * * *

״גוי מקרב גוי״

״**לקחת לו גוי מקרב גוי**״ עולה **954**
(דברים ד׳, ל״ד)
״**והאמינו לקל האת האחרון**״ עולה **954**
(שמות ד׳, ח׳)
הם יאמינו בקול האות האחרון. לפי הפשט זה אות הצרעת. אבל אולי גם רמז לאות הדם (שהוא אות האחרון של שלושת האותות, ואולי גם רמז לעתיד, למכת בכורות אחרון לעשר המכות). האמינו שבא הקב״ה לקחת לו גוי מקרב גוי באתת ומפתים, ויהרוג בכוריהם, ויעשה שפטים באלוהיהם (המים נהפך לדם).
(״לקל האת האחרון״ – רמז לקול הצעקה של מכת בכורות המכה האחרונה,
שמות י״ב, ל׳- ״ותהי צעקה גדלה במצרים כי אין בית אשר אין שם מת״.
היו קולות בכמה מכות, במכת צפרדע, מכת ברד, אבל הקול האחרון במכת בכורות.
ואחרי זה, גם קטני האמונה יאמינו שהגיע הקץ).

* * * * * * * * *

כלי הדיינים

מובא בספר 'מעינה של תורה' (פרשת משפטים) בשם 'סדורו של שבת':
רש"י: 'אלה כלי הדיינים: מקל ורצועה לרדות בעם'
תמיד יש להראות לבני ישראל מלכתחילה שקיימת מידת הדין בעולם כדי שיהיו מתייראים מלעשות רע וממילא לא יהא צורך להשתמש במידת הדין"

באותות שעשה משה לפני העם במצרים היה נחש, צרעת, ודם.
ואולי המסר לעם שיאמינו במשה לאורך זמן (גם כאשר קשה להם) בא דרך אותות שמזכירים כלי הדיינים.

אות הנחש – המטה הפך לנחש והנחש חזר למטה. 'מטה' זה מזכיר כלי הדיינים - **'מקל'**.

אות צרעת – 'צרעת' אותיות **'רצעת'** (רצועת הדיינים, 'רצעת' חסר אות וו). זה מזכיר כלי הדיינים - **'רצועה'.**

שמות פרק ד' פסוק ט':
"והיה אם לא יאמינו גם לשני האתות האלה ולא ישמעון לקלך ולקחת ממימי היאר ושפכת היבשה והיו המים אשר תקח מן היאר והיו לדם ביבשת"

ואם אחרי המסר של כלי הדיינים (המקל והרצועה) הם לא ישמעו, אז עשה אות הדם שמזכיר הנפש (והגוף, בשר ודם) שישמעו.

* * * * * * * * *

״כבד פה״

פרק ד׳ פסוק י׳:
״ויאמר משה אל ה׳ בי א-ד-נ-י לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך אל עבדך כי כבד פה וכבד לשון אנכי״
רש״י (על המילים ״כבד פה״): ״בכבידות אני מדבר ובלשון לע״ז בלב״ו (שטאממלער)״
אבן עזרה (על המילים ״איש דברים״): ״יודע לדבר צחות שאיננו מתעכב בלשונו בדברו או מגמגם או שיכבדו על פיו אותיות ידועות...״

רש״י מפרש שלדבר בכבדות משמה (בצרפתית עתיקה) ׳בלב״ו׳ (balbus), בלע״ז ׳שטאממלער׳ stammerer או stutterer , בעברית מגמגם.

ורמזים:

1) ״**מתמול גם משלשם גם מאז**״
ראש תיבות, אותיות: **מ׳, ג׳, מ׳, ג׳, מ׳** אותיות המילה ׳**מגמגם**׳.

2) ״**כי כבד פה וכבד**״
ראש תיבות, אותיות: **כ׳, כ׳, פ׳, ו׳** עולה **126**
מגמגם עולה **126**

3) ״**גם מתמול גם משלשם**״
ראש תיבות, אותיות: **ג׳, מ׳, ג׳, מ׳** אותיות המילה ׳**גמגם**׳.

4) ״**מתמול גם משלשם גם**״
ראש תיבות, אותיות: **מ׳, ג׳, מ׳, ג׳** אותיות המילה ׳**גמגם**׳.

5) ״**עבדך כי**״ עולה **126**
מגמגם עולה **126**

6) ״**א-ד-נ-י לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם**״
ראש תיבות, אותיות: **א׳, ל׳, א׳, ד׳, א׳, ג׳, מ׳, ג׳, מ׳, ג׳** עולה **126**
מגמגם עולה **126**

7) ״**כי כבד פה**״
באתב״ש:
לם לשק וץ
ראש תיבות, אותיות: **ל׳, ל׳, ו׳** עולה **66**
משה רבנו דיבר סה״כ **66** מילים עד עכשיו בסנה.

ועוד:
למרות שמשה רבנו אמר "לא איש דברים אנכי" הוא כן הפך להיות 'איש דברים' כי הוא הוריד והעביר את הדברות (עשרת הדברים), התורה, לבני ישראל.
(ואמר לי הרב יצחק אנסבכר שליט"א שבמעמד הר סיני, נתרפאו כל החולים ותוקנו כל המוגבלים ואולי גם הכבד פה וכבד לשון של משה רבנו תוקנו)

ורמזים:

1) **"ויאמר משה אל ה' בי א-ד-נ-י לא איש דברים אנכי"**
סוף תיבות, אותיות:
ר', ה', ל', ה', י', י', א', ש', ם', י' עולה **611** למנין **'תורה'**

2) **"לא איש דברים"**
עולה 598 ועוד 10 אותיות ועוד 3 מילים עולה **611** למנין **'תורה'**

3) **"כבד פה וכבד לשון אנכי"**
עולה 610 ועוד 17 אותיות עולה **627**
י' הדברות עולה **627**

4) **"איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך אל עבדך"**
סוף תיבות, אותיות:
ש', ם', י', ם', ל', ם', ם', ז', ך', ל', ך' עולה **617** למנין **'הדברות'**

5) **"איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך אל עבדך כי"**
סוף תיבות, אותיות:
ש', ם', י', ם', ל', ם', ם', ז', ך', ל', ך', י' עולה **627**
י' הדברות עולה **627**

6) **"אל ה' בי א-ד-נ-י לא איש דברים אנכי גם מתמול גם"**
ראש וסוף תיבות, אותיות:
א'+ל', י'+ה', ב'+י', א'+י', ל'+א', א'+ש', ד'+ם', א'+י', ג'+ם', מ'+ל', ג'+ם' עולה **612** למנין **'דברות'**

7) **משלשם גם מאז דברך אל עבדך כי כבד פה וכבד"**
עולה **617** למנין המילה **'הדברות'**

8) **"לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך"**
באתב"ש:
כת תמב קשגמי תטלם רי יאיפך רי יבכבי רי יתע קשגל
סוף תיבות, אותיות:
ת', ב', י', ם', י', ך', י', י', י', ע', ל' עולה **612** למנין **'דברות'**

9) **"ה' בי א-ד-נ-י לא איש דברים אנכי"**
באתב"ש:
מ--צ שם ת--ם כת תמב קשגמי תטלם
סוף תיבות, אותיות: **צ', ם', ת', ב', י', ם'** עולה **622**
י' דברות עולה **622**

10) **"א-ד-נ-י לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז"**
באתב"ש:
ת--ם כת תמב קשגמי תטלם רי יאיפך רי יבכבי רי יתע
סוף תיבות, אותיות:
ם', ת', ב', י', ם', ך', י', י', י', ע' עולה **622**
י' דברות עולה **622**

11) **"משלשם גם מאז דברך אל"**
באתב"ש:
יבכבי רי יתע קשגל תך עולה **1587**
עשרת הדברות עולה **1587**

* * * * * * * * *

"כבד פה וכבד לשון"

פרק ד' פסוק י':
"כי כבד פה וכבד לשון אנכי"
"**כבד פה וכבד לשון**" ראש תיבות, אותיות: **כ', פ', ו', ל'** המילה '**כפול**'.

שבגלל שאני מגמגם, לשוני לפעמים נתקעת, וכאילו אני אומר אותיות פעמים.

* * * * * * * * *

"שלח נא ביד תשלח"

פרק ד' פסוק י"ג:
"ויאמר בי א-ד-נ-י שלח נא ביד תשלח"

רש"י: "ביד מי שאתה רגיל לשלוח והוא אהרון. ד"א ביד אחר שירצה לשלוח שאין סופי להכניסם לארץ ולהיות גואלם לעתיד, יש לך שלוחים הרבה".

משה רבנו, העניו מכל אדם, לא מרגיש שהוא הנכון להיות השליח לבני ישראל כי הוא כבד פה וכבד לשון. והוא מבקש שישלח "**ביד תשלח**", קרי ביד מי שרגיל להיות שליח.
רש"י כותב שזה אהרן אחיו. אבל אפוא מצאנו שאהרן היה שליח?
המדרש מסביר (מדרש רבה ג', ט"ז): "עד שלא עמדתי היה אהרן אחי מתנבא להם במצרים פ' שנה...אמר משה עכשיו אכנס בתחומו של אחי ויהיה מיצר" (ונביא זה שליח לדבר ה').

ועוד מסביר המדרש (מדרש רבה ג', ט"ז):
"שלח ביד המלכים שאתה רגיל לשלח..." (כמו אצל אברהם והגר)

אולי יש רמז לזה:
"**ביד תשלח**", עולה 754 ועוד 7 אותיות ועוד 2 מילים עולה **763**
אליה התשבי עולה **763**
אליהו הנביא הוא מלאך המבשר על הגאולה (וכתוב, "הנה אנכי שולח לך את אלי-ה הנביא לפני בא יום ה' הגדול והנורא").

"**ויאמר בי א-ד-נ-י שלח נא ביד תשלח**", ראש תיבות, אותיות:
ו', ב', א', ש', נ', ב', ת' עול 761 ועוד 7 אותיות עולה **768**
אליהו התשבי עולה **769**

ועוד:
1פרק ד' פסוק י"ג:
"ויאמר בי א-ד-נ-י שלח נא ביד תשלח"
רמב"ן: "בידי מי שאתה רגיל לשלוח והוא אהרן..."

אולי יש כאן, בדיבור של משה רבנו, רמז למה שיאמר לו אחר כך:
שמות פרק ד' פסוק י"ד: "...הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא..."

"**תשלח**" באתב"ש: **באכס** עולה **83**
רמז לאהרן, שאהרן היה בן **83** כאשר עמד לפני פרעה.
(שמות ז', ז' – "ומשה בן שמנים שנה ואהרן בן שלש ושמנים שנה בדברם אל פרעה")

ועוד:
1) "**שלח**" עלה 338 ועוד 3 אותיות ועוד המילה עולה **342**
ביד אהרן אחי הלוי עולה **342**

2) "**ויאמר בי א-ד-נ-י שלח נא ביד תשלח**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ו'+ר', ב'+י', א'+י', ש'+ח', נ'+א', ב'+ד', ת'+ח' עולה **1002**
אהרן אחי באתב"ש: **תצגט תסם** עולה **1002**

3) "**א-ד-נ-י שלח נא ביד תשלח**"
עולה 1208 ועוד 19 אותיות ועוד 5 מילים עולה **1232**
אהרן אחי הלוי באתב"ש: **תצגט תסם צכפם** עולה **1232**

4) "**א-ד-נ-י שלח**" באתב"ש: **ת-ק-ט-ם בכס**
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ת'+ם', ב'+ס'** עולה **502**
"**אהרן**" באתב"ש: **תצגט** עולה **502**

* * * * * * * * *

"שלח נא ביד תשלח"

פרק ד' פסוק י"ג:
"**ויאמר בי א-ד-נ-י שלח שלח נא ביד תשלח**"

כבר נרמז באמירת משה, כאשר סירב לשליחות, שאחיו אהרן ישלח:
"**בי א-ד-נ-י שלח**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ב'+י', א'+י', ש'+ח'** עולה **331**
"**הלא אהרן אחיך**" עולה **331**
(ד', י"ד-"הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא)

"**בי א-ד-נ-י שלח נא**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ב'+י', א'+י', ש'+ח', נ'+א'** עולה **382**
"**הלא אהרן אחיך הלוי**" עולה **382**

וגם:
פרק ד' פסוק י"ד: "...וגם הנה הוא יצא לקראתך וראך ושמח בלבו"
<u>רש"י</u>: "לעדי החשן הנתון על לבו"
ובחשן המשפט יש האורים והתמים:
<u>שמות פרק כ"ח פסוק ל'</u>: "ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התמים והיו על לב אהרן בבאו לפני ה' ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני ה' תמיד"
"**א-ד-נ-י שלח נא ביד תשלח**"
ראש תיבות, אותיות: **א', ש', נ', ב', ת'** עולה **753**
אורים ותמים עולה **753**

ועוד:
"**שלח נא**" עולה 389 ועוד 2 מילים עולה **391**
יהושע עולה **391**
אולי רמז לעתיד:
יהושע ישלח להכניס את בני ישראל לארץ.

* * * * * * * * *

"ושמח בלבו"

פרק ד' פסוק י"ד:
"...ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא
וגם הנה הוא יצא לקראתך וראך ושמח בלבו "
רש"י: "ומשם זכה לעדי החשן הנתון על הלב"
שאהרון זכה לכהונה גדולה (וקישות) החושן על לבו.

1. "**וראך ושמח** " עולה **581**
בעדי חשן על הלב עולה **581**

2. " **וְשמח**" עולה 354 ועוד 4 אותיות עולה **358**
חשן עולה **358**

אולי רמז שאהרון זכה בעדי חשן על לבו.

* * * * * * * * *

המטה

פרק ד׳ פסוק י״ז :
״ ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האתת ״
אולי יש כאן רמז במילה ״**בו**״ שעולה 8 , (6+2), לשמונה פעמים שהשתמשו במטה.
ואלו השמונה פעמים :
לפני בני ישראל
לפני פרעה
מכות דצ״כ (דבר, צפרדעים, כינים)
מכת ברד
מכת ארבה
על הים
המילה ״ **בו** ״ עולה ל **8** ,וזה לא רק רמז לסה״כ הפעמים שהשתמשו במטה, שהם שמונה, אלא גם 6+2 (אות בית ואות וו), רמז לחלוקת השימוש בהתאם לסוגם.

מתוך שמונה פעמים שהשתמשו במטה, משה עשה 2 : מכת ברד, ומכת ארבה.
מתוך שמונה פעמים שהשתמשו במטה, 6 נקראים אותות,
חוץ מהפעם שלפני פרעה שאומר הכתוב ״תנו לכם מופת״.

* * * * * * * * *

המטה

פרק ד' פסוק י"ז:
" ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האתת"

1. מדרש רבה (ח', ג'): "...וי' מכות חקוקות עליו נוטריקון דצ"כ עד"ש באח"ב"

א. "**ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו**" עולה **2311**
עשר מכות חקוקות על מטה דצ"כ עד"ש באח"ב עולה **2311**

ב. "**המטה הזה תקח בידך אשר**" עולה **1121**
חקוקות דצ"כ עד"ש באח"ב עולה **1121**

ג. "**ואת המטה הזה תקח בידך אשר**" עולה 1528 ועוד 20 אותיות עולה **1548**
היו י' מכות חקוקות נוטריקון עולה **1548**

ד. "**אשר תעשה**" עולה **1276**
היו י' מכות חקוקות על המטה עולה **1276**

ה. "**אשר**" עולה **501**
דצ"כ עד"ש באח"ב עולה **501**

* * * * * * * * *

שוב מצרים

פרק ד׳ פסוק י״ט:
״...לך שב מצרים כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך״
רש״י: ״מי הם? דתן ואבירם חיים היו, אלא שירדו מנכסיהם, והעני חשוב כמת״

1. **״כי מתו כל האנשים המבקשים את**
הם דתן ואבירם שירדו מנכסיהם והפכו לעניים עולה **1830**
עולה **1830**

2. **״כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך״**
עולה 2280 ועוד 26 אותיות עולה **2306**
אלו הם דתן ואבירם, היו חיים, וירדו מנכסיהם והעני נחשב למת
עולה **2306**

* * * * * * * * *

"וירכבם על החמר"

פרק ד' פסוק כ':

"ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכבם על החמר..."
רש"י: " חמור מיוחד, הוא החמור שחבש אברהם לעקידת יצחק, והוא שעתיד מלך המשיח להגלות עליו, 'עני ורוכב על חמור' "

1. "**ואת בניו וירכבם על החמר**" עולה **1106**
   חמר שחבש אברהם עולה **1106**

2. "**ואת בניו וירכבם על החמר**" עולה **1106**
   בזה, עתיד מלך המשיח לבוא עליו עולה **1106**

3. "ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכבם "
   אתב"ש:
   פמדס יבץ תא תבאף פתא שטמף פמגלשי
   סוף תיבות אותיות: **ס', ץ', א', ף', א', ף', י'** עולה **322**
   חמור מיוחד עולה **322**

4. "**ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכבם על החמר וישב** "
   אתב"ש:
   פמדס יבץ תא תבאף פתא שטמף פמגלשי זך צסיג פמבש
   ראש תיבות אותיות: **פ', י', ת', ת', פ', ש', פ', ז', צ', פ'** עולה **1527**
   עתיד מלך המשיח להגלות עליו עולה **1527**

* * * * * * * * *

מכת בכורות

פרק ד׳ פסוקים כ״ב-כ״ג:
״...בני בכרי ישראל. ואמר אליך שלח את בני ויעבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי הרג את בנך בכרך״

הזהיר את פרעה שאם לא ישלח את בני ישראל ייהרג בנו הבכור.

ולמרות שלא כתוב כאן מתי זה יקרה יש כאן רמזים לזה.
ורמז שהבן הבכור שלו ייהרג עם כל בכורי מצרים במכה העשירית שתבוא על מצרים בפסח בליל ט״ו בניסן בחצות הלילה ובגלל סרובו לשלח את בני ישראל.

וכמו שהזהיר משה רבנו את פרעה:
פרק י״א פסוקים ד׳-ה׳:
״ויאמר משה כה אמר ה׳ כחצת הלילה אני יוצא בתוך מצרים. ומת כל בכור בארץ מצרים...״

וכמו שאמר ה׳ למשה רבנו:
פרק י״ב פסוק י״ב:
״ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה...״

וכמו שקרה במכה העשירית:
פרק י״ב פסוק כ״ט:
״ויהי בחצי הלילה וה׳ הכה כל בכור בארץ מצרים מבכר פרעה הישב על כסאו עד בכור השבי אשר בבית הבור וכל בכור בהמה״
פרק י״ב פסוק ל׳:
״ויקם פרעה לילה הוא וכל עבדיו וכל מצרים ותהי צעקה גדלה במצרים כי אין בית אשר אין שם מת״

והרמזים:
במכה העשירית:

1) ״**הרג את בנך בכרך**״
ראש תיבות, אותיות: **ה׳, א׳, ב׳, ב׳** עולה **10**

2) ״**בנך**״ עולה 72 ועוד 3 אותיות עולה **75**
מכה י׳ עולה **75**

3) ״**בני ויעבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי הרג**״
באתב״ש:
שטם פמזשקטם פאיתט כבכסף צטץ תטלם צגר
ראש תיבות, אותיות: **ש׳, פ׳, פ׳, כ׳, צ׳, ת׳, צ׳** עולה **1060**
מכה העשירית עולה **1060**

4) "**ואמר אליך שלח**"
באתב"ש:
פתיג תכמל בכס עולה **1065**
המכה העשירית עולה **1065**
(אחרי המכה העשירית תשלח, תגרש את בני ישראל)

בליל פסח, ליל ט"ו בניסן:

1) "**הנה אנכי**" עולה 141 ועוד 7 אותיות עולה **148**
"**פסח**" עולה **148**

2) "**ויעבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי**"
באתב"ש:
פמזשקטם פאיתט כבכסף צטץ תטלם
סוף תיבות, אותיות: **ם', ט', ף', ץ', ם'** עולה **259**
בליל ט"ו בניסן עולה **259**

בחצות הלילה:

1) "**אנכי הרג את בנך**" עולה 762 ועוד 4 מילים עולה **766**
"**כחצת הלילה אני יוצא**" עולה **766**

1) "**הנה אנכי הרג את**" עולה 750 ועוד 12 אותיות ועוד 4 מילים עולה **766**
"**כחצת הלילה אני יוצא**" עולה **766**

2) "**לשלחו הנה אנכי**" עולה 515 ועוד 12 אותיות ועוד 3 מילים עולה **530**
"**בחצי הלילה וה' הכה כל בכור**" עולה **530**

3) "**ותמאן לשלחו הנה**"
באתב"ש:
פאיתט כבכסף צטץ
ראש תיבות, אותיות: **פ', כ', צ'** עולה **190**
"**בחצי הלילה**" עולה **190**

4) "**את בני ויעבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי הרג את בנך בכרך**"
באתב"ש:
תא שטם פמזשקטם פאיתט כבכסף צטץ תטלם צגר תא שטל שלגל
סוף תיבות, אותיות:
א', ם', ס', ט', ף', ץ', ם', ר', א', ל', ל' עולה **561**
"**ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור**" עולה **561**

5) **"בני ויעבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי הרג את בנך"**
באתב"ש:
שטם פמזשקטם פאיתט כבכסף צטץ תטלם צגר תא שטל
סוף תיבות, אותיות: **ם', ס', ט', ף', ץ', ם', ר', א', ל'** עולה **530**
"בחצי הלילה וה' הכה כל בכור" עולה **530**

גם כל בכורי מצרים הכה:

1) **"בני בכרי ישראל ואמר אליך שלח"**
סוף תיבות, אותיות: **י', י', ל', ר', ך', ח'** עולה **278**
"כל בכור" עולה **278**

2) **"ויעבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי הרג את בנך"** עולה **1845**
"כי אין בית אשר אין שם מת" עולה **1845**
(אם תמאן לשלוח את עמי יהיה מת בכל בית, או בכור או גדול הבית)

3) **"בנך"** באתב"ש: **שטל** עולה 339 ועוד המילה עולה **340**
"וה' הכה כל בכור" עולה **340**

4) **"ישראל ואמר אליך שלח את בני ויעבדני ותמאן לשלחו"**
באתב"ש:
מבגתך פתיג תכמל בכס תא שטם פמזשקטם פאיתט כבכסף
ראש תיבות, אותיות: **מ', פ', ת', ב', ת', ש', פ', פ', כ'** עולה **1402**
והכיתי כל בכור בארץ מצרים עולה **1402**

5) **"בני בכרי"**
באתב"ש:
שטם שלגם עולה 722 ועוד 2 מילים עולה **724**
"ומת כל בכור" עולה **724**

6) **"בני בכרי ישראל ואמר אליך שלח את בני ויעבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי הרג את בנך"**
באתב"ש:
שטם שלגם מבגתך פתיג תכמל בכס תא שטם פמזשקטם פאיתט כבכסף צטץ תטלם צגר תא שטל
סוף תיבות, אותיות:
ם', ם', ך', ג', ל', ס', א', ם', ס', ט', ף', ץ', ם', ר', א', ל' עולה **724**
"ומת כל בכור" עולה **724**

7) ״**את בנך בכרך**״ עולה 715 ועוד 9 אותיות עולה **724**
״**ומת כל בכור**״ עולה **724**

8) ״**את בני ויעבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי הרג את**״
ראש וסוף תיבות, אותיות:
א׳+ת׳, ב׳+י׳, ו׳+י׳, ו׳+ן׳, ל׳+ו׳, ה׳+ה׳, א׳+י׳, ה׳+ג׳, א׳+ת׳ עולה **951**
״**כל בכור בארץ מצרים**״ עולה **951**

9) ״**ואמר אליך שלח את בני**״
באתב״ש:
פתיג תכמל בכס תא שטם עולה **1815**
״**אין בית אשר אין שם מת**״ עולה **1815**
(אם תמאן לשלוח את עמי יהיה מת בכל בית, או בכור או גדול הבית)

* * * * * * * *

מכת העשירית

פרק ד׳ פסוק כ״ג:
״**הנה אנכי הרג את בנך בכרך**״

״**הרג את בנך בכרך**״ ראש תיבות, אותיות: **ה׳, א׳, ב׳, ב׳** עולה למנין **10**.
רמז שבמכת העשירית ימותו כל בכורי מצרים.

* * * * * * * *

"בדרך במלין"

פרק ד' פסוק כ"ד:
" ויהי בדרך במלון ויפגשהו ה' ויבקש המיתו "
רש"י: "והיה המלאך נעשה כמין נחש, ובולעו מראשו ועד ירכיו, וחוזר ובולעו מרגליו ועד אותו מקום, הבינה צפורה שבשביל מקום המילה הוא"

1. " **בדרך במלון**" עולה 354 ועוד 9 אותיות ועוד 2 מילים עולה **364**
רך נימול ח' עולה **364**

2. " **במלון ויפגשהו ה' ויבקש המיתו** " עולה **1443**
היה מלאך כמין נחש בולע את משה עולה **1443**

3. " **ויפגשהו ה'** " עולה 436 ועוד 11 אותיות ועוד 2 מילים עולה **449**
מלאך נחש עולה **449**

* * * * * * * * *

״לך לקראת משה״

פרק ג׳ פסוק א׳:
״...וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הר ה-א-ל-ה-י-ם חרבה״
<u>חזקוני</u>: ״הוא קרוב למצרים מהלך ג׳ ימים כמה שנאמר נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר״

לפי חז״ל הר חורב היה מהלך של שלשה ימים ממצרים.
ואהרן הכהן הלך ג׳ ימים לשם ופגש את משה רבנו, וכמו שכתוב:
פרק ד׳ פסוק כ״ז:
״ויאמר ה׳ אל אהרן לך לקראת משה המדברה וילך ויפגשהו בהר ה-א-ל-ה-י-ם וישק לו״

ורמזים:

1) ״**משה המדברה וילך ויפגשהו בהר האלקים וישק לו**״
סוף תיבות, אותיות: **ה׳, ה׳, ד׳, ו׳, ר׳, ם׳, ק׳, ו׳** עולה **382**
הלך דרך ג׳ ימים עולה **382**

2) ״**המדברה וילך ויפגשהו בהר האלקים**״ עולה 1125 ועוד 5 מילים עולה **1130**
שלשת ימים עולה **1130**

3) ״**משה המדברה וילך ויפגשהו בהר**״
ראש תיבות, אותיות: **מ׳, ה׳, ו׳, ו׳, ב׳** עולה **59**
ג׳ יום עולה **59**

4) ״**ויאמר ה״** עולה **283**
דרך ג׳ יום עולה **283**

5) ״**ה׳ אל אהרן לך לקראת משה**״
באתב״ש:
מ-ץ תך תצגט כל כדגתא יבץ
ראש וסוף תיבות, אותיות:
מ׳+ץ׳, ת׳+ך׳, ת׳+ט׳, כ׳+ל׳, כ׳+א׳, י׳+ץ׳ עולה **1130**
שלשת ימים עולה **1130**

6) ״**אל אהרן לך**״
באתב״ש:
תך תצגט כל
סוף תיבות, אותיות: **ך׳, ט׳, ל׳** עולה **59**
ג׳ יום עולה **59**

* * * * * * * *

באו אל פרעה

פרק ה' פסוק א':
"ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל פרעה כה אמר ה' א-לה-י ישראל שלח את עמי ויחגו לי במדבר"
רש"י: "אבל הזקנים נשמטו אחד אחד מאחר משה ואהרן עד שנשמטו כולם קודם שהגיעו לפלטין לפי שיראו ללכת (ש"ר)..."

"**באו משה ואהרן**" עולה 616 ועוד 3 מילים עולה **619**
הזקנים נשמטו א' א' עולה **619**

ועוד:
ילקוט שמעוני שמות ה': "ויהי בבואם אל שער המלך והנה שני כפירי אריות אסורים שם בכבלי ברזל ואין איש יוצא ובא מפניהם לבד אשר יצוה המלך לבדו. וילכו האומנין ויסירו הכפירים בלחשיהם ויבואו. וימהר משה וינף את המטה על הכפירים ויתרם. ויבואו בית המלך והכפירים באו עמם בשמחה גדולה כאשר ישמח הכלב אל אדוניו בבואו מן השדה. ויהי כראות פרעה כן ויתמה על ככה ויבהל מאד מפני האנשים כי ראה היה האדם בתואר בני אל-ה-ים "

1) "**באו משה**" עולה 354 ועוד 6 אותיות עולה **360**
כפירים עולה **360**

2) **"באו משה ואהרן ויאמרו אל פרעה כה אמר ה' א-ל-ה-י ישראל שלח את עמי ויחגו לי"**
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ב'+ו', מ'+ה', ו'+ן', ו'+ו', א'+ל', פ'+ה', כ'+ה', א'+ר', ו'+ה', א'+ז', י'+ל', ש'+ח', א'+ת', ע'+י', ו'+ו', ל'+י' עולה **1363**
"**והנה שני כפירי אריות**" עולה **1363**
(גם הכפירים באו אתם)

3) **"באו משה ואהרן ויאמרו אל פרעה כה"**
עולה 1290 ועוד 7 מילים עולה **1297**
"**שני כפירי אריות**" עולה **1297**
(גם הכפירים באו אתם)

4) **"אל פרעה כה אמר ה' א-ל-ה-י"**
ראש וסוף תיבות, אותיות:
א'+ל', פ'+ה', כ'+ה', א'+ר', י'+ה', א'+ז' עולה **365**
"**הכפירים**" עולה **365**
(גם הכפירים באו אתם)

5) **"אל פרעה כה אמר ה' א-ל-ה-י ישראל"**
עולה 1265 ועוד 25 אותיות ועוד 7 מילים עולה **1297**
"שני כפירי אריות" עולה **1297**
(גם הכפירים באו אתם)

6) **"משה ואהרן ויאמרו"**
באתב"ש:
יבץ פתצגט פמתיגף עולה **1297**
"שני כפירי אריות" עולה **1297**

7) **"ואחר באו"**
באתב"ש:
פתסג שתף עולה 1323 ועוד 7 אותיות ועוד 2 מילים עולה **1332**
"וימהר וינף את המטה על הכפירים" עולה **1332**
(שחרר את הכפירים והם באו אתם)

8) **"ואהרן ויאמרו אל פרעה כה"**
באתב"ש:
פתצגט פמתיגף תך וגזץ לץ
ראש וסוף תיבות, אותיות: **פ'+ט', פ'+ף', ת'+ך', ו'+ץ', ל'+ץ'** עולה **885**
"והכפירים באו עמם בשמחה" עולה **885**

* * * * * * * * *

"פרעה מסרב"

פרק ה' פסוק ב':
"ויאמר פרעה מי ה' אשר אשמע בקלו לשלח את ישראל לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח"
פרעה האמין בכוחות זרים ששולטים בעליונים וחשב את עצמו לשולט בתחתונים.
פרעה התכחש בידיעת ה'.
וה' הביא עליו מכות לחנך אותו באותו העניינים שהוא התכחש להם למציאות והכרה בקב"ה.

עקומת הלימוד של פרעה הייתה בהדרגה והתרחשה במכות דם, צפרדע, ערוב ודבר.
אחרי זה נשללה מפרעה זכות הבחירה לחזור בתשובה.
ונסביר:
נגד מה שאמר פרעה " מי ה' ", "לא ידעתי את ה' " הונך במכת דם ובמכת צפרדע.
במכת דם כתוב: "למען תדע כי אני ה' "– ידיעת קיומו ומציאותו של ה'.
במכת צפרדע כתוב: "למען תדע כי אין כה' אלוקינו" – אחדות ה' , אין עוד אלוקים.

נגד מה שאמר "מי ה' אשר אשמע בקלו" חונך במכות ערוב ודבר.
במכת ערוב כתוב: "למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ"
במכת דבר כתוב: "למען תדע כי אין כמוני בכל הארץ"
– ה' שולט לא רק בעליונים אלא גם בתחתונים (רש"י)

* * * * * * * * *

"ותבן לא ינתן"

בפעם הראשונה שמשה רבנו ואהרן הכהן באו אל פרעה ואמרו לו:
(שמות ה', א') "שלח את עמי ויחגו לי במדבר"
פרעה ענה להם "וגם את בני ישראל לא אשלח".

לפרעה היו שלושה דרכי פעולה איך להגיב:
1) לא להגיב בכלל (לא לגזור שום גזירה)
2) לגזור גזירה להגדיל מתכונת הלבנים שהעם עושים, או לתת להם עוד עבודות קשות לעשות
3) לגזור גזירה שמונע מהעם חומר גלם לעשיית הלבנים
פרעה בחר בדרך השלישית. והשאלה למה?
ונסביר:
לפעול בדרך הראשונה לא מתאים לפרעה. פרעה היה מלך עם רוח גבוה ולא היה יכול לעבור על דרישת משה ואהרן בלי להגיב. האם יתכן שכאשר באים עם דרישות ומאימים על מלך (רודן), הוא לא יגיב?

לפעול בדרך השנייה לא היה אפשרי:
<u>שמות רבה (ה', י"ח)</u>: " 'לא תוסיפון לתת תבן לעם ואת מתכנת הלבנים..', מכאן אתה למד שחשבון היה על כל אחד ואחד כמה לבנים יעשו ביום. ולכך העביד בהן בתחלה בפה רק. כדי שיעשו הלבנים בכל כחם ולראות כל יכולת שלהם, ולפי מספר שעשו ביום הראשון גזרו עליהם לעשות כל הימים"
לפי המדרש העם כבר היו עושים מספר הלבנים הכי גדולה שהם מסוגלים לעשות. וגם כל כוחם כבר בעבודות הפרך. ואי אפשר להוסיף להם עוד עבודות אחרות.

פרעה בוחר לפעול בדרך השלישית ומונע מהעם 'תבן' (היו מערבבים את התבן עם החמר ועושים צורת לבנה ומיבשים אותה, ומקבלים לבנה קשה כמו אבן, ראה בראשית י"א, ג').
ובו זמנית פרעה דורש מהם לעשות אותו מתכונת לבנים בכל יום כמו שעשו כאשר ניתן להם התבן.

ונשאלת השאלה, האם זה בכלל אפשרי לעמוד באותו מספר לבנים כאשר חלק מהזמן הם מקוששים קש לתבן?
נראה שבחירת פרעה מכוון להכשיל את העם - משימה בלתי אפשרית. וזה לא יתכן. כי למרות שפרעה רצה להכביד על העם כדי שהם יפסיקו עם דרישותיהן לצאת ממצרים, הוא לא רצה לפגוע בתפוקת הלבנים שהם עושים, כי לזה הוא צריך.
אז למה בחר פרעה למנוע מהם תבן?

ונראה לי להגיד שכל מטרת פרעה הייתה להכריע את בני ישראל להשקיע יותר זמן בעבודה. שלא יהיה להם שום זמן פנוי.

ונסביר:
פרעה אמר:
<u>(שמות ה', ח')</u>: "**כי נרפים הם**"
<u>רשב"ם</u>: "יכולין לעשות יותר"

רש"י: "העבודה רפויה בידם ועזובה מהם והם נרפים ממנו"

פרעה ידע היטב שבמסגרת הזמן שהם עובדים אי אפשר לקושש קש לתבן וגם לעשות אותו מתכונת לבנים. הוא ניסה בזה לאלץ אותם לעבוד יותר שעות עבודה. קרי בלילה וגם 'ביום השבת'.
כי ידוע ששבט לוי לא עבד בכלל כמו שכתוב במדרש:
שמות רבה ה', ט"ז: "א"ר יהושע בן לוי שבטו של לוי פנוי היה מעבודת פרך אמר להם פרעה בשביל שאתם פנוים אתם אומרים נלכה ונזבחה לאלקינו, לכו לסבלותיכם"

וגם בני ישראל לא עבדו ביום השביעי:
שמות רבה ה', י"ח: "מלמד שהיו בידם מגילות שהיו משתעשעין בהם משבת לשבת לומר שהקדוש ב"ה גואלן לפי שהיו נוחין בשבת. אמר להם פרעה תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו וגו'. אל יהו משתעשעין ואל יהו נפישין ביום השבת"

ורמזים לדבר:
"**כי נרפים הם**", ראשי תיבות, אותיות: **כ', נ', ה'**, אותיות המילה **כהן**.
רמז לשבט לוי.

"**כי נרפים הם**" עולה **455**
ביום השביעי עלה **455**
רמז לכול בני ישראל שלא עבדו ביום השביעי.

פרעה לא מנע מהם את החמר לעשיית הלבנים אלא דווקא לא נתן להם 'תבן' ("לא תוסיפון לתת תבן לעם"). ומתוך אותיותיו של המילה 'תבן' יש רמזים למה שפרעה רצה למנוע מהם, וגם למטרת גזרתו:
"**תבן**", אותיות: **ת', ב', ן'**
ת' – תשעשעו
ב' – ביום
ן' – נפישין, נחין
פרעה רצה למנוע מהם להשתעשע במגילות שלהם ביום השבת ולהתחזק באמונת הגאולה.

ומטרתו הייתה להביא אותם לעבוד בשבת. הוא אמר להם "לכו וקחו לכם תבן מאשר תמצאו", קרי:
ת' – תעבדו
ב' – ביום
ן' – נפישין, נחין
תעבדו ביום שאתם נחין, ביום שאתם נפישין (כמו שכתוב במדרש: "ואל יהו נפישין ביום השבת"), ולכו וקששו קש לתבן.
(ומעניין, אנו רואים קשר בין המילה 'קוששי' לבין יום 'שבת' כאשר בני ישראל יצאו ממצרים, מצאו "איש מקושש עצים" ביום השבת)
ומה קרה?
שמות ה', י"ב: "ויפץ העם בכל ארץ מצרים לקשש קש לתבן"
הם התפזרו בכל ארץ מצרים. ולמה? הלא הם היו בארץ גושן. האם לא היה להם מספיק קש בארץ גושן? אלא משה רבנו אחרי שראה שלא נגאלים מיד, חזר למדין עם

אשתו ובניו ועשה שם 3 חדשים וחזר. ובני ישראל חפשו אחרי משה למצוא אותו בכל ארץ מצרים (שמות רבה ה',י"ט).

<u>שמות רבה ה', י"ט</u>: "אמר להם הקב"ה מחר אני מביא עליהם מכות והם אומרים פרעה חוטא ואנו לוקין. כיון שישראל יוצאין להביא תבן ולעשות, היה המצרי רואהו בתוך שדהו ומשבר את שוקיו, לפיכך ויפץ העם"

לפי המדרש (ופרוש החזקוני) מניעת התבן, וחיפוש העם בכל ארץ מצרים, הייתה מכוון מראש כדי לסתום פיהם של המצרים המקטרגים. שכאשר יבוא עליהם המכות הם לא יוכלו להגיד לא עשינו שום דבר להם, במה אנחנו אשמים שבאו עלינו המכות האלו?

ומדברי פרעה אנו למדים זכותם של אבותינו במצרים:
<u>שמות ה', ט"ו</u>: " מדוע לא כליתם חקכם ללבן כתמול שלשם גם תמול גם היום"
הוכחה שאחרי הגזירה בני ישראל לא עשו את מכותנת הלבנים.
כי (כנראה) הם לא הסכימו לעבוד בשבת.

* * * * * * * * *

יום הולדת פרעה

לפחות בשני מקומות יש אירועים הקשורים ליום הולדת פרעה:

1) במצרים, בזמן יוסף, פרעה הוציא את שר המשקים ושר האופים מבית הסוהר והעמיד אותם לפני עבדיו. ונתן את גזר דינם. כמו שכתוב:

בראשית פרק מ' פסוק כ':

"ויהי בים השלישי יום הלדת את פרעה ויעש משתה לכל עבדיו וישא את ראש שר המשקים ואת ראש שר האופים בתוך עבדיו"

2) במצרים כאשר משה ואהרן באו אל פרעה בפעם הראשונה כתוב:

שמות פרק ה' פסוק א':

"ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל פרעה..."

כאן דורשים חז"ל (ראה חזקוני) יום הולדת פרעה היה. ובאו אנשים והביאו לו מתנות. וכנראה דורשים חז"ל את המילה "**ואחר**", שמשה ואהרן נכנסו 'אחרון' ובלי מתנה.

3) וגם מובא במדרשים:

מדרש רבה ה', י"ד:

"אמר ר' חייא בר אבא אותו היום יום פרוזבוטי של פרעה היה ובאו כל המלכים כלן לכבדו והביאו דוראותשל עטרות והיו מעטרין אותו שהוא יום קוזמוקרטר והביאו אלהיהן עמהן משעטרו אותו היו משה ואהן עומדין על פתח פלטין של פרעה נכנסו עבדיו ואמרו שני זקנים עומדין על הפתח אמר להם יעלו כיון שעלו היה מסתכל בהן שמא יעטרו אותו או שמא יתנו לו כתבים ואף לא שאלו בשלומו אמר להם מי אתם אמרו לו שלוחיו של הקב"ה אנו מה אתם מבקשים אמרו לו כה אמר ה' שלח את עמי וגו'"

תנחומא וארא ה':

"אמר ר' חייא בר אבא יום פרוזבוטיא של פרעה היה..."

יום פרוזבוטיא - יום שמחתו שהוא נוהג לעשות בכול שנה כמו שכתוב יום הולדת (יפת)"

ילקוט שמעוני שמות ה', קעה: ה':

"אמר ר' חייא בר אבא יום גיגוסיא היה..."

'גיגוסיא' – יום הולדת

נשאלת השאלה האם מזה ניתן לשאר איזה יום בשנה יום הולדת פרעה?

ידוע המחלוקת על הפסוק:

שמות פרק א' פסוק ח':

"**ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף**"

רש"י: "**רב ושמואל. חד אמר חדש ממש וחד אמר נתחדשו גזרותיו**"

וגם הפירוש על הפסוק:

שמות פרק ב' פסוק כ"ג:

"**ויהי בימים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבדה**"

רש"י: "(ש"ר) נצטרע והיה שוחט תינוקות ישראל ורוחץ בדמם"

לפי זה לא יודעים אם זה פרעה חדש, או פרעה מת, או זה אותו הפרעה מימות יוסף.

נראה לי להגיד (בהתאם לדעה שזה אותו פרעה בימי משה שהיה בימי יוסף) שפרעה נולד ביום **ד' תשרי**.

ונסביר:
יוסף אמר לשר המשקים:
שמות פרק מ' פסוק י"ד:
"**כי אם זכרתני..והזכרתני אל פרעה...**"
ומפרשים חז"ל שיוסף נענש עבור זה והוא נשאר עוד שנתים בתוך הבור.
כאשר הגיע הקץ לעונש יוסף בבור, כתוב:
שמות פרק מ"א פסוק א':
"**ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם...**"
פרעה חלם בו ביום שהיה בדיוק שנתים מאז יוסף ביקש משר המשקים "**זכרתני...והזכרתהני**".

כתוב במסכת ראש השנה שיוסף יצא מבית האסורים בראש השנה.
לפי זה יוצא שפרעה חלם חלומו בליל ראש השנה ולמחרת ביום ראש השנה הוא סיפר חלומו לחרטומים שלא נתנו לא הסבר שסיפק את לבו וכתוצאה מהתערבות שר המשקים הוציאו את יוסף מהבור בו ביום.

ובגלל שכתוב "**מקץ**" וחז"ל דורשים כאן 'סוף תקופה' (ובדיוק שנתים מיום ליום) אנו יודעים שיוסף ביקש משר המשקים "**זכרתני...והזכרתהני**" ביום ראש השנה לפני שנתים.

יוסף פתר חלומותיהם של שרי פרעה בשימוש המילים (בראשית פרק מ' פסוקים י"ג, י"ט) "**בעוד שלושת ימים...**", קרי עוד שלושה ימים מהיום. ויוסף אמר להם זה ביום א' תשרי, ראש השנה. אז כאשר פרעה העמיד שריו לפניו "**ביום השלישי**" זה היה **ד' תשרי** וכתוב שם "**יום הלדת את פרעה**".

לפי זה גם משה ואהרן, שבאו לפרעה בפעם הראשונה ביום 'הולדת פרעה', באו אליו ביום '**ד' תשרי**'.

ולהמשיך הרעיון נראה להגיד שאהרן פגש את משה בהר סיני ביום א' תשרי, '**בראש השנה**'. ונסביר:
כאשר משה אמר לפרעה (פרק ה' פסוק ג') "**נלכה נא שלושת ימים במדבר**..."
אומרים חז"ל - מזה למדת שחורב הליכה של שלושה ימים ממצרים.
ואם כן אחרי שנפגשו בהר האלקים לקח למשה ואהרון שלושה ימים להגיע מהר האלקים בחזרה למצרים.
והחישוב:
ביום א' תשרי נפגשו בחורב. בימים אי, בי, וגי תשרי (שלושה ימים) הלכו מחורב בחזרה למצרים. באותו יום (ביום ג' תשרי) או למחרת (ביום ד' תשרי) עשו האותות לפני הזקנים ולפני העם. וביום ד' תשרי, יום הולדת פרעה, באו אל פרעה.

אבל מה? כתוב בפרשת וארא:
פרק ז' פסוק כ"ה:
"**וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאר**"
רש"י: "מנין שבעת ימים שלא שב היאר לקדמותו שהיתה המכה משמשת רביע חדש ושלשה חלקים היה מעיד ומתרה בהם (בש"ר)"
מבחינת משך זמן של כל מכה ומכה, מכת הדם, המכה הראשונה, היתה מבחינה אב טיפוס לכול המכות. קרי, כל מכה שימש שבוע ימים ועוד שלוש שבועות היה מתרה בהם, סה"כ כל מכה חודש ימים (ראה גם זקנים מבעלי התוספות שגם מפרש את מכת החושך

במסגרת שבוע ימים).
משך הזמן עבור עשר מכות, בערך **'עשרה'** חדשים.
(בערך- כי ארבע שבועות זה 28 יום. ויש חודש מלא בת 30 יום וחודש חסר בת 29 יום, ויש שנה מעוברת עם אדר ב')
בין ד' תשרי לט"ו בניסן **אין** עשרה חדשים. (גם אם נאמר ששנת יציאת מצרים היתה שנה מעוברת).
יש רק אפשרות לנסות להסדיר הזמנים וזה להגיד שמכת החשך שימש רק שלושה ימים כמו שכתוב בתורה ובלי השלושה שבועות שמתרה בהם, וגם שהשנה היתה מעוברת).

סיכום:
לפנינו גרסאות שונות במדרשים באיזה יום משה בא אל פרעה בפעם הראשונה. כתוב בילקוט שמעוני 'יום גיגוסיא' – קרי יום הולדת וגם פירש החיזקוני יום הולדת. אבל כתוב במדרש רבה ובתנחומא, 'יום פרוזבטי' של פרעה, וזה כנראה **לא** יום הולדת פרעה אלא 'יום שילוח'. שהיה משלחים לא מתנות ומעטרים אותו כקוזמוקרטר, קרי מושל בקוזמוס, מושל בכיפה. או יום שהוא חילק מתנות לענים (פרוזבוטי –לשון עניות).

וגם כותב היפה תואר (פירוש במדרש רבה י', א') **"שביאת משה בראשונה למצרים היתה באייר זמן שקוששים קש ותבן כדאיתא בס"ע".**

או שיש שיבוש באחד מהמקורות (או לא מובנים הטב), או שהפרעה בזמן משה ואהרן לא אותו הפרעה שהיה בזמן יוסף ובאמת קם מלך חדש על מצרים ("ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף") או שפרעה מת ("ויהי בימים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבדה..").

ונשארתי בצריך עיון.

* * * * * * * * *

"א-ל-ה-י העברים נקרא עלינו"

פרק ה' פסוק ג':
"**ויאמרו א-ל-ה-י העברים נקרא עלינו...**"

כאשר משה ואהרן אמרו לפרעה " **א-ל-ה-י העברים נקרא עלינו**" הם התכוונו '**לאלקי אברהם, יצחק, ויעקב**'. ואמרו לפרעה בשפה שפרעה יבין. כי כל העולם הקדמון שמעו על שם ועבר, ועל אברהם העברי, יצחק בנו, ויעקב. ואולי זה הרמז כאן.

"**העברים נקרא**", עולה 678 ועוד 11 אותיות ועוד 2 מילים עולה **690**
א-ל-ה-י אברהם, יצחק, ויעקב עולה **690**

* * * * * * * * *

"דרך שלשת ימים"

משה רבנו אמר לפרעה:
פרק ה' פסוק ג':
"ה' א-ל-ה-י העברים נקרא עלינו ועתה נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר"
יש כאן **50** אותיות.
אולי לרמוז:
למרות שההליכה ממצרים להר סיני זה רק שלשה ימים, זה יקח 50 יום מיציאת מצרים עד מתן תורה, ה50 יום פרושים על שלושה חדשים (סוף ניסן, אייר, ותחילת סיוון)
ולפי:
שמות פרק י"ט פסוק א':
"בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני"
רש"י (על המילים "ביום הזה"): "בראש חודש"

"**בחדש השלישי לצאת בני ישראל מצרים**"–הגיעו למדבר סיני. וזה הרמוז בדברי משה רבנו לפרעה שאמר "נלכה נא דרך שלשת ימים" ("דרך" ולא שלושת ימים ממש), ולפי:
"**בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו**"
באתב"ש:
שסקב צבכמבם כהתא שטם מבגתך יתגה יהגמי שמפי צעץ שתף
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ש'+ב', צ'+ם', כ'+א', ש'+ם', מ'+ך', י'+ה', י'+י', ש'+י', צ'+ץ', ש'+ף',
עולה **1758**
"נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר" עולה **1758**

וגם:
"**ביום הזה באו מדבר**" באתב"ש: **שמפי צעץ שתף יקשג**
עולה 1873 ועוד 14 אותיות ועוד 4 מילים עולה **1891**
"ועתה נלכה נא דרך שלשת" עולה **1891**

ורמזים לכך שהגיעו למדבר סיני בראש חודש סיוון.
"**מארץ מצרים ביום הזה באו**"
עולה 795 ועוד 19 אותיות ועוד 5 מילים עולה **819**
ראש חודש עולה **819**

וגם:
"**מצרים ביום הזה באו מדבר סיני**"
באתב"ש:
יהגמי שמפי צעץ שתף יקשג חמטם
ראש וסוף תיבות, אותיות:
י'+י', ש'+י', צ'+ץ', ש'+ף', י'+ג', ח'+ם' עולה **951**
ראש חודש סיוון עולה **951**

הם הגיעו למדבר סיני בראש חודש סיוון, 44 יום מיציאת מצרים (שהיה בט״ו בניסן) וזה 6 ימים לפני מתן תורה.
ורמזים לכך:
״**הזה באו מדבר סיני**״
ראש תיבות, אותיות: **ה׳, ב׳, מ׳, ס׳** עולה **107**
ביום המ״ד עולה **107**

וגם:
״**בחדש השלישי**״
באתב״ש:
שסקב צבכמבם עולה 656 ועוד 2 מילים עולה **658**
ארבעים וארבע יום עולה **658**

וגם:
״**ביום הזה**״ באתב״ש: **שמפי צעץ**
סוף תיבות, אותיות: **י׳, ץ׳** עולה **100**
מ״ד יום עולה **100**

לפי המדרש לקח שלשה חדשים, 50 יום, כדי שיחלימו וירפאו החולים מכל המחלות והבעיות הגופניות (מהעבודה הקשה במצרים) ויהיו כולם בריאים בזמן קבלת התורה, ולפי:
<u>רש״י (כ׳, י״ד-על המילים ״וכל העם ראים״)</u>: ״מלמד שלא היה בהם אחד סומא ומנין שלא היו בהם אלם תלמוד לומר ׳ויענו כל העם (לעיל י״ט, ח׳). ומנין שלא היו בהם חרש ת״ל ׳נעשה ינשמע׳ (להלן כ״ד, ז׳)״
ידוע לחז״ל שבמתן תורה לא היו סומים , ולא חרשים, ולא חולים, אלא כולם הבריאו ונתרפאו בחסדי ה׳ (מדרש- ששלח מלאכים לרפאות אותם) וכולם עמדו כנגד ההר כאשר הם בריאים, וקיבלו י׳ הדברות.

* * * * * * * * *

״שמור את חדש האביב״

פרעה גזר ד׳ גזירות (שמות רבה א׳, י״ד) נגד בני ישראל לפני שהתחילו המכות, והם:

1) עבודת פרך (שמות א׳, י״ד ״ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך״)
2) צווה למילדות להרוג את הזכרים (שמות א׳, ט״ז ״ אם בן הוא והמתן אתו״)
3) שתשליכו את הזכרים לים (שמות א׳, כ״ב ״כל הבן הילוד היארה תשליכהו״)
4) שלא יתן להם תבן (שמות ה׳, ז׳ ״לא תאספון לתת תבן לעם״)

ידוע שיטת היוונים נגד בני ישראל (בתקופת בית שני). לפי חז״ל הם גזרו נגד שבת, מילה, וראש חודש. גזרותיהם היו בעיקר להעביר את בני ישראל על דתם ונגד התורה שבעל פה.

ונראה לי להגיד:
פרעה התחיל עם הדברים האלו ראשון.
אולי לא בכוונה ואולי לא בפרוש נגד הדברים האלו, אבל בפועל גזירותיו נגד בני ישראל היו מעין אותו הנושאים. שגם פרעה גזר נגדם דברים שהם מסמלים או דומים לנושאים של ראש חודש, ברית מילה, ושבת.
ונסביר:
בתחילה פרעה גזר נגד בני ישראל עבודת פרך:
<u>שמות א׳, י״ד</u>: ״וימררו את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכל עבדה בשדה״
וכמו שכתוב במדרש:
<u>שמות רבה א׳, י״ד</u>: ״ד׳ גזירות גזר פרעה עליהם. בתחלה גזר וצוה לנוגשין שיהיו דוחקין בהן כדי שיהיו עושין הסכום שלהן. ולא יהיו ישנים בבתיהם. והוא חשב למעטן מפריה ורביה. אמר מתוך שאינן ישנין בבתיהם אינן מולידים״

הגזירה הייתה שלא יהיו ׳מולידים׳. בדומה לראש חודש שהוא המולד. ובזה רצה למנוע גלגל החיים שמתחיל עם התינוק הנולד כשהוא חלש, והוא גודל ומוסיף כוח, ובסוף נהיה זקן ונחלש ונעלם. וחוזר חלילה בבני בנים. וזה דומה ללבנה שגודל ומתחזק עד אמצע החודש וקטן ונחלש ונעלם, וחוזר חלילה. שלא יהיה להם המשך בעולם.

ועוד, כאשר מת יוסף הצדיק נראה להגיד שהתדרדר מעמדם של בני ישראל במצרים. וכשמתו כל האחים (לוי מת אחרון) התחיל השעבוד על כל בני ישראל.
(השעבוד התחיל 23 שנה אחרי שמת יוסף. כיצד? לוי האח שמת אחרון, נולד 4 שנים לפני יוסף וחי 137שנים. תוריד 110 של יוסף מ137 של לוי ותקבל 27. ותוריד עוד 4 שנים ותקבל 23 שנה שלוי חי אחרי שמת יוסף. ראה שפתי חכמים על שנת לוי שמפרש שהשעבוד המשיך 116 שנה אחרי שמת לוי).

וכתוב בדף שער ברסלב (המביא תורת הרבי נחמן מברסלב):
סוד גדול, אדיר ונורא היה לו להקב״ה בבית גנזיו עת ברא את העולם, ומסרו לאדם הראשון בגן עדן - סוד העיבור.
מאדם הראשון עבר הסוד לחנוך, ומחנוך לנח, ומנח לשם, ומשם לאברהם, ליצחק, ליעקב וליוסף. משמת יוסף, חזר הסוד לשמים. ומשעמדו בני ישראל לצאת ממצרים,

מסרו הקב״ה למשה. מכאן ואילך, היה נמסר הסוד לחכמי ישראל, יחידי הדורות, איש מפי איש.

זאת אומרת כאשר קרב השעבוד 'נעלם' סוד העיבור מבני ישראל ורק חזר להם כשהם נגאלו.
שמות רבה א', י"ג: "כשראה שהם פרים ורבים גזר על הזכרים"
פרעה צווה למילדות העבריות:
שמות א', ט"ז: "ויאמר פרעה בילדכן את העבריות וראיתן על האבנים אם בן הוא והמתן אתו ואם הוא וחיה"
ואחרי זה גזר:
שמות א', כ"ב: "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו"
וזה מנע מהם מצות ברית המילה. כי אם הורגים הזכרים מיד כשהם יוצאים לעולם (כאשר הם עדין בגדר עוברים) אין יכולים לקיים מצות ברית מילה (המצווה הראשונה שמקיימים בזכר ביום השמיני להיוולדו).

וכאשר פרעה ראה שהמילדות לא שמעו לו, ולא הרגו הזכרים, ובני ישראל מבקשים לצאת ממצרים, הוא גזר שלא ינתן להם תבן ללבון הלבנים.
וזה כנגד שבת כמו שכתוב בפרוש במדרש:
שמות רבה ה', י"ח: "מלמד שהיו בידם מגילות שהיו משתעשעין בהם משבת לשבת לומר שהקדוש ב"ה גואלן לפי שהיו נוחין בשבת. אמר להם פרעה תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו וגו'. אל יהו משתעשעין ואל יהו נפישין ביום השבת"
ועוד, פרעה גם אמר להם:
שמות ה', ח': "ויאמר פרעה הן רבים עם הארץ והשבתם אתם מסבלתם"
בלשון "והשבתם", לשון הרומז על שבת.
אי אפשר שכל כך הרבה אנשים לא יעבדו בשבת.

כאשר בני ישראל יצאו ממצרים הם קבלו הציווי:
"החודש הזה לכם ראש חדשים"
זה חודש ניסן. וגם:
דברים ט"ז, א': "**שמור את חדש האביב**"
קרי, תעבר את החודש (והשנה) כדי שחודש ניסן יהיה תמיד באביב.

ואולי במישור הרעיוני יש כאן מן תזכורת:
למרות שפרעה ניסה לפגוע בילודה של בני ישראל, וגזירותיו מנע מהם קיום מצוות המילה, ובגזירותיו ניסה להעביד אותם גם בשבת – הוא לא הצליח:
שמות א', ז': "ובני ישראל פרו וישרצו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם"
והם יצאו ממצרים עם מצוות "**שמור את חדש האביב**":
"שמור", אותיות: **ש', מ', ו' , ר',**
ש' – שבת
מ' – מילה
ו', ר'- וראש חודש

ועוד:
"**את חדש האביב**", סופי תיבות, אותיות: **ת',ש',ב'**, אותיות המילה '**שבת**'.
כי רק נגד השבת פעל פרעה בכוונה.
ומעניין - ביציאתם ממצרים כולם מלו, וחזר סוד העיבור, וקבלו מצוות 'שמור',
ואחרי כמה ימים במדבר הגיעו למרה (ב24 בניסן) ושמה קבלו קצת דיני שבת.

* * * * * * * * *

"כי נרפים הם"

פרק ה' פסוק ח':
"ואת מתכנת הלבנים אשר הם עשים תמול שלשם תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כי נרפים הם על כן הם צעקים לאמר נלכה נזבחה לאלקינו"
פרק ה' פסוק י"ז:
"**ויאמר נרפים אתם נרפים**"

יונתן בן עוזיאל וגם אונקלוס מתרגמים את המילה "נרפים" - 'בטלנין'.
אנשים שידיהם רפו מהעבודה. לא רוצים לעבוד.

ותמוה שעכשיו פרעה יקרא להם "נרפים". הלא משה רבנו כבר השיג הקלה לעם שינוחו יום בשבוע, יום השביעי (שמות רבה א', כ"ח- "...אמר לו לך ועשה להם, הלך משה ותקן להם את יום השבת לנוח"). ולפי זה העם כבר היו קצת נרפים. וגם שבט לוי לא היה משועבד במצרים (שמות רבה ה', ט"ז). ולמה דווקא עכשיו האשים אותם פרעה בזה? הלא בני ישראל אמרו שהם ישלימו את העבודה שיחסר אחרי שיחזרו (אור החיים ה', ח'). הם יעבדו שעות נוספות. וזה לא הצעה של 'נרפים'.

אלה צריך להגיד שמשמעות המילה "נרפים" זה לפי הדרש:
<u>שמות רבה (ה', י"ח)</u>: "אמר רשב"י התחיל מחרק עליהם שיניו ואומר נרפים אתם, לשון טינוף הוא"
<u>מתנת כהונה</u>: "נרפים כמו גרפים לשון גרף של רעי"

"**נרפים**" באתב"ש: **טגומי** עולה **68**
זונה עולה **68**
(לשון טינוף כמו תשמיש זונה)

כל הזמן פרעה מנסה למנוע את ריבוי העם (שמות א', י' - "הבה נתחכמה לו פן ירבה").
וגזר עליהם 4 גזירות למנוע גידולם, ולפי:
<u>שמות רבה (א', י"ב)</u>: "ד' גזירות גזר פרעה עליהם...ולא יהיו ישנין בבתיהם, והוא חשב למעטן מפריה ורביה"

1) "**תשימו**" עולה 756 ועוד המילה עולה **757**
"**למעטן מפריה ורביה**" עולה **757**

2) "**תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כי נרפים הם על**"
ראש תיבות, אותיות: **ת', ע', ל', ת', מ', כ', נ', ה', ע'** עולה **1085**
"**והוא חשב למעטן מפריה ורביה**" עולה **1085**

3) "**הלבנים אשר הם עשים תמול שלשם תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כי נרפים הם על כן הם צעקים לאמר נלכה נזבחה ל-א-ל-ה-ינו** "
באתב"ש:
צכשטמי תבג צי זבמי איפך בכבי אבמיף זכמצי כת ארגזף ייטף לם טגומי צי זך לט צי הזדמי כתיג טכלץ טעשסץ כ-ת-כ-צ-מטף
סוף תיבות, אותיות: **י', ג', י', י', ד', י', ף', י', ת', ף', ף', ם', י', י', ד', ט', י', י', ג', צ', צ', ף'** עולה **1085**
"**והוא חשב למעטן מפריה ורביה**" עולה **1085**

פרעה האשים את בני ישראל שהם רוצים לצאת למדבר כדי להתעסק בתשמיש המטה, בפריה ורביה.

והפסיק לתת להם תבן, והשאיר מתכנת הלבנים כמו שהיה "תמול שלשם", כדי שלא יהיה להם זמן להתעסק בפרו וברבו (ובמשגל), ורמז:

1) "**ואת מתכנת הלבנים אשר**"
סוף תיבות, אותיות: **ת', ת', ם', ר'** עולה **1040**
להתעסק במשגל עולה **1040**

2) "**מתכנת הלבנים**"
באתב"ש:
יאלטא צכשטמי עולה **520**
בפריה ורביה עולה **520**
(העבודה הקשה לספק "מתכנת הלבנים" תתיש את כוחם ולא יתעסקו בפריה ורביה)

3) "**עשים תמול שלשם תשימו עליהם**"
באתב"ש:
זבמי איפך בכבי אבמיף זכמצי עולה **504**
בפרו וברבו עולה **504**
(העבודה הקשה תתיש את כוחם ולא יתעסקו בפרו וברבו)

4) "**עליהם לא תגרעו**"
ראש תיבות, אותיות: **ע', ל', ת'** עולה **500**
פרו ורבו עולה **500**

5) "**עליהם לא תגרעו**"
באתב"ש:
זכמצי כת ארגזף
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ז'+י', כ'+ת', א'+ף'** עולה **518**
פריה ורביה עולה **518**

6) **"ממנו כי נרפים הם על כן הם צעקים לאמר"**
באתב"ש:
ייטף לם טגומי צי זך לט צי הזדמי כתיג
עולה 1012 ועוד 28 אותיות עולה **1040**
להתעסק במשגל עולה **1040**

וכאשר פרעה חרק את שיניו ודבר, יצא "נרפים" במקום נאופים, ולפי:
ידי משה: "פי' שעושים מנו"ן גמי"ל, מנרפים עושה גרפים. ואני אומר שצריך לומר במקום טינוף, ניאוף הוא. וה"פ לעיל דרשו וידע אלקים, זו פרישות דרך ארץ, שמנעם פרעה מתשמיש המטה. פרעה לא איכפת להם בעבודת פרך אלא עיקר כוונתם הם שרוצים לצאת בשביל תשמיש המטה כי נאופים הם. אך שהוקשו לרשב"י והא לא אמר פרעה בפירוש נאופים ואמר נרפים לזה אמר מלמד שחרק שיניו ואמר נרפים דהיינו שחרק שיניו מתוך הכעס ואמר רי"פ במקום א'. כי ר' מאותיות זסשר"ן היוצא מבין השניים ונתחלף א' בר' מתוך שחרק שיניו וזה אמר ישתחקו עצמותיו פי' ישתברו שיניו, ישראל קדושים הם, כי קדושה היפך ניאוף"

פרעה האשים את העם שהם בטלנים, ולהוטים אחרי ניאוף- אחרי תשמיש:

1) **"לאמר נלכה נזבחה"**
באתב"ש:
כתיג טכלך טעשסץ עולה **1111**
בתשמיש המטה עולה **1111**
(רוצים להתעסק בתשמיש המטה)

1) **"נרפים הם על כן הם צעקים לאמר נלכה נזבחה"**
באתב"ש:
טגומי צי זך לט צי הזדמי כתיג טכלך טעשסץ עולה **1511**
"פרישות דרך ארץ" עולה **1511**

2) **"עשים תמול שלשם תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כי נרפים הם על כן הם צעקים"**
באתב"ש:
זבמי איפך בכבי אבמיף זכמצי כת ארגזף ייטף לם טגומי צי זך לט צי הזדמי
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ז'+י', א'+ך', ב'+י', א'+ף', ז'+י', כ'+ת', א'+ף', י'+ף', ל'+ם', ט'+י', צ'+י',
ז'+ך', ל'+ט', צ'+י', ה'+י' עולה **1109**
תשמיש המטה עולה **1109**

3) "**תמול שלשם תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כי נרפים הם על כן הם צעקים לאמר נלכה נזבחה ל-א-ל-ה-ינו**"
באתב"ש:
איפך בכבי אבמיף זכמצי כת ארגזף ייטף לם טגומי צי זך לט צי הזדמי כתיג טכלץ טעשסץ כ-ת-כ-ץ-מטף
סוף תיבות, אותיות: **ד', י', ף', י', ת', ף', ף', ם', י', י', ד', ט', י', י', ג', ץ', ץ', ף'** עולה **1052**
בתשמיש עולה **1052**
(רוצים להתעסק בתשמיש המטה)

4) "**כי נרפים הם על כן הם צעקים לאמר נלכה**"
באתב"ש:
לם טגומי צי זך לט צי הזדמי כתיג טכלץ עולה **1052**
בתשמיש עולה **1052**

5) "**הם על כן הם צעקים לאמר נלכה נזבחה**"
עולה 1018 ועוד 26 אותיות ועוד 8 מילים עולה **1052**
בתשמיש עולה **1052**

6) "**על כן הם צעקים**"
באתב"ש:
זך לט צי הזדמי עולה **232**
"**נאופים הם**" עולה **232**

7) "**על כן הם צעקים לאמר נלכה נזבחה**"
באתב"ש:
זך לט צי הזדמי כתיג טכלץ טעשסץ
סוף תיבות, אותיות: **ד', ט', י', י', ג', ץ', ץ'** עולה **232**
"**נאופים הם**" עולה **232**

עיקר כוונתם לצאת כדי להתעסק בניאוף (בתשמיש). ורמז:
1) "**כי נרפים**" באתב"ש: **לם טגומי** עולה **138**
נואף עולה 137 ועוד המילה עולה **138**

2) "**כי נרפים**"
באתב"ש:
לם טגומי עולה 138 ועוד 7 אותיות ועוד 2 מילים עולה **147**
ניאוף עולה **147**

3) **בטלנים** עולה 141 ועוד 6 אותיות עולה **147**
ניאוף עולה **147**

4) "**תגרעו ממנו כי נרפים הם על**"
באתב"ש:
ארגזף ייטף לם טגומי צי זך
ראש תיבות, אותיות: **א', י', ל', ט', צ', ז'** עולה **147**
ניאוף עולה **147**

5) "**ואת מתכנת הלבנים אשר הם עשים תמול שלשם תשימו עליהם**"
באתב"ש:
פתא יאלטא צכשטמי תבג צי זבמי איפך בכבי אבמיף זכמצי
סוף תיבות, אותיות: **א', א', י', ג', י', י', ד', י', ף', י'** עולה **155**
טינוף עולה **155**
(שיישארו מטונפים בעבודה ולא יהיה להם פנאי להתעסק בטינוף אחר- בפריה ורביה)

ועוד:
כהני מצרים לא היו עבדים וגם לא מכרו את אדמתם לפרעה (ראה בראשית מ"ז, כ"ב).
שבט לוי היה באותה מתכונת. לא משועבדים, ולפי:
<u>שמות רבה (ה', ט"ז)</u>: "א"ר יהושע בן לוי שבטו של לוי פנוי היה מעבודה פרך"
כי שבט לוי היו אנשי הרוח והם היו אלו שבעתיד יהיו כהני העם ועוסקים במשכן.

וכאן פרעה רומז:
"**נרפים**" עולה **380**
"**מצרים**" עולה **380**

וגם:
"**כי נרפים הם**", ראש תיבות, אותיות: **כ', נ', ה'**, אותיות המילה '**כהן**'.

שעם בני ישראל רוצים להיות כמו **כהן** בארץ **מצרים**. הם רוצים פטור מעבודה. וגם-מה הם חושבים את עצמם לאנשי רוח, כמו **כהן**, שעובד עבודת קדש?
רק שבט לוי אצלם הם במדרגה כזו. ורק לשבט לוי יש פטור כמו לכהני מצרים.

וגם מאותיות המילה "נרפים" רמז למה שפרעה האשים אותם (ובמה שחשש):
"**נרפים**", אותיות, **נ', ר', פ', י', ם'**
נ' – **נ**יאוף (ניאופים)
ר – **ר**ביה, **רב** ("רב ועצום ממנו")
פ' – **פ**ריה (ובני ישראל פרו")
י' –**יר**בה ("פן ירבה"), **ישרצו** (הולידו כשרצים ששה או שנים עשר בכרס אחד, שמות רבה א', ח')
ם'– **מ**אד ("במאד מאד"), **מ**לאו את הארץ ("ותמלא הארץ אתם"), **מ**שגל

ואם ניתן להם עוד הקלות מעבודה, יהיה להם עוד פנאי להתעסק בפריה ורביה, והם רק יגדלו עוד.

* * * * * * * * *

"נרפים אתם נרפים"

פרעה האשים את בני ישראל שהם נרפים, להוטים אחרי המשגל (מדרש).
שמות רבה (א', י"ב): "ד' גזירות גזר פרעה עליהם...ולא יהיו ישנין בבתיהם, והוא חשב למעטן מפריה ורביה"

"**אתם נרפים**" באתב"ש: **תאי טגומי** עולה **479**
"**שכבה עמי**" באתב"ש: **בלשץ זים** עולה **479**
(כמו שאמרה אשת פוטיפר ליוסף)

אבל בני ישראל ההפך מזה:
גדור ערווה עולה **500**

וגזר עליהם:
פרק ה' פסוק י': "**אינני נתן לכם תבן**".
שלא יתנו להם תבן ללבון הלבנים:
"**נתן**" עולה **500**

והוסיף עליהם עוד עבודה, לחפש אחרי קש לתבן.
וכדי להחליש אותם, למנוע מהם פרו ורבו:
פרו ורבו עולה **500**

פרק ה' פסוק י"ד: "**מדוע לא כליתם חקכם**"
וזה החמרה בעבודה למנוע מהם פרו ורבו:
"**כליתם**" עולה **500**
וגם:
פרק ה' פסוק ח':
"**ואת מתכנת הלבנים אשר הם עשים תמול שלשם תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כי נרפים הם**..."
"**לא תגרעו ממנו**" באתב"ש: **כת ארגזף ייטף** עולה 820 ועוד 3 מילים עולה **823**
"**אתם נרפים**" עולה 821 ועוד 2 מילים עולה **823**
לא הוריד להם מכמות הלבנים שעשו בהיות התבן, כי אמר "נרפים אתם", קרי יש לכם יותר מדי זמן להתעסק במשגל.

ועוד:
כאשר שוטרי בני ישראל באו להתלונן לפרעה, אמר להם:
פרק ה' פסוק י"ח:
"ועתה לכו עבדו ותבן לא ינתן לכם ותכן לבנים תתנו"
רצה למנוע מהם המצווה הראשונה הכתובה בתורה, פרו ורבו.
ולהחליש את דעתם מלשמור קצת מצות התורה שבידם (הדברות רומז על מצוות התורה):
"**לכו עבדו ותבן לא ינתן לכם ותכן לבנים תתנו**"
ראש תיבות, אותיות: **ל', ע', ו', ל', י', ל', ו', ל', ת'** עולה **612**
דברות עולה **612**

וגם:
"**ותכן לבנים**" עולה 608 ועוד 9 אותיות עולה **617** למנין המילה '**הדברות**'.

וגם:
"**לכו עבדו**" באתב"ש: **כלף זשקף** עולה **617**
הדברות עולה **617**

וגם:
"**לא ינתן**" עולה **541**
המצות עולה **541**

והתוצאה:
<u>שמות פרק ו' פסוק ט':</u>
"ולא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבדה קשה"
"**עבדו ותבן לא ינתן לכם**" עולה 1171 ועוד 5 מילים עולה **1176**
"מקצר רוח ומעבדה קשה" עולה **1176**

ומהעבודה הקשה בני ישראל צעקו להצלה, ונאקתם נשמעה:
<u>פרק ו' פסוק ה':</u> "**וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים אתם...**"
"**נאקת**" עולה 551 ועוד המילה עולה **552**
"**פרו ורבו**" באתב"ש: **וגף פגשף** עולה **552**
(מונעים מהם פרו ורבו)

וגם:
"**מעבדים אתם**" עולה 607 ועוד 9 אותיות עולה **616** למנין המילה '**התורה**'.
(מחלישים אותם עד שהיה להם קוצר רוח למצות)

* * * * * * * * *

"ותבן לא ינתן לכם"

פרק ה' פסוק י"ח:
"ועתה לכו עבדו ותבן לא ינתן לכם ותכן לבנים תתנו"

בגלל שבני ישראל "צעקים" ("על כן הם צעקים") לפרעה "נלכה נזבחה ל-א-ל-ה-י-נ-ו", פרעה העניש אותם ומנע מהם תבן.
והקשר:
"**צעקים**" עולה **310**
תבן באתב"ש: **אשט** עולה **310**
וגם:
"**נלכה נזבחה ל-א-ל-ה-י-נ-ו**" עולה **309**
(הפרש של 1 לא מוריד)

אמר פרעה "כי נרפים הם על כן הם צעקים"
"**נרפים הם**" עולה **425**
"**כן הם צעקים**" עולה **425**

והקשה להם בעשיית הלבנים (היו בונים ערי מסכנות לפרעה):
"**כי נרפים**" באתב"ש: **לם טגומי** עולה **138**
"**הלבנים**" עולה 137 ועוד המילה עולה **138**

ובגלל:
"**כי נרפים הם**" עולה **455**
הקשה להם והעניש אותם, ולא נתן להם:
תבן עולה 452 ועוד 3 אותיות עולה **455**
ללבן הלבנים.

פרעה האשים אותם ואמר "נרפים הם", ולא נתן להם תבן ואמר, "הם ילכו וקששו להם תבן"
"**נרפים הם**" באתב"ש: **טגומי צי** עולה **168**
"**וקששו**" באתב"ש: **פדבבף** עולה **168**

וצווה "לא תגרעו ממנו". וכדי לתת את מתכנת הלבנים, בני ישראל הלכו "וקששו להם תבן" "ללבן הלבנים", בכל ארץ מצרים:
"**לא תגרעו**" 710 ועוד 2 מילים עולה **712**
"**וקששו**" עולה **712**
בשדות עולה **712**
היו צריכים לקושש קש לתבן בשדות בכל ארץ מצרים.
בני ישראל חפשו (ואספו) תבן בכל מצרים, בשדות (ואולי גם בבתים):
"**לכו קחו לכם תבן**" עולה **712**
"**וקששו**" עולה **712**

וגם:
"**לכו קחו לכם תבן**" באתב"ש: **כלף דסף כלי אשט** עולה **644**
"**ויפץ העם בכל ארץ**" עולה **644**

"**ויפץ**"– כאשר ראו אותם המצריים, היו מכים אותם ושוברים שוקיהם (ילקוט שמעוני).
למרות כל הקושי בדבר נראה להגיד שאולי בני ישראל גם הרוויחו קצת מזה.
כי כאשר הם הסתובבו בכל ארץ מצרים (ואולי "בכל" כולל גם בבתים), הם ראו מה יש למצרים בבית.
וקצת רמז לזה:
"**ויפץ העם**" עולה **301**
"**כלי כסף וכלי זהב**" עולה **300**

כי כאשר הם יצאו ממצרים, יצאו עם כלי כסף וכלי זהב ושמלת, ועוד.
(כמו שהובטח לאברהם אבינו בברית בין הבתרים, "יצאו ברכש גדול").

כי לפני שפרעה שלח את העם, (שמות י"ג, י"ז) "ויהי בשלח פרעה את העם",
כתוב (שמות י"ב, ל"ו) "וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום וינצלו את מצרים":
"**ויה' בשלח**" באתב"ש: **פמצם שבכס** עולה **632**
"**וישאלום**" באתב"ש: **פמבתכפי** עולה **632**
"וישאלום" – בקשו, וקבלו. וכדי לשלחם מהר המצרים נתנו להם "אף מה שלא היו שואלים מהם" (רש"י). אמרו להם קחו ולכו.
"וינצלו"– רוקנו את מצרים.

* * * * * * * * *

"וישב משה"

פרק ה' פסוק כ"ב:
"וישב משה אל ה' ויאמר"
<u>רשב"ם:</u> " אל המקום שהיה מדבר עמו שם"

(לפי המדרש, שמות רבה ה', כ"א - "והשיב דברים לפני הקב"ה", אבל לא כתוב איפה משה רבנו היה כאשר השיב דברים)

לפי הרשב"ם משה רבנו שב למקום שדיבר עם ה' לפני זה.

אבל לא מצאנו שה' דיבר עם משה רבנו במצרים מאז דיבר אתו במדין, עד שאמר לו:
פרק ו' פסוק א': "עתה תראה אשר אעשה לפרעה"
(ואיפה אמר לו את זה לא כתוב).

וגם ידוע שמשה רבנו לא מתפלל אל ה' בתוך ארץ מצרים הטמאה.
אלא הוא יוצא ממצרים כדי להתפלל לה', ולפי:
<u>פרק ט' פסוק ל"ג:</u> "ויצא משה מעם פרעה את העיר ויפרש כפיו אל ה'"

אז לאן שב משה רבנו?

כאשר פרעה הקשה על העם והפסיק לתת להם תבן, משה רבנו חזר עם אשתו ובניו למדין לזמן של 6 (או 3) חדשים, ולפי:
<u>שמות רבה (ה', י"ט):</u> "כיון שגזר כן הלך משה למדין ועשה ששה חדשים ואהרן היה יושב במצרים. ואותה שעה החזיר משה אשתו ובניו [למדין] "

ויתכן ששמה הוא דיבר עם ה' אחרי שעזב את מצרים.

כאשר משה רבנו הנהיג את צאן יתרו אחר המדבר כתוב:
פרק ג' פסוק א':
"ומשה היה רעה את צאן יתרו חתנו כהן מדין וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הר הא-לקים חרבה"
"וישב"- ייתכן שמשה רבנו שב למקום אשר דיבר עם ה' בהיותו במדין, לסנה, להר סיני, לדבר עם ה'. ואולי רמזים לזה:

1) **"משה אל ה' ויאמר"**
סוף תיבות, אותיות: **ה', ל', ה', ר'** עולה **240**
לחרב עולה **240**
('חרב' כתוב בלי האות ו' בתורה)

2) **"וישב"** עולה **318**
"הא-ל-ה-ים חרבה"
עולה 306 ועוד 10 אותיות ועוד 2 מילים עולה **318**

3) **"משה אל ה' ויאמר"**

סוף תיבות, אותיות: **ה', ל', ה', ר'** עולה **240**
להר עולה **240**

4) "**משה אל**" עולה 376 ועוד 2 מילים עולה **378**
במדבר סיני עולה **378**

5) "**וישב משה אל ה'**" עולה **720**
"**ויבא אל הר הא-לקים חרבה**"
באתב"ש:
פמשת תך צג צת---מי סגשץ
ראש תיבות, אותיות: **פ', ת', צ', צ', ס'** עולה **720**

* * * * * * * * *

בני ישראל נגאלו בגלל ארבעה דברים

חז"ל אמרו שבני ישראל נגאלו בגלל ארבעה דברים:
שלא שינו שמותם, שלא שינו לשונן, שלא שינו מלבושן ושלא דברו לשון הרע.

אבל אצל משה רבנו לכאורה הדברים לא היו ככה.
השם שלו השתנה:
הלא השם הידוע שלו הוא "משה", השם שלכאורה נתנה לו בת פרעה, ולפי:
פרק ב' פסוק י':
"ויגדל הילד ותבאהו לבת פרעה ויהי לה לבן ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים משיתהו"
וזה לא השם שלו מקודם שנתנו לו הוריו.
כי אמרו חז"ל שלמשה רבנו היו הרבה שמות: טוב, טוביה, אביגדור...

וגם הלבוש שלו השתנה, הוא היה לבוש כמצרי.
הלא כאשר הוא הציל את בנות יתרו מהרועים כתוב:
פרק ב' פסוק י"ט:
"ותאמרן איש מצרי הצילנו מיד הרעים"
למה חשבו שהוא מצרי? או ממלבושיו או מלשונו או משניהם יחד.

וגם הלשון שלו השתנה:
הלא משה רבנו גדל בבית המלוכה עד שהיה בן 20 (או בן ארבעים, מדרש רבה).
ואז יצא לראות בסבלות אחיו.
ונראה קשה להגיד שלא דיבר את השפה שמדברים בבית המלך וזה מצרית.

ונראה לי להגיד:
שכוונת חז"ל שלא שינו דברים אלו באופן קבוע ותמידי. אבל לפעמים דברו מצרית כאשר היו במגע עם מצריים. אבל הלשון שלהם בבית ובין עצמם היה לשון הקדש.
וגם בתוך ישובם שמרו על מלבושם.
ושמם לא שינו בכלל.
ולשון הרע לא דברו בכלל.

ולמרות שנראה שהשם משה זה שינוי שם, גם השם "משה" לשון הקדש, ולפי:
חזקוני: "כדברי רבותינו שנתגיירה והיתה לומדת לשון הקדש על שם הנס בנמשה מן המים להזכיר כי מן העברים הוא, ולכך אינו נזכר בכל התורה רק על שם זה. ד"א בית פרעה לא הייתה יודעת לשון הקדש אלא כך פשוטו של מקרא: ותקרא יוכבד שמו משה ותאמר לה בית פרעה מהו לשון משה והגידה היא לה שהוא לשון משיכה ואש אמרה בת פרעה, יפה קראת לו כן כי מי המים משיתיהו"

ומשה רבנו לא שינה את לשונו שהלא הוא הוריד את התורה לבני ישראל בלשון הקדש.

* * * * * * * *

פרשת וארא

כבד פה אנכי

כאשר משה רבנו נשלח למצרים להוציא את בני ישראל הוא אמר:
פרק ד' פסוק י':
"...לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז דברך אל עבדך כי כבד פה וכבד לשון אנכי"
וכותב רש"י: "בכבדות אני מדבר ובלשון לע"ז"

אחרי שמשה רבנו דיבר עם בני ישראל וגם עמד לפני פרעה ונשלח שנית לעמוד לפני פרעה, הוא אמר:
פרק ו' פסוק י"ב:
"...הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים"
וכותב רש"י על "ערל שפתים": "אטום שפתים. וכן כל לשון ערלה אני אומר שהוא אטום..."
ומביא רש"י דוגמהות להראות שמשמעות "ערל" זה אטום ומכוסה.

נשאלת השאלה מדוע שינה משה רבנו את סגנון לשונו מ "**כבד פה וכבד לשון**" ל "**ערל שפתים**"?

הירושלמי מתרגם "**כבד לשון**" "**וקשי ממלל**".
יונתן בן עוזיאל מתרגם "**ערל שפתים**" "**קשי ממלל**".
לפי זה, אין הבדל גדול במשמעות בין הביטויים האלה.

אולי התשובה לשאלה נמצאת במישור הרמז.
אולי משה רבנו רצה לרמוז **שבעיני השומע** הוא לא יראה מתאים, וכתוצאה מזה הוא לא יכול לבצע את השליחות באופן מושלם.
כלפי בני ישראל משה רבנו אמר: "**כי כבד פה וכבד לשון אנכי**".
בני ישראל יחשבו אותי לכבד פה ולכבד לשון.
מכיוון שאני גדלתי בבית המלוכה, אני מדבר בלשון כבד ולע"ז (לפי רש"י), אינני מדבר בלשון העם. אולי "כבד" מכבוד, שהלשון שלי היא לשון המכובדים בשלטון ולא לשון העם.
ומשה מקבל תשובה:
פרק ד' פסוק י"ב:
"ועתה לך ואנכי אה-י-ה עם פיך והוריתיך אשר תדבר"

אבל כלפי פרעה משה אמר: "**ואני ערל שפתים**".
אולי רמז בזה משה שפרעה לא ישמע אליו בגלל שפרעה יחשוב אותו:
"**ערל**": אותיות **ע', ר', ל',**
אות **ע'**: **ע**בד **ע**ברי, "מילדי העברים זה", (מושפל ולא חשוב)
אות **ר'**: **ר**צח מצרי, פרעה יחשוב שאני הרגתי את איש המצרי סתם, ולא בדין רודף.
אות **ל'**: **ל**וי, "וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי...ותהר האשה ותלד בן", שאני משבט לוי, ואנחנו לא משועבדים לפרעה, ואם כן, מה אנחנו מבינים במצב העם. (שהוא יחשוב שהייתי אטום ומכוסה (מבחינת "ערל") מהעם ולא מבין במצבם).

וגם:
"**שפתים**": אותיות **ש', פ', ת, י', ם',**
אותיות: **ש', פ', ת'**, "ותשם בסוף על **שפת** היאר",
אות **י'**: **י**אר
אות **ם'**: **מ**שיתיהו, "כי מן המים משיתיהו"
שאני ילד שנאסף מהיאר וחונכתי בבית המלוכה ובלא קשר לעם, ולפיכך הוא יחשוב שאני לא המנהיג ולא המיצג של העם.

ומשה מקבל תשובה:
פרק ז' פסוק א':
"...ראה נתתיך אלקים לפרעה..."
אבן עזרא: " שעשיתי לך מעלה גדולה שתהיה נחשב בעיני פרעה כמעלת מלאך וזהו 'אלקים'..."

* * * * * * * * *

"סבלות מצרים"

פרק ו' פסוק ו':
"והצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים"
"**ובמפתים**" באתב"ש: **פשיואמי** עולה **447**
"**סבלות מצרים**" באתב"ש: **חשכפא יהגמי** עולה **447**
(שמות ו', ו'- "והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצלתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים")

* * * * * * * * *

"בזרוע נטויה"

פרק ו' פסוק ו':
"לכן אמר לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצלתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים"

"**בזרוע נטויה**" – דומה לביטויים (ז', ד') "**ונתתי את ידי**", (ז', ה') "**בנטתי את ידי**".
ופרושו:
<u>אבן עזרא (ז', ד')</u>: "מכתי"
<u>ספורנו</u>: "ולכן אעשה בהם שפטים והם מכת בכורות וטביעה בים סוף..."

הגאולה:
"**בזרוע נטויה**" ראש תיבות, אותיות: **ב', נ'**, המילה '**בן**'.
ויש כאן **10** אותיות.
לרמוז על **10** מכות, ובמיוחד על מכה העשירית, מכת בכורות.
הגאולה , יציאת בני ישראל ממצרים ("שלח את בני ויעבדני"), תהיה אחרי 210 שנים, אחרי 10 מכות, אחרי מכה שיהרוג את בנך, אחרי מכה העשירית, מכת בכורות, וכמו שכתוב:
פרק ז' פסוק ד':
"ולא ישמע אלכם פרעה ונתתי את ידי במצרים והוצאתי את צבאתי את עמי בני ישראל מארץ מצרים בשפטים גדלים"
"ונתתי את ידי" גם כאן **10** אותיות.
וגם:
פרק ז' פסוק ה':
"וידעו מצרים כי אני ה' בנטתי את ידי על מצרים והוצאתי את בני ישראל מתוכם"
"בנטתי את ידי" גם כאן **10** אותיות.
לרמוז:
על **10** מכות, ובמיוחד על מכה העשירית שיהיה ממש לפני "והוצאתי את בני ישראל ממצרים".

וכל זה אחרי 210 שנים, ולפי:

1) "**ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצלתי אתכם מעבדתם וגאלתי**"
ראש תיבות, אותיות: **י', ו', א', מ', ס', מ', ו', א', מ', ו'** עולה **210**

2) "**והצלתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע**"
סוף תיבות, אותיות: **י', ם', ם', י', ם', ע'** עולה **210**

ועוד רמזים שהגאולה והיציאה ממצרים לאחרי מכת בכורת:

1) "**ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצלתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם**"
ראש תיבות, אותיות:
י', א', י', ו', א', מ', ס', מ', ו', א', מ', ו', א' עולה **222**
בכר עולה **222**

2) "**והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצלתי אתכם**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ו'+י', א'+ם', מ'+ת', ס'+ת', מ'+ם', ו'+י', א'+ם' עולה **1094**
מכת בכורות עולה **1094**

3) "**סבלת מצרים והצלתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים**"
באתב"ש:
חשכא יהגמי פצהכאם תאלי יזשקאי פרתכאם תאלי שעגפז טנפמץ פשבונמי
סוף תיבות, אותיות:
א', י', ם', י', י', ם', י', ז', ץ', י' עולה **228**
בכור עולה **228**

* * * * * * * *

קוצר רוח

"וידבר משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבדה קשה"

בני ישראל במצרים היו במדרגה הנמוכה ביותר. קשה לנו היום להבין מצבם. מי שעובד מבוקר עד ערב בעבודה פרך בשדה ובבניה, בחום ובקור. מתי שהוא ברי וגם שהוא חולה. תחת שוטרים המכים בהם באלות וברצועות ובלי שום תקוה להקלה או לרחמים מצד נוגשיו. אולי הכי קרוב לנו להבין את זה --זה השואה. מחנות הריכוז, (רחמנה לצלן). בן אדם רק חושב על דבר אחד—לחיות עוד דקה-לשרוד עוד דקה. כל דבר מעבר לזה הוא לא יכול לחשוב עליה.

בן אדם מורכב משני גורמים: רוחניות וגשמיות.
אם נפגע הרוחניות שלו יש לא עוד תקווה שאם הגשמיות הוא עדיין יכול לקים המצוות בפועל-- מעשים.
אם נפגע הגשמיות שלו יש לו עוד תקווה שאם הרוחניות הוא יכול לקשר למצוות ולנושאים רוחניים ואולי לתקן הגשמיות שלו.
אבל בן אדם שגם הגשמיות שלו פגום וגם הרוחניות שלו פגום אין לא הרבה תקווה.

משה רבנו מדבר לעם השרוי בדיכאון נפשי ורוחני. נכון הן קבלו ממשה ואהרון לא מזמן הבשורה (דרך אותות) שהגאולה קרובה והאמינו, אבל מאז מצבן התדרדר כתוצאה מהכבדת העבודה אליהם.

הם לא שומעים אל משה מקוצר רוח—ממצב רוחני פגום.
ומעבודה קשה—מצב גשמי פגום

ומעניין משה מדבר והם לא שומעים אל משה—ומה עם אהרון? עד עכשיו אהרון היה מדבר אל העם ולא משה. משה רק מעביר להם מסר מה', הוא לא מבקש שום תגובה מהעם. ובכול זאת הם לא שומעים אליו, המסר לא נקלט.

משה משתמש בזה באומרו:
פרק ו פסוק י"ב:
"... הן בני ישראל לא שמעו אלי ואך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים"
ה' שולח את משה אל פרעה ומשה, לפי פירוש רש"י ,משתמש בקל וחומר.
הקל וחומר לא כל כך ברור. לפי הפשט בפסוק בני ישראל לא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה ,אבל פרעה איזה תירוץ יש לו לא לשמוע חוץ מהסירוב לשלוח בני ישראל מעבדו?
הוסיף לזה משה ואמר "**ואני ערל שפתים**"
נוח לתלות הקל וחומר בתירוץ זה.
בני ישראל לא שמעו אלי כי אני ערל שפתים (קשה להבין אותי-ולמרות שהן רוצים לשמוע דברי הצלה אן להם סבלנות) כל שכן שפרעה לא ישמע אלי כי אני ערל שפתים (קשה להבין אותי-ולפרעה בטוח לא יהיה סבלנות לשמוע דברי שחרור עבדים). אבל לפי הפשט בפרק ט' פסוק ו' (למעלה) התירוץ שבני ישראל לא שמעו אל משה זה "**מקצר רוח ומעבדה קשה**" ולא מערל שפתים.

אולי ניתן להבין הקל וחמר בצורה הבה, המבוסס על פירש המובא בזקנים מבעלי התוספות:

"**ולא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבדה קשה**" -זה לא **הסיבה** שלא שמעו אל משה אלה זה **המצב** שבו היו בני ישראל נתונים כאשר משה דיבר אתם (כמו שכתבנו למעלה). מי ששרוי במצב כל כך קשה מצפה קול רגע לאיזה מילים של ישועה וגאולה. לשרוד ולצאת מהמצב השפל זה הכל שניתן לחשוב. למרות זאת, בני ישראל לא שמעו אל משה (הסיבה לא כתוב).
ולפי זקנים מבעלי התוספות—אם בני ישראל שרוצים לצאת ממצרים לא שמעו אלי אך ישמעני פרעה שבכלל לא רוצה לשלחם?
נכון, בני ישראל שרוצים לצאת לא שמעו אלי בגלל מצבם הרוחני וגשמי ופרעה שלא רוצה לשלוח אותם גם לא ישמע אלי, זאת אומרת דברי לא יכנסו לראש שלו. אבל אני אולי לא אצליח להגיע להכניס את דברי לפרעה כי אני ערל שפתים.

* * * * * * * * *

"מקצר רוח"

פרק ו' פסוק ט':
"ולא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבדה קשה"

שמעתי שיש שפרשו שבני ישראל לא שמעו אל משה כי טענו:
אנחנו במצרים רק 209 שנים והלא כתוב בברית בין הבתרים:
<u>בראשית פרק ט"ו פסוק י"ג</u>:
"ויאמר לאברם ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה"
אז איך אתה יכול להיות הגואל? הלא כתוב 400 שנה, ועכשיו זה מוקדם מידי?

ואולי הרמז לזה מהמילה:
"**מקצר**" אותיות: **מ', ק', צ', ר'**
מ'– מאוד
ק', צ', ר' – קצר
שעדיין זמן הגלות '**מאוד קצר'**, ולא הגענו ל **400** שנה.
(לפי חז"ל החישוב של 400 שנה מלידת יצחק אבינו, ולא מזמן ירידת יעקב אבינו וביתו למצרים)

ועוד:
"**מקצר**" שעולה **430**
ולפי הכתוב:
<u>שמות פרק י"ב פסוק מ"א</u>:
"ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים"
שלא שמעו אליו כי עדיין לא הגיע הזמן של 430 שנה שאז יוצאים.
(לפי חז"ל החישוב של 430 שנה מברית בין הבתרים, ולא מזמן ירידת יעקב אבינו וביתו למצרים)

ועוד נראה לי להגיד:
שהביטוי הזה שאמרו על בני ישראל "**מקצר רוח**", כמין מידה כנגד מידה:
ואסביר:
מזמן שיוסף הצדיק נמכר לעבד במצרים, עד הזמן שיעקב אבינו שמע שבנו חי, עברו 22 שנים. במשך כל הזמן הזה הסתלקה רוח הקדש מיעקב אבינו. כי יעקב אבינו היה שרוי בצער גדול שנגרם לו על ידי בניו. ורק אחרי ששמע (בראשית מ"ה, כ"ו) "עוד יוסף חי" חזרה אליו רוח הקדש. וכמו שכתוב:

<u>בראשית פרק מ"ה פסוק כ"ז</u>:
"וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם"
וכאן כתוב על בני ישראל: "**מקצר רוח**"
"**מקצר**" באתב"ש: **ידהג,** עולה **22**

והרמז כאן:
"מקוצר" (הרומז על 22) רוח שהיה להם עקב השעבוד (כי הם היו שרויים בצרה גדולה ונפגעה רוחם) אולי רומז על הקוצר רוח (הסתלקות רוח הקדש) מאביהם שנמשך 22 שנה. כי במשך הזמן הזה הם גרמו צרה גדולה לאביהם כתוצאה שמכרו את יוסף והשאירו את אביהם במחשבה של "טרף טרף יוסף". כי השעבוד לא רק פגע בהם בעבודה קשה, אלא גם פגע ברוחם.

* * * * * * * * *

לשונות גאולה

כתוב בפרשת וארא:
פרק ו' פסוקים ו'-ח':
"לכן אמר לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצלתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם ל-א-ל-ה-י-ם וידעתם כי אני ה' א-ל-ה-י-כ-ם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני ה'"

לפי חז"ל יש כאן 5 לשונות של גאולה:
"והוצאתי","והצלתי", "וגאלתי", "ולקחתי", "והבאתי".

ואמרו חז"ל שכנגד הלשונות האלו תקנו בליל הסדר 5 כוסות יין.
4 מהכוסות שותים והכוס ה5, הידוע ככוס אליהו הנביא, לא שותים.
ה4 כוסות ששותים כנגד 4 לשונות הגאולה: "והוצאתי","והצלתי", "וגאלתי", "ולקחתי"
והכוס ה5 כנגד לשון "והבאתי".
<u>וארא רבה (ו', ד')</u>: "ד' גאולות יש כאן, והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי, כנגד ד' גזרות שגזר עליהן פרעה. וכנגדן תקנו חכמים ד' כוסות בליל הפסח"

ולמה קבעו לשתות כוסות של יין כנגד הלשונות האלו?
והתשובה (מובא בהמשך המדרש):
כי מצאנו פסוק שקושר יין לישועה:
<u>תהילים קע"ז</u>: "כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא"

שתיית כוס של יין מסמל ישועה, קרי גאולה.

4 הלשונות ("והוצאתי","והצלתי", "וגאלתי", "ולקחתי") כנגד 4 גזרות שגזר פרעה על אבותינו במצרים. יש דעות בחז"ל מה הם הארבע גזרות. המדרש דורש אותם לפי סדר הגזרות המובא בפירוש בפסוקים בתורה. ואילו כמה פרשנים פירשו חלק מהם לפי דברים הדרושים במדרשים (ולא כתובים בפירוש תורה).

שיטת המדרש

גזרה ראשונה –
<u>שמות רבה (א', י"ב)</u>: "ד' גזרות גזר פרעה עליהם. בתחלה גזר וצוה לנוגשין שיהיו דוחקין בהן כדי שיהיו עושין הסכום שלהם ולא יהיו ישנין בביתם והוא חשב למעטן מפריה ורביה. אמר מתוך שאינם ישנין בבתיהם אינן מולידין"

מבוסס על –
<u>שמות פרק א' פסוק י"א</u>: "וישימו עליו שרי מסים למען ענתו בסבלתם ויבן ערי מסכנות לפרעה את פתם ואת רעמסס"

גזרה שניה –
שמות רבה (א׳,י״ג): ״כשראה שהם פרים ורבים גזר על הזכרים״
מבוסס על:
שמות פרק א׳ פסוק ט״ז: ״ויאמר בילדכן את העבריות וראיתן על האבנים אם בן הוא והמתן אתו ואם בת הוא וחיה״

גזרה שלישית –
שמות רבה (א׳, י״ח): ״ויצו לכל עמו.
מבוסס על:
שמות פרק א׳ פסוק כ״ב: ״ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היארה תשליכהו וכל הבת תחיון״

גזרה רביעית –
שמות רבא (ה׳, י״ח): ״ויצו פרעה ביום ההוא...וזו גזרה רביעית...״
מבוסס על:
שמות פרק ה׳ פסוקים ו׳-ז׳: ״ויצו פרעה ביום ההוא את הנגשים בעם ואת שוטריו לאמר. לא תאספון לתת תבן לעם ללבן הלבנים כתמול שלשם הם ילכו וקששו להם תבן״

נשווה בין הלשון של גאולה לבין הגזרה של פרעה.
בלשון ראשונה של גאולה, ״והוצאתי״, כתוב:
״**והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים**״, מקביל לגזרה הראשונה שכתוב בו ״**למען ענתו בסבלתם**״.
כאן יש התמה מלאה בין לשון הגאולה לגזרה.

בלשון השנייה של גאולה, ״והצלתי״, כתוב:
״**והצלתי אתכם מעבדתם**״, מקביל לגזרה השנייה שכתוב בו ״**אם בן הוא והמתן אתו**״
כאן הקשר ביניהם לא ברור.

בלשון השלישית של גאולה, ״וגאלתי״, כתוב:
״**וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים**״, מקביל לגזרה השלישית שכתוב בו ״**כל הבן הילוד היארה תשליכהו**״
גם כאן הקשר לא ברור.

בלשון הרביעית של גאולה, ״ולקחתי״, כתוב:
״**ולקחתי אתכם לי לעם**״, מקביל לגזרה הרביעית שכתוב בו ״**לא תאספון לתת תבן לעם**״
גם כאן הקשר לא ברור.

ונשאלת השאלה:
אם כל לשון ולשון של גאולה כנגד גזרה של פרעה, למה לכאורה יש אי התאמה בין כמה מלשונות הגאולה לבין הגזרות של פרעה?
(האם הד׳ כוסות מבוססים רק על המספר ד׳ של הגזרות, ולא בהכרח לתוכן גזרה עצמה?)

ואולי בכל זאת נמצא קצת קשר בין הדברים, ונגיד:
במובן מסוים הלשון השנייה "**והצלתי אתכם**" מתאים לגזרה "**אם בן הוא והמתן אתו**".
כי יש כאן הצלת הזכרים על ידי "המילדת העברית" שסירבו להענות לציווי פרעה ולא המיתו את הזכרים כשנולדו. וכאן כתוב "**והצלתי**" הפך "**והמתן אתו**".

במובן מסוים הלשון השלישית "**וגאלתי אתכם**" מתאים לגזרה "**כל הבן הילוד היארה תשליכהו**"
כי המילה "וגאלתי" רומז על הגואל, על משה רבנו, שלוחו של הקב"ה בתהליך הגאולה. וכתוב בחז"ל מיד אחרי שנולד משה רבנו, הגואל, ביטלו את הגזרה השלישית "**כל הבן הילוד היארה תשליכהו**". כי ראו אסטנוגין של פרעה שכבר נולד מושיען של ישראל והם לא הצליחו לעצור את זה. והגואל לא מת על ידי גזרתם.
וכאן כתוב "**וגאלתי**" הפך "**היארה תשלכהו**".

במובן מסוים הלשון הרביעית "**ולקחתי אתכם לי לעם**" מתאים לגזרה "**לא תאספון לתת תבן לעם**". כי בגזרה הזאת פרעה גרם לבני ישראל להתפזר בכל ארץ מצרים אחר התבן. כי כאשר מנע מהם תבן הם הוא צריכים להסתובב בכל ארץ מצרים למצוא תבן, ולפי:
<u>שמות ה', י"ב</u>: "ויפץ העם בכל ארץ מצרים לקשש קש לתבן".
כי לא הוריד מהם מתכונת, כמות, הלבנים שהיו צריכים לעשות כל יום.
וכאן כתוב "**ולקחתי**" (קיבוץ) הפך "**ויפץ העם**".

שיטות נוספות בחז"ל
כנראה בגלל שיש קצת קושי לתאם בין מהות הגזרה לבין לשון הגאולה פירשו חז"ל (ובמיוחד מפרשי המדרש) עוד שיטות בדברים, והנה כמה מהם:
<u>מתנות כהונה (וארא רבה ו', ד')</u>: "וד' גזרות הם עבודת פרך, והשלכת זכרים ליאור, שחיטת הילדים לרחוץ בדמם...והרביעית תבן לא ינתן..."
(רחיצת פרעה בדם הילדים מובא במדרשים. פרעה לכה בצרעת ורחץ בדמם של ידי ישראל כדי להתרפות)

<u>יפה תואר (וארא רבה ו', ד')</u>: "ולבאר כי הד' הגאולות הן כנגד הד' הגזרות. יש לומר דארבע גזרות אלו הן, א' וישימו עליו שרי מסים, הב' מה ששני לרדותם בפרך וישימו עליו שרי מסים, הג' מה ששלש ואמר תכבד העבודה ומנע מהם התבן, הד' שגזר למעטן בהשלחת הילדים היאור.
(השיטה הזאת לא לפי סדר הגזרות. הלא השלחת הילדים ליאור כתוב לפני שמנע מהם תבן)
וכנגד הא' והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים.
וכנגד הב' אמר והצלתי אתכם מעבודתם כי תחת שהם הרבו לשעבדם עשה ה' בהפך ושבר עול העבדות מעליהם לגמרי בצאתם ממצרים.
וכנגד הג' שהרבה לצערם ע"י ויוכו שטרי בני ישראל אמר וגאלתי אתכם בזרוע נטויה.
וכנגד הד' והוא מה שהתחילו למעטן וחשבו להשמידן מן הארץ אמר ולקחתי אתכם לי לעם שיתברכו להיות עם..."
<u>פירוש מהרז"ו (וארא רבה ו', ד')</u>: "תחילה והוצאתי אתכם... היינו מעבודת פרך, ואח"כ והצלתי אתכם מכל עבודה, ואח"כ וגאלתי אתכם היינו היציאה מרשותם לגמרי, ואח"כ ולקחתי אתכם לי גאולת הנפש"

גזרות גשמיות וגאולה גשמית

למרות שהמספר של ד׳ לשונות של גאולה מבוססים על מספר של ד׳ גזיות של פרעה (שהיו בתחילת השעבוד), נראה גם להגיד שמהות לשונות הגאולה (התוכן שלהם) לא רק קשורים לגזרות פרעה בתחילת השעבוד, אלה גם לדברים שיהיו בעתיד הלא רחוק, במשך שנת הגאולה ובסוף הגאולה, ביציאה ממצרים, בקבלת התורה בהר סיני, ובכניסת בני ישראל לארץ ישראל.

וגם:

לשונות הגאולה ביחס לגזרות פרעה הם מהווים עניין של הצלתם מגזרות גשמיות. מגזרות נגד גופם של בני ישראל (להעביד אותם בפרך, להמית אותם, למנוע מהם פריה ורביה).

והנה עוד שיטות בחז״ל:

״**והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים**״:

ספורנו (על המילה ״והצאתי״): ״היום התחלת המכות ישקוט השעבוד״
הסבל הגשמי תחת יד מצרים נחלש מאוד ביום שהתחיל המכות.

״**והצלתי אתכם מעבדתם**״:

ספורנו (על המילה ״והצלתי״): ״ביום ביאת רעמסס שתצאו מגבולם״
(זה ההצלה מעבודתם באופן מוחלט כאשר בני ישראל התכנסו לצאת ממצרים בט״ו בניסן)

״**וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים**:
הגאולה יבוא רק אחרי 10 המכות שאביא על פרעה ומצרים (״ואעשה בהם שפטים״)

״**ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם ל-א-ל-ה-י-ם**״:

אבן עזרא (על המילה ״ולקחתי״): ״כאשר יקבלו את התורה על הר סיני״
ספורנו (על המילה ״ולקחתי״): ״במעמד הר סיני״
הלקיחה הזה זה לקיחה של בני ישראל לעם ה׳ במעמד הר סיני, ״ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש״. הלא הנשמות תמיד אצל ה׳ (״נרך בידי, ונרי בידך״).

טבלת השיטות

לשון גאולה	שמות רבה	מתנות כהונה	יפה תואר	מהרז״ו	ספורנו	אבן עזרא
״והוצאתי״	שרי מסים	עבודת פרך	שרי מסים	מעבודת פרך	תחילת המכות	-
״והצלתי״	המתן הבנים	השלכת הילדים ליאור	שנו לרדותם שרי מסים	מכל עבודה	המתן הבנים	-
״וגאלתי״	זריקת הזכרים ליאור	שחיטת הילדים	מנע מהם תבן	הוצאת מרשותם	-	-
״ולקחתי״	מנה מהם תבן	מנע מהם תבן	זריקת הזכרים ליאור	גאולת הנפש	מעמד הר סיני	קבלת התורה בהר סיני

״ויגד למלך מצרים כי ברח העם״ עולה **878**
״כוס ישועות״ עולה **878**

כאשר בני ישראל, זכו לברוח מפרעה, קרי נגאלו מארץ מצרים ומעבודתם, סיבה לשתות כוס ישועת (הרבה כוסות, כנגד הרבה ישועות). ואנחנו שותים ארבעה כוסות דרך חירות בליל הסדר, לזכר ארבע לשונות של גאולה שנקבעו כנגד ארבע גזרות של פרעה.

הגאולה בעתיד

ונראה להגיד שגם יש בארבעה הכוסות ובלשונות הגאולה צד לעתיד הרחוק, לגאולה השלמה שתבוא לטובה במהרה בימנו.

כי אמרו חז"ל שגאולת העתיד יהיה גם בניסן וגם במהרה, בחיפזון, כמו גאולת מצרים, ואולי גם בד' שלבי גאולה כמו בגאולת מצרים, לפי ד' לשונות גאולה.

"והוצאתי אתכם" משעבוד מלכויות, "והצלתי אתכם" מלחמת גוג ומגוג, "וגאלתי אתכם" קיבוץ גלויות, "ולקחתי אתכם" השראת השכינה בבית המקדש השלישי, שיבנה
במהרה בימנו.

ומובא בחוברת פסח של הרב אברהם פרינס זצ"ל עוד טעם לארבעה כוסות וזה על העתיד הרחוק:

שקבעו ארבע כוסות בליל הסדר:

"כנגד ארבע כוסות שפוערנות שעתיד הקב"ה להשקות לאומות העולם, שכנגדם עתיד המקום להשקות לישראל ארבעה כוסות של נחמה: "ה' מנת חלקי וכוסי (תהל' מ"ז, ה'), "כוס רויה" (תהל' כ"ג, ה'), "כוס ישועות אשא", משמע שתיים (תהל' קמ"ז, י"ג)"

* * * * * * * *

"ולקחתי אתכם לי לעם"

פרק ו' פסוק ז':
"ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם ל-א-ל-ה-י-ם..."
אבן עזרא (על המילה "ולקחתי"): "כשתקבלו את התורה בהר סיני"

ורמז:
"**ולקחתי אתכם לי לעם**"
באתב"ש:
פכדסאם תאלי כם כזי עולה **743**
תורה בסיני עולה **743**

וגם:
"**אתכם לי לעם והייתי**" עולה 1082 ועוד 15 אותיות ועוד 4 מילים עולה **1101**
מתן תורה עולה **1101**

תנאי שיכירו שאנחנו עם ה', שנשמור התורה.

ובמישור הרעיוני:
"ולקחתי" בעתיד הקרוב, במתן תורה.
וגם רמזים לעתיד של כל הדורות:
"**ולקחתי אתכם לי לעם**" ראש תיבות, אותיות: **ו', א,' ל', ל'** אותיות המילה '**אלול**'.
"**אתכם לי לעם והייתי**" ראש תיבות, אותיות: **א,' ל', ל', ו'** אותיות המילה '**אלול**'.

בכל שנה בחודש **אלול** חוזרים בתשובה, חוזרים לתורה, ואז כביכול "**ולקחתי אתכם לי לעם**", הקב"ה לוקח אותנו בחזרה.

* * * * * * * *

מכה העשירית

פרק ו' פסוק ז':
"...המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים"

"**המוציא אתכם**" עולה **613**
במכה העשירית באתב"ש: **שילץ צזבמגמא** עולה **613**
לרמוז:
המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים **במכה העשירית** לקבל **תרי"ג** (613) המצוות בהר סיני.

* * * * * * * *

לשון 'ואמרת' ולשון 'ודברת'

נאמר למשה לבוא אל פרעה ולהגיד לו בלשון "**ואמרת אל פרעה**",ובלשון "**דבר אל פרעה**", כמו שכתוב:
פרק ד' פסוק כ"ב:
"ואמרת אל פרעה..."
פרק ו' פסוק י"א:
"בא דבר אל פרעה מלך מצרים"
פרק ו' פסוק כ"ט:
"...דבר אל פרעה מלך מצרים... "

למרות שלפני המכות כתוב לשון "**דבר**" אל פרעה (חוץ מהפעם הראשונה שכתוב "ואמרת"), בהתראה של המכות (חוץ ממכת דבר) כתוב לשון "**ואמרת**".
אבל במכת דבר, מכה החמישית, כתוב:
פרק ג' פסוק ח':
"בא אל פרעה ודברת אליו... "

ונשאלת השאלה למה במכת 'דבר' לשון "**ודברת**" ולא כמו ביתר המכות לשון "**ואמרת**"?

לפי חז"ל לשון '**דבר**' זה 'בשפה קשה' ולשון '**אמר**' זה 'בשפה רכה'.

ואולי דווקא במכת 'דבר' יש שינוי לשון, ללשון יותר קשה.
ונסביר:
ידוע שעד המכה השישית פרעה הכביד את לבו מעצמו. מהמכה השישית והלאה ה' חיזק את לב פרעה.
המכות מחולקות לקבוצות דצ"ך, עד"ש, באח"ב. בכל קבוצה, המכה השלישית בא בלי שום התראה (מכות כינים, שחין, חושך).
יוצא לפי זה שמכת דבר (המכה לפני מכת השישית, לפני מכת שחין) היא המכה האחרונה שהיתה בו התראה לפרעה לפני המכה השישית (בשחין לא היתה התראה).
ואולי כדי לזעזע את פרעה לשוב בתשובה ולשלוח את בני ישראל, משה נשלח במכת דבר בצווי "**דבר אל פרעה מלך מצרים**", "**דבר**" - בשפה קשה. כי אחרי ההתראה הזאת לא יהיה עוד התראה שישיב אותו. כי אם פרעה לא ישוב במכה החמישית לא יהיה התראה במכת השישית, ואם גם אז לא ישוב, לא תהיה לו אפשרות לשנות גורלו.

* * * * * * * * *

"ואני ערל שפתים"

בסנה, אחרי שמשה רבנו אמר:
שמות פרק ד' פסוק י': "**לא איש דברים אנכי**"..**כי כבד פה וכבד לשון אנכי**"
ה' אמר למשה רבנו שהוא יהיה א-ל-ה-י-ם לאהרן אחיו, ואהרן ידבר אל העם. משה רבנו לא יצטרך לדבר אל העם, אלא, אהרן ידבר מה שמשה רבנו יגיד לו לדבר אל העם, ולפי:
שמות פרק ד' פסוק ט"ז:
"**ודבר הוא לך אל העם והיה הוא יהיה לך לפה ואתה תהיה לו ל-א-ל-ה-י-ם**"

וכאשר נשלח לדבר אל פרעה מלך מצרים, משה רבנו אמר:
פרק ו' פסוק י"ב: "**ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים**"
פרק ו' פסוק ל': "**ויאמר משה לפני ה' הן אני ערל שפתים ואיך ישמע אלי פרעה**"

ונשאלת השאלה:
למה משה רבנו חזר על הדבר הזה (וגם פעמים)?

ונראה לי להגיד:
משה חשש שהוא לא שליח טוב לפרעה בגלל מגבלותיו, וגם אולי חשש שפרעה ישתמש בדבר זה להתחמק מלעשות מה שאמר לו "שלח עמי ויעבדוני", בטענה שלא הבין מה שהוא אומר לו. נוסף לזה, בסנה משה רבנו קיבל הבטחה שאהרן אחיו ידבר אל העם והוא יהיה לו ל-א-ל-ה-י-ם. אבל בשליחותו לפרעה הוא עדיין לא קיבל הבטחה כזו. ולפי שמשה רבנו "ענו מכל אדם" לא ביקש דבר זה בפרוש, אלא חזר על מגבלותיו. וה' הבטיח לו שהוא יהיה א-ל-ה-י-ם גם לפרעה. קרי אהרן יהיה הנביא המבשר דברי משה רבנו לפרעה, ולפי:
פרק ז' פסוקים א'-ב':
"**ויאמר ה' אל משה ראה נתתיך א-ל-ה-י-ם לפרעה ואהרן אחיך יהיה נביאך. אתה תדבר את כל אשר אצוך ואהרן אחיך ידבר אל פרעה ושלח את בני ישראל מארצו**"

ואז משה רבנו ואהרן הכהן הלכו לדבר אל פרעה, ולפי:
פרק ז' פסוק ו':
"**ויעש משה ואהרן כאשר צוה ה' אתם כן עשו**"

* * * * * * * * *

"ואני ערל שפתים"

משה רבנו אמר:
פרק ו' פסוק י"ב:
"הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁמְעוּ אֵלַי וְאֵיךְ יִשְׁמָעֵנִי פַּרְעֹה וַאֲנִי עֲרַל שְׂפָתָיִם"

"**ואני ערל שפתים**" באתב"ש: **פתטם זגך בואמי** עולה **618** למנין המילה '**הדברות**' (כולל המילה).
לרמוז:
עכשיו משה רבנו ערל שפתים אבל אחרי שיקבל את התורה יתרפא.
(כי במעמד הר סיני כל החולים נתרפאו. והלא אחרי שקיבל התורה הוא העביר בדיבור את התורה לכולם)
ולפי:
משלי פרק ט"ו פסוק ד':
"מרפא לשון עץ חיים"

ועץ חיים רמז לתורה:
משלי פרק ג' פסוק י"ח:
"עץ חיים היא למחזיקים בה"

* * * * * * * * *

״אחות נחשון״

פרק ו׳ פסוק כ״ג:
״ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון לו לאשה ...״
רש״י: ״מכאן למדנו, הנושא אשה צריך לבדוק באחיה״
(ראה גמרא בבה בתרה דף ק״י עמוד א׳)

״ **אחות נחשון לו לאשה** ״ עולה **1201**
לומד שהנושא האשה יבדוק באחיה עולה **1201**

* * * * * * * * *

"אקשה את לב פרעה"

פרק ז' פסוק ג':
"ואני אקשה את לב פרעה והרביתי את אתתי ואת מופתי בארץ מצרים"

הפעם הראשונה שכתוב שה' חיזק את לב פרעה זה אחרי מכת שחין. ורמז:

1) **"את לב פרעה"**
ראש תיבות, אותיות: **א', ל', פ'** עולה **111**
שחין באתב"ש: **בסמט** עולה **111**

2) **"והרביתי את אתתי ואת"**
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ו'+י', א'+ת', א'+י', ו'+ת'** עולה **834**
מכת ו', שחין עולה **834**

* * * * * * * * *

עשו 210 שנה במצרים

פרק ז' פסוק ד':
"ולא ישמע אלכם פרעה ונתתי את ידי במצרים והוצאתי את צבאתי את עמי בני ישראל מארץ מצרים בשפטים גדלים"

מתי יוציא אותם מארץ מצרים?
<u>בא רבה (י"ח, י"א)</u> : " ויהי מקץ שלשים וארבע מאות שנה וגו'...משעה שנגזרה עליהן הגזרות שהן לא עשו במצרים אלא מאתים וי' שנה וביום שירדו למצרים בן ביום עלו..

בט"ו בניסן היה קץ של 430 שנה, וקץ של 400 שנה, וקץ של 210 שנה. כיצד?
430 שנה מברית בין הבתרים שהיה בט"ו בניסן. 400 שנה מלידת יצחק אבינו שגם היה בניסן. ו210 שנה מיום ירידת יעקב אבינו וביתו למצרים (ראה פירוש מהרו"ז על המדרש).

ורמזים:

1) "**בני ישראל מארץ מצרים בשפטים**"
סוף תיבות, אותיות: **י', ל', צ', ם', ם'** עולה **210**

2) "**מארץ מצרים**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **מ'+צ', מ'+ם'** עולה **210**

3) "**מארץ מצרים בשפטים גדלים**"
סוף תיבות, אותיות: **צ', ם', ם', ם'** עולה **210**

4) "**במצרים והוצאתי**"
באתב"ש:
שיהגמי פצפהתאם
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ש'+י', פ'+ם'** עולה **430**

ועוד:
פרק ו' פסוק ו':
"לכן אמר לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצלתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים"

"**והצלתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע**"
סוף תיבות, אותיות: **י', ם', ם', י', ם', ע'** עולה **210**

* * * * * * * *

"בשפטים גדלים"

פרק ז' פסוק ד':
"והוצאתי את צבאתי עמי בני ישראל מארץ מצרים בשפטים גדלים"

"**<u>בשפטים גדלים</u>**" עולה **528**
<u>אלו יוד המכות</u> עולה **528**

אולי רמז ל10- המכות שעתיד מצרים ללקות בהם.

* * * * * * * * *

10 מכות

פרק ז' פסוק ה':
" וידעו מצרים כי אני ה' בנטתי את ידי על מצרים והוצאתי את בני ישראל מתוכם "

"**<u>וידעו מצרים כי אני ה' בנטתי את ידי על מצרים והוצאתי את בני</u>**"
עולה **2950**
<u>10 מכות, דם צפרדע כנים ערב דבר שחין ברד ארבה חשך בכורים</u>
עולה **2950**

* * * * * * * * * *

המופת לפני פרעה

במופת שעשו משה רבנו ואהרן הכהן לפני פרעה, אהרן זרק את מטהו והפך לתנין.
גם חרטמי מצרים הפכו את מטתם לנחשים. ובסוף מטה אהרן בלע את מטתם.

ומעניין, יש קשר נומרי בין המילים נחש, תנין, ומטה. המטה הפך לתנין שזה סוג של נחש (המים), ולפי:

"המטה" עולה **59**
תנין באתב"ש: **אטאם** עולה **59**

"והמטה" עולה 65 ועוד 5 אותיות ועוד המילה עולה **71**
"נחש" באתב"ש: **טסב** עולה **71**
"מטתם" באתב"ש: **ינאי** עולה **71**

ועוד:
כתוב במעשה הנחש:
פרק ז' פסוק י"א:
"ויעשו גם הם חרטמי מצרים בלהטיהם כן"
ובמכת דם, צפרדע, וכנים כתוב:
פרק ח פסוק ג':
"ויעשו כן החרטמים בלטיהם"

כתוב אחד **"בלהטיהם"**, וכתוב אחר **"בלטיהם"**.
אמרו חז"ל **"בלהטיהם"** , רש"י- "בלחשיהון".
ורמז:
"בלהטיהם" באתב"ש: **שכצנמפי** עולה **601**
"בלחשיהון" באתב"ש: **שכסבמצפט** עולה 600 ועוד המילה עולה **601**

ותרגם יונתן בן עוזיאל- "בלחשי קוסמיהון".
בלחש של קוסמים (כישוף).
ורמז:
"בלהטיהם" עולה 101 ועוד המילה עולה **102**
קוסם באתב"ש: **דפחי** עולה **102**

אמרו חז"ל **"בלטיהם"**, יונתן בן עוזיאל- "בלחשיהון"
כאן לחש של מעשה שדים.
ורמז:
"בלטיהם" עולה 96 ועוד 6 אותיות עולה **102**
שד באתב"ש: **בק** עולה **102**

"**בלהטיהם**", "**בלטיהם**" בשניהם יש רמז 102, כי שניהם "בלחשיהון", אחד לחש של מעשה קוסמים ואחד לחש של מעשה שדים:
מעשה שדים עולה **261**
מעשה קוסמים באתב"ש: **יזבץ דפחימי** עולה **261**

כי כולם מופעלים על ידי **לחשיהון** של **חרטמים**:
חרטמים באתב"ש: **סגנימי** עולה 307 ועד המילה עולה **308**
"לחשיהון" באתב"ש: **כסבמצפט** עולה **308**

ועוד:
יש הבדל משמעותי בין מה שאהרן הכהן עשה, מטה לתנין (נחש), למה שחרטמי מצרים עשו. הנחש של אהרן הכהן היה נחש חי, אמיתי. אבל הנחש של החרטמים לא זז, והיה מעשה של אחיזת עיניים (כישוף):
ורמז:
אחיזת עין באתב"ש: **תסמזא זמט** עולה **627**
בלחש קוסמיהון באתב"ש: **שכסב דפחימצפט** עולה **627**

במעשה של אהרן הכהן המטה הפך לנחש בנס, ולפי:
מטה עולה **54**
נחש באתב"ש: **טסב** עולה **71**
ההפרש: 71-54=17
נס באתב"ש: **טח** עולה **17**
מפת באתב"ש: **יוא** עולה **17**
להפוך מטה לנחש אמיתי צריך **'נס'**, **'מפת'** (מופת).
מטה אהרן הכהן הפך לתנין (רש"י: "נחש") במעשה נס, במופת.

במעשה של החרטמים (אצל החרטמים כתוב: "מטתם", "ויבלע מטה אהרן את מטתם"):
"**מטתם**" עולה **489**
נחש באתב"ש: **טסב** עולה **71**
ההפרש: 489-71=**418**
בכישוף עולה **418**
החרטמים השתמשו **בכישוף** (להפעיל מלאכי טומאה ושדים) כדי להשיג אחיזת עיניים לפני פרעה.

חרטמי מצרים היו **קוסמים** (מכשפים) שהשתמשו "**בלחשיהון**" בכל מיני **כישוף** ומיני **מעשה שדים** להשיג אחיזת עיניים, ולפי:

חרטמי עולה 267 ועוד המילה עולה **268**
הקוסמים עולה 261 ועוד 7 אותיות עולה **268**

לחרטמם באתב"ש: **כסגניי** עולה **153**
קוסמים באתב"ש: **דפחימי** עולה 152 ועוד המילה עולה **153**
(גם כתוב המילה החרטמים חסר. שמות ח', ט"ו- "החרטמם")

קוסמים באתב"ש: **דפחימי** עולה 152 ועוד 6 אותיות עולה **158**
כישוף באתב"ש: **דמבפו** עולה **158**

חרטמים עולה **307**
שד עולה 304 ועוד 2 אותיות ועוד המילה עולה **307**

הקוסמים עולה **261**
מעשה שדים באתב"ש: **יזבץ בקמי** עולה **261**

ונראה להגיד:
במעשה הפיכת מטה לנחש החרטמים השתמשו "בלהטיהם" מעשה קוסמים. אבל התוצאה לא יצאה להם טוב כי הנחש שלהם לא זז ולא היה בו סימני חיים. ואולי בגלל זה עברו לשימוש "בלטיהם", לחש מעשה שדים כדי להפוך מים לדם, ולהעלות צפרדע, ולהוציא כנים. אבל גם השיטה הזאת נכשלה להם כאשר ניסו להוציא כינים, כי מעיד הכתוב שמות ח', י"ד- "ולא יוכלו", והסיבה:
רש"י: "אין השד שולט על בריאה פחותה מכשעורה"

ונשאלת השאלה:
למה בכלל השתמשו החרטמים "בלהטיהם" ולא השתמשו כל הזמן "בלטיהם"?
כי אולי אם היו משתמשים "בלטיהם", במעשה שדים, גם היו הופכים מטה לנחש, ואולי רמז:
מטה עולה **54**
נחש עולה **358**
ההפרש: (358-54) **304** מנין המילה **'שד'**.

אלא, צריך להגיד כי הם חשבו שאהרן הכהן עשה מעשה כישוף.
(וכתוב במדרש וארא רבה ט', ו', "התחיל פרעה משחק עליהם". שהם הביאו כישופים למקום שיש מומחים בנושא כישוף, באו לעשות כישוף במקום שנמצא מכשפים גדולים).
והחרטמים רצו להשוות מעשיהם למעשיו של אהרן, להראות לפרעה שהם מכשפים גדולים ושולטים בלחשי קוסמים. אבל כאשר ראו (שמות ז', י"ב)- "ויבלע מטה אהרן את מטתם" הם הבינו שיש כאן משהו מעבר לכישוף ואז עברו למעשה שדים. ובסוף הבינו שיש כאן משהו מעבר ליכולתם כמכשפים ואמרו לפרעה (שמות ח', ט"ו)- "אצבע א-ל-ה-י-ם היא", (רש"י)- "מכה זו אינה על ידי כשפים מאת המקום היא".
וזה היה סוף להשפעתם אצל פרעה.

* * * * * * * *

"ויעשו גם הם"

פרק ז' פסוק י"א:
"ויקרא גם פרעה לחכמים ולמכשפים ויעשו גם הם חרטומי מצרים..."

נשאלת השאלה מה בא לרבות ה "גמים" בפסוק הזה, קרי "**גם פרעה**", **גם הם**".
מדרש רבה (שמות ט', ו'): "שנאמר ויקרא גם פרעה מהו גם שאף לאשתו קרא ועשתה כן.
ויעשו גם הם חרטומי מצרים מהו גם אפילו התינוקות של ד' או ה' שנים קרא ועשו כן"

ומסביר פירוש מהרז"ו שאם דורשים לפי הסדר (המילה "גם" בא לפני המילה "פרעה" ונראה להגיד שפרעה נוסף על מישהו אחר קרא) משמעות "**ויקרא גם פרעה**" זה שנוסף לפרעה ראשי החרטומים שהם יוחני וממרא צעקו על משה ואהרון שהביאו כישוף למצרים שהיא מרכז הכישוף (כאילו זה לא דבר גדול) וגם קראו לתינוקות לעשות אותו הדבר.

<u>יונתן בן עוזיאל</u>: "וקרא לחוד פרעה לחכימיא ולחרשיא ועבדו לחוד הינון יניס וימבריס חרשין דמצרים בלחשי קוסמיהון הכדין"

ואולי יש כאן רמז ממילת "**גם**" בביטוי "**ויקרא גם פרעה**" שזה כולל יוחני וממרא.
"**גם**", אותיות: **ג', ם'**
ג' - גדולי
ם' – מכשפים

שיוחני וממרא, או לפי שקורא להם יונתן בן עוזיאל, יניס וימבריס, הם היו גדולי (ראשי) המכשפים או החרטומים במצרים וגם הם קראו וצעקו על משה ואהרון.

* * * * * * * * *

"איש מטהו"

פרק ז' פסוק י"ב:
" וישליכו איש מטהו ויהיו לתנינם ויבלע מטה אהרן את מטתם "
<u>מדרש רבה (ט', ז')</u>: "אמרו יוחני וממרי למשה, תבן אתה מכניס לעפריים..."

" **<u>איש מטהו</u>** " עולה **371**
<u>יוחני וממרא</u> עולה **371**

הקוסמים הגדולים במצרים אמרו למשה רבנו, אתה מביא למרכז הכישוף עוד כישופים ?

* * * * * * * * *

"ויהיו לתנינם"

פרק ז' פסוק י"ב:
"וישליכו איש מטהו ויהיו לתנינם..."

המילה "**תנינם**" כתוב חסר אות "**י**". ואולי אפשר להבין את זה מדברי הכלי יקר עם פירוש המדרש.

לפי פירוש הכלי יקר המטה שזרק אהרן הפך לתנין ("ויהי לתנין"), קרי לדג, זאת אומרת לדג שהוא מסוג נחש מים. וזה לא אותו סוג הנחש שהיה באות שעשה אהרן לפני בני ישראל (שזרק המטה ונהפך לנחש) . אצל בני ישראל הנחש היה נחש סתם. לפי דברי הכלי יקר התנין כוחו יותר חזק מנחש סתם. והוא מסביר שפרעה חשב על עצמו תנים ("התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו"). המילה "**תנים**" כתוב אם אות "**ם**" בסוף במקום אות "**ן**". במילה "**תנים**" האות "**ם**" בסוף מצביע על הנקבה של נחש המים, שכוחה חלשה מכוח הזכר של נחש המים. גם החרטומים עשו "**תנינם**" (אות "ם" בסוף המילה "תנינם") קרי נחשי מים נקבות. אבל מטה אהרן הפך ל "**תנין**", נחש מים זכר. במילה "**תנין**", אות "**ן**" בסוף מצביע על הזכר, שכוחו יותר חזק מהנקבה.
(בדרך כלל ,בסוף מילה, האות "ן" מצביע על נקבה והאות "ם" על זכר. אבל כאן כנראה ההבחנה לפי צורת האות.)

כתוב במדרש רבה (ובמדרש תנחומה) שבגוף האדם יש אותיות של המילה "שד-י". מתחת לאף יש האות "**ש**". היד עם חיבורו לגוף דומה לאות "**ד**". והאות "**י**" נמצא בצורת אבר המין של הזכר.
ואולי האות "**י**" שחסר במילה "**תנינם**" זה עוד רמז שנחשי המים שעשו החרטומים לא היו זכרים כי עם נקבות.

* * * * * * * * *

"כבד לב פרעה"

פרק ז' פסוק י"ד:
"ויאמר ה' אל משה כבד לב פרעה מאן לשלח העם"
<u>וארא רבה ט', ח'</u>: "ויאמר ה' אל משה כבד לב פרעה, כועס הוא. מה הכבד כועס אף לבו של זה נעשה כבד. אינו מבין כסיל הוא (קהלת ז') 'כי כעס בחיק כסילים ינוח'. במה מייסרים את הכסיל במטה שנאמר (משלי כ"ו) 'ושבט לגו כסילים'. אף משה ייסר פרעה במטה..."
ורמז:
"**כבד לב פרעה**" באתב"ש: **לשק כש וגזץ** עולה **856**
"**כי כעס בחיק כסילים ינוח**" באתב"ש: **לם לזח שסמד לחמכמי מטפס** עולה **856**
(קבלת ז', ט')

וגם:
"ושבט לגו כסילים" ראש תיבות, אותיות: **ו', ל', כ'** עולה **56** למנין המילה **'במטה'**.

"כבד לב" – פרעה הכביד את לבו אחרי המופת שעשה אהרן במטהו שהפך לתנין. עשה את לבו כבד. ואז קבל מכה באמצעות "המטה":
"**כבד לב**" עולה 58 ועוד 2 מילים עולה **60**
"**המטה**" עולה 59 ועוד המילה עולה **60**
כי:
פרעה לא מבין הוא כסיל, כועס. מייסרים אותו במטה ("ושבט לגו כסילים"):
"**מכה במטה**" עולה **121**
כסיל עולה 120 ועוד המילה עולה **121**

וגם:
כעס עולה **150**
מטה באתב"ש: **ינץ** עולה **150**

וגם:
מייסרים באתב"ש: **יממחגמי** עולה **151**
מטה עולה 150 ועוד המילה עולה **151**

וכאשר אהרן הכהן הכה במטה ביאר:
"**ויהיו דם**" ראש וסוף תיבות, אותיות: **ו'+ו', ד'+ם'** עולה **56** למנין המילה "**במטה**"
"ויהי הדם בכל ארץ מצרים"
ראש תיבות, אותיות: **ו', ה', ב', א', מ'** עולה **54** למנין המילה "**מטה**".
הכעס של פרעה לא נתן לו לשלוח את בני ישראל וזה הביא עליו מכת דם:
"**כעס בחיק כסילים**" עולה **440**
"**ויהיו דם**" באתב"ש: **פמצמף קי** עולה **440**

ובגלל זה:
"והדגה אשר ביאר מתה ויבאש היאר"
ראש תיבות, אותיות: **ו', א', ב', מ', ו', ה'** עולה **60** למנין המילה "**המטה**".
לרמוז:
בגלל שפרעה הכביד את לבו ("כבד לב פרעה") ולא שלח את בני ישראל,
נמנעה מהם 'הגאולה':
הגאולה באתב"ש: **צרתפכץ** עולה **880**
הוא לקה 'במטה':
"**ושבט לגו כסילים**" באתב"ש: **פבשן כרף לחמכמי** עולה **880**

* * * * * * * * *

"כבד לב פרעה"

אחרי שעשו משה רבנו ואהרן הכהן המופת לפני פרעה (שהמטה הפך לתנין) כתוב:
<u>פרק ז' פסוק י"ד:</u>
"ויאמר ה' אל משה כבד לב פרעה מאן לשלח העם"
<u>וארא רבה (ט', ח'):</u>
"ויאמר ה' אל משה כבד לב פרעה, כועס הוא. הכבד כועס, אף לבו של זה נעשה כבד. אינו מבין, כסיל הוא (משלי ז') 'כי כעס בחיק כסילים ינוח' "
ורמז:
"**אל משה כבד לב**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **א'+ל', מ'+ה', כ'+ד', ל'+ב'** עולה **132**
"**כסיל הוא**" עולה **132**

פרעה בחיקו (בתוכו) הוא כסיל (חסר תבונה):
"**בחיק**" עולה **120**
"**כסיל**" עולה **120**

ועוד:
"**כבד לב פרעה**"– "לבו נעשה ככבד"
"**כבד לב**" ראש וסוף תיבות, אותיות: **כ'+ד', ל'+ב'** עולה **56**
"**כעס בחיק כסילים ינוח**" ראש תיבות **כ', ב', כ', י'** עולה 52 ועוד 4 אותיות עולה **56**

ובגלל שהוא כסיל כועס בחיקו:
הכסיל עולה **125**
כועס באתב"ש: **לפזח** עולה **125**

וגם:
"**כועס הוא**" עולה 168 ועוד 2 מילים עולה **170**
"**כסילים**" עולה **170**

וגם:
"**בחיק**" עולה 120 ועוד 4 אותיות ועוד המילה עולה **125**
"**כסיל**" עולה 120 ועוד 4 אותיות ועוד המילה עולה **125**
"**כועס**" באתב"ש: **לפזח** עולה **125**

הוא "אינו מבין, כסיל הוא", ולא ישלח העם:
"**פרעה מאן לשלח העם**"
באתב"ש:
וגזץ יתט כבכס צזי
סוף תיבות, אותיות: **ץ', ט', ס', י'** עולה **169**
"**אינו מבין**" עולה **169**

כועס ומסרב לשלוח העם:
"**מאן**" באתב"ש: **יתט** עולה 419 ועוד המילה עולה **420**
"**כעם בחיק כסילים**" עולה **420**

* * * * * * * * *

"ויבלע"

פרק ז' פסוק י"ב:
"...ויבלע מטה אהרן את מטתם"
רש"י: "(שבת ל"ז) מאחר שחזר ונעשה מטה בלע את כולן"
מדרש רבה (ט', ז'): "...א"ר יוסי ב"ר חנינא, נס גדול נעשה במטה שאע"פ שבלע כל אותן המטות שהשליחו, שהיו רבים לעשות י' עומרים ולא הועבה, וכל מי שרואה אותו אומר זה מטה אהרן..."

"**בל"ע**", אותיות: **ב', ל', ע',**
אות **ב'**: **ב**לי
אות **ל'**: **ל**שנות
אות **ע'**: **ע**וביו

אולי רמז שמטה אהרן לא רק חזר ובלע את מטותיהם של חרטומי מצרים אלא גם נשאר אותו גודל אחרי שבלע אותם.

* * * * * * * * *

מכת כנים

שמות פרק ז׳ פסוק י״ג:
״ויעשו כן ויט אהרן את ידו במטהו ויך את עפר הארץ ותהי הכנם באדם ובבהמה כל עפר הארץ היה כנים בכל ארץ מצרים״
ילקוט שמעוני (וארא ז׳): ״י״ד מיני כנים הביא עליהם, הקטנה שבהן כביצה של תרנגולת והגדולה שבהן כביצה של אוז״

וארא רבה (י׳, ז׳): ״...וחופרין אמה על אמה ולא היה שם עפר שנאמר ׳כל עפר הארץ היה כנים׳ ״

כאשר אהרן הכהן הכה בארץ, ברגע אחד, כל עפר מצרים (כל אדמת מצרים) עד עומק של אמה רחשה בכינים.
ולפי חז״ל הביא עליהם מכת כינים במידה כנגד מידה.
על גופם (״ותהי הכנם באדם ובבהמה״), לפי:
בעל הטורים: ״לפי שמנעו המצרים את ישראל מלבא במרחצאות ומתוך כך נתמלאו כנים בבגדיהם לפיכך לקו בכנים״
על עפרם (״כל עפר מצרים היה בנים בכל ארץ מצרים״), לפי:
וארא רבה (י׳, ז׳): ״ולמה הביא עליהם כנים לפי ששמו ישראל מכבדי חוצות ושוקים לפיכם נהפך עפרם לכנים״

גם החרטומים ניסו במעשה שדים (״בלטיהם״) להוציא כינים:
שמות פרק ז׳ פסוק י״ד:
״ויעשו כן החרטמים בלטיהם להוציא את הכנים ולא יכלו ותהי הכנם באדם ובבהמה״
וארא רבה (י׳, ז׳): ״אמר ר׳ אלעזר מכאן אתה למד שאין השד יכול לבראות פחות מכשעורה״
(ראה ילקוט שמעוני וארא ז׳, שכתוב״ פחותה מכעדשה״)

והסיבה שהחרטומים לא הצליחו:
לפי רש״י (והמדרש) החרטומים ניסו מעשה שדים ״בלטיהם״ ונכשלו בגלל ״אין השד שולט בבריאה פחותה משעורה״
(לפי זה צריך להגיד שהיו גם כינים קטנים מאוד, או יצירתם תחילה מכינים קטנים והפכו לקינים גדולים)

ולפי דעת מבעלי התוספות אין הכישוף עובד אם המכשף לא עומד ישירות על האדמה וכאן היו כנים בן רגליהם לאדם.

ולפי הספרנו הם לא יוכלו להמציא דבר מתנענע.

היו 14 סוגי כינים במכת הכנים במצרים (היום ידוע לנו כ400 מיני כינים):
רשב״ם – ״מיני (כינהו, נ״א כינה) ופרעושין״

גודלם, כנראה מהקטנים ביותר (פחות משעורה, בקירוב פחות מ 3 ממ'), עד לגודל של ביצת תרנגולת וביצת אווז (המדרש בילקוט צריך עיון, כי ראיתי בפרושי חז"ל שהיו עד לגודל ביצת תרנגולת ואוז). לפי חז"ל רק בארץ גושן (מושב בני ישראל) השדות (השטחים) הלא מעובדים היו נקיים מכינים (ואולי נדייק, "היה כנים בכל ארץ מצרים", אבל לא בכל ארץ גושן).

ונשאלת השאלות:
אם היו כינים גדולים כל כך, למה לא הצליחו החרטומים להוציא את כינים גדולים? (הלא מעשה שדים שעשו, "בלטיהם", רק לא שלט בבריאה פחותה משעורה)

ואם עשו מן אשליה של כינים אבל לא כינים שנעים (לא כינים שחיים), למה כתוב "ולא יכלו"?

ואם הסיבה שלא הצליחו זה בגלל שהיה כינים מתחת לכפות רגליהם, והם לא עמדו במגע עם האדמה (אלא על שכבה של כינים), למה כתוב באותו פסוק "והיה הכנם באדם ובבהמה"? (הלא לפי זה הם לא היו יכולים לעשות שום כינה).

ועוד:
כתוב פעמים, "ותהי הכנם באדם ובבהמה", ומפרש:
<u>אבן עזרא</u>: "ולמה הזכיר כנם פעם אחרת, כי גם היא היתה בחרטומים"
אם כן, למה להזכיר גם את 'הבהמה' פעמים? (היה די להגיד 'ותהי הכנם באדם')

ונראה לי להגיד:
אצל האדם והבהמה כתוב המילה "כנם" (בלי האות יוד), ואצל הארץ כתוב המילה "כנים" (עם האות יוד).
ופרשו חז"ל (ראה אבן עזרא, רשב"ם) שהמילה "כנם" זה לשון יחיד (במקום 'כינה' באות 'ה בסוף, יש אות 'ס', בדומה למילה ריקה, ריקם), והמילה "כנים" זה לשון רבים.

ואולי השינוי הזה ("כנים", "כנם") גם רומז שהכינה שהייתה באדמה לא הייתה אותה סוג כינה שהייתה באדם ובבהמה. אבל הכינה שהייתה בבהמה כן הייתה דומה לכינה שהייתה באדם.
כנראה הכינים שהיו בארץ היו מסוג הכינה היותר גדולה מהכינה שהייתה באדם ובבהמה (והגיע לגודל של ביצת תרנגולת ואווז). ונראה "כנים" בלשון רבים, מראה שהכינים שהיו בארץ היו מהרבה מינים. אבל אצל האדם והבהמה כנראה הייתה כינה יותר קטנה (אולי בדומה להיום שהכינים בשיער ובגוף האדם רק 3-6 ממ'). ואולי "כנם" בלשון יחיד, מראה שהיה רק סוג אחד של כינה באדם ובבהמה.

החרטומים ניסו להוציא 'כנים', כינים מהארץ, בדומה למעשה אהרן הכהן (אבן עזרא- "להולידו מהארץ כמעשה אהרן"), "ולא יכלו" (להוציא כינים לא מפריה ורביה טבעית. ואם תשאל מה אם 'ביצי כינים'? לפי מסכנת הגמרא המושג 'ביצי כינים' זה מין מן המינים של כינים, ולא בצים). כי הכישוף לא פועל על דברים שהם לא בטבע העולם. והכינים הגדולים הם לא בטבע העולם ונעשו בנס בתוך נס (פירוש יפה תואר על מדרש וארא רבה י', ז'). ונראה יצירתם של הכינים הגדולים הייתה מכינים קטנים (ואולי גם היו כינים שנשארו קטנים אולי באדם ובבהמה), ואם כן, כל הכינים היו פעם פחות מכשעורה ועל זה מעשה שדים לא שולט.

ונראה שכתוב פעמים "ותהי הכנם באדם ובבהמה", להדגיש הבושה והתסכול שהיה לחרטומים. שלמרות שמעשיהם לא עשה שום דבר ("לא יכלו"), מכת הכינים, שהתחיל במכה שנתן אהרן הכהן בארץ (וכתוב בו "ותהי הכנם באדם ובבהמה"), המשיך בעוצמה

והתפשט 'כנס' גם עליהם.
(ואולי כלל בזה גם הבהמה כי אותה כינה שהייתה באדם הייתה גם בבהמה).

* * * * * * * * *

החרטומים

חרטמי מצרים היו חוזי כוכבים (יונתן בן עוזיאל שמות ח', ט"ו, "איסטגניני דפרעה"), ואולי גם היו חכמים. הם משתמשים ברוח טומאה (, "בלטיהם", לחש, מעשה שדים, ראה רש"י שמות ח', י"ד), והם יועצים לפרעה, ומכשפים ("בלהטיהם", יונתן בן עוזיאל שמות ז', י', "בלחשי קוסמיהון", לחש מעשה כישוף).
ומי הם? תלמידיו (פירוש יונתן שמות ז', י', כותב שזה מהזוהר) או בניו (ילקוט שמעוני שמות) של בלעם. ושמם, יניס וימבריס (יונתן בן עוזיאל שמות ז', י'. הם גם נזכרים במדרשים בתלמוד בשמות יוחנא וממרא).

ונראה שכל זה רמוז בתוך אותיות המילה:
"**חרטמים**", אותיות: **ח', ר', ט', מ', י', ם'**
ח' – חוזי כוכבים (חכמים)
ר', ט', מ' – **ר**וח **ט**ומאה **מ**עשיהם
י' – יועצים, יניס,ימבריס
ם' – מכשפים, (ממרא)

* * * * * * * * *

מעמדם של החרטומים

מצרים היתה אז מרכז הכישוף העולמי. חרטומי מצרים ניסו גם הן את כישופם במופת ובשלושת המכות הראשונות. לפי הכתב ,המפרשים, והמדרשים יכולת החרטומים הלכה ופחתה במכות עד שהם לא יכלו לעשות דבר.

במופת לפני פרעה

שמות פרק ז' פסוק י"ב:

"ויקרא גם פרעה לחכמים ולמכשפים ויעשו גם הם חרטמי מצרים בלהטיהם כן. וישליכו איש מטהו ויהיו לתנינם ויבלע מטה אהרון את מטתם"

פרעה פונה באופן ישיר לחרטומים להראות יכולתם והם הצליחו במעשה כישוף ("**בלהטיהם**") לעשות תנין. אבל זה היה תנין סטטי שלא זז, ומטה אהרון חוזר מנחש למטה ובולע את מטתם (שבאמת לא היה תנין רק אחיזת עינים) ומטה אהרן נשאר באותו עובי. פרעה כנראה שם לב להבדל הזה אבל כנראה חשב שמעשה משה ואהרן זה גם כישוף, אמנם מסוג יותר מתוחכם וגם "**ויחזק לב פרעה ולא שמע אלהם כאשר דבר ה'**". כאן הם נקראים "**חרטומי מצרים**". מעמדם במצרים כמכשפים היה גבוה.

במכת הדם

שמות פרק ז' פסוק כ"ב:

"ויעשו כן חרטמי מצרים בלטיהם..."

במכת הדם פרעה לא פונה עליהם אבל בכול זאת הם מנסים להשוות את עצמם למעשה ה' ביד משה ואהרן. הם מצליחים להפוך מים לדם. יש מפרשים (חזקוני) שמכת הדם היתה רק לזמן קצר מאוד ואז הדם חזר למים. אבל הדגה מתה ואי אפשר היתה לשתות ממי היאור 7 ימים. וזה מסביר מאיפה לקחו החרטומים מים. ויש מסברים שהם חפרו סביב ליאור ולקחו מים לא מגולים.

מעמדם עדין גבוה במצרים והם עדין נקראים """**חרטומי מצרים**". כאן פרעה לא מבקש להסיר המכה בגלל שבקלות מצאו מים סביב היאור.

במכת הצפרדעים

שמות פרק ח' פסוק ג':

"ויעשו כן החרטמים בלטיהם ויעלו את הצפרדעים על ארץ מצרים"

במכת הצפרדעים פרעה לא פונה עליהם אבל בכול זאת הם מנסים להשוות את עצמם למעשה ה' דרך משה ואהרן. הם הצליחו להעלות קצת צפרדעים. אבל כאן קוראים להם סתם "**החרטומים**". לפי חז"ל הם הצליחו לעלות צפרדעים אבל לא להשריש צפרדעים. זאת אומרת לא ליצר צפרדעים מצפרדעים. פרעה הבחין היטב בשוני ביכולת שה' שם בידי משה ואהרן לעומת יכולת החרטומים. מעמדם לפני פרעה נפגע.

שמות פרק ח' פסוק ג':

"ויקרא פרעה למשה ולאהרן ויאמר העתירו אל ה' ויסר הצפרדעים ממני ומעמי..."

הצפרדעים נכנסו לתוך גופם ("**ממני ומעמי**") וגם עשו רעש גדול שאי אפשר לסבול. פרעה או פונה לחרטומים לגרש הצפרדעים והם לא יכלו ואחר כך פונה למשה ואהרן, או הוא עוקף החרטומים לגמרי ופונה באופן ישיר למשה ולאהרן ומבקש להסיר הצפרדעים. משה מתפלל וה' מסיר הצפרדעים. הפגיעה הזאת במעמדם של החרטומים כנראה היה קשה להם מאוד.

במכת הכנים

שמות פרק ז' פסוק י"ג-י"ד:

"ויעשו כן ויט אהרן את ידו במטהו ויך את עפר הארץ ותהי הכנם באדם ובבהמה..."
"ויעשו כן החרטמים בלטיהם להוציא את הכנים ולא יכלו ותהי הכנם באדם ובבהמה"
"ויאמרו החרטומם אל פרעה אצבע אלקים היא..."

במכת הכנים הם נכשלו ולא הצליחו לעשות כנים. לפי רש"י הם ניסו מעשה שדים ("**בלטיהם**") אבל אין השד שולט בבריאה פחותה משעורה, ולפי דעת מבעלי התוספות אין הכישוף עובד אם המכשף לא עומד ישירות על האדמה וכאן היו כנים בן רגליהם לאדמה. ולפי הספרנו הם לא יוכלו להמציא דבר מתנענע.
ואחרי שנכשלו לברוא כנים קוראים להם "**חרטומם**" חסר, בלי אות יוד. ואולי יש כאן רמז לאי יכולתם להשתמש בשדים. אולי האות יוד רמז על 10 דברים שנבראו בן השמשות בערב שבת (משנה מסכת אבות, "**ואף המזיקים**").

ונשאלת השאלה למה כתוב פעמים בשני פסוקים צמודים "**ותהי הכנם באדם ובבהמה**"?
לפי פרוש ראב"ע הפעם השניה באה לרבות שהכנים היו גם בחרטומים.
(אמנם בכתב רק מוזכר במכת שחין שהשחין היה גם בחרטומים).
ואולי ניתן להבין את זה באופן הבא:
החרטומים הרגישו בפגיעה במעמדם וניסו להשוות יכולתם למה שעשו משה ואהרן על פי ה'. במכת הצפרדעים פרעה עקף אותם, או שהם נכשלו ולא יכלו לגרש הצפרדעים, ופנה למשה ולאהרן להתפלל לה' להסיר הצפרדעים, וה' הסיר הצפרדעים.
במכת הכנים כתוב "ויעשו כן החרטמים בלטיהם **להוציא** את הכנים". יש מפרשים שהם ניסו לעשות כנים (לברוא כנים, להולידם מהארץ, רש"י, ראב"ע, ספורנו) ויש מפרשים שהם ניסו להסיר ולגרש את הכנים (חזקוני). ויש מפרשים שהם גם ניסו לעשות וגם ניסו לגרש הכנים (חזקוני). הם היו צריכים להראות שגם הם יכולים להסיר מכה. אבל נכשלו. ואחרי שלא הצליחו לברוא וגם לא להסיר הכנים אולי בגלל זה כתוב עוד הפעם "**ותהי הכנם באדם ובבהמה**", שנשארו הכנים כמו שהיו לפני שהם ניסו לגרשם.
ואחרי הכישלון הזה (השלישי) הם איבדו את מעמדם במצרים.
בסיכום:
החרטומים ניסו להשוות יכולתם לזה שה' נתן בידי משה ואהרן ונכשלו.

* * * * * * * * *

"ולא שת לבו"

פרק ז' פסוק כ"ג:
"**ויפן פרעה ויבא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת**"
רש"י ("על המילים ז', כ"ב, "ויחזק לב פרעה"): "לומר, על ידי מכשפות אתם עושים כן"
רש"י: "למופת המטה שנהפך לתנין, ולא לזה של דם"
ספורנו: "להבין ההבדל אשר היה גם בזאת בין הפעל הא-לוקי לפעל המכשפים..."

גם במופת התנין וגם במכת דם, פרעה חשב שמשה ואהרן עושים מעשה כשוף.
והרמז: "ולא שת לבו":
"**לבו**" באתב"ש: **כשף**
פרעה לא נתן ללבו להבין את ההבדלים שעיניו ראו בין מעשה ה' למעשה החרטומים וחשב שהכול כשפים.

ועוד:
"**שת**" באתב"ש: **'בא'**
אחרי מכת דם (שבו כתוב "ולא שת לבו גם לזאת"), באה מכת צפרדעים.

ובמכת צפרדעים ה' אמר למשה רבנו "בא אל פרעה". פרעה לא 'שת' לבו למכה, לבו לא נתן לא להפנים את המסר פנימה, "**בא אל פרעה**", צריך כאילו לבוא לתוך פרעה, להשפיע על הפנימיות של פרעה - על לבו.
(ובפלא הדברים הצפרדעים לא רק נכנסו לבתים ולכל ארץ מצרים אלא גם נכנסו לתוך גופם).

* * * * * * * * *

"ממכת דם העשירו ישראל"

<u>וארא רבה (ט', ט') :</u>
"אמר ר' אבין הלוי ברבי ממכת דם העשירו ישראל כיצד? המצרי והישראל בבית אחד והגיגית מלאה מים ומצרי הלך למלאות הקיתון מתוכה מוציאה מליאה דם וישראל שותה מים מתוך הגיגית. והמצרי אומר לו תן לי בידך מעט מים ונותן לו ונעשה דם. ואומר לו נשתה אני ואתה מן קערה אחת וישראל שותה מים והמצרי דם. וכשהיה לוקח מישראל בדמים היה שותה מים מכאן העשירו ישראל"

בני ישראל העשירו במכת דם ממכירת מים למצרים.
כי כאשר המצרי קנה המים מישראל בכסף, המים לא הפכו אצלו לדם.
ורמז :
כסף באתב"ש : **לחו** עולה **44** למנין המילה **'דם'**.

כסף גם נקרא 'דמים'.
כסף עולה **160**
דמים באתב"ש : **קימי** עולה **160**
ובאו דמים וביטלו דמים.

* * * * * * * * *

מכת צפרדע

פרק ז' פסוק כ"ט:
"ובכה ובעמך ובכל עבדיך יעלו הצפרדעים"

במכת צפרדע כתוב בהתחלה "ועלו ובאו בביתך...ובית עבדיך, ובעמך...". ומיד אחרי זה כתוב "ובכה ובעמך ובכל עבדיך יעלו הצפרדעים".
ונשאלות השאלות:

1) אם הודיע לנו הכתוב שהצפרדעים באים לביתם למה חזר ואמר לנו מיד אחרי זה "ובכה ובכל עמך ובכל עבדיך"?
2) למה יש שינוי בסדר הבאת המכה?

בתחילה כתוב "בבתיך בבית עבדיך ובבית עמך", לפי הסדר, פרעה ואחר כך עבדיו, ואחר כך עמו. אבל מיד אחרי זה כתוב "ובכה ובכל עמך ובכל עבדיך", לפי הסדר פרעה, ואחר כך עמו, ואחר כך עבדיו.

3) למה בין המכות (צפרדע, ערוב, ארבה) שיש בהם פרוט של סדר הבאת המכה (לפי פרעה, עבדיו, ועמו) רק במכת צפרדע יש שינוי בסדר?
4) למה בין כל המכות שלקו בגופם (צפרדע, כינים, שחין, בכורות) רק במכת צפרדע יש שינוי סדר?

<u>בעל הטורים</u>: "הרי מקודם הקדים עבדים לעם ובתר הכי כתיב 'ובכה ובעמך ובכל עבדיך' והיינו טעמא כשלקו בגופן כדדרשינן מובכה שיהיו מקרקרין בגופן אז לקו הוא ועמו תחלה שהיו בעצה כדכתיב 'ויאמר אל עמו' ואח"כ לעבדיהם אבל כשעלו נכנסו תחלה בביתו ובבית עבדיו ואח"כ בעמו"

בעל הטורים מתרץ לנו למה במכת צפרדעים כתוב בהתחלה "ועלו ובאו בביתך...ובית עבדיך, ובעמך...". ומיד אחרי זה כתוב "ובכה ובעמך ובכל עבדיך.
והוא מחלק בין הבאת הצפרדעים לתוך ביתם של המצריים לבין הבאת הצפרדעים לתוך גופם של המצריים (לפי מדרש הצפרדעים נכנסו לתוך גופם).
בדרך כלל הבאת מכה בא לפי הסדר בפרעה, ואחר כך בעבדיו, ואחר כך בעמו (כמו במכת ערוב, ובמכת ארבה). אבל כאשר מדובר 'בתוך' גופם ולא ברכושם, העם לקה לפני העבדים. כי העם היו תחילה עם פרעה נגד בני ישראל.

ונרחיב הדברים:
יש מכות שכתוב בהם סדר הבאת המכה ויש מכות שהיו נגד גופם (באו בתוך או על גופם ממש). כיצד?
מכות שכתוב בהם סדר הבאת המכה:
מכות צפרדע, ערוב, וארבה כתוב בהם הסדר של: פרעה, עבדיו, ועמו.
מכות נגד גופם:
מכות צפרדע, כינים, שחין, ומכת בכורות היו נגד גופם.
(במכות כינים, שחין, ובמכת בכורות לא כתוב בהם סדר הבאת המכה. במכות כינים ושחין כתוב "באדם ובבהמה" ובמכת בכורות כתוב "מבכור פרעה היושב על כסאו עד בכר השביי").
ונשים לב שרק במכת צפרדע היו שני הדברים - גם נגד ('בתוך') גופם, וגם כתוב בו סדר הבאת המכה וגם סדר סילוקה של המכה.

ולפי זה רק במכת צפרדע שינוי בסדר הבאת המכה יכול להתפרש כמשהו הקשור לגופם. ונסביר:
פרעה ניסה לשכנע את עמו תחלה. "ויאמר אל לעמו...הבה נתחכמה לו פן ירבה..."

באמצעות 'קולו' הוא הכניס לתוך גופם של עמו השנאה נגד בני ישראל. ומצידם הם קבלו את דבורו והכניסו הדברים ללבם ופעלו בהתאם.
ולפי שהם היו הראשונים בדבר, הם לקו במכה שהכה ראשונה בגופם (ובתוכו), מכת הצפרדעים. ולפי שהכניסו 'קולו' הארסי של פרעה ללבם הם לקו 'בצפרדעים', שבאו 'בתוך' גופם, תחילה (לפני שבאו לתוך גופם של עבדיו) להרעיש בקולם ולקרקר בתוכם.

וכאשר הסתלקו הצפרדעים הם הסתלקו תחלה מפרעה ואחר כך מעבדיו ואחר כך מעמו. המכה המשיכה יותר זמן אצל העם בגלל שהם היו הראשונים (יותר זמן) עם פרעה נגד בני ישראל ובזה הם סבלו יותר זמן.

רואים מזה שפרוש בעל הטורים מכוון הטב.

* * * * * * * * *

צדיק מבקש והקב"ה מקיים

במכת צפרדעים פרעה ביקש:
פרק ח' פסוק ד':
"ויקרא פרעה למשה ולאהרן ויאמר העתירו אל ה' ויסר הצפרדעים ממני ומעמי..."
ומשה רבנו ענה לו:
פרק ח' פסוק ה':
"התפאר עלי למתי אעתיר לך ולעבדיך ולעמך להכרית הצפרדעים ממך ומבתיך רק ביאר תשארנה"

פרעה ביקש "ויסר הצפרדעים", ומשה רבנו אמר לו "להכרית הצפרדעים".
והקב"ה עשה כדבר משה רבנו, ולפי:
פרק ח' פסוק ט':
"ויעש ה' כדבר משה וימתו הצפרדעים מן הבתים ומן החצרת ומן השדת"
שלא רק הסיר הצפרדעים, אלא "וימתו הצפרדעים מן הבתים מן החצרת ומן השדת",
כמו שאמר משה רבנו ("להכרית"), ורק נשארו ביאר.
ולא היה למצריים הנאה מהם, כי:
פרק ח' פסוק י':
"ויצברו אתם חמרים חמרים ותבאש הארץ"
מתו, ועשו מהם ערמות, והארץ הסריחה.

ועוד:
במכת ערב פרעה ביקש:
פרק ט' פסוק כ"ד:
"העתירו בעדי"
ומשה רבנו ענה לו:
פרק ט' פסוק כ"ה:
"והעתרתי אל ה' וסר הערב מפרעה מעבדיו ומעמו..."

פרעה ביקש "העתירו בעדי" (קרי רק בעדי, ולא ביקש על עבדיו או על עמו). ומשה רבנו אמר לו "וסר הערב מפרעה מעבדיו ומעמו", קרי שיסתלקו לגמרי.
והקב"ה עשה כדבר משה רבנו, ולפי:
פרק ט' פסוק כ"ז:
"ויעש ה' כדבר משה ויסר הערב מפרעה ומעמו לא נשאר אחד"
רש"י: "ולא מתו כמו הצפרדעים שאם מתו יהיה להם הנאה מהעורות"
לא נשאר מהערב אפילו אחד, כדי שהם לא ייהנו מהעורות שלהם. אלא כל הערב הלך, סר מהם כמו שאמר משה רבנו.

ונשאלת השאלה:
למה במכת ארבה לא כתוב "ויעש ה' כדבר משה".

ונראה לי להגיד:
פרעה ביקש,
פרק י' פסוק י"ז:
"והעתירו לה' א-ל-ה-י-כ-ם ויסר מעלי רק את המות הזה"

(ואולי המילה "מעלי" לאו דווקא רק לו, אלא כולל מ"– מצרים, ע"– עבדי, עמי, לי– ממני)
ומשה רבנו לא ענה לו כלום.

ונראה שבגלל שפרעה ביקש להסיר הארבה, והסרת הארבה תמנע מהם ליהנות מהם, לא היה למשה רבנו צורך לשנות בקשת פרעה או להוסיף על בקשת פרעה, אלא רק:
פרק י' פסוק י"ח:
"ויצא מעם פרעה ויעתר אל ה'"

והקב"ה הביא רוח ים (שבא מהמערב) חזק מאד:
פרק י' פסוק י"ט:
"ויהפך ה' רוח ים חזק מאד וישא את הארבה ויתקעהו ימה סוף לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים"

* * * * * * * * *

"התפאר עלי"

פרק ח' פסוק ה':
"ויאמר משה לפרעה התפאר עלי למתי אעתיר לך ולעבדיך ולעמך להכרית הצפרדעים ממך ומבתיך רק ביאר תשארנה"

בפסוק הזה יש רמזים לתורה, ולפי:

1) "**ויאמר משה לפרעה התפאר עלי למתי**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ו'+ר', מ'+ה', ל'+ה', ה'+ר', ע'+י', ל'+י' עולה **611** למנין המילה '**תורה**'.

2) "**לפרעה התפאר עלי למתי אעתיר לך**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ל'+ה', ה'+ר', ע'+י', ל'+י', א'+ר', ל'+ד' עולה **611** למנין המילה '**תורה**'.

3) "**ולעבדיך ולעמך להכרית הצפרדעים ממך ומבתיך**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ו'+ד', ו'+ד', ל'+ת', ה'+ס', מ'+ד', ו'+ד' עולה **613** למנין '**תרי"ג**'.

4) "**ולעמך להכרית הצפרדעים**"
באתב"ש:
פכזיל כצלגמא צהוגקזמי
עולה 592 ועוד 19 אותיות עולה **611** למנין המילה '**תורה**'.

ונשאלת השאלה: מה הקשר בין צפרדעים ותורה?

ואולי נגיד:
הצפרדעים עשו את מלאכתם בזריזות. הם גם מסרו את עצמם על קידוש השם כאשר קפצו לתוך התנורים. וכל הזמן הם מקרקרים – 'שירת הצפרדעים'.
וכך כתוב בפרקי שירה על שירת הצפרדעים:
"בשעה שסיים דוד הע"ה את ספר תהילים זחה דעתו עליו. אמר לפני הקב"ה יש בריאה בעולמך שאומרת שירות ותשבחות יותר ממני? נזדמנה לו צפרדע אחת ואמר לו דוד אל תזוח דעתך שאני אומר שירות ותשבחות יותר ממך, ולא עוד אלא כל שירה שאני אומרת ממשלת עליה ג' אלפים משל..."

לבני ישראל גם יש שירה - 'התורה', כי התורה מכונה "שירה".
(ראה רלב"ג, יש אומרים רק פרשת האזינו אבל הרלב"ג אומר כל התורה שירה), ולפי:
<u>דברים ל"א, י"ט</u>: "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל"

פרעה אמר:
פרק ח' פסוק ד':
" ויקרא פרעה למשה ולאהרן ויאמר העתירו אל ה' ויסר הצפרדעים ממני ומעמי ואשלחה את העם ויזבחו לה' "

פרעה אומר שכאשר תיפסק מכת הצפרדעים הוא ישלח את העם. זה הפעם הראשונה שפרעה אומר שהוא מוכן לשלוח את העם. וכאשר העם יצאו ממצרים הם ילכו להר חורב לקבל התורה, ולפי:
שמות ג', י"ב:
"בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את הא-לקים על ההר הזה"

ואולי זה הקשר בין סילוק מכת הצפרדעים (והפסקת שירם) לתורה - שהפסקת שירת הצפרדעים תיתן לבני ישראל לצאת ממצרים ולקבל את התורה שהיא שירה (ואין שירה יותר גדולה ממנה. ובהפסקת שירת הצפרדעים במצרים, ירד לעולם שירה גדולה- התורה).

וכדי להפסיק את מכת ושירת הצפרדעים דרוש 'עתירה' ("מתי אעתיר לך"). צריך 'להפוך' באמצעות התפילה את מסע הצפרדעים ולהפסיק את שירם ושליחותם.

ומשה רבנו שהוא השליח שיוריד להם את התורה, בזכותה, הוא יכול לעשות את זה, ולפי:
פרק ח' פסוק ט':
"ויעש ה' כדבר משה וימתו הצפדעים מן הבתים מן החצרת ומן השדת"
"**ויעש ה' כדבר משה**"
סוף תיבות, אותיות: **ש', ה', ר', ה'** עולה למנין המילה **'שיר'**.
ועוד:
"**ה' כדבר משה**" עולה 597 ועוד 11 אותיות ועוד 3 מילים עולה למנין המילה **'תורה'**

* * * * * * * * *

"והכבד את לבו"

כתוב במכת הצפרדעים:
פרק ח' פסוק י"א:
"וירא פרעה כי היתה הרוחה והכבד את לבו ולא שמע אלהם..."

"**<u>את לבו ולא שמע</u>**", ראש תיבות, אותיות: **א', ל', ו',ש'**, המילה **,"אלוש".**

יונתן בן עוזיאל מפרש על התחנה התשיעי של בני ישראל במדבר (בפרשת מסעי) "**ויחנו באלוש**" , "**ושרו בכרך תקיף**".
ומסביר פירוש יונתן "**על שם שבנה אותו ששי מבני ענק**" . ששי בנה את **אלוש** והיא היתה תקיף ע"ש גבורתו, קרי חזק.

ואולי הרמז כאן שפרעה עשה את עצמו חזק, "**אלוש**", קרי "**תקיף**", והמסר של המכה לא נקלט אצלו.

* * * * * * * * *

מכת כנים

פרק ח' פסוק י"ג:
"ויעשו כן ויט אהרן את ידו במטהו ויך את עפר הארץ ותהי הכנם באדם ובבהמה כל עפר הארץ היה כנים בכל ארץ מצרים"
ילקוט שמעוני (וארא ז'): "י"ד מיני כנים הביא עליהם, הקטנה שבהן כביצה של תרנגולת והגדולה שבהן כביצה של אוז"

וארא רבה (י, ז'): "...וחופרין אמה על אמה ולא היה שם עפר שנאמר 'כל עפר הארץ היה כנים' "

כאשר אהרן הכהן הכה בארץ, ברגע אחד, כל עפר מצרים (כל אדמת מצרים) עד עומק של אמה רחשה בכינים.
ולפי חז"ל הביא עליהם מכת כינים במידה כנגד מידה.
על גופם ("ותהי הכנם באדם ובבהמה"), לפי:
בעל הטורים: "לפי שמנעו המצרים את ישראל מלבא במרחצאות ומתוך כך נתמלאו כנים בבגדיהם לפיכך לקו בכנים"
על עפרם ("כל עפר מצרים היה כנים בכל ארץ מצרים"), לפי:
וארא רבה (י, ז'): "ולמה הביא עליהם כנים לפי ששמו ישראל מכבדי חוצות ושוקים לפיכם נהפך עפרם לכנים"

גם החרטומים ניסו במעשה שדים ("בלטיהם") להוציא כינים:
שמות פרק ח' פסוק י"ד:
"ויעשו כן החרטמים בלטיהם להוציא את הכנים ולא יכלו ותהי הכנם באדם ובבהמה"
וארא רבה (י, ז'): "אמר ר' אלעזר מכאן אתה למד שאין השד יכול לבראות פחות מכשעורה"
(ראה ילקוט שמעוני וארא ז', שכתוב" פחותה מכעדשה")

והסיבה שהחרטומים לא הצליחו:
לפי רש"י (והמדרש) החרטומים ניסו מעשה שדים "בלטיהם" ונכשלו בגלל "אין השד שולט בבריאה פחותה משעורה"
(לפי זה צריך להגיד שהיו גם כינים קטנים מאוד, או יצירתם תחילה מכינים קטנים והפכו לקינים גדולים)

ולפי דעת מבעלי התוספות אין הכישוף עובד אם המכשף לא עומד ישירות על האדמה וכאן היו כנים בן רגליהם לאדם.

ולפי הספרנו הם לא יוכלו להמציא דבר מתנענע.

היו 14 סוגי כינים במכת הכנים במצרים (היום ידוע לנו כ400 מיני כינים):
רשב"ם – "מיני (כינהו, נ"א כינה) ופרעושין"
גודלם, כנראה מהקטנים ביותר (פחות משעורה, בקירוב פחות מ 3 ממ'), עד לגודל של ביצת

תרנגולת וביצת אווז (המדרש בילקוט צריך עיון, כי ראיתי בפרושי חז"ל שהיו עד לגודל ביצת תרנגולת ואוז). לפי חז"ל רק בארץ גושן (מושב בני ישראל) השדות (השטחים) הלא מעובדים היו נקיים מכינים (ואולי נדייק, "היה כנים בכל ארץ מצרים", אבל לא בכל ארץ גושן).

ונשאלת השאלות:
אם היו כינים גדולים כל כך, למה לא הצליחו החרטומים להוציא את כינים גדולים?
(הלא מעשה שדים שעשו, "בלטיהם", רק לא שלט בבריאה פחותה משעורה)

ואם עשו מן אשליה של כינים אבל לא כינים שנעים (לא כינים שחיים), למה כתוב "ולא יכלו"?

ואם הסיבה שלא הצליחו זה בגלל שהיה כינים מתחת לכפות רגליהם, והם לא עמדו במגע עם האדמה (אלא על שכבה של כינים), למה כתוב באותו פסוק "והיה הכנם באדם ובבהמה"? (הלא לפי זה הם לא היו יכולים לעשות שום כינה).

ועוד:
כתוב פעמים, "ותהי הכנם באדם ובבהמה", ומפרש:
<u>אבן עזרא</u>: "ולמה הזכיר כנם פעם אחרת, כי גם היא היתה בחרטומים"
אם כן, למה להזכיר גם את 'הבהמה' פעמים? (היה די להגיד 'ותהי הכנם באדם')

ונראה לי להגיד:
אצל האדם והבהמה כתוב המילה "כנם" (בלי האות יוד), ואצל הארץ כתוב המילה "כנים" (עם האות יוד).
ופרשו חז"ל (ראה אבן עזרא, רשב"ם) שהמילה "כנם" זה לשון יחיד (במקום 'כינה' באות 'ה בסוף, יש אות 'ם', בדומה למילה ריקה, ריקם), והמילה "כנים" זה לשון רבים.

ואולי השינוי הזה ("כנים", "כנם") גם רומז שהכינה שהייתה באדמה לא הייתה אותה סוג כינה שהייתה באדם ובבהמה. אבל הכינה שהייתה בבהמה כן הייתה דומה לכינה שהייתה באדם.
כנראה הכינים שהיו בארץ היו מסוג הכינה היותר גדולה מהכינה שהייתה באדם ובבהמה (והגיע לגודל של ביצת תרנגולת ואווז). ונראה "כנים" בלשון רבים, מראה שהכינים שהיו בארץ היו מהרבה מינים. אבל אצל האדם והבהמה כנראה הייתה כינה יותר קטנה (ואולי בדומה להיום שהכינים בשיער ובגוף האדם רק 3-6 ממ'). ואולי "כנם" בלשון יחיד, מראה שהיה רק סוג אחד של כינה באדם ובבהמה.

החרטומים ניסו להוציא 'כנים', כינים מהארץ, בדומה למעשה אהרן הכהן (אבן עזרא- "להולידו מהארץ כמעשה אהרן"), "ולא יכלו" (להוציא כינים לא מפריה ורביה טבעית. ואם תשאל מה אם 'ביצי כינים'? לפי מסכנת הגמרא המושג 'ביצי כינים' זה מין מן המינים של כינים, ולא בציים). כי הכישוף לא פועל על דברים שהם לא בטבע העולם. והכינים הגדולים הם לא בטבע העולם ונעשו בנס בתוך נס (פירוש יפה תואר על מדרש וארא רבה י', ז'). ונראה יצירתם של הכינים הגדולים הייתה מכינים קטנים (ואולי גם היו כינים שנשארו קטנים אולי באדם ובבהמה), ואם כן, כל הכינים היו פעם פחות מכשעורה ועל זה מעשה שדים לא שולט.

ונראה שכתוב פעמים "ותהי הכנם באדם ובבהמה", להדגיש הבושה והתסכול שהיה לחרטומים. שלמרות שמעשיהם לא עשה שום דבר ("לא יכלו"), מכת הכינים, שהתחיל במכה שנתן אהרן הכהן בארץ (וכתוב בו "ותהי הכנם באדם ובבהמה"), המשיך בעוצמה והתפשט 'כנם' גם עליהם.
(ואולי כלל בזה גם הבהמה כי אותה כינה שהייתה באדם הייתה גם בבהמה).

* * * * * * * * *

"ותהי הכנם"

פרק ח' פסוק י"ג:
"ויך את עפר הארץ ותהי הכנם באדם ובבהמה כל עפר הארץ היה כנים בכל ארץ מצרים"
אור החיים: " ויובן על פי מה שנחלקו התוספות במסכת שבת דף י"ב, ר"א מאורליינש ור"ת, מה הוא הנקראת כינה. ומהם הוכיח מכאן כי כינה היא הקופצת שדרכה להתהוות מעפר הארץ ומהם אמרי כי זו נקראת פרעוש וכינה היא הלבנה הגדלה בבגדים...ובאנו להכרעת ר"ת שהוכיח מהש"ס מה היא שקורין חז"ל שהיא הלבנה אבל הקופצת יחדו זה חכמים שם פרעוש כדי להכיר מין הכינה שאסרו בשבת וכן הלכה"

לפי אור החיים בנושא מה זה כינה, הכינה היא הלבנה הגדלה בבגדים של בני אדם.
וזה כנראה הכינה כאן במכת כנים. ורמז:

1) "**את עפר הארץ ותהי הכנם**"
ראש תיבות, אותיות: **א', ע', ה', ו', ה'** עולה **87**
לבנה עולה **87**

2) "**הכנם באדם**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ה'+ם', ב'+ם'** עולה **87**
לבנה עולה **87**

3) "**כנים בכל**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **כ'+ם', ב'+ל'** עולה **92**
הלבנה עולה **92**

החרטומים ניסו להוציא הכינה (הלבנה) ולא הצליחו, ולפי:
פרק ח' פסוק י"ד:

1) "**ויעשו כן החרטמים בלטיהם להוציא את הכנים ולא יכלו**"
"**החרטמים בלטיהם**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ה'+ם', ב'+ם'** עולה **87**
לבנה עולה **87**

2) "**כן החרטמים בלטיהם להוציא את הכנים ולא יכלו ותהי הכנם באדם**"
ראש תיבות, אותיות: **כ', ה', ב', ל', א', ה', ו', י', ו', ה', ב'** עולה **92**
הלבנה עולה **92**

ועוד:
יעקב אבינו ביקש מיוסף:
בראשית מ"ז פסוק כ"ט: "**אם נא מצאתי חן בעיניך שים נא ידך תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במצרים**"
ולמה? שסופה ללקות בכנים. ורמזים:

1) "**עמדי חסד ואמת אל נא**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ע'+י', ח'+ד', ו'+ת', א'+ל', נ'+א' עולה **580**
מכת כנים עולה **580**

2) "**למות ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו אם**"
באתב"ש:
כיפא פמדגת כשטף כמפחו פמתיג כף תי
סוף תיבות, אותיות: **א', ת', ף', ו', ג', ף', י'** עולה **580**
מכת כנים עולה **580**

וגם רמז מכאן שיעקב אבינו חשש ממכת כנים:
"**ותהי הכנם באדם ובבהמה כל עפר הארץ היה כנים בכל ארץ מצרים**"
ראש תיבות, אותיות:
ו', ה', ב', ו, כ', ע', ה', ה', כ', ב', א', מ' עולה **182**
יעקב עולה **182**

* * * * * * * * *

״ולא יכלו״

פרק ח׳ פסוק י״ד:
״ויעשו כן החרטמים בלטיהם להוציא את הכנים ולא יכלו ותהי הכנם באדם ובבהמה״
רש״י: ״שאין השד שולט על בריה פחותה מכשעורה״

״<u>ויעשו כן החרטמים בלטיהם להוציא את הכנים ולא יכלו ותהי הכנם</u>״
עולה **2177**
<u>אין השד שולט על בריה הפחותה מכשעורה</u> עולה **2177**

* * * * * * * * *

"פדת"

פרק ח' פסוק י"ט:
"ושמתי פדת בין עמי ובין עמך למחר יהיה האת הזה"
וארא רבה (י"א, ב'): "מלמד שהיו ישראל ראויין ללקות בזו המכה ונתן הקב"ה פדיונם המצרים. ואף לעתיד לבוא הקב"ה מביא עובדי כוכבים ומזלות הקדומים ומשליכן לתוך גיהנם תחת ישראל"
פירוש מהרז"ו: "כמו שכתוב (ישעיה י"ג, ג'), כי תלך במו אש לא תכוה וגו', היינו אש הגיהנם. ועל זה נאמר כפרך מצרים וגו', פירוש נתתי מכבר מ"ש כאן פדות"

1) **"פדת"**, אותיות: **פ', ד', ת'**
פ', ד' – פדיון
ת' – תחתיהם
שהמצרים יהיו פדיון תחת בני ישראל.

2) **"פדות"** עולה 484 ועוד המילה עולה **485**
לפדיון כפרה עולה **485**
שהמצרים יהיו לפדיון כפרה תחת בני ישראל.

ועוד:
רש"י: "שיבדיל בין עמי ובין עמך"
רשב"ם: "לשון הבדלה. וכן ישועה והצלה וחלצה ופורקן כולן לשון הפרשה והבדלה זה מזה"
"פדת", אותיות: **פ', ד', ת'**
פ' – פרגוד
ד' – דלת
ת' – תריס

פדות משמעו הבדלה. פרגוד, דלת, ותריס עושים הבדלה, ומגן.
פרגוד – זכר להבדלה בין קודש לחול (בין קדוש לפחות קדוש).
דלת – זכר להבדלה בין ישראל לעמים (מכת בכורות, פסח על הפתח).
תריס– זכר לתשובה ומעשים טובים שהם כתריס בפני הפורענות (משנה אבות. מעשה טוב: הדם על המשקוף ועל המזוזות, "בדמיך חיי, בדמיך חיי").

ועוד:
"פדת" עולה 484 ובגמטריה קטנה (4+8+4=16, 6+1=7) עולה **7**, רמז ליום **השביעי**.
"בין", אותיות: **ב', י', ן'**
ב' – בסמים
י' – יין
ן' – נר
רמז שעל ידי בסמים, יין, ונר, עמי, בני ישראל יעשו 'פדת', קרי הבדלה בין יום השביעי (7) לששת ימי המעשה. ובנוסח ההבדלה יהיה גם זכר למה שנעשתה במצרים, הבדלה בין ישראל לעמים, ובין אור לחושך.

* * * * * * * *

"לא נכון לעשות כן"

בעיצומו של מכת ערב פרעה קורא למשה רבנו ולאהרן הכהן ואומר להם:
פרק ח' פסוק כ"א:
"**ויקרא פרעה אל משה ולאהרן ויאמר לכו זבחו ל-א-ל-ה-י-כם בארץ**"

משה רבנו אומר לו:
פרק ח' פסוק כ"ב:
"**ויאמר משה לא נכון לעשות כן כי תועבת מצרים נזבח לה' א-לקנו הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלנו**"

ונשאלת השאלות:
איך פרעה לא ידע שדבר זה מסוכן לבני ישראל (הלא אם הם יסקלו לא יהיה לו עובדים), ויכול להביא לידי מריבה גדולה במדינה שלו. ואיך חשב שזה יהיה פתרון שיענה על הדרישות שדורשים ממנו? הלא בקשו ממנו "שלח את עמי ויעבדוני" (והוא לא שולח אותם)?
ועוד:
למה משה רבנו עונה לו בעניין הסכנה לבני ישראל מהזבח בתוך מצרים ולא אומר לו שמה שפרעה מציע פשוט לא עונה על הדרישות שדורשים ממנו?
הלא כבר מהמכה הראשונה, מכת דם, ה' אמר למשה רבנו להגיד לפרעה:
שמות פרק ז' פסוק ט"ז: "**שלח את עמי ויעבדני במדבר**"
דרש מפרעה 'לשלוח' את בני ישראל 'למדבר', ושהם יעשו הפולחן במדבר ולא בתוך ארץ מצרים.

ונראה להגיד:
פרעה מצידו רצה בכל מחיר למנוע מבני ישראל לצאת ממצרים, ואפילו רק לזמן מועט, מהחשש שהם יברחו. ובמכת ערוב כתוב:
פרק ח' פסוק י"ט:
"**ושמתי פדת בין עמי ובין עמך**"
חזקוני (על המילים 'זבחו לאל-קכם בארץ'): "שראה פרעה שהפריש הקב"ה בינו ובין בני ישראל נתן להם רשות לזבוח בארץ"

בגלל שיש הבדלה ("פדת") בין העבריים לבין המצריים, הם יכולים עכשיו לזבוח בתוך הארץ ולא יינזקו מהמצריים, ולא צריך ללכת למדבר.

משה רבנו מסביר לפרעה שההנחה של פרעה (על הפדות) לא נכונה. "לא נכון לעשות כן"- "לא נוכל לעשות כן" (רס"ג) כי אין לבני ישראל הגנה כללית מסכנה. אלא במכת ערוב ה' עשה פדות בינם לבין המצריים כדי להראות שאין כמוהו בקרב הארץ. כי במכת עוב אמלא הנס של "פדת" גם בני ישראל היו ניזוקים, ולפי:
וארא רבה (י"א, ב'): "מלמד שהיו ישראל ראויין ללקות בזו המכה ונתן הקב"ה פדיונם המצרים"
למרות "שהיו ישראל ראויין ללקות בזו המכה",
("ראויין ללקות בזו" עולה 858
"עמך למחר יהיה האת" עולה 844 ועוד 14 אותיות עולה 858

"למחר יהיה האת" באתב"ש: כיסג מצמץ צתא עולה 844 ועוד 11 אותיות ועוד 3 מילים עולה 858)

מחר באות מכת ערב יראו עמך שיש "פדת" בין ישראל למצרים, ובמקומם המצרים ילקו:

1) "**עמך למחר יהיה**"
באתב"ש:
זיל כיסג מצמץ
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ז'+ל', כ'+ג', מ'+צ'** עולה **190**
פדיונם עולה **190**

2) "**בין עמי לבין עמך למחר יהיה**"
באתב"ש:
שמט זים כשמט זיל כיסג מצמץ
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ש'+ט', ז'+ם', כ'+ט', ז'+ל', כ'+ג', מ'+צ' עולה **575**
"**פדיונם המצרים**" עולה **575**

ואם בני ישראל יעשו מעשה הכרוך בסכנת נפשות (ושלא נצטוו לעשות), השטן המקטרג בשעת הסכנה, יכול לגרום להם להיפגע. אז לא נשאר לך אלא לשלוח אותנו לזבוח במדבר. ולסבר אזנו של פרעה "כדי להטעותן" (וארא רבה י"א, ג'), רמז לו שלא נתרחק יותר מדי, אלא רק נלך דרך שלושת ימים במדבר.

ותחת לחץ מכת ערב, שעדיין בעיצומו, מיד פרעה אומר:
פרק ח' פסוק י"ד:
"ויאמר פרעה אנכי אשלח אתכם וזבחתם לה' א-לקכם במדבר"
הוא מסכים לשלוח אותם למדבר ורק שהמכה תפסק.

ומעניין:
בסופו של דבר בני ישראל כן עשו זבח בתוך ארץ מצרים, 'קרבן הפסח', והם לא נפגעו מהמצריים. כי הכנת קרבן הפסח בעשירי לחודש, והקרבתו בארבעה עשר לחודש בין הערבים, הייתה בציווי של הקב"ה, ולפי:
פרק י"ב פסוק ג':
"דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבת שה לבית"

פרק ו' פסוק י"ב:
"והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל בין הערבים"
וידוע:
<u>קהלת פרק ח' פסוק ה'</u>: "שומר מצוה לא ידע דבר רע"

* * * * * * * * *

"הרחק לא תרחיקו"

אחרי מכת ערב פרעה אמר למשה רבנו:
פרק ח' פסוק כ"ד:
"ויאמר פרעה אנכי אשלח אתכם וזבחתם לה' אלקיכם במדבר רק הרחק לא תרחיקו ללכת העתירו בעדי"

1) **"רק הרחק"** עולה **613**
רצה למנוע מהם לקבל תרי"ג המצוות.

2) **"רק הרחק לא"** עולה **644**
לחרות עולה **644**
רצה למנוע מהם לצאת לחרות.

3) משה רבנו אמר לפרעה:
פרק ח' פסוק כ"ה:
"רק אל יסף פרעה התל לבלתי שלח את העם..."
"התל", קרי, לשקר. ושהוא יעשה מה שהוא אמר שהוא יעשה וישלח את בני ישראל.
איך ידע משה רבנו שכבר עכשיו פרעה משקר ולא מתכוון למה שהוא אומר?
כי פרעה אמר:
"**הרחק לא תרחיקו**", ראש תיבות, אותיות: **ה', ל', ת'**, אותיות המילה '**התל**'.
"**תרחיקו ללכת העתירו**", ראש תיבות, אותיות: **ת', ל', ה'**, אותיות המילה '**התל**'.

ונראה להגיד:
הרעיון מבוסס על דברי הרב קהלת יצחק, ששאל (וענה), למה לא כתוב כאן המילה 'לשקר':
המילה "התל" כאן זה לא לשקר לגמרי, אלא להתפתל סביו האמת ולהתכוון לא לעשות את הכל לפי שנאמר. להתחמק ולהגיד דברים באופן שהם לא ברורים, שניתן להבין אותם בשני אופנים.
פרעה אמר: "אשלח אתכם", והיינו מבינים, אחרי שמשה רבניו ביקש לשלוח את בני ישראל, שלזה התכוון פרעה כאשר אמר "אשלח אתכם". אלא פרעה התכוון רק למשה ואהרן ולא לכל העם. ולפי זה משה רבנו אמר לא "אל יסף פרעה התל לבלתי שלח את העם".

4) "**פרעה אנכי אשלח אתכם וזבחתם לה' אלקיכם**",
ראש תיבות, אותיות: **פ', א', א,' א,' ו', ל', א'**, עולה **120**.
משה רבנו ביקש, (שמות ג', י"ח) "נלכה דרך שלושת ימים במדבר".
הליכה בנונית של אדם במשך יום זה 40 מיל, ובשלשה ימים **120** מיל.
פרעה רמז אל תלכו יותר מ120 מיל.

* * * * * * * * *

"העתירו"

בארבעה מכות שסימנם 'אצבע', מכת 'ארבה', מכת 'צפרדע', מכת 'ברד', ומכת 'ערב', פרעה ניהל שיחה עם משה רבנו להסרת המכה.

ונראה לי להגיד:
מסדר הדברים שפרעה אומר למשה רבנו ניתן ללמוד על כוונתו.

כאשר פרעה פותח ואומר למשה רבנו "העתירו" (קרי תתפלל להסיר המכה) ואחר כך אומר לו 'אשלח', הוא לא מתכוון לשלוח אותם אלה רק להסיר המכה.
ובסדר הזה פרעה אמר למשה רבנו במכה השנייה, מכת צפרדעים, ובמכה השביעית, מכת ברד. כי מיד אחרי שהוסרו הצפרדעים, פרעה התנהג ככל רשע, אחרי שמפסיקים להכות אותו, הוא חזר לסורו, ולפי לשון המדרש:
וארא רבה ז':
"כְּדֵּ֣הֵן הֶרְשָׁעִים, כָּל זְמַן שֶׁהֵן בְּצָרָה הֵם מַכְנִיעִים עַצְמָן, מִשֶּׁהַצָּרָה עוֹבֶרֶת חוֹזְרִין לְקִלְקוּלָן"

פרעה ראה שיש הרווחה וחזר לחטוא. הוא עצמו החזיק את לבו.

ובמכת השביעית, מכת ברד, משה רבנו אמר לפרעה:
פרק ט' פסוק ל':
"ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' א-ל-ה-י-ם"
קרי, אתם מפחדים מהמכה ולא מה' (כמו הכלב, שכאשר מכים אותו במקל הוא תוקף המקל שבו מכים בו, ולא את האיש המחזיק במקל). ואתם לא מתכוונים לשלוח את בני ישראל.
ומיד אחרי שהפסיקו הקולות והברד, פרעה חזר לסורו. פרעה ראה שיש הרווחה וחזר לחטוא. כמו שכתוב (שמות ט', ל"ד) "ויכבד לבו הוא ועבדיו"
וגם כתוב (שמות ט', ל"ה) "ויחזק לב פרעה ולא שלח את בני ישראל כאשר דבר ה' ביד משה"
בגלל שהוא בעצמו החזיק את לבו במשך שש מכות (וגם אם הוא היה על סף כניעה עכשיו), מהמכה השישית והלאה ה' החזיק את לבו:
שמות פרק י"א פסוק ט':
"למען רבות מופתי בארץ מצרים"

אבל כאשר פרעה פותח ואומר למשה רבנו 'אשלח' ואחר כך אומר "העתירו" הוא בפחד גדול מהמכה. ואולי באמת התכוון לשלוח אותם (או את חלקם).
ובסדר הזה אמר פרעה למשה רבנו במכה הרביעית, מכת ערב, ובמכה השמינית, מכת ארבה. במכת ערב, פרעה התנהג ככל רשע, אחרי שהפסיק להכות אותו, הוא חזר לסורו. והוא בעצמו החזיק את לבו. אבל במכת השמינית, מכת ארבה, ה' החזיק את לבו.

ועוד:
בשתים מהמכות 'אצבע', במכה צפרדע, ובמכה ערב, כתוב "**ויעש ה' כדבר משה**"
אבל בשתים האחרים, מכה ברד, ומכת ארבה, לא כתוב "ויעש ה' כדבר משה".

ונראה לי להגיד:
"**כדבר משה**"– כולל גם דבר משה רבנו אל פרעה וגם דבר משה רבנו בתפלתו אל ה'. בכל ארבעה המכות האלו, מכת צפרדע, מכת ערב, מכת ברד ומכת ארבה, פרעה ביקש ממשה רבנו בלשון "העתירו", קרי תתפלל להסיר המכה. (העתירו זה לשון להפוך את הגזירה).

דבר משה רבנו לפרעה במכת צפרדעים:
פרק ח' פסוק ז':
"וסרו הצפרדעים ממך ומבתיך ומעבדיך ומעמך רק ביאר תשארנה"
ודבר משה רבנו לפרעה במכת ערב:
פרק ח' פסוק כ"ה:
"ויאמר משה הנה אנכי יוצא מעמך והעתרתי אל ה' וסר הערב מפרעה מעבדיו ומעמו מחר..."
ובדיוק זה מה שקרה, קרי **"כדבר משה"**.

במכת ברד היה מטר, קולות, וברד, ופרעה ביקש:
פרק ט' פסוק כ"ח:
"העתירו אל ה' ורב מהית קלת א-ל-ה-י-ם וברד"
פרעה לא ביקש להפסיק המטר, רק הקולות והברד. ונראה שבשביל פרעה המטר הייתה ברכה. כי במצרים לא יורד הרבה מטר, והם בעיקר משתמשים במים שביאור. אז מטר בשביל מצרים זה גם ברכה.
ודבר משה רבנו לפרעה:
פרק ט' פסוק כ"ט:
"אפרש את כפי אל ה' הקלות יחדלון והברד לא יהיה עוד"
ומה קרה?
פרק ט' פסוק ל"ג:
"ויחדלו הקלות והברד ומטר לא נתך ארצה"
הקולות והברד הפסיקו. אבל גם המטר הפסיק (מה שלא ביקש פרעה. וכנראה למנוע ממצרים לצאת זוכים במים רבים). התוצאה לא רק כדבר משה רבנו אלה יותר, כי הפסיק הכול, הקולות הברד והמטר. ונראה להגיד שבגלל זה לא כתוב במכת ברד "כדבר משה".

במכת ארבה פרעה ביקש:
<u>פרק י' פסוק י"ז:</u>
"והעתירו לה' א-ל-ה-י-כ-ם ויסר מעלי רק המות הזה".
פרעה ביקש להפסיק מכת הארבה כי הארבה אוכל את הכול, ויהיה רעב במצרים וכולם ימותו, וזה "המות הזה". כנראה פרעה ביקש רק להסיר "המות" וכנראה התכוון שהארבה ימותו, זאת אומרת רק החלק של "המות" ביקש להסיר. ואז מצרים יוכלו לאסוף אותם ולאכול אותם. אבל כמו שנשאה רוח קדים (ממזרח למערב) והביא את הארבה, כך באה רוח ים (מערב למזרח) ונשאה את הארבה מחוץ לתחום מצרים.

<u>פרק י' פרק י"ט:</u>
"לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים"
במכת ארבה לא כתוב שהיה דבר משה רבנו אל פרעה על מה שיקרה. ונראה שבגלל זה לא כתוב "כדבר משה".
וגם לא כתוב דבר משה רבנו אל ה'. לא כתוב מה התפלל משה רבנו (רק "ויעתר אל ה'").
אבל אם ביקש כמו שפרעה ביקש ממנו "להסיר המות הזה" התוצאה, לא רק המות הוסר אלא יותר, גם כל הארבה הוסרו ממצרים (שלא יצאו זוכים מהמכה), וזה כנראה יותר ממה שביקש משה רבנו, אז לא כתוב "כדבר משה".

* * * * * * * * *

מכת 'דבר'

במכת 'דבר' כתוב:
פרק ט' פסוק ג':
"**...במקנך אשר בשדה בסוסים בחמרים בגמלים בבקר ובצאן דבר כבד מאד**"
פרק ט' פסוק ו':
"**...וימת כל מקנה ממצרים וממקנה בני ישראל לא מת אחד**"

ונשאלת השאלה, אם מתו "**כל**" מקנה מצרים במכת דבר מהיכן היה להם מקנה במכת ברד?

<u>אבן עזרא:</u>
"רובו, כי הנה כתיב שלח העז את מקנך וככה תמצא בברד ואת כל עשב השדה. והעד מכת הארבה ואכל את יתר הפליטה"

לפי פירוש האבן עזרא המילה "**כל**" לאו דווקא, אלא פירושו 'רוב'.

לפי הרמב"ן המילה "**כל**" כולל מקנה מצרים הנמצאים 'בכל' מקום במצרים. ובהתאם לזה הוא מפרש שהמילה "**שדה**" לאו דווקא, כי מתו גם מקנה בבית.
אבל הוא לא מתיחס כאן למכת ברד.

ונראה לי תמוה שלא פירשו לפי הפשט ממש. קרי המכה היתה:
(פסוק ג') "**במקנך אשר בשדה**" - רק אלו 'בשדה'.
(פסוק ו') "**וימת כל מקנה ממצרים**" – 'כל' מקנה בשדה מתו.

ואז המקנה בבית (ואולי גם אלו הנמצאים במקום גדור ושמור) לא מתו, ונשארו להם מקנה במכת ברד.

ואחרי זה מצאתי פירוש זה באור החיים:
"אשר בשדה, פ' דווקא וכלם מתו דכתיב וימת כל מקנה מצרים פ' שהיו בשדה כרשום בדברי ה' "

* * * * * * * * *

מכת שחין

פרק ט' פסוק ט':
"**והיה לאבק על כל ארץ מצרים והיה על האדם ועל הבהמה לשחין פרח אבעבעת**"
ראב"ע (על המילים ט', ח', "פיח הכבשן"): "העולה למעלה, והוא האיד שיתחבר, והוא שחור"
ראב"ע: "זה מעשה נס, שזה הפיח, שהוא מעט, נעשה אבק על כל ארץ מצרים"

"**הבהמה לשחין פרח אבעבעת**"
ראש תיבות, אותיות: **ה', ל', פ', א'**, (בכיוון הפוך) אותיות המילה '**אפלה**'.

חז"ל אמרו שבמכות (באח"ב) ברד, ארבה , חשך, מכת בכורות (שהיה בלילה), היה חשוך במצרים.
ואולי זה הרמז כאן שגם בתחילת מכת שחין היה קצת חשוך.
'אפלה' לשון חשוך (כמו במכת חשך שכתוב "וחשך אפלה"). הפיח שנזרק לשמים הפך לאבק שחור שהתפשט על השמים מעל לכל ארץ מצרים ואולי גם כיסה את השמים לזמן מה והיה אפלה לפני שירד על האדם ועל הבהמה "לשחין פרח אבעבועות באדם ובבהמה".

או אולי הרמז כאן (אפלה) שמכת שחין, אבעבועות, חום בעור הגוף (ומלווה לפי חז"ל עם צרעת), היה דומה קצת לדין הרשעים בגהינם (אופל וצלמות). שדנים אותם באש ובחום ובחושך.

וגם יש רמז באותיות אלה למילה '**פלאה**', שבמכת שחין הייתה בו:
נס ("לשחין פרח" ראש תיבות, אותיות: 'לפי עולה 110 ,'נס' עולה 110)
ופלא ("לשחין פרח אבעבעת" ראש תיבות, אותיות: ל', פ', א', אותיות המילה 'פלא').

מכת שחין היא המכה היחידה שהשתתפו בו משה רבנו, אהרן הכהן, וה'.
לפי המדרש (וארא רבה י"א, ה', ו') ידיו של משה רבנו החזיקו מלא חופניו שלו ושל אהרן פיח הכבשן (מועט מחזיק את מרובה). וכאשר משה רבנו זרק את פיח הכבשן לשמים הגיע עד לכסא הכבוד והפך לאבק על 'כל' ארץ מצרים. וכאשר נפל על אדם והבהמה גרם "לשחין פרח אבעבועות באדם ובבהמה"

* * * * * * * * *

"את כל מגפתי אל לבך"

פרק ט' פסוק י"ד:
"כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי אל לבך ובעבדיך ובעמך בעבור תדע כי אין כמני בכל הארץ"

"**כל מגפתי אל לבך**" ראש תיבות, אותיות: **כ', מ', א', ל'**, עולה **91** למנין המילה '**מאן**'.

<u>יונתן בן עוזיאל (שמות י', ג', על המילים, "עד מתי מאנת לענות")</u>:
"עד אימת מסרב אנת (מן) למתכנעא"
'מאן' פירושו 'סרב'.

אולי רמז לפרעה:
הפעם, למרות שאשלח את כל מגפתי אל לבך ואתה תרצה להיכנע מהפחד, לא תוכל.
כי אני אכביד את לבך גם הפעם ואתה תתגבר על הפחד ובעל כורחך תסרב להיכנע.
ואולי עוד רמז לקושי שגרמה מכת ברד לפרעה. במכה היו:
מטר, אש, ברד, קולות, ראש תיבות, אותיות: **מ', א', ב', ק'**, המילה '**מאבק**'.
שמכת ברד גרמה מין 'מאבק' בתוך לבו של פרעה.
מצד אחד, לבו מפחד ורוצה להיכנע,
ומצד שני, הכביד את לבו שלא יוכל לעשות את זה (וראה רש"י שמות ז', ג').

ולפי:
<u>וארא רבה (י"א, א')</u>: "לאחר שהקב"ה מצפה לרשעים שיעשו תשובה ואינם עושין אפילו הם רוצים באחרונה הוא נוטל את לבם שלא יעשו תשובה"
<u>וארא רבה (י"א, ו')</u>: "כיון שראה הקב"ה שלא חזר בו מה' מכות ראשונות מכאן ואילך אמר הקב"ה אפילו אם ירצה לשוב אני מחזק לבו כדי שאפרע כל הדין ממנו"

1) "**אני שלח את כל מגפתי אל לבך ובעבדיך ובעמך בעבור**"
עולה 1988 ועוד 10 מילים עולה **1998**
"**נוטל את לבם שלא יעשו תשובה**" עולה **1998**

2) "**את כל מגפתי אל לבך**"
עולה 1067 ועוד 14 אותיות עולה **1081**
שלל ממנו חופש פעולה עולה **1081**

3) "**כל מגפתי אל לבך**"
באתב"ש:
לך ירואם תך כשל עולה 1077 ועוד 4 מילים עולה **1081**
שלל ממנו חופש פעולה עולה **1081**

4) "**את כל מגפתי אל**"
עולה 1015 ועוד 11 אותיות ועוד 4 מילים עולה **1030**
שלל מהם חופש פעולה עולה **1030**

5) "**מגפתי אל לבך**"
באתב"ש:
ירואם תך כשל עולה 1027 ועוד 3 מילים עולה **1030**
שלל מהם חופש פעולה עולה **1030**

6) "**כל מגפתי**" עולה 583 ועוד 2 מילים עולה **585**
חופש פעולה עולה **585**

7) "**מגפתי אל לבך**" עולה 616 ועוד 3 מילים עולה **619**
חופש בחירה עולה **619**

ששלל ממנו ומהם 'חופש פעולה', 'חופש בחירה', שלא יעשו תשובה.
(או, שהשאיר אותו עם 'חופש פעולה' ורק חיזק את לבו כדי שפחד המכות לא יכניע אותו, ויוכל לחזור "באיזה תשובה אמיתית", ראה ספורנו למטה, שמות ז', ג', שמות י', א').

ועוד:
"**מגפתי אל לבך**" עולה **616** למנין המילה '**התורה**'.
ובגלל שאתה לא רוצה לשלוח את עמי, ומונע מהם לקבל את '**התורה**', סיום מגפתי, מכת בכורות, ישנה את דעתך, ואתה תיכנע ותשלח אותם (לקבל התורה), ורמז:

"**את כל מגפתי אל לבך ובעבדיך ובעמך**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
א'+ת', כ'+ל', מ'+י', א'+ל', ל'+ך', ו'+ך', ו'+ך' עולה **634**
בכורות עולה **634**

ועוד:
<u>רש"י (על המילים "את כל מגפתי")</u>: "למדנו מכן שמכת בכורות שקולה כנגד כל המכות"
ונשאלת השאלה: מה הקשר כאן למכת בכורות?
ונראה לי להגיד שהרמז במילים "את כל מגפתי אל לבך". שיעד המגפה זה הלב.
והמילה "את" בא לרבות, ואולי מכה נוספת בעתיד, וזה מכת בכורות, שישפיע על, ויכניע את, הלב.
כי כתוב במכת בכורות:
<u>שמות פרק י"ב פסוק כ"ג</u>: "ועבר ה' לנגף את מצרים"
במכת בכורות יש שימוש במילה "לנגף".
וכמו שכאן כתוב "אני שלח את כל מגפתי אל לבך"
הבעיה עם פרעה זה לבו - מקור הרשע שלו.

ואסביר:
הלב זה מקום הרגש והתאוות. וכתוב:
<u>בראשית פרק ו' פסוק ה'</u>:
"וכל יצר מחשבת לבו רק רע כל היום"
ונראה להגיד שלמרות שלא נראה לנו שיש מחשבות בלב אלא במוח, בכל מקרה יצר הרע שבלב משפיע על מחשבות המוח ועל ההחלטות.
הלב יכול לגרום לבן אדם להתנהג באופן אינסטינקטיבי (בלי לחשוב) , או להשפיע עליו

באופן קוגניטיבי (להשפיע על מחשבות והחלטות המוח).

השפעה אינסטינקטיבית – רגש של הלב יכול לגרום להתנהגותו ובלי שהאדם יחשוב על כך. לדוגמה, אם נחש צפע בא לתקוף אדם הלב שלו נבהל באופן אוטומטי, והאדם באופן אינסטינקטיבי בורח, בלי לחשוב על זה.

השפעה קוגניטיבית – כאשר האדם צריך להחליט איך להתנהג במקרה מסוים, מחשבות השכל שבמוח מושפעים מרגשי הלב. ולפי זה הלב משתתף בהחלטה שאליו יגיע האדם.

ונראה להגיד:

בחמש המכות הראשונות, למרות שצד האינסטינקטיבי של רגש לבו של פרעה, 'הפחד', רצה להביא אותו להיכנע, צד הקוגניטיבי (היצר הרע) הצליח להשפיע על מחשבותיו. 'מחשבות לבו' אמרו לו שהמכות הם מן כישוף מתוחכם (או שהם יעברו מהר ולא יפגעו בו). ואז פרעה נכנע למחשבות לבו והוא בעצמו הכביד את לבו (הכביד את הצד האינסטינקטיבי של לבו כדי שיעמוד במכות).

ממכה הששית ועד מכה התשעית כתוב שה' הכביד את לב פרעה. ככול שהמכות התקדמו, הם הפכו ליותר ויותר מסוכנות עבורו ועבור שלטונו. היה סיכון שהוא לא יוכל להשתלט על רגשותיו, ושהרגש האינסטינקטיבי של לבו (הפחד) ישתלט על התנהגותו והוא ייכנע מפחד המכות. ה' הכביד את לבו כדי יוכל לעמוד בפחד זה.

ולפי:

<u>ספורנו (שמות ט', ל"ה)</u>:

" 'ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מלך מצרים להלוך', שלא יניחם (להלוך) ברצונו. ' ולא ביד חזקה' (ג', י"ט) וארצה שלא יעשה זה מיראת ידי החזקה. שלא יוכל לסבלה, וכן עשה בזה המקום. כי אחר שהוסיף לחטוא במזיד, והכביד הוא בעצמו את לבו נגד טבעו, אבל היה מסופק אם יוכל לסבול, התחזק לבו באותו האופן אשר דבר ה' ביד משה. ושם בלבו שלא יוסיף עוד להכותו"

מצד אחד, ה' הכביד את לבו כדי להמשיך להכות בפרעה ובמצרים להראות גדלו וכוחו. ומצד שני, כדי לתת לפרעה האפשרות לחזור בתשובה אמתית (כי ה' לא מונע גם מהרשעים לעשות תשובה). וככול שהמכות הפחידו אותו יותר ה' הכביד את לבו, חיזק את לבו, לאזן המצב, כדי שעדיין יהיה לו האפשרות להחליט ולחזור בתשובה מטעם שכלו.

ולפי:

<u>ספורנו (שמות ז', ג', על המילים "ואני אקשה את לב פרעה")</u>: "שיתאמץ לסבול המכות ולא ישלח מיראת המכות את ישראל, 'למען שיתי אותותי אלא בקרבו', שמהם יכירו גדלי וטובי וישובו באיזו תשובה אמתית המצרים"

<u>ספורנו שמות פרק י', פסוק א' (על המילים "הכבדתי את לבו")</u>:

"להרבות האותות בקרב מצרים כדי שישוב איזה מהם בתשובה"

ולמרות שככול שהמכות התקדמו (ממכת ברד והלאה) פרעה נכנע יותר ויותר (במכת ברד אמר שמות ט', כ"ז - "חטאתי הפעם ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים" , שמות ט', כ"ח "ואשלחה אתכם". ובמכת ארבה אמר שמות י', י"א – "לכו נא הגברים ועבדו את ה'", שמות י', ט"ז - "חטאתי לה' אלוקיכם ולכם". ובמכת חשך אמר שמות י', כ"ד- "רק צאנכם ובקרכם יצג גם טפכם ילך עמכם"),

פרעה עדיין נתן ליצר הרע של לבו (להשפעת הקוגניטיבית של לבו, ההשפעה על מחשבותיו) לנצח אותו ולשלוט על מחשבותיו ועל החלטותיו.

(אולי היצר הרע גרם לו לחשוב שאין סכנה לו אישית, או לשלטון שלו. כי במכת ברד מי ששמע לה' והכניס את מקנהו ועבדיו בפנים לא נפגע. ומכת הארבה הפחידה יותר את העם במצרים מפחד הרעב שיכול לבוא אחרי זה. וגם במכת חושך פרעה ועמו שרדו)

פרעה לא שלח את בני ישראל כפי שדרש משה רבנו, הוא עדיין סירב לשלוח אותם ומחזיק בבהמתם ובמקניהם.

אנו רואים מזה שבכל המכות, או שפרעה הכביד את לבו בעצמו, או שה' הכביד את לבו. אבל פרעה גם הוסיף רשע מעצמו ולא רצה להיכנע. וכמו שכתוב בסוף מכת ברד, נוסף על הכבדת הלב, "ויסף לחטא" (שמות ט', ל"ד - "וירא פרעה כי חדל המטר והברד והקלת ויסף לחטא").

במכת בכורות זה נגמר. לא עוד הכבדת הלב (כאשר בני ישראל עדיין בתוך מצרים), לא מצד ה' ולא מצד פרעה. כי "מחשבות לבו" ייכנעו, ופרעה ייכנע וישלח את בני ישראל מארצו.
כי במכת בכורות אין עוד יכולת למחשבות לבו להשפיע באופן קוגניטיבי על החלטתו. אין עוד מה לטעון. הלא המצב עכשיו הגיע להכרעה, הם מתים.

וכמו שכתוב:
<u>שמות פרק י"ב פסוק כ"ט:</u>
"וה' הכה כל בכור בארץ מצרים מבכר פרעה היושב על כסאו עד בכור השבי אשר בבית הבור וכל בכור בהמה"
<u>שמות פרק י"ב פסוק ל':</u>
"ותהי צעקה גדלה במצרים כי אין בית אשר אין שם מת"
<u>שמות פרק י"ב פסוק ל"ג:</u>
"ותחזק מצרים על העם למהר לשלחם מן הארץ כי אמרו כלנו מתים"

כבר בארבע המכות האחרונות (ברד, ארבה, חשך, בכורות) פרעה הרגיש שמשהו משתנה (שהמוות באוויר ומתקרב). כי במכת ברד מתו אנשים שלא שמו לב לדבר ה'. ובמכת ארבה פרעה בקש (שמות י', י"ז) "ויסר מעלי רק את המות הזה" (כי לא נשאר צמחיה והם ימותו מרעב). ובמכת חושך פרעה ממש הרגיש את המות באוויר. ולפי:
<u>שמות רבה (י"ד, ב')</u>: "מהיכן היה החשך ההוא? רבי יהודה ורבי נחמיה. ר' יהודה אומר מחשך של מעלה...ר' נחמיה אמר מחשך של גיהנם"
לפי רבי נחמיה החושך בא מגיהנם, וכמו שכתוב:
<u>שמות פרק י' פסוק כ"ב:</u>
"ויהי חשך אפלה בכל ארץ מצרים"

ולסבר את האוזן, נגיד על הכתוב במכת ברד: "אני שלח את כל מגפתי אל לבך" "**מגפתי**", אותיות: **מ', ג', פ', ת', י':**
מ' – ממחשבות
ג' – גיהנם
פ'– פתוח
ת'– תחתיו
י'– יתחרט, ייכנע

במכת חושך בכלל, ובמכת בכורות (שבא בחושך של חצות הלילה) בפרט, הרגישו גיהנם, חושך, אופל, וצלמות. וכאשר האדם מרגיש שהוא הולך לעולמו, יש סיכוי יותר טוב שיחזור בתשובה. וכמו שאמרו חז"ל, אם תוקף אותך היצר תחשוב על יום המוות. כי במכת בכורות פרעה הרגיש גיהנם פתוח תחתיו (הלא אמרו: "כולנו מתים").

ולפי זה, אם מודדים המכה בהתאם לפעולתה על מקור הרשע, על הלב, מכת בכורות הייתה שקולה כנגד כל במכות (ראה כלי יקר). כי מטרת כל המכות להכניע את לב פרעה ועבדיו, ולמרות שעד מכת בכורות לבו באופן אינסטינקטיבי כבר נכנע מהפחד, רק במכת בכורות, לא הייתה עוד פתחון פה למחשבות לבו להשפיע עליו באופן קוגניטיבי. אחרי מכת בכורות כל השפעות לבו (אינסטינקטיבי וגם קוגניטיבי) נכנעו, ופרעה שלח את בני ישראל.

ורמזים לדברי רש"י:

1) "**שלח את כל מגפתי אל לבך ובעבדיך ובעמך בעבור תדע כי אין כמני בכל**"
עולה **2674**
"**למדנו מכן שמכת בכורות שקולה כנגד כל המכות**" עולה **2673**

2) "**בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי אל**"
באתב"ש:
שוזי צעתא תטם בכס תא לך ירואם תך עולה **2543**
"**מכן שמכת בכורות שקולה כנגד כל המכות**" עולה **2543**

3) "**בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי אל לבך ובעבדיך ובעמך בעבור תדע כי אין**"
באתב"ש:
שוזי צעתא תטם בכס תא לך ירואם תך כשל פשזשקמל פשזיל שזשפג אקז לם תמט
ראש תיבות, אותיות:
ש', צ', ת', ב', ת', ל', י', ת', כ', פ', פ', ש', א', ל', ת', עולה **2543**
"**מכן שמכת בכורות שקולה כנגד כל המכות**" עולה **2543**

4) "**הזאת אני שלח את כל מגפתי**"
באתב"ש:
צעתא תטם בכס תא לך ירואם
ראש וסוף תיבות, אותיות:
צ'+א', ת'+ם', ב'+ס', ת'+א', ל'+ד', י'+ם', עולה **1094**
מכת בכורות עולה **1094**

5) **"שלח את כל מגפתי אל לבך ובעבדיך ובעמך בעבור תדע כי אין כמני בכל"**
באתב"ש:
בכס תא לך ירואם תך כשל פשזשקמל פשזיל שזשפג אקז לם תמט ליטם שלך
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ב'+ס', ת'+א', ל'+ך', י'+ם', ת'+ך', כ'+ל', פ'+ל', פ'+ל', ש'+ג', א'+ז',
ל'+ם', ת'+ט', ל'+ם', ש'+ך', עולה **2433**
שמכת בכורות שקולה כנגד כל המכות עולה **2433**

* * * * * * * * *

"ברד"

פרק ט' פסוק י"ח:
"הנני ממטיר כעת מחר ברד כבד מאד..."
רש"י: "כעת הזאת למחר, שרט לו שריטה בכותל למחר כשיגיע חמה לכאן ירד הברד"

"**כעת מחר ברד כבד מאד**" עולה **1015**
הוא שרט לו בכותל עולה **1015**

* * * * * * * * *

מכת ברד

פרק ט' פסוק כ':
" הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הניס את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים"

ילקוט שמעוני (רמז קפ"ו): " 'הירא את דבר ה' ', מכאן היה ר"ש בן יוחאי אומר 'הטוב שבנחשים רוצץ את מוחו'. כתיב, 'ויקח שש מאות רכב', מהיכן היו וא"ת משל מצרים, הלא כבר נאמר 'וימת כל מקנה מצרים', ואם תאמר משל פרעה היו והלא כבר נאמר 'הנה יד ה' הויה במקנך'. ואם תאמר משל ישראל היו והלא כבר נאמר 'וגם מקננו ילך עמנו', משל מי היו? מהירא את דבר ה', נמצינו למדין שמהן היה תקלה לישראל."

1. פרק י"ד פסוק ז':
" ויקח שש מאות רכב בחור..."

"**<u>פרעה הניס את עבדיו ואת מקנהו</u>**" עולה 1581 ועוד 23 אותיות ועוד 6 מילים עולה **1610**

"**<u>ויקח שש מאות רכב בחור</u>**" עולה **1609**

אולי רמז שהשש מאות רכב באו מהמקנה שהניסו עבדי פרעה אל הבתים במכת ברד. ולפי פירוש ר"ש בן יוחאי היה מזה תקלה לישראל.

2. <u>יונתן בן עוזיאל</u>: "איוב דהוה דחיל מפתגמא דה' מעבדו דפרעה כנש ית עבדוי ויית גיתוי לגו ביתא"

"**<u>הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הניס</u>**" עולה **1455**

<u>זה איוב, הוא הירא מדבר ה', והוא הניס עבדיו ומקנהו לביתם</u> עולה **1455**

* * * * * * * * *

מכת ברד

פרק ט' פסוק כ"א:
"**ואשר לא שם לבו אל דבר ה' ויעזב את עבדיו ואת מקנהו בשדה**"
יונתן בן עוזיאל: "ובלעם דלא שויה לביה לפתגמא דה' ושבק ית עבדוי וית גיתוי בחקלא"

"**ואשר לא שם לבו אל דבר ה' ויעזב את עבדיו ואת מקנהו**" עולה **2375**

א. **בלעם הרשע אשר לא שם לב לדבר ה', עזב עבדיו ומקנהו החוצה**
עולה **2375**
ב. **בלעם הרשע אשר לא שם לב לדברי ה', עזב עבדיו בשדה** עולה **2375**

* * * * * * * * *

"רק בארץ גשן"

פרק ט' פסוק כ"ו:
"רק בארץ גשן אשר שם בני ישראל לא היה ברד"

למה המילה "רק"?
(אם היה כתוב 'בארץ גשן אשר שם בני ישראל לא היה ברד' היינו מבינים אותו דבר)

<u>רמב"ן:</u>
"רק בארץ גשן אשר שם בני ישראל", בעבור שנטה ידו על השמים והוריד הברד, היה רא וי
שירד גם על ארץ גשן, שהאויר שלה ושל ארץ מצרים אחד הוא, ולכן פירש הכתוב, שניצ ל
אויר ארץ גשן בעבור ששם בני ישראל"

<u>אבן עזרא:</u>
"רק שהשם חמל עליהם ועל מקניהם ולא הזכיר משה לפרעה זה בעבור שראה ששלח פרעה והנה לא מת ממקנה ישראל עד אחד ולא שם לבו"

לפי טבע הדברים הברד היה צריך לרדת גם על ארץ גשן.
אבל בגלל שה' חמל על עמו לא ירד הברד בארץ גשן.

ואולי יש רמז לזה במילה "רק".
"**רק**" עולה **300** למנין שם **ה'** (י, ק, ו, ק) באתב"ש.

שהברד לא ירד בארץ גשן בגלל שה' רחם על עמו בני ישראל (השם י, ק, ו, ק מידת הרחמים).

* * * * * * * *

"ולא תספון לעמד"

פרעה מבקש שמכת הברד תיפסק ואז הוא ישלח את בני ישראל.
פרק ט' פסוק כ"ח:
"ואשלחה אתכם ולא תספון לעמד"
ומשה רבנו אומר לו שהוא יודע שפרעה ועבדיו לא השתנו:
פרק ט' פסוק ל':
"ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני ה' אלקים"
ואולי רמז מדבריו של פרעה עצמו, כי הוא אמר:
"**אתכם ולא תספון**", סוף תיבות, אותיות: **ם', א', ן'**, המילה '**מאן**'.
בתוך דבריו הוא מודה שהוא עדיין "**מאן**", ולא באמת מתכוון לשלוח את בני ישראל.

* * * * * * * * *

מכת ברד

פרק ט' פסוק כ"ג:
"ויט משה את מטהו על השמים וה' נתן קלת וברד ותהלך אש ארצה וימטר ה' ברד על ארץ מצרים"
כאן הסדר, קולות ואחר כך ברד.

פרק ט' פסוק כ"ח:
"העתירו אל ה' ורב מהית קלת אלקים וברד ואשלחה אתכם ולא תספון לעמד"
כאן הסדר גם, קולות ואחר כך ברד. פרעה נבהל מהקולות ומהברד (ולפי הסדר הזה). ובקש ממשה רבנו שיתפלל לה' (שיפנה למידת הרחמים) להפסיק את קולות אלקים (שבאו עליו במידת הדין).

פרק ט' פסוק ל"ג:
"ויצא משה מעם פרעה את העיר ויפרש כפיו אל ה' ויחדלו הקלות והברד ומטר לא נתך ארצה"
כאן הסדר גם קולות ואחר כך ברד. אחרי שמשה רבנו מתפלל הקולות והברד והמטר הפסיקו.

פרק ט' פסוק ל"ד:
"וירא פרעה כי חדל המטר והברד והקלת ויסף לחטא ויכבד לבו הוא ועבדיו"
כאן הסדר הפוך, מטר, ברד, קולות.

ונשאלת השאלה:
למה כאן, כאשר חדל המכה, הסדר הפוך?
הלא פרעה ביקש להפסיק הקולות והברד, ונראה שהוא מאוד פחד מהם. וכאשר המכה הפסיקה, היינו מצפים שהוא יראה שהפסיק הקולות והברד (ולא המטר ראשון), לפי הסדר שהפחיד אותו, ולא להפך.

ונראה לי להגיד:
הפרעה שבקש ממשה רבנו להתפלל להפסיק המכה - זה פרעה 'המפחד' והמתייר.
וארא רבה (י"ב, ז'):
"כך הן הרשעים כל זמן שהן בצרה הם מכניעים עצמן, משהצרה עוברת חוזרין לקלקולן"
הרשעים אחרי שמפסיקים להכות אותם הם חוזרים להתנהגותם הרעה.
ולמרות שאחרי מכה החמישית הקב"ה הכביד את לבו, ולפי שרמוז כאן "ויכבד לבו הוא ועבדיו". ונראה שהמילה "הוא" מתייחס גם לה'. שה' הכביד את לב פרעה ועבדיו.
וההכבדה הזאת חיזקה את לבם לעמוד במכה, למרות כל זה, פרעה גם עשה מעשה בעצמו.

וזה רמוז לנו בשינוי סדר המילים שמתארים את המכה (מטר לפני ברד לפני קולות, ולפי "וירא פרעה כי חדל המטר והברד והקלתי"), שאחרי שהמכה הפסיקה פרעה כבר לא פחד מהקולות ומהברד (סדר מרכיבי המכה לא עוד חשובים לו), הוא חזר להתנהגותו הקודמת. הפרעה שכתוב עליו "וירא פרעה כי חדל המטר והברד והקלתי", זה פרעה 'הרשע'. ונראה שבא המילים "ויסף לחטא" מיד אחרי המילים "המטר והברד והקלתי", כדי להסמיך המילה "קלתי" למילה "ויסף", לרמוז שאחרי שהפסיקו הקולות (שמהם הוא פחד) מיד "ויסף לחטא" – חזר להיות פרעה הרשע.

* * * * * * * * *

מכת ברד

פרק ט' פסוקים ל"א-ל"ב:
"והפשתה והשערה נכתה כי השערה אביב והפשתה גבעל.
והחטה וכסמת לא נכו כי אפילת הנה"

כאן מתואר המצב החקלאי של תוצאת מכת הברד.
הפשתה הייתה חשובה במצרים עבור תעשיית הבגדים (וגם קצת לאוכל).
השערה אוכל בני אדם ובהמה.
הפשתה והשערה, שכבר גדלו והיו חשופים לברד, נשברו.
אבל החטה והכסמת שעדיין לא צמחו, לא יצאו מתחת לאדמה (אבן עזרא) לא נכו.
או שהיו רכים מאוד ורק חלק קטן מהם יצא מחוץ לאדמה ולא נכו.
או שכבר צמחו קצת והיו בחוץ לאדמה אלא שנעשה להם פלא פלאים (וארא רבה) והם לא נשברו.
כלכלת מצרים נפגעה קשה מאיבוד יבול השעורה והפשתה.
אבל (מהשמים רחמו עליהם) עדיין נשאר להם לצפות ליבול החיטה והכוסמת.

ונראה להגיד במישור הרעיוני (שיש כאן עניין בנושא השלטון במצרים ומעשיה):
"השערה" – אותיות 'הרשעה'
"**אביב**"– מתחדש (באביב הכול צומח מחדש)
בגלל שמתחדש הרשעה אצל פרעה ועבדיו בכל רגע,
"הפשתה" – מהמובן 'פשתה' (כמו ויקרא י"ג לגבי נגע הצרעת) גדל, התפשט.
"**גבעל**" – גבע"ל, חיבור של שתי מילים,'גב' 'על'. 'גב' נושא 'עול', רמז לשעבוד.
(ראב"ע- "ויש אומרים שהיא הפוכה והטעם על גב, והם שתי מילות")
בגלל שמתחדש הרשעה אצל פרעה ועבדיו ומתפשט השעבוד על בני ישראל מעבר למגיע להם, בגלל התוספת הזה:
"**נכתה**" – נשברו
פרעה ועבדיו קבלו מכות ונשברה רוחם.

ולמרות שפרעה לא נכנע עדיין, אחרי מכת ברד נשברה רוחו ורוח עבדיו, והופסקה התפשטות הרשע אצלו ואצל עבדיו (והייתה עוד הקלה בשעבוד) ולפי הודעתו של פרעה עצמו:
<u>פרק ט פסוק כ"ז:</u>
"חטאתי הפעם ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים"

ולמרות שהוא הודה ברשעה:
"**החטה**" – החטא
"**והכסמת**" – 'הכס' זה 'המלוכה', אותיות 'הכס"ם' המלוכה שלהם.
'הכסמ"ת' – 'הכס מת', המלוכה שלהם שהוא דומה לטומאת מת.
"**לא נכו**" – לא נשברו, לא הופחתו
"**כי אפילת הנה**" – חשוכה, מושחת (פועל בסתר, לוחש על בן אדם בסתר להרגו)

למרות המכות שקיבל עד עכשיו, פרעה ממשיך להתנגד. הוא לא עונה לדרישה לשלוח את בני ישראל מארצו וממשיך לחטוא בלבו (מוסתר מהעין, באופל).
ומלכות מצרים (מלכות החושך) עוד קיימת,
"**לא נכו**"– עדיין לא נשברו ולא הוחסרו ולא הופחתו,
"**כי אפילת הנה**"– הם חשוכות, מושחתות וטמאות וצריכים לקבל עונשם (ויקבלו עונשם) אלא "לא נכו" עכשיו.
"**כי אפילת הנה**" עולה **611**, למנין המילה '**תורה**'.
בגלל ששלטון מצרים, פרעה ועבדיו פעלו באפלה, רצו להחשיך עיני ישראל בעבודה קשה. ובמעשיהם של השעבוד הם השאירו את העולם בחושך, ומנעו מבני ישראל לצאת ממצרים לקבל את התורה, שיאיר לעולם, מגיע להם עונשים (שיש בהם חושך) על המניעה שלהם ועל תוספת השעבוד. אלא כרגע "לא נכו" - העמיד אותם עוד זמן מה כדי להגדיל שם שמים ברבים.
"**לא נכו**" לא הוחסרו, "**כי**" בגלל, "**אפילת הנה**" רשעים הם, כדי שיעמדו לקבל עונשם.
כי אחרי מכת שחין ה' חיזק את לב פרעה שיכול לעמוד ביתר המכות, ולפי:
<u>פרק ט' פסוק ט"ז:</u>
"**ואולם בעבור זאת העמדתיך בעבור הראתך את כחי ולמען ספר שמי בכל הארץ**"

ואחרי מכת ברד, בא עליהם מכת ארבה.
'ברד' עולה 206, 'ארבה' עולה 208 (הפרש ביניהם 2). מכת ארבה חסלה להם עוד שני דברים, את יתר הפלטה הנשארת להם מהברד, חיסל להם שני דברים, החטה והכוסמת (ראה חדושי הרד"ל, וארא רבה י"ב, ו' אות י"ד). ועם מכת ארבה בא רק חושך, אפלה, ומות למצרים.

* * * * * * * * *

מטה אהרן

במופת שעשה אהרן לפני פרעה המטה של אהרן הפך לתנין (נחש). גם חרטומי מצרים עשו כן ומטותיהם הפכו לתנינים (שמוז ז', י"ב- וישליכו איש מטהו ויהיו לתנינם"). וכאשר מטותיהם חזרו מתנינים למטה בלע מטה אהרן את מטותם (שמוז ז', י"ב- "ויבלע מטה אהרן את מטתם").
התנינים שעשו חרטומי מצרים עשו "בלהטיהם":
יונתן בן עוזיאל- "בלחשי קוסמיהון"
דרך לחש וקסמים, אחיזת עיניים, לא תנים אמיתיים- לא זזו, ולפי:
ספורנו: "על תבנית ותמונת תנינים אבל לא בתנועתם"

התנין של אהרן היה תנין אמיתי.
(נשים לב, אצל אהרן כתוב "תנין" עם אות ן' בסוף. אצל החרטומים כתוב "תנינם" , עם אות מ' בסוף.. ואולי יש רמז כאן אות 'נ' לרמוז שהנחש 'נא'. אות 'מ' לרמוז שהנחש 'מת')

ואולי רמזים לזה:

1) **"מטהו"** עולה **60**
תנים עולה **500**
ההפרש בין המילה 'תנים' לבין המילה 'מטהו' זה **440** (500-60).
מת עולה **440**

2) **מטה** עולה **44**
תנים עולה **500**
ההפרש בין המילה 'תנים' לבין המילה 'מטה' זה **456** (500-44).
מתו עולה **456**

לרמוז:
כל איש זרק "**מטהו**" והפך לתנים **'מת'** (כי 'מטהו' ועוד 'מת' זה תנים).
מטותיהם הפכו לדברים הנראים כמו תנים אבל לא זזים, כמו תנינים שכבר **מתו** (לא חיים).

* * * * * * * * *

מכת ברד

פרק ט' פסוק ל"ג:
"...ויחדלו הקלות והברד ומטר לא נתך ארצה"
<u>מדרש רבה (י"ב, ז')</u>: " ...תלאן ברפיון, ואימתי ירדו? בימי יהושע על האמוריים שנ' (יהושע י') 'ויהי בנוסס מפני ישראל וה' השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים והשאר עתידין לירד בימי גוג ומגוג"

1. "**<u>לא נתך ארצה</u>**" "עולה 797 ועוד 3 מילים עולה **800**
   <u>תלאן באויר לגוג ומגוג</u> עולה **800**

2. "**<u>ויחדלו</u>**" עולה 64 ועוד 6 אותיות עולה **70**
   <u>גוג ומגוג</u> עולה **70**

* * * * * * * * *

עשר מכות

כתוב על בריאת העולם:
אבות פרק ה' משנה א':
"בעשרה מאמרות נברא העולם. ומה תלמוד לומר, והלא במאמר אחד יכול להבראות אלא להיפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות וליתן שכר טוב לצדיקים שמקימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות"

וגם:
אבות פרק ה' משנה ה':
"...עשר מכות הביא הקב"ה על המצרים במצרים ועשר על הים"

וגם:
בעשרה דברות ניתנה התורה.

ונשאלת השאלה:
למה דווקא עשר מכות ולא פחות, או יותר?

אמרו חז"ל שהמספר עשר מסמל שלמות (וחשיבות).

ונוסף על זה נראה להגיד שהמספר עשר מכות רומז גם על בריאת העולם שנברא בעשרה מאמרות וגם על נתינת התורה שניתנה בעשרה דברות.

ואסביר:
מטרת יציאת מצרים לקיים הנאמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים "ואחרי כן יצאו ברכש גדול", וגם להביא את בני ישראל להר סיני לקבל את התורה.
וכתוב בברית בין הבתרים:
בראשית פרק ט"ו פסוק י"ד
"**וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול**"
"**את הגוי אשר יעבדו**" סוף תיבות, אותיות: **ת', י', ר', ו'** עולה **616** למנין המילה **'התורה'**.
וגם:
"**את הגוי אשר יעבדו**" באתב"ש: **תא צרפם תבג מזשקף**
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ת'+א', צ'+ם', ת'+ג', מ'+ף'** עולה **1054**
"עשר מכות הביא" עולה **1054**
יש קשר ברמז כאן בין "את הגוי אשר יעבדו", קרי "דן אנכי" בעשר מכות, לבין התורה.
והרמז:
כתוצאה מכך שפרעה ועבדיו מונעים מבני ישראל לצאת ממצרים, הם מונעים מבני ישראל לקבל את התורה (אומות העולם לא ירצו לקבל את התורה, ורק בני ישראל יסכימו לקבלה, "נעשה ונשמע").
ואי קבלת התורה, יגרום לעולם להפוך בחזרה לתוהו ובהו:

מסכת ע"ז, ה', א': "רבי שמעון בן לקיש מאי דכתיב (בראשית א', ל"א) 'ויהי ערב ויהי בקר יום הששי' מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר אם מקבלין ישראל את התורה מוטב ואם לאו אחזיר אתכם לתוהו ובוהו"

"להיפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות":
"**וגם את הגוי אשר יעבדו דן**"
באתב"ש:
פרי תא צרפם תבג מזשקף קט
ראש תיבות, אותיות: **פ', ת', צ', ת', מ', ק'** עולה **1110**
"**להיפרע מן הרשעים**" עולה **1110**

הדין עם פרעה ועבדיו הוא על בסיס המספר **עשר**.
כי הם מונעים מבני ישראל לצאת ממצרים לקבל **עשרת הדברות**
(לפי הקבלה עשרת הדברות כוללות בתוכם כל התורה).
"**הגוי אשר יעבדו**" עולה **617**
הדברות עולה **617**
(הלא בני ישראל משועבדים למצרים ולא יוצאים לקבל הדברות, התורה)

כאשר המצרים מונעים מבני ישראל לקבל את התורה, העולם שנבראה **בעשרה** מאמרות יחזור לתוהו ובוהו. וכאשר דן אותם, דן אותם במספר של עשר (מכות) כדי לרמוז לזה:
"**את הגוי אשר יעבדו דן אנכי**" עולה 1153 ועוד 6 מילים עולה **1159**
"**אחזיר אתכם לתוהו ובוהו**" עולה **1159**

אחרי הדין עם המצרים על בסיס המספר עשר, בני ישראל "יצאו ברכש גדול":
מכות דצ"ך עד"ש באח"ב עולה **967**
"**ואחרי כן יצאו ברכש גדול**" עולה **967**

יוצאים לקבל רכוש גדול, לקבל התורה, עשרת הדברות:
"**ברכש גדול**" באתב"ש: **שגלב רקפך** עולה **735**
"**זאת התורה**" באתב"ש: **עתא צאפגץ** עולה **735**

וגם:
"**ברכש גדול**" באתב"ש: **שגלב רקפך** עולה **735**
עם התורה עולה 726 ועוד 7 אותיות ועוד 2 מילים עולה **735**

וגם:
"**ואחרי כן יצאו ברכש גדול**" עולה **967**
'**ליעקב דבר חוק ומשפט**' עולה **967**
(תפילת מוסף ימים נוראים, "מגיד ליעקב דבר חוק ומשפט")
לבני ישראל (שהם בני יעקב אבינו) התורה, 'דבר', דברות. 'חוק', חוקים. 'ומשפט', משפטים.

ועוד:
המספר '**עשר**' באתב"ש: **זבג** עולה **12**
לרמוז:

עשר המכות באו על מצרים בגלל סירובו של פרעה ועבדיו לשלוח את 12 שבטי בני ישראל ממצרים.

* * * * * * * * *

פרשת בא

"משה בא אל פרעה"

פרק י' פסוק א':
"ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרבו"

מטרת "**הכבדתי**" כדי שפרעה יעמוד תחת "**אתתי**", תחת **מכות דצ"ך עד"ש באח"ב**, ולפי:

1) "**הכבדתי**" עולה 441 ועוד המילה עולה **442**
"**אתתי**" באתב"ש: **תאאם** עולה **442**

2) "**את לבו**"
באתב"ש:
תא כשף
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ת'+א', כ'+ף'** עולה **501**
דצ"ך עד"ש באח"ב עולה **501**

3) '**לבו ואת לב**"
באתב"ש:
כשף פתא כש
ראש וסוף תיבות, אותיות: **כ'+ף', פ'+א', כ'+ש'** עולה **501**
דצ"ך עד"ש באח"ב עולה **501**

4) "**ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ו'+ר', י'+ל', מ'+ה', ב'+א', א'+ל', פ'+ה', כ'+י', א'+י', ה'+י' עולה **466**
מכות עולה **466**

5) "**את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרבו**"
ראש תיבות, אותיות:
א', ל', ו', ל', ע', ל', ש', א', א', ב' עולה **471**
המכות עולה **471**

6) "**לבו ואת לב עבדיו למען שתי**"
ראש תיבות, אותיות: **ל', ו', ל', ע', ל', ש'** עולה **466**
מכות עולה **466**

7) "**את לבו ואת לב עבדיו למען**"
באתב"ש:
תא כשף פתא כש זשקמף כיזט
סוף תיבות, אותיות: **א', ף', א', ש', ף', ט'** עולה **471**
המכות עולה **471**

בגלל "**הכבדתי את לבו**" צריך "**בא אל פרעה**", צריך לבא אליו ולהיכנס ממש ללבו כדי שידע, ולפי:
"**בא אל**" עולה 34 ועוד 4 אותיות עולה **38**
"**לבו**" עולה **38**

ובמישור הרעיוני:
נאמר למשה רבנו:
"**משה בא אל פרעה**" – כאשר "**משה**" בא אל "**פרעה**" כאילו ערך המילה "משה" מתחבר עם ערך המילה "פרעה":
משה עולה **345**
פרעה עולה **355**
כאשר "משה בא אל פרעה" כביכול יש לנו:
(משה + פרעה) 345+355 עולה **700**
"**שת**" עולה **700**
פירוש המילה 'שת' זה 'שם'. "**למען שתי אתתי**", למען אשים אתתי בקרבו.

ועוד:
"**בא אל פרעה**" –כאשר "**בא**" מתחבר עם "**פרעה**", כאילו ערך המילה "בא" מתחבר עם ערך המילה "פרעה":
פרעה באתב"ש: **וגזץ** עולה **106**
בא באתב"ש: **שת** עולה **700**
כאשר "בא אל פרעה" כביכול יש לנו":
(בא + פרעה) 106 +700 =806 ועוד 6 אותיות עולה **812**
"**אתתי**" עולה 811 ועוד המילה עולה **812**

מטרת "**משה בא אל פרעה**", "**למען שתי אתתי אלה בקרבו**".
"**שתי אתתי אלה**" –יש כאן **10** אותיות אולי רמז שצריך להגיע לפרעה ולמצרים **10** מכות.
(עוד 3 מכות בדרך), ולפי:
"**הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרבו**"
ראש תיבות, אותיות:
ה', א', ל', ו', ל', ע', ל', ש', א', א', ב' עולה **476**
י' מכות עולה **476**

ה' הכביד את לב פרעה, ומה יועיל אם משה רבנו יבוא אליו ויזהיר ויבשר לו על עוד מכות? התשובה, יועיל לבני ישראל לספר איך "התעללתי במצרים" (וגם לפרעה שידע כי אני ה'), ולפי:
פרק י' פסוק ב':
"**ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתי בם וידעתם כי אני ה'**"

1) "**בא אל פרעה**" עולה 389 ועוד 8 אותיות עולה **397**
למען ידעו כי אני ה' עולה **397**

2) "**אני הכבדתי את לבו**" עולה 941 ועוד 4 מילים עולה **945**
"**התעללתי**" עולה **945**
הכבדת לבו ולב עבדיו כדי להתעללות במצרים.

3) "**משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי**"
סוף תיבות, אותיות:
ה', א', ל', ה', י', י', י', ת', ו', ת', ב', ו', ן', י' עולה **945**
"**התעללתי**" עולה **945**

"הכבדתי את לבו" כדי שיעמוד במכות, כדי שלא יתקפל ויעמוד כאשר אני שם "אתתי אלה בקרבו", כאשר אני שם המכות על מצרים, וזה בעת "אשר התעללתי במצרים" ולפי:
"**אתתי אלה**" באתב"ש: **תאאם תכץ** עולה **952**
"**אשר התעללתי במצרים**" באתב"ש: **תבג צאזככאם שיהגמי** עולה **952**
"**התעללתי**" עולה 945 ועוד 7 אותיות עולה **952**
"אשר התעללתי במצרים" זה "אתתי אלה" (המכות) ששמתי בקרבם.

* * * * * * * *

"בא אל פרעה"

פרק י' פסוק א':
"ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרבו"
ספורנו: "חשב שאף על פי שלא יכנע ל-א-ל יתברך מיראת גדלו, מכל מקום ישמע בהיותו
בלתי יכול לסבול את רעת המכות..."

"**בא אל פרעה**"
"**בא אל**" עולה למנין המילה '**בלב**'.
פרעה לא ישמע אליך מדעתו כי הכבדתי את לבו, וצריך להכניס פחד מהמכות 'בלב' שלו.

ואולי רמז למטה:
כאשר תראה לו את 'המטה' שחקוק עליו סימני המכות (דצ"ך, עד"ש, באח"ב, מדרש רבה) יזכר במכות, כמאולף בדבר, כי השתמשת במטה לפניו במכות והוא יתחיל לפחד מהמכה הבאה:
"**ויאמר ה' אל משה בא**" ראש תיבות, אותיות: **ו', י', א', מ', ב'** עולה **59**
"**המטה**" עולה **59**

וגם:
"**ויאמר ה' אל משה בא**" סוף תיבות, אותיות: **ר', ה', ל', ה', א'** עולה **241**
'**המטה**' באתב"ש: **צינץ** עולה 240 ועוד המילה עולה **241**

ועוד כתוב בזוהר:
"היה מטה משה חקוק משני צדדיו שמו הקדש, אחד רחמים בדין, ואחד דין בדין"

"**ויאמר ה' אל משה בא**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ו'+ר', י'+ה', א'+ל', מ'+ה', ב'+א'** עולה **300**
למנין שם ה' באתב"ש (מידת הרחמים)

"**ה' אל משה בא אל פרעה כי**" סוף תיבות, אותיות: **ה', ל', ה', א', ל', ה', י'** עולה **86**
למנין המילה **א-ל-ה-י-ם** (מדת הדין).
המטה תכניס בו פחד המכות. כאשר יראה שם הקדש על המטה יזכור שה' מכה בו כדי שישלח את בניו.

ובסנה נאמר למשה רבינו:
פרק ד' פסוק י"ז:
"ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האתת"

ורמזים משם לכאן:
1) "**ה' אל משה בא אל פרעה**"
סוף תיבות, אותיות: **ה', ל', ה', א', ל', ה'** עולה **76**
"**המטה הזה**" עולה **76**

2) **"משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרבו"**
ראש תיבות, אותיות:
מ', ב', א', פ', כ', א', ה', א', ל', ו', ל', ע', ל', ש', א', א', ב' עולה **620**
"המטה הזה תקח בידך" עולה **620**

3) **"הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי"** עולה **2311**
"ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו" עולה **2311**

4) **"פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו"**
עולה 1857 ועוד 30 אותיות ועוד 9 מילים עולה **1896**
"המטה הזה תקח בידך אשר תעשה" עולה **1896**

ועוד:
"אל משה בא אל פרעה"–
"אל משה" עולה **376**
"אל פרעה" עולה **386**
ההפרש ביניהם (376-386) עולה **10** למנין מספר המכות.

לרמוז:
"אל משה בא אל פרעה"– רק כאשר משה יבוא אל פרעה ויתרה בו וביחד עם י' המכות, קרי יתרה בו (יאיים עליו) ויכניס בו י' מכות, רק אז דברי משה רבנו ייכנסו ללב פרעה והוא ישלח את בני ישראל

ורמז:
"יתרה" עולה 615 ועוד 4 אותיות ועוד המילה עולה **620**
"המטה הזה תקח בידך" עולה **620**

וגם:
"אל משה בא אל פרעה"
באתב"ש:
תך יבץ שת תך וגזץ
סוף תיבות, אותיות: **ך', ץ', ת', ך', ץ'** עולה **620**
"המטה הזה תקח בידך" עולה **620**

* * * * * * * *

"הכבדתי את לבו"

פרק י' פסוק א':
"ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרבו"
בא רבה (י"ג, ב'): "...א"ל ר"ש בן לקיש יסתם פיהם של מינים אלא אם ללצים הוא יליץ שהקב"ה מתרה בו באדם פעם ראשונה שניה ושלישית ואינו חוזר בו והוא נועל לבו מן התשובה כדי לפרוע ממנו מה שחטא. אף כך פרעה הרשע כיון ששיגר הקב"ה ה' פעמים ולא השגיח על דברו אמר לו הקב"ה אתה הקשית ערפך והכבדת את לבך הריני מוסף לך טומאה על טומאתך..."

מטרת יציאת בני ישראל ממצרים קיום ההבטחה לאברהם אבינו בברית בין הבתרים, ולתת לבני ישראל "לחת האבן", "תרי"ג" המצוות (ראה שמות כ"ד, י"ב), ולפי:
"**שלח עמי ויעבדני**" עולה 610 ועוד 3 מילים עולה **613** למנין המילה '**תרי"ג**'.

ובגלל שפרעה הכביד את לבו ב-5 המכות הראשונות ולא נתן לבני ישראל לצאת, קרי מנע מהם הגאולה:
הגאולה באתב"ש: **צרתפכץ** עולה **880**

וכתוצאה מזה מנע מהם לקבל "לחת האבן", עשרת הדברות, התורה:
לחת האבן באתב"ש: **כאא צתשט** עולה **880**

ה' הכביד את לבו במכות הבאות אחריהם:
"**הכבדתי את לבו**" עולה **880**
וגם:
"**בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו**"
סוף תיבות, אותיות:
א', ל', ה', י', י', י', ת', ו', ת', ב', ו' עולה **880**

כדי שפרעה ועבדיו ידעו כי ה' הוא ה-א-לקים וכדי לשלם להם גמולם:
לוקה ונהרג ועובר מהעולם עולה **880**
זה מה שקרה לפרעה (לשון המדרש, פרעה כסיל, לא מבין) ולעבדיו, הם לקו במצרים ועל הים:
"ושבט לגו כסילים"
באתב"ש: **פבשן כקף לחמכמי** עולה **880**

ובסוף מתו "טבעו בים סוף", ולפי:
שמות פרק ט"ו פסוק ד': "מרכבת פרעה וחילו ירה בים ומבחר שלשיו טבעו בים סוף"
"**טבעו בים סוף**"
באתב"ש: **נשזף שמי חפו** עולה **881**

הקב"ה גאל את עמו:
"**וגאלתי**" עולה **450**
"**מרכבת פרעה וחילו ירה בים ומבחר שלשיו טבעו בים סוף**"
סוף תיבות, אותיות: **ת', ה', ו', ה', ם', ר', ו', ו', ם', ף'** עולה **450**

* * * * * * * *

"אתתי אלה"

פרק י פסוק א':
"ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרבו"

דצ"ך עד"ש באח"ב עולה 501 ועוד 10 אותיות עולה **511** למנין המילה "**אלה**" (באתב"ש תכץ, כולל המילה).
לרמוז:
"**אתתי אלה בקרבו**"– 10 המכות שסימנם אותיות, **דצ"ך עד"ש באח"ב**, ורמוז במילה "אלה", תשים בקרבו.

ועוד:
רמב"ן (י', ב'): "והנה הודיע הקב"ה עתה למשה מכת ארבה ושיגיד אותו לפרעה, כי מה טעם בא אל פרעה, כי לא יגיד לו כלום, ולא נזכר רק בדברי משה אל פרעה, כי הכתוב קצר בזה..."
אולי רמז למכת ארבה:
"**אלה בקרבו**" אותיות המילים '**לקו בארבה**'.

* * * * * * * *

״חיזוק הלב״

המכות באו בשלוש קבוצות: **דצ״ך, עד״ש, באח״ב**.

בארבע מהמכות, כינם, שחין, חשך, בכורות, היו רק שתי שלבים:
1) מימוש המכה
2) התקופה אחרי המכה

אבל בששה מכות, דם, צפרדע, ערב, דבר, ברד, ארבה, היו שלושה שלבים:
1) התראה
2) מימוש המכה
3) התקופה אחרי המכה עד המכה הבאה

׳התראה׳ פרושה שבא לפני המכה ציווי לפרעה לשלוח את בני ישראל, לדוגמה:
פרק ט׳ פסוקים י״ז-י״ח:
״ואמרת אליו כה אמר ה׳ אלקי העברים שלח את עמי ויעבדני״
ואם לא יציית לצווי יש איום לפרעה מה יקרה לו ולמצרים. לדוגמה:
פרק ט׳ פסוק י״ז:
״עודך מסתולל בעמי לבלתי שלחם. הנני ממטיר כעת מחר ברד כבד מאד...״
(המכות שיש בהם התראה הם שתי המכות הראשונות בכל קבוצה של המכות. במכה השלישית בכל קבוצה לא הייתה התראה. וגם במכת בכורות אין התראה, אלא הודעה על בוא המכה. משה רבנו אומר לפרעה רק ״כה אמר ה׳״...)

וכאשר יש צווי ואיום יש בחירה חופשית לפרעה לחזור בתשובה בשלב ההתראה ולמנוע המכה. גם כאשר אין התראה, כמו במכת כינם, הייתה לפרעה אפשרות לחזור בתשובה בשלב מימוש המכה, או בשלב אחרי המכה, כאשר הוא ראה והפנים ללבו את הנזק שעשה המכה.

לפי חז״ל לפרעה הייתה בחירת חופשית להיכנע עד המכה השישית.
כי עד מכת שחין כתוב:
״וחזק לב פרעה״ או ״ויכבד פרעה את לבו״. שפרעה מעצמו הכביד את לבו.
ובגלל שהוסיף שעבוד מעבר למגיע לבני ישראל, ובגלל שהכביד את לבו מעצמו בחמשת המכות הראשונות, נמנע ממנו הבחירה החופשית אחרי המכה החמישית, מכת דבר,
וכמו שכתוב במכת ארבה (המכה השישית):
פרק י׳ פסוק כ׳: ״ויחזק ה׳ את לב פרעה״
שה׳ חיזק לבו שלא יוכל בקלות לחזור בתשובה, ולפי:
<u>בא רבה (י״ג, ג׳)</u>: ״א״ר יוחנן מכאן פתחון פה למינין לומר לא היתה ממנו שיעשה תשובה שנאמר כי אני הכבדתי את לבו. אמר לו ר״ש בן לקיש יסתם פיהם של מינים אלא אם

ללצים יליץ שהקב״ה מתרה בו באדם פעם ראשונה שניה ושלישית ואינו חוזר בו והוא נועל לבו מן התשובה כדי לפרוע ממנו מה שחטא. אף כאן פרעה הרשע כיון ששיגר הקב״ה ה׳ פעמים ולא השגיח על דבריו אמר לו הקב״ה אתה הקשית ערפך והכבדת את לבך הריני מוסיף לך טומאה על טומאתך״

שיטת רבי יוחנן מובא במפרשי המדרש. לא שנמנעה מהם האפשרות לחזור בתשובה לגמרי, אלה אחרי המכה השישית נמנעה מהם הרגש לפחד (היראה). וזה היקשה להם לחזור בתשובה.
אבל לפי שיטת רבי שמעון בן לקיש נמנעה מהם לחלוטין לחזור בתשובה אחרי המכה השישית.
במכת ארבה כתוב:
בא רבה (י"ג, ד'): "ויפן ויצא מעם פרעה, מה כן שראה אותם שהיו פונים זה בזה והיו מאמינים לדבריו ויצא משם כדי שיטלו עצה לעשות תשובה"
בא רבה (י"ג, ו'): "למה הקב"ה נותן זמן למכות מחר ולא היה מביא עליהן מיד כדי שיחזרו בהן ויעשו תשובה"

ונראה לנו שיש כאן מדרשים סותרים אחד את השני. כי משה רבנו יצא מעם פרעה בזמן ההתראה למכת ארבה כדי לתת להם אפשרות להרהר בתשובה (ויש דעה שמשה רבנו עשה את זה בכל המכות, ראה רמב"ן). אז ברור שהייתה להם אפשרות לחזור בתשובה. ומכת ארבה היא המכה השמינית. ולפי המדרש "ששיגר הקב"ה ה' פעמים ולא השגיח..." נראה שאחרי המכה החמישית (מכת דבר) כבר לא תהיה להם בחירה חופשית.

נביא עוד שאלה באותו הנושא, ואז ננסה לתת הסבר לשניהם.

כתוב אחרי מכת ברד (מכה השביעית):
פרק ט' פסוקים ל"ד-ל"ה:
"וירא פרעה כי חדל המטר והברד והקלת ויסף לחטא ויכבד לבו הוא ועבדיו. ויחזק לב פרעה ולא שלח את בני ישראל כאשר דבר ה' ביד משה"

ותמוה, הלא כתוב כאן "ויכבד פרעה לבו הוא ועבדיו" וגם "ויחזק לב פרעה", וזה במכה השביעית. ולפי חז"ל במכה השישית והלאה ה' החזיק את לב פרעה. ותמוה שלא כתוב כאן בפרוש המילים "ויחזק ה' החזיק את לב פרעה" (כמו שכתוב במכות שחין, ארבה, חשך), אלא "ויחזק לב פרעה".
על זה כותב:
ספורנו: " לא מעצמו. אבל כאשר אמר ה' ביד משה קודם שצירף את אהרן עמו שאמר לו 'ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מלך מצרים להלוך', של יניחום (להלוך) ברצונו. 'ולא ביד חזקה' וארצה לו שיעשה זאת מיראת יד החזקה שלא יוכל לסבלה. וכן עשה בזה המקום . כי אחר שהוסיף לחטוא במזיד והכביד הוא עצמו ואת לבו נגד טבעו, אבל היה מסופק אם יוכל לסבול, התחזק לבו באותו האופן אשר דבר ה' ביד משה ושם בלבו שלא יוסיף עוד להכותו"

הספורנו מפרש שלמרות שלא כתוב בפרוש שה' חיזק את לב פרעה, כך היה גם כאן. אבל, שפרעה המשיך לחטוא ולחזק את לבו מעצמו זה לא דבר חדש, זה כבר קרה במכות לפני המכה השישית. אז איך למד כאן מהכתוב, שה' החזיק את לבו

(חוץ מהקבלה בידינו מחז"ל שאחרי מכה החמישית, מהמכה השישית והלאה, ה' החזיק את לבו)?

ונראה לי להגיד:
כתוב כאן "**ויכבד פרעה לבו הוא ועבדיו**". וייתכן שהמילה "הוא" שבא בין המילה "לבו" לבין המילה "עבדיו" רומז על ה'. "ויכבד פרעה לבו הוא" , שה' 'הוא' הכביד את

לבו וממלא "ויחזק לב פרעה".

ועוד:
ניתן להגיד לפי מפרשי המדרש. שהכוונה שאחרי המכה חמישית ה' חיזק את לבו ונעל ממנו התשובה (דעת ר"ש בן לקיש במדרש) זה מהמכה השישית שהייתה עמה התראה, וזה מכת ארבה (מכה השמינית, הבא אחרי מכת ברד). לפי הרעיון הזה במכת ברד עדיין הייתה לפרעה בחירה חופשית.

(יש אומרים שעד המכה השישית, מכת שחין, הייתה לפרעה בחירה חופשית, בכל שלבי המכות. אבל ממכת שחין והלאה נשללה ממנו הבחירה בגלל שהוא לבד חיזק את לבו במכות עד מכת שחין. ונראה להגיד במכת ברד וארבה, שאולי היה להם אפשרות להיכנע בזמן שמשה רבנו התרה בהם על בוא המכה, בשלב הראשון של המכה. אבל בגלל שלא נכנעו בזמן ההתראה, ה' חיזק לבם לעמוד במכה, כדי להביא עליהם עוד מכה. כי למרות שפרעה ועבדיו זלזלו בזמן התראת המכה ולא נכנעו, ייתכן שבזמן הפעלת המכה הם כן ייכנעו. אבל אחרי שלא נענו, ה' חיזק את לבם שלא ייכנעו ויעמדו ויקבלו את המכה, יקבלו עונשם, וכדי שיביא עליהם עוד מכה אחריו, וכדי "לספר שמי בכל הארץ")

* * * * * * * * *

אתתי בקרבו

פרק י' פסוק א':
"...**למען שתי אתתי אלה בקרבו**"

אולי יש כאן רמז לעשר המכות - "**אתתי**" (אותיות), "**אלה**"(מספר האותיות בשמות המכות):
"**אלה**" עולה **36**
דם, צפרדע, כנם, ערב, דבר, שחין, ברד, ארבה, חשך, בכורות **36** אותיות

* * * * * * * * *

10 מכות

פרק י' פסוק א':
"**בא אל פרעה**", סוף תיבות אותיות: **א', ל', ה'**, המילה **אלה**.

1) "**שתי אתתי אלה בקרבו**"
בשמות המכות יש 36 אותיות כמנין המילה "**אלה**".

2) "**הכבדתי את לבו**", ראש תיבות, אותיות: **ה', א', ל'**, עולה **36.**
אולי רמז שכבד לב פרעה במשך 10 המכות
(36, רמז ל10 מכות, כי 36 זה מספר האותיות בשמות המכות).

* * * * * * * * *

"בא אל פרעה"

בחלק מהמכות הייתה התראה לפני בא המכה. לדוגמא במכות דם, צפרדע, ערוב, דבר, ברד, ארבה, ובכורות הייתה התראה לפני המכה.
וידוע לנו מה שמובא במדרש ובדברי חז"ל שעד (וכולל) המכה החמישית (מכת דבר) הייתה לפרעה בחירה חופשית. והוא היה יכול לחזור בתשובה ולשלוח את בני ישראל מארצו. אבל בגלל שהוא בעצמו הכביד את לבו בחמשת המכות הראשונות נשללה ממנו הבחירה. וממכת שחין והלאה ה' הקשה את לבו כדי שיוכל לעמוד במכות וגם הכביד את לבו ושלל ממנו האפשרות לחזור בתשובה.

פרק י' פסוק א':
"**בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו**"
רש"י: "והתרה בו"

ונשאלת השאלה:
אם לא הייתה לפרעה אפשרות לחזור בתשובה אחרי מכת דבר, למה משה רבנו נתן לו התראה לפני מכות ברד, ארבה, ובכורות?

ונראה לי להגיד:
שההתראה הייתה לאו דווקא לפרעה, אלא גם לעבדיו.
כי לפני מכת ארבה, אחרי שמשה רבנו התרה לפניהם על בואו של המכה, עבדיו אמרו לפרעה:
פרק י' פסוק ז':
"**ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש שלח את האנשים ויעבדו את ה' אלקיהם הטרם תדע כי אבדה מצרים**"
ורואים מזה שעבדיו לא יוכלו עוד לעמוד במכות. והם התחילו קצת במרד נגד פרעה לשכנע אותו לקבל דרישותיהם של משה רבנו ואהרן הכהן.
ולמרות שנשללה זכות הבחירה מפרעה, גם הוא למד לקח מההתראה. כי מכה היא יותר מוחשית כאשר מנבאים אותה מראש ומזהרים עליה, ואחר כך היא באה ומתרחשת כפי שנאמר. וזה יגדיל היראה והידעה אצל פרעה, ולפי מה שכתוב במכת ברד: "בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ".
ועוד:
אולי בגלל שאחרי מכת דבר, שנשללה זכות הבחירה מפרעה, ונראה שאין עוד טעם לתת התראה לפני בואם של המכות, נאמר למשה רבנו כאן ברמז
(בשימוש המילה "בא" כמו במכת דבר, שאז הייתה עדיין בחירה לפרעה והתראה יכולה לעזור, וגם כמו שעשית במכת ברד) תמשיך - והתרה בו:
"**בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו**"
"**בא**", אותיות: **ב', א'**
ב' – בכורות (ברד)
א' – ארבה
"**בא אל פרעה**" – התרה לפרעה גם במכות הרמוזים באותיות המילה "**בא**", בכורות וארבה (כמו שעשית במכת דבר שכתוב בו גם "בא אל פרעה", וכמו שעשית במכת ברד).
"**כי אני הכבדתי את לבו**" – למרות שאני ממשיך להכביד את לבו.

פרק י' פסוק ב':
"...ואת אתתי אשר שמתי בם..."

"**<u>אשר</u>**", עולה **501**

דצ"כ, עד"ש, באח"ב, עולה **501**

אולי יש רמז כאן לעשר המכות במילה '**אשר**'. אולי הרמז שאתתי ששמתי בם זה עולה למנין אש"ר.

* * * * * * * * *

"אתתי אלה בקרבו"

פרק י' פסוק א':
"ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרבו"

"**את לבו ואת לב**" ראש תיבות, אותיות: **א', ל', ו', ל',** המילה '**אלול**'.
רומז לחודש '**אלול**', חודש התשובה. "כי אני הכבדתי" את לבם שלא יוכלו לחזור בתשובה. ולפי:
וארא רבה (י"א, ו): "כיון שראה הקב"ה שלא חזר בו מה' מכות ראשונות מכאן ואילך אמר הקב"ה אפילו אם ירצה לשוב אני מחזק לבו כדי שאפרע כל הדין ממנו"

ועוד:
"**לבו**" עולה **38**
"**כחי**" עולה **38**
הכביד את 'לבו' כדי שיעמוד באותות, ולפי:
שמות פרק ט' פסוק ט"ז:
"ואולם בעבור זאת העמדתיך בעבור הראתך את כחי "

ועוד:
"**אל משה בא**" סוף תיבות, אותיות: **ל', ה', א',** אותיות המילה '**אלה**'.
"**משה בא אל**" סוף תיבות, אותיות: **ה', א', ל',** אותיות המילה '**אלה**'.
"**בא אל פרעה**" סוף תיבות, אותיות: **א', ל', ה',** המילה '**אלה**'.
"**הכבדתי את לבו**" ראש תיבות, אותיות: **ה', א', ל',** אותיות המילה '**אלה**'.

1) "**אלה**" באתב"ש, **תקץ** עולה **510**
כובד באתב"ש, **לפשק** עולה **510**
כבוד באתב"ש, **לשפק** עולה **510**
חטא באתב"ש, **סנת** עולה **510**

'כובד' וגם 'כבוד' וגם 'חטא' (הרמוז במילת "אלה") קשורים לאותות (ולפי "למען שתי אתתי אלה בקרבו"). המכות באו כדי להכניע את לב פרעה החוטא ואת לב עבדיו מהגאווה והכבוד, ומכובד הכבדת לבם.
וגם לתת כבוד לה'.

2) "**בקרבו**" עולה **310**
בם באתב"ש, **יש** עולה **310**

אבן עזרא: "ואל תשתומם בעבור שחזק לבו עד עתה"
למרות שחזקתי את לבו והוא לא ישמע אליך. בכל זאת 'בא' אליו. כי:
"**אתתי אלה בקרבו**"– שמתי מכותי **בם**, כי פרעה **חטא** (חוטא, וממשיך לחטוא).
"בעבור תדע כי אין כמני בכל הארץ", ויתנו **כבוד** לשמי ("ולמען ספר שמי בכל הארץ").
אבל אחרי שהתוודו על עוונם במכת ברד:

רמב"ן: "לא שאעניש אותם יותר מפני הכבוד הזה"
אלא אמשיך לחזק את לבם להביא אליהם (בעל הטורים) עוד "בא", עוד 3, מכות:
פרק י' פסוק ב':
"ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתי בם"

ועוד:
רמב"ן (י', א'): "הודיע הקדוש ברוך הוא למשה מה מכה יביא עליהם וכתב אותה משה ברמז"
כאן מפרש הרמב"ן שלמרות שלא כתוב כאן מה להגיד לפרעה (אלא "בא אל פרעה"), משה רבנו ידע וכתב את זה ברמז בתורה. והרמז, ממה שכתוב, "למען תספר באזני בנך", שזה מכת ארבה. כי דומה לו במכת ארבה בזמן יואל, ולפי:
דעת זקנים מבעלי התוספות: "שהרי גם במכת הארבה דיואל כתיב עליה לבניכם ספרו"

ורמזים:

1) "**ולמען תספר באזני**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ו'+ן', ת'+ר', ב',+י'** עולה **668**
מכת ארבה עולה **668**

2) "**באזני בנך ובן בנך את**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ב'+י', ב'+ד', ו'+ן', ב'+ד', א'+ת' עולה **513**
"**מחר ארבה בגבלך**" עולה **513**
(שמות י', ד' - "הנני מביא מחר ארבה בגבלך")

* * * * * * * *

"בא אל פרעה"

<u>פרק י' פסוק א'</u>:
"**ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה**"
כאשר משה בא אל פרעה יש אומרים (בעל הטורים) שפרעה נמצא בתוך ביתו ולא בחוץ.
ואז משה רבנו בא אליו לביתו. ולא כמו שכתוב "לך אל פרעה", שפרעה היה בחוץ ("יצא המימה").

בשלשה מכות (צפרדע, דבר, ארבה) כתוב "בא אל פרעה". במכת צפרדע כתוב אחרי "בא אל פרעה"... "ואמרת". במכת דבר כתוב אחרי "בא אל פרעה... "ודברת". במכת ארבה גם כתוב "בא אל פרעה", אבל לא כתוב אחריו מה לומר לו, או מה לדבר לו, או מה להגיד לו (ראה, רמב"ן, כלי יקר).

ונראה לי שבמכת ארבה יש לביטוי "בא אל פרעה" משמעות נוספת במישור הרעיוני:
כאשר משה רבנו צווה "**בא**" אל פרעה (ולא "לך אל פרעה", ולא "והתיצב לפני פרעה", ולא "בא אל פרעה ואמרת", ולא ,"בא אל פרעה ודברת") נראה שמשה רבנו ייכנס לפנימיות של פרעה. (שלמרות שהתחזק לב פרעה, הוא יגיע ללבו של פרעה).
'**משה**' עולה **345**, '**פרעה**' עולה **355**.
כאשר משה "בא" אל פרעה כאילו יש לנו **700** (345 +355).
'**בלבו**', באתב"ש, '**שכשף**' עולה **700**.

הבעיה עם פרעה זה '**בלבו**'. ומאז שאמר ה' לפרעה במכת ברד:
<u>שמות פרק ט' פסוק י"ד</u>:
"כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי אל לבך ובעבדיך ובעמך"
פרעה רק הוסיף לחטא (וכמו שכתוב "ויסף לחטא")

וכאן יבשר משה רבנו לפרעה על מכת ארבה וזה יכניס פחד של רעב ומות '**בלבו**'.
וישפיע על לב עבדיו, (שמות י', ז') "הטרם תדע כי אבדה מצרים".
וגם על לבו, (שמות י', ט"ז) "וימהר פרעה לקרא למשה ולאהרן ויאמר חטאתי לה' אלקיכם ולכם", וגם יבקש (שמות י', י"ז) "ויסר מעלי רק את המות הזה".

אבל פרעה לא ייכנע, ובסופו של דבר כתוב:
<u>פרק י"א פסוק ח'</u>:
"**ויצא מעם פרעה בחרי אף**"

ונשאלת השאלה:
מי היה בחרי אף?, משה?, או פרעה?, או שניהם?
<u>רש"י (על המילים "בחרי אף")</u>: "על שאמר לו: 'אל תסף ראות פני' (לעיל י', כ"ח)"

לפי זה, משה רבנו יצא מלפני פרעה בחרי אף בגלל שפרעה לא רצה לראות אותו עוד.
ואולי משה יצא ככה בגלל שפרעה עדיין לא חזר בתשובה ועכשיו הוא נעל פתח התשובה כי הוא לא רצה עוד לראות או לשמוע את משה רבנו.

ויש שניסו לפרש (חומש תורת חיים של מוסד הרב קוק) את דברי רב סעדיה גאון שכתב "בחרי אף ממנו" , "אולי כוונת רבינו שפרעה הוא זה שהיה בחרי אף" ואולי רמז לדבריהם:

"**בחרי אף**"

סוף תיבות, אותיות: **י', ף'**, עולה **90**

מלך עולה **90**

שהמלך, קרי פרעה, היה בחרי אף.

(למרות שגם משה רבנו היה מלך, כי יש שמתייחסים הפסוק דברים ל"ג, ה' -"ויהי בישורון מלך" למשה רבנו, לא כתוב כאן בפרשה תואר מלך בקשר למשה רבנו).

ונראה לי להגיד במישור הרעיוני:

שניהם היו בחרי אף. משה רבנו בגלל שפרעה אמר לו (שמות ו', כ"ח) "אל תסף ראות פני".

וגם פרעה, כי כנראה נמאס לו כבר מהמכות וממשה רבנו.

ואסביר:

כתוב בפרשת השלו שירד לבני ישראל במדבר (בקברות התאוה).

<u>במדבר פרק י"א פסוק כ':</u>

"עד חדש ימים עד אשר יצא מאפכם והיה לכם לזרא"

והכוונה שיהיה להם כל כך הרבה שלו, ושיאכלו כל כך הרבה שלו, שזה יהפוך להם לדבר מאוס (וכאילו יצא מהאף שלהם), ותצא התאווה מהם.

ויתכן שכאשר נאמר למשה רבנו "בא אל פרעה", ולא כתוב מה להגיד לפרעה, חלק מהמטרה לבוא אל פרעה זה להיכנס לתוך פנימיותו של פרעה, לתוך לבו של פרעה, כדי להשפיע עליו.

וכאן, כאשר פרעה בעצמו כאילו אומר למשה רבנו, עד כאן, אני לא רוצה לשמוע עוד, תצא ממני ואל תחזור. אז:

"**ויצא מעם פרעה**" – משה רבנו הסתלק מעם פרעה, מעם הפנימיות של פרעה, מעם ההשפעה על לבו

"**בחרי אף**"– וכאילו יוצא דרך חורי האף של פרעה (כדבר מואס לפרעה).

משה רבנו כאילו היה בתוך פנימיותו של פרעה ויצא משם.

כי פרעה גרש אותו משם כמו שמגרשים דבר מאוס.

(ואולי כמו שהנשמה יוצא דרך האף גם דברי נשמת משה רבנו שהיו צריכים להשפיע על לבו של פרעה כאילו יצאו מאפו).

ואחרי שבני ישראל יצאו ממצרים כתוב על פרעה:

<u>שמות פרק י"ד פסוק ח':</u>

"ויחזק ה' את לב פרעה מלך מצרים וירדף אחרי בני ישראל"

"וירדף **אחרי בני**" אותיות ברצף: **ף', א', ח', ר', י', ב',** אותיות המילים "**בחרי אף**".

למרות שה' חיזק את לבו, כנראה פרעה מעצמו התלהב בדבר ורץ אחריהם במרץ כאויב. ואולי הרמז:

שבגלל שפרעה גרם למשה רבנו לצאת ממנו 'בחרי אף', פרעה נדחף 'בחרי אף' ורדף אחרי בני ישראל, למותו.

ואולי זה כבר נרמז בתוך מה שאמר פרעה למשה רבנו אחרי מכת חשך:
פרק י' פסוק כ"ח:
"**ויאמר לו פרעה לך מעלי השמר לך אל תסף ראות פני כי ביום ראתך פני תמות**"
הפשט- פרעה איים על משה רבנו שאם משה רבנו יבוא אליו עוד הוא יהרוג אותו.
ולמרות שלפי הפשט פרעה התכוון למשה רבנו, שמשה רבנו ימות ח"ו, נראה להגיד שפרעה לא ידע שהוא מדבר גם על עצמו. ולפי:
"**כי ביום ראתך פני**" – כי '**ביום**' (ולא בלילה) שנראה אחד את השני
"**תמות**" – תמות נפשי (אני אמות).
ואסביר:
למרות שפרעה בא אצל משה רבנו אחרי מכת בכורות, וראה את משה רבנו, אף אחד מהם לא מת, כי זה היה בלילה ולא ביום (ופרעה אמר "ביום ראתך").
ואז הוא שלח את משה רבנו ואת בני ישראל מארץ מצרים.
אבל כאשר פרעה רדף אחרי בני ישראל והשיג אותם חונים על הים, זה היה 'ביום', וכמו שכתוב:
שמות פרק י"ד פסוק כ"ז:
"ויט משה את ידו על הים וישב הים לפנות בקר לאיתנו ומצרים נסים לקראתו ונער ה' את מצרים בתוך הים"
רש"י (על המילים "לפנות בקר"): "לעת שהבקר פתח לבא"
חזקוני: "כשפנה הבקר ונעשה קרוב לחצי היום"

וכנראה שראו אחד את השני (אם רק מרחוק).
(כי פרעה עבר לראש החיל וכמו שכתוב: , שמות י"ד, י' – "ופרעה הקריב". רש"י- "הקריב עצמו ונתאמץ לקדם לפניהם". ולמרות שהענן והחשך הפריד בין מנחה מצרים ובין מחנה ישראל כל הלילה, כתב הרמב"ן שמות י"ד, כ' – "והיו המצרים רואים את מחנה ישראל מתוך הענן והולכים אחריהם". שלא רק ביום אלא גם בלילה ראו זה את זה אבל לא יוכלו להתקרב זה לזה. וגם כתוב "וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים", אז אם לא ראו אותם לפני שטבעו, ראו אותם אחרי שמתו)

וטבעו בים, הרכב, והפרשים, וכל חיל פרעה, וגם פרעה.
שמות פרק י"ד פסוק כ"ח: "וישבו המים ויבסו את הרכב ואת הפרשין לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים לא נשאר בהם עד אחד"
אבן עזרא (על המילים "לא נשאר בהם עד אחד"): "אפילו אחד לא נמלט"
פרעה לא נשאר וכמו שכתוב (תהלים קל"ו, ט"ו) "ונער פרעה וחילו בים סוף".

(אבל כותב זקנים מבעלי התוספות "עד אחד", שאחד כן נשאר וזה היה פרעה.
אם הוא לא מת ממש, נגיד שבגלל שהוא איבד את כל ממלכתו, ובביזת מצרים ובביזת הים גם איבד את כל הונו, היה דומה למת)

ורמזים:

1) "**אל תסף ראות פני**" עולה **1318**
ביום ראתך פני בים אמות עולה **1318**

2) "**לך מעלי השמר לך אל תסף ראות פני כי ביום**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ל'+ך', א'+ל', ת'+ף', ר'+ת', פ'+י', כ'+י', ב'+ם' עולה **1323**
בראתך פני בים אני אמות עולה **1323**

3) **"השמר לך אל תסף ראות פני"**
ראש תיבות, אותיות: **ה', ל', א', ת', ר', פ'** עולה **716**
"לא נשאר בהם עד אחד" עולה **716**

4) **"לך אל תסף ראות פני כי ביום ראתך פני"**
באתב"ש:
כל תך אחו גתפא וטם לם שמפי גתאל וטם
עולה 2013 ועוד 27 אותיות ועוד 9 מילים עולה **2049**
בראתך פני תמות נפשי עולה **2049**

5) **"ויאמר לו פרעה לך מעלי השמר לך אל תסף ראות פני כי ביום"**
באתב"ש:
פמתיג כף וגזץ כל יזכם צביג כל תך אחו גתפא וטם לם שמפי
ראש וסוף תיבות, אותיות:
פ'+ג', כ'+ף', ו'+ץ', כ'+ל', י'+ם', צ'+ג', כ'+ל', ת'+ך', א'+ו', ג'+א', ו'+ם',
ל'+ם', ש'+י', עולה **1379**
ביום ראתך פני בים אני אמות עולה **1379**

* * * * * * * *

״בא אל פרעה״

פרק י׳ פסוק א׳:
״ויאמר ה׳ אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרבו״
ספורנו: ״חשב שאף על פי שלא יכנע ל-א-ל יתברך מיראת גדלו, מכל מקום ישמע בהיותו
בלתי יכול לסבול את רעת המכות...״

״**בא אל פרעה**״
״**בא אל**״ עולה למנין המילה ׳**בלב**׳.
פרעה לא ישמע אליך מדעתו כי הכבדתי את לבו, וצריך להכניס פחד מהמכות ׳בלב׳ שלו.

ואולי רמז למטה:
כאשר תראה לו את ׳המטה׳ שחקוק עליו סימני המכות (דצ״ך, עד״ש, באח״ב, מדרש רבה) יזכר במכות, כמאולף בדבר, כי השתמשת במטה לפניו במכות והוא יתחיל לפחד מהמכה הבאה:
״**ויאמר ה׳ אל משה בא**״ ראש תיבות, אותיות: **ו׳, י׳, א׳, מ׳, ב׳** עולה **59**
״**המטה**״ עולה **59**

וגם:
״**ויאמר ה׳ אל משה בא**״ סוף תיבות, אותיות: **ר׳, ה׳, ל׳, ה׳, א׳** עולה **241**
׳**המטה**׳ באתב״ש: **צינץ** עולה 240 ועוד המילה עולה **241**

ועוד כתוב בזוהר:
״היה מטה משה חקוק משני צדדיו שמו הקדש, אחד רחמים בדין, ואחד דין בדין״

״ויאמר ה׳ אל משה בא״
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ו׳+ר׳, י׳+ה׳, א׳+ל׳, מ׳+ה׳, ב׳+א׳** עולה **300**
למנין שם ה׳ באתב״ש (מידת הרחמים)

״**ה׳ אל משה בא אל פרעה כי**״ סוף תיבות, אותיות: **ה׳, ל׳, ה׳, א׳, ל׳, ה׳, י׳** עולה **86**
למנין המילה **א-ל-ה-י-ם** (מדת הדין).
המטה תכניס בו פחד המכות. כאשר יראה שם הקדש על המטה יזכור שה׳ מכה בו כדי שישלח את בניו.

ובסנה נאמר למשה רבינו:
פרק ד׳ פסוק י״ז:
״ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו את האתת״

ורמזים משם לכאן:
1) ״**ה׳ אל משה בא אל פרעה**״
סוף תיבות, אותיות: **ה׳, ל׳, ה׳, א׳, ל׳, ה׳** עולה **76**
״**המטה הזה**״ עולה **76**

2) **"משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרבו"**
ראש תיבות, אותיות:
מ', ב', א', פ', כ', א', ה', א', ל', ו', ל', ע', ל', ש', א', א', ב' עולה **620**
"המטה הזה תקח בידך" עולה **620**

3) **"הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי"** עולה **2311**
"ואת המטה הזה תקח בידך אשר תעשה בו" עולה **2311**

4) **"פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו"**
עולה 1857 ועוד 30 אותיות ועוד 9 מילים עולה **1896**
"המטה הזה תקח בידך אשר תעשה" עולה **1896**

ועוד:
"אל משה בא אל פרעה"–
"אל משה" עולה **376**
"אל פרעה" עולה **386**
ההפרש ביניהם (376-386) עולה **10** למנין מספר המכות.

לרמוז:
"אל משה בא אל פרעה"– רק כאשר משה יבוא אל פרעה ויתרה בו וביחד עם י' המכות, קרי יתרה בו (יאיים עליו) ויכניס בו י' מכות, רק אז דברי משה רבנו ייכנסו ללב פרעה והוא ישלח את בני ישראל

ורמז:
"יתרה" עולה 615 ועוד 4 אותיות ועוד המילה עולה **620**
"המטה הזה תקח בידך" עולה **620**

וגם:
"אל משה בא אל פרעה"
באתב"ש:
תך יבץ שת תך וגזץ
סוף תיבות, אותיות: **ך', ץ', ת', ך', ץ'** עולה **620**
"המטה הזה תקח בידך" עולה **620**

* * * * * * *

"התעללתי במצרים"

פרק י' פסוק ב':
"...את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתי בם"

"את אשר התעללתי במצרים"
יש כאן 18 אותיות.

במילים של המכות (דם, צפרדע....) אם מבדילים בין אות רגיל לאות שבא בסוף מילה (כגון, ן', ך', ...) יש **18** אותיות שונות (**א'**, **ב'**, **ד'**, **ה'**, **ו'**, **ח'**, **י'**, **כ'**, **ך'**, **ם'**, **נ'**, **ן'**, **ע'**, **פ'**, **צ'**, **ר'**,**ש'**,**ת'**) מ27 אותיות השונות של האלף בת.
בשמות של המכות לא מופיע 9 אותיות (**ג'**, **ז'**, **ט'**, **ל'**, **מ'**, **ס'**, **ק'**, **ץ'**, **ף'**) .
(באלף בת יש סה"כ 22 אותיות א' עד ת', וחמש אותיות שיכולים להופיע בסוף מילה: ם', ן', ץ', ף', ך').

ואולי יש כאן רמז ששמות המכות כללו רק **18** אותיות מה27.

* * * * * * * * *

"התעללתי במצרים"

פרק י' פסוק ב':
"...את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתי בם"

"ואת אתתי אשר שמתי בם"
יש כאן 16 אותיות.

במילים של המכות (דם, צפרדע....) אם לא מבדילים בין אות רגיל לאות שבא בסוף מילה (לא מבדילים בין אות נ', לאות ן', ...) יש **16** אותיות שונות (**א', ב', ד', ה', ו', ח', י', כ', ם', נ', ע', פ', צ', ר',ש',ת'**).

ואולי יש כאן רמז שהמכות (שהאותיות ששם בם) כללו רק **16** אותיות מסוגים שונים.

* * * * * * * * *

"התעללתי במצרים"

פרק י' פסוק ב':
"ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתי בם..."

1) "**<u>התעללתי במצרים</u>**", סוף תיבות, אותיות: **י', ם'**.
י' – 10, עשר מכות
ם' – מצרים ("במצרים")
ועוד, אותיות: **י', ם'** המילה "**ים**" ועולה **50**.
ואולי זה לפי הדעה שבמצרים לקו **10** מכות ועל הים **50** מכות.

2) "**<u>אשר התעללתי</u>**", יש כאן 10 אותיות. אולי רמז ל10 המכות.

3) "**<u>התעללתי במצרים</u>**", סוף תיבות, אותיות: **י', ם'**, המילה "**ים**" ועולה **50**.
"**<u>אשר התעללתי במצרים</u>**", סוף תיבות, אותיות: **ר', י', ם'**, עולה **250**.
כמה לקו במצרים **50** מכות, ועל הים **250** מכות.

4) "**<u>אשר שמתי בם</u>**", סוף תיבות, אותיות: **ר', י', ם'**, עולה **250**.
"**<u>שמתי בם</u>**", סוף תיבות אותיות: **י', ם'**, עולה **50**.
כמה לקו במצרים **50** מכות, ועל הים **250** מכות.

* * * * * * * * *

"עד מתי מאנת"

פרק י' פסוק ג':
"...**עד מתי מאנת לענת מפני שלח עמי ויעבדני**"
"**<u>עד מתי</u>**", עולה 524 ועוד 2 מילים עולה **526**
<u>י"ד לחדש ניסן</u> עולה **526**

"**עד מתי**", סוף תיבות, אותיות: **ד', י'**, עולה **14**
אולי טמון בתוך השאלה "**עד מתי**" התשובה, קרי עד **14** בניסן. כי בט"ו בניסן יצאו ממצרים (שלח אותם).

* * * * * * * * *

"עד מתי מאנת"

לפני מכת ארבה כתוב:
פרק י' פסוק ג':
"עד מתי מאנת לענת מפני שלח עמי ויעבדני"

ואמרו עבדי פרעה אליו:
פרק י' פסוק ז':
"עד מתי יהיה זה לנו למוקש"

ואולי התשובה נמצא ברמז בתוך השאלה:
"עד מתי"
"**מתי**", אותיות **מ', ת', י',**
מ', ת' – מת
י' – 10
עד '**מת**' כל הבכורים במכת **10**.

ועוד:
"**עד מתי**" סופי תיבות, אותיות: **ד', י',** עולה **14**
זה ימשיך עד סוף יום **14** בניסן, ואז ב15 יגאלו ויצאו ממצרים.

* * * * * * * * *

"ויפן ויצא"

לפני מכת ארבה כתוב:
פרק י' פסוק ו':
"ויפן ויצא מעם פרעה"

ונשאלת השאלה:
למה כתוב כאן "**ויפן ויצא**" בלשון יחיד ולא 'ויפנו ויצאו' בלשון רבים?
הלא משה רבנו וגם אהרן הכהן יצאו מפרעה. ההוכחה כי כתוב מיד אחרי זה "ויושב את משה ואת אהרן אל פרעה".

ונראה לי להגיד שהם פנו ויצאו פתאום כאיש אחד בלב אחד וזה לפי:
רמב"ן: "בעבור שפחדו מאד בברד חשב משה שיפחדו גם עתה שימוחו ברעב אם יאבדו יתר הפליטה הנשארת להם ויצא בלא רשות טרם שיענוהו הן או לא כדי שיתיעצו בדבר..."
שניהם יצאו פתאום ביחד לתת לעבדיו לדון בנושא. ושלא יהיה לפרעה או לעבדיו אפשרות לענות לאף אחד מהם.

* * * * * * * * *

"למוקש"

לפני מכת ארבה אמרו עבדי פרעה:
פרק י' פסוק ז':
"ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש שלח את האנשים ויעבדו את ה' א-ל-ה-י-ה-ם הטרם תדע כי אבדה מצרים"

"**למוקש**"– לתקלה (ראה תרגום אונקלוס).

<u>בא רבה (י"ג, ו'):</u>
"ארבה למה הביא עליהן? מפני ששמו את ישראל זורעי חטים ושעורים, לפיכך הביא עליהן ארבה ואכלו עכל מה שזרעו ישראל"

הארבה אכל מה שנשאר או צמח אחרי מכת הברד וזה בעיקר החיטה (והשעורים), וכדי שלא ייהנו המצרים מעבודת הפרך של בני ישראל שאלצו את בני ישראל לזרוע חטים בשדות בשבילם. בדרך כלל החיטה למאכל ומה שנשאר בשדות מהחיטה (והשעורים) אוספים לקש למאכל בהמה ולעשיית לבנים (מערבבים קש עם חמר לעשות לבנה).

אמרו עבדי פרעה:
"עד מתי יהיה זה לנו למוקש"
"**זה**"– עולה 12 למספר שבטי ישראל
"**למוקש**", אותיות המילים "**למו**" + "**קש**"
וגם:
"למו**קש שלח**" אותיות ברצף, "**קששל**", אותיות המילה '**לקשש**'.
הארבה אכלו את החיטה ואולי גם את הקש, לא נשאר שום דבר בשדה, ולפי
פרק י' פסוק ה':
"ואכל את יתר הפלטה הנשארת לכם מן הברד ואכל כל עץ הצמח לכם מן השדה"
כאילו עבדי פרעה אמרו לפרעה שגם לא יישאר קש בשביל עמו ("למו") לתת לבעלי החיים ולבנות בתים.

ואולי גם כלול בזה מידה כנגד מידה:
בגלל שפרעה הקשה 'לעמו' ("למו" לנוגשים, ולשוטרי בני ישראל) כאשר צוה לא לתת לבני ישראל קש ללבון הלבנים, בא ארבה ואכל כל מה שנשאר בשדות מהברד (גם קש לא נשאר להם).

ורמזים:

1) "**פרעה אליו עד מתי יהיה**"
באתב"ש:
וגזץ תכמף זק יאם מצמץ
סוף תיבות, אותיות: **ץ', ף', ק', ם', ץ'** עולה **400**
קש עולה **400**

2) "**עבדי פרעה אליו עד**"
באתב"ש:
זשקם וגזץ תכמף זק
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ז'+ם', ו'+ץ', ת'+ף', ז'+ק'** עולה **730**
לקשש עולה **730**

ועוד אמרו לפרעה:
"**הטרם תדע כי אבדה מצרים**"
"**אבדה**" באתב"ש: **תשקץ** אותיות המילים "**שת**" "**קץ**" שהארבה ישים קץ למצרים

וגם:
"**אבדה**" אותיות: **א', ב', ד', ה'**
א'–ארבה
ב'–ברד
ד'+ה'– באתב"ש: **קץ**
שמכות ברד וארבה ישימו קץ למצרים, כי אחריהם לא יהיה פירות או תבואה בשדות. ויהיה רעב.

וגם:
"**אבדה**" אותיות: **א', ב', ד', ה'**
א'–אנשיה
ב'–בעלי חיים שלה
ד'– דתה (ובאלוהיהם אעשה שפטים)
ה'–הונה, ביזת מצרים
"**כי אבדה מצרים**"–שאנשי מצרים (האנשים, והנשים והטף), ומקניהם, והדת שלהם, והעוצרות שלהם, כולם יאבדו.

וגם:
"**אבדה**" עולה **12** שכל עוד ש12 שבטי ישראל משועבדים במצרים, מצרים 'אבדה'.

ועוד:
<u>חזקוני</u>: "תמיהה מתקיימת: וכי קודם שתשלחם אתה רוצה לדעת כי אבדה מצרים בשביל עקשותיך"

עבדי פרעה אמרו לפרעה שבגלל שאתה עקשן ומסרב לשלוח את בני ישראל, עקשנותך תהיה הסיבה "כי אבדה למצרים".

ורמזים:

1) "**ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה**"
באתב"ש:
פמתיגף זשקם וגזץ תכמף זק יאם מצמץ
סוף תיבות, אותיות: **ף', ם', ץ', ף', ק', ם', ץ'** עולה **520**
עקשן עולה **520**

2) "**עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה**"
באתב"ש:
זשקם וגזץ תכמף זק יאם מצמץ
ראש תיבות, אותיות: **ז', ו', ת', ז', י', מ'** עולה **470**
עקש עולה **470**

וגם:
כאשר עבדי פרעה אמרו לו "עד מתי יהיה זה לנו למוקש" אולי לא רק התכוונו לבני ישראל אלא שהמוקש בא מפרעה עצמו, כי עקשנותו גורם להם לתקלה, לדבר רע שבא עליהם, קרי י' מכות.
ורמז:
מפרעה באתב"ש: **וגזץ** עולה **116**
"**למוקש**" באתב"ש: **כיפדב** עולה **116**

וגם:
"**למוקש**" עולה **476**
י' מכות עולה **476**
דבר רע עולה **476**

ועוד:
אולי בתוך דבריהם יש גם רמז לעתיד:
"**עד מתי**"–עד מכת י', מכת בכורים בחצות ליל ט"ו בניסן, ואז יגרש אותם.
ורמזים:

1) "**ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש שלח את האנשים ויעבדו את ה' א-ל-ה-י-ה-ם הטרם תדע כי אבדה**"
ראש תיבות, אותיות:
ו', ע', פ', א', ע', מ', י', ז', ל', ל', ש', א', ה', ו',
א', י', א', ה', ת', כ', א' עולה **1094**
מכת בכורות עולה **1094**

2) "**שלח את האנשים ויעבדו**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ש'+ח', א'+ת', ה'+ם', ו'+ו'** עולה **766**
"**כחצת הלילה אני יוצא**" עולה **766**

3) "**עד מתי יהיה זה לנו**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ע'+ד', מ'+י', י'+ה', ז'+ה', ל'+ו' עולה **187**
ט"ו בניסן עולה **187**

4) "**עד מתי יהיה זה לנו למוקש**"
ראש תיבות, אותיות: **ע', מ', י', ז', ל', ל'** עולה **187**
ט"ו בניסן עולה **187**

5) "**מתי יהיה**"
סוף תיבות, אותיות: **י', ה'** עולה **15**
ט"ו עולה **15**

6) "**מתי יהיה זה**" עולה 492 ועוד 9 אותיות ועוד 3 מילים עולה **504**
חצות עולה **504**

7) "**האנשים ויעבדו**" עולה **504**
חצות עולה **504**

8) "**תדע כי**" עולה **504**
חצות עולה **504**

9) "**עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה**"
באתב"ש:
זשקם וגזץ תכמף זק יאם מצמץ
ראש תיבות, אותיות: **ז', ו', ת', ז', י', מ'** עולה **470**
מכת י' עולה **470**
(עד המכה העשירית)

10) "**עד מתי יהיה זה**"
באתב"ש:
זק יאם מצמץ עץ עולה 578 ועוד 11 אותיות עולה **589**
חצות ליל ט"ו עולה **589**

11) "**פרעה אליו עד**"
באתב"ש:
וגזץ תכמף זק עולה 753 ועוד 10 אותיות ועוד 3 מילים עולה **766**
"**כחצת הלילה אני יוצא**" עולה **766**

12) "**ויעבדו**" באתב"ש: **פמזשקף** עולה **607**
עד חצי הלילה של ט"ו עולה **607**
(אחרי חצי ליל ט"ו תשלח אותם "ויעבדו")

13) "**תדע כי**"
באתב"ש:
אקז לם עולה 178 ועוד 5 אותיות ועוד 2 מילים עולה **185**
ט"ו ניסן עולה **185**

* * * * * * * * *

"הטרם תדע"

במכה השמינית, מכת ארבה, עבדי פרעה אמרו לו "הטרם תדע כי אבדה מצרים", ולפי:
פרק י' פסוק ז'
"ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש שלח את האנשים ויעבדו את ה' א-ל-ה-י-ה-ם הטרם תדע כי אבדה מצרים"

עבדי פרעה הרגישו שהמכות יביאו לקץ השלטון במצרים.
אבל, למרות שזה לא קרה, יש רמז במה שהם אמרו בלשון המילה "הטרם" לגורלם של מצרים, פרעה, וחלו.

בקריעת ים סוף כתוב שה' הטביע את פרעה, כל סוס פרעה, רכבו, פרשיו, וחילו בים:
פרק י"ד פסוק כ"ח:
"וישבו המים ויכסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים לא נשאר בהם עד אחד"

והרמז:
"**לא נשאר בהם עד אחד**"
סוף תיבות אותיות: **א', ר', ס', ד', ד'** עולה **249** למנין המילה '**טרם**'
(ועם עוד 5 אותיות עולה 254 למנין המילה "הטרם").

וגם:
"**הטרם תדע**" עולה 728 ועוד 2 מילים עולה **730**
"**לא נשאר בהם עד אחד**" עולה 716 ועוד 14 אותיות עולה **730**

ולקראת כניסתם של חיל פרעה לים, כתוב:
פרק י"ד פסוק כ"ד:
"ויהם את מחנה מצרים"
"**כי אבדה מצרים**" ראש תיבות, אותיות: **כ', א', מ'** עולה **61** למנין המילה "**ויהם**" עשה בהם מהומת קול (רש"י).

וגורלם:
"**כי אבדה מצרים**" סוף תיבות, אותיות: **י', ה', ם'** עולה **55**
"**בים**" עולה 52 ועוד 3 אותיות עולה **55**

פרעה 'טרם' הבין שבסופו של דבר "אבדה מצרים".

* * * * * * * * *

"הטרם תדע"

פרק י' פסוק ז':
"**הטרם תדע כי אבדה מצרים**"

1) "**הטרם תדע כי אבדה מצרים**"
באתב"ש:
צנגי אקז לם תשקץ יהגמי
סוף תיבות, אותיות: **י', ז', ם', ץ', י'** עולה **157**
נזק עולה **157**
(מכת ארבה יגרום 'נזק' בלתי הפיך למצרים)

2) "**הטרם**"
באתב"ש:
צנגי עולה 153 ועוד 4 אותיות עולה **157**
נזק עולה **157**

3) "**תדע כי אבדה**"
באתב"ש:
אקז לם תשקץ עולה 1068 ועוד 9 אותיות ועוד 3 מילים עולה **1080**
מכה ששית עולה **1080**
(הם אמרו את זה לפרעה במכה השישית שבא עם התראה, במכת ארבה)

* * * * * * * * *

״יהיה זה לנו למוקש״

בהתראה למכת ׳ארבה׳ כתוב:
פרק י׳ פסוק ז׳:
״ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש שלח את האנשים ויעבדו את ה׳ א-ל-ה-י-ה-ם הטרם תדע כי אבדה מצרים״
<u>בעל הטורים (על המילה ״זה״)</u>: ״ זה היינו משה כדכתיב כי זה משה האיש״
<u>יונתן בן עוזיאל</u>: ״ואמרו עבדי פרעה עד מתי יהי דין גברא לנא לתקלא״

לפי פירוש בעל הטורים והתרגום המילה ״זה״ הולכת על משה רבנו. שהוא הגורם להם לתקלה, למכות.
ורמז:
״ויאמרו עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש שלח את האנשים ויעבדו את ה׳ א-ל-ה-י-ה-ם הטרם״
ראש תיבות, אותיות:
ו׳, ע׳, פ׳, א׳, ע׳, מ׳, י׳, ז׳, ל׳, ל׳, ש׳, א׳, ה׳, ו׳, א׳, י׳, א׳, ה׳ עולה **673**
״זה משה האיש״ עולה **673**
וגם:
״עבדי פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש שלח את״
באתב״ש:
זשקם וגזץ תכמף זק יאס מצמץ עץ כטף כיפדב בכס תא
סוף תיבות, אותיות:
ם׳, ץ׳, ף׳, ק׳, ם׳, ץ׳, ץ׳, ף׳, ב׳, ס׳, א׳ עולה **673**
״זה משה האיש״ עולה **673**

למרות שדברו רק על משה רבנו, נראה שלפי שאהרן הכהן היה שם אתו, התכוונו גם לשניהם, קרי לאחים.
אמרו עבדיו:
״אליו עד מתי יהיה״ עולה **601**
משה אהרן עולה **601**

״למוקש״ עולה **476**
האחים בני עמרם עולה **476**
(״מוקש״ פירושו ׳תקלה׳)

״יהיה זה לנו למוקש״ עולה **604**
עד מתי יהיה לנו תקלה על ידי:
משה אהרן באתב״ש: **יבץ תצגט** עולה **604**

וגם:
״יהיה זה לנו למוקש״
באתב״ש:
מצמץ עץ כטף כיפדב
ראש וסוף תיבות, אותיות: **מ׳+ץ׳, ע׳+ץ׳, כ׳+ף׳, כ׳+ב׳** עולה **412**
בני עמרם עולה **412**

ולפי זה המילים "שלח את האנשים" כנראה למשה רבנו וגם אהרן הכהן:
"**האנשים**" עולה 406 ועוד 6 אותיות עולה **412**
בני עמרם עולה **412**
וגם:
"**שלח את האנשים ויעבדו את ה' א-ל-ה-י-ה-ם הטרם תדע כי**"
סוף תיבות, אותיות:
ח', ת', ם', ו', ת', ה', ם', ם', ע', י' עולה **1019**
משה ואהרן בני עמרם עולה **1019**

"שלח":
משה ואהרן עולה **607**
"**ויעבדו**" באתב"ש: **פמזשקף** עולה **607**
לעשות פולחן במדבר.

ועוד:
יתכן שהמילה "זה" העולה 12, גם רומז על י"ב שבטי ישראל.
ואמרו עבדיו של פרעה לפרעה עד שתשלח משה ואהרן וגם 'עם בני ישראל' תהיה לנו תקלה על ידם.
"**מתי יהיה זה לנו למוקש**"
באתב"ש:
יאם מצמץ עץ כטף כיפדב עולה 696 ועוד 17 אותיות עולה **713**
עם בני ישראל עולה **713**
"שלח":
"**את האנשים ויעבדו את ה'**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
א'+ת', ה'+ם', ו'+ו', א'+ת', י'+ה' עולה **874**
י"ב שבטי ישראל עולה **874**

ובמישור הרעיוני:
"**זה לנו למוקש**" עולה **574**
התקלה לא תיגמר כל עוד אתה מונע:
"**ליציאת מצרים**" באתב"ש: **כמהתא יהגמי** עולה **574**
מונע 'עם בני ישראל' לצאת למדבר לעבוד את ה' ולקבל:
"**הדברות**" באתב"ש: **צקשגפא** עולה **574**

לפיכך:
"**שלח את האנשים**" עולה 1145 ועוד 3 מילים עולה **1148**
שתהיה:
קבלת התורה עולה **1148**

"**ויעבדו את ה' א-ל-ה-י-ה-ם**" עולה **616**
התורה עולה **616**
וגם:
"**ויעבדו את ה' א-ל-ה-י-ה-ם הטרם תדע כי אבדה מצרים**"
סוף תיבות, אותיות: **ו', ת', ה', ם', ם', ע', י', ה', ם'** עולה **616**
התורה עולה **616**

לא רק "כי אבדה מצרים", אלא מניעת קבלת התורה תגרום גם שהעולם יהפוך לתהו ובהו:
"**כי אבדה**" באתב"ש: **לם תשקץ**
ראש תיבות, אותיות: **ל', ת'** עולה **430**
"**תהו ובהו**" עולה **430**

* * * * * * * * *

"מי ומי ההלכים"

אחרי ההתראה למכת ארבה פרעה שואל את משה רבנו ואהרן הכהן:
פרק י' פסוק ח':
"ויאמר אלהם לכו עבדו את ה' א-ל-ה-י-כ-ם מי ומי ההלכים"
פרעה שואל "מי ומי ההלכים"? השאלה הזאת תמוהה.
הלא פרעה לא רצה לשלוח אף אחד, אבל אחרי מכת ברד וההתראה על מכת ארבה שבדרך כשאמרו לו עבדיו "שלח את האנשים ויעבדו את ה' א-ל-ה-י-ה-ם הטרם תדע כי אבדה מצרים".
פרעה נכנע ללחץ של עבדיו ומוכן לשלוח לפחות אלו שצריכים לעבוד את ה', והם "הגברים". אם כן למה שאל "מי ומי ההלכים"? הרי פחות מהגברים נראה שאי אפשר.
לכן פרעה היה יכול להגיד מיד:
פרק י' פסוק י"א
"לכו נא הגברים ועבדו את ה' כי אתה אתם מבקשים"
ולא לשאול "מי ומי ההלכים".
ונראה לי להגיד:
הלא פרעה יודע מה שמשה רבנו אומר לו כל הזמן, "שלח את עמי ויעבדני במדבר". ובפשטות, בפחות מלשלוח את העם אי אפשר לקיים הציווי. אלא בגלל שפרעה לא רצה לשלוח אף אחד, אולי חשב שאם מטרת שליחות העם זה כדי לעשות פולחן אולי אפשר לשלוח רק נציגים שייצגו את העם והם יעשו הפולחן עבור כל העם. כמו לשלוח רק שבט לוי או רק הבכורים.
(וראה רמב"ן שכתב "היה פרעה רוצה שילכו ראשיהם זקניהם ושוטריהם אנשים אשר נקבו בשמות")
אז שאל "מי ומי ההלכים"? בכוונה לצמצם ההולכים ולא יצטרך לשלוח "הגברים" שהם כוח העבודה שלו.
התשובה של משה רבנו אליו:
פרק י' פסוק ט':
"בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותנו בצאננו ובבקרנו נלך"
"לא תשאר פרסה" של בני ישראל במצרים.
אחרי שפרעה שמע את זה הוא ניסה לשמור אצלו חלק מבני ישראל ורכושם. ולקיים רק חלק מהציווי (שמות ו', ט"ז- "שלח את עמי ויעבדני במדבר"), החלק "ויעבדני במדבר" (ואת החלק "שלח את עמי" לפי ההגדרה שלו). הסכים לשלוח "הגברים" שבעיניו הם "עם" (שמות י"ב, ל"ז-"כשש מאות אלף רגלי הגברים", ובמדבר י"א, כ"א-"שש מאות אלף רגלי העם") לעשות הפולחן במדבר (שמות ה', א'- "שלח את עמי ויחגו לי במדבר").
אבל המכות לא הפסיקו. ההתחמקות שלו לא הצליחה, כי (משלי כ"א, ל') "ואין תבונה ואין עצה נגד ה'". וככל שהמכות התקדמו פרעה שחרר יותר ויותר ממה שמשה רבנו אמר לו.
אחרי מכת ברד והתראת מכת ארבה הסכים לשלוח את הגברים. וכעס וגרש את משה רבנו ואהרן הכהן מפניו. וכתוב במדרש שפרעה כעס כי פרעה כסיל.
ואחרי מכת חשך הסכים לשלוח כולם (הנערים והזקנים הבנים והבנות) חוץ מהצאן והבקר.
ואחרי מכת בכורות גרש ושלח את כולם כולל הצאן והבקר.

ובמישור הרעיוני:
פרק י' פסוק ח':
"ויאמר אלהם לכו עבדו את ה' א-ל-ה-י-כ-ם מי ומי ההלכים"
כאשר לחצו עבדיו עליו פרעה הסכים בלבו לשלח חלק מן העם, ושאל:
"**מי ומי ההלכים**" עולה **216**
ואז התחילו רמזים על הגאולה, וזכר לשעבוד וליציאה ממצרים:
'**הא לחמא עניא**' עולה **216**
ועל המסע במדבר להר:
חורב עולה **216**
לקבל התורה:
"**נעשה ונשמע**" באתב"ש: **טזבץ פטביז** עולה **216**
וגם:
"**מי ומי ההלכים**" באתב"ש: **ים פים צצכלמי** עולה **460**
לעבוד את ה':
"**על ההר הזה**" באתב"ש: **זך צצג צעץ** עולה **460**
(שמות ג', י"ב- "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את ה-א-ל-ה-י-ם על ההר הזה")

ומשה רבנו עונה לו:
פרק י' פסוק ט':
"בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותנו בצאננו ובבקרנו נלך"

אמר להם פרעה:
פרק י' פסוק י"א:
"לא כן לכו נא הגברים ועבדו את ה' כי אתה אתם מבקשים"
פרעה היה מוכן לשלוח רק הגברים כי רצה לצמצם ההולכים כדי להחזיק בם.

ועניין קבלת התורה גם רמוז בתשובה של פרעה למשה רבנו:
"**לכו נא הגברים**" באתב"ש: **כלף טת צרשגמי** עולה **1182** למנין המילים '**עשר דברות**'.
וגם:
"לא כן לכו נא הגברים ועבדו את ה' כי אתה אתם מבקשים"
סוף תיבות, אותיות: **א', ן', ו', א', ם', ו', ת', ה', י', ה', ם', ם'**
עולה 604 ועוד 12 אותיות עולה **616** למנין המילה '**התורה**'.

והביא הקב"ה עליו ועל עמו, בלי התראה, מכת חשך.
ואחרי שהיה:
"**חשך אפלה**" עולה 444 ועוד 7 אותיות ועוד 2 מילים עולה **453**
"בכל ארץ מצרים", פרעה נכנע והסכים לשלוח (הנערים והזקנים) הבנים והבנות:
"**גם טפכם ילך עמכם**" באתב"ש: **רי נולי מכל זילי** עולה **453**
כי כאשר:
אין התראה עולה **672**
ופרעה ועמו לוקים פתאום (בלי התראה בפעם השלישי), פרעה נכנע ומוכן לשלוח כולם, "רק":
"**צאנכם ובקרכם יצג**" עולה **672**
עדיין סירב לשלוח את הצאן והבקר.

"רק צאנכם ובקרכם יצג", קרי שהצאן והבקר (רס"ג) "ישאר" ולא יצא לפולחן במדבר.
ומטרת פרעה בכל זה לשמור אצלו נכסיהם (חזקוני) "לערבון שתשובו", שלא יברחו.
ושואל הכלי יקר מה יזבחו? והוא עונה שלבני ישראל היו צאן ובקר שהם גדלו בעצמם, וצאן ובקר שהם קנו. ופרעה רצה למנוע מהם לקחת הצאן והבקר שקנו, כי הם לא מהמובחרים ולא צריכים אותם לפולחן. ואמר משה רבנו לפרעה (י, כ"ו) "וגם מקננו ילך עמנו". "מקננו" לשון קניין שגם אלו שקנינו ילכו עמנו.
ואולי נגיד:
בדרך כלל המילה 'מקנה' פירושה צאן ובקר.
ואם כן פרעה לא רצה לתת להם להוציא המקנה, הצאן והבקר, שהם גדלו. ועל הסוסים והחמרים והגמלים שלהם לא היה צריך לדבר כי הם בזוי לקרבן ולא לפולחן.
ואז נשאלת השאלה מה יזבחו?
ונראה שרצה לאלץ אותם לקנות צאן ובקר לפולחן (והכלי יקר כתב שהקנוי פחות משובח מאלו שהם גדלו בעצמם). ומשה רבנו אמר לפרעה "וגם מקננו ילך עמנו". המקנה שלנו ילך, הצאן והבקר שגדלנו. "לא תשאר פרסה", גם הסוסים, החמרים, הגמלים ילכו עמנו.

ואז הביא הקב"ה עליו ועל עמו "עוד נגע", מכת בכורות:
"**עוד נגע אחד**" עולה **216**
"**נגע**" באתב"ש: **טרז** עולה **216**
(התשובה לשאלה שלו "מי ומי ההלכים" העולה 216, ששאל כדי לצמצם היוצאים ממצרים, זה "עוד נגע אחד" העולה 216, שגרם לו לגרש את כולם).
אחרי זה פרעה שלח את כולם לחגוג במדבר (כולל הצאן הבקר).
וחשב שהם הולכים ג' ימים במדבר וחוזרים, והוגד לו שהם:
"**ברחו**" עולה **216**
לא עצרו אחרי ג' ימים, יצאו למסע במדבר:
"**אלה מסעי**" עולה **216**
(במדבר ל"ג, א'- "אלה מסעי בני ישראל")

ועוד (רמז לפי הקרי, כי בתורה המילה 'ההולכים' כתוב חסר, "ההלכים"):
'**מי ומי ההולכים**' באתב"ש: **ים פים צצפכלמי** עולה **540**
שיצאו ממצרים ביום:
חמש עשרה בניסן באתב"ש: עולה **540**
ויברחו:
"**כי ברח העם**" באתב"ש: עולה **540**
וישאירו אותי ועבדי עם:
לב שבור עולה **540**
(שמות י"ד, ה'-ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו")

שנזכה לגאולה השלמה במהרה בימנו.

* * * * * * * * *

"נלך", "נלך"

פרק י' פסוק ט':
"בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותנו בצאננו ובבקרנו נלך"

נשאלת השאלה:
למה אמר פעמים "נלך"?

ונראה לי להגיד:
שחילק בין הוודי לפולחן ובין הספק לפולחן.
כי יותר קל לפרעה להבין, "נלך" עם הוודי לפולחן.
אבל שלא יטעה, גם "נלך" עם הספק לפולחן.

מיד כלל את הוודי לפולחן ביחד.
והם הנערים והזקנים כי הם הולכים לעשות הפולחן.

ובהמשך כלל את הספק לפולחן ביחד.
והם הבנים והבנות שילכו ללמוד ואולי נצטרך גם אותם לפולחן.
וכל הצאן והבקר ילכו ("לא תשאר פרסה"), אולי נצטרך את 'כולם' לפולחן.

כי אחר כך אמר משה רבנו לפרעה:
פרק י' פסוק כ"ו:
"לא נדע מה נעבד את ה' עד באנו שמה"

* * * * * * * * *

עשר המכות

בעשר המכות, שלוש על ידי הקב"ה, שלוש דרך משה, ושלוש דרך אהרן, ובאחד כולם השתתפו בה. המכות הקשורות לארץ ולמים דרך אהרן הכהן (דם, צפרדע, כנים). המכות הקשורות לשמים דרך משה רבנו (ברד, ארבה, חשך). המכות על ידי הקב"ה לבד (ערוב, דבר, בכורות) . והמכה על ידי כולם (שחין). המכות מחולקות לסדרות, ורבי יהודה היה נותן להם סימנים: **דצ"ך עד"ש באח"ב** (ואמרו שאין מכה בלי להשאיר סימנים).

בכל מכה ראשונה של סדרה יש ציווי למשה להתיצב בבוקר לפני פרעה ולהתרות בו. ולפי:

במכה הראשונה בסדרה הראשונה (דצ"ך) , מכת דם, כתוב:
פרק ז' פסוק ט"ו:
"לך אל פרעה בבקר הנה יוצא המימה ונצבת לקראתו"

במכה הראשונה בסדרה השנייה (עד"ש), מכת ערוב, כתוב:
פרק ח' פסוק ט"ז:
"השכם בבקר והתיצב לפני פרעה הנה יוצא המימה"

במכה הראשונה בסדרה השלישית (באח"ב), מכת ברד, כתוב:
פרק ט' פסוק י"ג:
"השכם בבקר והתיצב לפני פרעה"

ומפרש אור החיים הקדוש מה משמעות שיתיצב לפניו:
<u>אור החיים (ט', י"ג)</u>: "שלא יכין ראשו ולא ירכין קומתו בדרך העומדים לפני גדולים, אלא כגדול העומד לפני קטן כי כבר עשהו רבון ושליט עליו"

משה רבנו שהיה ענו בטבעו היה צריך ציווי שלא להתנהג ככה מול פרעה, אלא לעמוד מולו "כגדל העומד לפני קטן".
(ומעניין, בגמרא ברכות נ"ד, ב' כתוב שמשה רבנו היה ממש גדול, גבוה, עשר אמות, כ5 מטר. ובגמרא מועד קטן י"ח, א' כתוב שפרעה בימי משה רבנו היה ממש קטן, בגובה אמה, כחצי מטר, גמד. אם כן, יש חשש שמשה רבנו יתכופף לדבר עם פרעה הגמד. ונראה שלפי זה היה צורך בציווי "ונצבת" שיעמוד מול פרעה ולא ירכיו קומתו לדבר אתו, יעמוד מולו "כגדול העומד מול קטן". כי אם ירכין קומתו מולו מי יודע אם בגלל שפרעה גמד עשה את זה או בגלל שעשה את עצמו ענו לפניו. וגם "ונצבת" מולו באופן רוחני "כי כבר עשהו רבון ושליט עליו")

בכל מכה שנייה של הסדרות (מכות צפרדע, דבר, ארבה) יש לשון "בא אל פרעה", להתרות בו לפני המכה. ואמרו חז"ל שכאשר כתוב "בא אל פרעה" הכוונה שילך אל ארמונו, אל היכלו.
(אבל כאשר כתוב "לך אל פרעה" משמעות שילח אליו במקום שהוא נמצא וזה מחוץ לארמונו, כמו במכת 'דם' שיצא המימה)

ובכל מכה שלישית של הסדרות (מכות כנים, שחין, חשך) לא הייתה שום התראה לפני המכה.
(ואז משה רבנו לא הלך אצל פרעה לפני המכה)

כל מכה שבאה אחרי הפסקה של התראה, וזו המכה הראשונה 'ערוב' בסדרה השנייה (עד"ש) והמכה הראשונה 'ברד' בסדרה השלישית (באח"ב) היה בהן לשון "השכם" (שיתייצב אצלו השכם בבקר). ומפרש:
<u>דעת זקנים (ח', ט"ז)</u>: "תמוה מאי שנה מקום אחד כתיב בא ובמקום אחר כתיב השכם. ונ"ל שהדבר תלוי בהתראה חדשה שכל התראות חדשות היו בהשכמה"
ונראה להגיד:
שמשה רבנו צווה להתייצב "השכם" כדי לעשות רושם על פרעה ולזרז אותו.
כי עכשיו אחרי הפסקה בהתראה, מתחדשת ההתראה על מכה חדשה ועל סדרה חדשה של מכות. כלומר, כאשר הופיע אצלו בהשכמה זה עושה רושם על פרעה שבא להגיד לו משהו חשוב ודחוף.

במישור הרעיוני:
בהתראה למכה הראשונה, מכת דם, כתוב:
"**ונצבת**" באתב"ש: **פטהשא** עולה **395**
תתרה בו שיחזור בתשובה:
חרטה וידוי קבלה עולה **395**
וישלח את בני ישראל.
ולמרות:
"**ונצבת**" עולה **548**
בכל זאת:
"**ולא ישמע אלכם**" עולה **548**

וגם:
"**ונצבת לקראתו**" עולה **1285**
מדת הדין למדת רחמים עולה **1285**
מידת הדין עומדת לפגוע בפרעה, ונתן לו הזדמנות לשוב בתשובה ולשלוח את בני ישראל.
(אמרו חז"ל שעד המכה השישית הייתה לפרעה ברירה לשלוח אותם, אבל פרעה חיזק את לבו. ואחרי זה הקב"ה חיזק את לבו ונשללה ממנו הברירה)

נאמר למשה רבנו, שייקח אתו את המטה, וכדי להזכיר לפרעה את המטה שהתגבר על חרטומיו במופת התנין (הנחש), ופרעה ייראה:
"**המטה אשר נהפך לנחש תקח בידך**"
סוף תיבות, אותיות: **ה', ר', ך', ש', ח', ך'** עולה **553**
לרמוז לו על מכות הבאות:
ממדת הדין עולה **553**
שייתן לבו:
ליראה באתב"ש: **כמדתץ** עולה **553**
אותי.
ותשובה באתב"ש: **פאפשץ** עולה **553**
זה מה שהוא צריך לעשות עכשיו.

לך אליו, ותתרה בו:
"**ונצבת לקראתו**" באתב"ש: **פטהשא כדגתאף** עולה **903**
ונאמר למשה רבנו 'להתייצב' לפני פרעה (ולהתרות בו) בכל מכה ראשונה של סדרה, במכות:
דם ערוב ברד באתב"ש: **קי זגפש שגק** עולה **903**
אבל בכל זאת:
"**ולא ישמע אלכם פרעה**" עולה **903**
כי גורלו:
מכות ונעלם מן העולם עולה **903**

כמו שכתבנו גם במכות ערוב וברד, נאמר למשה רבנו "והתיצב לפני פרעה"
"**והתיצב**" עולה **513** למנין המילים '**מדת הדין**'.
תתרה בו כי מידת הדין תמשיך לפגוע בו.
ובמכות האלו נאמר למשה רבנו:
"**השכם**" עולה **365** למנין המילים "**בזרוע נטויה**"
תתרה בפרעה שהקב"ה יוציא את בני ישראל ממצרים "בזרוע נטויה", באותות ומופתים ובכוח גדול.

אחרי שהתחדשה ההתראה במכה הראשונה של כל סדרה, ובאה המכה, ופרעה עוד סירב לשלוח את בני ישראל (קרי התקיים "לא ישמע אלכם") נאמר במכה השנייה של כל סדרה:
"**בא אל פרעה**" עולה **389** למנין המילה '**טפש**'.
כלומר יש כאן רמז שפרעה טיפש, וכמו שכתוב במדרש (שמות רבה ט', ח') שפרעה כסיל.
(וגם: "בא אל פרעה", ראש וסוף תיבות, אותיות: ב+א', א'+ל', פ'+ה' עולה 119. כסיל עולה 120)

סיכום:
בכל מכה ראשונה של סדרה (דם, ערוב, ברד) משה רבנו צווה להתייצב ("ונצבת", "והתיצב") לפני פרעה. וזה לעמוד לפניו "כגדול מול קטן" ולהתרות בו.

ובכל מכה שנייה של סדרה (צפרדע, דבר, ארבה) כתוב "בא אל פרעה" לרמוז שפרעה טיפש ולא ישמע אליכם (הוא כבר לא שמע להתראה של המכה הראשונה בסדרה).

ובמכות שבאו אחרי הפסקת התראה (ערוב וברד) כתוב לשון "השכם".
כלומר "**השכם**" אותיות המילים '**המשך**', '**שמכה**'.
יש עכשיו '**המשך**' (התחדשות) התראה '**שמכה**' חדשה, וסדרה של מכות חדשות, באות.
ולשון "השכם בבקר" ביחד עם "ונצבת לפני פרעה" עושים רושם על פרעה, רושם של דחיפות (הגאולה ממצרים בחפזון).
"**לפני פרעה**" עולה **525**
"**בחפזון**" באתב"ש: **שסועפט** עולה **525**

כי גם:
'**י מכות** באתב"ש: **מ' ילפא** עולה **161** למנין המילה '**חיפזון**'.

(בתורה חיפזון כתוב חסר 'חפזון'. והרמז לפי הקרי)
גם המכות היו בחיפזון. כלומר, ברצף אחת אחרי השנייה. ורובם במשך חודש ימים (כולל ההתראה, המכה, והתאוששות מהמכה. חוץ ממכת בכורות ואולי גם מכת חשך).

ובכל מכה שלישית בסדרות (כנים, שחין, חשך) לא הייתה התראה.

(אחרי שפעמיים לא שמע להתראות של הסדרה נשללה ממנו ההתראה, וקיבל רק מכה)
ואולי קצת רמז לזה:
כנים, שחין, חשך ראש תיבות, אותיות: **כ', ש', ח'**, אותיות המילה '**כחש**'
וגם המילה '**שכח**'. ובאתב"ש: **ל', ב', ס'**, אותיות המילה '**סבל**'.
פרעה כאילו 'כחש', קרי שיקר כל פעם שאמר אשלח את העם ואחרי שהייתה הקלה מהמכה, חיזק את לבו, וכאילו 'שכח' מה שהבטיח, ולא שלח אותם.
ואז קיבל מכות האלו בלי התראה (ומנעו ממנו לשקר ולהגיד שישלח את העם), והם גרמו לו ולעמו 'סבל' רב.

* * * * * * * * *

מכת ארבה

פרק י׳ פסוק י״ב:
״ויאמר ה׳ אל משה נטה ידך על ארץ מצרים בארבה ויעל על ארץ מצרים ויאכל את כל עשב הארץ את כל אשר השאיר הברד״

במכות הקשורים עם בעלי חיים שכבר היו, צפרדעים, וכנים, לא כתוב שיכוון בהרמת המטה לבעלי החיים במכה (במכת ׳ערב׳ לא השתתף המטה). אבל במכת ארבה כתוב:
״נטה ידך על ארץ מצרים בארבה״
ונשאלת השאלה **״בארבה״** למה לי?

<u>רש״י (על המילה ״בארבה״)</u>: ״בשביל מכת הארבה״
רש״י מסביר לנו שהמלה ״בארבה״ זה בשביל הארבה (וכאילו כתוב ב׳ ארבה, אות ב׳ - בשביל). וצריכים להבין למה הוא התכוון. כי ברור שהרמת היד הייתה עבור המכה שעושה. ולמה צריך כאן תוספת דיוק למכה?

ונראה לי להגיד (על פי דבר תורה מבית חב״ד שכתב לוי מנדלזון):
״משה מניף את מטהו, אבל מה הקשר? בכל שאר המכות, היו פעולותיהם של משה ואהרון קשורים איכשהו למכה שהופיעה לאחר-מכן. למשל: משה הכה ביאור והוא הפך לדם. מה הקשר בין הרמת המטה לבין נחילי הארבה? יש שפירשו (אור החיים) שהוא קשר חגב אל המקל, או שהוא אמר את המילה ׳ארבה׳ תוך כדי הנפת המקל״

מאיר עינינו כאן שמשה רבנו נטה את ידו (עם המטה) על ארץ מצרים. אבל הארבה לא באו מארץ מצרים אלא מהמזרח (מהמדבר), ולפי:
פרק י׳ פסוק י״ג:
״וה׳ נהג רוח קדים בארץ כל היום ההוא וכל הלילה הבקר היה ורוח הקדים נשא את הארבה״

ובניגוד למכת הצפרדעים שבאו מהמקום שעליו פשט אהרן הכהן את ידו- ממי מצרים. ובניגוד למכת הכנים שבאו מהמקום שעליו נטה את ידו והכה במטהו – עפר הארץ, מכת הארבה לא בא מהמקום שעליו הרים משה רבנו את ידו, הם לא באו ״מארץ מצרים״ (״נטה ידך על ארץ מצרים״) , אלא מהמזרח (מהמדבר).

במכות צפרדעים וכנים הרמת היד לא רק הייתה על המקום שממנו באה המכה (ארץ מצרים, עפר מצרים), אלא בו זמנית מכוונת גם ליעד המכה (״ותעל הצפרדע ותכס את ארץ מצרים״, ״כל עפר הארץ היה כנים״, אותו מקום שממנו באו הוכה).
אבל במכת ארבה נטיית היד הייתה על המקום שאליו נחתה המכה (״ארץ מצרים״) ולא על המקום שממנה הגיעה המכה (מהמדבר).
לפי זה אנו רואים שהרמת היד על ארץ מצרים כנראה לא היה מספיק מכוונת להביא את המכה. חסר החלק המצביע על המקום שממנה באה המכה. ולפי זה היה צורך לכוון במיוחד, ״בארבה״ – ״בשביל מכת ארבה״.

(ואם משה רבנו היה מרים את ידו על השמים וכדי לצוות לרוח להביא את המכה, אז הייתה חסר היעד שאליו תגיע המכה, לארץ מצרים. ובזה מכת ארבה שונה ממכות צפרדע, וכנים)

לפי חז"ל (ראה זקנים מבעלי התוספות שמות י' , י"ד) במכת ארבה היו הרבה מינים (ארבה, ילק, חסיל) שבאו ביחד (אמנם לפי רש"י שמות י', י"ד, רק מין אחד בא - 'ארבה').
ושמעתי מרב יצחק אנסבכר שבמכת ארבה (גם אם באו הרבה מינים ביחד) , רק המין שקוראים 'ארבה', רק מין אחד, אכל את עשב הארץ. ואולי זה עוד טעם למה היה צורך לדייק "בארבה".
(ואם רק היה מין אחד לפי רש"י, אולי זה הסיבה שהיה צריך לכוון למין הזה דווקא כדי שרק הוא יבוא)

ועוד:
<u>בעל הטורים (על המילה "וינחי")</u>: "דין ואידך, 'וינח ביום השביעי', מלמד שנח הארבה בשבת"
ולמה להגיד לנו באיזה יום בא הארבה? ואם כן, למה דווקא בשבת?
ונראה להגיד:
כאשר משה רבנו בא אל פרעה בהתחלה, הוא ביקש מפרעה לתת לעם לנוח יום אחד בשבוע שיהיה להם כוח לעשות את העבודה שלו יותר טוב. בהתחלה פרעה הסכים.
ומשה רבנו בחר את יום השבת. לא רק שבט לוי שבת בשבת אלא גם בני ישראל.
עד אשר פרעה החליט (שמות ה', י"ז) "נרפים אתם". האשים את בני ישראל שהם עצלנים ולא רוצים לעבוד. ומאז פרעה ניסה בכל מיני שיטות לגרום להם לעבוד דווקא בשבת. ואולי במידה כנגד מידה הביא עליהם את הארבה בשבת.
(ונראה שהארבה בא בשבת, ולא כתוב לנו במכה אחרת שבאה בשבת, כי מכת הארבה מידה כנגד מידה. בגלל שהכריחו את בני ישראל בעבודות הזריעה בשדה, ולפי: בא רבה י"ג, ו'- "מפני ששמו את ישראל זורעי חטים ושעורים לפיכך הביא עליהן ארבה ואכלו כל מה שזרעו להם ישראל", הגיע הארבה ואכל את כל מה שעשו ולא נשאר למצרים שום דבר מהצומח, וגם בזמן המכה בני ישראל שבתו מהעבודה, הם נחו בשבת).

* * * * * * * * *

מכת ארבה

פרק י' פסוק י"ד:
"ויעל הארבה על כל ארץ מצרים וינח בכל גבול מצרים..."

"**וינח בכל גבול**" ראש תיבות, אותיות: **ו', ב', ג'**, עולה **11**
אולי רמז שמכת הארבה היתה בחודש ה11, קרי חודש שבט.
(אם כל מכה עם ההפסקה אחרי המכה היה חודש, אז נקבל: מכת בכורות היתה ב15 בניסן. חודש לפני זה בחודש אדר מכת חשך. וחודש לפני זה בחודש שבט מכת הארבה).

* * * * * * * * *

מכת ארבה

פרק י׳ פסוק י״ד:
״...לא היה כן ארבה כמהו ואחריו לא יהיה כן״
רש״י: ״...אבל של משה לא היה אלא של מין א׳...״
(ראה שפתי חכמים)
רבנו בחיי: ״במין אחד של ארבה, כי אותו של יואל היו מינין הרבה ושאר מינין היו גדולים ממין הארבה אבל כאן במצרים היו שם מינין הרבה ג״כ. ובא דוד ופירש (תהילים ק״ה) אמר, ׳ויבא ארבה וילק ואין מספר׳, וכתיב: ׳ויתן לחסיל יבולם ויגיעם לארבה׳. ושבעה מינין הם של ארבה ואלו הם: ארבה, סלעם, חרגול, חגב, גזם, ילק, וחסיל, וכולם היו במצרים, וזהו שתמצא בפרשה ז׳ פעמים ארבה, ומין זה של ארבה היה יותר על שאר המינין, ומזה אמר הכתוב ׳ואחריו לא יהיה כן׳, כלומר במין אחד של ארבה...״

״**לא היה כן ארבה כמהו ואחריו לא יהיה כן**״ עולה 762 ועוד 9 מילים
עולה **771**

מכה של ארבה ממין אחד הוא בא עולה **771**

* * * * * * * * *

מכת הארבה

פרק י׳ פסוק י״ד:
״ויעל הארבה על כל ארץ מצרים וינח בכל גבול מצרים כבד מאד לפניו לא היה כן ארבה כמהו ואחריו לא יהיה כן״

מכת הארבה בתקופה של משה מאופנן על ידי--״לא היה כן ארבה כמהו ואחריו לא יהיה כן״. ונשאלת השאלה-- הלא בימי יואל הנביא היה מכת ארבה כבדה שכתוב בה: ״כמוהן לא נהיה מן העולם״. זאת אומרת לעולם לא היה מכה כזאת.
אם כן, מה היה הייחידיות של מכת הארבה בימי משה רבנו?
על זה אנו מוציאים כמה תשובות במאמרי חז״ל.

<u>רש״י מסביר</u>:
״ואתו שהיה בימי יואל שנאמר (יואל ב׳) ״כמוהן לא נהיה מן העולם״-למדנו שהיה כבד משל משה (כי של יואל היה) על ידי מינין הרבה שהיו יחד ארבה, ילק, חסיל, גזם. אבל של משה מין אחד . וכמוהו לא היה ולא יהיה״
המילה ארבה שם תואר הכולל הרבה מינים (ארבה, ילק, חסיל, גזם).
יש מהמפרשים הרואים ההבדל במכות בסוג ובכמות המינים.

לפי פירוש רש״י בימי משה המכה היתה כבדה מאוד מי מין אחד של ארבה -זן הארבה. מכה הומוגני. ודבר כזה לא יהיה עוד. בימי יואל המכה היתה כבדה מאוד אבל מורכב מכמה מינים ביחד. מכה הטרוגני. ויותר כבד משל משה. ודבר כזה לא יהיה עוד לעולם.

לפי זקנים מבעלי התוספות, גם בימי משה וגם בימי יואל המכה היתה הטרוגני המורכב מהרבה מינים. השוני היתה שבימי משה כל המינים באו ביחד ובימי יואל באו בנפרד זה אחר זה ובימי יואל המין הארבה אכל את יתר המינים.

הסבר אחרת נותן הכלי יקר. הוא רואה פן נוסף למכת הארבה בימי משה שהוא נסי ומיוחד. בדרך כלל כאשר ארבה תוקף מדינה הוא נכנס מקצה המדינה מהגבול ומתפשט פנימה. במכת הארבה בימי משה אנו קוראים:

פרק י׳ פסוק ו׳:
״ומלאו בתך ובתי כל עבדך ובתי כל מצרים...״

זאת אומרת התפשטות הארבה היתה נגד הטבע. ראשון תקפו ערמון המלוכה (בית פרעה שנמצה בתוך המדינה). אחר כך התפשטו לבתי עבדיו (לעיר הבירה). ולבסוף לכל מצרים. ואולי יש גם רמז לזה מפסוק י״ד: ״ויעל הארבה על כל ארץ מצרים וינח בכל גבול מצרים-ראשית בארץ מצרים (פנימה) ואחר כך בגבול.

* * * * * * * * *

מכת ארבה

פרק י' פסוק י"ט:
"...לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים"
רש"י: "אף המלוחים שמלחו מהם (ש"ר)"

"**לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים**" עולה **1276**
הרוח נשאה גם כל המלוחים שמלחו מהם עולה **1276**

* * * * * * * * *

מכת ארבה

פרק י׳ פסוק י״ב:
״ויאמר ה׳ אל משה נטה ידך על ארץ מצרים בארבה ויעל על ארץ מצרים ויאכל את כל עשב הארץ את כל אשר השאיר הברד״

במכות הקשורים עם בעלי חיים שכבר היו, צפרדעים, וכנים, לא כתוב שיכוון בהרמת המטה לבעלי החיים במכה (במכת ׳ערב׳ לא השתתף המטה). אבל במכת ארבה כתוב:
״נטה ידך על ארץ מצרים בארבה״
ונשאלת השאלה ״**בארבה**״ למה לי?

<u>רש״י (על המילה ״בארבה״)</u>: ״בשביל מכת הארבה״
רש״י מסביר לנו שהמלה ״בארבה״ זה בשביל הארבה (וכאילו כתוב ב׳ ארבה, אות ב׳ - בשביל). וצריכים להבין למה הוא התכוון. כי ברור שהרמת היד הייתה עבור המכה שעושה. ולמה צריך כאן תוספת דיוק למכה?

ונראה לי להגיד (על פי דבר תורה מבית חב״ד שכתב לוי מנדלזון):
״משה מניף את מטהו, אבל מה הקשר? בכל שאר המכות, היו פעולותיהם של משה ואהרון קשורים איכשהו למכה שהופיעה לאחר-מכן. למשל: משה הכה ביאור והוא הפך לדם. מה הקשר בין הרמת המטה לבין נחילי הארבה? יש שפירשו (אור החיים) שהוא קשר חגב אל המקל, או שהוא אמר את המילה ׳ארבה׳ תוך כדי הנפת המקל״

מאיר עינינו כאן שמשה רבנו נטה את ידו (עם המטה) על ארץ מצרים. אבל הארבה לא באו מארץ מצרים אלא מהמזרח (מהמדבר), ולפי:
פרק י׳ פסוק י״ג:
״וה׳ נהג רוח קדים בארץ כל היום ההוא וכל הלילה הבקר היה ורוח הקדים נשא את הארבה״

ובניגוד למכת הצפרדעים שבאו מהמקום שעליו פשט אהרן הכהן את ידו- ממי מצרים. ובניגוד למכת הכנים שבאו מהמקום שעליו נטה את ידו והכה במטהו – עפר הארץ, מכת הארבה לא בא מהמקום שעליו הרים משה רבנו את ידו, הם לא באו ״מארץ מצרים״ (״נטה ידך על ארץ מצרים״) , אלא מהמזרח (מהמדבר).

במכות צפרדעים וכנים הרמת היד לא רק הייתה על המקום שממנו באה המכה (ארץ מצרים, עפר מצרים), אלא בו זמנית מכוונת גם ליעד המכה (״ותעל הצפרדע ותכס את ארץ מצרים״, ״כל עפר הארץ היה כנים״, אותו מקום שממנו באו הוכה).
אבל במכת ארבה נטיית היד הייתה על המקום שאליו נחתה המכה (״ארץ מצרים״) ולא על המקום שממנה הגיעה המכה (מהמדבר).
לפי זה אנו רואים שהרמת היד על ארץ מצרים כנראה לא היה מספיק מכוונת להביא את המכה. חסר החלק המצביע על המקום שממנה באה המכה. ולפי זה היה צורך לכוון במיוחד, ״בארבה״ – ״בשביל מכת ארבה״.
(ואם משה רבנו היה מרים את ידו על השמים וכדי לצוות לרוח להביא את המכה, אז הייתה חסר היעד שאליו תגיע המכה, לארץ מצרים. ובזה מכת ארבה שונה ממכות צפרדע, וכנים)

לפי חז"ל (ראה זקנים מבעלי התוספות שמות י , י"ד) במכת ארבה היו הרבה מינים (ארבה, ילק, חסיל) שבאו ביחד (אמנם לפי רש"י שמות י', י"ד, רק מין אחד בא - 'ארבה').
ושמעתי מרב יצחק אנסבכר שבמכת ארבה (גם אם באו הרבה מינים ביחד) , רק המין שקוראים 'ארבה', רק מין אחד, אכל את עשב הארץ. ואולי זה עוד טעם למה היה צורך לדייק "בארבה".
(ואם רק היה מין אחד לפי רש"י, אולי זה הסיבה שהיה צריך לכוון למין הזה דווקא כדי שרק הוא יבוא)

ועוד:
<u>בעל הטורים (על המילה "וינחי")</u>: "דין ואידך, 'וינח ביום השביעי', מלמד שנח הארבה בשבת"
ולמה להגיד לנו באיזה יום בא הארבה? ואם כן, למה דווקא בשבת?
ונראה להגיד:
כאשר משה רבנו בא אל פרעה בהתחלה, הוא ביקש מפרעה לתת לעם לנוח יום אחד בשבוע שיהיה להם כוח לעשות את העבודה שלו יותר טוב. בהתחלה פרעה הסכים. ומשה רבנו בחר את יום השבת. לא רק שבט לוי שבת בשבת אלא גם בני ישראל. עד אשר פרעה החליט (שמות ה', י"ז) "נרפים אתם". האשים את בני ישראל שהם עצלנים ולא רוצים לעבוד. ומאז פרעה ניסה בכל מיני שיטות לגרום להם לעבוד דווקא בשבת. ואולי במידה כנגד מידה הביא עליהם את הארבה בשבת.
(ונראה שהארבה בא בשבת, ולא כתוב לנו במכה אחרת שבאה בשבת, כי מכת הארבה מידה כנגד מידה. בגלל שהכריחו את בני ישראל בעבודות הזריעה בשדה, ולפי: בא רבה י"ג, ו'- "מפני ששמו את ישראל זורעי חטים ושעורים לפיכך הביא עליהן ארבה ואכלו כל מה שזרעו להם ישראל", הגיע הארבה ואכל את כל מה שעשו ולא נשאר למצרים שום דבר מהצומח, וגם בזמן המכה בני ישראל שבתו מהעבודה, הם נחו בשבת).

* * * * * * * * *

"ויתקעהו ים סוף"

פרק י' פסוק י"ט:
"ויהפך ה' רוח ים חזק מאד וישא את הארבה ויתקעהו ימה סוף לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים"

למה "**ויתקעהו ימה סוף**"?
הלא כתוב "רוח ים", (רש"י) "רוח מערבי", רוח שבא מכוון הים הגדול, מכוון ים התיכון, נשא את הארבה (וזה ההפך מרוח קדים, רוח מזרחי, שהביא את הארבה, קרי "ויהפך"), ברור שהרוח נשאה את הארבה לכיוון שהרוח נושבת.
(הספרנו כתב על המילה "בארבה": "בצד הארבה והוא צד דרומי". ולפי זה מוכרחים להגיד שרוח ים זה רוח שבא מהים הגדול והוא רוח צפונית, הנושף לכיוון דרום, שהשיא את הארבה מחוץ למצרים לכיוון ים סוף. והוא הפך רוח הקדים, שזה רוח דרומי שבא מהדרום, ונושף לכיוון צפון, שהשיא את הארבה צפונה לתוך מצרים. וראיתי דיון מעניין בנושא הזה במאמר של זאב ח' ארליך "ארבע רוחות מצרים" שמציין שבמצרים קדים זה דרום, וים זה צפון. וזה שונה מהגדרת הכיוונים בארץ כנען ששם קדים זה מזרח, וים זה מערב)
ועוד:
אם כתוב "**ויתקעהו ימה סוף**" מה בא להוסיף "**לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים**"?
הלא ים סוף רחוק ממצרים כמה ימי הליכה וברור שאם הרוח נשא את הארבה לשם לא נשאר ארבה בגבול מצרים.
מה עשו הארבה בים סוף?
ונראה שכל זה להגיד שהמצריים בשום פנים ואופן לא יכלו ליהנות מהארבה, כי:
"**ויתקעהו ימה סוף**"- כאשר הגיע לים סוף היו נתונים שמה, תקועים שמה, כמו עם מסמרים ולא יכלו לחזור לגבול מצרים.
"**לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים**"- וגם שאם מתו ארבה גם אלו נשא הרוח, כי לא נשאר אפילו ארבה אחד בכל גבול מצרים, כל הארבה שבאו למצרים, עד הארבה האחרון, הוצאו ממצרים.
(רש"י: "אף המלוחים שמלחו מהם", גם אלו שהיו מלוחים בכלים במצרים, לא נשארו אצלם)

* * * * * * * * *

מכת חשך

פרק י' פסוק כ"א:
" ויאמר ה' אל משה נטה ידך על השמים ויהי חשך על ארץ מצרים וימש חשך "
מדרש רבה (י"ד, א'): " כמה היתה אותו חשך?, רבותינו אמרו, עבה כדינר "

" **וימש** " עולה 356 ועוד 4 אותיות ועוד המילה עולה **361**
עבה כדינר עולה **361**

* * * * * * * * *

מכת חשך

פרק י׳ פסוק כ״ב:
״ ויט משה את ידו על השמים ויהי חשך אפלה בכל ארץ מצרים שלשת ימים ״

1. מדרש רבה (י״ד, ב׳): ״ ר׳ נחמיה אמר, מחשך של גיהנם ״

״ חשך אפלה ״עולה 444 ועוד 7 אותיות עולה **451**
בא חושך גיהנום עולה **451**

2. מדרש רבה (י״ד, ב׳): ״ ר׳ יהודה אמר, מחושך של מעלה ״

״ **אפלה בכל ארץ מצרים** ״ עולה 839 ועוד 4 מילים עולה **843**
מחשך של מעלה עולה **843**

ועוד רמזים:
לפי ר׳ והודה:

1) ״**ויט משה את ידו על השמים**״
באתב״ש:
פמן יבץ תא מקף זך צבימי
סוף תיבות, אותיות: **ן׳, ץ׳, א׳, ף׳, ך׳, י׳** עולה **251**
מחשך של מעלה באתב״ש: **יסבל בך יזכץ** עולה **251**

2) ״**משה את ידו על השמים ויהי**״
באתב״ש:
יבץ תא מקף זך צבימי פמצם
סוף תיבות, אותיות: **ץ׳, א׳, ף׳, ך׳, י׳, ם׳** עולה **241**
חשך של מעלה באתב״ש: **סבל בך יזכץ** עולה **241**

לפי רבי נחמיה:

1) ״**ויהי חשך**״ עולה **359**
מגיהנם באתב״ש: **ירמצטי** עולה **359**

1) ״**ויהי חשך**״ באתב״ש: **פמצם סבל** עולה 342 ועוד 7 אותיות עולה **349**
גיהנם באתב״ש: **רמצטי** עולה **349**

2) ״**את ידו על השמים**״
סוף תיבות, אותיות: **ת׳, ו׳, ל׳, ם׳** עולה **476**
חשך מגיהנם עולה **476**

3) "**ויט משה את ידו על השמים ויהי חשך אפלה בכל ארץ**" באתב"ש:
פמן יבץ תא מקף זך צבימי פמצם סבל תוכץ שלך תגה
סוף תיבות, אותיות:
ן', ץ', א', ף', ך', י', ם', ל', ץ', ך', ה' עולה **436**
חשך גיהנם עולה **436**

4) "**ארץ מצרים**" באתב"ש: **תגה יהגמי** עולה **476**
חשך מגיהנם עולה **476**

* * * * * * * *

"היה אור במושבתם"

פרק י' פסוק כ"ג:
" ...ולכל בני ישראל היה אור במושבתם "

1. ראשי תיבות, אותיות: **ה', א', ב'** , עולה למניין **8**
אולי רמז לחנוכה.
המילה " **אור**" מופיע 8 פעמים בחומש וכאן זה פעם השמיני.
והרמז הוא: "במושבתם", (בבתי בני ישראל), יהיה אור (שמונה ימים).

2. "ולכל בני ישראל היה אור במושבתם "
א. אצל המצרים היה חושך, ולבני ישראל היה אור.

משלי פרק ו' פסוק כ"ג: " נר מצוה ותורה אור "
למרות מצבם הקשה, (מ"ט שערי טומאה), היה **אור**, היה **תורה** במושבתם.
זה היה לפני מתן תורה, ואולי יש רמז כאן למה שכתוב:
בראשית פרק מ"ו פסוק כ"ח: **"ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה ויבאו ארצה גשן"**
רש"י: "ומ"א, "להורות לפניו", לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה" יעקב אבינו שלח יהודה לפניו, (לפני שבני ישראל ירדו למצרים), אל ארץ גשן, לתקן לבני ישראל בתי לימוד, (שיהיה בית מדרש ללמד אותם מה שהוא קיבל משם ועבר).

ב. נשים באותה דור היו צדקניות ,וגדורות מערווה.
"ולכל בני ישראל היה אור ":
בת בבית, אור בבית. דלק אור בבית, (נר שבת)
"**במושבתם** ": בבתיהם.

* * * * * * * * *

"אור במושבתם"

אחרי מכת 'ערב' כתוב:
פרק י' פסוק כ"ג:
"לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו שלשת ימים ולכל בני ישראל היה אור במושבתם"
<u>אור החיים</u>: " דקדק לומר ולכל לומר שכל אחד ואחד מישראל שהיה הולך לבית המצרי היה לו אור במושבותם של המצריים. או יתכן לומר אור זה מוצאו ואמר שהוא אור במושבותם וחסר תיבת אשר והרבה מקראות יקצרו כן והכוונה ע"ד חז"ל כי הרשעים מתכסים בחושך והוא אשר כיסה המצריים הרשעים וכנגד הצדיקים עליהם ה' ב"ה יזרח ואוהביו כצאת השמש בגבורתו ומאור מושבותם ליום להם ה', ב"ה חלק א' והוא אומרו אור במושבותם"

ורמז שבני ישראל, שהם הצדיקים, האיר להם הקב"ה (המראה על ההבדלה "בין ישראל לעמים", בין הצדיקים לרשעים):
"**ולכל בני ישראל היה אור במושבתם**",
ראש תיבות, אותיות: **ו', ב', י', ה', א', ב'**, עולה **26**, למנין שם ה'.

"**ולכל בני ישראל היה אור במושבתם**"
למצריים היה חושך ביום וגם בלילה.
ולמה לא הדליקו נרות או אש להאיר לעצמם?
אלא צריכים להגיד (כי כתוב "לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו", "חושך אפילה") שהחושך היה בו ממש (רש"י, "וימש חשך"). והיה עבה דינר (מדרש).
והאור לא השפיע דרך החושך הזה (ספורנו) או הנרות כבו בחושך הזה (רמב"ן).
אבל לבני ישראל היה אור ביום וגם בלילה וכמו שרמוז (ראה הכלי יקר שמביא הרעיון הזה):
"**ולכל בני ישראל היה**", סוף תיבות: אותיות **ל', י', ל', ה'**, המילה **'לילה'**. ומיד אחריו "אור במושבתם".

ועוד נראה לי להוסיף: שמכת החושך,
עשה הבדלה "ביו ישראל לעמים" (למצריים היה חושך, ולבני ישראל היה אור).
ועשה הבדלה "בין אור לחושך" (כי למצריים היה חושך ולבני ישראל היה אור).
"**ולכל בני ישראל היה אור במושבתם**" רומז גם על מצוות הבדלה שיזכו בו בני ישראל בעתיד, וזה ההבדלה שעושים במוצאי שבת. כי שבת זכר למעשה בראשית וגם זכר ליציאת מצרים.
וזה רמוז כאן:
"**אור במושבתם**":
"**אור**" – אור שמוציא האבוקה (מהאש)
"**במושבתם**", אותיות: **ב', מ', ו',ש', ב', ת', ם,**
ב', מ', ו' – במוצאי
ש', ב', ת' – שבת
מ'– מבדיל

קרי, בהבדלה (שעושים במוצאי שבת) יהיה זכר גם להבדלה 'בין אור לחושך' של מעשה בראשית, וגם זכר להבדלה 'בין אור לחושך' של מצרים (מכת החושך) ושל יציאת מצרים (עמוד הענן ועמוד האש).

* * * * * * * * *

"לא תשאר פרסה"

<u>פרק י' פסוק כ"ו</u>:
"וגם מקננו ילך עמנו לא תשאר פרסה כי ממנו נקח לעבד את ה' אלקינו ואנחנו לא נדע מה נעבד את ה' עד באנו שמה"
משה רבנו אומר לפרעה שלא תישאר אפילו פרסה, רגל של בהמה, כי אנחנו ניקח את הכול אתנו כאשר נצא ממצרים.

"**פרסה**" אותיות: **פ', ר', ס', ה',**
פ' – פרש
ר' – רכב
ס' – סוס
ה' – הולכים, הון

רמז לו לעתיד:
שבסוף לא יישאר שום דבר מכוחו של מצרים. אנחנו ניקח את הכול. ולא נשאיר **'פרס"ה'**. לא נשאיר, פרשים, רכבים, סוסים, ולא החיל ההולכים אחריהם ברגל, וגם לא ההון של מצרים (כסף וזהב). כי כאשר יצאו בני ישראל ממצרים לקחו אתם מביזת מצרים, ועל ים סוף לקחו ביזת הים, ובים סוף טבעו כל המצריים, כל סוס פרעה, רכבו ופרשיו, כל חיל פרעה, (שמות י"ד, כ"ח) "לא נשאר בהם עד אחד"

"**פרסה**" באתב"ש **וגחץ** עולה **107**
פרעה באתב"ש **וגזץ** עולה 106 ועוד המילה עולה **107**
"**עד**" באתב"ש **זק** עולה **107**

וגם "**פרסה**" רמז לפרעה עצמו.
לא יישאר פרעה (כסמל שלטון), שיאבד את כל כוחו והונו, ואולי ימות עם מחנהו בים סוף ולפי הכתוב, (שמות י',ד, כ"ח) "לא נשאר בהם עד אחד" (לא נשאר "עד", אפילו פרעה).

* * * * * * * *

"לך מעלי"

פרק י' פסוק כ"ח:
"ויאמר לו פרעה לך מעלי השמר לך אל תסף ראות פני כי ביום ראתך פני תמות"
<u>בעל הטורים</u>: " 'מעלי', בגמטריא 'בפסח' "
וגם:

1) **'פרעה לך מעלי"**
ראש תיבות, אותיות: **פ', ל', מ'** עולה **150**
בפסח עולה **150**

2) **"השמר לך אל תסף ראות פני כי ביום"**
באתב"ש:
צביג כל תך אחו גתפא וטם לם שמפי
סוף תיבות, אותיות: **ג', ל', ך', ו', א', ם', י'** עולה **150**
בפסח עולה **150**

"כי ביום ראתך פני תמות"–פרעה התכוון שמשה רבנו ימות (שיהרוג אותו).
ואולי גם רמז כאן "כי ביום ראתך", מי ימות? "פני תמות", זה שיושב על כסאי ורואה פני תמיד, וזה בכורי.

1) **"פני כי ביום"** עולה **228**
בכור עולה **228**

2) **"כי ביום ראתך"**
ראש תיבות, אותיות: **כ', ב', ר'** עולה **222**
"בכר" עולה **222**
(רמז שאני אראה אותך מיד אחרי מכת בכורות)

הלא פרעה קם בלילה והעיר את עבדיו והלכו לחפש את משה רבנו ואת אהרן הכהן לגרשם מארצו, וזה היה במכה י', אחרי שמת כל בכור בארץ מצרים, בחצות ליל ט"ו בניסן, בפסח.
ורמזים ("לך מעלי" יהיה בט"ו בניסן בחצות):

1) **"ויאמר לו פרעה לך מעלי השמר לך"**
ראש תיבות, אותיות: **ו', ל', פ',** ל', **מ', ה', ל'** עולה **221**
"ויהי בחצי הלילה" עולה **221**
(פרק י"ב פסוק כ"ט. אחרי מכת בכורות בחצי הלילה של ט"ו בניסן פרעה יחפש אחריו ויגרשנו)

2) **"לו פרעה לך מעלי"**
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ל'+ו', פ'+ה', ל'+ך', מ'+י'** עולה **221**
"ויהי בחצי הלילה" עולה **221**
(פרק י"ב פסוק כ"ט)

3) **"פרעה לך מעלי השמר לך"**
עולה 1150 ועוד 16 אותיות ועוד 5 מילים עולה **1171**
"עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים" עולה **1171**
(פרק י"א פסוק א')

4) **"לו פרעה לך מעלי השמר לך אל"**
ראש תיבות, אותיות: **ל', פ', ל', מ', ה', ל', א'** עולה **216**
"עוד נגע אחד" עולה **216**
(פרק י"א פסוק א')

5) **"פרעה לך מעלי"**
ראש וסוף תיבות, אותיות: **פ'+ה', ל'+ד', מ'+י'** עולה **185**
ט"ו ניסן עולה **185**

6) **"לו פרעה לך מעלי השמר"**
ראש תיבות, אותיות: **ל'**, פ', **ל', מ', ה'** עולה **185**
ט"ו ניסן עולה **185**

7) **"פרעה לך מעלי השמר לך"**
ראש תיבות, אותיות: **פ'**, ל', **מ', ה', ל'** עולה **185**
ט"ו ניסן עולה **185**

8) **"השמר לך אל תסף"**
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ה'+ר', ל'+ד', א'+ל', ת'+ף'** עולה **766**
"כחצת הלילה אני יוצא" עולה **766**
(פרק י"א פסוק ד'. אחרי חצות הלילה יגרש אותם ומשה רבנו לא יבוא עוד אל פרעה)

9) **"ביום ראתך פני תמות"**
סוף תיבות, אותיות: **ם'**, **ד', י', ת'** עולה **470**
מכת י' עולה **470**
(במכה העשירית מתו כל בכורי מצרים כולל הבן הבכור של פרעה)

* * * * * * *

״עוד נגע אחד״

פרק י״א פסוק א׳:
״עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים אחרי כן ישלח אתכם מזה...״

ונשאלת השאלה:
למה כתוב ״עוד נגע אחד״? הלא אם רק היה כתוב ״עוד נגע״ היינו מבינים אותו הדבר.

ונראה לי להגיד:
הנגע הזה יהיה שונה מכול הנגעים שלקו בהם מצרים עד עכשיו. כי למרות שה׳ שיתף עד עכשיו את משה רבנו, או אהרן הכהן, או את שניהם בעשיית המכות, המכה הבאה – מכת בכורות, תהיה רק על ידי ה׳, על ידי ״אחד״. זה יהיה ״נגע אחד״ נגע של ה׳ לבדו (״ה׳ אלקינו ה׳ אחד״). וכמו שכתוב:
<u>שמות י״א, ד׳</u>: ״כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים״
ובהגדה של פסח:
״אני ולא מלאך אני ולא שרף, אני הוא ולא אחר״

* * * * * * * * *

"עוד נגע אחד"

פרק י"א פסוק א':
"עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים..."
<u>מדרש רבה (ט"ו, כ"ז)</u>: " 'וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי', מהו דן?, מכת בכורות, שנקרא נגע, שנאמר 'נגע אחד' "

1) "**<u>עוד נגע אחד</u>**" עולה 216 ועוד 3 מלים ועוד 9 אותיות עולה **228**
<u>בכור</u> עולה **228**

אולי רמז שהנגע שיביא זה מכת בכורות.

2) "**<u>אביא</u>**" עולה **15**
אולי רמז שהנגע יבוא ב**15** לחודש.

* * * * * * * * *

"כשלח כלה"

פרק י"א פסוק א':
"...כשלח כלה גרש יגרש אתכם מזה"
הגירוש הפעם לא יהיה כמו הגירוש הקודם (כלי יקר). בפעם הקודם במכת ארבה כתוב "ויגרש אתם מאת פני פרעה". שגירש אתם באופן זמני. עובדה, אחרי שבא המכה כתוב "וימהר פרעה לקרא למשה ולאהרן...". הוא קרא להם לשוב אליו עוד הפעם.
אבל הגרוש הזה יהיה "**כשלח כלה**", כמו ספר כריתות לכלה, גירוש עולמית.

ועוד:
הפעם "**כשלח כלה**" פרעה יגרש את "כולכם" (רש"י). ורמז לדבר:
"**כלה**", אותיות: **כ', ל', ה'**
כ' – כהנים (אלו הבכורים שהיו לפני מתן תורה הכהנים)
ל' – לויים (אלו שבט לוי המיוחסים שלא השתעבדו במצרים)
ה' – 5, חמשת המגורשים, והם גברים, נשים, טף, צאן, ובקר
הפעם יגרשו את כולכם ואת כל מה שיש לכם.

ועוד:
כאשר משה רבנו בא אל פרעה בפעם הראשונה ואמר לו "שלח את עמי ויעבדוני" פרעה אמר "נרפים". יש להם יותר מדי זמן כי הם נוחים בשבת. והוא ניסה להעביד אותם גם בשבת (שמות רבה ה', י"ח).
"**כשלח כלה**" – באותו מרץ שפרעה ניסה להעביד את בני ישראל בשבת, קרי לשלוח את בני ישראל לעבוד ביום נפישתן, ביום המכונה 'כלה' (קרי שבת, במובן בואי כלה בואי כלה), הוא גם יגרש אתכם מארצו.

* * * * * * * * *

"עוד נגע אחר"

פרק י"א פסוק א':
"ויאמר ה' אל משה עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים אחרי כן ישלח אתכם מזה כשלחו כלה גרש יגרש אתכם מזה"
רמזים שיביא עוד מכה, מכת בכורות, על פרעה ועל מצרים.
וגם רמזים מפסוק (שמות י"א, ה') "ומת כל בכור בארץ מצרים"

1) "**עוד נגע אחד**" עולה 216 ועוד 3 מילים ועוד 9 אותיות עולה **228**
בכור עולה **228**

2) "**אביא על פרעה ועל מצרים אחרי כן ישלח**"
ראש תיבות, אותיות: **א', ע', פ', ו', מ', א', כ', י',** עולה **228**
בכור עולה **228**

3) "**על פרעה ועל מצרים אחרי כן ישלח אתכם**"
ראש תיבות, אותיות: **ע', פ', ו', מ', א', כ', י', א',** עולה **228**
בכור עולה **228**

4) "**עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים אחרי**"
עולה 1390 ועוד 9 מילים עולה **1399**
"**ומת כל בכור בארץ במצרים**" עולה **1399**

5) "**משה עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים אחרי כן ישלח**"
באתב"ש:
יבץ זפק טרז תסק תשמת זך וגזץ פזך יהגמי תסגם לט מבכס
ראש תיבות, אותיות: **י', ז', ט', ת', ת', ז', ו', פ', י', ת', ל', מ',** עולה **1399**
"**ומת כל בכור בארץ במצרים**" עולה **1399**

6) "**אתכם מזה כשלחו כלה גרש יגרש**"
באתב"ש:
תאלי יעץ לבכסף לכץ רגב מרגב עולה 1393 ועוד 6 מילים עולה **1399**
"**ומת כל בכור בארץ במצרים**" עולה **1399**

7) "**מזה כשלחו כלה גרש יגרש אתכם**"
באתב"ש:
יעץ לבכסף לכץ רגב מרגב תאלי עולה 1393 ועוד 6 מילים עולה **1399**
"**ומת כל בכור בארץ במצרים**" עולה **1399**

8) "**כשלחו כלה גרש יגרש אתכם מזה**"
באתב"ש:
לבכסף לכץ רגב מרגב תאלי יעץ עולה 1393 ועוד 6 מילים עולה **1399**
"**ומת כל בכור בארץ במצרים**" עולה **1399**

רמזים שהמכה יהיה בדיוק בחצות הלילה **360** דקות מתחילת הלילה (או אחריו בחלק השני של הלילה, ראה אבן עזרא), בליל **15** לניסן.
(בלילה יש 12 שעות, שהם 720 דקות. חצי הלילה 360 דקות.
והשעות שעות זמניות. שמחלקים את היום ל12 חלקים מעלות השחר עד צאת הכוכבים, או מהנץ עד השקיעה, והחלק ה12 של היום זה שעה זמנית).

וגם רמזים מהפסוק (שמות י"ב, כ"ט) "ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור בארץ מצרים"

1) "**אביא**" עולה 14 ועוד המילה עולה **15**.

2) "**נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים אחרי כן ישלח אתכם מזה כשלחו כלה**"
ראש תיבות, אותיות:
נ', א', א', ע', פ', ו', מ', א', כ', י', א', מ', כ', כ', עולה **360**

3) "**אל משה עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים אחרי**"
ראש תיבות, אותיות: **א', מ', ע', נ', א', א', ע', פ', ו', מ', א',** עולה **360**

4) "**אל משה עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים אחרי כן ישלח אתכם מזה כשלחו כלה גרש יגרש אתכם מזה**",
ראש וסוף תיבות, אותיות: **א'+ל', מ'+ה', ע'+ד', נ'+ע', א'+ד', א'+א',**
ע'+ל', פ'+ה', ו'+ל', מ'+ם', א'+י', כ'+ן', י'+ח', א'+ם', מ'+ה' עולה **763**
בחצות ליל ט"ו בניסן עולה **763**

5) "**משה עוד נגע אחד אביא**" עולה 575 ועוד 16 אותיות עולה **591**
בחצות ליל ט"ו עולה **591**

6) "**אחרי כן ישלח אתכם מזה**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
א'+י', כ'+ן', י'+ח', א'+ם', מ'+ה' עולה **185**
ט"ו ניסן עולה **185**

7) "**כן ישלח אתכם מזה כשלחו כלה גרש יגרש אתכם מזה**"
סוף תיבות, אותיות:
ן', ח', ם', ה', ו', ה', ש', ש', ם', ה', עולה **759**
חצות ליל ט"ו ניסן עולה **759**

8) "**ה' אל משה עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל**"
עולה 1193 ועוד 31 אותיות ועוד 10 מילים עולה **1234**
"**ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור בארץ מצרים**" עולה **1234**

9) "**משה עוד נגע אחד**" עולה **561**
"**ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור**" עולה **561**

10) "**עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים אחרי כן ישלח**"
סוף תיבות, אותיות: **ד', ע', ד', א', ל', ה', ל', ם', י', ן', ח',** עולה **252**
"**בחצי הלילה וה' הכה**" עולה **252**

11) "**אביא על פרעה ועל מצרים אחרי כן ישלח אתכם מזה כשלחו כלה גרש**"
סוף תיבות, אותיות:
א', ל', ה', ל', ם', י', ן', ח', ם', ה', ו', ה', ש', עולה **530**
"**בחצי הלילה וה' הכה כל בכור**" עולה **530**

12) "**פרעה ועל מצרים אחרי כן ישלח אתכם מזה כשלחו כלה גרש יגרש אתכם**"
ראש תיבות, אותיות:
פ', ו', מ', א', כ', י', א', מ', כ', כ', ג', י', א', עולה **252**
"**בחצי הלילה וה' הכה**" עולה **252**

13) "**ויאמר ה' אל משה**"
באתב"ש:
פמתיג מנשץ תך יבץ
ראש תיבות, אותיות: **פ', מ', ת', י',** עולה **530**
"**בחצי הלילה וה' הכה כל בכור**" עולה **530**

14) "**אחד**"
באתב"ש:
תסק עולה 560 ועוד המילה עולה **561**
"**ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור**" עולה **561**

15) "**אחד אביא על פרעה ועל מצרים אחרי כן ישלח אתכם**"
באתב"ש:
תסק תשמת זך וגזץ פזך יהגמי תסגם לט מבכס תאלי
סוף תיבות, אותיות: **ק', ת', ך', ץ', ך', י', ם', ט', ס', י',** עולה **759**
חצות ליל ט"ו ניסן עולה **759**

16) "**כן ישלח אתכם מזה כשלחו**"
באתב"ש:
לט מבכס תאלי יעץ לבכסף
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ל'+ט', מ'+ס', ת'+י', י'+צ', ל'+ף', עולה **759**
חצות ליל ט"ו ניסן עולה **759**

* * * * * * * *

״לא יחרץ כלב לשנו״

פרק י״א פסוק ז׳:
״ולכל ישראל לא יחרץ כלב לשנו...״
<u>זקנים מבעלי התוספות</u>: ״...דאמרינן כלבים צועקים מלאך המות בא לעיר״

״ישראל לא יחרץ כלב״
באתב״ש:
מבגתך כת מסגה לכש
ראש וסוף תיבות אותיות: **מ׳+ך׳, כ׳+ת׳, מ׳+ה׳, ל׳+ש׳,** עולה **855**
<u>מלאך המות בא לעיר</u> עולה **855**

* * * * * * * * *

מכת בכורות

פרק י"א פסוק ח':
" וירדו כל עבדיך אלה אלי והשתחוו לי..."
"**אלה אלי**" עולה **77**
בלילה עולה **77**

"**אלה אלי**", סוף תיבות, אותיות" **ה',י'**, עולה **15**
אולי רמז שירדו כל עבדך אלי **בלילה**, קרי ליל **15** בניסן (פרק י"ב, פסוק ל"א: "ויקרא למשה ואהרן לילה").

ועוד:
רש"י: "חלק כבוד למלכות, בסוף ירד פרעה בעצמו אליו בלילה..."

1. "**אלה אלי והשתחוו לי**" עולה **848**
בסוף פרעה בעצמו יבוא אלי בלילה עולה **848**

2. "**והשתחוו לי**" עולה **771**
בסוף פרעה בעצמו יבוא אלי עולה **771**

3. "**וירדו כל עבדיך אלה**" עולה 418 ועוד 4 מילים עולה **422**
ירד בעצמו עולה **422**

* * * * * * * * *

"וירדו כל עבדיך"

בהתראה לפני מכת ארבה כאשר התרה גם על מכת בכורות, משה רבנו אמר לפרעה:
פרק י"א פסוק ח':
"וירדו כל עבדך אלה אלי והשתחוו לי לאמר צא אתה וכל העם אשר ברגליך ואחרי כן אצא ויצא מעם פרעה בחרי אף"

משה רבנו התנבא ואמר שעבדיו של פרעה ירדו אליו, אבל התכוון גם לפרעה עצמו, ורק בגלל כבוד המלכות לא אמר פרעה בפרוש. ואחרי מכת בכורות, בחצי הלילה של ט"ו בניסן, פרעה קם בלילה (רש"י- "לא כדרך המלכים בשלש שעות ביום") והוא הלך והעיר את עבדיו (רש"י) והם הלכו לחפש משה רבנו ואהרן הכהן כדי לגרשם.
(ואמרו חז"ל שמשה רבנו ואהרן הכהן לנו במחוז מצרים בלילה ההוא ולא היו בארץ גשן)
רק אחרי (שמות י"א, א') "עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים", אז "וירדו", ולפי:
"**וירדו**" עולה **226**
נגעים באים עולה **226**

וכתוב:
פרק י"ב פסוק ל"א:
"ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו צאו מתוך עמי גם אתם גם בני ישראל ולכו עבדו את ה' כדברכם"
התגשמה הנבואה של משה רבנו. פרעה ועבדיו ירדו אליו ("וירדו כל עבדך אלה אלי").
ורמזים:

1) **"ויאמר קומו צאו"**
ראש תיבות, אותיות: **ל', ו', ק', צ'** עולה **226**
"וירדו" עולה **226**

2) **"למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו צאו מתוך עמי"**
ראש תיבות, אותיות: **ל', ו', ל', ו', ק', צ', מ', ע'** עולה **372**
"וירדו כל עבדך" עולה **372**

3) **"ויאמר קומו צאו"**
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ו'+ר', ק'+ו', צ'+ו'** עולה **408**
"וירדו כל עבדך אלה" עולה **408**

4) **"ויאמר קומו צאו מתוך עמי גם אתם גם בני ישראל ולכו"**
סוף תיבות, אותיות:
ר', ו', ו', ך', י', ם', ם', ם', י', ל', ו' עולה **408**
"וירדו כל עבדך אלה" עולה **408**

5) **"למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו צאו מתוך עמי"**
באתב"ש:
כיבץ פכתצגט כמכץ פמתיג דפיף התף יאפל זים
ראש תיבות, אותיות: **כ', פ', כ', פ', ד', ה', י', ז'** עולה **226**
"וירדו" עולה **226**

6) **"לילה ויאמר קומו צאו מתוך עמי"**
באתב"ש:
כמכץ פמתיג דפיף התף יאפל זים
ראש וסוף תיבות, אותיות:
כ'+צ', פ'+ג', ד'+ף', ה'+ף', י'+ל', ז'+ם' עולה **449**
"וירדו כל עבדך אלה אלי" עולה **449**

7) **"גם אתם גם בני ישראל ולכו"**
באתב"ש:
רי תאי רי שטם מבגתך פכלף
ראש תיבות, אותיות: **ר', ת', ר', ש', מ', פ'** עולה **1220**
"וירדו כל עבדך אלה אלי והשתחוו לי" עולה **1220**

8) **"אתם גם בני ישראל ולכו עבדו"**
באתב"ש:
תאי רי שטם מבגתך פכלף זשקף
עולה 2132 ועוד 21 אותיות ועוד 6 מילים עולה **2159**
"וירדו כל עבדך אלה אלי והשתחוו לי לאמר צא אתה וכל העם" עולה **2159**

9) **"גם בני ישראל ולכו עבדו את ה' כדברכם"**
באתב"ש:
רי שטם מבגתך פכלף זשקף תא מ--צ לקשגלי
עולה 2895 ועוד 30 אותיות עולה **2925**
"וירדו כל עבדך אלה אלי והשתחוו לי לאמר צא אתה וכל העם אשר ברגליך"
עולה **2925**

וגם:
"ואחרי כן אצא"–אחרי שירדו אלי ויגרשו אותי, אז אצא.
"אתם גם בני ישראל ולכו עבדו"
ראש תיבות, אותיות: **א', ג', ב', י', ו', ע'** עולה **92**
"אצא" עולה **92**

וזה היה אחרי חצות ליל ט״ו בנסין, בפסח, ולפי:

1) ״**ויקרא למשה ולאהרן לילה ויאמר קומו צאו מתוך עמי גם אתם גם בני ישראל ולכו עבדו את ה׳ כדברכם**״
ראש תיבות, אותיות:
ו׳, ל׳, ו׳, ל׳, ו׳, ק׳, צ׳, מ׳, ע׳, ג׳, א׳, ג׳, ב׳, י׳, ו׳, ע׳, א׳, י׳, כ׳ עולה **504**
חצות עולה **504**

2) ״**מתוך עמי גם אתם גם בני ישראל**״
סוף תיבות, אותיות: **ד׳, י׳, ם׳, ם׳, ם׳, י׳, ל׳** עולה **190**
״**בחצי הלילה**״ עולה **190**

3) ״**קומו צאו**״
ראש תיבות, אותיות: **ק׳, צ׳** עולה **190**
״**בחצי הלילה**״ עולה **190**

4) ״**קומו צאו מתוך**״
באתב״ש:
דפיף התף יאפל
סוף תיבות, אותיות: **ף׳, ף׳, ל׳** עולה **190**
״**בחצי הלילה**״ עולה **190**

5) ״**לילה ויאמר קומו צאו מתוך**״
באתב״ש:
כמכץ פמתיג דפיף התף יאפל
סוף תיבות, אותיות: **ץ׳, ג׳, ף׳, ף׳, ל׳** עולה **283**
״**ויהי בחצי הלילה וה׳ הכה**״ עולה **283**
(מכת בכורות גרמה לפרעה להיכנע)

6) ״**גם בני ישראל ולכו**״
באתב״ש:
רי שטם מבגתך פכלף
סוף תיבות, אותיות: **י׳, ם׳, ך׳, ף׳** עולה **150**
בפסח עולה **150**

* * * * * * *

"ולא שלח"

פרק י"א פסוק י':
"ויחזק ה' את לב פרעה ולא שלח את בני ישראל מארצו"
"**שלח**" אותיות: **ש', ל', ח'**
ש' – שחין
ל', ח' – לחושך
רמז:
"**לא שלח**" – פרעה לא היה יכול לשמע לכם ולשלוח את בני ישראל אחרי מכת דבר.
כי ממכת 'שחין' עד מכת 'חושך' חיזקתי את לבו.

* * * * * * * * *

"ואחרי כן"

בברית בין הבתרים נאמר לאברהם אבינו:
בראשית פרק ט"ו פסוק י"ד:
"... ואחרי כן יצאו ברכש גדול"
לפי מדרש רבה "אחרי" - אחר י' מכות.
ואולי ניתן להוסיף "ואחרי כן" - אחרי
"**כן**", אותיות: **כ', ן'**
כ' – כמה
ן' – נגעים
אחרי 'כמה נגעים' יצאו.

ועוד:
אולי יש כאן רמז למתי יצאו ממצרים (וברכוש גדול) - "**אחרי כן**" אחרי שיאמרו המילה "**כן**", ואחרי שישמעו עוד הפעם "**אחרי כן**". ובאמת אחרי שפרעה ומשה רבנו דברו בלשון "כן", יצאו.
ונסביר:
במכת ארבה פרעה נמצא תחת לחץ והסס לרגע ואמר למשה רבנו:
"ויאמר אלהם יהי כן ה' עמכם"

ומיד הוא חזר ואמר:
"**לא כן**"
(וכאילו לא אמרתי "כן" - עדיין זה לא הגאולה)

וכאשר בא המכה כתוב:
שמות י', י"ד: "**לפניו לא היה כן ארבה כמהו ואחריו לא יהיה כן**"

ואחרי מכת חושך כתוב:
שמות י', כ"ט: "**ויאמר משה כן דברת לא אסף עוד ראות פניך**"
עד עכשיו גם פרעה וגם משה רבנו דברו בלשון "כן". מתקרב הגאולה.

ולפני מכת בכורות (שאחריו יצאו) כתוב "**אחרי כן**" (אותו לשון שנאמר לאברהם אבינו).
שמות י"א, א': "**אחרי כן ישלח אתכם**"

* * * * * * * * *

חודש של חירות

שמות פרק י״ב פסוק ב׳:
״החדש הזה לכם ראש חדשים״
רש״י (בראשית פרק א׳, פסוק א׳):
״אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא במצוות החודש הזה לכם, שהיא מצווה ראשונה שנצטוו בה ישראל״
(והסביר שפתי חכמים, זו המצווה הראשונה שנצטוו כל בני ישראל, ולא רק ציווי ליחידים)

נצטווינו לעשות חודש ניסן החודש הראשון למנין החדשים.
וזה החודש של גאולה, חירות, והתחדשות בטבע. ובציווי הזה יש רמזים במילים:
׳ראש חדשים׳ באתב״ש: **גתב סקבמי** עולה **617**
לתורה:
׳דברי תורה׳ באתב״ש: **קשגם אפגץ** עולה **617**
ולעשרת:
׳הדברות׳ עולה **617**
ולברית:
׳הברית׳ עולה **617**
לרמוז:
כשחדשי השנה מתחדשים בחדש ניסן, זה גם הזמן לחדש אצלנו ברית של תורה, כלומר לחדש שמירת מצוות התורה, ולימוד תורה:
׳בכתב ובעל פה׳ עולה **617**
בחודש ניסן בני ישראל נגאלו ממצרים, יצאו מעבדות גשמית לחירות.
וזה הזמן שלנו לצאת משעבוד יצר הרע לחירות של תורה
(לגאולה רוחנית, ולפי: שמות ל״ב, כ״ז-״חרות על הלחת״. ואמרו חז״ל, אבות ו׳, ב׳- אל תקרא ׳חרות׳ אלא ׳חירות׳, ׳שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה׳)
כי **׳מתורה׳** (באתב״ש יאפגץ עולה 184) תבוא **׳חירות׳** (באתב״ש סמגפא עולה 184).
ובמישור הרעיוני:
אל תקרא ״חדשים״ אלא ׳חידושים׳. כלומר, זה החודש שמחדשים בחידושי דברי תורה.
כי חודש ניסן מן ׳ראשית׳, וגם ׳תורה׳ נקראת ראשית (משלי ח׳, כ״ח- ״ה׳ קנני ראשית דרכו״).

* * * * * * * * *

"בעשר לחדש"

פרק י"ב פסוק ג':
"**דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבת שה לבית**"
רש"י: "דברו היום בראש חודש שיקחוהו בעשור לחודש"

1) **"כל עדת ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו"**
ראש תיבות, אותיות: **כ', ע', י', ל', ב', ל', ה', ו',** עולה **173**
בא' ניסן עולה **173**

2) "**דברו אל**" עולה **243**
ביום אחד בניסן עולה **243**

3) "**כל עדת ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם**"
באתב"ש:
לך זקא מבגתך כתיג שזבג כסקב צעץ פמדסף כצי
סוף תיבות, אותיות: **ד', א', ד', ג', ג', ב', צ', ף', י',** עולה **229**
ביום א' ניסן עולה **229**
רמז שנאמר לבני ישראל בראש חודש ניסן לקחת שה לקרבן הפסח בעשירי לחודש.

* * * * * * * * *

"וראיתי...ופסחתי"

פרק י"ב פסוק י"ג:
"והיה הדם לכם לאת על הבתים אשר אתם שם וראיתי את הדם ופסחתי עלכם ולא יהיה בכם נגף למשחית בהכתי בארץ מצרים"
רש"י: "הכל גלוי לפניו, אלא אמר הקב"ה נותן אני את עיני לראות שאתם עסוקים במצותי ופוסח אני עליכם"

הלא קשה, הקב"ה יודע את הכל ולמה כתוב "וראיתי את הדם", כמו שכתב רש"י "הכל גלוי לפניו". אלא צריך להגיד שזה עוד נסיון לבני ישראל, 'לראות' אם הם עושים מצוותיו.
זה עוד שיעור בבטחון ואמונה לבני ישראל.
כלומר הדם על המזוזה והמשקוף זה ענין של מצוות, עשיית מצות ה'.
ורמזים:
"**והיה הדם לכם לאת על הבתים אשר אתם שם וראיתי את הדם ופסחתי עלכם**"
ראש תיבות, אותיות:
ו', ה', ל', ל', ע', ה', א', א', ש', ו', א', ה', ו', ע' עולה **536** למנין המילה '**מצות**'.
וגם:
"**והיה הדם לכם לאת**" עולה 596 ועוד 13 אותיות ועוד 4 מילים עולה **613** למנין '**תרי"ג**'.
וגם:
"**הדם ופסחתי**" עולה **613** למנין '**תרי"ג**'.
וגם:
"**את הדם ופסחתי עלכם ולא יהיה בכם נגף**"
סוף תיבות, אותיות: **ת', ם', י', ם', א', ה', ם', ף'** עולה **616**
התורה עולה **616**
וגם:
"**ופסחתי עלכם ולא יהיה בכם נגף למשחית**"
באתב"ש:
פוחסאם זכלי פכת מצמץ שלי טרו כיבסמא
ראש תיבות, אותיות: **פ', ז', פ', מ', ש', ט', כ'** עולה **536** למנין המילה '**מצות**'.

והכל מתברר יותר עם פירוש רש"י על המילים "לכם לאת":
רש"י: "לכם לראות ולא לאחרים לראות, מכאן שלא נתנו הדם אלא מבפנים"
הדם נתון על המזוזה והמשקוף מבפנים, והדלת סגורה. מבחוץ לא רואים שום דבר.
הכל "לכם" נסיון בבטחון ואמונה.

ועוד:
"**ופסחתי**" באתב"ש: **פוחסאם** עולה **195** למנין המילה '**הקץ**'.
הלילה הזה 'קץ' לגלות מצרים:
"**וראיתי את הדם ופסחתי עלכם ולא יהיה בכם נגף למשחית בהכתי בארץ**"
ראש תיבות, אותיות:
ו', א', ה', ו', ע', ו', י', ב', נ', ל', ב', ב' עולה **190** למנין המילה '**קץ**'.

'קץ' הגלות בנגע מכת בכורות (שמות י"א, א'):
"**נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים אחרי**"
סוף תיבות, אותיות: **ע', ד', א', ל', ה', ל', ם', י'** עולה **190** למנין המילה '**קץ**'.

אחרי זה 'הקץ' גלוי לכול, כי יגרש אותם ממצרים:
"**אחרי כן ישלח**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **א'+י', כ'+ן', י'+ח'** עולה **99**
הקץ באתב"ש: **צדה** עולה **99**

ועוד:
<u>בעל הטורים</u>: " 'לכם' בגמטריא 'המילה', שבאותו לילה מלו"
"**והיה הדם לכם**"– גם אות ברית המילה.
כי בני ישראל מלו באותו לילה כדי שיוכלו לאכול מקרבן הפסח.
כי כתוב (שמות י"ב, מ"ח):
"**וכל ערל לא יאכל בו**" עולה **456**
"**שם וראיתי את הדם ופסחתי עלכם ולא יהיה בכם נגף**"
ראש תיבות, אותיות: **ש', ו', א', ה', ו', ע', ו', י', ב', נ'** עולה **456**

"**וראיתי את הדם**"– דם קרבן הפסח ודם המילה ('בדמיך חיי בדמיך חיי').
'**בדמייך חיי**' עולה **114**
"**אשר אתם שם וראיתי את הדם ופסחתי**"
באתב"ש: **תבג תאי בי פגתמאם תא צקי פוחסאם**
סוף תיבות, אותיות: **ג', י', י', ם', א', י', ם'** עולה **114**

והדברים האלו:
'**דם ברית ודם פסח**' באתב"ש: **קי שגמא פקי וחס** עולה **718** למנין המילה '**התשובה**'.
לרמוז:
"**בדמיך חיי בדמיך חיי**".
זכות מצות ברית מילה וזכות שחיטת הפסח החיה אותם.
עמד להם כפרקליט טוב כמעשה 'התשובה', וניצלו מהמשחית ונגאלו.
'דם ברית' – סימן שחזרו מלהיות עבדי פרעה ועברו להיות עבדי ה'.
'דם פסח' – סימן שחזרו מטומאת מצרים, ומטהרים את עצמם במצוות ה'.

"**וראיתי את הדם ופסחתי**" באתב"ש: **פגתמאם תא צקי פוחסאם**
ראש וסוף תיבות, אותיות: **פ'+ם', ת'+א', צ'+י', פ'+ם'** עולה **741**
דם קרבן הפסח וגם:
דם ברית מילה עולה **741**

ועוד:
ברית המילה רומזת גם על חרות, כלומר שבני ישראל עבדי ה' ולא עבדי פרעה.
'**דם ברית מילה**' באתב"ש: עולה **614** למנין המילה '**חרות**'.

* * * * * * * * *

"תשביתו שאר"

פרק י"ב פסוק ט"ו:
"**אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם**"
"**תשביתו**" באתב"ש: **אבשמאף** עולה 424 ועוד 6 אותיות עולה **430**
ביעור עולה **430**

ועוד:
"**תשביתו**" באתב"ש: **אבשמאף** עולה **424**
"**בל יראה ובבל ימצא**" עולה **424**
משביתים את החמץ שלא נעבור על בל יראה ובל ימצא.

'**בל יראה ובל ימצא**' עולה 427 ועוד 4 מילים עולה **431**
חמץ בעין באתב"ש: **סיה שזמט** עולה **431**

"**ולא יראה לך חמץ**" עולה **441**
בשריפה באתב"ש: **שבגמוץ** עולה **441**
מבערים את החמץ 'בשריפה' כדי שלא יעבור על "ולא יראה לך חמץ".

* * * * * * * * *

"מחמצת"

פרק י"ב פסוק כ':
"**כל מחמצת לא תאכלו בכל מושבתיכם תאכלו מצות**"

"**מחמצת**" באתב"ש: **יסיהא** עולה **86**
רמז ל86 שנים שהמצריים העבידו את בני ישראל בשעבוד קשה (החמיצו את חיי בני ישראל בעבודה קשה).
כי מאז שנולדה מרים החריף השעבוד. מרים 5 שנים מבוגרת ממשה רבנו.

משה רבנו חזר למצרים בהיותו בן 80 שנה (ומרים אז 85) ועוד שנה של מכות סה"כ 86 שנים של שעבוד קשה.

"**כל מחמצת**" באתב"ש: **לך יסיהא** עולה 136 ועוד 2 מילים עולה **138**
חמץ עולה **138**

* * * * * * * * *

"משכו"

פרק י"ב פסוק כ"א:
"ויקרא משה לכל זקני ישראל ויאמר אלהם משכו וקחו לכם צאן למשפחתיכם ושחטו הפסח"
יומנן בן עוזיאל: "וקרא משה לכל סבי ישראל ואמר להון נגורו ידיכון מטעות מצראי..."
פירוש יונתן: "ס"ל כרבי יוסי הגלילי במכילתא. אר"י וס"ל משכו ידיכם מע"ז והדביקו במצות"

"**משכו וקחו לכם**" ראש תיובת, אותיות: **מ', ו', ל'**, המילה '**מול**'.

רמז:
מול את לבבכם לאהבה וליראה את ה', קרי תעזבו גילולי מצרים והדבקו במצוות ה'.

* * * * * * * *

"משכו וקחו"

פרק י"ב פסוק כ"א:
"ויקרא משה לכל זקני ישראל ויאמר אלהם משכו וקחו לכם צאן למשפחתיכם ושחטו הפסח"

"**משכו וקחו לכם**", ראש תיבות, אותיות: **מ', ו', ל',** המילה **מול**.

רמז שלפני שעושים קרבן הפסח צריכים למול כי "כל ערל לא יאכל בו" (שמות י"ב, מ"ח).

ועוד:
"ויאמרו אליהם משכו וקחו לכם צאן"
ראש תיבות, אותיות: **ו', א', מ', ו', ל', צ',** עולה **173**
בא' ניסן עולה **173**
רמז שנאמר לבני ישראל כבר בראש חודש ניסן לקחת בעשירי לחודש שה לקרבן הפסח.

1) **"משכו וקחו לכם"** עולה 576 ועוד 3 מילים ועוד 11 אותיות עולה **590**
עשירי עולה **590**

2) "**אלהם משכו וקחו לכם צאן למשפחתיכם**"
סוף תיבות, אותיות: **ם', ו', ו', ם', ן', ם',** עולה **182**
בי' ניסן עולה **182**

3) "**ויאמר אלהם משכו וקחו לכם**"
באתב"ש:
פמתיג תכצי יבלף פדסף כלי
ראש תיבות, אותיות: **פ', ת', י', פ', כ',** עולה **590**
עשירי עולה **590**

4) "**אלהם משכו וקחו לכם**"
באתב"ש:
תכצי יבלף פדסף כלי
סוף תיבות, אותיות: **י', ף', ף', י'** עולה **180**
י' ניסן עולה **180**

רמז שהמשיכה ביום עשירי לניסן.

* * * * * * * * *

"בחצי הלילה"

פרק י"ב פסוק כ"ט:
"ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור בארץ מצרים"

"בחצי הלילה" עולה **190**

אולי רמז שזה הקץ (**קץ** עולה 190).
אולי רמז שאותו לילה (לפני שבני ישראל יצאו ממצרים, בבוקר) היה בדיוק שנה 210 לשהיתם בארץ מצרים. כמו שאמרו חז"ל שבני ישראל היו במצרים רק 210 שנה. ש ה' חישב להם הקץ ו190 שנה קוצצו להם מה400 שנה שנאמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים.

ועוד:
"**בחצי הלילה**", סוף תיבות, אותיות: **י', ה'**, עולה **15**.

ועוד:
"ויהי בחצי הלילה וה' הכה" עולה **283**
הגיע הקץ עולה **283**

רמז לקץ הגלות בליל 15 לחודש.

* * * * * * * * *

מכת בכורות

(דבר תורה לפסח התשע״א)

מכת בכורות היתה מכה קשה (רש״י) והיא היתה המכה העשירית והאחרונה שהביא ה׳ על פרעה ועבדיו בתוך מצרים. המכה הזאת שברה את היכולת של פרעה ועבדיו לעמוד בסירובם מלשלוח את בני ישראל ממצרים. לפי חז״ל המכה באה כמידה כנגד מידה (כפי משפט אלוקי כעונש ולא כשאר המכות שהיו למופת למען ישובו, ספורנו ד׳, כ״ב, וגם חזקוני. כמו שכתוב ״**שלח את בני ויעבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי הרג את בנך בכרך**״). ולקו הבכורים כי אמרו במדרש שהבכורים של מצרים היו השונאים הגדולים של ישראל.

ובאמת מכת בכורות היתה צריכה לבוא מיד כמו שכתוב (שמות רבה י״ח, ה׳):
״מתחלה כשבקש ה׳ להביא המכות על המצרים מכת בכורות אמר להביא תחלה. שנאמר ״הנה אנכי הרג בנך בכרך״ (שמות ד׳, כ״ג). התחיל אומר מי ה׳ אשר אשמע בקולו. אמר ה׳ אם אביא עליו מכת בכורות תחלה משלחן אלא מביא אני עליו מכות אחרות (תחלה) ובעקב זאת אני מביא את כולן שנאמר וה׳ הכה כל בכור״

כתוב במכת בכורות ״**כי אין בית אשר אין שם מת**״, ומשמעו שלכל בית מצרי הגיע המכה. ונשאלת השאלה האם היה בכור בכל בית? יש אומרים שהמצרים היו שטופי זימה וכותב רש״י:
״היו נשותיהם מזנות תחת בעליהם ויולדות מרווקים פנויים והיו להם הרבה בכורות פעמים חמשה לאשה אחת כל אחד בכור לאביו״.
אבל בכל זאת יכול להיות שלא היה בכור בבית. לזה אמרו חז״ל (רש״י) שגם גדול הבית לקה כי גם הוא קרוי בכור״.
ומובאים עוד טעמים בדעת זקנים מבעלי התוספות:
״אמרינם בספרי וכי תעלה על דעך שלא היה בית שאין שם בכור, אלא כך היה מנהגם של מצרים כאשר בכור שלהם מת היו עושין איקונין שלו בבתיהם ובאותה שעה היה נשבר ונתך ארצה וה-י-ה קשה בעיניהם כיום המות. ועוד אמרינן התם שבמקום שהיו בכורים קבורים היו באים עכברים וחוטטים אחריהם ומוציאין אותם ומגררין אותו והיה קשה להם מיום המיתה״

ולפי מדרש (שמות רבה) לא רק בכור זכר מת (חוץ מפרעה) אלא גם בכור נקבה מתה (חוץ מבתיה בת פרעה), וגם בכור עובר מת (הפילו המעוברות) וגם המעוברת מתה (שמות רבה י״ח, ב׳). ועוד אם מצרי נסה להציל את בכוריו ונתן אותם לישראל שישנו אצל הישראל באותו מיטה, בבוקר מצאו המצרי מת וה-יהודי חי באותו מיטה. ולא עזר למצרי להיות בתוך בית יהודי למרות שיש דם על המשקוף ועל המזוזות. ועוד, מתו הרבה עם הבכורים שלו היו בכורים (״כולנו מתים״, שמות רבה י״ח, י׳), קרי, כל אלו שרצו שלא יגאלו ישראל (שמות רבה י״ח, ט׳).

בהתראת המכה כתוב:
פרשת בא י״א, ה׳:
״ומת כל בכור בארץ מצרים מבכור פרעה הישב על כסאו עד בכור השפחה אשר אחר הרחים וכל בכור בהמה״

בבצוע המכה כתוב:
פרשת בא י"ב, כ"ט:
"ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור בארץ מצרים מבכר פרעה הישב על כסאו עד בכור השבי אשר בבית הבור וכל בכור בהמה"

ונשאלת השאלות:
1) למה כאשר משה רבנו התרה לפני פרעה (רמב"ן) על המכה כתוב, **"עד בכור השפחה אשר אחר הרחים"**, וכאשר בא המכה כתוב, **"עד בכור השבי אשר בבית הבור"**?
2) האם **"בכור השפחה אחר הרחים"** זה **"בכור השבי בתוך הבור"**? ואם כן, למה שינה הכתוב?
3) ונוסף, למה תיאר לנו אפוא נמצא הבכור ("אחר הרחים", "בתוך הבור)? אצל פרעה אני יכול להבין ("היושב על כסאו") שאולי היה לו כמה נשים, וילדים בכורים מכולם, וכאן אני צריך התיאור להבהיר שהמכה הגיע עד החשוב ביותר, קרי הבן הבכור היורש את פרעה. אבל להגיד שהמכה הגיע גם עד הפחות מכולם יספיק להגיד "בכור השפחה" או "בכור השבי", למה יש תוספת **"אשר אחרי הרחים"**, ו**"אשר בבית הבור"**?
4) אצל בכור פרעה אפשר להבין למה לקה, הוא ימשיך השלטון האכזרי של פרעה, אבל למה לקו הבכור של השפחה והבכור של השבי בבור?
6) ולמה המכה דווקא בלילה?

ונותן הכלי יקר כמה תירוצים:
1) לפי הדעה שבכור השפחה שונה מכור השבי (שיטת רש"י) מסביר שיתכן מאוד שעדין לא היו שבויים במצרים מתי שאמר משה רבנו הנבואה בו התרה על המכה לפני פרעה כי זו נאמרה לפני ראש חודש ניסן ובתוך זמן זה עד המכה נעשו קצתם שבויים. ולמה הם לקו? שלא יאמרו פרעה ועבדיו שיראתם תבע עלבונם (פרוש, שהמכה בא כתגמול נגד מה שמצרים עשו לשבויים בבור) וגם שהיו שמחים לאידם קודם שנשבו (גם בכור השפחה ובכור השבי משעבדים לבני ישראל כאשר הם היו רק בגדר בכור השפחה, רש"י).
על גודל שנאתם של השבויים נגד ישראל ניתן להבין משמות רבה ("ח, ט'), "...שהיו אומרים לשבוי שהיה חבוש בבית האסורן רצונך שתצא ויגאלו ישראל והוא אומר לא נצא מכאן לעולם כדי שלא יצאו ישראל".

2) ועוד משה לא אמר בהתראה לפני פרעה "בכור השבי" אלה רק בכור השפחה, כי פרעה יקשה ויחשוב מה פשעו אלו. והתירוצים, שיראתם תבע עלבונם או שהיו שמחים לאידם לא יספיק לפרעה. והוא יחשוב שבגלל שלקו גם הבכור השבי בבור (לדעתו בלי סיבה) המכה בה מצד מכה כללית על כל בכורי מצרים (מצד הטבע) ומשה ראה את זה באצטגנינות. ושלא בא מאת ה'.
(ויש מוסיפים עוד שבגלל שמשה אמר "כחצות הלילה" בהתראה, והמכה בא "בחצות הלילה", אמרו החרטומים לפרעה שמשה טעה באצטגנינות והמכה בא מסיבה אחרת, ולא מה').

3) לפי הדעה שבכור השפחה ובכור השבי זה אותו הדבר מסבירים כי ביום היו נותנים השבויים לטחון ובלילה נתנום בבור. (הרחים היו בפתח של הבור. וביום יצאו לטחון ובלילה חזרו לתוך הבור לישון). ונבואת משה (ההתראה) היתה ביום, על כן קראם **"בכור השפחה אשר אחר הרחים"**. אבל המכה היתה בלילה כאשר היו בבור, על כן קראם **"בכור השבי אשר בתוך הבור"**.

ומביא הספורנו פירוש אחר להבדלים אלו:

"**מבכור פרעה הישב על כסאו עד בכור השפחה**", מן הנכבד מכולם עד הנקלה מכולם. אבל "**מבכר פרעה הישב על כסאו עד בכור השבי**", מן היותר חוטא בזה עד החוטא פחות מכולם.

ולמה בכור בהמה?

רש"י:

"לפי שהיו עובדין לה, כשהקב"ה נפרע מן האומה נפרע מאלהיה"

(ועוד, יש אומרים שהמצרים עשו מעשה בהמה שהוי שטופי זימה ולרמוז גם לזה לקו הבהמות).

ולמה בלילה?

כתוב בשמות רבה י"ח, ט':

"...כך מצרים הפכו גזירתן על ישראל. שהיו עושין ביום ובלילה. ושנתנו מלכת איש על אישה ומלכת אשה על איש אף אלוקים הפך עליהם את הדין והרגן בלילה, שנאמר 'ויהי בחצי הלילה' "

זאת אומרת, בגלל שהם הפכו השעבוד על ישראל , הפך הפורענות עליהם בלילה (חידושי הרד"ל).

* * * * * * * * *

כחש

במכות דם, כינים, שחין, חושך, ובכורות, פרעה לא ביקש ממשה רבנו ומאהרן הכהן להפסיק את המכה.

ונשאלת השאלה, למה?

ונראה להגיד:
במכת דם – פרעה ראה שגם החרטמים עשו דם ממים וזה חיזק את דעתו שמשה רבנו ואהרון הכהן עוסקים בכישוף. ואז לא פנה עליהם להסיר המכה.

במכת בכורות – כולם מתו בחצות הלילה ולא המשיכה המכה אחרי זה.
ופרעה רק ביקש שהוא לא ימות כי היה בכור וניצול כרגע.

במכות כנים שחין וחשך – יש מכנה משותף, המכות האלו באו בלי התרעה ואזהרה.
וגם הם היו מכות שאפשר לטעות בהם ולחשוב שהם תופעות של הטבע ולא מה'.
ואסביר:
היו כנים במצרים, היו מחלות עם חום,שחין, והיו ליקויי לבנה, חושך.
ולפי זה פרעה **'כחש'** באמונה, לא האמין, שהמכות האלו קשורים למכות שבאו עליו מקודם בגלל שלא שלח את בני ישראל מארצו. ומשום זה לא קרא למשה רבנו ולאהרן הכהן להפסיק את המכה.
ורמז:
כנים, שחין , חשך , ראש תיבות , אותיות: **כ', ש', ח'**, אותיות המילה **'כחש'**,
וגם אותיות המילה **'חשך'**
כחש –
במכות האלו הוא **כחש** וחשב שהם לא בהכרח קשורים לסירובו לשלוח את בני ישראל, וכנראה חשב שיעברו מעצמם (כמו מחלות ותופעות טבע אחרות), ולא ביקש להפסיק המכות האלו.

חשך –
לרמוז, רמז בתוך רמז שגם כחש במכת **חשך.** כי במכת חשך כתוב: "ולא קמו איש מתחתיו שלשת ימים", ואז נראה שזה הסיבה שלא קרא למשה רבנו ולאהרון הכהן להפסיק את המכה, כי לא היה יכול לזוז ולקום. אבל מכת חשך היתה ששה ימים והיה יכול לקרוא להם בשלשת הימים הראשונים של המכה. כי רק בשלושת הימים האחרונים של המכה לא היה יכול לזוז. ואז כחש גם במכת חשך.

* * * * * * * *

"צאו"

פרק י"ב פסוק ל"א:
"ויאמר קומו צאו מתוך עמי"

"**קמו צאו**", ראשי תיבות, אותיות: **ק', צ'**, המילה **קץ**.
הגיע הקץ ומיד שלחם.

* * * * * * * * *

"ויקם פרעה לילה"

במכת בכורות כתוב:
פרק י"ב פסוק ל':
"ויקם פרעה לילה הוא וכל עבדיו וכל מצרים ותהי צעקה גדלה במצרים כי אין בית אשר אין שם מת"
רש"י: "מגיד שהיה מחזר על פתחי העיר וצועק, היכן משה שרוי היכן אהרן שרוי"

"פרעה" באתב"ש **וגזץ** עולה **106**
"צעקה" באתב"ש **הזדץ** עולה **106**

רמז שבמכת בכורות פרעה הוא זה שצעק למצוא משה רבנו ואהרן הכהן.

ועוד רמזים:

1) **"פרעה לילה"** עולה **430**
היכן משה עולה **430**

2) **"פרעה לילה הוא וכל עבדיו וכל מצרים ותהי צעקה גדלה"**
עולה 1754 ועוד 39 אותיות ועוד 10 מילים עולה **1803**
היכן משה שרוי, היכן אהרן שרוי עולה **1803**

3) **"לילה הוא וכל עבדיו וכל מצרים ותהי צעקה גדלה במצרים"**
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ל'+ה', ה'+א', ו'+ל', ע'+ו', ו'+ל', מ'+ם', ו'+י', צ'+ה', ג'+ה', ב'+ם'
עולה **430**
היכן משה עולה **430**

4) **"פרעה לילה הוא"**
באתב"ש:
וגזץ כמכץ צפת עולה 846 ועוד 11 אותיות עולה **857**
היכן אהרן שרוי עולה **857**

* * * * * * * *

"ושמרתם את הדבר הזה"

פרק י"ב פסוק כ"ד:
"ושמרתם את הדבר הזה לחק לך ולבניך עד עולם"
אור החיים: "הנה כי פשט הכתוב יגיד כי גם לדורות יצו הדברים האמורים בענין. ולא ראינו שעשו כן הקדמונים גם רבותינו לא צוו לעשות כן"

מהפסוק הזה נשמע כאילו עושים הדברים שכתובים לפניו גם לדורות (הדם על המזוזת והמשקוף). ומפרש אור החיים שזה לא כך. והוא המשיך לפרש שהאות וו של המילה "ולבניך", "לחק לך ולבניך", מפריד בין "לך" שזה לפסח מצרים, לבין "לבניך" שזה לפסח דורות.

רמב"ן: "הוא דבר הפסח עצמו שאמר למעלה ושחטו הפסח..."
אבן עזרא: "הנה נכון שמלת הדבר הזה שב אל ושחטו הפסח"
ורמז:
"**ושחטו הפסח**" עולה 482 ועוד 9 אותיות עולה 491 ועוד 2 מילים עולה **493**
"**הדבר**" באתב"ש: **צקשג** עולה **493**
("ושמרתם את הדבר הזה")

"**הדבר**" מתייחס למה שכתוב בתחילת הענין (פסוק כ"א) וזה "**ושחטו הפסח**", שזה נוהג גם "**ולבניך**", קרי גם לפסח דורות.

וגם:
נצטוו כאן על "חק" לדורות, על מצווה לדורות ("עד עולם"):
"**לחק לך ולבניך**" באתב"ש: **כסד כל פכשטמל** עולה **613** למנין המילה '**תרי"ג**'.
לרמוז:
מצוות קרבן הפסח אחת מתרי"ג המצוות וצוויה קדמה לקבלת תרי"ג המצוות.

ועוד:
פרק י"ב פסוק ב':
"החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה"
"**ראש חדשים**" באתב"ש: **גתב סקבמי** עולה **617** למנין **הדברות**'.
לרמוז:
מצוות קידוש החודש היא המצווה הראשונה ("ראש") שנצטוו בה בני ישראל, והיא קדמה לקבלת התורה.

בזמן יציאת מצרים פסח היה בחודש האביב. ומצווה לדורות לדאוג שפסח יצא תמיד בחודש האביב (בחודש ניסן), ולפי:
דברים פרק ט"ז פסוק א':
"שמור את חדש האביב ועשית פסח לה' א-ל-ה-י-ך כי בחדש האביב הוציאך ה' א-ל-ה-י-ך ממצרים לילה"
"**החדש הזה**" עולה **334**
"**בחדש האביב**" עולה **334**

וגם:
"שמור את חדש האביב ועשית פסח לה'"
ראש תיבות, אותיות: **ש', א', ח', ה', ו', פ', ל'** עולה **430**.
"כי בחדש האביב הוציאך ה' א-ל-ה-י-ך ממצרים לילה"
וביציאה ממצרים כתוב:
פרק י"ב פסוק מ':
"ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה"

ועוד:
כאן כתוב "שלשים שנה וארבע מאות שנה". ובברית בין הבתרים כתוב "בארץ לא להם" "ארבע מאות שנה". ובפועל אמרו חז"ל שרק היו בארץ מצרים מאתים ועשר שנים.
חז"ל נתנו דעתם על המספרים האלו ואפשר לראות רש"י, ויונתן בו עוזיאל, ודעת זקנים מבעלי התוספות (פרשת ויחי על ארץ גושן).

ונראה במישור הרעיוני:
לא כתוב ומושב בני ישראל אשר ישבו 'בארץ' מצרים, אלא "במצרים".
ואולי המילה "במצרים", גם רומז על כל הזמן שבני ישראל לא יצאו לחרות, קרי להיות רק עבדי ה', כל הזמן שהם או אבותיהם היו בין העמים ותחת שלטון זר. שהם היו:
"במצרים" (אות הצדי בקמץ) – מתקופת ירידת אברהם אבינו לארץ מצרים ועד יציאת בני ישראל מארץ מצרים. כל הזמן שהם הסתובבו בין הגויים היו מצטערים, עד שיצאו לחירות, עד שיצאו ממצרים, וכמו שכתוב:
"הוציאך ה' א-ל-ה-י-ך ממצרים לילה"
וגם כאן לא כתוב 'מארץ מצרים', אלא "ממצרים".

ועוד:
(הרעיון הזה לא מצאתי בדברי חז"ל, וצריך עיון אם נכון)
ברור שהמילים "הדבר הזה" שסמוכים לציווי על קרבן הפסח, חוזרים על "ושחטו הפסח".
אבל אולי המילים "הדבר הזה" חוזרים ברמז גם על מה שכתוב בתחילת פרק י"ב ששם נצטוו על קידוש החודש (ולא רק על קרבן הפסח), ולפי:
"**הדבר הזה**" באתב"ש: **צקשג צעץ** עולה **743**
קידוש החודש עולה **743**
"ושמרתם את הדבר הזה", זו מצווה לדורות, "עד עולם".

* * * * * * * *

רמזים – יציאת מצרים

'**לקחת גוי מקרב גוי**' באתב"ש: **כדסא רפם ידגש רפם** עולה **1042**
"**ויהי בעצם היום הזה**" באתב"ש: **פמצם שזהי צמפי צעץ** עולה **1042**
(בעצם היום הזה הוציא גוי מקרב גוי)

וגם:
"**יציאת מצרים**" באתב"ש: **מהמתא יהגמי** עולה **554**
"**ומת כל בכור**" באתב"ש: **פיא לך שלפג** עולה **554**
(יציאת מצרים אחרי מכת בכורות)

* * * * * * * *

"ויסעו בני ישראל"

פרק י"ב פסוק ל"ז:
" **ויסעו בני ישראל מרעמסס סכתה כשש מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף** "
רש"י: "ק"ד מיל היו, ובאו שם לפי שעה שנאמר, (שמות י"ט) 'ואשא אתכם על כנפי נשרים"

1. **"ויסעו בני ישראל מרעמסס"** עולה **1225**
   30 פרסה, ובאו שם לפי שעה עולה **1225**
   (פרסה = 4 מיל, 120 מיל = 30 פרסה)

2. **"רגלי הגברים לבד מטף"** עולה **668**
   המה מבן 20 שנה ומעלה עולה **668**

3. **"ויסעו בני ישראל מרעמסס סכתה"**
   רש"י מביא את הפסוק הבא להראות שהגיעו מהר.
   פרשת יתרו פרק י"ט פסוק ד':
   "...**ואשא אתכם על כנפי נשרים**..."

   "**כנפי נשרים**" עולה **760**
   120 מילים, ובאו לפי שעה עולה **760**

* * * * * * * * *

"ערב רב"

פרק י"ב פסוק ל"ח:
"**וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר מקנה כבד מאד**"
<u>יונתן בן עוזיאל</u>: "מנהין מאתן וארבעין רבוון סליקי עמהון..."

"**<u>ערב רב</u>**" עולה **474**
<u>240 ריבא היו</u> עולה **474**

ועוד:
<u>יונתן בן עוזיאל:</u>
"ואוף נוכראין סגיאין מנהון מאתן וארבעין רבוון סליקו עמהון"
<u>פי' יונתן:</u>
"כר"ע ס"ל גבי ערב רב דפליג במכילתא אר"י ואמר גם ערב רב וגו' כמה ר"י אומר ק"ן רבוא ר"ע אומר ר"מ רבוא"

אולי רמז לדברי יונתן בן עוזיאל אליבא דר"ע:
"**וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר מקנה כבד מאד**"
ראש תיבות אותיות: **ו', ע', ר', ע', א', ו', ו', מ', כ', מ'** עולה **459**
<u>240 ריבוא</u> עולה **459**

"**ערב רב עלה אתם וצאן ובקר מקנה כבד מאד**"
ראש תיבות אותיות: **ע', ר', ע', א', ו', ו', מ', כ', מ'** עולה **453**
<u>240 ריבא</u> עולה **453**

אולי רמז לדברי ר"י:
"**וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר**"
ראש תיבות אותיות: **ו', ע', ר', ע', א', ו', ו'** עולה **359**
<u>150 רבוא</u> עולה **359**

* * * * * * * * *

"ולא יכלו להתמהמה"

<u>פרק י"ב פסוק ל"ט:</u>
"ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגת מצות כי לא חמץ כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם"

"**צדה**" באתב"ש: **הקץ**
בגלל שבא עליהם '**הקץ**' בחפזון לא יוכלו להכין '**צדה**'.

ועוד:
"**להתמהמה**" עולה **525**
"**בחפזון**" באתב"ש: **שאועצט** עולה **525**
"**אכל חמץ**" באתב"ש: **תלך סיה** עולה **525**
שמות י"ב, ל"ט - "כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה"
דברים ט"ז, ג' - "כי בחפזון יצאת מארץ מצרים"
שמות י"ב, ט"ו - "כי כל אכל חמץ"
יצאו ממצרים בחפזון כי לא יכלו להתמהמה.
]
ועוד:
1) "**גרשו ממצרים**" עולה **929**
"**על מצות ומררים יאכלהו**"
באתב"ש: **זך יהפא פיגגמי מתלכץ** עולה **929**

2) "**כי גרשו**" באתב"ש: **לם רגבף** עולה **355**
פסח מצה ומרור באתב"ש: **וחס יהץ פיגפג** עולה **355**

המצה מסמלת את החפזון שבו גורשו ממצרים ואת החרות, והמרור את השעבוד, וביחד מזכירים יציאת מצרים.

ועוד:
<u>פרק י"ב פסוק ל"ט:</u>
" ויאפו את הבצק..."
"**הבצק**" אותיות: **קץ בה**
בתוך הבריחה הזאת **קץ** לשעבודם.

* * * * * * * * *

מושב בני ישראל במצרים

פרק י״ב פסוק מ׳:
״ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה״

הפסוק הזה קשה. לפי חז״ל בני ישראל היו במצרים רק 210 שנים כמנין המילה ״רדו״. שהורידו מ400 שנה 190 שנה כמנין המילה ״קץ״(וחישב את הקץ) ונשאר 210 שנה. ועוד בברית בין הבתרים נאמר לאברהם אבינו ״כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה״, שמה כתוב 400 שנה, והיכן השלושים שנה שכתוב בפסוק מ׳?
לפי חז״ל חשבון הארבע מאות שנה מתחיל מילידת יצחק אבינו שאז היה זרע לאברהם אבינו (ראה רש״י).
בקשר לשלושים שנה יש אומרים שזה מברית בין הבתרים ויש אומרים זה כולל 40 שנה במדבר (שנתווסף להם 30 שנה בגלל מצבם הלא טוב). ועל זה מפרש הכלי יקר שצריך לדייק בכתוב ״ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה...״, שהתוספת של שלושים שנה נגרם מאלו שלא רצו לצאת ממצרים (״אשר ישבו במצרים״) ורצו לשבת שם ולעשות מצרים מושב קבע ולא עראי.
בכל מקרה כתוב ״אשר ישבו במצרים״ ואיך מסברים את זה?
הרמב״ן מפרש שנאמר לאברהם אבינו שזרעו יהיו בגלות ארבע מאות שנה וסוף התקופה של הגלות היה במצרים. צריכים לקרוא את הפסוק כאילו אומר ומושב בני ישראל כאשר יצאו מהגלות האחרון, ממצרים, סך הכל שלשים שנה וארבע מאות שנה.

ואולי יש עוד הסבר. כאשר בני ישראל ירדו למצרים הם ישבו בארץ גשן. ארץ גשן מעל מצרים ויותר קרוב לארץ ישראל. לפי חז״ל הם ישבו שם כדי להיות רחוקים מהמצריים בגלל שבני ישראל היו רועה צאן.

<u>דעת זקנים מבעלי התוספו (פרשת ויחי)</u>:
״...וגשן נתן פרעה לשרה אמנו ולכך בחרו בה ישראל ונפלה בחלקם ולא ערערו בה מצרים״.
זאת אומרת, כאשר היה רעב בארץ ואברהם אבינו ירד למצרים פרעה לקח את שרה אמנו וקבל נגעים. אז הוא שחרר את שרה אמנו ונתן לה מתנה את ארץ גשן. האירוע הזה היה קרוב מאוד לברית בין הבתרים. לפי פרוש זה לבני ישראל היה אחוזה (אמנם לא פיזית) במצרים מלפני כארבע מאות ושלושים שנה.

ועוד:

1) ״**שלשים שנה וארבע מאות**״
ראש תיבות, אותיות: **ש׳, ש׳, ו׳, מ׳** עולה **646**
בארץ גשן עולה **646**

2) ״**אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע**״
ראש תיבות, אותיות: **א׳, י׳, ב׳, ש׳, ש׳, ו׳** עולה **619**
״**בארץ גשן**״ באתב״ש: **תגה רבט** עולה **619**

רמז שבני ישראל ישבו בארץ גשן מזמן שאברהם אבינו ירד בתחילה למצרים (וזה קרוב ל430 שנה). כי כתוב (ראה זקנים מבעלי התוספות פרשת ויחי) שפרעה נתן ארץ גשן לשרה אמנו כאשר שחרר אותה. וזה אחרי שלקח אותה וקיבל נגעים. ולפי זה ארץ גשן שייכת לבני ישראל מאז, וכאילו יש להם מושב שמה.

* * * * * * * * *

"ומושב בני ישראל"

פרק י"ב פסוק מ':
"ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים וארבע מאות שנה"

בפרשת ויחי כתוב:
<u>דעת זקנים מבעלי התוספות (בראשית פרק מ"ו פסוק כ"ט):</u>
" 'ויעל לקראת ישראל' - פי' עליה היתה לו על שהלך לקראת אביו לכבדו.
ד"א לכך נאמר ויעל לפי שארץ גשן גבוה מארץ מצרים לפי שהיא עומדת בגבול ארץ ישראל שנאמר גשן וחולון וגילה. ולפי שהלך יהודה בשביל אביו אצל יוסף להורות לפניו גשנה זכה ונפלה בחלקו וגשן נתן פרעה לשרה אמנו ולכך בחרו בה ישראל ונפלה בחלקם ולא ערערו בה מצרים"

שהיה לבני ישראל, כמו מושב במצרים בארץ גשן, כבר מימי אברהם אבינו ושרה אמנו.
ויש רמזים לזה מהמילה "ומושב".
"**ומושב**" עולה 354 ועוד המילה עולה **355**
פרעה עולה **355**
(שהיה לישראל כבר מושב בארץ גשן כי פרעה נתן גשן לשרה אמנו)

וגם:
"**שלשים וארבע מאות**"
סוף תיבות, אותיות: **ם', ע', ת'** עולה **510**
שרי עולה **510**
(בזמן ששרה אמנו קבלה ארץ גשן מפרעה שמה הייתה 'שרי')

וגם:
"**במצרים שלשים וארבע מאות**"
באתב"ש:
שיהגמי בכבמי פתגשז יתפא עולה 1723 ועוד 20 אותיות עולה **1743**
'גשן נתן פרעה לשרה' עולה **1743**

וגם:
'מתנה לשרה מפרעה' באתב"ש: **יאטץ כבגץ יוגזץ** עולה 341 ועוד 13 אותיות עולה **354**
למנין המילה "**ומושב**".

וגם:
פרעה עולה 355 ועוד המילה עולה **356**
גשן עולה 353 ועוד 3 אותיות עולה **356**
(שפרעה שבזמן שרה אמנו נתן את גשן לשרה אמנו וגם פרעה בזמן יוסף נתן את גשן לישראל)

וגם:
לשרה באתב"ש: **כבגץ** עולה 115 ועוד המילה עולה **116**
מפרעה באתב"ש: **יוגזץ** עולה **116**

ועוד:
בראשית פרק מ״ו פסוק כ״ח:
״ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורת לפניו גשנה ויבאו ארצה גשן״
״ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים וארבע מאות״
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ו׳+ב׳, ב׳+י׳, י׳+ל׳, א׳+ר׳, י׳+ו׳, ב׳+ם׳, ש׳+ם׳, ו׳+ע׳, מ׳+ת׳ עולה **1175**
״להורת לפניו גשנה״ עולה **1175**
(יעקב אבינו שלח את יהודה לפניו לגשן, ששייך כבר 430 שנה לשרה אמנו, להקים בית מדרש בארץ)

וגם:
״ישבו במצרים שלשים וארבע מאות״
ראש תיבות, אותיות: **י׳, ב׳, ש׳, ו׳, מ׳** עולה **358**
״גשנה״ עולה **358**
(כי גושן קצת שייכת לבני ישראל מלפני 430 שנה)

ועוד:
אמר פרעה ליוסף (בראשית פרק מ״ז פסוק ו׳):
״ארץ מצרים לפניך היא במיטב הארץ הושב את אביך ואת אחיך ישבו בארץ גשן...״
״בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים״
עולה 2484 ועוד 26 אותיות ועוד 6 מילים עולה **2516**
״במיטב הארץ הושב את אביך ואת אחיך ישבו בארץ גשן״ עולה **2516**

ועוד:
אמר פרעה לאברהם אבינו (בראשית פרק י״ב פסוק י״ט):
״למה אמרת אחתי הוא ואקח אתה לי לאשה ועתה הנה אשתך קח ולך״
״ועתה הנה אשתך קח ולך״ באתב״ש: **פזאץ צטץ תבאל דס פכל**
סוף תיבות, אותיות: **ץ׳, ץ׳, ל׳, ס׳, ל׳** עולה 300 ועוד 5 אותיות עולה **305**
״גשנה״ באתב״ש: **רבטץ** עולה 301 ועוד 4 אותיות עולה **305**
(אולי רמז שכאשר פרעה שלח את שרי אשת אברהם אבינו הוא נתן לה את ארץ גשן)

וגם:
״בני ישראל אשר ישבו״ עולה 1422 ועוד 4 מילים עולה **1426**
״ועתה הנה אשתך קח ולך״ עולה **1426**

וגם:
״קח ולך״ עולה **164**
״קח ולך״ באתב״ש: **גס פכל** עולה **194**
ביחד (194+164) עולה **358**
״גשנה״ עולה **358**
(כאשר אברהם אבינו לוקח את אשתו הוא גם לוקח ארץ גשן שנתן פרעה לשרה אמנו)

* * * * * * *

"בעצם היום הזה"

פרק י"ב פסוק מ"א:
"ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים"

"**בעצם היום הזה**", ראש תיבות, אותיות: **ב', ה', ה'**, עולה **12**

"**היום**", אותיות **ה' יום**, יום ה' בשבוע, יום חמישי.

"**יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים**", ראש תיבות, אותיות
י', כ', צ', י', מ', מ', עולה **210**

"**יצאו כל צבאות ה' מארץ**", ראש תיבות, אותיות
י', כ', צ', י', מ', עולה **170**

פרק י"ב פסוק מ"ב:
"**הוא הלילה הזה**", ראש תיבות, אותיות: **ה', ה', ה'**, עולה **15**

רמז שבני ישראל יצאו מארץ מצרים בשעה **12** (הגאולה התחילה בחצות הלילה ונגמרה בחצות היום) של יום **חמישי**, **15** לחודש **האביב** (יאביב עולה 15. וחודש האביב זה חודש ניסן. יניסן עולה 170) אחרי **210** שנים של גלות במצרים.

* * * * * * * * *

1) "**שלשים שנה וארבע מאות**"
ראש תיבות, אותיות: **ש', ש', ו', מ'** עולה **646**
בארץ גשן עולה **646**

2) "**אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע**"
ראש תיבות, אותיות: **א', י', ב', ש', ש', ו'** עולה **619**
"**בארץ גשן**" באתב"ש: **תגה רבט** עולה **619**

רמז שבני ישראל ישבו בארץ גשן מזמן שאברהם אבינו ירד בתחילה למצרים (וזה קרוב ל430 שנה). כי כתוב (ראה זקנים מבעלי התוספות פרשת ויחי) שפרעה נתן ארץ גשן לשרה אמנו כאשר שחרר אותה. וזה אחרי שלקח אותה וקיבל נגעים. ולפי זה ארץ גשן שייכת לבני ישראל מאז, וכאילו יש להם מושב שמה.

* * * * * * * * *

ליל שמורים

פרק י״ב פסוק מ״ב:
״...הוא הלילה הזה לה׳ שמרים לכל בני ישראל לדרתם״
ספורנו: ״כאמרם, ׳בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל׳ ״

״**הלילה הזה לה׳ שמרים לכל בני ישראל לדרתם**״ עולה 2100
ועוד 34 אותיות ועוד 8 מילים עולה **2142**
בחדש ניסן נגאלו אבותינו, ובחדש ניסן עתידים להגאל עולה **2142**

* * * * * * * * *

ליל שמורים

פרק י״ב פסוק מ״ב:
״ליל שמרים הוא לה׳ להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה לה׳ שמרים לכל בני ישראל לדרתם״
רש״י: ״ובט״ו בניסן נגזרה גזרת ברית בין הבתרים״
״הוא הלילה שאמר לאברהם בלילה זה אני גואל את בניך״

הלילה של ט״ו בניסן ״ליל שמרים הוא״ לקיים מה שנאמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים. ורמזים לגזרת ברית בין הבתרים:

1) ״**שמרים הוא**״ עולה 602 ועוד 8 אותיות ועוד 2 מילים עולה **612**
ברית עולה **612**

2) ״**לה׳ שמרים לכל בני ישראל**״ עולה 1334 ועוד 5 מילים עולה **1339**
גזירת בין הבתרים עולה **1339**

3) ״**שמרים הוא לה׳**״
באתב״ש:
ביגמי צפת כמ--ץ
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ב׳+י׳, צ׳+ת׳, כ׳+צ׳** עולה **612**
ברית עולה **612**

4) ״**הוא הלילה הזה לה׳ שמרים לכל בני**״
באתב״ש:
צפת צכמכץ צעץ כמ--ץ ביגמי כלך שטם
ראש תיבות, אותיות: **צ׳, צ׳, צ׳, כ׳, ב׳, כ׳, ש׳** עולה **612**
ברית עולה **612**

5) ״**הוא לה׳ להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה**״
סוף תיבות, אותיות: **א׳, ה׳, ם׳, ץ׳, ם׳, א׳, ה׳, ה׳** עולה **187**
ט״ו בניסן עולה **187**

6) ״**הוא הלילה הזה לה׳**״ עולה 170 ועוד 17 אותיות עולה **187**
ט״ו בניסן עולה **187**

ועוד:
<u>ספורנו (על המילים "הוא הלילה הזה לה' שמרים)</u>: "וכמו שהיה משמר ומצפה לגאולת ישראל כל ימי גלותם במצרים, כן הוא משמר ומצפה לגאולת ישראל העתידה"

1) "**הוא לה' להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה**" עולה **1053**
'בניסן נגאלו ובניסן עתידים להיגאל' עולה **1053**

2) "**להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה לה' שמרים לכל בני ישראל**"
באתב"ש:
כצפהמתי יתגה יהגמי צפת צכמכץ צעץ כצמ--ץ ביגמי כלך שטם מבגתך
סוף תיבות, אותיות: **י', ה', י', ת', ץ', ץ', ץ', י', ד', ם', ד'** עולה **785**
בניסן עתידים להיגאל עולה **785**

3) "**מארץ מצרים הוא הלילה הזה לה' שמרים לכל בני ישראל לדרתם**"
באתב"ש:
יתגה יהגמי צפת צכמכץ צעץ כצמ--ץ ביגמי כלך שטם מבגתך כקגאי
סוף תיבות, אותיות: **ה', י', ת', ץ', ץ', ץ', י', ד', ם', ד', י'** עולה **785**
בניסן עתידים להיגאל עולה **785**

4) "**לה' להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה לה'**"
באתב"ש:
כמנשץ כצפהמתי יתגה יהגמי צפת צכמכץ צעץ כצמ--ץ
סוף תיבות, אותיות: **ץ', י', ה', י', ת', ץ', ץ', ץ'** עולה **785**
בניסן עתידים להיגאל עולה **785**

5) "**ישראל לדרתם**"
באתב"ש:
מבגתך כקגאי עולה 599 ועוד 2 מילים עולה **601**
ליל גאולה בעתיד עולה **601**

6) "**ישראל לדרתם**"
באתב"ש:
מבגתך כקגאי עולה 599 ועוד 10 אותיות עולה **609**
ליל גאולה עתידי עולה **609**

* * * * * * * *

ליל שמרים

פרק י"ב פסוק מ"ב:
"ליל שמרים הוא לה' להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה לה' שמרים לכל בני ישראל לדרתם"

לפי המדרש ליל ט"ו בניסן היה שמור משמת ימי בראשית להיחלק. אברהם אבינו רדף אחרי ארבעת המלכים חצי הלילה והקב"ה נקם בבכורות מצרים בחצות הלילה, ולפי:
<u>פירוש מהוי"ז על בראשית רבה מ"ג, ג':</u>
"שכן הוטבע משמת ימי בראשית שיהיה חלוק בעת פלוני וכשהגיע העת עשתה הלילה פקודתה שמבראשית ונחלקה"

והוא לילה שמור לגאולה והצלה של בני ישראל.
ולפי המובא בהגדה של פסח, הקב"ה 'חישב את הקץ' - שבני ישראל יצאו מארץ מצרים אחרי הקץ שהיה 'בליל שמורים'. הם יצאו ביום חמישי ט"ו בניסן בתום 210 שנים, ולא היו בארץ מצרים 400 שנה (כפי בברית בין הבתרים. "קץ" עולה 190, 190-400=210).

ורמזים:

1) "**הוא לה' להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה**"
סוף תיבות, אותיות: **א', ה', ם', ץ', ם', א', ה', ה'** עולה **187**
ט"ו בניסן עולה **187**

2) "**הוא לה' להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה לה'** "
ראש תיבות, אותיות: **ה', ל', ל', מ', מ', ה', ה', ל'** עולה **190**
קץ עולה **190**

3) "**להוציאם**" עולה 182 ועוד 7 אותיות ועוד המילה עולה **190**
קץ עולה **190**

4) "**מארץ מצרים**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **מ'+ץ', מ'+ם'** עולה **210**

5) "**לה' להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה הזה לה' שמרים לכל** "
ראש תיבות, אותיות: **ל', ל', מ', מ', ה', ה', ל', ש', ל'** עולה **515**
חישב הקץ עולה **515**

6) "**להוציאם מארץ**" עולה 513 ועוד 2 מילים עולה **515**
חישב הקץ עולה **515**

7) "**שמרים הוא לה' להוציאם מארץ**"
באתב"ש:
ביגמי צפת כ---ץ כצפהמתי יתגה
סוף תיבות, אותיות: **י', ת', ץ', י', ה'** עולה **515**
חישב הקץ עולה **515**

8) "**הוא לה' להוציאם מארץ מצרים**"
באתב"ש:
צפת כ---ץ כצפהמתי יתגה יהגמי
סוף תיבות, אותיות: **ת', ץ', י', ה', י'** עולה **515**
חישב הקץ עולה **515**

9) "**לה' להוציאם מארץ מצרים הוא**"
באתב"ש:
כמסעץ כצפהמתי יתגה יהגמי צפת
סוף תיבות, אותיות: **ץ', י', ה', י', ת'** עולה **515**
חישב הקץ עולה **515**

10) "**להוציאם מארץ מצרים הוא הלילה**"
באתב"ש:
כצפהמתי יתגה יהגמי צפת צכמכץ
סוף תיבות, אותיות: **י', ה', י', ת', ץ'** עולה **515**
חישב הקץ עולה **515**

11) "**מצרים הוא הלילה**"
באתב"ש:
יהגמי צפת צכמכץ
ראש תיבות, אותיות: **י', צ', צ'** עולה **190**
קץ עולה **190**

12) "**לה' שמרים לכל בני ישראל לדרתם** "
באתב"ש:
כמסעץ ביגמי כלך שטם מבגתך כקגאי
סוף תיבות, אותיות: **ץ', י', ך', ם', ך', י'** עולה **190**
קץ עולה **190**

13) "**הלילה הזה לה' שמרים לכל**"
באתב"ש:
צכמכץ צעץ כמסעץ ביגמי כלך עולה 925 ועוד 21 אותיות עולה **946**
מחשב את הקץ עולה **946**

14) "**הזה לה' שמרים לכל**"
באתב"ש:
צעץ כ--ץ ביגמי כלך
סוף תיבות, אותיות: **ץ', ץ', י', ך'** עולה **210**

ועוד:
<u>בראשית פרק ל"א פסוק כ"ד:</u>
"ויבא א-ל-ה-י-ם אל לבן הארמי בחלם הלילה ויאמר לו השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע"
הקב"ה בא אל לבן הארמי "בחלם הלילה" ואמרו חז"ל שזה היה בפסח (הגדה של פסח, פיוט "ויהי בחצי הלילה"). והזהיר אותו "השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע".
ונראה שזה היה 'בליל שמרים', בליל ט"ו בניסן.
מחזור לשלוש רגלים חלק שני להראב"ן ז"ל, רבי אליעזר בן נתן נקרא גם רבי אליעזר הזקן או רבי אליעזר ממיינץ, 1090-1170, מרבני תקופת הראשונים, ומבעלי התוספות הראשונים במגנצה מיינץ שבגרמניה, שנת תקע"ו , 'מעריב על ליל שני של פסח', פיוט 'ליל שמרים'.
וראיתי שכתבו שלמדו את זה בגז"ש מאבימלך שכתוב בו "בחלום לילה" וכתוב בלבן "בחלם הלילה".
אבל נראה שהלימוד הזה צריך עיון, כי למרות שהחלום של אבימלך מלך פלשטים היה בפסח כנראה לא בט"ו בניסן. כי לפי הפשט של סדר הכתובים אברהם אבינו רק הגיע אל אבימלך אחרי שסדום נחרב. וסדום נחרב בט"ז בניסן. אבל אם נגיד שהלימוד לאו דווקא מגז"ש אלא מסיבה אחרת, או אם נגיד שאין מוקדם או מאוחר בתורה, גם כאן יכול להיות בליל שמרים, בט"ו בניסן, ולפי הפיוט)

ואולי רמזים לזה:
1) "**ויבא א-ל-ה-י-ם אל לבן**" עולה **218**
ליל פסח עולה **218**

2) "**השמר לך**"
סוף תיבות, אותיות: **ר', ך'** עולה **220**
בליל פסח עולה **220**

3) "**יעקב**" עולה 182 ועוד 4 אותיות ועוד המילה עולה **187**
ט"ו בניסן עולה **187**
יעקב אבינו ניצל מלבן בגלל החלום של לבן בט"ו בניסן.

4) "**השמר לך פן**" עולה 725 ועוד 3 מילים עולה **728**
"ליל שמרים הוא לה'" עולה **728**

5) **"ויבא א-ל-ה-י-ם אל לבן הארמי בחלם הלילה ויאמר לו"**
באתב"ש:
פמשת ת-כ-צ-מ-י תך כשט צתגים שסכי צכמכץ פמתיג כף
סוף תיבות, אותיות: **ת', י', ך', ט', ם', י', ץ', ג', ף'** עולה **662**
בליל שמרים עולה **662**

6) **"א-ל-ה-י-ם אל לבן הארמי"**
באתב"ש:
ת-כ-צ-מ-י תך כשט צתגים
ראש תיבות, אותיות: **ת', ת', כ', צ'** עולה **910**
"ליל שמרים הוא לה' להוציאם" עולה **910**

7) **"אל לבן הארמי בחלם הלילה"**
באתב"ש:
תך כשט צתגים שסכי צכמכץ עולה 1942 ועוד 5 מילים עולה **1947**
"שמרים לכל בני ישראל לדרתם" עולה **1947**

8) **"לבן הארמי בחלם הלילה ויאמר"**
באתב"ש:
כשט צתגים שסכי צכמכץ פמתיג
ראש וסוף תיבות, אותיות: **כ'+ט', צ'+ם', ש'+י', צ'+ץ', פ'+ג'** עולה **732**
"שמרים לכל בני" עולה **732**

9) **"הלילה ויאמר לו השמר לך פן תדבר"**
באתב"ש:
צכמכץ פמתיג כף צביג כל וט אקשג
סוף תיבות, אותיות: **ץ', ג', ף', ג', ל', ט', ג'** עולה **218**
ליל פסח עולה **218**

* * * * * * * * *

פדיון הבכור

פרק י"ג פסוק י"ג:
"...וכל בכור אדם בבניך תפדה"
רש"י: " חמש סלעים פדיונו קצוב במקום אחר"

1. "**ב**כור **א**דם **ב**בניך", ראשי תיבות: **ב', א', ב'**, עולה **5**
אולי רמז לחמש סלעים לפדיון הבן.

2. "**<u>וכל בכור אדם בבניך</u>**" עולה 413 ועוד 4 מילים עולה **417**
<u>פדיון בן 5 סלעים</u> עולה **417**

3. "**<u>בכור אדם בבניך תפדה</u>**" עולה **846**
<u>בן נפדה ביום 31 ובחמש סלעים</u> עולה **846**

* * * * * * * * *

מכת בכורות

פרק י"ג פסוק ט"ו:
"ויהי כי הקשה פרעה לשלחנו ויהרג ה' כל בכור בארץ מצרים..."
"**כי הקשה פרעה**" – הפשט, שפרעה בעצמו הקשה את לבו ולא רצה לשלוח בני ישראל מארצו (לפחות עד המכה השישית, מכת שחין).
וניתן להגיד עוד:
פרעה הקשה לשלוח בני ישראל – אחרי מכת דבר היה לו קשה לעמוד במכות והוא היה מוכן לשלוח אותם. אבל מה? היה לו קשה לעשות את זה, הוא "הקשה" לעשות את זה. ולמה?
כי אחרי מכת דבר לא ניתנה לו האפשרות לעשות את זה, כי ה' הקשה את לבו, בעבור:
"**ויאמר ה' אל משה לא ישמע אליכם פרעה למען רבות מופתי בארץ מצרים**"

* * * * * * * * *

פרעה לא מגיב

נשאלת השאלה, למה פרעה לא ניסה להרוג את משה במשך שנת המכות?

ואולי אפשר להגיד בהתחלה פרעה ועבדיו הרגישו בטוחים ולא פחדו ולא שמו לב יותר מדי למה שאמר להם משה (בטוחים בעצמם). ונוסף לזה משה גדל בבית המלך והיה מוכר להם. אבל אחרי שבאו הרבה מכות עליהם ובדיוק כפי שמשה התרה בהם מאת ה', הם הבינו שיש להם עסק עם כוח יותר חזק מהם. אבל עכשיו אולי פרעה חשש להרוג את משה (שלוחו של מקום) , כי למרות שמשה מתרה בו, ובאים המכות כפי שהוא אומר לו, ערוץ התקשורת דרך משה (תפילתו של משה) עזר לו לעצור המכה.

אומר המדרש באות הנחש בסנה:
<u>מדרש שמות רבה (ג', י"ב):</u>
"אמר הקב"ה ראית פרעה שהוא כנחש עתיד אתה להכותו וסוף הדברים הוא יעשה כעץ מה המטה אינו נושך כך הוא לא ישך"

<u>מדרש שמות רבה (ט', ד'):</u>
"כשהיה משה יוצא מאצל פרעה היה אומר אם יבא אצלי בן עמרם אני הורגו אני צולבו ואני שורפו, וכשהיה משה נכנס מיד נעשה פרעה מטה"

באמת עלה בדעת פרעה להרוג את משה אבל הוא נהפך למטה בדומה למטה אהרון שנהפך לתנין (משל לפרעה) וחזר למטה.

ואולי אפשר להגיד:
בפשטות, פרעה הפך למטה, שהוא הפך להיות פסיבי כאשר משה בא אליו ולא הגיב כמטה הזה שהוא מהדומם ולא מהחי. ועד המכה השמינית (מכת הארבה) פרעה לא אומר דבר למשה רבינו כאשר משה מתרה בו על המכה הבאה. ואולי במילה "מטה" יש

גם רמז לזה:
מטה, אותיות: **מ', ט', ה'**
מ' – מילה
ט' – טרם
ה' – הגיד

* * * * * * * * *

״חטאתי״

אחרי כל אחד מארבע מכות הרמוזים במילה: ׳אצבע׳
א׳ – ארבה
צ׳ – צפרדע
ב׳ – ברד
ע׳ – ערב
פרעה ביקש ממשה רבנו להתפלל להפסיק את המכה.
(ביתר המכות פרעה לא ביקש להפסיק את המכה. החרטומים כבר אמרו לו במכת כנים שזה ׳אצבע׳ א-לוקים. וכנראה מאז הוא הבין שהמכות באים מא-לקים, ולא מעשה כישוף של משה רבנו, ורק א-לקים יכול להפסיק אותם)

בשלושה מהמכות האלו, צפרדע, ערוב, וברד, כאשר פרעה ביקש ממשה רבנו שיתפלל לה׳ להפסיק את המכה, הוא גם אמר שהוא יעשה מעשה לקיים את מה שדרשו ממנו. ולפי:

במכת צפרדע:
פרק ח׳ פסוק ד׳:
״ויקרא פרעה למשה ולאהרן ויאמר העתירו אל ה׳ ויסר הצפרדעים ממני ומעמי ואשלחה את העם ויזבחו לה׳׳׳.
כאן הבטיח ״ואשלחה את העם״

במכת ערב:
פרק ח׳ פסוק כ״ד:
״ויאמר פרעה אנכי אשלח אתכם וזבחתם לה׳ א-לקכם במדבר רק הרחק לא תרחיקו ללכת העתירו בעדי״
כאן הבטיח ״אשלח אתכם״.

במכת ברד:
פרק ט׳ פסוקים כ״ז-כ״ח:
״וישלח פרעה ויקרא למשה ולאהרן ויאמר אלהם חטאתי הפעם ה׳ הצדיק ואני ועמי הרשעים. העתירו אל ה׳ ורב מהיות קלת א-לקים וברד ואשלחה אתכם ולא תספון לעמד״
כאן הבטיח ״ואשלחה אתכם ולא תספון לעמד״.

פרעה חושב שהוא מנהל משא ומתן על שחרור בני ישראל ללכת למדבר לזבוח
(אמנם, הוא מאשים אותם שהם רוצים ׳לברוח׳ במקום ׳לזבוח׳, ראה בא רבה י״ג, ה׳).
והוא חושב שיש 4 דברים שעומדים לדיון (בשבילו כדי למנוע מהם לברוח). ועל אלו הדברים הוא מנהל משא ומתן, והם שחרור:
- הגברים (האנשים והנערים)
- המנהגים (מנהיגי העם, משה רבנו ואהרן הכהן, והזקנים)
- הטף והנשים
- הצאן והבקר

וידוע במשא ומתן, שכאשר צד אחד מוותר על משהוא, הוא לא יכול לחזור בו, והמשא ומתן ממשיך מהנקודה הזו, ומתמקד רק בדברים הנשארים. וכך גם היה אצל פרעה:
במכת 'צפרדע' הוא הסכים לשחרר את העם ("ואשלחה את העם").

במכת 'ערב' הוא הסכים לשחרר גם את המנהגים.
("ואשלחה אתכם", ובצמצום פרוש דבריו "אתכם" זה כולל רק משה רבנו ואהרן הכהן שאליהם הוא מדבר. ואולי גם יתר מנהגי העם, אלו הדומים לכם. ובפרוש הרחב יותר גם את העם וגם את מנהיגיהם)

במכת 'ברד' הוא חזר והסכים לשחרר גם את המנהגים אבל הפעם הוסיף "לא תספון לעמד", תלכו מיד ("ואשלחה אתכם ולא תספון לעמד").

במכת 'חשך' הוא הסכים לשחרר גם את הטף.
("רק צאנכם ובקרכם יצד גם טפכם ילך עמכם")

ובמכת 'בכורות' הוא התקפל לגמרי והסכים לשחרר גם את הצאן והבקר.
(שמות י"ב, ל"א- "ויאמר קומו צאו מתוך עמי גם אתם גם בני ישראל ולכו עבדו את ה' כדברכם. גם צאנכם גם בקרכם קחו כאשר דברתם ולכו וברכתם גם אתי")

ככול שהמכות המשיכו פרעה וויתר על עוד ועוד דברים שהוא חשב שעומד לדיון, בתמורת הסרה (או הקלה) של מכה.

אבל במכת 'ארבה', למרות שהוא ביקש ממשה רבנו להתפלל להפסיק את המכה, הוא לא אמר שהוא יעשה שום דבר, רק אמר:
פרק י' פסוקים ט"ז-י"ז:
"**וימהר פרעה לקרא למשה ולאהרן ויאמר חטאתי לה' א-לקכם ולכם. ועתה שא נא חטאתי אך הפעם והעתירו לה' א-לקכם ויסר מעלי רק את המות הזה**"
(ונכון שלפני שהגעה המכה הוא אמר שהגברים ילכו, שמות י', י"א- "לכו נא הגברים", אבל הוא לא אמר שהוא ישלח אותם רק שעל זה הוא מוכן להסכים או הוא רק חזר על מה שכבר אמר "ואשלחה את העם")

וכאן זה תמוה מאד, למה משה רבנו התפלל עבורו?
הלא הוא עדיין לא הסכים לדרישות, וגם לא הציע עכשיו שום דבר חדש בקשר לדרישות שדרשו ממנו (ולא לפי פעמים קודמים שאז הוא כן הציע משהו כאשר הוא ביקש הקלה מהמכה).

ונראה לי להגיד במישור הרעיוני:
אנו רואים מזה מוסר הסכל. גם כאשר רשע מתחרט לרגע, ולו רק כאשר נתון בייסורים, הכרזתו שאומר "**חטאתי**" עושה רושם ומתפללים עבורו להצילו.
(ונראה שפרעה באמת התכוון לזה לרגע, עד שה' חיזק את לבו).
ונלמד מזה מוסר- למרות העבר, לא להתייאש מהעברות שבידינו, אלא להכריז בלב שלם "חטאתי עוויתי פשעתי" ולחזור בתשובה מלאה.

ועדיין קצת קשה. פרעה ביקש בלשון "חטאתי הפעם" ובלשון "חטאתי לה' ולכם" ולא אמר 'פשעתי'. 'חטא' זה מעשה בשוגג, ופרעה כבר קיבל התראה הרבה פעמים ובנוכחות עדים והוא לא ענה לדרישות. אז למה כתוב "חטאתי" הלא הוא עבר במזיד, הוא פושע והוא אשם?

ונראה להגיד:
זה דרך הרשע למעט בחומרת מעשיו. עבורו זה 'חטא' ולא 'פשע'.
וגם הוא אומר "הפעם" ולא מודה בעבר (הוא היה צריך להגיד לפחות 'חטאתי עוד הפעם').
כי היצר מסנוור את ראייתו השכלית. ואחרי שחטא וחזר וחטא נעשה לו כהיתר ודבר קל.

* * * * * * * * *

פרשת בשלח

"ויהי בשלח"

פרק י"ג פסוק י"ז:
" **ויהי בשלח פרעה... "**
כתוב במילה "**בשלח**", האותיות: **ש', ל', ח'** אחרי האות **ב'.**
ואולי יש רמז בסגנון המשפט.
(הלא אפשר להגיד אותו הדבר בסגנון: *וישלח* פרעה את העם)
ואולי יש רמז באותיות "**שלח**", שבאים אחרי האות **ב',** ובצירוף המילה "**ויהי**".
פרעה "**שלח**" את העם בגלל המכה המתחיל באות **בית,** מכת ***בכורות,*** שכתוב בו
פרק י"ב פסוק כ"ט:
" **ויהי בחצי הלילה** "
וכאן " **ויהי בשלח פרעה**"

* * * * * * * * *

"ויהי בשלח"

פרק י"ג פסוק י"ז:
"ויהי בשלח פרעה את העם..."
בשלח רבה (פרק כ', ז'): "כששלח פרעה את העם מי צווח ווי, פרעה..."

במדרש דרשו על המילים "ויהי בשלח" שפרעה צווח ווי על ששלח את בני ישראל.
ורמז:
"ויהי בשלח" עולה **371**
וי פרעה עולה **371**

וגם:
"ויהי" אותיות: **ו', י', ה', י'**
ו'+י'–וי (ווי)
ה'+י'–עולה 15
שפרעה צווח 'ווי' ששלח את בני ישראל וזה היה ביום 'ט"ו' בניסן.

וגם:
"ויהי" אותיות: **ו', י', ה', י'**
ו'+י'–וי (ווי)
ה'+י'–י'-ה' (בה'-י' ה' צור עולמים)
שפרעה צווח ווי על עצמו, שהקב"ה (י-ה) אילץ אותו לשלוח את בני ישראל
הלא היה יכול למנוע כל המכות על מצרים אם היה שולח אותם מיד.
ועכשיו גם קבל את המכות וגם שלח אותם.

ועוד:
אחרי מכת בכורות "וירדו כל עבדך אלה אלי", ויגרשו את בני ישראל ופרעה יצווח ווי:
"וירדו" עולה **226**
וי פרעה באתב"ש: **פם וגזץ** עולה **226**

ועוד:
בשלח רבה כ', ח': "מי אמר ווי, משה אמר ווי..."
גם דרשו במדרש שמשה רבנו אמר ווי כאשר נשלחו בני ישראל ממצרים.
כי אמר "אני שנתיגעתי להוציא את ישראל ממצרים ואיני נכנס עמהן לארץ"
ורמז:
"ויהי בשלח" עולה 371 ועוד 2 מילים עולה **373**
ווי משה עולה 367 ועוד 6 אותיות עולה **373**

ועוד:
"ויהי בשלח פרעה"– רק אחרי **"ובזרוע נטויה"** (הגדה של פסח), רק אחרי שהוכה ומתו בכורי מצרים שלח אותם, ולפי:
"ובזרוע נוטיה" עולה **371**
"ויהי בשלח" עולה **371**

* * * * * * *

"ולא נחם"

פרק י"ג פסוקים י"ז-י"ח:
"ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם א-ל-ה-י-ם דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר א-ל-ה-י-ם פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה.
ויסב א-ל-ה-י-ם את העם דרך המדבר ים סוף וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים"

הרבה פרושים נאמרו על הפסוקים האלו.
אבל עדיין קצת קשה להבין הדברים.
ואסביר:
כתוב כאן "ולא נחם א-ל-ה-י-ם דרך ארץ פלשתים"
בעולם הקדמון "דרך ארץ פלשתים" היה דרך מסחרי ראשי בין ארץ כנען לבין ארץ מצרים, ועבר דרך ארץ פלשתים (ידוע שיצחק אבינו עבר מארץ כנען לארץ פלשתים ונעצר שם בדרכו למצרים).

ונשאלת השאלה:
אם בני ישראל בדרך להר סיני (שנמצא במדבר סיני) לקבלת התורה מה משמעות המשפט "ולא נחם א-ל-ה-י-ם ם דרך ארץ פלשתים"? הלא נסיעה דרך ארץ פלשתים לא מובילה להר סיני?

הספורנו תירץ שדרך ארץ פלשתים הוא אחד מהדרכים בין מצרים לים סוף. זאת אומרת, שיוכלו לנסוע בחלק של דרך ארץ פלשתים עד ים סוף (כדי להתנקם במצרים בים סוף) ולהמשיך משם דרך המדבר להר סיני. אבל הם נסעו ממצרים דרך המדבר ולא על דרך הראשי.

הרמב"ן מפרש שבני ישראל נסעו מרעמסס לסוכות (לפי רש"י מרחק של 120 מיל, 120 קילומטר), ומסוכות היו יכולים לעלות על דרך ארץ פלשתים אבל עמוד הענן שהצטרף עליהם בסוכות הסיע אותם דרך המדבר.

(חז"ל נתנו הרבה סיבות למה לא נסעו דרך ארץ פלשתים. ברובם הפרושים הם הסברים למילים "כי קרוב הוא". וביניהם:
חזקוני- מפרש שיראו עצמות בני שבט אפרים שטעו בחישוב הקץ וברחו ממצרים 30 שנה לפני הקץ האמיתי ונהרגו עשרות אלפים מהם בדרך 'קרוב' למצרים.
וגם: בשלח רבה ,כ', י"ח-"בשעה שיצאו בני ישראל ממצרים היו אלופי אדום ומואב, וכנען, ועמלק עומדין ונותנין את העצה היאך לבא על ישראל" המלכים האלו וגם בני עזה וכל ארץ פלשתים התחברו לבוא נגדם במלחמה 'קרוב למצרים' למנוע מהם להיכנס לארץ.
וגם: ספורנו- "מפני שהיה אותו דרך הדרך וסופו קרוב למצרים וירבו עוברי דרכים דרך שם ומגידים משם למצרים", דרך ארץ פלשתים 'קרוב' מדי לארץ מצרים ודרך ראשי מסחרי עם הרבה עוברים ושבים, ויגידו לפרעה איפוה הם ויהיה קל לפרעה להשיג אותם ולהלחם בם. ואם הם יראו מלחמה לא יעמדו בה ואז ירצו לחזור למצרים ויהיה להם קל לחזור "כי קרוב הוא" וגם הדרך חזרה ידוע להם.
וגם: בשלח רבה כ', ט"ז- שישמעו מלכי ארץ כנען איך העמוד ענן ועמוד אש ליווה את בני ישראל 40 שנה במדבר וייפול עליהם רעדה (אמתה ופחד) , ואיש לא יעמוד מול בני ישראל בכניסתם לארץ.

המחקרים שיש בידינו היום מראים שדרך ארץ פלשתים עבר קרוב לים הגדול (ים התיכון, ולא בתוך המדבר). לפי זה הפרושים האלו צריכים עיון.

ונראה לי להגיד:
היעד המקורי של יציאת מצרים להביא ולהכניס את בני ישראל לארץ כנען.
(להוריש להם את הארץ כפי שהובטח לאבות).
ואם בני ישראל היו נוסעים דרך ארץ פלשתים הם היו מגיעים ישר לארץ כנען תוך ימים סבורים (ובלי לעבור דרך הר סיני. כי הר סיני נמצא בתוך מדבר סיני רחוק מדרך ארץ פלשתים).

ולמרות שהיעד של יציאת מצרים להכניס את בני ישראל לארץ, כבר נאמר למשה רבנו בסנה:
שמות פרק ג' פסק י"ב:
"בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את ה-א-ל-ה-י-ם על ההר הזה"
הוחלט להעביר את בני ישראל דרך הר סיני ולתת להם תורה ומצוות לפני הכנסתם לארץ, ולפי:
<u>בשלח רבה (כ', ט"ו):</u>
"ד"א ולא נחם א-ל-ה-י-ם משל למלך שהיה לו בן והיה מבקש ליתן לו ירושה ואומר אם נותנה לו אני עכשיו עדיין קטן הוא ואינו יודע לשמרה אלא עד שילמד בני כתבין ויעמוד על עמקן ואח"כ אני נותנה לו. כך אמר הקב"ה אם אני מכניס עכשיו ישראל לארץ עדיין לא נתעסקו במצות ואינן יודעין עסקי תרומות ומעשרות, אלא אתן להם את התורה ואח"כ אכניסם לארץ"

ועם זה נבין את הכתוב:
"**ולא נחם א-ל-ה-י-ם דרך ארץ פלשתים**" – מזכיר עניין שלפני שהוחלט להעביר את בני ישראל להר סיני (שאז היה אפשר לנחם אותם דרך ארץ פלשתים ישר לארץ).
אבל היעד שונה בגלל:
"**כי קרוב הוא**" – קרוב בזמן.
הוחלט להעביר אותם ממצרים להר סיני (ולא ישיר לארץ כנען), כי הם לא למדו מספיק הלכות איך להתנהג בארץ. ויידרש מעמד הר סיני, קבלת התורה, ועוד זמן כדי שילמדו את המצוות התלויות בארץ כדי לקיימם בארץ.

באותו רעיון נבין המשך הפסוקים:
"**פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה**" – לאו דווקא ינחם ממלחמה גשמית, אלא ממלחמה רוחנית, ממלחמת היצר. בלי התורה ומצוות העם יהיו חשופים למתקפת היצר (עניינים של בטחון ואמונה) ולא יוכלו לעמוד מול האתגרים המחכים להם בדרך לארץ כנען ובכבושה.

ואז:
"**ויסב א-ל-ה-י-ם את העם דרך המדבר ים סוף**" –הסב אותם דרך המדבר עד ים סוף (רס"ג) כדי למשוך אחריהם את פרעה וחילו לים סוף. הענן הסיע אותם בדרך לא דרך, במדבר, מקום הפקר (ולא בדרך ראשי) כדי שהעם לא יוכלו להתנחם ולשוב בקלות למצרים
(כי אם יצליחו לחזור למצרים פרעה וחילו לא יצאו אחריהם).

ודווקא הסיעם לים סוף, כי כתוב:
"**ולא נחם א-ל-ה-י-ם**" –הקב"ה כביכול בעצמו לא התנחם במכות שנתן למצריים במצרים אלא רצה לאבד אותם בים סוף, במידה כנגד מידה, להטביע את המצרים בים כמו שהם הטביעו ילדי ישראל ביאור, ולפי:
<u>בשלח רבה (כ', י"ב):</u>
"...כך עשו המצרים שעבדו את ישראל שנאמר וימררו את חייהם, הביא עליהם הקב"ה י' מכות וגאל את בניו, אף על פי כן היה אומר איני מתנחם עד שאהרוג לכלן שנאמר (שמות י"ד) וינער ה' את מצרים בתוך הים, וכתיב סוס ורוכבו רמה בים, וכתיב (יואל ד') מצרים לשממה תהיה, לכך נאמר ולא נחם "

"**וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים**"
כתוב כאן "בני ישראל", שהם החלק הטוב והצדיקים של בני ישראל, ולא כתוב כאן "העם", שהם הערב רב, וגם החלק הפחות טוב מבני ישראל. "בני ישראל" הם אלו שעלו חמושים ממצרים.

במישור הגשמי:
"**וחמשים**" – מזויינים (רש"י) בכלי זיין למלחמה. הם בטחו בה' והיו יותר מוכנים להלחם (ולא כמו שכתוב על העם "פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה")

במישור הרוחני:
בני ישראל (ולא הערב רב "העם", שלא היו יהודים) עלו 'חמושים' במצוות שקבלו ושקיימו לקראת יציאתם מארץ מצרים. והם מצוות הקשורים לפסח מצרים ולפסח דורות. ובאופן כללי חמישה קבוצות מצוות עשה וחמישה קבוצות לא תעשה ("וחמשים עלו").

ה' קבוצות מצוות עשה:
מצוות תשביתו ("תשביתו שאר מבתיכם")
מצוות בקרבן הפסח (כולל לקיחתו בעשרה לחודש שה תמים זכר בן שנה, הכנתו, הזיית דמו על המזוזות והמשקוף, אכילתו ובחיפזון ובליל ט"ו בניסן, שריפת הנותר),
מצוות במצה (שמירת המצה- "ושמרתם את המצות", אכילת המצה- "ומצות על מררים יאכלהו"),
מצוות אכילת מרור ("ומצות על מררים יאכלהו"),
מצווה לנצל את מצרים
(שמות י"ב, ל"ה- "ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלת".
ואם נדייק, בציווי כתוב שמות י"א, ב'- "דבר באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף ובלי זהב", ובביצוע כתוב "בני ישראל", ולא כתוב "העם", קרי בני ישראל עשו את המצווה)

ה' קבוצות מצוות לא תעשה:
איסור יציאה מהבית בליל ט"ו בניסן ("לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר")
איסור חמץ ("כל מחמצת לא תאכלו")
איסורים בקרבן הפסח (איסור אכילת קרבן פסח מבושל או לא צלוי כל צרכו- "לא תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים". איסור שבירת עצם מהקרבן "ועצם לא תשברו בו", איסור נותר- "ולא תותירו ממנו עד בקר", איסור להוציא מהבשר חוצה לבית- "לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה",.
איסור גברא (איסור לערל או לבן נכר לאכל מהפסח- "ערל לא יאכל בו", "כל בן נכר לא יאכל בו")
איסור מלאכה ("כל מלאכה לא יעשה בהם")

וכתוב כאן "**וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים**"
לא רק לציין שבני ישראל יצאו מזויינים בכלי מלחמה מוכנים להיכנס ולכבוש את

הארץ מיד, אלא גם להבליט ההבדל בין "העם" (הערב רב) לבין "בני ישראל".
"העם" הם אלו שיש חשש "פן ינחם" ממלחמת היצר, אבל "בני ישראל", בזכות החמישה קבוצות מצוות שקבלו ושקיימו לקראת יציאתם ממצרים ("וחמשים עלו") כבר הוכיחו קצת אמונתם וביטחונם בקיום מצוות ה' והם לא בגדר "פן ינחם" בראותם מלחמה.

* * * * * * * *

"פן ינחם העם"

פרק י"ג פסוק י"ז:
"ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלקים פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה"..."

יש קרבה במרחק , יש קרבה ביוחסין (בני משפחה), ויש קרבה בזמן, ויש קרבה במשור הרוחני.
לפי הפשט בני ישראל לא נכנסו בדרך הישירה לארץ (דרך ארץ פלשתים) אלא הלכו לכיוון המדבר לעקוף ארץ פלשתים "**כי קרוב הוא**".
מי שצריך להלחם ואין לא ברירה לאן לברוח עומד ולוחם, אבל אם יש לאן לברוח, החלשים בורחים ויכולים להטיל פחד בכל הלוחמים.
מבחינת מרחק למצרים ארץ פלשתים קרוב , והדרך כנראה היה ידוע בזמנם (דרך מסחר, כמו דרך שור). ויש חשש רציני שהערב רב ,המכונה במילת עם-"**פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה**", יפנו ראש ויבריחו בחזרה למצרים לחזור להיות עבדים.

עוד הביאו חז"ל פרוש על המלחמה שיראו. זה לא בהכרח המלחמה הנוכחי שיהיו עסוקים בה אלא מלחמה שקרה לפני 30 שנה. לפי מדרש חז"ל ,בני שבט אפרים טעו בחישוב הקץ וברחו באלפיהם ממצרים. במלחמה עם פלשתים נהרגו כ30,000 מבני שבט אפרים. וכאשר יראו העם מה שקרה לבני שבט אפרים (את העצמות שלהם במדבר) הם יברחו בחזרה למצרים.

לפי פרוש זקנים מבעלי התוספות, "**כי קרוב הוא**" גם מתיחס לפלשתים שהיו קרובים (מבחינת משפחתי) למצרים. כתוב בפרשת נח:
פרק י' פסוק י"ג:
"ומצרים ילד את לודים ואת ענמים ואת להבים ואת נפתחים. ואת פתרסים ואת כסלחים אשר יצאו משם פלשתים ואת כפתרים"

הפלשתים ילחמו קשה לחזיר העבדים שברחו מבני משפחותיהם המצרים.

ועוד, כתבו שהכנענים שמעו שבני ישראל באים עליהם ("**כי קרוב הוא**" גם מבחינת זמן וגם מבחינת מרחק לארץ כנען) והם חרסו את ארץ כנען כדי שבני ישראל לא ימצאו שם שום פרדס, כרם, או אוכל. (השיטה הזאת מוכרת לנו ממלחמת עולם השניה שבה הרוסים שרפו את אדמתם למנוע מהגרמנים תועלת).
וה' הבטיח לאבות להכניס אותם לארץ מלא כל טוב. אז היו במדבר 40 שנה עד שהכנענים יתקנו משהרסו.
פרק ט"ו פסוק ט"ז:
"ודור רביעי ישובו הנה כי לא שלם עון האמרי עד הנה"

ובמישור הרוחני:
במצרים בני ישראל היו ברמה רוחנית נמוכה כמו שכתוב "לקחת גוי מקרב גוי" שבסוף הגלות בני ישראל הגיעו לשפל המדרגה והיה רק שוני דק בינם לבין המצרים.
במצב רוחני כזה דרך פלשתים מבחינת "**כי קרוב הוא**" –קרוב מדי לקבלת התורה.
יהיה להם קשה להתמודד עם העולם החיצוני- עם תרבויות שונות ומלאות טומאה.

דרושים להם זמן ללמוד התורה ולהתחזק במצוותיה.
"**פן ינחם העם בראתם מלחמה"**, מלחמת היצר-"**ושבו מצרימה**", ישובו לטומאת מצרים ולא יצליחו להשתחרר ממנה.
לבנות מצב רוחני טוב ידרוש 40 שנה במדבר אחרי קבלת התורה, בבדידות "**עם לבדד ישכן**".
"**לבדד**" עולה **40**
"**לבדד ישכן**", ראשי תיבות: **ל,י**, עולה **40**
40 שנה של אכילת המן ולימוד התורה.

* * * * * * * * *

"פן ינחם"

פרק י"ג פסוק י"ז:
"ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם א-ל-ה-י-ם דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר
א-ל-ה-י-ם פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה"
רש"י: "יחשבו מחשבה על שיצאו ויתנו לב לשוב"

ורמז:
"**ינחם**" אותיות: **י', נ', ח', ם'**
י'–יחשבו
נ'–נחזור
ח'–חזרה
ם'–מצרימה

ועוד:
1) "**פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלקים פן ינחם העם בראתם מלחמה**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
פ'+ם', כ'+י', ק'+ב', ה'+א', כ'+י', א'+ר', א'+ם', פ'+ן', י'+ם',
ה'+ם', ב'+ם', מ'+ה' עולה **842**
"ויתנו לב לשוב" עולה **842**

2) "**את העם ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
א'+ת', ה'+ם', ו'+א', נ'+ם', א'+ם', ד'+ך', א'+ץ', פ'+ם', כ'+י',
ק'+ב', ה'+א', כ'+י', א'+ר' עולה **1188**
"יחשבו מחשבה על שיצאו" עולה **1188**

3) "**פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלקים פן ינחם העם בראתם**"
באתב"ש:
וכבאמי לם דגפש צפת לם תיג ת-כ-צ-מ-י וט מטסי צזי שגתאי
סוף תיבות, אותיות:
י', ם', ש', ת', ם', ג', י', ט', י', י', י' עולה **842**
"ויתנו לב לשוב" עולה **842**

* * * * * * *

"פן ינחם העם"

פרק י"ג פסוק י"ז:
"...כי אמר אלקים פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה "
<u>מדרש רבה (כ', י"א)</u>: "... ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים למה?, אלא שטעו שבטו של אפרים ויצאו ממצרים עד שלא שלם הקץ, ונהרגו מהם ל' רבוא. ולמה נהרגו?, שחשבו מיום שנדבר אברהם בין הבתרים, וטעו ל' שנה, שנאמר (תהילים ע"ח) "בני אפרים רומי קשת", בלולי שטעו לא יוצאו, מי היה חפץ להוציא אל הרג בניו? "

" **<u>העם בראתם מלחמה ושבו</u>** " עולה 1195 ועוד 4 מילים עולה **1199**
<u>גופות בני שבט אפרים</u> עולה **1199**

אולי רמז לדברי חז"ל שראו גופות משבט אפרים, (שבט אפרים יצאו ממצרים מוקדם, בגלל שטעו בחישוב הקץ, ונהרגו בקרב).

* * * * * * * * *

"כי קרוב הוא"

פרק י"ג פסוק י"ז:
"ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרב הוא..."
<u>מדרש רבה (פרשת וירא, נ"ד, ב')</u>: "ועתה השבעה לי באלקים הנה אם תשקור לי ולניני ולנכדי', עד כאן רחמי האב על הבן. א"ר אבא עד כאן לאחים השותפין. א"ר יוסי בר חנינא כתיב (תהלים ל"ח) ' ואויבי חיים עצמו', מה שניתן לאברהם לשבע דורות ניתן לאבימלך לשלשה. למה לא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים? שעדיין נכדו קיים..."

"**<u>אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרב</u>**" עולה 1793 ועוד 6 מילים עולה ***1799***
<u>קרובה שבועה שנשבע אברהם לאבימלך</u> עולה ***1799***

* * * * * * * * *

"בשלח פרעה את העם"

פרק י"ג פסוק י"ז:
"ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלקים פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרים"

"העם"- כינוי להערב רב. והם "תערובות אומות של גרים" (רש"י י"ב, ל"ח).
הערב רב הם אלו שגרמו צרות לבני ישראל אחרי שיצאו מארץ מצרים.
וניתן להגיד שהפסוק הזה מדבר על הערב רב (ראה פרוש אור החיים והכלי יקר).

ידוע לנו מימרא של חז"ל "דרך ארץ קדמה לתורה".
לפי הכתוב במדרש רבה:
"דאמר רבי ישמעאל בר רב נחמן: עשרים ושש דורות קדמה דרך ארץ את התורה.
הדא הוא דכתיב "לשמור את דרך עץ החיים" (בראשית ג)- זו דרך ארץ
ואחר כך "עץ החיים" - זו תורה.

לא היה צורך באישור של פרעה לשלוח את 'בני ישראל' ממצרים. כי כאשר הגיע הקץ הובטח להם שהם יוצאים ברכוש גדול.
אלא כאן כתוב "ויהי בשלח פרעה את העם", כאן אולי צריך הסכמת פרעה לשלוח את "העם" קרי את הערב רב. כי רק עתה הם התגיירו ורצו לעלות עם בני ישראל.

ובמישור הרמז (לא לפי הטעמים והפשט):
"**ויהי בשלח פרעה את העם**" – כאשר פרעה שלח את הערב רב

"**ולא נחם אלקים דרך ארץ**" – הם עדיין לא למדו דרך ארץ (שקדמה לתורה). הם היו בבחינת:
"**פלשתים כי קרוב הוא**" – פלישתם (הצטרפותם) לתוך עם היהודי דבר קרוב הוא מבחינת הזמן - הם גרים חדשים.
(ורמז מהמילה 'פלשתים' לפולשים - כי הפלשתים נטלו חלק בנדידת גויי הים שפלשו לאזור מזרח הים התיכון בתחילת המאה ה-13 לפנה"ס. ומקודם היו מתוארים בתנ"ך כבני כפתור)

"**פן ינחם העם בראתם מלחמה**" – ובגלל שהערב רב לא למדו עדיין אפילו דרך ארץ, והתנהגותם לא כמו בני ישראל, הדבר הקטן ביותר יכול לערער ביטחונם וזה ישפיע על כלל בני ישראל (כמו שאמרו על הים "מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים").

"**ושבו מצרים**" – ויש חשש שהם יחזרו לארץ מצרים וגם למעשיהם הטמאים (הקודמים) שעשו במצרים.

* * * * * * * * *

פרעה מלווה אותם

פרק י״ג פסוק י״ז:
״ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם א-ל-ה-ים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא ״
<u>בשלח רבה (כ׳ , ג׳)</u>: ״וכי פרעה שלחם בלעם אמר (במדבר כ״ג) ׳ א-ל מוציאם ממצרים׳ וכאן כתיב ׳ויהי בשלח פרעה׳ אלא מלמד שהיה פרעה מלוה אותם וא״ל התפללו בקשו עלי רחמים...״

כאן אומר לנו המדרש שמשמעות המילים ״ויהי בשלח פרעה״ – זה פרעה ליוה את משה ואהרן ובני ישראל החוצה מארצו (כי באמת פרעה לא שלח את העם, הקב״ה הוציאם ממצרים). וזה דומה ללשון הכתוב אצל אברהם אבינו (בראשית י״ח, ט״ז) ״ואברהם הלך עמם לשלחם״. שם כתוב המילה ״לשלחם״ ומשמעותו שאברהם אבינו ליוה את המלאכים בדרכם לסדום.
(וגם כאשר יעקב אבינו שלח את יוסף לשכם כתוב: בראשית ל״ז, י״ד- ״וישלחהו מעמק חברון״. גם שם כתוב בלשון ״וישלחהו״. ומפרשים חז״ל שליוה את יוסף מההר עד העמק ובדרך למדו ביחד הלכות לוויה , הלכות עגלה ערופה).

ורמזים:

1) ״**ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם**״
סוף תיבות, אותיות: **י׳, ח׳, ה׳, ת׳, ם׳, א׳, ם׳** עולה **504**
ליווה אותם עולה **504**

2) ״**בשלח פרעה את העם ולא נחם**״
סוף תיבות, אותיות: **ח׳, ה׳, ת׳, ם׳, א׳, ם׳** עולה **494**
לווה אותם עולה **494**

3) ״**בשלח פרעה**״
באתב״ש:
שבכס וגזץ עולה **488**
לוה אותם עולה **488**

4) ״**בשלח פרעה**״
באתב״ש:
שבכס וגזץ עולה 488 ועוד 8 אותיות ועוד 2 מילים עולה **498**
ליוה אותם עולה **498**

* * * * * * * * *

"ויהי בשלח"

פרק י"ג פסוק י"ז:
"ויהי בשלח פרעה את העם"

האם פרעה שלח אותם או הקב"ה שלח אותם?

אור החיים הקדש: "...כי פרעה עשה לישראל לויה..."
(וראה בשלח רבה כ')

הקב"ה שלח את בני ישראל ממצרים ופרעה ליוה אותם בדרכם ממצרים, ולפי ורמזים:
"**ויהי בשלח פרעה**" ראש תיבות, אותיות: **ו', ב', פ'** עולה **88** למנין המילה '**מלווה**' (כולל המילה).

וגם:
"**בשלח פרעה**"
באתב"ש:
שבכס וגזץ עולה 488 ועוד 8 אותיות ועוד 2 מילים עולה **498**
ליוה אותם עולה **498**

וגם:
"**ויהי בשלח פרעה את**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ו'+י', ב'+ח', פ'+ה', א'+ת'** עולה **512**
ללוותם עולה **512**

ועוד:
"**פרעה את העם**" באתב"ש: **וגזץ תא צזי** עולה **614** למנין המילה '**חרות**'.
פרעה מלווה אותם בדרכם לחירות.

* * * * * * * * *

"ויסב"

"**ויסב א-ל-ה-י-ם את העם**" עולה **680**
בארבעים שנה עולה **680**

רמז לעתיד:
שלא רק הסב אותם דרך המדבר עכשיו, אלא יהיו מוסבים בתוך המדבר במשך 40 שנה.

* * * * * * * *

חמושים עלו

כאשר בני ישראל יצאו ממצרים כתוב:
פרק י"ג פסוק י"ח:
"...**וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים**"

<u>רש"י</u>:
"אין חמושים אלא מזוינים...דבר אחר,"חמשים", אחד מחמישה יצאו וארבעה חלקים מתו בשלושת ימי אפילה"
ויש אומרים "**חמשים**", אחד מחמש מאות. אבל הראב"ע דוחה את זה.

הפסוק הזה אומר דרשני.
למה דווקא כאן אומרת לנו התורה שבני ישראל עלו ממצרים מזוינים בכלי זין ערוכים למלחמה כאשר בפסוק לפני זה כתוב:
"...ולא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלוקים פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה"
אם הם לא יכולים לעמוד בקשיי מלחמה למה יצאו מזוינים?

אפשר להגיד שהם הצטיידו בכלי מלחמה כי בן אדם צריך לעשות כל מה שביכולתו ולא לסמוך על הנס. וגם יש בעלי חיים מסוכנים במדבר.
וכותב הראב"ע:
שהודיע הכתוב כי יצאו עם כלי מלחמה ולא כמו עבדים בורחים.
ומסביר הספורנו:
"וכל זה הוצרך לעשות (כוונתו להסבן דרך ים סוף) אף על פי שהיו מזוינים, כי עם כל כלי זיינם לא היה אומץ לב להלחם במצרים ולהימלט כי לא ניסו באלה"

אבל כדאי לשים לב להבדל קטן בניסוח הפסוקים.
כתוב "**בני ישראל**" עלו חמושים אבל "**פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרים**"
כתוב על "**העם**". ידוע דעת חז"ל שהעם הנו כינוי לערב רב שעלה איתם. ואולי זאת התשובה.
העם, קרי הערב רב (גרים מהאומות שהצטרפו לבני ישראל), היו פחות מתלהבים מהיציאה ממצרים. הם לא היו מבני יעקב עם מסורת אבות שיגאלו ממצרים.
הצטרפותם היתה כנראה הזדמנות לצאת משעבוד לחופש אבל בלי הקשר החשוב למסורת האבות, לרעיון העם הי-הודי, ולערכו. הם היו חלשים מבחינת גופנית ורוחנית ולאורך הדרך במדבר, עם כל הקשים, רצו כמה פעמים לחזור למצרים.
או "**העם**" כינוי לחלק הפחות טוב מבני ישראל, ו"**בני ישראל**" כינוי לצדיקים בניהם.

ועוד:
שמדובר במלחמת היצר ולא רק במלחמה פיזית.
העם לא היו מוכנים למלחמת היצר. והם לא יעמדו באתגר וירצו לחזור לטומאות, ולמעשיהם של מצרים.
ונשאלת השאלה:
לפי פרוש שמדובר במלחמת היצר מה משמעות "**וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים**"?
ואולי אפשר לתרץ, ידוע שבני ישראל שקעו עד למ"ט שערי טומאה. וגם שאלו

המלאכים למה לקחת גוי מקרב גוי? הלו בני ישראל עובדים ע״ז וגם המצרים עובדים ע״ז. באיזה זכות הם נגאלים?
על זה יש כמה תשובות:
1) הבטחת ה׳ לאברהם בברית בין הבתרים
2) בזכות ארבעה דברים: לא שינו שמם, לא שינו לשונם, שלא אמרו לשון הרע, ושלא נפרצו בעריות (ילקוט שמעוני פ׳ אמור)

ואולי אפשר להוסיף במישור הרמז שבני ישראל נגאלו גם בגלל קצת זכויות ממצוות שהיו בידם לפני יציאתם ממצרים. ״בדמיך חיי, בדמייך חיי״. מצות דם ברית מילה ומצות שחיטת השה לקרבן פסח והדם של הקרבן על המשקוף ועל שתי המזוזות.
ואולי, ״**וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים**״, רומז לנו שגם בגלל הדברים הרמוזים באותיות של המילים ״**חמשים עלו**״ בני ישראל עלו מארץ מצרים.
״**חמשים עלו**״, אותיות: **ח׳, מ׳, ש׳, י׳ , ם׳, ע׳, ל׳, ו׳**
ח׳ – שקיימו מצות חפזון (״ואכלתם אתו בחפזון״, נעלכם ברגלכם...״), איסור חמץ, חוצה (לא לאכל מהקרבן מחוץ לבית), חגור (״מתניכם חגורים״)
מ׳ – שאכלו מצה ומרור (״ומצות על מררים יאכלהו״), מבושל (לא מבושל, ״אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים כי אם צלי אש״), מקל (״ומקלכם בידכם״), מתניכם (״מתניכם חגורים״)
ש׳ – שלקחו שה (״ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית״), שיר (טעון אמירת הלל באכילתו)
י׳ – יוד המכות (״וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול״) , לקיחת השה בעשירי לחודש (ביקור ד׳ ימים לפני השחיטה)
ם׳ – מילה (״וכל ערל לא יאכל בו״), משקוף, מזוזות
ע׳ – עצם (״עצם לא תשברו בו״)
ל׳ – לילה (נאכל רק בלילה, ,״ולא תותירו ממנו עד בקר״)
ו׳ – שש שעות (נשחט אחרי חצות היום בי״ד ניסן, נאכל עד חצות הלילה בט״ו בניסן, יצאו ממצרים בעצומו של יום, בחצות היום של ט״ו בניסן, ״ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה׳ מארץ מצרים״)

ואולי גם בגלל ״חמשים עלו״ בני ישראל יצאו ממצרים לא רק באופן גשמי אלא גם באופן רוחני. הם עלו ״**מארץ מצרים**״, מהארציות (הטומאה) של מצרים.

ובסופו של דבר בני ישראל יצאו לא רק ״חמשים״ אלה גם ״שמחים״ ממצרים.

* * * * * * * * *

חמישים יום באביב

פרק י״ג פסוק י״ח:
״ויסב אלקים את העם דרך ים סוף וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים״

היעד של יציאת מצרים זה הר סיני (״בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה״) ומתן תורה. בני ישראל יצאו ממצרים ב15 לחודש ניסן, חודש האביב (״ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה׳ מארץ מצרים״, וזה היה בקר אחרי מכת בכורות אשר היתה בליל 15 לחודש ניסן). הם קבלו את התורה בהר סיני ב6 לחודש סיוון (לפי דעה אחרת ביום 7לסיון). סה״כ עברו 50 יום באביב (16 ימים של ניסן, 29 ימים של אייר, ו5 ימים של סיון). יום 6 לסיוון חג השבועות (חג החמישים).

המסעות שנסעו בני ישראל מפורטים בפרשיות בשלח, ויתרו (ספר שמות) , ובפרשת מסעי (ספר במדבר). יש הבדלים קלים בין רשימת המסעות בספר שמות לבין רשימת המסעות בספר במדבר. ספר שמות מקצר בתיאור המסעות ולא מזכיר חלק מהם. לדוגמה, לא מוזכר דפקה, ואלוש. ולעומת זאת, ספר במדבר מקצר בתיאור מה שהתרחש במקומות שחנו בני ישראל (לפי האבן עזרא רק במקומות שקרה משהו חשוב יש תיאור).

במשך ה50 ימים האלו בני ישראל עברו את המקומות הבאים: סכת, אתם, פי החירות, ים סוף, מרתה, אילם, ים סוף, מדבר סין, דפקה, אלוש, רפידים, ומדבר סיני.

וליתר דיוק:
בני ישראל יצאו ממצרים ב15 לניסן, ״**בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה׳ מארץ מצרים**״.
נסעו לסוכות ״**ויסעו בני ישראל מרעמסס סכתה**״, ומסוכות לאתם בקצה המדבר (כנראה קצה של מדבר אתם). חזרו אחורה לחנות לפני פי החירות ״**וישובו ויחנו לפני פי החירות בין מגדל ובין הים**״. עברו את ים סוף ב21 לניסן (7 של פסח).

לפי הגרסה בספר שמות משם יצאו למדבר שור ״**ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור**״. אבל בספר במדבר כתוב ״**וילכו שלשת ימים במדבר אתם ויחנו במרה**״. כותב האבן עזרא ״אולי יש למדבר שני שמות״. לפי מדרש רבה אין מקום בשם ׳מדבר שור׳ (רק מדבר אתם). ׳שור׳ זה שם של עיר (או ישוב) או שם של דרך (דרך שור). והמדרש דורש את זה.

ביום 24 לניסן באו מרתה ״**וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים**״. ומשם נסעו לאילם , ״**ויסעו ממרה ויבאו אלימה ובאילם שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים**״.

בספר במדבר כתוב ״**ויסעו מאילם ויחנו על ים סוף**״. ואחרי זה ״**ויסעו בני ישראל מים סוף ויחנו במדבר סין**״. לעומת זאת ספר שמות מקצר ורק מונה המסע מאילם למדבר סין (מדלג על החניה בים סוף) אבל נותן לנו נקודת זמן. וכך כתוב בספר שמות ״**ויסעו מאילם ויבאו כל עדת בני ישראל אל מדבר סין אשר בין אלים ובין סיני בחמישה עשר יום לחדש השני לצאתם מארץ מצרים**״.

לפי הפשט של הפסוק (רש"י) הגיעו ב15 לחודש אייר למדבר סין (וזה היה בשבת). אבל כותב האבן עזרא שיצאו מאילם ב15 לאייר. כנראה יש כאן שוני בהבנת הכתוב. לאן שייח המילים "**בחמישה עשר יום לחדש השני לצאתם מארץ מצרים**". האם התאריך הזה שייך למילה "**ויסעו**" או שייך למילה "**ויבאו**".

בספר במדבר כתוב שממדבר סין נסעו לדפקה "**ויסעו ממדבר סין ויחנו בדפקה**", ומשם נסעו לאלוש "**ויסעו מדפקה ויחנו באלוש**". לעומת זאת בספר שמות המקומות דפקה ואלוש לא נזכרים (רק החניה במדבר סין ואחרי זה החניה ברפידים).

אחרי הגעתן למדבר סין, בספר שמות (המונה רק הגעתם למדבר סין) כתוב פרשת המן. לפי חכמינו המן ירד פעם הראשונה באלוש, ב16 לחודש אייר. וכתוב במדרש רבה (כ"ה, ה'), שבזכות מה שאמר אברהם אבינו, "**לושי ועשי עוגות**", ירד המן באלוש. ואולי דורשים המילה "לושי" זה רמז למילה "אלוש", ואולי "עוגות", רמז למן.

לפי רש"י בספר שמות הגיעו למדבר סין ב15 לאייר והמן ירד למחרתו ב16 לאייר (יום א' בשבת). יוצא שבני ישראל נסעו בשבת. ומסביר השפתי חכמים שצריך להגיד כאן שנסעו ב14 והגיעו לקראת ערב, קרי לקראת ליל 15 למדבר סין. כי כבר קבלו קצת דיני שבת במרה ולא נראה שהם נסעו בשבת. אבל נראה לי להגיד שבגלל שקבלו דיני תחומים באלוש "**אל יצא איש ממקמו ביום השביעי**", אולי עדיין לא נצטוו על זה. ומצאתי כתוב בחזקוני שאם נסעו בשבת זה לפי הדעה הסוברת "על שבת הקפידו על תחומים לא הקפידו".
ועוד קצת קשה. אם הגיעו למדבר סין ב15 לחודש והמן ירד באלוש ב16 לחודש מתי עשו המסעות ממדבר סין לדפקה ומדפקה לאלוש. כי כתוב בספר במדבר שנסעו ממדבר סין לדפקה ואחרי זה לאלוש. ואולי ניתן להגיד שהגיעו למדבר סין בסוף יום 14 לאייר (ביום ששי, קרי, קרוב מאוד לליל 15), או בליל 15 ממש. וב15 בבוקר נסעו לדפקה (בשבת). ובערב (במוצאי שבת) בליל 16 לחודש נסעו לאלוש. ובבוקר ה16 (יום ראשון) ירד המן באלוש. כי ידוע שנסעו לפי עמוד הענן. ולפעמים הענן לא זז חודש או יום או יומים ולפעמים חנו רק מערב עד בקר. לפי זה יוצא שדפקה לא רחוק מהחניה במדבר סין ואלוש לא רחוק מדפקה.

מאלוש נסעו לרפידים. בספר דברים כתוב "**ויסעו מאלוש ויחנו ברפידים**". ובספר שמות כתוב "**ויסעו כל עדת בני ישראל ממדבר סין למסעיהם על פי ה' ויחנו ברפידים**". ואומרים חז"ל שהמילה "**למסעיהם**" (בספר שמות) כולל את מסעות דפקה ואלוש. וככה יש התאמה בין שתי הכתובים.

כדי לשים לב שמיקום המקומות דפקה, אלוש ורפידים נראים שהם לא במדבר סין וגם לא במדבר סיני, וזה לא יתכן (כי מאז כניסתם למדבר, בני ישראל לא יצאו ממנה). כי כתוב אחד אומר "**ויסעו כל עדת בני ישראל ממדבר סין למסעיהם על פי ה' ויחנו ברפידים**" (פרשת בשלח). וכתוב שני אומר: "**ויסעו מרפידים ויבאו במדבר סיני**" (פרשת יתרו).
ואותו הדבר בפרשת מסעי "**ויסעו מים סוף ויחנו במדבר סין**", **ויסעו ממדבר סין ויחנו בדפקה**". "**ויסעו מדפקה ויחנו באלוש**". "**ויסעו מאלוש ויחנו ברפידם**". "**ויסעו מרפידם ויחנו במדבר סיני**".
כאילו יצאו ממדבר סין ועברו לדפקה, אלוש, ורפידים. ויצאו מרפידים ונכנסו למדבר סיני. וכבר אמרנו זה לא יכול להיות. כי דפקה ואלוש ורפידים נמצאים או במדבר סין או במדבר סיני, או חלק במדבר סין וחלק במדבר סיני. הרמב"ן כותב שאלוש ורפידים

במדבר סיני. וים סוף במדבר סין.

ועוד, לפי חז"ל (רמב"ן) רפידים פרסה או כמה פרסאות מהר סיני (לא רחוק מדי). כי משה רבנו והזקנים עברו מרפידים להר סיני (או לפי אבן עזרא חורב מקום קרוב להר סיני. ואולי עבר דרך רכס ההרים המחבר בין רפידים לחורב) להוציא מים מצור החלמיש הנמצא בחורב. והעם נשארו ברפידים. והמים ירד (בנחלים) להם עד שמה.

נראה לי להגיד שמשמעות "**ויחנו במדבר סין**" או "**ויחנו במדבר סיני**" זה חניה במדבר במקום שאין לה שם ספציפי (כי בפרשת מסעי מונים מדבר סין ומדבר סיני כמסעות). כאלו זה מקום במדבר שלא היה ישוב, או משהו אחר, מקום שומם, וגם בני ישראל לא נתנו למקום הזה שם. וכאשר נסעו ממדבר סין לא בהכרח שהם יצאו מהמדבר הזה, אלא רק נסעו מהחניה בשם "מדבר סין" שהיה אישם בתוך המדבר.
לפי הרעיון הזה אנחנו לא יודעים אם המקומות האלו (דפקה, אלוש, ורפידים) במדבר סין או במדבר סיני אבל כן יודעים שהם במדבר. וגם הנסיעה מרפידים למדבר סיני לא בהכרח פרושו שנכנסו עכשיו בפעם הראשונה למדבר סיני אלה נסעו מרפידים לתחנה במדבר סיני ללא שם, קרי חנית "מדבר סיני". ואולי רפידים נמצא באותו מדבר (במדבר סיני, כמו שכתב הרמב"ן).

ולזה ניתן להוסיף שהשם 'מדבר סין' אולי שם כולל לכל המדבר בין אילם לבין 'הר סיני'. ורק הקטע סמוך להר סיני קיבל את השם 'סיני' עקב החשיבות של ההר. קרי הוסיפו לשם 'סין' האות "י" לקבל השם 'סיני' בגלל נתינת עשרת הדברות בהר הזה (ראיתי כתוב).

לעומת זה, האבן עזרא, לפי שיטתו, שנסעו מאילם ב15 לחודש אייר (ולא בהכרח שהגיעו למדבר סין באותו יום) כותב שהם חנו במרה רק יום אחד וחנו באלים כ20 יום (הרבה זמן, כי שם היה להם 12 עינות מים ושבעים תמרים). ומ15 לחודש אייר (שנסעו מאילם) עד שהגיעו לחנית 'מדבר סיני' שהיה בראש חודש סיוון, כמו שכתוב בפרשת יתרו, "בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני ויחנו במדבר ויחן ישראל נגד ההר", הם היו צריכים לעשות את המסעות, דפקה, אלוש ורפידים (בתוך 15 יום). מתי ואפוא ירד המן הוא לא מציין. אבל הוא כן כותב שהסיבה שהמקומות דפקה ואלוש לא כתובים בספר שמות, כי שום דבר חשוב קרה שם. ולפי זה למדתי שהוא לא בהכרח מסכים שהמן ירד באלוש וגם אולי הוא לא מסכים שהתחיל לרדת ב16 לאייר. כי ככה הוא כתב על פרוש רב סדידה גאון: "ומי הגיד לו כי ממחרת בואם אל מדבר סין ירד המן אולי עמדו שם ארבע ימים או יותר". אבל הוא כן כתב שאם זה קבלה נקבל את זה.

* * * * * * * * *

עצמות יוסף

(דבר תורה לפסח התשע"א)

יוסף הצדיק השביע את בני ישראל לפני מותו שישביעו את בניהם ובניהם לבניהם שכאשר הם נגאלים ממצרים שהם יקחו את עצמותיו אתם.
וכך כתוב (פרשת ויחי פרק נ' פסוק כ"ה):
"וישבע יוסף את בני ישראל לאמר פקד יפקד אלקים אתכם והעלתם את עצמתי מזה"

ומסביר רש"י:
יוסף השביע את אחיו ולא את בניו שיסיעו אותו מיד ממצרים (ולא כמו שעשה יעקב אבינו שהשביע את יוסף, בנו "אל תקברני במצרים"), כי "והיה ספוק בידי לעשות אבל בניו לא יניחום מצריים לעשות". שהמצריים לא יתנו לבניו לצאת ממצרים, "לכך השבעם לכשיגאלו ויצאו משם שישאוהו (סוטה י"ג)".
אומר בעל הטורים שיוסף לא השביע בניו "אבל כן אמר להם משכם לקחתם אותי ולשם תחזירני".

כאשר בני ישראל יצאו ממצרים הם היו עסוקים בביזת מצרים ומשה רבנו לקח את עצמות יוסף אתו לקיים השבועה שלא תבוא אשמה על ישראל (אבן עזרא).
וכך כתוב (בשלח פרק י"ג פסוק י"ט):
"ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקד יפקד אלקים אתכם והעליתם את עצמתי מזה אתכם"
ואיך ידע משה רבנו איפה נמצאות עצמות יוסף?
כתוב בפרשת ויחי:
"וימת יוסף בן מאה ועשר שנים ויחנטו אתו ויישם בארון במצרים"
לפי חז"ל (יונתן בן עוזיאל) המצרים שמו ארונו של יוסף בתוך הנילוס. ומסביר בעל הטורים למה שמו אותו בארון "כדי שיהא מצוי להם בצאתם משם". ויש אומרים ששקעו את ארונו בנילוס כדי שבני ישראל לא ימצאו את ארונו, וזה יקשה עליהם לצאת ממצרים (שלא יוכלו לעבור על השבועה). ויש אומרים ששמו ארונו בבית קברות של מלכי מצרים. אומר המדרש, סרח בת אשר ראתה מה שעשו עם ארונו של יוסף והגידה למשה.

(לפני כ 139 שנה. והחישוב: בגיל 30 עמד לפני פרעה ועלה לגדולה, אחרי זה, שבע שנות השובע ושנתים של רעב עד שהיגע אביו ומשפחתו. יוסף היה בן 39 כאשר יעקב אבינו ירד למצרים ויוסף מת בן 110. יוצא 71 שנים מ210 השנים שהיו בגלות מצרים יוסף היה בחיים. ואחרי שהוא מת נשארו עוד 139 שנה עד הגאולה.)

ולפי המדרש (שמות רבה כ', י"ט) משה רבנו הלך למקומו המשוער של ארונו של יוסף: "התחיל צווח יוסף יוסף הגיע השעה שאמרת פקד יפקד אלקים אתכם מיד נתנדנד הארון ונטלו משה".

ונשאלת השאלות:
1) למה התכוון יוסף כאשר אמר **"מזה"** ולא אמר ממקום קבורתו במצרים או ממצרים?
2) מה משמעות התוספת **"אתכם"** שכתוב בפרשת בשלח (ושלא כתוב בפרשת ויחי) כאשר משה רבנו מקיים השבועה?

במישור הפשט פרוש המילה "**מזה**", מן המקום הזה (רבנו בחיי).
ו(במישור הרמז) מסביר אור החיים:
"נתכוון לחזק השבועה שתהיה חזקה כדין הנשבע על דעת חבירו בשביל טובה שעשה לו ולזה התנה ואמר 'מזה'"
ופרוש הדברים שכאשר יעקב אבינו שלח את יוסף לשכם לראות את שלום אחיו ואת שלום הצאן יוסף לא מצא את אחיו בשכם. מצא אותו איש (אומרים זה היה המלאך גבריאל) תועה בשדה. והאיש שאל את יוסף "**מה תבקש**"? וענה לו יוסף:
וישב פרק ל"ז פסוק י"ז:
"ויאמר את אחי אנכי מבקש הגידה נא לי איפה הם רעים. ויאמר האיש נסעו מזה כי שמעתי אמרים נלכה דתינה..."

האיש אמר ליוסף "**נסעו מזה**". ומפרש רש"י (על פי מדרש תנחומא) "**הסיעו עצמן מן האחוה**". שאחיו נסעו לדותן (צפונה משכם) ושם הם מחפשים איך להיפטר ממך, איך להרוג אותך. אם יוסף הבין המסר הסמוי או לא, כרוך במחלוקת המפרשים. ומוסיף השפתי חכמים שמשמעות הקשר בן "הסיעו עצמן מהאחוה" והמילה "מזה", שהאחים הסיעו עצמן מי "זה". "זה" עולה 12. והם לא רצו שיהיה עוד 12 אחים אלא 11. הם נסעו "מזה", מרעיון 12 אחים.
יוסף משביע את אחיו במלה "**מזה**". להגיד להם שהוא יסלח להם על מכירתו אם הם יעשו בשבילו את הדבר הזה. וזה יהיה תיקון חזרה מהנסיעה שלהם מהאחווה. עכשיו "**והעליתם את עצמתי מזה**". ותשרה אחווה בנינו. וזה יהיה לאחים לטובה, ויחזק השבועה, והאחים יזדרזו לקיים השבועה.

ואולי לא כתוב "**אתכם**" בפרשת ויחי, כי יוסף לא השביע אחיו שיקחו בני ישראל גם עצמותיהם עם עצמותיו. אבל בפועל, כאשר יצאו ממצרים כל שבט לקח עצמות האח השיך לו (שבט ראובן לקח עצמות ראובן) אתם. ובפרשת בשלח, כאשר כבר יוצאים ממצרים כתוב "**אתכם**". כמו שמסביר רש"י (על המילה "עמכם"):
"למדנו שאף עצמות כל השבטים העלו עמהם שנאמר אתכם"
ואמר לי הרב הנזבכר, שאולי לא כתוב בפרשת ויחי "**אתכם**" כי יוסף לא רצה לגלות לאחים שהם ימותו במצרים ויצטרכו לעלות גם את עצמותיהם עם עצמותיו. כי אם יודיע להם בלשון "**אתכם**" הוא מגלה להם שהגאולה לא תהיה בימיהם, אלא אחרי מותם. וזה לא נעים. אבל בפרשת בשלח שזה אחרי מות האחים מודיע לנו הכתוב (לפי רש"י) שבני ישראל גם העלו את עצמות כל האחים אתם.

ובסופו של דבר ארונו של יוסף שיחק תפקיד חשוב לבני ישראל בים סוף בברחם ממצרים. (לפי המדרש) לא נבקע ים סוף אלא עד שראה ארונו של יוסף. וזה מידה כנגד מידה. שכתוב על יוסף ואשת פוטיפר "**וינס החוצה**". שיוסף הצדיק ברח ממנה ולא עבר עבירה ("הוי רץ למצוה קלה וברוח מן העבירה"). ובגלל זה כתוב על הים (תהלים קי"ג) "**הים ראה וינס**", ממה נס? מארונו של יוסף. (וכמו שיוסף קיים רצון בוראו ונס כך הים קיים רצון בוראו ונס לפני ארונו).

אפשר להבין שמידה כנגד מידה זה אחד הסיבות שהים נס, אבל למה היה צורך לים ממש לראות ארונו של יוסף כדי להזדרז ולנוס? ומסביר (מעינה של תורה, בשם הדרש והעיון) שהים סירב לנוס כאשר משה רבנו בא עם המטה. הים כאילו אמר למשה אני נוצרתי ביום השלישי לבריאה והאדם רק ביום השישי. אני יותר גדול ממך, למה שאני אשמור לך? אבל כאשר ראה ארונו של יוסף הבין הים כי הקשישות איננה סימן ליתר גדולה כי הנה למרות שיוסף צעיר מאחיו דווקא מכולם הוא עלה לגדולה במצרים ושלט עליהם, ובגלל כבודו בעיניהם נתנו לו להשביע אותם. והעובדה שהם לוקחים את ארונו אתם מראה על זה. ואז הים נס. ויש מדרש שאומר (שמות רבה) שה' בא וכביכול עזר למשה עם המטה והים ראה את ה' ונס מיד ממנו.

* * * * * * * * *

מה ראה הים?

תהילים פרק קי"ד פסוק ג':
"הים ראה וינס **הירדן יסב לאחור"**

מדרש:
"מה ראה?, ראה ארונו של יוסף"

לפי המדרש, ים סוף לא רצה להיבקע עד שראה ארונו של יוסף. והשאלה למה?

ברצוני להציג הסבר.
אולי טען הים למשה רבנו: אני מצווה משמת ימי בראשית "**יקוו המים אל מקום אחד**". המצב הקיומי שלי זה מצב אחדות. אני לא רוצה להיבקע ולהכניס הפירוד לעולם כי זה גורם למחלקת. (לפי חז"ל לא רק ים סוף נבקע אלא כל מימות בעולם).

אבל כאשר ראה הים את ארונו של יוסף נזכר ביוסף וגם בארונו (צוואתו).
ונסביר:
כאשר יוסף חיפש את אחיו בשכם פגש אותו המלאך גבריאל ואמר לו "**ויאמר האיש נסעו מזה**". ומפרש רש"י "הסיעו עצמן מן האחוה". פירוש הדברים שהאחים "**נסעו מזה**" מהרעיון של "**זה**" שעולה **12**. מהרעיון של 12 אחים. הם רצו להיפרד מיוסף ולהישאר רק 11 אחים. ואנו יודעים מה התרחש כתוצאה מהמחלקת הזה. מכרו את יוסף למצרים ואחרי זה ירדו בני ישראל לגלות במצרים.
כאשר יוסף גילה את זהותו לאחיו במצרים הוא אמר להם "**אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אתי מצרימה**". יוסף קורא להם 'אחיו'. ועוד יוסף אומר להם "**ועתה לא אתם שלחתם אתי הנה כי האלקים**". יוסף מסביר לאחיו שהמעשה שעשו, המחלקת שהתרחשה, היתה חלק מתכנית גדולה ומטרתה "**להחיות לכם לפליטה גדלה**" וגם "**להחית עם רב**".
מזה הבין ים סוף שיש פירוד- יש מחלוקת - שיכול לצאת ממנה משהו טוב בסוף.

ועוד ראה הים דווקא "**ארונו של יוסף**", קרי הארון שמזכיר צוואתו של יוסף שצווה לקראת סוף ימיו, "**כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקד יפקד אלקים אתכם והעליתם את עצמתי מזה אתכם**". יוסף רומז לאחיו - אנחנו מאוחדים (לעולם) לא רק בחיים אלא גם אחרי החיים (כאשר אנחנו כבר בארונות). והעדות לזה, הוא צווה להם לקחת את ארונו "**אתכם**",לקחת ארונו עם הארונות שלהם לארץ ישראל. (לפי חז"ל השבטים לקחו גם את הארונות של כל האחים אתם בצאתם ממצרים). וזה עדות שהמחלקת נסתימה באחדות.

וניתן להוסיף:
משנה אבות פרק ה' משנה כ':
"כל מחלקת שהיא לשם שמים סופה להתקים. וכל מחלקת שאינה לשם שמים אין סופה להתקים. איזו היא מחלקת שהיא לשם שמים? זו מחלקת הלל ושמאי. ושאינה לשם שמים זו מחלקת קרח וכל עדתו"

משמעות הביטוי "**כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקים**" סובל שני פרושים.
פרוש אחד , מחלקת "**שהיא לשם שמים**", זו מחלוקת של תורה (הלל ושמאי) זה

מחלוקת של אמת ו "**סופה להתקים**", קרי בסופו של דבר המחלוקת יתקים עד בו תשבי לברר הענינים. ומחלקת "**שאינה לשם שמים אין סופה להתקים**" כי בסיס המחלקת פגום מראש (סיבתו על בסיס רודף בצע, או כבוד, ולא על בסיס של אמת).

פירוש שני, מחלוקת "**שהיא לשם שמים**", זו מחלוקת של תורה (הלל ושמאי), זו מחלוקת של אמת ו "**סופה להתקים**", קרי למחלוקת יש סוף. כי מטרת הצדדים זה לא מחלקת לשם מחלוקת אלא מחלוקת לברר הענינים ולהגיע לאמת. אבל "**מחלקת שאינה לשם שמים אין סופה להתקים**", שני הצדדים במחלוקת ימשיכו להתווכח אחד עם השני בלי סוף (לא יתקים סוף למחלקתם) כי המטרה שלהם היא 'המחלוקת'.

הים הבין, מארונו של יוסף, שהביקוע הזה, גורם לפירוד (לשם שמים), ובדומה למחלקת מסוג 'מחלקת לשם שמים' יש לה סוף (וגם יוביל למשהו טוב). הפירוד הזה לא ימשיך לעולם. הים (המים) יוכל לחזור ולהמשיך לקים את צוותו "**יקוו המים אל מקום אחד**".

וכך כתוב אחרי הביקוע, "**וישב הים לפנות בקר לאיתנו**", רש"י: "לתקפו הראשון". הפירוד הסתים באיחוד (המים) ובהצלת בני ישראל.

* * * * * * * * *

"עצמות יוסף"

פרק י"ג פסוק י"ט:
"ויקח משה את עצמות יוסף עמו..."
מדרש רבה (כ', י"ט): "...ומנין היה משה ידע היכן היה יוסף קבור?, י"א סרח בת אשר הראה אותו "

" **ויקח משה את עצמות יוסף עמו** " עולה 1748 ועוד 21 אותיות עולה **1769**
סרח בת אשר הראה זה למשה עולה **1769**

* * * * * * * * *

"עצמות יוסף"

פרק י"ג פסוק י"ט:
"ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקד יפקד א-לקים אתכם והעליתם את עצמתי מזה אתכם"
כלי יקר: "...שהיו הולכים במדבר שני ארונות, ארון השכינה וארונו של יוסף. והיו אומות שואלים מה טיבו של ארונו של מת עם ארון חי עולמים. והשיבו להם קיים זה משכתוב בזה, שיוסף קיים כל עשרת הדברות כו'. וסמך זה למה שנאמר 'וחמשים עלו בני ישראל' מזויינים וכלי זיין שלהם הוא ארון הקודש שהיה הולך עמהם במלחמה ותינח אחר מתן תורה אבל קודם מתן תורה איך עלו חמשים הלא עדיין לא היה ארון הקודש עמהם. על כן אמר 'ויקח משה את עצמות יוסף עמו' כי ארונו של יוסף היה דומה כאילו היה חקוקים בו כל עשרת הדברות..."

הביא הכלי יקר מדרש (מהילקוט) שמוכיח שיוסף הצדיק שמר את כל עשרת הדברות (לפני מתן תורה).

ורמזים:
"**עצמות**" עולה 606 ועוד 5 אותיות עולה **611** למנין '**תורה**'
"**עצמות**" עולה 606 ועוד 5 אותיות ועוד המילה עולה **612** למנין המילה '**דברות**'
"**עצמתי**" עולה 610 ועוד המילה עולה **611** למנין המילה '**תורה**'
"**עצמתי**" עולה 610 ועוד 5 אותיות ועוד המילה עולה **616** למנין המילה '**התורה**'

ועוד:
1) **"והעליתם את עצמתי מזה אתכם"**
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ו'+ם', א'+ת', ע'+י', מ'+ה', א'+ם'** עולה **613**
(תרי"ג מצוות, עשרת הדברות)

2) **"אתכם והעליתם את עצמתי מזה"**
ראש וסוף תיבות, אותיות: **א'+ם', ו'+ם', א'+ת', ע'+י', מ'+ה'** עולה **613**

3) **"פקד יפקד א-לקים אתכם והעליתם את"**
ראש וסוף תיבות, אותיות:
פ'+ד', י'+ד', א'+ם', א'+ם', ו'+ם', א'+ת' עולה **627**
י' הדברות עולה **627**

4) "**ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקד יפקד א-לקים אתכם והעליתם את עצמתי**"
באתב"ש:
פמדס יבץ תא זהיפא מפחו זיף לם צבשז צבשמז תא שטם מבגתך כתיג ודק מודק ת---י תאלי פצזכמאי תא זהיאם
סוף תיבות, אותיות:
ס', צ', א', א', ו', ף', ם', ז', ז', א', ם', ד', ג', ק', ק', י', י', י', א', ם'
עולה **627**
י' הדברות עולה **627**

5) "**את עצמות יוסף עמו כי**"
באתב"ש:
תא זהיפא מפחו זיף לם
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ת'+א', ז'+א', מ'+ו', ז'+ף', ל'+ם'** עולה **612**
דברות עולה **612**

6) "**משה את עצמות**"
באתב"ש:
יבץ תא זהיפא עולה 606 ועוד 10 אותיות עולה **616**
התורה עולה **616**

ולמה המילה "**מזה**"?
(הלאו נראה שהיינו מבינים אותו הדבר אם רק היה כתוב "והעליתם את עצמתי אתכם')

ונראה להגיד שגם המילה "**מזה**" רומז על עשרת הדברות, שכתוב בהם:
<u>שמות פרק ל"ב פסוק ט"ו</u>: "**כתובים משני עבריהם מזה ומזה הם כתבים**"
ועוד:
"**מזה אתכם**"
באתב"ש:
יעץ תאלי עולה **611** למנין המילה '**תורה**'.

אחד מהפרושים על הכתוב "וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים' - שמדבר בארון הקדש שליוה את בני ישראל במדבר. ובגלל שזה רק היה אחרי מתן תורה, מסביר הכלי יקר שסמיכות הפסוק הזה לפסוק 'ויקח משה את עצמות יוסף' רומז כאילו כבר נסעו

עם ארון הקדש גם לפני מתן תורה, שמדובר בעצמות יוסף שהיו בתוך ארונו והיה דומה כאילו עשרת הדברות הולך אתם (גם לפני מתן תורה).

* * * * * * * * *

כאשר בני ישראל נסעו מים סוף הם נכנסו למדבר שור.
שמות פרק י״ג פסוק כ׳:
״**ויסעו מסכת ויחנו באתם בקצה המדבר**״
שמות פרק ט״ו פסוק כ״ב:
״**ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים. ויבאו מרתה**״

אבל בספר במדבר כתוב שהם הלכו במדבר ׳אתם׳ בדרך למרה (ולא במדבר שור).
במדבר פרק ל״ג פסוק ח׳:
״ **ויעברו בתוך הים המדברה וילכו דרך שלשת ימים במדבר אתם ויחנו במרה**״

ובגלל שחז״ל לא מצאו מדבר בשם ״שור״, רק עיר (בראשית כ׳, א׳ - ״וישב ביו קדש ובין שור״), ודרך לעיר (בראשית ט״ז, ז׳ - ״על העין בדרך שור״), הם מזהים מדבר שור עם מדבר ״אתם״.
האבן עזרא (שמות ט״ו, כ״ב) וכן הרד״ק (שופטים י״א, ט״ז) כתבו שמדבר ׳שור׳ הוא מדבר ׳אתם׳.

אבל המדרש מזהה את מדבר שור עם מדבר בשם ׳כוב׳.
מדרש רבה (כ״ד, ד׳):
״אין אנו מוצאין שיש מדבר ששמו שור. ומהו מדבר שור? ד״א מדבר שור מדבר כוב. אמרו עליו על מדבר כוב שהוא שמונה מאות פרסה ומלא נחשים שרפים ועקרבים... ״

ולפי זה יוצא שמדבר אתם (שהוא מדבר שור) זה מדבר כוב.

ורמז לדבר:
מדבר אתם
באתב״ש:
יקשג תאי עולה **824**

מדבר כוב
באתב״ש:
יקשג לפש עולה **823**

ועוד:
״**ויעברו בתוך הים המדברה וילכו דרך**״
ראשי תיבות, אותיות: **ו׳, ב׳, ה׳, ה׳, ו, ד׳** עולה **28**
כוב עולה **28**
רמז שההליכה שלהם במדבר אתם היתה במדבר כוב.

״**ימים במדבר אתם ויחנו**״
סוף תיבות אותיות: **ם׳, ר׳, ם׳, ו׳,** עולה **286**

* * * * * * * * *

״וה׳ הלך לפניהם יומם״

פרק י״ג פסוק כ״א:
״ וה׳ הלך לפניהם יומם בעמודענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם ולילה״

ילקוט שמעוני (רמז רכ״ח): ״ ׳ וה׳ הלך לפניהם יומם׳, נמצאת אומר שבעה עננים הן. ׳וה׳ הלך לפניהם יומם בעמוד ענן׳, ׳וענך עומד עליהם׳, ׳ובעמוד ענן׳, ׳ובהאריך הענן׳, ׳ובהעלות הענן׳, ואם לא יעלה הענן, כי ענן ה׳ על המשכן׳. הא שבעה עננים הן, ארבע מארבע רוחות ואחד מלמעלן ואחד מלמטן ואחד שהיה מהלך לפניהם. כל הנמוך מגביהו וכל הגבוה מנמיכו שנאמר: ׳ כל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפלו וגו׳ .
והיה מכה נחשים ועקרבים מכבד ומרבץ לפניהם...ללמדך שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו. אברהם לוה את מלאכי השרת שנאמר: ׳ ואברהם הלך עמם לשלחם׳, והקב״ה לוה את בניו במדבר ארבעים שנה.״
(יש עוד דעות במדרש ולפיהם היו 13 או 4 או 2 עננים).

1. ״**ואברהם הלך עמם לשלחם**״ עולה **867**
   במדבר יהיו שבעה ענני כבוד עולה **868**

2. ״**אש להאיר להם**״ עולה **622**
   הקב״ה לוה את בניו עולה **622**

3. מדרש רבה (כ״ה, ה׳): ״...כל מה שעשה אברהם אבינו למה״ש בעצמו עשה הקב״ה לבניו במדבר״
   מדרש רבה (כ״ה, ט׳): ״אמר הקב״ה לישראל, ׳במדה שאדם מודד בה מודדין לו׳...״
   ילקוט שמעוני (רמז רכ״ח): ״...ללמדך שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו״

   ״**במדה שאדם מודד בה מודדין לו**״ עולה 607 ועוד 6 מילים עולה **613**

   א. בראשית פרק י״ח פסוק ט״ז:
   ״...ואברהם הלך עמם לשלחם״
   ״**הלך עמם לשלחם**״ עולה **613**

   ב. בראשית פרק י״ח פסוק ה׳:
   ״ ואקחה פת לחם וסעדו לבכם...״
   ״ואקחה פת״ עולה 600 ועוד 7 אותיות עולה **607**

אולי יש כאן רמז לרעיון המדרש. לפי המדרש ענני הכבוד ליוו את בני ישראל במדבר בזכות שאברהם אבינו ליוה את מלאכי השרת. והמן ירד לאבותינו במדבר בזכות שאמר אברהם אבינו **׳ואקחה פת לחם׳**.

* * * * * * * * *

נבכים הם בארץ סגר עליהם המדבר

פרק י״ד פסוק ג׳:
״ואמר פרעה לבני ישראל נבכים הם בארץ סגר עליהם המדבר״
מדרש רבה כ״א, ה׳:
״א״ר ירמיה בן אלעזר אין ׳סגר׳ אלא חיות....כיון שראו ישראל שהיו מוקפין מג׳ רוחות הים סוגר והשונא רודף והחיות מן המדבר תלו עיניהם לאביהם שבשמים וצעקו להקב״ה שנאמר ויצעקו בני ישראל אל ה׳...״
כאשר רדף אחריהם השונא (פרעה וחיליו, ושרו של מצרים) , ועמדו מול הים, וגם סגר עליהם המדבר, בני ישראל פחדו והתפללו אל ה׳ כמו שכתוב: ״**והנה מצרים נסע אחריהם ויראו מאוד ויצעקו בני ישראל אל ה׳** ״.

ואחרי זה כתוב:
פרק י״ד פסוק ט״ו:
״מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו״
מדרש רבה (כ״א, ה׳):
״אמר הקב״ה למשה מה אתה עומד ומתפלל כבר קדמה תפלתן של בני ישראל שנאמר **״מה תצעק אלי״.**
לפי המדרש, זה לא הזמן לעוד תפילות כבר התפללו בני ישראל אלי, ״**ויצעקו בני ישראל אל ה׳ ״,** ושמעתי תפלתם. עכשיו זה הזמן לעשות מעשה ״**דבר אל בני ישראל ויסעו**״.

במצרים בני ישראל צעקו מהעבודה כמו שכתוב ״**ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויזעקו...״,** אבל על הים הם לא צעקו עד שהיו מוקפים מג׳ רוחות. מאחורה (השונא) מהים (מים עמוקים), ומהמדבר (חיות, דובים ואריות).
ואולי יש רמז מראשי תיבות של המילים, **שונא, ים, חיות** למה שדרוש מהם עכשיו.
ראשי תיבות, אותיות: **ש׳, י׳, ח׳** , המילה ״**שיח**״.
המילה ״**שיח**״ זו תפלה כמו שכתוב אצל יצחק אבינו ״**ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב**״. ואמרו חז״ל שתיקן תפילת מנחה.
ועוד, כתוב מדרש רבה (כ״א, ד׳) שהקב״ה שומע תפלה, ״הכל שווין לפניו הנשים והעבדים והעשירים. תדע לך שהרי משה רבן של כל הנביאים כתוב בו מה שכתוב בעני. ״**תפלה למשה איש האלקים**״ ובעני כתוב (תהלים ק״ב) ״**תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה׳ ישפך שיחו**״. זו תפלה וזו תפלה, להודיעך שהכל שוין בתפלה לפני המקום״

כאן האיומים של **שונא, ים, חיות** גרמו לבני ישראל ״**שיח**״, לפתוח בתפילה.
ואומר המדרש וכל זה למה? כי ה׳ מתאווה לתפלתם של ישראל ומתעטר בתפלתם של ישראל.

ומוסר השכל איך יתנהג האדם:
אמרו חז״ל (גמרא מסכת סנהדרין מ״ד, ב׳) ״א״ר אלעזר לעולם יקדים אדם תפלה לצרה״ .

* * * * * * * * *

"נבכים הם בארץ"

פרק י"ד פסוק ב':
"דבר אל בני ישראל וישבו ויחנו לפני פי החירת בין מגדל ובין הים..."

פרק י"ד פסוק ג':
"ואמר פרעה לבני ישראל נבכים הם בארץ..."

נשאלת השאלות:
כתוב:
פרק י"ג פסוק כ"ב:
"לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם"
אם עמוד הענן מוביל אותם "יומם" ביום כל הזמן ("לא ימיש", לא יסור) למה נאמר לבני ישראל "וישבו ויחנו לפני פי החירת"? הלא הענן יוביל אותם לשם.
וגם:
למה פרעה יגיד שהם "נבכים", למה יחשוב שהם חסר עונים ולא יודעים איך ללכת? הלא האיקטורין (פקדי המלך) ששלח איתם חזרו ואמר לפרעה מה הם עושים (פרק י"ד, ה'-"ויגד לפרעה כי ברח העם"). ובטח הם ראו את עמוד הענן נוסע ומוביל לפני העם ואז הסיבה שחזרו בגלל הענן ולא בגלל שהם נבכים.

ונראה להגיד:
אולי נאמר להם לחזור כדי להרגיע אותם שלא יחשבו שעוזב אותם ומוביל אותם בחזרה למצרים. אלא החזרה חלק מתכנית הא-ל-קית להטות את פרעה כדי להתנקם בו ובעמו.
ודומה לזה מובא במדרש:

ילקוט שמעוני (בשלח ד"ל): "אמר להם משה חזרו לאחוריהן. כיוון שתקע קרן לחזור התחילו כחוסרי אמנה שבישראל מתלשין בשערן ומקריעים לכסותן עד שאמר להם משה מפי הקב"ה לי שאתם בני חורין לכך נאמר ויחנו לפי פי החירת בין מגדל ובין הים"

הדבר הזה העמיד את בני ישראל בניסיון בנושא אמונה ובטחון.
ופחותי האמונה שבהם נלחצו כאשר ראו שחוזרים.

וגם אולי האמירה רק הייתה לבני ישראל ("דבר אל בני ישראל") ולא לעם, לא לערב רב, וגם לא לאיקטורין ששלח פרעה איתם.

ולמרות שראו האקיטורין את הענן מוביל אותם הם חשבו שא-ל-ק-ה-ם מהסס להוביל אותם למדבר. ועכשיו מוביל אותם מהמדבר, אבל לא בחזרה למצרים. אבל העם עדיין בגדר בורחים מפרעה. ואז אחרי שבררו את כוונתן של ישראל, ולפי:
ילקוט שמעוני (בשלח ד"ל): "אמר להם האוקטורין הגיע פריטגמא שלכם לחזור למצרים, שנאמר דרך שלשת ימים וגו' אמר להן ישראל וכשיצאנו ברשות מי יצאנו שנאמר ממחרת הפסח וגו' אמר להם האוקטורין רוצים ולא רוצים סופכם לקיים דברי מלכות. עמדו עליהן ישראל הכו מהן, פצעו מהן, והרגו מהן, הלכו והגידו לפרעה"

אחרי שלשה ימים שנסעו (ולא זבחו), חזרו והגידו לפרעה "כי ברח העם" (הם לא חוזרים).
ובגלל שפרעה שמע שהם לא חוזרים וגם לא מקדמים, חשב "נבכים הם בארץ סגר עלהם המדבר". הם לא מובלים לתוך המדבר וגם לא חוזרים למצרים אבל הם קרובים וקל עכשיו לתפוס אותם ולחזירם. ואולי באותיות המילה "**נבכים**" יש רמז למה שחשב פרעה, ולפי:

"**נבכים**" אותיות: **נ', ב', כ', י', ם'**
נ' –נלך ("נלך דרך שלשת ימים במדבר")
ב' –ברחו ("כי ברח העם")
כ' –כלואים ("סגר עלהם המדבר")
י' –ים ("תחנו על הים")
ם' –מדבר

אמרו **נלך** אבל **ברחו** ועכשיו הם **כלואים** בין **ים** ובין **מדבר**.

במישור הרעיוני:
פרק י"ג פסוק כ"ב:
"לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם"
כתוב כאן "לפני העם", ולא לפני בני ישראל.

יש כאן רעיון מוסרי:
בני ישראל הם החלק הטוב של עם בני ישראל, הצדיקים.
"העם" כינוי לערב רב, או לחלקים הפחות טובים של עם בני ישראל.

"העם" – צריכים כיוון תמיד ותמיכה מתמדת בדרכם בעולם הזה (שלא יחטאו).
בני ישראל – הצדיקים, לא צריכים כיוון תמיד ותמיכה מתמדת בדרכם בעולם הזה.
עמוד הענן ועמוד האש הם שלוחי הקב"ה המובילים ומנחים את העם בדרך שה-א-ל-ק-י-ם רוצה שתלכו בה.
העמודים האלו היו תמיד "לפני העם" כדי להוביל אותם בדרכי ה'.
הכר לפני כולם שה' מוביל אותם ובזה יראו ויזכרו החיוב שלהם בעולם, ולפי:
עמודי האש והענן עולה **617** למנין '**הדברות**'.
'עמודי האש והענן' הזכירו לעם את ההשגחה התמידית של הקב"ה בעולם הזה.
ויש גם רמז:
כמו "לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה" כך לא ימיש הדברות, 'לא ימוש ספר התורה הזה מפיך', ולפי:
"לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה"
ראש תיבות, אותיות: **ל', י', ע', ה', י', ו', ה', ל'** עולה 166 ועוד 8 אותיות עולה **174**
תורה באתב"ש: **אפגץ** עולה **174**

אנחנו יכולים לקחת מזה מוסר:
בדומה לעמודי האש והענן שתמיד ליוו את בני ישראל, יש לנו מצוות המלווים אותנו תמיד ומזכירים לנו את חובותינו. לדוגמה, ברית מילה, תפילין, ציצית, מזוזה, ושבת ועוד.
כי רק אם נתמיד בכל יום בשמירת **הדברות**, התורה, והמצוות, ניתן ללכת ולעבור את העולם הזה בשלום ולהגיע לעולם הבא.

* * * * * * *

"כי ברח העם"

אחרי מכת ערוב משה רבנו אמר לפרעה:
שמות פרק ח' פסוק כ"ג:
"דרך שלשת ימים נלך במדבר וזבחנו לה' אלקינו כאשר יאמר אלינו"
שבני ישראל ילכו במדבר שלושת ימים ויעשו זבח לה'. והבנת פרעה שהם חוזרים אחרי שלושה ימים. ולפי זה אחרי שיצאו ממצרים והיו בדרך שלשה ימים ולא חזרו לתוך מצרים כתוב:
פרק י"ד פסוק ה':
"ויגד למלך מצרים כי ברח העם ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו"
חזקוני(י"ד, ה'): "איקטורין שלח עמהם וכיון שהגיעו לשלשת ימים כו'. כלומר ביום השלישי לא נתרחקו ממצרים רק יום אחד. שהרי ביום הראשון באו מרעמסס לסוכות, ביום השני מסוכות לאיתם. ביום השלישי חזרו לצד מצרים מאיתם לפני פי החירות...לצד מצרים היו מקריבים כל יום שלישי. נמצא שלא נתרחקו יום שלישי רק מהלך יום אחד. ביום הרביעי לא הזמינו עצמם לדרך. וראו איקטורין שאינן חוזרים, באו באותו יום רביעי והגידו לפרעה" (וראה גם רמב"ן י"ד, ה')
(שלח איתם איקטורין, פקידים, לראות מה הם עושים)

ונשאלת השאלה:
אם משה רבנו התכוון שילכו סה"כ שלשת ימים במדבר (לפי פירוש המפרשים), קרי שיחזרו למצרים אחרי שלושה ימים (יום וחצי הלוך ויום וחצי חזור),
למה לא באו להגיד לפרעה אחרי יום וחצי שברח העם. למה חיכו ליום הרביעי?

ואם משה רבנו התכוון שילכו שלשת ימים במדבר עד המקום שעושים הזבח ויחזרו, ייקח ששה ימים סה"כ עד שחוזרים (שלשה ימים הלוך ושלשה ימים חזור).
ואם נקח בחשבון שבני ישראל כבר היו בדרך חזרה (חזקוני למעלה) לפני פי החירת (רש"י- "הוא פיתם", קרוב למצרים), וכמו שנאמר להם:
פרק י"ד פסוק ב':
"דבר אל בני ישראל וישבו ויחנו לפני פי החירת בין מגדל ובין הים"
למה באו ביום הרביעי להגיד לפרעה שברח העם?
הלא הם היו אמורים לחזור למצרים רק ביום הששי, וגם הם כבר חזרו אחורנית ונמצאים קרוב למצרים.

יש שפרשו שלמרות שהאיקטורין ראו שבני ישראל חזרו לפי החירת, הם גם ראו שהם עצרו שמה ולא המשיכו למצרים. ואז הם הבינו שבני ישראל לא מתכוונים לחזור למצרים בכלל. ורק שהם מבולבלים ולא יודעים את הדרך ללכת במדבר.
ואז ביום הרביעי באו להגיד לפרעה "כי ברח העם". ופרעה הבין מזה, ואמר:
"נבכים הם בארץ סגר עליהם המדבר" פירוש "נבכים", "כלואים ומשוקעים" (רש"י).
"שאינן יודעין לצאת ממנו ולהיכן ילכו" (רש"י).

ונראה לי להגיד:
שנוסף על מספר הימים שהלכו והעובדה שחזרו אחורנית, הסיבה העיקרית שהאיקטורין הבינו שבורחים זה בגלל שאחרי הליכה של שלשה ימים בני ישראל לא

עשו מה שאמר משה רבנו לפרעה "**וזבחנו לה' אלקינו**", הם לא עשו זבח. ובלי הזבח כל מטרת ההליכה למדבר חשודה ונתונה בספק. ואז באו והגידו לפרעה "כי ברח העם". שכוונתם לברוח ולא לזבוח.
ורמז:
"**וזבחנו לה' אלקינו**" עולה 237 ועוד 3 מילים עולה **240**
"**כי ברח**" עולה **240**
אמרו "**כי ברח**" כי ראו שלא קיימו "**וזבחנו לה' אלקינו**".

ואולי אפשר שהדבר הזה גם קשור למחשבת והחלטת פרעה ועבדיו לרדוף אחריהם. למרות שזה רק ארבע ימים אחרי המכה הקשה של הריגת הבכורים במצרים שעשתה רושם גדול על פרעה והמצריים, פרעה ועבדיו מחליטים לרדוף אחרי בני ישראל. וזה נגד הטבע וההיגיון (הפחד ממכות), וזה ורק בגלל:
פרק י"ד פסוק ד':
"וחזקתי את לב פרעה ורדף אחריהם ואכבדה בפרעה ובכל חילו וידעו מצרים כי אני ה'"
אבן עזרא י"ד, ד' (על המילה "וחזקתי"): "וכאילו שכח המכות שהוכו בעבור ישראל" "ואכבדה", ברדיפתם אחרי בני ישראל, וכמו שכתוב:
פרק י"ד פסוק כ"ה:
"ויסר את אפן מרכבתיו וינהגהו בכבדת"
"ואכבדה", שעל ידי מה שאני אעשה להם יגדל כבודי, וכמו שכתוב:
פרק י"ד פסוק כ"ה:
"ויאמר מצרים אנוסה מפני בני ישראל כי ה' נלחם להם במצרים"

חיזוק לב פרעה ועבדיו באה לביטוי בכמה מישורים, והנה חלק מהם:
ממונם– בני ישראל בזזו את מצרים ביציאתם. ופרעה נתן להם לצאת עם כל הכסף והזהב והכלים כי חשב שזה רק השאלה עד שהם חוזרים.
וידוע מאמר חז"ל "אדם בהול על ממונו". וכאשר ראה שלא חוזרים, זה דחף אותם לרדוף אחריהם (ראה רש"י).
בעלי מלאכה – בני ישראל היו בעלי המלאכה במצרים. היודעים איך לעשות בעץ, בכסף, בזהב, ובבנייה. ועל זה אמר פרעה "מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו". וכאשר ראה שלא חוזרים זה דחף אותם לרדוף אחריהם.
ערב רב – פרעה שלח את הערב רב (תערובת גויים) איתם כדי לעשות להם צרות. וגם בידיעה שאם תפרוץ מלחמה בין פרעה לישראל הערב רב ישתתפו פעולה עם מצרים נגד ישראל. וכאשר ראה שלא חוזרים זה חיזק אותו לרדוף אחריהם.
(וראה עוד סיבות למה לא פחד לברוח אחריהם בפירוש ספורנו, ובפירוש אור החיים)

וייתכן שעוד מחשבה שדחף וחיזק את לב פרעה לרדוף אחריהם זו הידיעה שבני ישראל יצאו למדבר ולא עשו זבח (וראה רמב"ן י"ד, ה'- "ואינם הלכים אל מקום הידוע לזבוח").
כי יוצא מזה אחד משתי אפשרויות:
או שהכול שקר ותכסיס של משה רבנו ובני ישראל לברוח ממצרים.
(אבן עזרא י"ד, ב': "אז חשב פרעה כי כל מה שדבר משה בערמה היה")
ושהם הפרו התנאי שקבעו עם פרעה ועבדיו כדי לצאת ממצרים.
או שבני ישראל פושעים. שיצאו לזבוח ולא זבחו.
ואז הם כביכול חוטאים כלפי מעלה ולא יהיו מוגנים כמו שהיו בעבר.

* * * * * * * * *

"כי ברח העם"

פרק י"ד פסוק ה':
"ויגד למלך מצרים כי ברח העם ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו"

כאשר בני ישראל יצאו ממצרים, יצאו אתם גם ערב רב (תערובת של גויים).
יש דעה שפרעה שלח את הערב רב אתם כדי שיכשילו את בני ישראל ויגרום לבני ישראל לחזור למצרים. כי הערב רב לא היו ברמה רוחנית כמו בני ישראל וראו הזדמנות לברוח מעבדות במצרים. פרעה גם שלח משקיפים (מרגלים) אתם לדעת מה כוונתם של ישראל באמת. האם הם מתכוונים לברוח או לזבוח.

בפשטות 'העם' מתייחס לבני ישראל (ולפי, "עם בני ישראל רב ועצום ממנו")
אבל בהרבה מקומות חז"ל אמרו שהמילה "עם" זה כינוי גרוע ומתייחס לערב רב.
ונשאלת השאלה למה המשקיפים חזרו ואמרו לפרעה "כי ברח העם"?
היו צריכים להגיד כי ברח 'ישראל' . וכמו שכתוב בסוף הפסוק "מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו" ולא כתוב 'כי שלחנו את העם'.

ונראה להגיד:
גם בכוונתם של המשקיפים להגיד לפרעה שהערב רב ששלח אתם, ושהיו צריכים להשפיע על ישראל לחזור למצרים, הם בעצמם גם בורחים. במקום להשפיע על בני ישראל לרע (לחזור למצרים) המדות הטובות של בני ישראל השפיעו עליהם לטוב (והם מצטרפים עליהם בבריחה).

ואולי הרמז מהכתוב "**כי ברח העם**":
בר"ח, אותיות: **ב', ר', ח'**
ב' – ביישנים
ר' –רחמנים
ח' –חסדים, גומלי חסדים

כי מדות טובות אלו יש ביד ישראל, ולפי:
<u>עקב רבה (ג', ד')</u>: "אמר רבי חייא שלשה מדות טובות יש ביד ישראל ואלו הן, ביישנים, ורחמנים, וגומלי חסדים..." "

ורמז כאן ("כי בר"ח") שהערב רב הושפעו מהמדות הטובות של בני ישראל וברחו אתם. ולא נשאר לפרעה אלא לצאת בעצמו ובחלו כדי להחזירם בכוח.

* * * * * * * *

"כי ברח העם"

פרק י"ד פסוק ה':
" **ויגד למלך מצרים כי ברח העם...**"
ונשאלת השאלה, מה הגידו למלך מצרים שלא ידע?, הלא הוא שלח אותם,
כמו שכתוב:
" **ויהי בשלח פרעה את העם..**."

אולי אפשר להסביר:
פרעה ידע שבני ישראל יצאו (באופן פזי) ממצרים. הם הגידו לו, כי "**ברח**" העם,
שגם באופן רוחני יצאו, (רמז מהמילה "**ברח**" אותיות: **ב', ר', ח',** (כמו ברוח).
הם יצאו ונתקו את עצמם ממצרים, ולא יחזרו.
רמז לדבר: "**ברח**" עולה **210**. שהגיע הקץ (210 שנים), והם יצאו.

* * * * * * * * *

"כי ברח העם"

פרק י"ד פסוק ה':
"ויגד למלך מצרים כי ברח העם..."

"כי ברח העם" –
משה רבנו אמר לפרעה:
שמות פרק ח' פסוק כ"ג: "דרך שלשת ימים נלך במדבר ונזבח..."
ולמרות, לפי הפשט, שהם ילכו רק ג' ימים ויחזרו (כי למה נקט זמן אם לא חוזרים אחרי הזמן הזה). אם נדייק, לא אמר שילכו 'שלשת ימים' אלא "דרך שלשת ימים". וההבדל, "דרך שלשת ימים" סובל את הפירוש שמדובר על 'מרחק' ולאו דווקא על 'זמן'.
שילכו "דרך", מרחק, שהולכים בשלשת ימים. וגם לא אמר שיחזרו. אלא אחרי שיתרחקו ממצרים "דרך שלשת ימים" אז יוכלו לזבוח וזה לא יפריע למצריים (וגם פרעה ביקש מהם לא להתרחק יותר מדי). מבחינת הזמן הם לא חזרו אחרי שלשה ימים אבל מבחינת המרחק הם עדיין לא התרחקו ממצרים "דרך שלשת ימים" . אלא מרחק שעושים בימים. כי ביום השלישי חזרו לכיוון מצרים לחנות לפני "פי החירת". ולפי זה לא זבחו. ואז לא ברור מזה למה אמרו "כי ברח העם". כי מהליכתם עדיין לא חד משמעית שהם יברחו ולא יזבחו.
אלא ביום השלישי, האוקטורין (פקידי המלך) ששלח פרעה איתם, אמרו להם, אתם צריכים לחזור עכשיו למצרים, ומתגובתם הם הבינו שהם בורחים ולא מתכוונים לחזור למצרים.
ולפי:
ילקוט שמעוני (בשלח ד"ל): "אמר להם האוקטורין הגיע פריטגמא שלכם לחזור למצרים, שנאמר דרך שלשת ימים וגו' אמר להן ישראל וכשיצאנו ברשות מי יצאנו שנאמר ממחרת הפסח וגו' אמר להם האוקטורין רוצים ולא רוצים סופכם לקיים דברי מלכות. עמדו עליהן ישראל הכו מהן, פצעו מהן, והרגו מהן, הלכו והגידו לפרעה"

ועוד:
"**כי ברח העם**" שהעם בגדר "ברח". "ברח" מתאר את התנהגותם, ולפי:
"**ברח**" אותיות: **ב', ר', ח'**
ב' – בדאים
ר' – רמאים
ח' – חירות, חונים (על הים ולא חוזרים)
וגם:
ב' –בדאים
ר' –רוצים
ח' –חירות
אתם **בדאים** לא התכוונתם ללכת רק שלשת ימים במדבר, אלא אתם **רוצים חירות** משלטון מצרים, ולפי זה "ברח העם".

במילה "**ברח**" יש **שלש** אותיות לרמוז שנגמר שלשת הימים שאמר:
(שמות פרק ח' פסוק כ"ג)- "דרך שלשת ימים נלך במדבר ונזבח".
ולא זבחו אלא ברחו. רוצים חירות ממצרים, ולפי:
"**שלשת ימים נלך**" באתב"ש: **בכבא מימי טכל** עולה **184**
חירות באתב"ש: **סמגפא** עולה **184**
וחונים על הים ולא חוזרים.

אתם בדאים (ורמאים), ולפי:
"**כי ברח העם**" סוף תיבות, אותיות: **י', ח', ם'** עולה **58**
בדאים עולה 57 ועוד המילה עולה **58**

וגם:
זבח עולה **17**
בדאי עולה **17**
(בדאי, לא התכוונתם לזבוח זבח)

וגם:
בדאי עולה 17 ועוד המילה עולה **18**
"**כי ברח**" סוף תיבות, אותיות: **י', ח'** עולה **18**

ועוד:
1) "**כי ברח העם**" עולה **355**
פרעה עולה **355**

2) "**ברח העם**" באתב"ש: **שגס צזי** עולה **470**
"**מלך מצרים**" עולה **470**
ברחו מהשלטון של מלך מצרים, מפרעה ("ויגד למלך מצרים כי ברח העם").

וגם:
"**מצרים כי ברח העם**" באתב"ש: **יהגמי לם שגס צזי**
ראש תיבות, אותיות: **ילשץ** עולה **430**
זבח באתב"ש: **עשס** עולה **430**
(הגיע הקץ, 430 שנה, ולפי: שמות י"ב, מ'-"ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה" וזה מברית בין הבתרים. ועכשיו הם לא הולכים לזבוח זבח אלא לברוח)

ועוד:
כוונתם מראש לברוח:
"**דרך שלשת ימים נלך במדבר**" ראש תיבות, אותיות: **ד', ש', י', נ', ב'** עולה **366**
"**ברח**" באתב"ש: **שגס** עולה 363 ועוד 3 אותיות עולה **366**

ועוד:
הגיע הקץ, "**ברח**" עולה **210**.

ועוד:
רמוז כאן מאותיות המילה "**ברח**" המטרה לברוח, כדי להגיע להר "**חרב**" (אותיות המילה "ברח" בכיוון הפוך).
לפי אור החיים פרעה ועבדיו הצטערו על ששלחו את "העם" את 'הערב רב' (תערובת של גויים). ורצו להחזיר את הערב רב למצרים. רצו להחזיר כוח האדם העצום הזה לעבודה בשבילם.
"**כי ברח העם**" –
"**ברח העם**" באתב"ש: **שגס צזי** עולה 470 ועוד 6 אותיות עולה **476**
ערב רב עולה 474 ועוד 2 מילים עולה **476**

גם **ערב רב** "ברח" ממצרים עם בני ישראל לכיוון הר **חרב** וגם הם יעמדו בהר סיני וישמעו **תרי"ג** מצוות.
ולפי:
ערב רב באתב"ש: **זגש גש** עולה **613** למנין **תרי"ג**.

ואולי הרמז כאן:
"**כי ברח העם**" – העם, **ערב רב**, ברחו לא רק ממצרים אלא גם יברחו מתרי"ג מצוות, ממה שישמעו בהר **חרב**. והם יגרמו גם לבני ישראל לחטוא ולברוח משמירת **תרי"ג** המצוות.

* * * * * * * *

"ויהפך לבב פרעה ועבדיו"

פרק י"ד פסוק ה':
"ויגד למלך מצרים כי ברח העם ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו"
רש"י: "נהפך ממה שהיה שהרי אמר להם (שמות י"ב) 'קומו צאו מתוך עמי' ונהפך לבב עבדיו שהרי לשעבר היו אומרים 'עד מתי יהיה זה לנו למוקש' ועכשיו נהפכו לרדוף אחריהם בשביל ממונם שהשאילום"

פרעה רצה להחזיר אותם לעבדות ועבדיו רצו לקבל את ממונם בחזרה.
(ראה שפתי חכמים).

ורמזים:

1) **"ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה זאת עשינו"**
סוף תיבות, אותיות:
ך', ב', ה', ו', ל', ם', ו', ה', ת', ו' עולה **520**
"בשביל ממונם" עולה **520**

2) **"כי ברח העם ויהפך לבב"**
באתב"ש:
לם שגס צזי פמצול כשש
ראש תיבות, אותיות: **ל', ש', צ', פ', כ'** עולה **520**
"בשביל ממונם" עולה **520**

3) **"ויהפך לבב"**
באתב"ש:
פמצול כשש עולה 866 ועוד 2 מילים עולה **868**
ממונם שהשאילום עולה **868**

4) **"ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל"**
באתב"ש:
פמצול כשש וגזץ פזשקמף תך
סוף תיבות, אותיות: **ל', ש', ץ', ף', ך'** עולה **520**
"בשביל ממונם" עולה **520**

5) **"אל העם"**
באתב"ש:
תך צזי
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ת'+ך', צ'+י'** עולה **520**
"בשביל ממונם" עולה **520**

6) ״**שלחנו**״
באתב״ש:
בכסטף עולה 171 ועוד 5 אותיות עולה **176**
ממונם עולה **176**

7) ״**מה זאת עשינו כי שלחנו**״
באתב״ש:
יץ עתא זבמטף לם בכסטף
ראש תיבות, אותיות: **י׳, ע׳, ז׳, ל׳, ב׳** עולה **119**
ממונם באתב״ש: **ייפטי** עולה **119**

* * * * * * * *

"וכל רכב מצרים"

פרק י"ד פסוק ז':

"ויקח שש מאות רכב בחור וכל רכב מצרים..."

ילקוט שמעוני (פרשת וארא רמז קפ"ו): " 'הירא את דבר ה' ', מכאן היה ר"ש בן יוחאי אומר 'הטוב שבנחשים רוצץ את מוחו'. כתיב, 'ויקח שש מאות רכב', מהיכן היו?, וא"ת משל מצרים, הלא כבר נאמר 'וימת כל מקנה מצרים', ואם תאמר משל פרעה היו והלא כבר נאמר 'הנה יד ה' הויה במקנך'. ואם תאמר משל ישראל היו והלא כבר נאמר 'וגם מקננו ילך עמנו', משל מי היו? מהירא את דבר ה', נמצינו למדין שמהן היה תקלה לישראל."

"**בחור וכל רכב מצרים**" עולה 874 ועוד 4 מילים עולה **878**

הטוב בנחשים רוצץ מוחו עולה **878**

* * * * * * * * *

"ויחזק ה' את לב פרעה"

(דבר תורה לשביעי של פסח תשע"ז)

אחרי שבני ישראל יצאו ממצרים ה' אמר למשה רבנו:
פרק י"ד פסוק ד':
"וחזקתי את לב פרעה ורדף אחריהם ואכבדה בפרעה ובכל חילו וידעו מצרים כי אני ה' ויעשו כן"

ועוד:
פרק י"ד פסוק ח':
"ויחזק ה' את לב פרעה מלך מצרים וירדף אחרי בני ישראל ובני ישראל יצאים ביד רמה"

ה' חיזק את לב פרעה מלך מצרים כדי שהוא ירדוף אחרי בני ישראל ויגיע לים סוף. וכדי להטביע את פרעה וחילו בים, במידה כנגד מידה (ראה בשלח רבה כ', ד'), על שהם הטביעו את ילדי ישראל ביאור. ולהגדיל כבוד שמו יתברך בעולם, ולפי "ואכבדה בפרעה ובכל חילו"- "כי כאשר הקב"ה מתנקם ברשעים מתגדל ומתכבד" (רש"י פרק י"ד פסוק ג'). ועוד (בשלח רבה כ"א, י"א) "מי גרם לגבור ליטול העטרה לא החלש. כך מי גרם להקב"ה ליטול שבח וכבוד לא פרעה...". ובלשון המדרש (ילקוט שמעוני בשלח רמז ר"ל) גם בעתיד, "כשיבא הקב"ה לפרוע מן האומות שמו מתגדל בעולם".

נשאלת השאלה:
למה היה צריך לחזק לב פרעה?
הלא נאמר לפרעה במצרים פעם אחר פעם, "שלח את עמי ויעבדוני". ובגלל שסירב לשלוח את בני ישראל קיבל מכות. אבל עכשיו שנכנע, אחרי מכת בכורות, ושלח את בני ישראל, ממבט של פרעה על מה עוד יקבל מכות, וממה יש לו עוד לפחד מלרדוף אחריהם?
ועוד, פרעה אמר למשה רבנו במכת בכורות:
<u>שמות י"ב, ל"א:</u>
"ויאמר קומו צאו מתוך עמי גם אתם גם בני ישראל ולכו עבדו את ה' כדברכם" פרעה הסכים שבני ישראל ילכו דרך שלושת ימים במדבר ויזבחו לה' כמו שביקש משה רבנו, ואחרי שלושה ימים יחזרו למצרים.
ובגלל שעכשיו בני ישראל לא חזרו אחרי שלושה ימים (וגם לא עשו זבח כמו שאמרו), במחשבתו של פרעה הם הפירו מה שאמרו לו והפירו את ההסכם בניהם. ולמה הוא היה צריך לחיזוק כדי לרדוף אחריהם להחזיר אותם?

אלא כותבים לנו המדרשים (וגם רש"י) שפרעה היה צריך חיזוק כי הוא לא היה יכול להחליט אם לצאת או לא לצאת אחרי בני ישראל, ולפי:
<u>ילקוט שמעוני רמז ר"ל</u>: "שהיה לבו חלוק אם לרדוף אם לא לרדוף"
<u>תנחומא בשלח ו'</u>: "שהיה לבו ספק אם לרדוף אם לא"

ונשאלת השאלה:
על מה היה לבו חלוק לצאת או לא לצאת?, ואסביר:
בעד 'לצאת'-

- להחזיר בני ישראל לעבודה, ולפי:
פרק י"ד פסוק ה': "מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו"
- ולמנוע תקדים מסוכן לממלכתו, ולפי:
ילקוט שמעוני רמז ר"ל: "עכשיו כל האומות מקימות עלינו בזוג. לומר אלו שהיו ברשותם הניחם והלכו להם עכשיו היאך אנו שולחים לארם נהרים ולארם צובה להעלות לנו מסים, להביא לנו עבדים ושפחות, ללמדך שהיה פרעה שולט מסוף העולם ועד סופו והיו לו שולטנות על כל העולם כולו בשביל כבודן של ישראל"
- ולהחזיר את הממון שבני ישראל לקחו מהם ביציאתם ממצרים, ולפי:
שמות פרק י"ב פסוק ל"ה:
"ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלת" בני ישראל רוקנו את מצרים מכל הכסף והזהב שאסף יוסף הצדיק בזמנו.

בעד 'לא לצאת' –

- רמב"ן: "בעבור שפחד פרעה מהם במכת הבכורות ובקש מהם וברכתם גם אותי לא היה בלבו לרדוף אחריהם אפילו אם יברחו, אלא שיעשה משה כרצונו. ולכן הוצרך לומר כי הוא יחזק את לבו לרדוף אחריהם"
- אור החיים: " הוצרך ה' לחזק לבו כי היה לו לב לאופן וסדר יציאת בני ישראל שהיתה ביד רמה וזה יגיד כי פסקה יד מושל מעליהם ומזה היה לו להיות נרתע, אלא שה' חזק לבו וחשב מחשבות הנזכר למעלה וירדו וגו' "

מסביר לנו הרמב"ן שפרעה עדיין מושפע ממכת בכורות. וכבכור עצמו, עדיין חשש לשלומו (וגם כל מצרים היו מושפעים עדיין מהמכות).

ומוסיף אור החיים שבני ישראל יצאו ממצרים "ביד רמה", ופירושו
רש"י (על המילים ביד רמה"): "בגבורה גבוהה ומפורסמת"
אבן עזרא (על המילים ביד רמה"): "לא יצאו כדמות בורחים. והיה עמהם כלי מלחמה"
וגם:
פרק י"ג פסוק י"ח: "וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים"
אבן עזרא: "רק פירושו חגורי חומש למלחמה"
שיצאו מזוינים בכלי מלחמה. ולפי זה פרעה היסס כי ידע שיהיה לו קשה להחזיר אותם, וזה יהיה כרוך במלחמה ממש. והם אנשים חזקים בגופם (מעבודת הפרך), ומספרם רב, ומצוידים בכלי מלחמה.

ונראה לי להוסיף עוד סיבה שאולי הוסיף להיסוס של פרעה.
פרעה שלח עם בני ישראל 'איקטורין' (סוג של מרגלים) לראות מה הם עושים, ולפי:

פרק י"ד פסוק ה': "ויגד למלך מצרים כי ברח העם"
מי הגיד לו?
רש"י: "איקטורין שלח עמהם וכיון שהגיעו שלשה ימים שקבעו לילך ולשוב וראו שאינן חוזרים למצרים באו והגידו לפרעה ביום הרביעי"
(ובמדרש, ילקוט שמעוני בשלח רמז ר"ל, כתוב שהיו מדלקים משואות בהרים להגיד לפרעה שברחו.

ויש אומרים עמלק הגיד לו)

איקטורין הלכו עם מחנה ישראל במדבר והם ראו את עמוד הענן ביום ואת עמוד האש בלילה. ובחזרתם לפרעה הם בטח ספרו לו על הנסים שראו- שמלווה ישראל עמודים האלו. ולפי זה פרעה ידע שלמרות שהם בורחים עדיין יש השגחה עליונה עליהם. ויש ממה לפחד.

ואולי רמזים (לקשר בין העמודים לצורך החיזוק של לב פרעה):

1) "**ויחזק ה' את לב פרעה מלך מצרים**" עולה **1415**
"**הלך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך**" עולה **1415**
(ולפי, פרק י"ג פסוק כ"א- "וה' הלך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם")

2) "**יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
י'+ם', ב'+ד', ע'+ן', ל'+ם', ה'+ך', ו'+ה', ב'+ד', א'+ש', ל'+ר', ל'+ם', ל'+ת' עולה **1319**
"**וחזקתי את לב פרעה**" עולה **1319**
(ולפי, פרק י"ד פסוק ד'- "וחזקתי את לב פרעה ורדף אחריהם")

3) "**בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ב'+**ד', ע'+ן', ל'+ם', ה'+ך', ו'+ה', ב'+ד', א'+ש', ל'+ר', ל'+ם', ל'+ת', י'+ם'** עולה **1319**
"**וחזקתי את לב פרעה**" עולה **1319**

4) "**לנחתם הדרך ולילה בעמוד**"
עולה 960 ועוד 4 מילים עולה **964**
"**וחזקתי את לב**" עולה **964**

5) "**לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה**"
עולה 1289 ועוד 30 אותיות עולה **1319**
"**וחזקתי את לב פרעה**" עולה **1319**
(ולפי, פרק י"ג פסוק כ"ב- "לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם")

6) "**אש להאיר**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **א'+ש', ל'+ר'** עולה **531**
"**וחזקתי**" עולה **531**
(ולפי, פרק י"ג פסוק כ"א- "וה' הלך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם")

7) "**לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם**"
עולה 1574 ועוד 10 מילים עולה **1584**
"**ה' את לב פרעה מלך מצרים וירדף**" עולה **1584**
(ולפי, פרק י"ג פסוק כ"ב- "לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם")

8) "**ה' את לב פרעה מלך מצרים**"
סוף תיבות, אותיות: **ה', ת', ב', ה', ך'** עולה **432**
"**ועמוד האש**" עולה **432**
(ולפי, פרק י"ג פסוק י"ב- "לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם")

9) "**לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם**"
באתב"ש:
כוטמצי מפיי שזיפק זטט כטסאי
ראש תיבות, אותיות: **כ', מ', ש', ז', כ'** עולה **387**
"**לב פרעה**" עולה **387**

10) "**אש להאיר**"
באתב"ש:
תב כצתמג עולה 955 ועוד 7 אותיות ועוד 2 מילים עולה **964**
"**וחזקתי את לב**" עולה **964**
(ולפי, פרק י"ג פסוק כ"א- "וה' הלך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם")

11) "**לא ימיש עמוד הענן יומם**"
באתב"ש:
כת מימב זיפק צזטט מפיי עולה **964**
"**וחזקתי את לב**" עולה **964**

12) "**לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה**"
באתב"ש:
כת מימב זיפק צזטט מפיי פזיפק צתב כמכץ
ראש תיבות, אותיות: **כ', מ', ז', צ', מ', פ', צ', כ'** עולה **387**
"**לב פרעה**" עולה **387**

13) "**ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש**"
באתב"ש:
מימב זיפק צזטט מפיי פזיפק צתב
עולה 1313 ועוד 6 מילים עולה **1319**
"**וחזקתי את לב פרעה**" עולה **1319**

14) "**לא ימיש עמוד הענן**"
באתב"ש:
כת מימב זיפק צזטט
ראש תיבות, אותיות: **כ', מ', ז', צ'** עולה **157**
"**ויחזק ה'**" עולה **157**

15) "**ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה לפני**"
באתב"ש:
מימב זיפק צזטט מפיי פזיפק צתב כמכץ כוטם עולה **1558**
"**את לב פרעה מלך מצרים וירדף**" עולה **1558**

16) "**עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה**"
באתב"ש:
זיפק צזטט מפיי פזיפק צתב כמכץ
עולה 1391 ועוד 24 אותיות עולה **1415**
"**ויחזק ה' את לב פרעה מלך מצרים**" עולה **1415**

17) "**הענן יומם ועמוד האש לילה**"
באתב"ש:
צזטט מפיי פזיפק צתב כמכץ
ראש וסוף תיבות, אותיות:
צ'+ט', מ'+י', פ'+ק', צ'+ב', כ'+ץ' עולה **531**
"**וחזקתי**" עולה **531**

ונראה לי שיש לפירוש הרמב"ן ולפירוש אור החיים גיבוי מהפסוקים.
כי כתוב אחד אומר:
פרק י"ד פסוק ד': "**וחזקתי את לב פרעה**"
וכתוב שני אומר:
פרק י"ד פסוק ח': "**ויחזק ה' את לב פרעה מלך מצרים**"
פעם כתוב "**לב פרעה**", ופעם כתוב "**לב פרעה מלך מצרים**"
הפעם שכתוב רק "**לב פרעה**" מתאים לפירוש הרמב"ן שההיסוס של פרעה נבע מעניין אישי, הקשור רק אליו- פחד ממכת בכורות. והפעם שכתוב "**לב פרעה מלך מצרים**" מתאים לפירוש אור החיים שההיסוס של פרעה נבע מעניין מלכותי, עניין של נושא הקשור למלוכה, ולהיותו "מלך מצרים" הממונה על הצבא ועל היציאה למלחמה.

ה' הביא את בני ישראל בחזרה קרוב למצרים, ולפי:
פרק י"ד פסוק א': "דבר אל בני ישראל וישבו ויחנו לפני פי החירת בין מגדל ובין הים לפני בעל צפן נכחו תחנו על הים"
וכדי לפתות את פרעה ועבדיו שירדפו אחרי בני ישראל, ולפי:
ילקוט שמעוני בשלח רמז ר"ל: "נשתייר מכל היראות בשביל לפתות לבן של מצרים"

פרעה ועבדיו החליטו לצאת אחרי בני ישראל כי אמר פרעה על בני ישראל:
פרק י"ד פסוק ג':

"נבכים הם בארץ סגר עליהם המדבר"
הם כלואים בין הים והמדבר והחיות הרעות שסובבות אותם. אין להם לאן לברוח.
במונחים של היום, אין להם מרחב תמרון- היכולת שלהם לערוך שדה קרב מוגבלת.

פרעה פתח במלחמה רוחנית נגד ה' ובמלחמה גשמית נגד בני ישראל:

במלחמה רוחנית-
בני ישראל חנו בדיוק לפני העבודה זרה שפרעה בטח בו. כי למרות שה' עשה שפטים בכל ע"ז של מצרים הוא השאיר ע"ז אחד כדי להטעות את פרעה ועבדיו. כי 'בדרך שאדם רוצה ללכת מוליכים אותו'. וכדי להתגבר על אמונתם של בני ישראל:
פרק י"ד פסוק י':
"ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נסע אחריהם ויראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה'"
הפשט, פרעה הקריב "את חיל ההמון של כל רכב מצרים" (אבן עזרא) למחנה בני ישראל.
ומדרשו:
ילקוט שמעוני בשלח רמז ר"ל: "הוא הקריב את הפורענות לבוא עליו. כיון שראה פרעה ישראל חונים על הים אמר בעל צפון הסכים על דעת גזרתי. אני חשבתי לאבדן במים והוא התחיל לאבדן במים. התחיל מזבח ומקטר ומשתחווה לע"ז שלו. לכך נאמר ופרעה הקריב, הקריב לזבח ולקטר"
במישור הרוחני פרעה הקריב את הפורענות לבוא עליו כי בטח בע"ז שלו והקריב קרבנות.
והוא גם הקריב את תשובתם של ישראל לאביהם שבשמים (בשלח רבה)
כי כאשר בני ישראל ראו את מצרים נוסעים אחריהם בני ישראל פתחו בתפילה.
ולפי, פרק י"ד פסוק י'- "ויראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה'".

במלחמה גשמית-
כדי להתגבר על כמותם, ועל היכולת שלהם להילחם נגדו, לקח עמו רכב מלחמה, פרשים, וחיל כבד מאוד:
פרק י"ד פסוק ז':
"ויקח שש מאות רכב בחור וכל רכב מצרים ושלשים על כלו"

ולקראת סוף אותו היום שפרעה הקריב, עמוד הענן לא נסתלק כמו בכל יום, אלא:
פרק י"ד פסוק י"ט:
"**ויסע מלאך האלקים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם**"
רש"י: "כשחשכה, והשלים עמוד הענן את מחנה ישראל לעמוד האש לא נסתלק הענן כמו שהיה רגיל להסתלק ערבית לגמרי אלא נסע והלך לו מאחריהם להחשיך למצרים"

המלאך (מיכאל) המוליך את עמוד הענן לפני מחנה בני ישראל הלך מאחריהם ובעקבותיו גם עמוד הענן. באותו לילה שני העמודים שמשו ביחד. ועמוד האש היכן היה?
לפי רש"י עמוד האש לא זז מלפני מחנה בני ישראל. אבל לפי הרמב"ן עמוד האש גם נסע מאחוריהם ועמד קרוב למחנה בני ישראל, בין מחנה ישראל לבין מחנה מצרים.
בלילה עמוד הענן קרוב למחנה מצרים להחשיך להם, ועל ידו, עמוד האש קרוב למחנה ישראל להאיר להם, ולפי:

פרק י״ד פסוק כ׳:
״ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה ולא קרב זה אל זה כל הלילה״
רש״י: ״ויאר עמוד האש את הלילה לישראל, והולך לפניהם כדרכו כל הלילה, והחשך והערפל לצד מצרים״

(חז״ל נתנו טעמים לשתי הדעות. לטעם שעמוד האש לפני מחנה ישראל- כדי שבני ישראל יוכלו ללכת מהר בתוך הים. כי בלי אור העמוד הם היו מתקדמים לעט והיו בסכנה שיסיג אותם חיל פרעה. לטעם עמוד האש אחרי מחנה ישראל- כדי להאיר קצת לבני ישראל ושמצרים יראו אותם טוב מאוד דרך עמוד הענן המפריד בין המחנות. ילקוט שמעוני רמז רל״ג- ״כי כל שהוא נתון באפלה רואה מה שנתון באורה״. ואז מצרים יוכלו להתקדם אחרי בני ישראל לתוך הים)

לפי הפשט:
״**ויהי הענן והחשך**״ – למחנה מצרים (עמוד הענן מחשיך עליהם)
״**ויאר את הלילה**״ – למחנה בני ישראל (עמוד האש מאיר להם)

ובמישור הרעיוני:
חכמינו אמרו: ״אור לארבעה עשר בודקים את החמץ״
״אור לארבעה עשר״- בתחילת הלילה, זמן שמתחילים לראות אור הכוכבים.
הכול כאן עניין של חושך, גם ״הענן והחשך״ וגם ״ויאר את הלילה״.
ואסביר:
כאשר נמצאים בעיר קשה לראות הרבה כוכבים כי אור העיר מסנוור את העיניים ומונע לראות כוכבים חלשים. אבל כאשר נמצאים מחוץ לעיר, לדוגמה במדבר מקום שאין אור רקע להפריע, רואים טוב הרבה כוכבים, וגם כוכבים חלשים.
ואולי זה הרעיון כאן. הייתה כל כך חשוך (מעמוד הענן) שהלילה האיר (״ויאר את הלילה״) - השמים מלמעלה הייתה מלאה באור מהרבה כוכבים חלשים.
החושך והאפלה, היו ממשי כמו במכת חשך, ולפי:
ילקוט שמעוני בשלח רמז רל״ג: ״מגיד הכתוב שהיה המצרי עומד ואינו יכו לישב, יושב ואינו יכול לעמוד״

פרק י״ד פסוק כ״ד:
״ויהי באשמרת הבקר וישקף ה׳ אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם את מחנה מצרים״
חזקוני: ״לא קרב עמוד האש שלפני ישראל אל עמוד הענן שלפני מחנה מצרים. אבל בבוקר קרבו ונתערבו יחד לפני מחנה מצרים והממום״
ספורנו: ״ שני העמודים שהיו מהלכים באמצע המרחק אשר בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל הקריבם לצד מחנה מצרים״
לפי החזקוני התנהגות עמוד האש בלילה בדומה לפירוש רש״י, עמוד האש לפני מחנה

ישראל. לפי הספורנו התנהגות עמוד האש בלילה בדומה לפירוש הרמב״ן, עמוד האש אחורי מחנה ישראל. ובבוקר עמוד האש ועמוד הענן אחרי מחנה ישראל וקרובים למחנה מצרים, להמם.

"**וישקף ה'**"- כינוי למאך (אבן עזרא-"הטעם מלאך ה')
ילקוט שמעוני בשלח רמז רל"ה: "רצה גבריאל להרוג את מצרים אמר לו הקב"ה המתן עד שעה שפעל אביהם עמי שנאמר וישכם אברהם בבקר. כיון ששמע גבריאל כך לא נגע בהם כל הלילה שנאמר ולא קרב זה אל זה כל הלילה....שני מכשפים היו במצרים יוחני וממרא ועשו להן כנפים בכשפים ופרחו באויר ונתלו ברומו של עולם. אמר גבריאל ברוב גאונך תהרוס קמיך. מיד אמר הקב"ה למיכאל לך ועשה בהם דין. תפסן מיכאל בציצת ראשן וקעקען על פני המים"

ורמזים:

1) "**וישקף ה'**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ו'+ף', י'+ה'** עולה **101**
מיכאל עולה **101**

2) "**ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם את מחנה**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
י'+ה', א'+ל', מ'+ה', מ'+ם', ב'+ד', א'+ש', ו'+ן', ו'+ם', א'+ת', מ'+ה'
עולה **1026**
"**אמר הקב"ה למיכאל לך ועשה בהם דין**" עולה **1026**

3) "**מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם**" עולה **1143**
"**בציצת ראשן**" עולה **1143**

4) "**ויהם את מחנה**"
באתב"ש:
פמצי תא יסטץ
סוף תיבות, אותיות: **י', א', ץ'** עולה **101**
מיכאל עולה **101**

5) "**את מחנה מצרים**"
באתב"ש:
תא יסטץ יהגמי
סוף תיבות, אותיות: **א', ץ', י'** עולה **101**
מיכאל עולה **101**

"**באשמרת הבוקר**" - בסוף הלילה:
פרק י"ד פסוק כ"ה:
"ויסר את אפן מרכבתיו וינהגהו בכבדת"
עמוד אש ירד ושרף את גלגלי המרכבות ומנע מהם לחזור אחורנית ולברוח.

ועוד חיזוק אחד:
פרק י"ד פסוק י"ז:
"ואני הנני מחזק את לב מצרים"
ה' חיזק לא רק את לב פרעה אלא גם את 'לב מצרים'. חיזק אותם כל כך עד שהם עשו מעשה נגד הטבע ונגד ההיגיון והמשיכו אחרי בני ישראל לתוך הים למרות שהם ראו שהמים עומדים בנס. וזה פלא גדול איך עשו את זה (ראה רמב"ן).

ובסוף:
פרק י"ד פסוקים כ"ז-כ"ט:
"וינער ה' את מצרים בתוך הים...לא נשאר בהם עד אחד"
או שכולם נטבעו בים ולא נשאר אפילו אחד (אבן עזרא- "אפילו אחד לא נמלט").
או שרק אחד נשאר (דעת זקנים מבעלי התוספות –"אבל אחד נשאר והוא פרעה")

* * * * * * * *

"חנים על הים"

פרק י"ד פסוק ט':
"וירדפו מצרים אחריהם וישיגו אותם חנים על הים כל סוס רכב פרעה ופרשיו וחילו..."

לפי המדרש בני ישראל היו כלואים מכל צד. מלפניהם ים סוף, מצידיהם חיות רעות והמדבר, ומאחוריהם פרעה וחילו, ומלמעלה שרו של מצרים. ועל זה אמר פרעה (שמות י"ד, ג') "נבכים הם בארץ", הם כלואים ואין להם לאן לברוח.

ואולי רמז למצבם של בני ישראל בזמן שהשיג אותם פרעה בכתוב:
"**וישיגו אותם חנים על הים**". הם היו מוקפים:
"**חנים**", אותיות: **ח', נ', י', ם'**
ח' – חיות רעות (ראה רשב"ם שמות י"ד, ג'- מוקפים מהצדדים נחש , שרף, ועקרב, דובים, אריות)
נ' – "נבוכים", "נוסע אחריהם" (ראה רש"י שמות י"ד, י'- "ראו שר של מצרים נסע אחריהם")
י' – ים (המים, ים סוף)
ם'– מצרים (פרעה וחילו), מדבר

כאשר בני ישראל ראו את פרעה וחילו רודף אחריהם הם התחילו להתפלל לה', ולפי:
פרק י"ד פסוק י':
"ויראו מאד ויצעקו בני ישראל לה'"
אבל הערב רב התחילו להתלונן על משה רבנו.
ואמר להם משה רבנו:
פרק י"ד פסוק י"ג:
"וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תספו לראתם עוד עד עולם"
אם "לא תספו לראתם", מה זה "עוד"? הלא אמר להם "לא תספו".
ואולי רצה להגיד:
"**לא תספו לראתם**"– בעולם הזה

ורמז:

1) **"אשר ראיתם את מצרים היום לא תספו"**
ראש תיבות, אותיות: **א', ר', א', מ', ה', ל', ת'** עולה **677**
עולם הזה באתב"ש: **זפכי תעץ** עולה **677**

2) **"אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תספו לראתם"**
באתב"ש:
תבג מזבץ כלי צמפי לם תבג גתמאי תא יהגמי צמפי כת אחוף כגתאי
סוף תיבות, אותיות: **ג', ץ', י', י', ם', ג', י', א', י', י', ת', ף', י'** עולה **677**
עולם הזה באתב"ש: **זפכי תעץ** עולה **677**

3) "**לראתם**" עולה 671 ועוד 5 אותיות ועוד המילה עולה **677**
בעולם הזה באתב"ש: **שזפכי צעץ**
עולה 667 ועוד 8 אותיות ועוד 2 מילים עולה **677**

"**עוד עד עולם**"– וגם לא בעולם הבא.
ואולי רמז:
"**עוד עד**" עולה **154**
עולם הבא עולה **154**

ועוד, אולי רמז לסוף השעבוד:
"**עוד עד עולם**" ראש תיבות, אותיות: **ע', ע', ע'** עולה **210**
ה' חישב את הקץ (400-190= 210). לא לפחד הגאולה כאן ולא יהיה חזרה למצרים.

וגם:
"**עוד**" באתב"ש: **זפק** עולה **187**
"**פקד**" עולה 184 ועוד 3 אותיות עולה **187**
(מקרין על "פקד פקדתי", הגאולה כאן)

* * * * * * * * *

"כל סוס פרעה רכבו ופרשיו"

פרעה רדף אחרי בני ישראל והשיג את בני ישראל כאשר הם חונים על הים:
פרק י"ד פסוק ט':
"וישיגו אותם חנים על הים כל סוס רכב פרעה ופרשיו וחילו"

והם המשיכו אחרי בני ישראל לתוך הים:
פרק י"ד פסוק כ"ג:
"ויבאו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים"

בפסוק ט' כתוב: "**כל סוס רכב פרעה ופרשיו**"
בפסוק כ"ג כתוב: "**כל סוס פרעה רכבו ופרשיו**"
ונשאלת השאלה:
למה בפסוק ט' המילה "סוס" צמודה למילה "רכב" ובפסוק כ"ג לא?

על פסוק כ"ג פירשו:
רש"י (פסוק כ"ג): "וכי סוס אחד היה, מגיד שאין כלם חשובין לפני המקום אלא כסוס אחד"
כאן המילה "סוס" מכוונת כנגד כל הסוסים השייכים לפרעה (גם על הרכב וגם על הפרשים).
ורש"י מפרש שלמרות שהיו הרבה סוסים כתוב "סוס" (יחיד), כי כל הסוסים רק כסוס אחד לפני ה'.
ויש שפרשו (מדרש ילקוט שמעוני) שגם פרעה טבע בים כי כתוב "סוס פרעה", קרי המילה "סוס" צמודה למילה "פרעה" ("סוס פרעה רכבו").

ונראה לי להוסיף:
תפקידו של הסוס למשוך את הרכבים, המרכבות, והחיילים הרוכבים עליהם, חיל הפרשים.
כאשר פרעה רדף אחרי בני ישראל כתוב:
"**כל סוס רכב פרעה ופרשיו**"–המילה "סוס" צמודה למילה "רכב" כי זה תפקיד הסוס למשוך את הרכב.

אבל כאשר חיל פרעה עמדו להיכנס לים כתוב:
פרק י"ד פסוקים כ"ד-כ"ה:
"ויהי באשמרת הבקר וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם את מחנה מצרים. ויסר את אפן מרכבתיו וינהגהו בכבדת"
רש"י: "עמוד הענן יורד ועושה אותו כטיט ועמוד האש מרתיחו וטלפי סוסיהם משתמשות"

לפי חז"ל הענן הרטיב את תחתית הים ועשהו טיט לחיל פרעה. ועמוד האש חימם את הטיט ושרף את אפן מרכבותיו, את הגלגלים של הרכבים ("אפן" זה גלגל). ונהגי הרכבים ניסו להטות הסוסים למשוך את הרכב לאחור להימלט (רשב"ם, חזקוני), ולא יכלו.
כי מכובד הרכבים ("ואכבדה בפרעה ובכל חילו ברכבו ובפרשיו", "וינהגהו בכבדת") , שהם היו מלאים זהב, וכסף, ומרגליות (מאמר ר' יהודה בילקוט שמעוני בשלח רל"ה), ומהתנגשות

ברכבים הבאים מאחוריהם (חזקוני, רשב"ם), לא יכלו לחזור לאחור והמשיכו בעל כרחם לתוך הים.
(ואולי למרות שלא היו להם עוד גלגלים, הרכבים החליקו בטיט והמשיכו לנוע קדימה כאשר הסוסים מנסים לחזור אחורה, והתפרקו, "והיושבים בהם נעים ואיבריהן מתפרקין" (רש"י).
ונראה שזה רמוז בכתוב:
"**כל סוס פרעה רכבו ופרשיו**"– המילה "סוס" לא צמודה למילה "רכב" כי עכשיו הסוסים כבר לא מושכים את הרכבים אלא הרכבים מושכים את הסוסים (ילקוט שמעוני בשלח רל"ה).

* * * * * * *

"ואתם תחרשון"

כאשר בני ישראל יצאו ממצרים והגיעו לים סוף הם היו כלואים מכל צד. הים מקדימה, המדבר מהצדדים עם חיות רעות המונע מהם מלכנס למדבר, ופרעה וחילו מאחור. בני ישראל התחילו לצעוק, קרי להתפלל, כמו שכתוב:

פרק י"ד פסוק י':

" **ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נסע אחריהם ויראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה'** "

אבל העם התחילו להתלונן למשה:

פרק י"ד פסוק י"א:

" **ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים**"

לפי תרגום יונתן בן עוזיאל ותרגום הירושלמי היו על ים סוף ארבעה כיתות (בני ישראל והערב רב היו מחולקים ל4 קבוצות בדעות מה לעשות) . כיתה אחת אמרה ניפול לים, וכיתה אחרת אמרה נחזור למצרים, וכיתה אחרת אמרה נלחם, וכיתה אחרת אמרה נעשה רעש לבלבל האויב.

ותשובת משה רבנו היתה מופנה כלפי כל כיתה וכיתה כדי להרגיע אותם.

פרק י"ד פסוקים י"ג - י"ד:

"**ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום...**"
"**כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תספו לראתם עוד עד עולם**"
"**ה' ילחם לכם ואתם תחרשון**"

לאלו שרצו ליפול לים אמר משה " "**התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום**".

לאלו שרצו לחזור למצרים אמר משה "**כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תספו לראתם עוד עד עולם**".

לאלו שרצו להלחם אמר משה "**ה' ילחם לכם**".

ולאלו שרצו לעשות רעש לבלבל האויב אמר משה "**ואתם תחרשון**".

לפי הפשט משמעות המילה "**תחרשון**" – תשתקו, תהיו בשקט. לא צריכים עכשיו תפילה. לא צריכים לעשות שום דבר "**ה' ילחם לכם**", וזה לפי המדרש:

<u>מדרש רבה (כ"א, ח'):</u>

"...**ר' אומר אמר הקב"ה כדי היא האמונה שהאמינו בי ישראל שאקרע להם הים שלא אמרו למשה האיך נחזור לאחורינו שלא לשבור לב טף ונשים שעמנו אלא האמינו בי והלכו אחר משה**"
"**ר"מ אומר אין ישראל צריכין להתפלל לפני...**"

כלומר, די להם זכות האמונה שנתנו בי והלכו אחרי משה למדבר כדי לקרוע להם את ים סוף.

ומיד נאמר למשה:
פרק י"ד פסוק ט"ו:
"**ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו** "
ונשאל את השאלה הבאה:
אם לא צריכים להתפלל עכשיו כי "**ה' ילחם לכם ואתם תחרשון**", ויש להם זכות האמונה שיצאו למדבר, למה משה רבנו בעצמו התפלל (זה לפי דעה של רש"י שמשה רבנו היה בתוך תפילה כאשר ה' אמר לו "מה תצעק אלי") ?
ואם צריכים להתפלל, למה אמר משה "**ואתם תחרשון**", קרי תהיו בשקט?

ונראה להגיד שמשה רבנו אמר "**ואתם תחרשון**" דווקא להעם ("ויאמר משה אל העם...") שהם היו המתלוננים על משה ולא אמר זה לבני ישראל שהם היו המתפללים. "העם", קרי החלקים של בני ישראל הפחות טובים והערב רב. וכאילו משה רבנו אמר לעם תפסיקו להתלונן אלי (חזקוני). או הוא הזהיר אותם להפסיק תלונותיהם כי הדבר יכול להקשות על מצבם בדין כי זה יכול להוסיף קטרוג עליהם (מדרש רבה).
וזה לפי פרוש של אור החיים:
"אכן יתברר הענין ע"פ מאמרם ז"ל שישראל היו נתונים בדין. מה אלו כו' אף אלו וכו' ודבר ידוע הוא שכח הרחמים הוא מעשים טובים אשר יעשה האדם למטה יוסיפו כח במדת הרחמים...והנה לצד שראה א-ל עליון כי ישראל קטרגה עליהם מדת הדין והן אמת כי חפץ ה' לצדק ישראל אבל אין כח ברחמים לצד מעשיהם...ע"כ אמר למשה תשובה נצחת מה תצעק אלי פי' כי אין הדבר תלוי בידי הגם שאני חפץ עשו' נס כיון שהם אינם ראוים מדת הדין מונעת ואין כח ברחמים כנגד מדת הדין המונעת ואמר אליו דבר אל בני ישראל פי' זאת העצה היעוצה להגביר צד החסד והרחמים דבר אל בני ישראל ויתעצמו באמונה בכל לבם ויסעו אל הים קודם שיחלק על סמך הבטחון כי אני עושה להם נס ובאמצעות זה תתגבר הרחמים..."

ובגלל שבני ישראל נתונים בדין, משה רבנו (רש"י) וגם בני ישראל, או בני ישראל לבד (אבן עזרא), מתפללים לישועה להפוך מדת הדין למדת הרחמים. אבל ה' הודיע למשה רבנו שלא די בתפילה בלבד, וזה לא מה שצריכים עכשיו, אלא צריכים לעשות מעשה טוב. וכמו שכתוב במשנה אבות (פרק ד' משנה י"ג) "**תשובה ומעשים טובים כתריס בפני הפרענות**"

ואולי יש רמזים מהפסוקים שמדובר שבני ישראל נתונים בדין וצרכים 'רחמים':
"**מה תצעק אלי**", ראשי תיבות, אותיות: **מ', ת', א'**. בכיוון הפוך המילה '**אתם**'. וגם אותיות המילה '**אמת**'.
אתם – רמז לדברי האבן עזרא, שהביטוי "**מה תצעק אלי**" מופנה כלפי בני ישראל שהיו צועקים ולא כלפי משה שלא היה מתפלל (לא כמו רש"י).
אמת – רמז למדת הדין (דין אמת) כי אז בני ישראל היו נתונים בדין.
אתם – בני ישראל, **אמת** – נתונים בדין.

"**מה תצעק אלי**" עולה **746**
<u>מדת הרחמים</u> עולה **747**

"**דבר אל בני ישראל ויסעו**", ראש וסוף תיבות אותיות:
ד'+ר', א'+ל', ב'+ י', י'+ל' , ו'+ו', עולה **299**
"**דבר אל בני**" עולה **299**
<u>רחמים</u> עולה **298**
<u>בני עומדים בדין</u> עולה **298**

מה שחסר לבני זה '**רחמים**' כי '**בני עומדים בדין**'. וישיגו רחמים אם יסעו באמונה אל תוך הים.

ועוד, אולי רמז להם משה דרך הישועה בשימוש המילה "**תחרשון**":
כמו 'מחרשה' שמבקעת האדמה ומרים העפר בשתי חומות על שתי צידי התלם שהיא מיצרת ועוברת בה, כך "**ואתם תחרשון**" – אתם כביכול 'תחרשו' את הים, אתם תלכו ביבשה בתוך הים בתוך 12 מסלולים (בביטוי "ואתם תחרשון" יש 10 אותיות ועוד 2 מילים עולה 12) , מסלול לכל שבט ושבט, והמים יהיה לכם חומה משתי הצדדים כמו שכתוב (פרק י"ד פסוק כ"ב):
"**ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם**".

* * * * * * * * *

"תחרשון"

אמר להם משה רבנו:
פרק י"ד פסוק י"ג:
"התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום..."
אור החיים: "אולי התכוון לומר שיתיצבו בתפלה כמות שהיו עומדים וצועקים אל ה' כאמור בסמוך ויצעקו וגו'..."
לפי אור החיים משה רבנו אמר לעם שאין להם להילחם רק לעמוד בתפלה ("התיצבו"), וה' יושיע אתכם ממצרים.

(ואולי רמזים:
"התיצבו" עולה 513 ועוד 6 אותיות עולה 519, למנין 'תפלה' כולל האותיות
"התיצבו" באתב"ש: צאמהשף עולה 516, למנין 'תפלה' כולל המילה)

ומיד אחרי זה אמר להם:
פרק י"ד פסוק י"ד:
"ה' ילחם לכם ואתם תחרשון"
בעל הטורים: "...אלא תחרשון ותהי לכם לחכמה כי תבטיחו בה'"
כאן אמר להם לשתוק ולבטוח בה' שילחם לכם.
(ואולי רמז:
"ואתם תחרשון" באתב"ש: פתאי אסגבפט עולה 575, למנין 'תהיו בשקט' כולל האותיות)

ונראה שהציווי הראשון ("התיצבו") סותר את הציווי השני ("תחרשון").
מה לעשות להתפלל או להיות בשקט?
אלא נראה להגיד שאפשר ללמוד מכאן מוסר השכל:
מיד שצרה באה תתפלל, ואחרי זה תהיה בשקט ובטחון שה' יעזור ויציל אותך מהצרה.

ובמישור הרעיוני:
"ילחם לכם ואתם תחרשון"
ראש וסוף תיבות, אתיות: **י'**+**ם'**, **ל'**+**ם'**, **ו'**+**ם'**, **ת'**+**ן'**, עולה **616** למנין **'התורה'**.
לומר לכם, מתי ה' יבוא לעזרתכם וילחם לכם כאשר שומרים את **'התורה'**.
ואז אתם יכולים להיות בשקט ובטחון ("תחרשון").

וזה לא רק נגד האויב הגשמי אלא גם נגד האויב הרוחני- יצר הרע.
נגד האויב הגשמי:
ויקרא פרק כ"ו פסוקים ה'-ו':
"...וישבתם לבטח בארצכם ונתתי שלום בארץ ושכבתם אין מחריד"

נגד האויב הרוחני, היצר:
קהלת פרק ח' פרוק ה': **"שומר מצוה לא ידע דבר רע"**

* * * * * * * * *

"מה תצעק אלי"

פרק י"ד פסוק ט"ו:
"ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו"

לפנינו כמה פרושים של חז"ל למשמעות המילה "מה" בביטוי "מה תצעק אלי":

"**מה**" – למה תצעק אלי. הלא בני ישראל כבר צעקו אלי בתפילה.
תפילתם קדמה לתפילתך (יונתן בן עוזיאל).
עכשיו לא הזמן לך להעריך בתפילה כי בני נתונים בצרה (רש"י).
"יש עת לקצר ועת להעריך עתה אין עת להתפלל כלל" (בעל הטורים).
ומשום כך: "דבר אל בני ישראל ויסעו".

ושואל אור החיים: אם בני ישראל בצרה למה משה לא יתפלל עליהם?
<u>אור החיים</u>: " למול מי יצעק אם לא לה' אלקיו. ובפרט בעת צרה"

והתשובה:
"**מה**" – במה תועיל תפילתך עכשיו. איזה דבר יכול אתה להגיד?
הלא בני ישראל נתונים עכשיו בדין. ומדת הדין מקטרגת עליהם. ובמקרה הזה אין ביכולת של תפילה להפוך מדת הדין למדת הרחמים (כי הדין דין אמת), למרות שאני רוצה (אור החיים).
אלא "דבר אל בני ישראל ויסעו" - שיכנסו לים. כי רק מעשה של בטחון ואמונה בי ישפיע ליתן למדת הרחמים להתגבר על מדת הדין. ואולי לפי שמעשה טוב כתריס בפני הפורענות.

ונראה לי להוסיף שחלק מהקטרוג נרמז מהמילה:
"**מה**" – קרי ממה שהם אמרו בשימוש המילה "מה" כאשר ראו את מצרים רודף אחריהם (המראה על חוסר ביטחון ואמונה):
<u>פרק י"ד פסוק י"א</u>: "מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים"

(ועוד נראה רמז למילה "מה" ממה שהם אמרו למשה רבנו לפני זה: "ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים". "משה המבלי", ראש תיבות, המילה "מה")

ועוד ממה שכתוב במדרש (מדרש תהלים, בובר, מזמור א') שאומות העולם באים ומקטרגים על ישראל ואומרים בשימוש המילה "מה", "מה נשתנו ישראל משאר אומות?", ולפי:
"רבי אליעזר המודעי [אומר]: לעתיד לבא באין כל שרי אומות העולם ומקטרגין על ישראל לפני הקב"ה, ואומרים לפניו: ריבונו של עולם מה נשתנו ישראל משאר אומות? אלו עובדי ע"ז, ואלו עובדי ע"ז, אלו שופכי דמים, ואלו שופכי דמים, אלו מגלי עריות, ואלו מגלי עריות, הללו יורדין לגיהנם, והללו אין יורדין..."
(וראה עוד בנושא הזה במדרש רבה פרשת אחרי מות, ובמדרש שיר השירים ח', ט')

במצרים בני ישראל ירדו עד למ"ט שערי טומאה והיה להם מעשים הדומים למעשים של המצריים. ומדת הדין קטרגה עליהם.

כלומר:
"**מה**" – **מ**דת **ה**דין , "**תצעק אלי**". "והן אמת" (אור החיים), ולא ייתן לי להצילם.
ורמז: ראש תיבות "**מה תצעק אלי**", אותיות המילה "**אמת**".

ועוד רמזים:

1) "**אל משה מה תצעק אלי**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
א'+ל', מ'+ה', מ'+ה', ת'+ק', א'+י', עולה **632**
נתונין בדין עולה **632**

2) "**תצעק אלי דבר אל בני**"
עולה 1000 ועוד 15 אותיות ועוד 5 מילים עולה **1020**
מדת הדין מקטרג עליהם עולה **1020**

3) "**משה המבלי אין קברים**"
עולה 845 ועוד 16 אותיות ועוד 4 מילים עולה **865**
מדת הדין מקטרג עולה **865**

4) "**למות במדבר**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ל'+ת', ב'+ר',** עולה **632**
נתונין בדין עולה **632**

5) "**להוציאנו ממצרים**" עולה 618 ועוד 14 אותיות עולה **632**
נתונין בדין עולה **632**

6) "**אל משה מה**"
באתב"ש:
תך יבץ יץ עולה 622 ועוד 7 אותיות ועוד 3 מילים עולה **632**
נתונין בדין עולה **632**

7) "**מה תצעק אלי דבר**"
באתב"ש:
יץ אהזד תכם קשג עולה **980**
קטרג עליהם מדת הדין עולה **980**

8) "**אל בני ישראל ויסעו**"
באתב"ש:
תך שטם מבגתך פמחזף
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ת'+ך', ש'+ם', מ'+ך', פ'+ף',** עולה **980**
קטרג עליהם מדת הדין עולה **980**

9) **"ויאמרו אל משה המבלי אין"**
באתב"ש:
פמתיגף תך יבץ צישכם תמט
ראש תיבות, אותיות: **פ', ת', י', צ', ת'**, עולה **980**
קטרג עליהם מדת הדין עולה **980**

10) **"משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים"**
באתב"ש:
יבץ צישכם תמט דשגמי שיהגמי כדסאטף כיפא שיקשג יץ עתא זבמא כטף כצפהמתטף ייהגמי
סוף תיבות, אותיות:
ץ', ם', ט', י', י', ף', א', ג', ץ', א', א', ף', ף', י', עולה **505**
דין אמת עולה **505**

ועוד נראה להגיד:
שהם ניבו ולא ידעו שניבו, באמרם:
"ויאמר אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר"
כי כתוצאה מחטא המרגלים (בעתיד) הם יישארו במדבר עוד 38 שנה, ובאמת ימות במדבר.
ורמזים לזה:

1) **"במצרים לקחתנו למות במדבר מה זאת עשית לנו להוציאנו"**
באתב"ש:
שיהגמי כדסאטף כיפא שיקשג יץ עתא זבמא כטף כצפהמתטף
סוף תיבות אותיות: **י', ף', א', ג', ץ', א', א', ף', ף',** עולה **346**
חטא המרגלים עולה **346**

2) **"לקחתנו למות במדבר מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים"**
באתב"ש:
כדסאטף כיפא שיקשג יץ עתא זבמא כטף כצפהמתטף ייהגמי
סוף תיבות אותיות: **ף', א', ג', ץ', א', א', ף', ף', י',** עולה **346**
חטא המרגלים עולה **346**

* * * * * * * * *

"מה תצעק אלי"

פרק י"ד פסוק ט"ו:
" ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו "

"**מה תצעק אלי**" ראש תיבות: **מ, ת, א,** המילה **אמת**.

לפי פרוש אור החיים בני ישראל היו נתונים בדין. ומידת הדין מונע ואין כח ברחמים כנגד מידת הדין המונעת. זאת העצה היעוצה, להגביר צד החסד והרחמים, דבר אל בני ישראל ויתעצמו באמונה בכל לבם ויסעו אל הים קודם שיבקע על סמך האמונה והבטחון ואני עושה להם נס.

ועוד:
" ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו "
חז"ל מספרים לנו שמשה רבנו לא פחד, לא מפרעה, וגם לא מהמצרים, אלא הוא התפלל שלבני ישראל יהיה זכות להינצל.
תהילים פרק י"ט:
" משפטי ה' אמת צדקו יחדו "
"**מה תצעק אלי** " ראשי תיבות, אותיות: **מ', ת', א'**
המילה "**אמת**".

וכתוב: "**ויאמר ה' אל משה**" (ולא כתוב אלוקים), לרמוז על מידת הדין.
הרמז באותיות: "**אמת**", שכבר יצאו זכאים במשפט,
ולא זה הזמן לצעוק ולהתפלל, אלא " **דבר אל בני ישראל ויסעו** "

* * * * * * * * *

"מה תצעק אלי"

פרק י"ד פסוק ט"ו:
"ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו"
רש"י: "למדנו שהיה משה עומד ומתפלל אמר לו הקב"ה לא עת עתה להאריך בתפלה שישראל נתונים בצרה"
ורמז:
"**מה תצעק**" באתב"ש: **יץ אהזד** עולה **117**
'**תפלה**' באתב"ש: **אוכץ** עולה **117**

זה לא הזמן להאריך בתפלה:
"**מה תצעק אלי**" עולה 746 ועוד 9 אותיות עולה **755**
אלא, "דבר אלי":
"**בני ישראל ויסעו**" עולה **755**

שיסעו:
לתוך הים עולה **511**
ואז:
"ויבקעו" באתב"ש: **פמשדזף** עולה **511**
המים. לפי המדרש רק כאשר נחשון בן עמינדב נכנס לים (ויש אומרים שבט יהודה), "ויבקעו המים ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה".

ובמישור הרעיוני:
לפני שבני ישראל באו בתוך הים, כתוב:
"**וישם את הים לחרבה**"– שם התורה שתינתן בהר חורב.
"**הים לחרבה**" באתב"ש: **צמי כסגשץ** עולה **613** למנין המילה '**תרי"ג**'.
"**הים**"– רמז לתורה שנמשלה למים
"**לחרבה**"– רמז להר חרב ששם קבלו בני ישראל תרי"ג מצוות.

"ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה" –בני ישראל נצלו בים סוף.
"ויבאו בני ישראל בתוך הים"– בני ישראל ימשיכו לנסוע להר חורב ויקבלו התורה.
אבל בעל כרחם, כי בחורב 'כפה הקב"ה עליהם את ההר':
'**כגיגית**' באתב"ש: **לרמרמא** עולה **511**

ועוד:
"**וישם את הים לחרבה**"
שם את "הים", קרי "התורה":
לחרבה" באתב"ש: **כסגשץ** עולה **473** למנין המילה '**תשובה**' (באתב"ש: אבפשץ).
אמרו חז"ל, אם יצר הרע תוקף קח אותו לבית המדרש. כי התורה תבלין נגד היצר, ומחזירה את האדם בתשובה.
(ומובא בדף של 'דין', בית ההוראה המרכזי לדיינות , ד' תשרי תשפ"ב, הקשר בין תשובה לתורה).
'מצוות התשובה על ידי לימוד התורה'. כי לימוד התורה מקרב את האדם לה'.
ועוד כתבו, אמרו חז"ל שנבקש שנזכה לתשובה במילים, 'השיבנו אבינו לתורתך'.
כי חזרה לתורה תביא אותנו לחזור בתשובה אמיתית ושלמה מאהבה.

וכאשר בני ישראל "הלכו ביבשה בתוך הים" כתוב:
פרק י"ד פסוק כ"ט:
"והמים להם חמה מימינם ומשמאלם"
המילה 'חומה' חסר, בלי האות ו', "חמה".
כתיב "חמה" וקרי 'חומה'. אמרו חז"ל, הכתיב "חמה" (כמו חימה) שפירושו כעס, זעם.
(ראה פירוש בעל הטורים)

"**והמים להם חמה**" באתב"ש: **פצימי כצי סיץ** עולה **510**
מדבר סיני באתב"ש: **יקשג חמטם** עולה **510**
לרמוז:
"**והמים**"– התורה שנתנה "במדבר סיני",
תגרום:
"**להם**"– לבני ישראל
"**חמה**"– כעס, זעם נגדם. שאומות העולם יכעסו, וישנאו אותם
ולפי:
ילקוט שמעוני (רפ"ד): "סיני, שירדה שנאה לאומות העולם עליו"
תורה שנתנה במדבר סיני גרמה שנאה לישראל.
"**שירדה שנאה**" עולה **875**
"**קדשים תהיו**" עולה **875**
כי התורה מדריכה את בני ישראל בדרך הטובה בחיים להיות "עם קדוש", וזה מנוגד לדרך אומות העולם.

וגם:
"שירדה":
"**שנאה לאומות העולם**" עולה **990**
"עליו", קרי בהר סיני שנאה נגד ישראל. כי בני ישראל יושבים ולומדים:
'באהלה של תורה' עולה **990**

וגם:
'**ירדה שנאה**' עולה **575** למנין המילים '**יצר הרע**'.
ידוע שיצר הרע פועל למנוע לימוד התורה.
גם השנאה שירדה בסיני נגד ישראל, כתוצאה של יצר הרע, יצר הרע של אומות העולם.

ואומות העולם:
זועמים עולה 173 ועוד המילה עולה **174** למנין המילה '**תורה**' (באתב"ש: אפגץ).
שהתורה גורמת שאומות העולם זועמים על ישראל, ושונאים אותם.
(וכמו שגילה בלעם כאשר אמר, במדבר כ"ג, ח'- "מה אעזם לא זעם ה'")

* * * * * * * * *

"מה תצעק אלי"

פרק י"ד פסוק ט"ז:
"ואתה הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה"
כלי יקר: "...כי 'הרם' לשון סילוק הוא"

מפרש הכלי יקר שאמר הקב"ה למשה רבנו "הרם את מטך", סלק את המטה ('הסיר את המטה') ונטה רק את ידך על הים כדי שיראו שלא המטה עושה את כל הנסים.
ורמזים:

1) **"הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו ויבאו בני"**
ראש תיבות, אותיות: **ה', א', מ', ו', א', י', ע', ה', ו' ,ו',ב'** עולה **152**
סילוק באתב"ש: **חמכפד** עולה **152**

2) **"ובקעהו"** עולה 189 ועוד המילה עולה **190**
סלק עולה **190**
(סלק את המטה "ובקעהו")

3) **"מטך ונטה את ידך על הים"** עולה 729 ועוד 6 מילים עולה **735**
'הסיר את המטה' עולה **735**

ועוד:
כתוב כאן "ובקעהו ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה"
אם הים נבקע אז בני ישראל באים 'ביבשה' בתוך הים ולא 'בים' בתוך היבשה.
אלא צריך להגיד לפי המדרש, שהים לא נבקע עד אשר נחשון בן עמינדב קפץ למים.
אז באמת באו ראשון לתוך הים ורק אחר כך ביבשה.

* * * * * * * * *

ויסע מלאך האלקים

פרק י״ד פסוק י״ט:
״ויסע מלאך האלקים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם...״

לפי חז״ל המלאך הוליך את עמוד הענן (רשב״ם). ולפי דבריהם המלאך זה מיכאל.

״<u>האלקים ההל</u>ך״, רצף אותיות: **ה׳, א׳, ל׳, ה׳, י׳, ם, ה׳, ה׳** עולה **101**
<u>מיכאל</u> עולה **101**

* * * * * * * * *

"מה תצעק אלי"

פרק י"ד פסוק ט"ו:
"ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו"

בזמן שבני ישראל חנו על הים הם לא ידעו מה לעשות. כי הים מלפניהם, ופרעה וחילו רצים לקראתם מאחור, ואריות ודובים מהצדדים. התחילו השבטים להתווכח אחד עם השני האם להתקדם לתוך הים או לא. ובזמן הזה קפץ שבט בנימין או נחשון בן עמינדב נשיא שבט יהודה לתוך הים. מעשה של גבורה וביטחון ואמונה בה'. ובעקבות זה כאשר הגיע מים עד נפש (ידידי ה' טובעים בים), ה' אמר למשה רבנו "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו".
ולפי המובא בגמרא:
<u>סוטה ל"ז, א', ל"ב, א':</u>
"ר"מ אומר כשעמדו ישראל על הים היו שבטים מנצחים זה עם זה זה אומר אני יורד תחלה לים וזה אומר אני יורד תחלה לים קפץ שבטו של בנימין וירד לים תחילה שנאמר
(תהלים ס"ח, כ"ח) 'שם בנימין צעיר רודם' אל תקרי רודם אלא רד ים והיו שרי יהודה רוגמים אותם שנאמר (תהלים ס"ח, כ"ח) 'שרי יהודה רגמתם' לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזכן לגבורה שנאמר (דברים ל"ג, י"ב) 'ובין כתפיו שכן'
אמר לו רבי יהודה לא כך היה מעשה אלא זה אומר אין אני יורד תחילה לים וזה אומר אין אני יורד תחילה לים קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחילה שנאמר
(הושע י"ב, א') 'בבוני בכחש אפרים ובמרמה בית ישראל ויהודה עוד רד עם אל ועליו מפרש בקבלה (תהלים ס"ט, ב') 'הושיעני אלהים כי באו מים עד נפש טבעתי ביון מצולה ואין מעמד וגו' (תהלים ס"ט, ט"ז 'אל תשטפני שבולת מים ואל תבלעני מצולה וגו'
באותה שעה היה משה מאריך בתפלה אמר לו הקב"ה ידידיי טובעים בים ואתה מאריך בתפלה לפני אמר לפניו ריבונו של עולם ומה בידי לעשות אמר לו (שמות י"ד, ט"ו) 'דבר אל בני ישראל ויסעו ואתה הרם את מטך ונטה את ידך וגו'"

ורמזים:

1) "**ה' אל משה**" עולה 402 ועוד 9 אותיות ועוד 3 מילים עולה **414**
נחשון עולה **414**

2) "**אל בני ישראל ויסעו**"
באתב"ש:
תך שטם מבגתך פמחזף
סוף תיבות, אותיות: **ך', ם', ך', ף'** עולה **160**
נחשון באתב"ש: **טסבפט** עולה **160**

3) "**משה מה תצעק**"
באתב"ש:
יבץ יץ אהזד עולה 219 ועוד 9 אותיות עולה **228**
בן עמינדב עולה **228**

4) "**ויסעו**" עולה **152**
בנימן עולה **152**

* * * * * * *

"ויאר את הלילה"

פרק י"ד פסוק כ':
"ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה ולא קרב זה אל זה כל הלילה"
ילקוט שמעוני רל"ח: "אמר רבי עקיבא ומי גרם להם להינצל, בזכות מימינם ומשמאלם, בזכות התורה שהן עתידין לקבל"

"**ויאר את הלילה ולא קרב זה**" סוף תיבות, אותיות: **ר', ת', ה', א, ב', ה'** עולה **613**

* * * * * * * * *

וירדפו מצרים אחריהם

כאשר בני ישראל יצאו ממצרים, פרעה ועבדיו רדפו אחריהם להחזירם לעבדות.
וכך כתוב כאשר רדפו אחרי בני ישראל:
פרק י"ד פסוק ט':
"וירדפו מצרים אחריהם וישיגו אותם חנים על הים כל סוס רכב פרעה ופרשיו..."
בתוך המשפט הזה הביטוי - "**כל סוס רכב פרעה**",
וכך כתוב על יד ים סוף:
פרק י"ד פסוק כ"ג:
"וירדפו מצרים ויבאו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים"
בתוך המשפט הזה הביטוי - **"כל סוס פרעה רכבו"**

ונשאלת השאלה למה בפסוק ט' כתוב **רכב** לפני המילה 'פרעה', ובפסוק כ"ג כתוב **רכבו** אחרי המילה 'פרעה'?
ומפרש רש"י (על "כל סוס פרעה"):
"וכי סוס אחד היה ? הגיד שאין כולם חשובין לפני המקום אלא כסוס אחד"

ואולי נתן להסביר השינוי בסדר המילים על פי עוד פרוש של חז"ל.
כאשר פרעה יצא לרדוף אחרי בני ישראל כתוב:
פרק י"ד פסוק ו':
"ויאסר את רכבו ואת עמו לקח עמו"
רש"י (על "ואת עמו לקח עמו"):
"משכם בדברים. לקינו ונטלו ממוננו ושלחנום בואו עמי ואני לא אתנהג עמכם כשאר מלכים. דרך שאר מלכים עבדיו קודמים לו במלחמה ואני אקדים לפניכם שנאמר "ופרעה הקריב", הקריב עצמו ומהר לפני חיילותיו..."

בפסוק ט', המתאר הרדיפה אחרי בני ישראל, סדר הכוחות של מצרים היו לפי "**כל סוס רכב פרעה ופרשיו**": כל מה שקשור לסוס, קרי הרכבים קדימה, ואחריהם פרעה (ברכבו), ואחריהם הפרשים, ובסוף חייליו הרגלים.
ובפרק י"ד פסוק י' כתוב:
"**ופרעה הקריב**", הוא עבר לראש חיליו.
וכאשר נכנסו לקרב המלחמה (פסוק כ"ג), כאשר רדפו אחרי בני ישראל לתוך ים סוף, פרעה היה בראש כאשר הבטיח לעמו, ואחריו רכבו, פרשיו, וחייליו, לפי סדר "**כל סוס פרעה רכבו ופרשיו**".
כאילו המילים "**כל סוס**" זה תאור כללי לכל הסוסים, לאלו של הרכבים ולאלו של הפרשים. ואחרי זה מובא סדר נסיעה של הכוחות. בהתחלה "**רכב, פרעה, ופרשיו**". ובסוף "**פרעה, רכבו, ופרשיו**".
וכך כתוב על סדר הכוחות כאשר טבעו בים סוף:
"**וישובו המים ויכסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים לא נשאר בהם עד אחד**."
הרכבים בראש, ואחריהם הפרשים, ובסוף חיל הרגלי.
(יש אומרים (זקנים מבעלי התוספות) על המילים "**לא נשאר בהם עד אחד**", שפרעה בעצמו לא טבע.)

* * * * * * * * *

"הים לחרבה"

פרק י"ד פסוק כ"א:
"...וישם את הים לחרבה ויבקעו המים "
מדרש: " 'הים ראה וינוס', מה ראה? ארונו של יוסף ראה"

1. " **וישם את הים לחרבה** " עולה **1057**
והמים ראו ארונו של יוסף עולה **1057**

2. " **וישם את הים לחרבה** " עולה 1057 ועוד 4 מילים עולה **1061**
ומה ראה הים ארונו של יוסף עולה **1061**

* * * * * * * * *

ויבקעו המים"

פרק י"ד פסוק כ"א:
"ויט משה את ידו על הים ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה ויבקעו המים"

הפסוק הזה אומר דרשני. ונציין חלק מהבעייתיות:
לפי הסדר בפסוק הרוח ייבש את הים ("וישם את הים לחרבה")- ואז מאיפה היה מים (נוזלי) לבקוע ("ויבקעו המים")?

ועוד כתוב:
פרק י"ד פסוק ט"ז:
"**ואתה הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו**"
לפי חז"ל כאשר משה רבנו נטה את ידו על הים (בני ישראל נכנסו לים) ומיד הים נבקע.
וכאן נכנס בין ההודעה על נטיית ידו לבין בקיעת המים, עניין של רוח הקדים.
ואומר על זה בפירוש מהרו"ז על המדרש (בשלח רבה כ"א, ו)- "והם ב' כתובים המכחישים" (פסוק ט"ז ופסוק כ"א).

ועוד כתוב:
פרק י"ד פסוק כ"א:
"**ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה**"
רוח קדים הקפיא את הים. אבל רוח קדים זה רוח מזרחי חמה (חמסין) שיכול ליבש, ואיך הקפיא את התהומות ("קפאו תהומות בלב ים")?

ועוד, כתוב בפסוק כ"א:
"**ויט משה את ידו על הים**"..."**וישם את הים לחרבה**" ואחרי זה "**ויבקעו המים**".
בתחילה לשון '**הים**' ובסוף מה נבקעו? '**המים**'?

וכדי לענות על הדברים האלו נצטרך להבין איך חז"ל ראו מהלך קריעת ים סוף.
ואסביר:
באופן עקרוני יש בחז"ל שתי דעות לגבי קריעת ים סוף (שתי שיטות על מה קרה).
וההבדלים ביניהם ב' דברים: בעומק בקיעת הים, ובתפקיד רוח הקדים. ואסביר:

שיטה א'-
הים נבקע עד לקרקעיתו (ספורנו, כלי יקר) ורוח הקדים הקפיא טיט קרקע הים (ספורנו).
החרבה הזו נתן משטח נוח לבני ישראל לעבור את הים ביבשה, וגם מנעה ממי התהום לעלות להציף עוד הפעם את הים.
(ויכול להיות שרוח הקדים גם לקח חלק בשמירת נד הנוזלים שיישאר המים הבקועים זקופים ושלא יתמוטטו. ולפי אחד הפרושים של הכלי יקר יתכן שרוח הקדים גם השתתף בבקיעה של המים).

שיטה ב' -
הים נבקע רק עד שליש עומקו (אור החיים, חזקוני, רמב"ן). והיתר (שני שלישים) קפאו.
ודורשים את זה מהפסוק "קפו תהומות בלב ים". מה הלב בשליש גוף האדם כן גם הים קפא רק בחלקו התחתון, וחלקו (שליש) העליון נשאר מים נוזלי, וזה מה שנבקע.

וכל זה כדי שיהיה נוח לבני ישראל לעבור את הים בלי צורך לרדת לקרקעית הים ובלי צורך לעלות בחזרה כדי לצאת מהים.
רוח הקדים לא השתתפה בבקיעת הים. וכל מטרתה כדי להיפרע מרשעים (רש"י). וכדי לפתות את המצריים להיכנס לים במחשבה שבקיעת הים זה תופעה טבעית הנגרמת על ידי רוח הקדים, ולא מעשה ניסים (רמב"ן).
רוח הקדים יבשה את תהומות הים (שני שלישים של הים. ואולי גם לקחה חלק בשמירת נד הנוזלים שיישאר המים הבקועים זקופים ושלא יתמוטטו).

ובמישור הרעיוני:
במילה **מים** יש שלוש אותיות: **מ', י', ם'**
שליש מהמילה מים האות **מ'**, ושני שלישים מהמילה מים, האותיות **י'** + **ם'**.
כתוב "**ויבקעו המים**" (ולא כתוב 'הים').
וכאילו המים נבקעו, **מ'** ועוד **ים**.
מ'– **מים** (מים של שליש העליון של הים שנשאר נוזלי, ונבקע, ועמד כנד נוזלים)
י'+ **ם'**– **ים** (שני שלישים התחתונים הנקראים 'ים', שלא נבקעו קפאו)

"**ויבקעו המים**"
נראה שהסיבה העיקרית שכתוב "ויבקעו המים" (ולא הים) להודיע:
רש"י: "כל מים שבעולם"
המציאות- כאשר משה רבנו נטה ידו על הים, לא רק ים סוף נבקע, אלא כל המים שבעולם נבקעו.
ונראה שציין את זה כדי לשלול הדעה שרוח הקדים השתתפה בבקיעת הים.
כי למרות שלא הייתה רוח קדים על כל מקוואות המים שבעולם, כולם נבקעו.
וזה נותן גיבוי שמטרת רוח הקדים זה להיפרע מהרשעים ולא להבקיע את הים, ולפי:
רש"י (על המילים "ברוח קדים עזה"): "היא הרוח שהקב"ה נפרע בה מן הרשעים שנאמר ברוח קדים אפיצם (ירמיה י"ח, י"ז)..."

אבל רוח הקדים לא פגעה באופן ישיר בפרעה וחילו, אז איך פרע מהם באמצעות רוח הקדים? ומסביר:
רמב"ן: "שירא כאילו הרוח היא המחרבת כעניין שכתוב יבא קדים רוח ה' ובוש מקורו ויחרב מעינו (הושע י"ג, ט"ו), השגיא למצרים, ויאבדם. כי בעבור זה חשבו אולי הרוח שם הים לחרבה ולא יד ה' עשתה זאת עבור ישראל, אף על פי שאין הרוח בוקעת הים לגזרים לא שמו לבם לזאת, ובאו אחריהם מרוב תאוותם להרע להם, וזה טעם וחזקתי את לב פרעה (לעיל פסוק ד') ויבאו אחריהם (פסוק י"ז), שחזק לבם לאמר ארדוף אויבי ואשיגם בים ואין מידי מציל ולא זכרו עתה כי ה' נלחם להם במצרים"

רוח הקדים פתתה את פרעה וחילו להיכנס לים, נגד ההיגיון.

בפסוק כ"א יש כמה נושאים:
"**ויט משה את ידו על הים**"
"**ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה**"
"**וישם את הים לחרבה**"
"**ויבקעו המים**"
בדרך כלל אנו מחברים את המילים "**ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה**" עם המילים "**וישם את הים לחרבה**" (בהקשר של פעולה ותוצאה). וזה גורם לחלק מהקושי בהבנת הפסוק. איך התייבש הים לפני שנבקע, ומה נשאר להיבקע אחרי

שנתייבש הים? ולמה עניין הרוח בין הנטייה לבין הבקיעה?
(אמנם, אור החיים מביא דעה שכל הים כן התייבש, והים הקפוא נבקע, וחומות המים היו חומות מים קפואים, בדומה לתחומות הים שקפאו)

וגם, הסדר הזה "וישם את הים לחרבה" ואחר זה "ויבקעו המים", נגד הטבע.
כי רק אחרי שהים נבקע, הפרד לחלקים, יכול הרוח לפעול וליבש את קרקעתיו.
(אמנם, כתב הכלי יקר- "כי כל דבר לח המתייבש מתוכו נבקע כנודע מטבעיות".
והוא גם כתב שהרוח פעל מלמטה למעלה מתחת לים, לייבשו)

ונראה לי להגיד שאולי הדברים התרחשו לפי סדר הכתוב, למרות שנראה קשה.
ואסביר:
כאשר משה רבנו נטה ידו על הים ב' דברים התרחשו 'בו זמנית':
וישם את הים לחרבה"
"ויבקעו המים"
(לפי הרעיון הזה, אין חיבור בין המילים "ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה" לבין המילים "וישם את הים לחרבה").

שבזמן נטיית ידו של משה רבנו על הים מיד (מסכנת בשלח רבה כ"א, ו', שמיד נבקע) חלק מהים נבקע ("ויבקעו המים"), וגם חלק מהים התייבש והפך לחרבה ("וישם את הים לחרבה", "וקפאו תהומות בלב ים"), ובאופן ניסי.
(ולפי זה לא משנה אם הרוח חמה, "רוח קדים עזה", כי לאו דווקא הרוח ייבש את הים)

נטיית ידו של משה רבנו על הים הייתה באשמורת הבוקר, בסוף הלילה, ולא בתחילת הלילה (אור החיים). אבל מודיע לנו הכתוב שרוח הקדים פעלה "כל הלילה". רוח הקדים פעלה, לא רק בסוף הלילה אלא כבר בתחילת הלילה. וזה כדי שהכול יראה טבעי לחלוטין וכדי להטעות את המצריים.
(כי אם הרוח התחילה רק בסוף הלילה, והים הפך לחרבה גם בסוף הלילה, זה יעלה חששות אצל המצרים, שאולי זה נס ולא בדרך הטבע. ואז אולי הם היו נזהרים מלהיכנס בבהלה לים, אם יוכלו).

והודיעה הכתוב ראשון, "**ויט משה את ידו על הים**", כי זה הגורם 'הניסי', האמיתי והעיקרי למה שהתרחש (לחרבה ולביקוע). והכניס הכתוב הודעה על רוח הקדים לפני "**וישם את הים לחרבה**" ולפני "**ויבקעו המים**" כי ממבט של מצרים זה גורם 'הטבעי' ליבוש ולביקוע של הים.

ועוד:
נראה לי להגיד שיש כאן במישור הרעיוני מוסר על חשיבות וסגולת לימוד תורה בלילה:
(המילה "הים" והמילה "המים" כינויים לתורה)

"**ויט משה את ידו על הים**"– אחרי שמשה רבנו עמד בהר 40 יום ולילה וקבל את התורה הוא הוריד את התורה, הלוחות, בידו ("ויט משה את ידו על המים").
כך מי שרוצה לזכות ברזי התורה צריך לנטות "ידו על הים", כינוי ללימוד התורה, לעוסק בתורה, לאחוז בה.

"**ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה**"– רק בזמן הלילה ("כל הלילה"), "הים", עומקו של תורה (רזי התורה) מתגלים ברוחניות עזה. וכמו שאמרו חז"ל,
(עירובין ס"ה, א') "לא אברי לילה אלא לגרסא" ('לא נברא הלילה אלא ללמוד תורה שבעל פה').

ורמז:
"**ברוח קדים עזה**" עולה **452**
סוד התורה באתב"ש: **חפק צאפגץ** עולה **452**
'עומקו של תורה' רמז ל 'רזי התורה'. כי המילים 'עומקו של תורה', והמילים 'רזי התורה', שניהם באתב"ש עולים 377).
"**ברוח קדים**" באתב"ש: **שגפס דקמי** עולה **597**
'תורה בעל פה' באתב"ש: **אפגץ שזך וץ** עולה **597**

"**וישם את הים לחרבה**"– "הים", התורה, תהפוך לו "לחרבה", לתורה מחורב (לתורה מהר סיני). כאילו הוא עומד שם עכשיו ומקבל התורה (הבנה מאירה ונקייה)

"**ויבקעו המים**"– יבקעו אור התורה את החושך של הספקות, ויאיר את עיניו בהארת קדושה עליונה בהבנת האמת של רזי תורה.
"**ויבקעו המים**" עולה **289**
'רזי תורה' באתב"ש: **געם אפגץ** עולה 287 ועוד 2 מילים עולה **289**

ועוד במישור הרעיוני מוסר למי שלומד תורה ולא מקיימה.
"**ויט משה את ידו על המים**"– התורה נמשלה למים. כינוי לקבלת התורה, וללימוד התורה שהיית על ידי משה רבנו. אם תלמד תורה (ידך על המים), תדע:

"**ויולך ה' את הים**"– התורה נתנה מצוות, הלכות ("וילך") לשמור ולקיים (ולא כנטל, אלא כדי לזכות את בני ישראל).

כרוך בה רוח עזה לשומריה, וחרב ומיתה למפירה, ולפי:
לשומריה:
"**ברוח קדים עזה**"– שמירת מצוותיה והלכתה נותנת רוח חזקה (רוחניות אדירה) כדי לעבור בשלום:
"**כל הלילה**"– את העולם הזה (עולה הזה דומה ללילה, והעולם הבא ליום).

למפירה:
"**וישם את הים לחרבה**"– חרב פוגעת בו. ולפי,
<u>דברים רבה פר' ד', וגם גמ' ע"ז י"ז</u>: "תני בשם רבי אלעזר אומר ספר וסייף ירדו כרוכים מן השמים, אמר להם אם עשיתם את התורה הכתובה בזה, אתם ניצולים מזה, ואם לאו, הרי אתם לוקים בו"
ועוד, מי שלומד תורה ולא מקיימה התורה הופכת לו לסם המוות, ולפי,
<u>יומא ע"ב</u>: "מאי דכתיב 'וזאת התורה אשר שם משה' - זכה נעשית לו סם חיים, לא זכה נעשית לו סם מיתה"

ועוד, כאילו גורם:
"**ויבקעו המים**"– כאילו לשבירת הלוחות מחדש.
וכאלו שובר את חלקו בלוחות, חלקו בברית התורה. ולפי,
<u>פרי צדיק (פרשת האזינו)</u>: "כל אחד מישראל יש לו חלק בתורה שהוא נר שלו,
'ישראל', ראשי תיבות: 'יש **ש**ישים **ר**יבוא **א**ותיות **ל**תורה'
שכל אחד מישראל יש לו חלק בתורה והוא נר שלו, נר ה' נשמת אדם"

ופוגע בקיום העולם. כי העולם קיים בגלל ברית התורה, ולפי:
פסחים (דף ס"ח, ע"ב): "והא אמר ר' אלעזר, אלמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר, אם לא בריתי יומם ולילה, חוקות שמים וארץ לא שמתי".
רש"י: "אם לא בריתי של יומם ולילה, דהיינו תלמוד תורה, שכתוב בו, והגית בו יומם ולילה".
שהברית שעליו קיים העולם זה התורה.

ועוד:
ויקרא רבה (פרשה ל"ה אות ז'):
"אמר רבי יוחנן, הלמד שלא לעשות - נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לאויר העולם"

האנשים שרואים בלימוד התורה כערך עליון, אבל לא מיישמים את מצוותיה, על אותם אנשים נאמר "כל הלומד תורה ואינו מקיימה, נח לו שנהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לאויר העולם"

ועוד במישור הרעיוני מן רמז לעתיד על תוצאות הפרת מצוות התורה:
"**ויט משה את ידו על המים**"– משה רבנו נמצא בהר סיני ומקבל לחת האבן, לוחות הברית, התורה לידו.

"**ויולך ה' את הים**"– והתורה שקבל משה רבנו נתונה מצוות, הלכות ("וילך")

ובטרם הספיק להוריד אותה לבני ישראל, הם הפרו הדיבור, ועושים מעשה השחתה "כי שיחת עמך", וגורמים:
"**ברוח קדים עזה כל הלילה**"– חרה אף ה' בהם ורצה לכלותם מהעולם הזה.

"**וישם את הים לחרבה**"– כי ירד אם ברית התורה גם חרב למפירה:
דברים רבה פר' ד', וגם גמ' ע"ז י"ז: "תני בשם רבי אלעזר אומר ספר וסייף ירדו כרוכים מן השמים, אמר להם אם עשיתם את התורה הכתובה בזה, אתם ניצולים מזה, ואם לאו, הרי אתם לוקים בו"

תוצאת מעשיהם בקשר לעצמם–
הפרת מצוות התורה הפך להם לחרב, ולפי:
שמות פרק ל"ב פסוק כ"ז: "ויאמר להם כה אמר ה' אלקי ישראל שימו איש חרבו על ירכו עברו ושובו משער לשער במחנה והרגו איש את אחיו ואיש את רעהו ואיש את קרבו"

ותוצאת מעשיהם בקשר לתורה–
"**ויבקעו המים**"– משה רבנו השליך את הלוחות בתחתית ההר ושבר אותם.
(כדי שיהיו נדונים כפנויים, ולא כארוסים)

והמוסר השכל: מי שמפר את התורה גורם רעה לעצמו ופוגע בתורה.

ועוד במישור הרעיוני על נתינת התורה לישראל:
כתוב במעשה בראשית:
בראשית א', ט':
"**יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד**" –משה רבנו קבל את התורה ("המים") בהר

סיני, וכל התורה הייתה מרוכזת באדם אחד, ביד משה רבנו.

והשתלשלות הדברים:
"**ויט משה את ידו על המים**"– כאילו משה רבנו נטה ידו על התורה, ולקח את התורה בשבי, ולפי:
<u>תהילים ס"ח, י"ט</u>: "עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם"
נדרשה בגמרא (שבת פ"ח) על קבלת התורה במרומים.
משה רבנו עלה למרום, להר סיני, וה' נתן לידו את התורה (ומאז "לא בשמים היא").

"**ויולך ה' את הים**"– כי עד אז התורה הייתה שמורה ביד ה'
ברוח קדים עזה כל הלילה"– באופן רוחני בעולם הזה (כי קדמה התורה לעולם ונכתבה באש לבנה על אש שחורה).

"**וישם את הים לחרבה**"–
והחלט לשים (לתת) את התורה ("הים", בידי אדם בכתב) בהר חורב ("לחרבה").

"**ויבקעו המים**"– ומשם בקע, נחלק והתפזר ידע התורה לבני ישראל (לא עוד במקום אחד), ולפי:
<u>פרקי אבות (פרק א' משנה א')</u>:
"משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים, וזקנים לנביאים, ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה"

ועוד: במישור הרעיוני מסר על איך החטא גורם להרחקת הקדושה.
"**ויט משה את ידו על המים**"– משה רבנו קיבל את הלחות (את התורה) לידו. להוריד לבני ישראל.

"**וילך ה' את הים**" – משה רבנו נשא את הלוחות בנס וכאילו השכינה מלווה את משה רבנו בהורדת הלוחות ועוזר לו לשאת את לחת האבן. הלוחות נישאו בנס.

"**ברוח קדים עזה**"– עניין של רוח חמה, של חרון אף.
"**כל הלילה**"– חרה אף ה' בהם בלילה אחרי שעשו את המסכה.

גם רוחו של משה רבנו התחממה, ולפי: "ויחר אף משה"
"**ברוח קדים עזה**"– באתב"ש: **צמי שגפס דקמי זעץ** עולה **904**
"**מידו את הלחת**" עולה **904**
(שמות ל"ב, י"ט- "ויחר אף משה וישלך מידו את הלחת וישבר אתם תחת ההר")

"**וישם את הים לחרבה**"– בכול זאת הלחות ("הים", התורה) ניתנו למשה רבנו, אבל נתינה להריסה ("לחרבה"), כי:

"**ויבקעו המים**"– נשברו הלוחות. משה רבנו השליך את הלוחות בתחתית ההר ושבר אותם (כדי שיהיו נדונים כפנויים, ולא כארוסים).

בהתקרבו למחנה ישראל, כאשר ראה את המחולות, פרח האותיות מהלוחות לשמים, עזב הקדושה, והלוחות הפכו למשא כבד בידי משה רבנו, ונפלו מידו, ונשברו.

* * * * * * * * *

"ויבקעו המים"

פרק י"ד פסוקים כ"א-כ"ב:
"וישם את הים לחרבה ויבקעו המים. ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה..."

(ראה אור החיים דבר המתחיל מה תצעק אלי): "שהים לא נקרע עד שנחשון בן עמינדב נכנס למים עד גרונו ואמר "כי באו מים עד נפש".

"הים לחרבה ויבקעו המים ויבאו"
614 ועוד 23 אותיות ועוד 5 מילים עולה **642**
נחשון בן עמינדב עולה **642**

דעת זקנים מבעלי התוספות על פסוק כ"ט): "...והמים שומעין דבריו ועומדין חומות ונחלק להם הים לשנים עשר קרעים כדי שיהא לכל שבט ושבט שביל לבדו..."

"בתוך" עולה 428 ועוד 4 אותיות עולה **432**
12 קרעים עולה **432**

* * * * * * * * *

תחתית ים סוף

בקשר למעבר בני ישראל בים סוף כתוב:
פרק י"ד פסוק כ"ב:
"**ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה**"
אור החיים: "ביבשה, שלא היה קרקעית הים טיט ורפש"
ספורנו: "כי קפאו תהומות ברוח הקדים ועברו על טיט הנקפא"

פרק י"ד פסוק כ"ט:
"**ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים**"
תנחומא י': "נעשו כמין טיט שנאמר 'דרכך בים סוסיך חמר מים רבים' "
עץ יוסף (על המילים "ונעשו כמין טיט"): "בתחתיתו למצרים והיו רגליהם מדובקים בטיט הקרקע וזהו 'חמר מים רבים' "
כאן אנו רואים שקרקעית הים היה לבני ישראל כיבשה, יבש, קפוא, קשה, ולא כמו טיט הנרוק (הרטוב והרך). אבל למצרים היה כמו טיט וחמר רך.

בקשר למצרים כתוב:
פרק י"ד פסוקים כ"ג –כ"ה:
"וירדפו מצרים ויבאו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים.
ויהי באשמרת הבקר וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם את מחנה מצרים.
ויסר את אפן מרכבתיו וינהגהו בכבדת"
רש"י (על המילים בעמוד אש"): "עמוד ענן יורד ועושה אותו כטיט ועמוד אש מרתיחן וטלפי סוסיהם משתמטות (מכילתא)"
ספורנו (על המילה "בכבדת"): " מכח הטיט"
רש"י (על המילים "ויסר את אפן מרכבתיו"): "מכח האש נשרפו הגלגלים ומרכבות נגררות והיושבים בהם נעים ואיבריהן מתפרקין"
הדבר הזה קרה כאשר חלק מהמצריים כבר נכנסו לים
(ולא רק ביבשה לפני שנכנסו לים. כי כתוב "ויבאו כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים").
כאן אנו רואים שחלק מהמרכבות נתקעו בטיט ובחומר בקרקעית הים.

ועוד כתוב:
פרק ט"ו פסוק ח':
"**קפאו תהמת בלב ים**"
דעת זקנים מבעלי התוספות: "השני שלישים שלמטה קפאו והשליש של מעלה נבקע שאלו נבקע למטה עד תהום לא היו יכולין לצאת ממנו והי' דכתיב בלב ים כי כמו הלב נתון בגוף האדם יש שני שלישים למטה ממנו ושליש למעלה ממנו"
אור החיים: "קודם שנקרע קפא לבו ונשאר מלבו ולמעלה מים שלא קפאו ונבקעו"
רש"י: "כמו (איוב י') וכגבינה תקיפאנו שהוקשו ונעשו כאבנים"
אבן עזרא: "קפאו תהומות, נקרשו, כמו קיפאון"
ספורנו: "בקרקע הים באופן שיכלו ישראל לעבור"

הרוח הקדים שהייתה עזה (תקיפה) ונשפה כל הלילה, הקפיאה ראשית את חלקו התחתון של הים (כלי יקר). כדי שבני ישראל יוכלו לעבור בלי טורח, שלא יצטרכו לרדת

לעומק תחתית הים ולעלות בחזרה, וכמו שכתב:
חזקוני: "אלא זה ים גדוש הוא, ואילו לא נקבעו המים כלל הוצרכו ישראל לטרוח ולעלות למעלה, ואם נבקעו לגמרי הוצרכו לירד עד תהום, לפיכך נבקע הגודש דתילתא הוי..."
(וזה היה נס גדול. כי בדרך כלל הרוח מקרר את השכבות העליונות של הים ומקפיא אותם לפני שמקפיא השכבות התחתיות של הים)

כאן יש שני תאורים לגבי תחתית (קרקעית) הים:
- תחתית הים כמו טיט יבש (ספורנו, רש"י).
- תחתית הים מים קפואים (אור החיים, אבן עזרא, זקנים מבעלי התוספות).
ונשאלת השאלה: מה טיבו של תחתית הים, טיט (יבש) או קרח?

ונראה לי להגיד שהתאורים השונים לא מתארים את אותו קטע של הים. ואסביר:
צורת תחתית הים דומה לקערה למרק, משפת הים בצד אחד, הים יורד במדרון לתהום עמוק באמצעותה, ועולה בחזרה במדרון לשפת הים בצד השני.

בכניסה לים סוף תחתית הים הפכה ליבשה, לטיט יבש (קפוא).
ובהמשכו, כאשר תחתית הים התחילה לרדת לכיוון התהום (המים העמוקים) שני שליש התחתון של המים קפאו – וזה כדי לשמור על מסלול נוח ביותר לבני ישראל לעבור.
שהם לא יצטרכו לרדת ולעלות יותר מדי. וכנראה לקראת היציאה מהים הם חזרו ללכת על טיט יבש.

כך כאשר בני ישראל נכנסו ("ויבאו") לים הם הלכו על יבשה (טיט יבש) ממש (וכמו שכתוב בפעם הראשונה "ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה").
ובהמשך הליכתם ("בלב ים") הם הלכו על מים קפואים ("קפאו תהמת בלב ים").
וביציאתם מהים הם הלכו עוד הפעם על טיט יבש (וכמו שכתוב בפעם השנייה, "ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים").
כי לפי מדרשי חז"ל כאשר הם נכנסו ("ויבאו") לתוך הים הם נכנסו לתוך מים ממש. כי הים לא נבקע עד שנכנס נחשון בן עמינדב עד צווארו בתוך המים (או הצדיקים עד צווארם. אז באו "בתוך הים ביבשה". ראשון "בתוך הים" ואחר כך "ביבשה").
אבל במשך הליכתם בתוך הים הם הלכו "ביבשה", תרתי משמע, חלק מההליכה במקום שתחתית הים קפואה, יבשה - קרח, וחלק מההליכה על טיט יבש. ואסביר:
כאשר הם היו בלב הים ("בתוך הים"), מקום המצאות התהום, הם הלכו "ביבשה בתוך הים" על תהום קפוא - יבש כמו יבשה. וכאשר הם יצאו ("וילכו") מהים, הם הלכו על יבשה (על טיט יבש) ממש ("וילכו ביבשה בתוך הים").

וכך כאשר חלק מהמצרים נכנסו לים הם נפגעו מעמוד האש שירד והמיס את הטיט תחת רגליהם ועשהו רך (וכחמר), והקשה עליהם להתקדם, והרתיח טלפי סוסיהם, ושרף את גלגלי מרכבותיהם.

וכאשר אחרון מבני ישראל יצא מהים בצד השני (ואחרון של המצריים נכנס לים, בשלח רבה כ"ב, ב'), אז הרים משה רבנו את ידו והים חזר לאיתנו והטביע את המצריים בים.

* * * * * * * * *

"והמים להם חומה"

כתוב אחד אומר:
פרק י"ד פסוק כ"ב:
"ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם"

וכתוב שני אומר:
פרק י"ד פסוק כ"ט:
"ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חמה מימינם ומשמאלם"

יש כמה הבדלים בין הפסוקים האלו:
- "ויבאו" מול "הלכו"
- "בתוך הים ביבשה" מול "ביבשה בתוך הים"
- "חומה" מול "חמה"

"בתוך הים ביבשה" מול "ביבשה בתוך הים"
לפי חז"ל הכתוב הראשון ("ויבאו") מתאים למדרש שאומר שבתחילה באו ממש בתוך הים, בתוך מים, ורק אחרי שנכנסו למים (נחשון בן עמינדב קפץ לים וכאשר הגיע מים עד נפש) נקרע הים ובני ישראל הלכו ביבשה. אז בתחילה כאשר באו, באו לים ("ויבאו בני ישראל בתוך הים"), אבל אחרי שנקרע הים לגזרים "הלכו" ביבשה בתוך הים ("ובני ישראל הלכו ביבשה בתול הים").

"חומה" מול "חמה"
לפי הכלי יקר, בתחילה כאשר נכנסו לים ממש, הם היו בגדר צדיקים ונבקע להם הים (ואולי גם ממסירות הנפש שלהם, מהאמונה והביטחון, שנכנסו לים לפני שנבקע), והמים היו להם לחומה (כתוב "חומה" מלא), בלי רוגז. אבל כאשר כבר הלכו בים והתחילו להתלונן (ראה כלי יקר "וימררו על ים סוף"), אז רגזו המים ורצה לנקום בהם ולפי זה כתוב חמה (חומה חסר- רוגז).
וכתוב שבא המלאך גבריאל והציל אותם מרוגז של המים, ולפי:
<u>דעת זקנים מבעלי התוספות</u>: "חמה חסר כתיב לפי שבתחילה נתמלא הים חמה עליהם עד שבא גבריאל ושמם כחומה בתוך הים. והיה מכריז על הים ואומר למים היזהרו בישראל שעתידין לקבל התורה שנתנה בימינו של הקב"ה שנאמר 'מימינו אש דת למו'. חזר ואמר לים שבשמאלם היזהרו בישראל שעתידין להניח תפילין בשמאל. חזר ואמר למים שלאחריהם היזהרו בישראל שעתידין להתעטף בציצית מאחוריהם והמים שומעין ועומדים חומות... "

ואולי ניתן להגיד עוד טעם:
בתחילה המים "חומה" ממינם ומשמאלם ולא רגז על בני ישראל כי כאשר נכנסו לים עדיין לא היה ביצוע דין הטביעה נגד המצריים (טרם הכרעה סופית, שהמצריים נטבעים וישראלים ניצולים, טרם לקיחה גוי מקרב גוי באופן סופי). אבל כאשר בני ישראל כבר הלכו ביבשה בתוך הים, ומשה רבנו הרים את ידו על הים והמים חזר לאתנו והטביע רק את מצריים (ביצוע הדין רק נגד פרעה וחלו), אז רצו המים לנקום לא רק במצריים אלא גם בבני ישראל. הלא אלו ואלו עובדי עבודה זרה. ואז המלאך גבריאל הזהיר את המים לא

לפגוע בבני ישראל כי הם יקבלו התורה ויקיימו מצוות בעתיד ויש להם זכויות.

ובמישור הרעיוני נראה לי להגיד שיש כאן מוסר בלימוד התורה:
ידוע שהתורה נמשלה למים וגם לים (איוב י"א, ט'- "...ורחבה מני ים").
ובים יש מים וגם יבשה.
יש בלימוד התורה צד של קיום מצוות תלמוד תורה (השכולה כנגד כל המצוות) וגם יש בלימוד התורה (באופן אוטומטי) צד של פיתוח המוח וכושר המחשבה.
לימוד התורה לשמה, לקיום מצוותיה, זה 'המים' בתוך הים.
פיתוח המוח והמחשבה זה 'היבשה' בתוך הים.
והזהיר כאן:
"**ויבאו בני ישראל בתוך הים** – כאשר באים ללמוד תורה לשמה (באים בתוך הים)
"**ביבשה**" – למרות שגם מפתחים את המוח וכושר המחשבה דרך הלימוד
"**המים להם חומה**" – "חומה" מלא, אין קפידה שגם מפתחים את המוח, כי מטרת הלימוד זה לימוד לשמה, זה לקיים מצוותיה.
ואז הלימוד נעשה לו סם החיים.
אבל:
"**ובני ישראל הלכו**"- כאשר לומדים באופן קבוע (הולכים ככה)
"**ביבשה בתוך הים**" – רק כדי לפתח את המוח וכושר המחשבה (הולכים ביבשה), קרי לא לומדים לשמה, לא לקיים מצוותיה.
"**המים להם חמה**" – "חמה" חסר, יש קפידה שלא לומדים לשמה, לא לקיים מצוותיה.
ואז (חס וחללה) נעשה לו סם המוות.
ולפי לשון חז"ל:
<u>גמרא יומא ע"ב, ב'</u>:
"אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב 'וזאת התורה אשר שם משה',
זכה, נעשית לו סם חיים, לא זכה, נעשית לו סם מיתה"
("זכה" כאן זה זכה ללמוד את התורה לשמה)

* * * * * * * * *

"ויהם"

פרק י"ד פסוק כ"ד:
"ויהי באשמרת הבקר וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם את מחנה מצרים"
רס"ג (על המילה "ויהם"): "בלבלם"
רשב"ם (על המילה "ויהם"): "במהומת קול"

"ויהם את מחנה מצרים" באתב"ש: **פמצי תא יסטץ יהגמי**
ראש וסוף תיבות, אותיות: **פ'+י', ת'+א', י'+צ', י'+י'** עולה **611** למנין המילה **'תורה'**.
לרמוז: כמו שהיו קולות ורעמים במתן תורה כך בלבלם במהומת קול בים סוף.

ורמזים:

1) **'מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם"**
ראש וסוף תיבות, אותיות:
מ'+ה', מ'+ם', ב'+ד', א'+ש', ו'+ן', ו'+ם' עולה **534**
"קול רעמך בגלגל" עולה **534**
(תהלים ע"ז, י"ט)

2) **"ויהם את"** באתב"ש: **פמצי תא** עולה 621 ועוד 6 אותיות עולה **627**
מהומת קול עולה **627**

* * * * * * *

"וינער ה' את מצרים"

פרק י"ד פסוק כ"ז:
"ויט משה את ידו על הים וישב הים לפנות בקר לאיתנו ומצרים נסים לקראתו וינער ה' את מצרים בתוך הים"

פרק י"ד פסוק ל':
"ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים"
ספורנו: "במיתת המסתוללים, כי עד עת מותם היו ישראל כעבדים בורחים"

עד שה' ניער את מצרים בתוך הים בני ישראל לא היו בני חורין ממש. כי הרגישו את עצמם כעבדים הבורחים מאדוניהם, והמשעבדים אותם יכולים לבוא בכל רגע ולהחזיר אותם לשעבוד. אבל אחרי שראו מצרים מת על שפת הים (שהם לא קיימים עוד) אז בני ישראל היו במדרגה של בני חורין ממש.
"**וינער**" עולה **336**
בני חורין עולה **336**
אחרי שניער את מצרים בים בני ישראל הפכו לבני חורין.

ועוד:
"וינער ה' את מצרים בתוך הים"
ה' דווקא הטביע את מצרים בתוך הים בעונש על בסיס של מידה כנגד מידה.
כי פרעה ועבדיו הטביעו את ילדי בני ישראל בים, וכמו שכתוב:
פרק א' פסוק כ"ב:
"ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היארה תשליכהו"

"פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היארה תשליכהו"
סוף תיבות, אותיות: **ה', ל', ו', ר', ל', ן', ד', ה', ו'** עולה **336**
"**וינער**" עולה **336**

ועוד:
פרק י"ד פסוק ל':
"ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים"
1) "**ויושע**" עולה **392**
שביעי עולה **392**

2) "**ההוא**" עולה 17 ועוד 4 אותיות עולה **21**

בני ישראל יצאו ממצרים ביום ט"ו בניסן.
הישועה של בני ישראל ממצרים הייתה ביום **כ"א** בניסן, יום **השביעי** ליציאתם.

כי המצרים טבעו בים סוף ביום שביעי של יציאת בני ישראל ממצרים, ולפי:
רש"י פרק י"ד פסוק ה' (על המילים "ויגד למלך מצרים"):
"איקורין שלח עמהם וכיון שהגיעו לשלשת ימים שקבעו לילך ולשוב וראו שאינן חוזרין למצרים באו והגידו לפרעה ביום ד'. ובחמישי ובששי רדפו אחריהם וליל שביעי ירדו לים. בשחרית אמרו שירה והוא שביעי של פסח"

* * * * * * * * *

"כל סוס רכב פרעה ופרשיו וחילו"

פרק י"ד פסוק כ"ח:
"וישבו המים ויכסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים לא נשאר בהם עד אחד"

ונשאלת השאלה:
למה כאשר המצריים טבעו בים סוף לא נזכר הסוס (רק הרכב והפרשים וחיל פרעה)?
הלא יש עדות שגם הסוסים טבעו בים סוף:
שמות פרק ט"ו פסוק א': "**סוס ורכבו רמה בים**"
וגם:
שמות פרק ט"ו פסוק י"ט:
"**כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים וישב ה' עלהם את מי הים**"

לעומת זאת, כאשר פרעה רדף אחרי בני ישראל כתוב:
שמות פרק י"ד פסוק ט':
"וירדפו מצרים אחריהם וישיגו אותם חנים על הים כל סוס רכב פרעה ופרשיו וחילו..."

וכאשר רדף אחריהם לתוך הים כתוב:
שמות פרק י"ד פסוק כ"ג:
"וירדפו מצרים ויבאו אחריהם כל סוס רכב פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים"

בשתי המקרים האלו, נזכר הסוס.

ונראה להגיד:
פרעה לקח עמו שש מאות רכב בחור וכל רכב מצרים, ופרשים , וחיל רגליים.
מושך כל רכב, סוס אחד או שלוש ("ושלשם על כלו" שלכל רכב חיבר שלוש סוסים כדי לנסוע מהר).

בגלל שהסוס מפחיד את האויב, כי הוא דוהר מהר ודורס כל אשר בדרכו, הוא נזכר ברדיפה אחרי בני ישראל וברדיפה לתוך הים. הסוס חלק חשוב ומפחיד בלחימה.

אבל למרות כל זה, הסוס רק בעל חיים שאין בו דעה נגד ישראל, אלא מאומן בעל כורחו לקרב. ואולי בגלל זה חס הכתוב על טביעת הסוס, ובביצוע הדין נגד פרעה ועבדיו לא הזכיר בפירוש מותם של הסוסים.
וגם:
החיילים של פרעה בתוך הרכבים ואלו שעל הסוסים (הפרשים) והולכי הרגל (חיל פרעה) הם המסוכנים ביותר לבני ישראל כי הם בני דעה ובאים בכוונה למלחמה נגד ישראל.
ואולי בגלל זה בביצוע הדין נגד פרעה ועבדיו רק הזכיר טביעת הרכב והפרשים וכל חיל פרעה ולא הזכיר הסוס שבלי הנוהג שלו (הבן אדם) הוא לא מסוכן.

ועוד:
לפי פשט של הפסוקים אנו לומדים את מבנה הלחימה של חיל מצרים.
הרכבים נוסעים קדימה בחזית, אחריהם הפרשים, ואחריהם חיל הרגלי (ראה רמב"ן).

יש דעה בחז"ל שלא כל הרכב והפרשים הספיקו להיכנס לים:
<u>אור החיים (על המילים "לכל חיל פרעה")</u>: "הרכב והפרשים שלא היה בהם כח למהר לבא לתוך הים והיו באים אחריהם שבו המים עליהם למקום שהיו שם".
ונראה שפירש ככה בגלל שכתוב לפני זה על הרכב "וינהגהו בכבדות" ובגלל זה לא כל הרכב והפרשים הספיקו להיכנס לים.

אבל נראה שאפשר להבין את הפשט גם אחרת. הלא כתוב:
שמות פרק י"ד פסוק כ"ג:
"וירדפו מצרים ויבאו אחריהם כל סוס רכב פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים"
שמות פרק ט"ו פסוק י"ט:
"**כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו בים וישב ה' עלהם את מי הים**"

למרות שמובא בחז"ל שמיד שהאחרון של ישראל יצא מהים, האחרון של מצרים נכנס לים, כאן לא מוזכר שחיל הרגליים היו בים, אלא רק הרכב והפרשים.
ואולי זה בגלל שהרכב והפרשים נוסעים יותר מהר ובחזית
(וגם אם האטו, הם כנראה עדיין יותר מהר מהחיילים ההולכים ברגל).
ואם נדייק בפסוקים נראה עדות לגל ענק שחזר ושטף והטביע גם את החיילים הרגלים שהיו בחוף קרוב לים ושלא הספיקו להיכנס לים, כתוב:
שמות פרק י"ד פסוק כ"ח
"וישבו המים ויכסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים לא נשאר בהם עד אחד"
המים שהתקפל מחומות המים שעמדו כנד נוזלים לא רק שב על הרכב והפרשים שהיו בתוך הים, אלא כגל מים ענקי שב וכיסה "לכל חיל פרעה הבאים אחריהם", קרי לחיל הרגלי (ראה רמב"ן "והחיל אינם הרכב והפרשים"), והטביע גם אותם, "לא נשאר עד אחד".

ועוד, המילים:
סוס רכב פרש ראש תיבות, אותיות: **ס', ר', פ'** אותיות המילה **'ספר'**.
וגם:
"**סוס רכב פרעה**" ראש תיבות, אותיות: **ס', ר', פ'** אותיות המילה **'ספר'**.
"ספר (ציווי) – רומז לספר גם עליהם בסיפור יציאת מצרים. כי הזכרת "כל סוס רכב פרעה ופרשיו וחילו" ומה שקרה להם זה חלק חשוב מהסיפור.

ועוד:
"לא נשאר בהם עד אחד"
באתב"ש:
כת טבתג שצי זק תסק סוף תיבות, אותיות: **ת', ג', י', ק' ק'** עולה **613** למנין **'תרי"ג'**.
אם היו מצליחים ברדיפתם אחרי בני ישראל הם היו מונעים מבני ישראל מלקבל התורה
ורומז שהיו גם חייבים בדין תורה,
ולפי:
"**ואת הפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים לא נשאר בהם עד אחד**"
ראש תיבות, אותיות:
ו', ה', ל', ח', פ', ה', א', ב', ל', נ', ב', ע', א' עולה **290**
רודף עולה **290**
("וירדפו מצרים ויבאו אחריהם")

וגם:
"**הפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים לא נשאר בהם**"
באתב"ש:
צוגבמי כלך סמך וגזץ צשתמי תסגמצי שמי כת טבתג שצי
ראש תיבות, אותיות:
צ', כ', ס', ו', צ', ת', ש', כ', ט', ש' עולה **1295**
דין תורה של רודף עולה **1295**

נוסף על מה שעשו לבני ישראל במצרים הם היו חייבים עכשיו גם בדין תורה של רודף.

* * * * * * * *

"הלכו ביבשה"

פרק י"ד פסוק כ"ט:
"**ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חמה מימינם ומשמאלם**"
כתוב כאן המלה 'חומה' חסר "חמה" (כעס). ומפרש דעת זקנים מבעלי התוספות "שבתחילה נתמלא הים חמה עליהם", ורק אחרי שהמלאך גבריאל ירד ואמר למים שבימינם "הזהרו בישראל שעתידים לקבל התורה"..."ואמר לים אשר בשמאלם הזהרו בישראל שעתידים להניח תפילין"..."ואמר למים שאחוריהם הזהרו בישראל שעתידים להתעטף בציצית" "והמים שומעים דבריו ועומדין חומות".

ורמז:
"**ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חמה מימינם**"
באתב"ש:
מבגתך צכלף שמשבץ שאפל צמי פצימי כצי סיץ ימימטי
עולה 2597 ועוד 9 מילים עולה **2606**
יניחו תפילין יתעטפו בציצית ויקבלו תורה עולה **2606**
(שהים עמד להם רק אחרי שמלאך גבריאל אמר לים הדברים האלו על בני ישראל)

* * * * * * * * *

947

"בתוך הים ביבשה"

כתוב בפסוק כ"ב:
" **ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה**..."

וכתוב בפסוק כ"ט:
" **ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים**..."

ואולי יש כאן רמז, לדברי המדרש, שהים לא נקרע עד שנחשון בן עמינדב נכנס עד צווארו.

בפסוק כ"ב כתוב: "**בתוך הים ביבשה**"
ראשית בתוך הים, ואחר כך ביבשה.
אבל, אחר שנקרע הים, הלכו "**ביבשה בתוך הים**"

* * * * * * * * *

"וישבו המים"

פרק י"ד פסוק כ"ח:
" וישבו המים ויכסו את הרכב ואת הפרשים..."
ילקוט שמעוני (פרשת וארא רמז קפ"ו): " 'והירא את דבר ה' ', מכאן היה ר"ש בן יוחאי אומר 'הטוב שבנחשים רוצץ את מוחו'. כתיב, 'ויקח שש מאות רכב', מהיכן היו?, וא"ת משל מצרים, הלא כבר נאמר 'וימת כל מקנה מצרים', ואם תאמר משל פרעה היו והלא כבר נאמר 'הנה יד ה' הויה במקנך'. ואם תאמר משל ישראל היו והלא כבר נאמר 'וגם מקננו ילך עמנו', משל מי היו? מהירא את דבר ה', נמצינו למדין שמהן היה תקלה לישראל."

"וישבו המים ויכסו את הרכב ואת הטוב שבנחשים רוצץ את מוחו" עולה 1556 ועוד 23 אותיות עולה **1579**
עולה **1579**

אולי יש גם כאן (כמו מפסוק ז') רמז לדברי המדרש. שהיה תקלה לישראל על ידי המצרים שהניסו את מקניהם הביתה.

פרק י"ד פסוק כ"ט:
"ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חמה מימינם ומשמאלם"

העולם הזה גשר צר מאוד. ורק על ידי לימוד התורה ושמירת מצוותיה , נהיה בטוחים שנעבור את הגשר הזה בשלום. ואולי יש רמז לזה מהפסוק הנ"ל.
התורה נמשלה למים. וכתוב **'אל תסורו ממנו ימין או שמואל'**. 'המים' (התורה), 'חמה' (מגן), 'מימינם ומשמאלם' (מלסטות ימין או שמואל).

* * * * * * * * *

"והמים להם חמה"

פרק י"ד פסוק כ"ט:
"**ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חמה מימינם ומשמאלם**"
כתוב כאן המלה 'חומה' חסר "חמה" (כעס). ומפרש דעת זקנים מבעלי התוספות "שבתחילה נתמלא הים חמה עליהם", ורק אחרי שהמלאך גבריאל ירד ואמר למים שבימינם "הזהרו בישראל שעתידים לקבל התורה"..."ואמר לים אשר בשמאלם הזהרו בישראל שעתידים להניח תפילין"..."ואמר למים שאחוריהם הזהרו בישראל שעתידים להתעטף בציצית" "והמים שומעים דבריו ועומדין חומות".

ורמז:
"**ישראל הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חמה מימינם**"
באתב"ש:
מבגתך צכלף שמשבץ שאפל צמי פצימי כצי סיץ ימימטי
עולה 2597 ועוד 9 מילים עולה **2606**
יניחו תפילין יתעטפו בציצית ויקבלו תורה עולה **2606**
(שהים עמד להם רק אחרי שמלאך גבריאל אמר לים הדברים האלו על בני ישראל)

* * * * * * * * *

וישע ה׳ את ישראל

פרק י״ד פסוק ל׳:
״ויושע ה׳ ביום ההוא את ישראל מיד מצרים״

בני ישראל יצאו ממצרים ביום ט״ו בניסן.
הישועה של בני ישראל ממצרים הייתה ביום **כ״א** בניסן, יום **השביעי** ליציאתם.
כי המצרים טבעו בים סוף ביום השביעי של יציאת בני ישראל ממצרים, ולפי:
רש״י פרק י״ד פסוק ה׳ (על המילים ״ויגד למלך מצרים״):
״איקורין שלח עמהם וכיון שהגיעו לשלשת ימים שקבעו לילך ולשוב וראו שאינן חוזרין למצרים באו והגידו לפרעה ביום ד׳. ובחמישי ובששי רדפו אחריהם וליל שביעי ירדו לים. בשחרית אמרו שירה והוא שביעי של פסח״

יש מחלוקת (בין רבי יוסי לרבנן) באיזה יום בשבוע היה ט״ו בניסן, ביום חמישי או ביום ששי (ראה במסכת שבת דף פ״ז ופ״ח).
ולפי הדעה שזה בחמישי בשבת (רבי יוסי), המצרים שרדפו אחריהם, טבעו בים סוף ביום רביעי בשבת, כ״א ניסן.
ולפי הדעה שזה ביום ששי בשבת (רבנן), המצרים שרדפו אחריהם, טבעו בים סוף ביום חמישי בשבת, כ״א ניסן.

רמזים (לכ״א ניסן ביום רביעי):

1) ״**ישראל מיד מצרים**״ ראש תיבות, אותיות: **י׳, מ׳, מ׳** עולה **60**
יום ד׳ עולה **60**

2) ״**ויושע ה׳ ביום ההוא את ישראל**״
סוף תיבות, אותיות: **ע׳, ה׳, ם׳, א׳, ת׳, ל׳** עולה **546**
ביום הרביעי כ״א ניסן עולה **546**

3) ״**ביום ההוא את ישראל מיד מצרים**״
באתב״ש:
שמפי צצפת תא מבגתך ימק יהגמי
סוף תיבות, אותיות: **י׳, ת׳, א׳, ך׳, ק׳, י׳** עולה **541**
ביום רביעי כ״א ניסן עולה **541**

רמזים (לכ״א ניסן ביום חמישי):

1) ״**ההוא את**״ עולה 418 ועוד 6 אותיות עולה **424**
יום חמישי עולה **424**

2) **"ישראל מיד"**
באתב"ש :
מבגתך ימק עולה **615**
כ"א ניסן יום חמישי עולה **615**

* * * * * * * * *

" ויושע ה' "

פרק י"ד פסוק ל':
"ויושע ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצרים"

"**ויושע ה'**" ראש וסוף תיבות, אותיות: **ו'+ע', י'+ה'** עולה **91** למנין המילה '**מלאך**'.
לרמוז:
על מלאך ה-א-ל-ה-י-ם שהוביל את עמוד האש ועמוד הענן והפריד בין מחנה ישראל ובין מחנה מצרים, ולפי:
<u>שמות פרק י"ד פסוק י"ט:</u>
"ויסע מלאך ה-א-ל-ה-י-ם ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם"
ומצרים לא יוכלו להתקרב אל בני ישראל כל הלילה או לפגוע בהם.

ועוד:
"**ביום ההוא את ישראל מיד מצרים**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ב'+ם', ה'+א', א'+ת', י'+ל', מ'+ד', מ'+ם' עולה **613** למנין '**תרי"ג**'.
וגם:
"**את ישראל מיד מצרים וירא ישראל**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
א'+ת', י'+ל', מ'+ד', מ'+ם', ו'+א', י'+ל' עולה **612** למנין המילה '**דברות**'.
וגם:
"**ישראל את מצרים מת על שפת הים**"
באתב"ש:
מבגתך תא יהגמי יא זך בוא צמי
ראש וסוף תיבות, אותיות:
מ'+ך', ת'+א', י'+י', י'+א', ז'+ך', ב'+א', צ'+י' עולה **622** למנין **י' דברות**.
לרמוז:
ה' הושיע את בני ישראל על ים סוף מיד מצרים לתת להם י' דברות ותרי"ג מצות בהר סיני.

* * * * * * * * *

בראתם מלחמה

פרק ט״ו פסוק י״ז:
״ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלקים פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה״

כתוב כאן שהסיבות שלא נחם דרך ארץ פלשתים ״**כי קרוב הוא**״ וגם ״**פן ינחם העם בראתם מלחמה**״.
ונשאלת השאלה:
הלא פחות מחודש משיצאו ממצרים בא עמלק להילחם בהם ברפדים.
ולא כתוב שבני ישראל, או הערב רב, אמרו נשוב ונחזור למצרים.
וגם לא כתוב שפחדו מעמלק. אז למה כתוב ״פן ינחם העם בראתם מלחמה״?

ונראה לי להגיד:
מלחמת עמלק שונה במהותה ממלחמה עם פרעה וחילו.
המלחמה שעלולה להיות עם פרעה וחילו זה מלחמה שאפשר להגיד עליו ״כי קרוב הוא״, קרי, קרוב במרחק, קרוב למצרים (כי היו צריכים ללכת רק דרך שלשת ימים לחגוג במדבר).

פרעה בא עליהם לחזיר את עם בני ישראל למצרים להיות לו לעבדים. הוא לא בא להרוג אותם כאויבים (כי אם כן לא יישאר לו עבדים). אם הם היו נכנעים וחוזרים למצרים להשתעבד תחתיו הוא לא היה עושה להם הרבה נזק. וזה בדיוק הסכנה במלחמה עם פרעה. כי אפשר להינצל בקלות אם מקבלים מרותו עליהם. ויש חשש גדול שהערב רב יחזרו להתנהגותם כגויים תחת פרעה וגם הערב רב ישפיעו לרעה על בני ישראל והם יעשו אותו הדבר.
אבל עמלק בא עליהם במטרה להרוג אותם. וכמו אצל צאצאיו של עמלק, המן האגגי הרשע, שרצה להרוג ולהשמיד את כל היהודים מנער ועד זקן, טף ונשים, ביום אחד (ולא משנה איזה סוג יהודי, שומר מצוות לא שומר מצוות).

המלחמה עם פרעה דומה למלחמה של החשמונאים נגד היוונים (בחנוכה).
שהיוונים לא רצו להרוג את בני ישראל רק להעביר אותם על דתם ושיהפכו להיות יוונים טובים. רצו לפגוע ברוחניות שלהם ולא כל כך בגופם.

המלחמה עם עמלק דומה למלחמה של היהודים נגד המן ועוזריו בזמן אחשורוש (בפורים).
ששם רצו להשמיד, להרוג, ולעבד את כל היהודים מנער ועד זקן, טף ונשים, קרי להשמיד את גופם.
במלחמת עמלק לא יעזור לברוח לכיוון מצרים כי עמלק רק ירדוף אחריהם ויהרוג אותם. לא נשאר להם אלא לעמוד על נפשם מולו ולהילחם נגדו בכל האמצעים.

ולמרות שמטרת עמלק להשמיד את גופם (מלחמה גשמית), משה רבנו שלח רק כמה מאות אנשים להילחם נגדו, והוא התגבר עליהם באמצעי רוחני.
כי כתוב: "כאשר ירים משה את ידו וגבר ישראל".
ולפי חז"ל, 'כל זמן שבני ישראל משעבדים את לבם לאביהם שבשמים הם מתגברים ואם לאו נימוחים'.

* * * * * * * * *

"כי קרוב הוא"

פרק ט"ו פסוק י"ז:

"ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלה-ים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלה-ים פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה"

קצה אחד של 'דרך ארץ פלשתים' נמצא בצפון ארץ מצרים (קרוב לארץ גשן). והכתוב אומר שלא הנחם בדרך זו "כי קרוב הוא". יש שפרשו (רש"י) שיותר מידי קרוב לארץ מצרים. ונוח לפרעה לרדוף אחריהם להחזירם לעבדים. וגם שהם ידעו הדרך לחזור בו אם יהפך לבם. ובגלל מצב הרוחני של העם, של הערב רב, רק הידיעה של מלחמה המתקרבת יכול להמס לבם ("פן יראו מלחמה").
וגם ידוע שהדרכים בחזקת סכנה (בדרך כלל, ובמיוחד כאשר יש סכנה של מלחמה).
וצריכים זכויות כדי להינצל, כי "השטן מקטרג בשעת סכנה"

1) "**כי קרוב הוא**" עולה 350 ועוד 9 אותיות עולה **359**
שטן עולה **359**
בדרך (עם סכנת מלחמה בפתח) 'קרוב' שהשטן יקטרג על הערב רב.

2) "**כי אמר אלה-ים פן ינחם העם**" עולה 710 ועוד 6 מילים עולה **716**
השטן מקטרג עולה **716**

3) **"ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלה-ים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי"**
סוף תיבות, אותיות:
י', ח', ה', ת', א' ,ס', ם', ד', ץ', ם' ,י' ,ב' ,א', י' עולה **717**
השטן מקטרג עולה **716**

* * * * * * * * *

וחמשים עלו

פרק ט״ו פסוק י״ח:
״ויסב אלה-ים את העם דרך המדבר ים סוף וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים״

הסב אותם דרך המדבר להביא אותם לים סוף כדי למשוך את פרעה לים סוף ולהטביע אותו וחילו (ספורנו). ומשם הביא אותם אליו להר סיני לכרות אתם ברית, ולתת להם את עשרת הדברות, התורה, ותרי״ג מצוות. והמילה ״**וחמשים**״ רומז על חמישה ספרי תורה שקבלו בסיני (כלי יקר). והתורה היא סם החיים, התבלין נגד יצר הרע. ועם קבלת התורה הם ״**עלו**״ - השתחררו מהמידות הרעות המכונה ״מארץ מצרים״. ועלו בקדושה, וכפי הנאמר על יד הר סיני: ״ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש״. ורמזים לזה מהפסוק:

1) ״**ויסב אלה-ים את העם דרך המדבר**״ עולה **1155**
תרי״ג מצוות עולה **1155**

2) ״**ויסב אלה-ים את העם דרך המדבר ים סוף וחמשים עלו**״
ראש תיבות, אותיות: **ו׳, א׳, א׳, ה׳, ד׳, ה׳, י׳, ס׳, ו׳, ע׳**, עולה **168**
סם חיים עולה **168**

3) ״**אלה-ים את העם דרך המדבר ים**״
עולה 1127 ועוד 20 אותיות ועוד 6 מילים עולה **1153**
תורה ומצות עולה **1153**

4) ״**את העם דרך המדבר ים סוף וחמשים עלו בני ישראל**״
ראש תיבות, אותיות: **א׳, ה׳, ד׳, ה׳, י׳, ס׳, ו׳, ע׳, ב׳, י׳**, עולה **173**
סם החיים עולה **173**

5) ״**המדבר ים סוף וחמשים עלו בני ישראל**״
עולה 1560 ועוד 27 אותיות עולה **1587**
עשרת הדברות עולה **1587**

6) ״**וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים**״
ראש תיבות, אותיות: **ו׳, ע׳, ב׳, י׳, מ׳, מ׳**, עולה **168**
סם חיים עולה **168**

7) ״**עלו בני**״ עולה **168**
סם חיים עולה **168**

8) "**ויסב אלה-ים את העם דרך המדבר ים סוף**"
עולה 1351 ועוד 27 אותיות עולה **1378**
למשוך את פרעה לים סוף עולה **1378**

9) "**את העם דרך**" עולה 740 ועוד 8 אותיות ועוד 3 מילים עולה **751**
למשוך פרעה עולה **751**

10) "**את העם דרך המדבר ים סוף וחמשים עלו בני ישראל**"
באתב"ש:
תא צזי קגל ציקשג מי חפו פסיבמי זכף שטם מבגתך
ראש תיבות, אותיות:
ת', צ', ק', צ', מ', ח', פ', ז', ש', מ', עולה **1155**
תרי"ג מצוות עולה **1155**

11) "**וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים**"
באתב"ש:
פסיבמי זכף שטם מבגתך יתגה יהגמי
ראש וסוף תיבות, אותיות:
פ'+י', ז'+ף', ש'+ס', מ'+ך', י'+ה', י'+י', עולה **612**
ברית עולה **612**

* * * * * * * * *

"ה' ימלך לעלם ועד"

פרק ט"ו פסוק י"ח:
"...ה' ימלך לעלם ועד..."
מה פירוש ההודעה הזאת? הלא ברור ש ה' מלך העולם, ולעולם ועד!!

מלך לא נקרא מלך עד שיש לו על מי למלוך, ומי שמקבל על עצמו מלכותו.
עד אברהם אבינו לא היה מי שהכיר באלוקות של ה' כמו אברהם.
כתוצאה מזה, ה' כרת ברית עם אברהם, ברית המילה.
ומאז היה מוכר שה' הוא מלך העולם. ואולי רמז לכך יש במילה, " **ימלך** ",
אותיות: **ימל כ'**, עכשיו שאברהם אבינו נימול בדור ה**כ'** ממעשה בראשית, יש מלך בעולם.
המלך הוא מלך לעולם רק אם יש המשך לברית. כאשר אברהם אבינו מל את זרעו, יצחק, אברהם היה בן מאה. ואולי יש רמז לזה במילה " **לעלם** " אותיות:
(בכיוון הפוך) **מ', ל', ע', ל', מל 100,** (האותיות מ' ול' המילה "מל", ועוד האות ע' 70, והאות ל' 30, סה"כ 100). אחרי הברית של אברהם אבינו, והמשך הברית בזרעו " ה' ימלך לעלם ועד ".

* * * * * * * * *

"ויסע משה"

פרק ט"ו פסוק כ"ב:
"ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור וילכו שלושת ימים במדבר ולא מצאו מים"
רש"י: "(מכלתה) "הסיען בעל כרחם"

"משה את ישראל מים סוף"
סוף תיבות אותיות: **ה', ת', ל', ם', ף',** עולה **555**
<u>הסיעם בעל כרחם</u> עולה **555**

"את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור וילכו שלושת ימים במדבר"
סוף תיבות אותיות: **ת', ל', ם', ף', ו', ל', ר', ר', ו', ת', ם', ר',** עולה **1632**
משה בעצמו הסיען בעל כרחם מביזת הים עולה **1632**

"ויצאו אל מדבר שור וילכו שלושת ימים במדבר ולא מצאו מים"
סוף תיבות אותיות: **ו', ל', ר', ר', ו', ת', ם', ר', א', ו', ם',** עולה **1129**
הסיען בעל כרחם מן ביזת הים עולה **1129**

"שור וילכו שלושת ימים במדבר"
ראש וסוף תיבות אותיות: **ש'+ר', ו'+ו', ש'+ת', י'+ם', ב'+ר',** עולה **1464**
משה הסיעם בעל כרחם מן ביזת הים עולה **1464**

* * * * * * * * *

"ויבאו מרתה"

כאשר משה רבנו הסיע את בני ישראל מים סוף הם יצאו למדבר שור.
והלכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים והגיעו למרתה ולפי:
פרק ט"ו פסוק כ"ב:
"וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים"
פרק ט"ו פסוק כ"ג:
"ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם"

המים במרה היו מרים ולא יכלו לשתותם. ואחרי תפילתו של משה רבנו ה' הראה למשה רבנו עץ והשליך העץ לתוך המים והמים נמתקו, ולפי:
פרק ט"ו פסוק כ"ה:
"ויצעק אל ה' ויורהו ה' עץ וישלח אל המים וימתקו המים ..."

במישור הרעוני:
<u>תנחומא בשלח פרק י"ט:</u>
"דְּוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת אָמְרוּ: לְפִי שֶׁפֵּרְשׁוּ מִדִּבְרֵי תּוֹרָה שֶׁנִּמְשְׁלוּ לַמַּיִם, דִּכְתִיב: הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם (ישעיה נ"ה, א')"

כאשר בני ישראל נסעו מים סוף הם היו מלאים בביזת מצרים ובביזת הים, והם הלכו שלושת ימים בלא תורה.
(למרות שתורה עדיין לא ניתנה, היו להם כמה מצות לדוגמה, שש מצות בני נח, מצות ברית מילה, קרבן פסח ועוד).

"**ויבאו מרתה**"– אותיות המילים "**ויבא מתורה**".
"**ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם**"– אחרי שעזבו את התורה במשך שלשה ימים הדבר נהפך להיות כחזקה אצלם והם היו במצוקה רוחנית ("ויבאו מרתה"-נפש מרה).
הם הגיעו למצב שהתורה הייתה אצלם מרה וכנטל (לא למדו בשמחה).
"**מרתה**" עולה **645**
כוח תורה עולה **645**
מה מרה במרתה? כוח התורה אצלם.
ואז, במצוקה רוחנית:
"**וילנו על משה לאמר"מה נשתה**"?
"**לאמר מה נשתה**" באתב"ש: **כתיג יץ טבאץ** עולה 635 ועוד 10 אותיות עולה **645**
"**מרתה**" עולה **645**
מה התיקון למצבנו המרה (לנפשנו המרה)?

משה רבנו התפלל וה' הראה לו התיקון:
"**ויורהו ה' עץ וישלח אל המים**"– רק דברי תורה יספקו תאותם הרוחנית
ולפי הדרש של ר' שמעון בן יוחאי שהעץ היה דבר תורה:
<u>ילקוט שמעוני (בשלח ט"ו, רנ"ו, על המילה "עץ"):</u>
"ר' שמעון בן יוחאי אומר דבר מן תורה הראהו, שנאמר ויורהו עץ כענין שנאמר 'ויורני ויאמר לי יתמך דברי לבך' וכתוב 'עץ חיים הוא למחזיקים'..."

והעץ זה התיקון למצבם שאמרו "מה נשתה":
הראהו עץ באתב"ש: **צתגץף זה** עולה **675**
נפש מרה עולה **675**

וגם:
"**ויורהו ה'**" באתב"ש: **פמפגצף מ-ץ** עולה 673 ועוד 2 מילים עולה **675**
נפש מרה עולה **675**

וכמו שכתוב:
דברים פרק ח' פסוק ג':
"**כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם אלא על כל מוצא פי ה' יחיה האדם**"
ורמזים שהאדם חי על דבר ה' (וזו התורה שהיא "עץ חיים"):

1) "**ויחנו שם על המים**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ו'+ו', ש'+ם', ע'+ל', ה'+ם'** עולה **497**
"**אלא על כל מוצא פי ה' יחיה האדם**" עולה **497**

2) "**מים**" עולה **90**
פי עולה **90**
(מים כינוי לתורה וכתוב בתורה דבר פי ה')

3) "**ושם שתים עשרה עינת מים**"
באתב"ש:
פבי באמי זבגץ זמטא ימי עולה 364 ועוד 5 מילים עולה **369**
"**כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם**" עולה **369**

4) "**ושם שתים עשרה עינת מים**"
באתב"ש:
פבי באמי זבגץ זמטא ימי עולה 364 ועוד 18 אותיות עולה **382**
"**על כל מוצא פי ה'**" עולה **382**

5) "**ושם שתים עשרה עינת מים**"
באתב"ש:
פבי באמי זבגץ זמטא ימי
ראש וסוף תיבות, אותיות:
פ'+י', ב'+י', ז'+ץ', ז'+א', י'+י' עולה **227**
"**מוצא פי**" עולה **227**

6) "**שתים עשרה עינת**"
באתב"ש:
באמי זבגץ זמטא עולה 212 ועוד 12 אותיות ועוד 3 מילים עולה **227**
"**מוצא פי**" עולה **227**

7) "**מים ושבעים תמרים ויחנו**"
באתב"ש:
ימי פבשזמי איגמי פמסטף עולה 832 ועוד 4 מילים עולה **836**
"**לא על הלחם לבדו יחיה האדם אלא על כל מוצא פי ה' יחיה האדם**" עולה **836**

השלכת העץ למים שינתה את ראיתם והרגשתם על התורה מנטל (רק דינים), לדבר שמנחם את הלב, ולפי:
"**עץ**" באתב"ש: **זה** עולה **12**
"**מים**" באתב"ש: **ימי** עולה **60**
השלכת **'עץ'** (העולה 12 באתב"ש) לתוך **'מים'** (העולה 60 באתב"ש) נותן **72** מנין המילה **'חסד'**.
וגם:

1) "**נסהו**" עולה 121 ועוד המילה עולה **122**
חסדים עולה **122**

2) "**עץ וישלך**" באתב"ש: **זה פמבכל**
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ז'+ה', פ'+ל'** עולה **122**
חסדים עולה **122**

3) "**המים וימתקו המים שם**" באתב"ש: **צימי פמיאדף צימי בי**
עולה 527 ועוד 4 מילים עולה **531**
מידת החסד עולה **531**

הם הבינו שהתורה (כולל החוקים שבה) ניתנה לבני ישראל בחסדי ה',
"**שם שם חק ומשפט**", **חק** עולה למנין **חסדי ה'.**
ויש בה חסדים גדולים לשומריה ולומדיה, ואז:
"**וימתקו המים**"–התורה הפכה להיות אצלם יותר מתוקה.

וגם:
מהיציאה מהמצב שלהם ("וימתקו המים") למדו שהבוטח בה' חסד יסובבנו, ולפי:
"**אל ה' ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים**"
סוף תיבות, אותיות:
ל', ה', ו', ה', ץ', ך', ל', ם', ו', ם' עולה **272**
"**והבוטח בה' חסד יסובבנו**" עולה **272**
(תהלים פרק ל"ב פסוק י')

וגם:
"**המים וימתקו המים שם שם לו חק**"
סוף תיבות, אותיות: **ם', ו', ם', ם', ם', ו', ק'** עולה **272**
"**והבוטח בה' חסד יסובבנו**" עולה **272**

וגם:
"**וימתקו המים שם**" באתב"ש: **פמיאדף צימי בי**
ראש וסוף תיבות, אותיות: **פ'+ף', צ'+י', ב'+י'** עולה **272**
"**והבוטח בה' חסד יסובבנו**" עולה **272**

הנסיון הזה מכוון להגביר אמונתם ובטחונם בה' וכמו במן "למען אנסנו הילך בתורתי אם לא".

וממרה נסעו לאילם (ושם הדברים היו אחרת):
פרק ט"ו פסוק כ"ז:
"**ויבאו אלימה ושם שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים ויחנו שם על המים**"
"**ויבאו אלימה ושם שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים**–
סוף תיבות, אותיות: **ו', ה', ס', ס', ה', ת', ס', ס', ס'** עולה **616** למנין '**התורה**'.
וגם:

1) "**שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים ויחנו שם**"
סוף תיבות, אותיות: **ס', ה', ת', ס', ס', ס', ו', ס'** עולה **611**
תורה עולה **611**

2) "**אילמה ושם שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים ויחנו**"
סוף תיבות, אותיות: **ה', ס', ס', ה', ת', ס', ס', ס', ו'** עולה **616**
התורה עולה **616**

3) "**ושם שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים ויחנו**"
סוף תיבות, אותיות: **ס', ס', ה', ת', ס', ס', ס', ו'** עולה **611**
תורה עולה **611**

4) "**ויבאו אילמה ושם שתים עשרה**"
באתב"ש:
פמשתף תמכיץ פבי באמי זבגץ
ראש וסוף תיבות, אותיות:
פ'+ף', ת'+ץ', פ'+י', ב'+י', ז'+ץ' עולה **849**
עסקו בתורה עולה **849**

"**עינת מים**"– עולה **620** למנין המילה '**כתר**' (רמז לתורה).
"**ויחנו על המים**"– ועסקו בתורה שנמשלה למים (בנחת), ולפי:
<u>חזקוני (על המילים "ויחנו שם")</u>: "לעסוק בתורה שצוה להם דכתיב 'שם שם לו חק ומשפט (לעל פסוק כ"ה)"

ורמז:
"**עשרה עינת מים ושבעים תמרים ויחנו שם**"
באתב"ש:
זבגץ זמטא ימי פבשזמי איגמי פמסטף בי
עולה 1003 ועוד 7 מילים עולה **1010**
"**חק ומשפט ושם נסהו**" עולה **1010**
(המשפט הזה נאמר במרתה ובאילם חנו ולמדו קצת תורה שקבלו במרה)

* * * * * * * *

דרך ארץ פלשתים

פרק ט״ו פסוקים י״ז –י״ח:
״ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלה-ים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלה-ים פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה. ויסב אלה-ים את העם דרך המדבר ים סוף וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים״

לפי הפשט של הפסוקים, ביציאת מצרים הענן שנסע לפני העם לא נהגם דרך ארץ פלשתים- בדרך המסחרית שהייתה ידוע בזמנם- שחיברה בין מצרים ובין ארץ פלשתים (דרך שחיברה בין דרום לצפון, בין מצרים לבין ארץ כנען, ועבר קרוב לים התיכון). אלא הענן הוביל את העם דרך המדבר לים סוף.

הפסוק מתאר למה לא הלכו דרך ארץ פלשתים, הדרך שמובילה ישר צפונה לארץ כנען.
ונשאלת השאלות:
איך בכלל היה אפשר להנהיג אותם ממצרים דרך ארץ פלשתים?
הרי ידוע שהר סיני נמצא מזרחה ממקום יציאת בני ישראל מארץ מצרים.
ואם הם היו הולכים צפונה בדרך ארץ פלשתים, איך היו מגיעים להר סיני לקבל את התורה?
כי ה׳ אמר למשה רבנו בסנה:
<u>שמות פרק ג׳ פסוק י״ב:</u>
״**בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלה-ים על ההר הזה**״
ובגלל שלא היינו מצפים שילכו דרך ארץ פלשתים, אלא שילכו לכיוון הר סיני, למה התורה מתארת לנו שהם לא הלכו דרך ארץ פלשתים, וגם נותנת לנו סיבה?

ונתרץ תרוץ ראשון לפי דברי הספורנו:
לא בהכרח הנסיעה דרך ארץ פלשתים מתנגדת לנסיעה להר סיני. כי לפי דברי הספורנו כן היינו מצפים שבני ישראל יצאו ממצרים דרך ארץ פלשתים, וכמו שהוא כותב:
<u>ספורנו (י״ג, י״ז):</u> ״אף על פי שהכונה האלוקית היתה להוליך את ישראל להר סיני לקבל התורה ומשם לארץ כנען, כאמרו ׳ולקחתי אתכם לי לעם...והבאתי אתכם אל הארץ׳ (לעיל ו ז-ח) מכל מקום הכונה עתה היתה להוליכם לים סוף אשר לא דרך לאחד מאלה, וזה להטביע שם את פרעה וחילו על דרך ׳ומשכתי אליך אל נחל קישון את סיסרא׳ (שופטים ד ז), והנה הדרך הישר והקצר ללכת ממצרים לים סוף היה דרך ארץ פלשתים. אמר שהא-ל יתברך לא רצה לנחותם באותו הדרך.
׳**כי קרוב הוא**׳, מפני שהיה אותו הדרך וסופו קרוב למצרים, וירבו עוברי דרך שם ומגידים משם למצרים וממצרים לשם.
׳**בראתם מלחמה**׳, בשמעם שיכין פרעה את עצמו לרדוף אחריהם עם כל חילו ינחם העם בלי ספק מיראת מלחמתם וישובו למצרים ולפיכך הסיבם אל דרך לא עבר איש״

הנחת היסוד של הספורנו היא שדרך ארץ פלשתים מובילה ממצרים לים סוף. ואם זה אותה הדרך ארץ פלשתים שידוע לנו שהובילה צפונה ממצרים לארץ פלשתים, יוצא מזה (לפי הבנתי) ים סוף של הספורנו נמצא על יד ים התיכון צפונה מארץ גשן (במערב של המדבר) , ולא מזוהה עם ים סוף הנמצא במזרח שאנחנו מכירים היום.
(וראה הסבר כזה המובא באטלס כרטא לתולדות ארץ ישראל מהדורה שניה 1974 דף 48 איור ״יציאת מצרים ודרכי הנדודים״. שמראה ים סוף על ים התיכון ולא במקום הים הידוע היום כים סוף. וגם יתכן שדרך ארץ פלשתים שעליו כותב הספורנו היא דרך אחרת עם אותה שם שהובילה מארץ גשן לים סוף של היום).

ונראה לי להגיד תרוץ שני:
יש עוד סיבה שהיינו מצפים שבני ישראל כן יצאו ממצרים דרך ארץ פלשתים. וזה, כאשר ה' הוציא את בני ישראל ממצרים, הוא הוציא אותם בעצומו של יום, בריש גלי, לעיני כולם, וכמו שכתוב:
שמות פרק י"ב פסוק נ"א:
"**ויהי בעצם היום הזה הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאתם**"
וכמו שפרוש לנו המדרש על המילים "בעצם היום הזה":
ספרי (האזינו של"ז):
"לפי שהיו המצריים אומרים מכך ומכך, אם אנו מרגישים בהם אין אנו מנחים אותם. ולא עוד, אלא נוטלים סייפים וחרבות והורגים בהם. אמר המקום הריני מוציאם בחצי היום וכל מי שיש בו כוח למחות יבוא וימחה"

ובגלל שהוציא אותם ככה, היינו מצפים שבני ישראל יצאו בדרך המסחרי הראשי שיוצא מארץ גשן, 'בדרך ארץ פלשתים', לעיני כולם. ולאו דווקא להמשיך בדרך זו עד ארץ פלשתים אלא להסתובב לכיוון מדבר סיני אחרי זמן קצר ולהגיע להר סיני.
ובא הכתוב להודיע לנו:
"**ולא נחם אלה-ים דרך ארץ פלשתים**"- שלמרות שיצאו בעצומו של יום לא יצאו דרך ארץ פלשתים. כי ה' אמר למשה רבנו בסנה להגיד לפרעה:
שמות פרק ג' פסוק י"ח:
"**ואמרתם אליו ה' אלה-י העבריים נקרא עלינו ועתה נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר ונזבחה לה' אלה-ינו**"

ומשה רבנו אמר את זה לפרעה בפגישה הראשונה אתו:
שמות פרק ה' פסוק ג':
"**אלקי העברים נקרא עלינו נלכה נא דרך שלשת ימים במדבר ונזבחה לה' אלה-ינו**"

וה' חזר ואמר למשה רבנו במכת דם להגיד את זה עוד הפעם לפרעה:
שמות פרק ז' פסוק ט"ז: "**שלח את עמי ויעבדני במדבר**"

ומשה רבנו חזר על זה לפרעה גם במכת ערב:
שמות פרק ח' פסוק כ"ג: "**דרך שלשת ימים נלך במדבר וזבחנו לה' אלה-ינו כאשר יאמר אלינו**"

ולפי זה פרעה הבין שהעסקה על השולחן לדיון זה שבני ישראל ילכו שלשת ימים **במדבר** ולא שילכו **בדרך ארץ פלשתים**. כי,
"**ויהי בשלח פרעה את העם**" – כאשר פרעה סוף סוף הסכים לשלוח את בני ישראל אחרי מכת בכורות, הוא הסכים לפי התנאים שהציב לו משה רבנו. וכפי מה שאמר

פרעה למשה ואהרן אחרי מכת בכורות:
שמות פרק י"ב פסוק ל"א:
"**קומו צאו מתוך עמי גם אתם גם בני שיראל ולכו עבדו את ה' כדברכם**"
"**כדברכם**" – לפי התנאים שהצבתם לי וכמו שאמרתי לכם (במכת ערב):
שמות פרק ח' פסוק כ"ד:
"**רק הרחק לא תרחיקו ללכת**" – שתלכו רק שלשת ימים במדבר וזבחתם לה' אלקיכם ותחזרו למצרים.

ולפי זה בני ישראל **לא** יצאו דרך ארץ פלשתים "**כי קרוב הוא**".
ועל "כי קרוב הוא...בראתם מלחמה" נאמר הרבה פרושים, ונזכיר חלק מהם:
יש שאמרו (זקנים דעת מבעלי התוספות) שהקרבה הוא בזמן, "כי לא שלם עוון האמורי עד הנה" ולא הגיע העיתוי לרשת הארץ. וגם, שבני ארץ כנען שמעו שהם באים והשחיתו את הכול בשדות. ובני ישראל היו צריכים לחכות עוד זמן הרבה כדי להיכנס לארץ מלא כל טוב.
וגם הפלשתים קרובי משפחה של מצרים וילחמו עם בני ישראל להחזירם לבני דודיהם המצריים.

ויש שאמרו (רש"י) שהקרבה הוא במרחק. שדרך ארץ פלשתים יותר מדי קרוב לארץ מצרים ויהי קל לעם (לערב רב) לחזור למצרים.

ויש שאמרו (יונתן בן עוזיאל) שיראו תוצאות של מלחמה שקרה לפני 40 שנה שחלק מבני שבט אפרים טעו בחישוב הקץ והצליחו לברוח ממצרים ומאות אלפים נפלו בקרב עם פלשתים.

ונראה לי להגיד, "כי קרוב הוא" מתייחס גם לזמן וגם למרחק. ואסביר:
"**כי קרוב הוא**" – קרוב הדבר להיוודע לפרעה. כי אם הם היו יוצאים "דרך ארץ פלשתים" פרעה היה יודע מיד ("קרוב", בזמן מועט) שהם לא מתכוונים לחגוג **במדבר** (כי הם לא יצאו למדבר) אלא שהם בורחים ממצרים ולא מתכוונים לחזור. ופרעה היה רודף אחריהם מיד, כאשר הם עדיין קרובים (במרחק) לארץ מצרים, להחזיר אותם למצרים.
ועל המלחמה שעלולה להתרחש בין פרעה וחילו לבין עם ישראל 'בדרך ארץ פלשתים', כתוב:
"**פן ינחם העם בראתם מלחמה ושבו מצרימה**" – העם, לא יעמדו במלחמה ישירה עם הצבא של פרעה. ויוכנעו, ויחזרו להיות עבדים של פרעה. ולא רק העם, שהם הערב רב, תערובת של גרים שרק עתה התגיירו ועדיין פחותי אמונה ובטחון ופוחדים ממצרים, אלא הם גם ישפיעו לרעה על בני ישראל. כמו שכתוב שהירא מהמלחמה חוזר מהמערכה ולא יוצא למלחמה, כדי שלא ימס את לבב אחיו כלבבו.
ולמרות שכתוב:
<u>שמות פרק י"ג פסוק י"ח</u>: "**וחמשים עלו בני ישראל ממצרים**"
שהם יצאו מזוינים בכלי זיין, בנשק (רש"י, כלי יקר) ושבני ישראל עצמם היו מוכנים להלחם, אי אפשר להגיד (בגלל הערב רב בתוכם) שה' יעשה להם נס כמו שיעשה להם בים סוף, ושהם יתגברו על פרעה במלחמה ממש בהיותם 'בדרך ארץ פלשתים'.

כי כתוב:
"**ואמר אלה-ים פן ינחם העם בראתם מלחמה**" – "**אלקים**" מדת הדין.
שמדת הדין פועלת עכשיו. וכדי להצליח, בגלל מדרגתם הנמוכה של הערב רב, הם צרכים מדת הרחמים.

כי אם ינצחו בקרב אחד על אחד מול פרעה יהיה להם גסות הרוח וגאווה מהניצחון במקום שיהיה להם שברון לב וחיזוק בביטחון ובאמונה בה' (ראה דברי כלי יקר שמות י"ג, י"ז).

כי ניצחון בקרב מול פרעה לא יהיה דומה להצלה בים סוף. כי שם כתוב:
<u>שמות פרק י"ד פסוק י"ד</u>: "**ה' ילחם לכם ואתם תחרשון**"
<u>שמות פרק י"ד פסוק ט"ו</u>: "**מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו**"

בני ישראל לא עשו שום פעולה של קרב מול פרעה, רק פעולה של ביטחון ואמונה בה' (וכמו שכתוב במדרש, נחשון בן עמינדב קפץ לים והים נקרע).

וכאשר הם ראו את הנס הגדול בים סוף כתוב:
שמות פרק י"ד פסוק ל"א: "**ויאמינו בה' ומשה עבדו**".
ואם היו מנצחים את המצריים בקרב בדרך שעושים כל האומות זה היה פחות משפיע על מצבם הרוחני.

ועוד, נראה לי להגיד:
הפסוק "**ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלה-ים דרך ארץ פלשתים**" בא להסביר למה לא המשיכו ממצרים ישר לארץ כנען כפי שנאמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים. וכמו שכתוב:
בראשית פרק ט"ו פסוקים י"ג – י"ד, ט"ז:
"**ויאמר לאברם ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה.**
וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול.
ודור רביעי ישובו הנה כי לא שלם עון האמרי עד הנה"
כי ה' הודיע לאברהם אבינו שזרעו יצאו מעבדות וישובו לארץ כנען. אבל לא הודיע לו על מתן התורה בסיני.

אבל למשה רבנו נאמר בסנה:
שמות ג' פרק י"ב פסוק:
"**בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלה-ים על ההר הזה**"
שאביא אותם אלי (להר סיני).
ועוד נאמר למשה רבנו במצרים:
שמות פרק ו' פסוקים ו' - ח':
"**לכן אמר לבני ישראל אני ה' והצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצלתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים**.
ולקחתי אתכם לי לעם...
והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב"
שאביא אותם אלי (להר סיני), ואכניס אותם לארץ כנען.

ומסביר כאן למה לא הכניסם מיד לארץ כנען (כפי הנאמר בברית בין הבתרים)
"**פן יראו העם מלחמה** – "**העם**", הערב רב, עדיין חלשים בביטחון ואמונה בה',
ובמלחמה הכי קלה בין במלחמה גשמית, בין במלחמה רוחנית,
"**ושבו מצרימה**"– הם ישובו להתנהגותם ומנהגם שהם עשו כאשר היו גויים במצרים. התנהגות הטומאה. ולכן:
"**ויסב אלה-ים את העם דרך המדבר ים סוף**" – לקח את "העם" למדבר הר סיני , ונתן לעם בני ישראל את התורה ("ים") לעדן את נפשם ולחזק את אמונתם וביטחונם.
ואולי רמז:
"**אלה-ים את העם**", עולה 602 ועוד 10 אותיות עולה **612** למנין המילה '**ברית**'. כרת אתם 'ברית' בחורב.
"**ויסב**" - וסיבב אותם הרבה זמן במדבר (בלימוד התורה וברכישת אמונה), ואז:
"**וחמשים עלו בני ישראל ממצרים**" –
"**עלו**"– השתחררו מהארציות והטומאה של מצרים בעזרת,
"**וחמשים**" – חמשה ספרי התורה שקבלו בהר סיני (כלי יקר).

ועוד, נראה לי להגיד:
הפסוק הזה "**ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלה-ים דרך ארץ פלשתים**" גם מדבר אחרי קבלת התורה בהר סיני. ובא להסביר למה לא הכניסם מיד אחרי קבלת התורה לארץ כנען (ולפי הנאמר לאברהם אבינו ולמשה רבנו).

שה' לא נחם:
"**דרך ארץ פלשתים**" – לא פלשתים ממש, אלא לא הסיעם מיד בדרך "פלשתים" בדרך 'פולשים' לארץ כנען (הפלשתים קבלו את שמם על שהם פלשו מהאיים לארץ לא להם).
"**כי אמר אלה-ים פן יראו העם מלחמה ושבו מצרימה**" – הם עדיין לא מוכנים לאתגרים כרגע, ולפי זה לא מוכנים כרגע לפלוש לארץ כנען, לפיכך:
"**ויסב העם דרך המדבר**" – שסבבו אותם 40 שנה במדבר (מקום שהתבודדו עם לימוד תורה)
"**ים**"– בים של תורה (התורה נמשלה למים)
"**סוף**" – עד שבסוף
"**וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים**" – עד שהם היו חזקים בתורה ומצוות ("וחמשים"). ועד שהשתחררו ("עלו") מהשפעת השליליות (המכונה "מארץ מצרים"), ועד שהם הרגישו שלא יוכלו עוד לחיות בלי תורה.

כי אם נכנסים מיד לארץ כנען אחרי מתן תורה יש חיסרון בדבר, ולפי:
<u>דעת זקנים מבעלי התוספות (י"ג, י"ז):</u>
"אמר הקב"ה אם אני מוליכם דרך הישר עכשיו מחזיקין איש בשדהו ובכרמו ומבטלים תלמוד תורה אבל אני אוליכם ארבעים שנה דרך המדבר ויאכלו המן וישתו מי באר ותתישב בגופן"

* * * * * * * * *

"ויסע משה"

פרק ט"ו פסוק כ"ב:
"ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים"
רש"י: "הסיען בעל כרחם....וגדולה היתה ביזת הים מביזת מצרים"
כלי יקר: "הסיעם בעל כרחם...לפי שעל ידי שהיו עסוקים בביזה ולא מהרו לילך אל המדבר מקום קבלת התורה ע"ז נענשו"

חכמינו תקנו שיקראו בתורה ביום ב' וביום ה' כדי שלא ילכו ג' ימים בלא תורה. וזה לתקן מה שקרה במדבר אחרי שנסעו מים סוף. כי לפי פירוש הכלי יקר הג' ימים שהלכו במדבר בלא מים הם ג' ימים בלא תורה (התורה נמשלה למים). וזה עונש (שהוסיפו להם עוד ג' ימים לפני שקיבלו התורה) על שלא מהרו להגיע להר סיני והם היו עסוקים יותר מדי בביזת הים.

1) **"משה את ישראל מים סוף"**
סוף תיבות, אותיות: **ה', ת', ל', ם', ף',** עולה **555**
הסיעם בעל כרחם עולה **555**

2) **"ויסע משה את ישראל מים סוף ויצאו"** עולה **1782**
גדולה היתה ביזת הים מביזת מצרים עולה **1781**

3) **"את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור"**
עולה 2074 ועוד 27 אותיות ועוד 8 מילים עולה **2109**
נענשו שלושה ימים במדבר בלא תורה עולה **2109**

4) **"שור וילכו שלשת ימים במדבר ולא"**
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ש'+ר', ו'+ו', ש'+ת', י'+ם', ב'+ר', ו'+א', עולה **1471**
נענשו ג' ימים במדבר בלא תורה עולה **1471**

5) ביזת הים גרם להם ללכת ג' ימים (להתעכב במדבר בלא תורה).
"מדבר שור וילכו שלשת ימים"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
מ'+ר', ש'+ר', ו'+ו', ש'+ת', י'+ם', עולה **1502**
גדולה ביזת ים סוף מביזת מצרים עולה **1502**

לפי המדרש (בשלח רבה כ״ד, א׳) בני ישראל רצו לחזור למצרים אחרי שראו המצריים מתים על שפת הים. ולמרות כל הטוב שנעשה להם כתוב הם ״מסרבין בו״. והמדרש מביא פסוק מתהילים על זה (תהילים ק״ו)- ״וימרו על ים בים סוף״. ומשה רבנו היה צריך להסיעם בעל כרחם מהביזה לכיוון המדבר להגיע להר סיני.

6) ״**ויצאו**״
באתב״ש:
פמהתף עולה 605 ועוד 5 אותיות עולה **610**
״וימרו על ים בים סוף״ עולה **610**

7) **״אל מדבר שור וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים״**
באתב״ש:
תך יקשג בפג פמכלף בכבא מימי שיקשג פכת יהתף ימי
סוף תיבות, אותיות: **ך׳, ג׳, ג׳, ף׳, א׳, י׳, ג׳, ת׳, ף׳, י׳,** עולה **610**
״וימרו על ים בים סוף״ עולה **610**

<u>בשלח רבה (כ״ד, ב׳)</u>: ״רבי אלעזר אומר על פי הגבורה לא נסעו אלא שהסיען משה במקל״
״וילכו שלשת״
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ו׳+ו׳, ש׳+ת׳,** עולה **712**
הסיען משה במקל עולה **712**

<u>בשלח רבה (כ״ד, ג׳)</u>: ״(תהילים ע״ח) ׳ויסע כצאן עמו׳, כאיזה צאן, כצאנו של יתרו. מה צאנו של יתרו יצא מן הישוב למדבר, כך ישראל יצאו ממצרים למדבר״
״סוף ויצאו אל מדבר״
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ס׳+ף׳, ו׳+ו׳, א׳+ל׳, מ׳+ר׳,** עולה **423**
״ויסע כצאן עמו״ עולה **423**

<u>בשלח רבה (כ״ד, ד׳)</u>: ״ד״א מדבר שור מדבר כוב״
בגלל שחז״ל לא מצאו מדבר בשם שור הם דרשו ואמרו שמדבר שור זה מדבר שקוראים כוב. ובוא נחשים, עקרבים, ושרפים.
״**ולא מצאו מים**״ עולה 264 ועוד 10 אותיות עולה **274**
מדבר כוב עולה **274**
ואולי הרמז כאן כמו אצל יוסף הצדיק כאשר זרקו אותו לבור, שכתוב ״והבור רק אין בו מים״. ופרשו חז״ל, ׳מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו״. ואולי גם כאן ״ולא מצאו מים״, כי היו במדבר כוב, מדבר שיש בו נחשים ועקרבים.

<u>בשלח רבה (כ״ד, ד׳)</u>: ״אמר ר׳ יצחק בזכות אברהם שדברתי עמו ואמרתי לו (בראשית ט״ו) וגם את הגוי אשר יעבדו וגו׳, שכתוב בו (בראשית כ׳) ׳וישב בין קדש ובין שור״
״**שלשת ימים במדבר ולא**״
באתב״ש:
בכבא מימי שיקשג פכת
עולה 1338 ועוד 16 אותיות ועוד 4 מילים עולה **1358**
״**וישב בין קדש ובין שור**״ עולה **1358**
הרמז כאן שבזכות אברהם אבינו יצאו ממצרים למדבר שור, כי שור מזכיר אברהם אבינו שכתוב אצלו ״וישב בין קדש לבין שור״.

* * * * * * * * *

"ויבאו מרתה"

פרק ט"ו פסוק כ"ב:
"וילכו שלשה ימים במדבר ולא מצאו מים"
פרק ט"ו פסוק כ"ג:
"ויבאו מרתה ולא יכלו לשתת מים ממרה כי מרים הם על כן קרא שמה מרה"

הפסוקים מתפרשים לפי הפשט הגשמי ולפי הדרש ולפי הרמז הרוחני.
הפשט הגשמי:
הלכו שלשה ימים ולא מצאו מים וכאשר מצאו מים המים היו מרים ואי אפשר היה לשתות אותם.

הדרש:
"**מים**"– רמז לתורה
"**וילכו שלשת ימים במדבר**"– מקום הפקר, שהפקירו עצמם מן התורה, עזבו את התורה במשך ג' ימים רצופים.
ורמז:
"**ולא מצאו**" עולה **174** למנין המילה '**תורה**' (באתב"ש: אפגץ).

ובמישור הרעיוני רמז רוחני:
נראה לי שנכנס אצלם יצר רע בעניין מצות התורה.
וזה כתוצאה מהסיפוק הגשמי המיידי שקבלו מביזת מצרים וביזת הים.
וזה משך אותם לגשמיות וריחק אותם מהרוחניות. והרגישו בקושי עול המצות,
ולא הרגישו (לא ראו) שכר המצות. הרגישו רק בצד הדין (באי קיומן של המצות):
"**ויבאו מרתה ולא יכלו לשתת מים ממרה כי מרים**"
סוף תיבות, אותיות: **ו', ה', א', ו', ת', ם', ה', י', ם'** עולה **513**
מדת הדין עולה **513**
קרי, ראו כי יש עונש באי קיומן של המצות:
"**כי מרים הם על כן קרא**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
כ'+י', מ'+ם', ה'+ם', ע'+ל', כ'+ן', ק'+א' עולה **426**
עונש עולה **426**
וגם:
"**מים ממרה כי מרים הם**"
באתב"ש:
ימי ייגץ לם יגמי צי עולה 406 ועוד 15 אותיות ועוד 5 מילים עולה **426**
עונש עולה **426**

ראו את:
עול עולה **106**
המצות, וזה נתן להם הרגשה:
"**מרה**" באתב"ש: **יגץ** עולה 103 ועוד 3 אותיות עולה **106**

לא הרגישו (לא ראו) צד הרחמים והשכר למקיימן.
"**קרא שמה מרה**" עולה 891 ועוד 9 אותיות עולה **890**

"**שכר מצוה בהאי עלמא ליכא**" עולה 881 ועוד 19 אותיות עולה **890**
(קדושין ל"ט, א'-"רבי יעקב היא דאמר שכר מצוה בהאי עלמא ליכא".
ופירושו, 'שכר מצוה בעולם הזה אין')

לא הרגישו:
שכר לפעולה עולה **741**
אז:
"**ולא יכלו לשתת מים ממרה**"
באתב"ש:
פכת מלכף כבאא ימי ייגץ
ראש וסוף תיבות, אותיות:
פ'+ת', מ'+ף', כ'+א', י'+י', י'+צ' עולה **741**
היה להם קשה להמשיך במצות התורה.
בגלל שלא הרגישו:
שכר המצות עולה **1061**
"**על כן קרא שמה מרה**" עולה **1061**
(כי יצר הרע משלם עכשיו, נותן הרגשה טובה מיד, ושכר המצות לעתיד לבוא. ורק פירות המצות עכשיו)

"**ויבאו מרתה**"– וזה הביא אותם "מרתה", קרי לדיכאון רוחני.
"**ולא יכלו לשתת מים**"– לא יכלו ללמוד תורה
"**ממרה**"– בגלל נפשם הרוחנית המרה
(למרות כל הניסים לא היו בשמחה)

ביזת מצרים וביזת הים השפיעה עליהם לרעה.
"**ויבאו מרתה ולא יכלו**"
באתב"ש:
פמשתף יגאץ פכת מלכף
ראש וסוף תיבות, אותיות: **פ'+ף', י'+צ', פ'+ת', מ'+ף'** עולה **860**
ביזת מצרים והים עולה **860**
בגלל כל הכסף והזהב והאבנים הטובות נתנו ליצר הרע להתגבר עליהם להסיט אותם לגשמיות:
"**ממרה כי מרים הם על כן קרא שמה מרה**"
באתב"ש:
ייגץ לם יגמי צי זך לט דגת ביץ יגץ
סוף תיבות, אותיות: **צ', ם', י', י', ך', ט', ת', ץ', צ'** עולה **759**
גשמיות עולה **759**
ולעזוב הרוחניות. ולהיות יותר:
חולין עולה **104**
ואז "ויבאו":
"**מרתה**" באתב"ש: **יגאץ** עולה **104**
וההוכחה, משה רבנו היה צריך להסיע אותם מים סוף בכוח כדי שימשיכו להר סיני.

(ולפי, שמות ט״ו, כ״ב-״ויסע משה את ישראל מים סוף״)
״**כי מרים הם**״– כי מצוות התורה הפכו אצלם לדבר מר.
והם שואלים את משה רבנו:
״**מה נשתה**״– לא בקשו באופן ישיר מים, אלא מה ייתן לנו:
סיפוק רוחני עולה **530**
כי המים, מצות התורה הפכו אצלם למרים:
״**על כן קרא שמה מרה**״
ראש תיבות, אותיות: ע׳, **כ׳, ק׳, ש׳, מ׳** עולה **530**

ובגלל:
״**כי מרים הם**״ באתב״ש: **לם יגמי צי** עולה **233**
״**ויורהו**״ עולה **233**

באה התשובה דרך:
״**ויריהו ה׳ עץ**״ עולה **419**
״ולכל בשרו״:
״**מרפא**״ באתב״ש: **יגות** עולה **419**
התורה מרפאה נפש מרה ותעזור להתגבר על היצר, וזה דווקא הדבר שהם עזבו (״וילכו שלשה ימים במדבר ולא מצאו מים״).
ובאותה מילה רמז להם:
״**עץ**״– באתב״ש: **׳זה׳** עולה **12**, רמז י״ב שבטי ישראל
רמז להם שהתורה היא ׳עץ חיים׳, הנותנת חיים לעוסקים בה, בעולם הזה ובעולם הבא.
ולעץ חיים יש פירות, ׳עץ פרי׳, והם מתוקים, קרי יש שכר לפעולה, שכר טוב לעמליה, (ולפי:, תהלים ל״א, כ׳- ״מה רב טובך אשר צפנת ליראיך״).
״וישלך אל המים״–
רמז להם להשליך את עצמם לתוך התורה. להיות מחוברים למים, למצות התורה, כי:
״**וישלך אל המים**״ באתב״ש: **פמבכל תדצימי** עולה **742**
מדת רחמים עולה **742**
העוסק בתורה זוכה לחסדים, ולמדת הרחמים.
(גמרא חגיגה י״ב, ב׳- אמר ריש לקיש כל העוסק בתורה בלילה הקב״ה מושך עליו חוט של חסד ביום״)
״**וישלך אל המים**״ עולה **492**
׳**תבלין**׳ עולה **492**
התורה תבלין נגד יצר הרע (ולפי, הגמרא קדושין ל׳, ב׳-: ״בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין״).
ואי אפשר להתגבר על היצר בלי התורה.
ואז מצות התורה הפכו אצלם לדבר מתוק.
״**וימתקו המים**״– (שיר השירים ד׳, י״א) ״דבש וחלב תחת לשונך״
״שם שם להם חק ומשפט״– לנפשם המרה שם ״חק ומשפט״, קרי תורה:
״**וימתקו המים שם שם**״ ראש תיבות, אותיות: **ו׳, ה׳, ש׳, ש׳** עולה **611** למנין ׳**תורה**׳.
לרפא אותם.

דיכאון רוחני עולה **365**
זה:
חכמת התורה באתב"ש: **סליא צפגץ** עולה **365**
"**כי חיים הם למוצאיהם**" עולה **365**
ואז:
"**וימתקו המים**" באתב"ש: **פמיאדף צימי** עולה **365**

התורה מרפאת את האדם מחולי הגוף וגם מחולי המידות והדעות:
<u>משלי פרק ד' פסוק כ"ב:</u>
"כי חיים הם למצאיהם ולכל בשרו מרפא"
"**ולכל בשרו מרפא**" באתב"ש: **פכלך שבגף יגוץ** עולה **954**
וגם עוזרת נגד היצר, המכונה:
'שאור שבעיסה' עולה **954**
(ברכות דף י"ז, א'- "ורבי אלכסנדרי בתר דמצלי אמר הכי רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה...")

ועובדה, במתן תורה:
בהר סיני באתב"ש: **שצג חמטם** עולה **490**
לא היו חולים, כי נתרפאו כל החולים וכל הנכים, ולפי:
<u>משלי פרק ג' פסוק ח':</u>
"רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך"
"**רפאות**" באתב"ש: **גותפא** עולה **490**
(הייתה רפאות בהר סיני)

* * * * * * * * *

שבעים תמרים

פרק ט״ו פסוק כ״ז:
״ויבאו אלימה ושם שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים...״
רש״י (על המילים ״ושבעים תמרים״): ״כנגד ע׳ זקנים״

נשאלת השאלה:
למה כתוב ״תמרים״ ולא דקלים (הלא העץ , עץ דקלים, והפרי תמר)?

ואולי עבור רמז לע׳ זקנים, ולפי:
ע׳ זקנים באתב״ש: **ז׳ עדטמי** עולה 140 ועוד 2 מילים עולה **142**
״**צדיק כתמר יפרח**״ באתב״ש: **הקמד לאיג מוגס**
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ה׳+ד׳, ל׳+ג׳, מ׳+ס׳** עולה **142**

ע׳ זקנים , היו ע׳ צדיקים, וכתוב שהצדיק ״כתמר יפרח״ (התמר רומז על צדיק).

* * * * * * * *

"בחמשה עשר יום לחדש השני"

פרק ט"ז פסוק א':
" ויסעו מאילם ויבאו כל עדת בני ישראל אל מדבר סין אשר בין אילם ובין סיני בחמשה עשר יום לחדש השני לצאתם מארץ מצרים "

1. מדרש רבה (כ"ה, ד'): "הצידה שהוציאו בידם ממצרים, עשה להם ס"א סעודות, ואכלו אותו ל"א יום"

א. " **אל מדבר סין אשר בין אילם ובין סיני** " עולה **1239**
שאכלו המצה ב61 סעודות, ב31 ימים עולה **1239**

ב. " **אל מדבר סין אשר בין אילם ובין סיני** " עולה 1239 ועוד 27 אותיות ועוד 8 מילים עולה **1274**
אכלו אותו שירי הבצק 31 יום עולה **1274**

2. רש"י: "...שאכלו משירי הבצק ששים ואחת סעודות..."

" **בחמשה עשר יום לחדש השני** " עולה **1688**
אכלו ששים ואחת סעודות עולה **1688**

* * * * * * * * *

"לחם מן השמים"

פרק ט"ז פסוק ד':
"הנני ממטיר לכם לחם מן השמים..."
מדרש רבה (כ"ה, ה'): "...והיכן ירד? באלוש, ולמה באלוש? בזכות שאמר אברהם (בראשית י"ח) 'לושי ועשי עגות' "

בראשית פרק י"ח פסוק ו':
"...**לושי ועשי עגות**"

"**לושי ועשי עגות**" עולה **1211**
המן יורד ראשון באלוש עולה **1211**

* * * * * * * * *

"לחם מן השמים"

כתוב בפרשת המן:
פרק ט"ז פסוק ד':
"ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתי אם לא"

הקשר בין המן לתורה ידוע בדברי חז"ל.
ואמרו חז"ל: "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן".
וכתוב כאן מטרת המן: "למען אנסנו הילך בתורתי אם לא"
ובמסכת אבות: "אם אין קמח אין תורה, אם אין תורה אין קמח".
והמן לחם רוחני, "לחם אבירים".

ורמזים לקשר הזה מהפסוק הזה המודיע על המן:

1) **"ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם"**
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ו'+ר', י'+ה', א'+ל', מ'+ה', ה'+י', מ'+ר', ל'+ם', עולה **622**
י' דברות עולה **622**

2) **"ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא"**
ראש וסוף תיבות, אותיות:
א'+ל', מ'+ה', ה'+י', מ'+ר', ל'+ם', ל'+ם', מ'+ן', ה'+ם', ו'+א', עולה **613**
תרי"ג עולה **613**

3) **"ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום"** עולה **1587**
עשרת הדברות עולה **1587**

4) **"לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר"**
עולה 1142 ועוד 7 מילים עולה **1149**
תרי"ג מצות עולה **1149**

5) **"לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען"**
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ל'+ם', מ'+ן', ה'+ם', ו'+א', ה'+ם', ו'+ו', ד'+ר', י'+ם', ב'+ו', ל'+ן',
עולה **611**
תורה עולה **611**

6) "**העם ולקטו דבר יום ביומו**" עולה 592 ועוד 19 אותיות עולה **611**
תורה עולה **611**

7) "**ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא**"
עולה 1833 ועוד 11 מילים עולה **1844**
אם אין תורה אין קמח אם אין קמח אין תורה עולה **1844**

8) "**ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען**"
עולה 889 ועוד 7 מילים ועוד 27 אותיות עולה **923**
אם אין תורה אין קמח עולה **922**

9) "**יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתי**"
עולה 1560 ועוד 27 אותיות עולה **1587**
עשרת הדברות עולה **1587**

10) "**הילך בתורתי אם לא**" עולה **1155**
תר"ג מצוות עולה **1155**

11) "**משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו**"
באתב"ש:
יבץ צטטם יינמג כלי כסי יט צבימי פמהת צזי פכדנף
עולה 1550 ועוד 37 אותיות עולה **1587**
עשרת הדברות עולה **1587**

12) "**לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו**"
באתב"ש:
כלי כסי יט צבימי פמהת צזי פכדנף קשג מפי שמפיף
סוף תיבות, אותיות: **י', י', ט', י', ת', י', ף', ג', י', ף',** עולה **622**
י' דברות עולה **622**

13) "**לחם מן השמים ויצא העם ולקטו**"
באתב"ש:
כסי יט צבימי פמהת צזי פכדנף
עולה 1127 ועוד 22 אותיות עולה **1149**
תרי"ג מצות עולה **1149**

14) "**לחם מן השמים ויצא העם ולקטו**"
באתב"ש:
כסי יט צבימי פמהת צזי פכדנף
עולה 1127 ועוד 22 אותיות ועוד 6 מילים עולה **1155**
תרי"ג מצוות עולה **1155**

15) "**מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען**"
באתב"ש:
יט צבימי פמהת צזי פכדנף קשג מפי שמפיף כיזט
סוף תיבות, אותיות: **ט', י', ת', י', ף', ג', י', ף', ט'**, עולה **611**
תורה עולה **611**

16) "**העם ולקטו**"
באתב"ש:
צזי פכדנף עולה **341**
לחם אבירים עולה **341**

* * * * * * * * *

אמונה וביטחון

פרק ט״ז פסוק ד׳:
״ויאמר ה׳ אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתי אם לא״

אמרו שירידת המן הייתה שיעור באמונה (וביטחון) לבני ישראל.
כי צריך אמונה להאמין, שה׳ העושה להם ניסים, יוריד עוד הפעם מן למחר, כמו שהובטח:
שמות ט״ז, ד׳: ״ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו״
וצריך ביטחון בה׳ שהוא יספק להם כל צרכם, ולפי:
שמות ט״ז, י״ב: ״בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם״

ונשאלת השאלה:
אם גם ירד להם שלו בערב, נראה שהיה להם פחות לחץ לאוכל. והם היו פחות צריכים להיות סומכים על המן לתזונה. כי ביש להם שלו הם לא יגיעו למצב של רעב.
ועוד, לא כתוב שהשלו התליע, ולא כתוב שאסור להשאיר ממנו עד בוקר.
והיה להם אוכל עד ירידת השלו למחרת בין הערבים.

ואז, למה התכוונה התורה שכתב ״למען אנסנו הילך בתורתי אם לא״?

ונצטרך להסביר לפי:
רש״י: ״אם ישמרו מצות התלויות בו שלא יותירו ממנו ולא יצאו בשבת ללקוט״

הניסיון כאן זה לראות אם הם יאמינו שהמן ירד בכל ימי החול כמובטח (יאמינו בדבר ה׳). וההוכחה לאמונה זו, זה שלא ישאירו ממנו עד בוקר, ושלא יצאו בשבת ללקוט.

ולמרות שבא שלו (בשר עוף) כל יום, עדיין היה להם לחץ למזון. כי כתוב:
פרק ט״ז פסוק י״ב:
״בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם״
השלו הוא (בשר) ׳לאכל׳, אבל המן הוא (לחם) ׳לשבוע׳. מהשלו אפשר למלא כרסו אבל לא להגיע למצב של שובע.
וכמו שאמרו חז״ל: ״לא דומה מי שיש פת בסלו למי שאין לו פת בסלו״
המן היה מזין אותם לא רק באופן גשמי אלא גם באופן רוחני, וכמו שכתוב:
״לא נתנה התורה לדרוש אלא לאוכלי המן״

והוא ״לחם אבירים״, לחם הנספג בתוך רמ״ח אבריו (ילקוט שמעוני בשלח ט״ז, ר״ס).
וכמו שכתוב:
״דק מחספס דק ככפר על הארץ״, ״**מחספס**״ עולה **248** למנין **רמ״ח** (ילקוט שמעוני בשלח ט״ז, ר״ס).

* * * * * * * * *

המן

פרק ט״ז פסוק ד׳:
״ויאמר ה׳ אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתי אם לא״
אור החיים (על המילים ״את המן אכלו״): ״וכי מ׳ שנה אכלו, הלא חסרים ל׳ יום מט״ו בניסן עד ט״ו באייר״
ומסביר אור החיים כאן שכתוב ״אכלו את המן ארבעים שנה״, והלא חסר ל׳ יום מהחשבון. כי יצאו ממצרים בט״ו בניסן ולא התחיל המן לרדת עד ט״ז באייר. ותירץ, שטעמו כבר בעוגות שהוציאו עימהם ממצרים, טעם המן.

לפי חז״ל המן ירד פעם הראשונה ב16 לאייר שזה יום 31 לספירת העומר, וזה היה באלוש. ורמזים:

1) ״**לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו**״
עולה 1352 ועוד 36 אותיות ועוד 10 מילים עולה **1398**
שש עשרה באייר עולה **1398**

2) ״**השמים ויצא העם**״
ראש תיבות, אותיות: **ה׳, ו׳, ה׳** עולה **16**
ט״ז עולה **16**

3) ״**ויצא העם ולקטו דבר יום**״
ראש תיבות, אותיות: **ו׳, ה׳, ו׳, ד׳, י׳** עולה **31**
ל״א עולה **31**

4) ״**ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו**״
סוף תיבות, אותיות: **א׳, ם׳, ו׳, ר׳, ם׳, ו׳, ן׳, ו׳** עולה **349**
ל״א בעומר עולה **349**

5) ״**דבר יום ביומו**״
ראש תיבות, אותיות: **ד׳, י׳, ב׳** עולה **16**
ט״ז עולה **16**

6) ״**דבר יום ביומו למען אנסנו**״
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ד׳+ר׳, י׳+ם׳, ב׳+ו׳, ל׳+ן׳, א׳+ו׳** עולה **349**
ל״א בעומר עולה **349**

7) ״**לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו**״
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ל׳+ם׳, ל׳+ם׳, מ׳+ן׳, ה׳+ם׳, ו׳+א׳, ה׳+ם׳, ו׳+ו׳ עולה **339**
באלוש עולה **339**

8) "**מן השמים ויצא העם ולקטו דבר**"
סוף תיבות, אותיות: **ן', ם', א', ם', ו', ר'** עולה **337**
אלוש עולה **337**

9) "**דבר יום ביומו**" עולה 326 ועוד 11 אותיות עולה **337**
אלוש עולה **337**

10) "**אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים**"
באתב"ש:
תך יבץ צטטם יינמג כלי כסי יט צבימי עולה **1104**
ל"א בספירת העומר עולה **1104**

11) "**העם ולקטו**"
באתב"ש:
צזי פכדנף עולה 341 ועוד 8 אותיות עולה **349**
ל"א בעומר עולה **349**

12) "**ולקטו**"
באתב"ש:
פכדנף עולה 234 ועוד 5 אותיות עולה **239**
ט"ז באייר עולה **239**

13) "**דבר יום ביומו למען**"
באתב"ש:
קשג מפי שמפיף כיזט עולה 1089 ועוד 15 אותיות עולה **1104**
ל"א בספירת העומר עולה **1104**

14) "**יום ביומו למען אנסנו הילך**"
באתב"ש:
מפי שמפיף כיזט תטחטף צמכל
עולה 1372 ועוד 21 אותיות ועוד 5 מילים עולה **1398**
ששה עשר באייר עולה **1398**

15) **יומו למען אנסנו הילך בתורתי**"
באתב"ש:
שמפיף כיזט תטחטף צמכל שאפגאם
סוף תיבות, אותיות: **ף', ט', ף', ל', ם'** עולה **239**
ט"ז באייר עולה **239**

* * * * * * * * *

"בקר וידע"

פרק ט"ז פסוק ה':
"בקר וידע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו ואת אשר יבחר בו יקריב אליו"

יש כאן שלושה דברים שיתבארו בבוקר ◌ֿ("בקר וידע").
לפי חז"ל:

1) **"את אשר לו"** – לקרב שבט לוי (מכל השבטים, ולשלול עבודת הבכורים)
2) **"ואת הקדוש והקריב אליו"** – לקרב בני אהרן להיות כהנים (מתוך שבט לוי)

ונראה לי להוסיף שהשלישי בא לקרב אהרן לכהונה גדולה:

3) **"ואת אשר יבחר בו יקריב אליו"** – כהן אחד (מתוך הכהנים, "בו") להיות כהן הגדול.

וזה תשובה לתלונות קרח וכל עדתו - לבכורים שביקשו כהונה, וללוים שביקשו כהונה, ולקרח שרצה להיות כהן גדול.

ורמזים לזה מהפסוק:
רמזים שלקח שבט לוי במקום הבכורים:

1) **"ה' את אשר לו"**, סוף תיבות, אותיות: **ה', ת', ר, ו'**, אותיות המילה **'תורה'**.
רמז לשבט ללוי שהם יהיו מלמדי התורה, ולפי:
<u>דברים ל"ג, י':</u> "יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל"

2) **"ידע ה' את אשר"**
באתב"ש:
פמקז מנשך תא תבג
סוף תיבות, אותיות: **ז', ך', א', ג',** עולה **101**
הלויים עולה **101**

3) **"בקר וידע ה' את"**
באתב"ש:
שדג פמקז מנשך תא
סוף תיבות, אותיות: **ג', ז', ך', א',** עולה **101**
הלויים עולה **101**

4) **"לו"**
באתב"ש:
כף עולה 100 ועוד המילה עולה **101**
הלויים עולה **101**

רמז שלקח אהרן ובניו מתוך שבט לוי להיות כהנים:

1) "**והקריב**" עולה 323 ועוד 6 אותיות ועוד המילה עולה **330**
אהרן ובניו עולה **330**

2) **"הקדוש והקריב"**
באתב"ש:
צדקפב פצדגמש
ראש וסוף תיבות, אותיות: **צ'+ב', פ'+ש'** עולה **472**
זה אהרן ובניו הכהנים עולה **472**

רמזים שלקח אהרן מתוך הכהנים להיות הכהן הגדול:

1) "**בו יקריב**" עולה 330 ועוד 7 אותיות עולה **337**
אהרן הכהן עולה **336**

2) "**בו יקריב**" עולה **330**
אהרן ובניו עולה **330**
שהכהונה הגדולה תתחיל מאהרן, ואחד מבניו יהיה כהן גדול אחריו.

3) "**והקריב אליו ואת אשר יבחר בו יקריב**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ו'+ב', א'+ו', ו'+ת', א'+ר', י'+ר', ב'+ו', י'+ב' עולה **852**
אהרן מתוך הכהנים עולה **852**

4) "**יבחר**"
באתב"ש:
משסג עולה 403 ועוד המילה עולה **404**
אהרן לכהן גדול עולה **404**

5) "**ואת הקדוש והקריב אליו ואת אשר יבחר בו יקריב**"
באתב"ש:
פתא צדקפב פצדגמש תכמף פתא תבג משסג שף מדגמש
סוף תיבות, אותיות: **א', ב', ש', ף', א', ג', ג', ף', ש',** עולה **770**
אהרן וזרעו אחריו עולה **770**

רמזים כללים:

1) "**אשר יבחר בו יקריב אליו**"
ראש תיבות, אותיות: **א', י', ב', י', א'**, עולה **24**.
רמז ל24 משמרות כהונה ולויה.

2) "**ואת אשר יבחר בו יקריב אליו**"
ראש תיבות, אותיות: **ו', א', י', ב', י', א'**, עולה **30**.
רמז לכהן ולוי שבאים לעבוד מבן 30 ולמעלה.

3) "**ואת הקדוש והקריב**"
סוף תיבות, אותיות: **ת', ש', ב'**, אותיות המילה '**שבת**'.

4) "**ואת הקדוש והקריב אליו**",
סוף תיבות, אותיות: **ת', ש', ב', ו'**, אותיות המילה '**שבתו**'
רמז לשבט לוי ששבתו מעבודת השעבוד במצרים וגם לא עבדו בשבת.

5) "**ה' את אשר לו ואת הקדוש**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
י'+ה', א'+ת', א'+ר', ל'+ו', ו'+ת', ה'+ש', עולה **1364**
בני אהרן נדב אביהוא איתמר ואלעזר עולה **1364**

6) "**אשר לו ואת הקדוש**"
עולה 1359 ועוד 13 אותיות ועוד 4 מילים עולה **1376**
אהרן ובניו נדב אביהוא איתמר ואלעזר עולה **1376**

7) "**ואת אשר יבחר**"
באתב"ש:
פתא תבג משסג עולה 1289 ועוד 10 אותיות ועוד 3 מילים עולה **1302**
אהרן נדב אביהוא איתמר ואלעזר עולה **1302**

8) "**והקריב אליו ואת אשר יבחר**"
באתב"ש:
פצדגמש תכמף פתא תבג משסג
ראש תיבות, אותיות: **פ', ת', פ', ת', מ'**, עולה **1000**
אהרן לכהן גדול מתוך הכהנים עולה **1000**

9) "**בו יקריב אליו**"
באתב"ש :
שף מדגמש תכמף
סוף תיבות, אותיות: **ף', ש', ף',** עולה **460**
אהרן ובניו הכהנים עולה **460**

* * * * * * * * *

"בין הערבים תאכלו בשר"

כתוב בפרשת המן:
פרק ט"ז פסוק ח':
"ויאמר משה בתת ה' לכם בערב בשר לאכל ולחם בבקר לשבע"

פרק ט"ז פסוק י"ב:
"דבר אלהם לאמר בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם"

פרק ט"ז פסוק י"ג:
"ויהי בערב ותעל השלו ותכס את המחנה ובבקר היתה שכבת הטל סביב למחנה"

משה רבנו אמר (פסוק ח') לבני ישראל: "**בערב בשר לאכל".**
וה' אמר למשה (פסוק י"ב) לאמור לבני ישראל: "**בין הערבים תאכלו בשר**".
וכאשר הגיע השלו כתוב (פסוק י"ג): "**ויהי בערב ותעל השלו ותכס את המחנה**".
משה רבנו אמר "**בערב**", וה' אמר "**בין הערבים**", ועלה השלו על המחנה "**בערב**".

ונשאלת השאלה:
אם הבשר עלה על המחנה "בערב" איך אכלו אותו "בין הערבים"?

ראשית, נדון במשמעות המילה "**ערב**", ובמשמעות הביטוי "**בין הערבים**".
ונשתמש בפרוש של האבן עזרא (שמות פרק י"ב פסוק ו') על משמעות הביטוי "בין הערבים".
בדרך כלל כאשר אנו משתמשים במילה '**ערב**', אנו מתכוונים ללילה (לפחות החצי הראשון של הלילה). כי באכילת מצה בליל הפסח כתוב "בערב תאכלו מצות". וההלכה היא שזמן אכילת מצה מתחיל מיד עם צאת הכוכבים וממשיך לכתחילה (שיטת רבי אלעזר בן עזריה) עד חצות הלילה (עד 6 שעות זמניות אחרי צאת הכוכבים).
אבל גם לפני צאת הכוכבים יש מושג של 'ערב'. כי מפלג המנחה (שעה ושליש לפני צאת הכוכבים) עד צאת הכוכבים, לילה מדרבנן (שיטת רבי יהודה בגמרא) וגם נקראת בשם 'ערב'.
ואולי ניתן להגיד עוד משמעות למילה 'ערב'.
בספר בראשית כתוב "ויהי ערב ויהי בקר יום...".
'ערב' זה סוף היום ממש ומצביע על המעבר בין יום ללילה (וכולל הזמן עד חצות הלילה).
'בקר' זה סוף הלילה ממש ומצביע על המעבר בין לילה ליום (וכולל הזמן עד חצות היום).
הרעיון כאן היא שהמילה 'ערב' גם מסמן גבול, מעבר, בין יום ללילה, נקודת זמן (ולא רק תקופה של זמן).
ולפי זה גם נקודת המעבר בין חיזוק אור היום (מהנץ עד חצות היום), לבין החלשת אור היום (מחצות היום עד השקיעה), קרי חצות היום ממש (6 שעות זמניות על היום), גם זה סוג של ערב.
ונשים לב אונקלוס, וגם יונתן בן עוזיאל, מתרגמים את המילה "ערב", "רמשא" (ולא ליליא, שזה לילה בארמית).
ונסכם ונגיד שהמילה ערב מתאים לשני זמנים: מפלג המנחה עד צאת הכוכבים (ערב מדרבנן), ומצאת הכוכבים עד חצות הלילה (ערב מדאורייתא).

ואולי במובן של מושג (אבל לא לעניין של הלכה) המילה 'ערב' גם מתאים לחצות היום,

נקודת המעבר של מסלול השמש לצד של 'מערב'.
(ואולי מזה נובע הביטוי "ערבים", פעמים ערב).

"**בין הערבים**" מצביע על הזמן שאור היום מתחיל להיחלש עד שאור היום נעלם לגמרי. וזה מיד אחרי חצות היום (אחרי 6 שעות זמניות על היום). ואז אור היום הולך ונחלש עד השקיעה. אחרי השקיעה עד צאת הכוכבים אור היום נחלש מאוד, והחושך מתחזק, וקשה להבחין בין יום ללילה, והאור נעלם לגמרי בזמן צאת הכוכבים.
לפי זה הביטוי 'בין הערבים' מסמן תקופה די ארוכה של היום (מחצות היום עד צאת הכוכבים). התקופה בין 'ערב' (של חצות היום) לבין ערב' (של צאת הכוכבים).

אונקלוס, וגם יונתן בן עוזיאל, מתרגמים "בין הערבים","בין שמשיה", קרי, בין השמשות (בין השקיעה לבין צאת הכוכבים, הזמן בין האור שמשמש ביום, לבין האור שמשמש בלילה). וזה הגדרה המצומצמת של הזמן שנקרא "בין הערביים".

האבן עזרא כותב שעיקר הזמן של "בין הערבים" זה שעה ושליש לפני צאת הכוכבים. זה מתאים לדעת רבי יהודה (בגמרא) שהתקופה הזאת היא לילה מדרבנן (המתחילה מפלג המנחה עד צאת הכוכבים, ואז זה לילה מדאורייתא).

ומסביר האבן עזרא שבערב פסח היו שוחטים קרבן הפסח כבר מחצות היום. וכתוב בקרבן הפסח שזמן שחיתתו "בין הערבים" (וזה בגלל שהכהנים לא היו מספיקים לטפל בכל קרבנות הפסח רק בתוך שעה ושליש של סוף היום). וזה הגדרה הרחבה של הזמן שנקרא "בין הערבים" (מחצות היום עד צאת הכוכבים).

ונראה לי להגיד:
בגלל שיש זמן משותף לערב וגם לבין הערבים- הזמן בין פלג המנחה עד צאת הכוכבים, אפשר שקבלו את השלו בערב וגם אכלו את השלו בין הערבים.

ונשאלת עוד שאלה:
למה שינוי הלשון מהמילה "**בערב**" לביטוי "**בין הערבים**" וחזרה למילה "**בערב**"?
ונראה לי להגיד:
משה רבנו אמר לבני ישראל:
פרק ט"ז פסוק ח':
"**ויאמר משה בתת ה' לכם בערב בשר לאכל ולחם בבקר לשבע**"
אתם תקבלו בשר "**בערב**", לקראת סוף היום (כאילו בחושך בהסתר פנים) או בתחילת הלילה ממש, וזה לפי דין. כי הערב מצביע על זמן הדין, והבשר צבעו אדום המזכיר דם (הקבלה). כי התלוננתם עלינו. והחולק (ונגיד הבא במחלוקת) על רבו כאילו חולק על השכינה (חס וחלילה). ובגלל שיש לכם מקנה שאלתם לא כהוגן (רש"י שמות ט"ז, ח'):
"בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשבע". בכל זאת תקבלו עוד בשר. אבל בפנים חשוכות ולפי המידה לאכול, אבל לא לפי המידה לשבוע.
ונראה להגיד שהמילה "בערב" כאן מתייחסת להגדרה של "ערב" כזמן השקיעה קרוב לצאת הכוכבים.
ולמה תקבלו בשר (הלא אפשר לחיות על הלחם):
פרק ט"ז פסוק ו':
"**ערב וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים**"
רש"י: לפי שאמרתם לנו 'כי הוצאתם אותנו' תדע כי לא אנחנו המוציאים אלא ה' הוציא אתכם שיגיז לכם את השלו"

ואולי יש כאן רמז בשימוש אותם האותיות על ידי בני ישראל ועל יד משה רבנו, אותיות: **ב', ע', ר', ב'**.
(רמז לסוג של מידה כנגד מידה. הם שאלו לא כהוגן ולפי זה קבלו תשובה לתלונתם בהתאם).
כי בני ישראל אמרו:
פרק ט"ז פסוק ג':
"**כי הוצאתם אתנו אל המדבר הזה להמית את כל הקהל הזה ברעב**"
ומשה רבנו אמר להם באותם אותיות של המילה "**ברעב**" שהבשר יינתן להם "**בערב**".

אבל הקב"ה אמר למשה להגיד להם:
פרק ט"ז פסוק י"ב:
"**דבר אלהם לאמר בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם**"

שפתי כהן (הש"ד, הרב מרדכי הכהן): "דבר אליהם בין הערבים תאכלו בשר, לא בערב כמו שאמרת בפנים חשוכות אלא בין הערבים באור היום, ולא כמו שאמרת בשר לאכול שהקדמת הבשר תחילה שנראה כנותן בפנים זועפות, אלא תאכלו בשר שאחר תבוא להם תאות האכילה כדי שיאכלו אותו בתיאבון ובחיבה, לא כמו שאמרת ולחם בבוקר לשבוע הלחם קודם ואחר כך השביעה אלא תשבעו לחם שפעמים מתאות האכילה ישבעו, ותאמר להם לנוכח תאכלו תשבעו, כאילו אני מדבר עמהם, וידעתם כי אני ה' אלה-יכם כאב רחמן מרחם שנקרא שמי עליכם"

שיקבלו הבשר, השלו, כאשר היום עוד גדול, ולפנים משורת הדין, ולא כפי שמגיע להם.
ובהגעת השלו כתוב:
פרק ט"ז פסוק י"ג:
"**ויהי בערב ותעל השלו ותכס את המחנה ובבקר היתה שכבת הטל סביב למחנה**"

ונראה להגיד שהמילה "בערב" כאן מתייחסת להגדרה של "ערב" כזמן מפלג המנחה ולמעלה (זמן ערב מדרבנן לפי שיטת רבי יהודה) או מחצות היום. ואז יש עוד זמן של יום ויהיה להם זמן לאכול השלו "בין הערבים", ביום ממש (וכמו שכתוב בפסוק י"ב).

ולמה קבלו גם לחם? הלא אפשר לחיות עם בשר?
אלא כמו שאמר להם משה רבנו:
פרק ט"ז פסוק ז':
"**ובקר וראיתם את כבוד ה' בשמעו את תלנתיכם**"
אתם תקבלו גם לחם בבוקר (ולשבוע, ולא רק לאכול), במידת החסד, ומזה תראו את כבוד ה'. נתינת שניהם, השלו והמן, יעידו:
פרק ט"ז פסוק י"ב:
"**כי אני ה' אלה-יכם**".
ולפי שפתי כהן: "וידעתם כי אני ה' אלה-יכם כאב רחמן מרחם שנקרא שמי עליכם"

ועוד נראה להגיד:
בגלל שזמן "בין הערבים" קרוב לערב (שעה ושליש לפני צאת הכוכבים, או בין השמשות ממש),
נתינת בשר "בין הערבים" היא מבחינת דין (או לפנים משורת הדין). ורמז לדבר:
"**בין הערבים**" עולה **589**
שפט עולה **589**
"שפט" - משמעו פסק (או בירור) דין.

* * * * * * * * *

"ערב וידעתם"

פרק ט"ז פסוקים ו'-ז':
"ויאמר משה ואהרן אל כל בני ישראל ערב וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים. ובקר וראיתם את כבוד ה' ..."

ביציאת בני ישראל ממצרים, התלוננו הערב רב , ונחלשה אמונת בני ישראל. מסבירים המפרשים שאמרו להם משה ואהרן, אנחנו לא הוצאנו אתכם מארץ מצרים - ה' הוציא אתכם משם. ובגלל שלא שאלו כהוגן קבלו השלו (אוכל גשמי) בחושך (בערב), והמן (אוכל רוחני) באור היום (בבקר).

ואלי יש כאן רמז לעתיד (לא להתייאש):
"ערב וידעתם": בשעות הקשות, שעות ה'**ערב**', המסמלת את הגלות הארוכה הדומה לחושך- שמה בתוך החושך (בתוך הצרות), תגלו את הה' (תדעו שה' הוא האלקים)- "**ערב וידעתם כי ה'**... "
"**ובקר וראיתם**": אבל בשעות הגאולה, שעות ה'**בקר**', (עולם הבא), תראו את כבוד ה', - " **ובקר וראיתם את כבוד ה'** "

* * * * * * * * *

"ובבקר תשבעו לחם"

בפרשת המן כתוב:
פרק ט"ז פסוק י"ב:
"שמעתי את תלונת בני ישראל דבר אלהם לאמר בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם וידעתם כי אני ה' אלקיכם"

<u>גמרא יומא ס"ז, א'</u>: "שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו"
<u>גמרא יומא ע"ד,ב', ילקוט שמעוני דברים פרק ח':</u>
"רב אמי ורב אסי, חד אמר: אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו.
וחד אמי: אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה ואוכל"

ונשאלת השאלה:
למה במן רק טעמו מה שאכלו אבל לא ראו משאכלו?

ונראה לי להגיד:
מרגע יציאת בני ישראל ממצרים הם היו בהכנה (בעקומת לימוד) איך לעלות בקודש ("ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש"). והם החמשים יום במדבר עד קבלת התורה (שבדרך קבלו קצת דינים במרה ובאלוש במדבר). כי ביציאתם ממצרים הם הפסיקו לאכול לחם חמץ, אכלו רק "עוגות מצות כי לא חמץ" וזה השלב הראשון בעלייתם במדרגות הקודש. כי החמץ מסמל יצר הרע (השאור המחמיץ רמז ליצר הרע).
ובהגעתם לאלוש במדבר ירד להם המן. כאן עוד עלייה במדרגות הקודש. כי הם קבלו אוכל שנספג בתוך הגוף ולא מוציא פסולת ("והיה מחנך קדוש"). שיוכלו ללמוד תורה בלי הפרעות של הגוף. אוכל שאין לו מראה אוכל, רק טעם אוכל. כי דרך העינים האדם רואה דברים ומתאווה להם (כמו שכתוב על עץ הדעת טוב ורע - "כי תאוה הוא לעיניים"). והמן בא בכמות ובמידה לכל נפש ("עומר לגלגלתי"), ולא לאכילה גסה. כי אדם צריך 'לאכול כדי לחיות' ולא 'לחיות כדי לאכול'. וכאשר משה רבנו עלה להר סיני לקבל התורה הוא היה דומה למלאך והוא לא אכל ולא שתה ארבעים יום וארבעים לילה ("לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי").

אבל העם לא עמדו בניסיון הזה לעלות לרמת קדושה כל כך גבוה ולהדמות למלאכים:
כי בקברות התאווה התלוננו על משה רבנו ואמרו:

<u>במדבר פרק כ"א פסוק ה':</u>
"וידבר העם באלקים ובמשה למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים ונפשנו קצה בלחם הקלקל"

וכאילו קצו בלימוד התורה על ידי משה רבנו.
והרמז - התורה נמשלה למים וגם קשורה ללחם. כי הלחם בא מהקמח ומהמים (ולפי "אם אין תורה אין קמח ואם אין קמח אין תורה"). לפי זה, לחם ומים (שזה מים וקמח) רמזים לתורה. ואמרו:
"**בלחם הקלקל**" עולה **345**
משה עולה **345**
דברו נגד האוכל (הלחם) שאכלו, המן. וכתוצאה מזה כביכול דברו גם נגד האוכל הרוחני

שהאכיל אותם משה רבנו, התורה. הם דברו נגד המן שכתוב עליו, "לא נתנה תורה לדרוש אלא לאוכלי המן". ואם אין מן, יפגע לימוד התורה שמקבלים ממשה רבנו.

* * * * * * * * *

המן

פרק ט״ז פסוקים ד׳-ל״ו:

1. בפרשת המן יש **ל״ג** פסוקים,(מפסוק ד׳ עד ובכלל פסוק ל״ו).

2. המן התחיל לרדת באלוש בט״ז בחודש אייר. אלוש זה התחנה ה9 במדבר. ערבות מואב זה התחנה האחרונה במדבר, התחנה ה41. סה״כ היו 42 מסעות ממצרים עד ארץ ישראל. יוצא שהמן ירד לבני ישראל בממשך **33** תחנות במדבר (בתחנה 9 עד וכולל תחנה ה- 41. (ראה פרשת מסעי עבור רשימת המסעות).

* * * * * * * * *

המן

פרק ט״ז פסוק י״ד:
״ותעל שכבת הטל והנה על פני המדבר דק מחספס דק ככפר על הארץ״

פעם הראשונה שמצאו מן כאשר עלה הטל הייתה בט״ז אייר, ל״א לעומר, באלוש.

1) **״הטל והנה על פני המדבר דק מחספס״**
סוף תיבות, אותיות: **ל׳, ה׳, ל׳, י׳, ר׳, ק׳, ס׳** עולה **435**
ביום ל״א לעומר עולה **435**

2) **״מחספס דק ככפר על הארץ״**
באתב״ש:
יסחוח קד ללוג זך צתגה
ראש תיבות, אותיות: **י׳, ק׳, ל׳, ז׳, צ׳** עולה **237**
ט״ז אייר עולה **237**

3) **״פני המדבר״**
ראש וסוף תיבות, אותיות: **פ׳+י׳, ה׳+ר׳** עולה **295**
יום ט״ז באייר עולה **295**

4) **״פני המדבר דק מחספס דק ככפר״**
עולה 1167 ועוד 21 אותיות עולה **1188**
יום ל״א לספירת העומר עולה **1188**

5) **״פני המדבר דק מחספס דק ככפר על הארץ״**
באתב״ש:
וטם ציקשג קד יסחוח קד ללוג זך צתגה
ראש תיבות, אותיות: **ו׳, צ׳, ק׳, י׳, ק׳, ל׳, ז׳, צ׳** עולה **433**
יום ל״א לעומר עולה **433**

6) **״דק מחספס דק״**
באתב״ש:
קד יסחוח קד
סוף תיבות, אותיות: **ד׳, ח׳, ד׳** עולה **16**
ט״ז עולה **16**

7) **"דק מחספס דק ככפר על הארץ"**
באתב"ש:
קד יסחוח קד ללוג זך צתגה
ראש תיבות, אותיות: **ק', י', ק', ל', ז', צ'** עולה **337**
אלוש עולה **337**
פעה הראשונה שיהיה "דק מחספס דק ככפר על הארץ" זה באלוש.

* * * * * * * * *

לקיטת המן

כתוב בפרשת המן:
פרק ט"ז פסוק י"ז:
"ויעשו כן בני ישראל וילקטו המרבה והממעיט. וימודו בעמר ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר איש לפי אכלו לקטו"

נשאלת השאלות:
1) מי הם המרבה והממעיט?
2) למה אצל המרבה כתוב "**ולא העדיף המרבה**" אבל אצל הממעיט כתוב סדר הפוך "**והממעיט לא החסיר**" (ולא כתוב , ולא החסיר הממעיט).
3) איך לקטו את המן (בכלי מדידה ?, באומד הדעת?, איך שבא להם?)

בפרושי חז"ל אנו מוצאים כמה פרושים:
1) המרבה זה מי שהיה לו הרבה נפשות באוהלו והממעיט מי שהיה לו מעט נפשות באוהלו (ראב"ע הארוך, רס"ג).
2) המרבה זה מי שלקט הרבה והממעיט מי שלקט מעט (רש"י).
3) במישור המוסרי, המרבה זה מי שמרבה נכסים והממעיט מי שמסתפק במועט (כלי יקר).

לפי חזקוני (פשט בפסוק) לקיטת המן נעשתה על ידי כלי מדידה של עומר "**וימודו בעמר**". בני ישראל עשו כפי שנאמר להם "**ויעשו כן בני ישראל**", מי שהיה לו הרבה נפשות באוהלו וגם מי שהיה לו מעט נפשות באוהלו לקטו בדיוק עמר לגולגולת, לא יותר ולא פחות, "**ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר**. אמנם לא ברור למה מצפים שמי שיש לו הרבה נפשות באוהלו ילקוט יותר מעומר לגולגולת ומי שיש לו מעט נפשות באוהלו יחסיר מעומר לגולגולת? ואולי ההסביר (לפי חזקוני) שמי שמילא הכלי מדידה על גדותיו (המרבה) השליך המותר, ומי שהיה נזהר לא לעבור המידה (הממעיט) לקט בדיוק כדי מידה.

לפי רש"י (מדרש) לקיטת המן נעשתה באומד הדעת ולא בכלי מדידה:
"יש שלקט הרבה ויש שלקט מעט וכשבאו לבתיהם מדדו בעומר איש איש מה שלקטו. ומצאו שהמרבה ללקוט לא העדיף על עומר לגולגולת אשר באהלו. והממעיט ללקוט לא מצא חסר מעומר לגולגולת, וזהו נס גדול שנעשה בו"
ומסביר שפתי חכמים (על פרוש רש"י) שבני ישראל לא עברו על הצווי. הם לקטו באומד, יש שהעריכו יותר במידת העומר ויש שצמצמו בהערכתן במידת עומר. אבל בכל מקרא כאשר הגיעו לאוהליהם מצאו עומר לגולגולת.

לפי רשב"ם לקיטת המן נעשתה "בלא אומד ובלא מדה".
כאן הנס עוד יותר גדול כי כל אחד לקט כפי שרצה אבל כאשר הגיעו לאוהליהם מצאו עומר לגולגולת. אבל קשה, למה כתוב "**ויעשו כן בני ישראל**" אם הם לא ניסו ללקוט עומר לגולגולת?

ואולי ניתן להבין למה כתוב הפוך אצל הממעיט. כאשר לוקטים באומד (או אפילו בכלי מדידה) אפשר לעבור את המידה, לקחת מידה גדושה. וזה דורש פעולה בידיים.

כאן כתוב "**ולא העדיף המרבה**". המלה "**העדיף**" בא לפני המילה "**המרבה**" בגלל שהמרבה לקט עודף על המידה בעשית פעולה אקטיבי ממש. אבל מי שהמעיט לא עשה פעולה בידיים (או שום פעולה אקטיבי להמעיט). הוא רק התקרב למידה ולא עבר אותה. כאן הדגש על מילת "**הממעיט**" ולא על "**לא החסיר**".
ומענין, המילה "העדיף" עולה ל169 והמילה "ממעיט" גם עולה ל169. 169 עולה למנין המילה "ללקט". ואולי זה מראה שהמילה "העדיף" והמילה "הממעיט" הם מגבילים ששניהם מתארים הפעולה שנעשתה בלקיטת המן.
"**ויעשו כן בני ישראל**", ששינו את טבעם ללקט עומר לגולגולת. "**ולא העדיף המרבה**",יוצא שהמרבה הוא הממעיט בפועל כי הוא המעיט מטבעו להרבות, והוא לא העדיף. "**והממעיט לא החסיר**", הממעיט הוא המרבה בפועל, כי הוא הוסיף על תבעו, והוא לא החסיר.

ובגלל שכתוב "**עמר לגולגולת**" המרבה היה מקל בהערכה שלו למידת עומר, לא ללקוט פחות, והממעיט היה מחמיר בהערכה שלו למידת עומר, לא לעבור אותה. זה וזה התכוונו לשם שמים, ללקוט בדיוק עמר לגולגולת.

* * * * * * * * *

קשר בין האבות למן

כתוב בפרשת המן:
פרק ט"ז פסוק י"ז:
"**והוא כזרע גד לבן**..."

"**כזרע גד לבן**", ראש תיבות אותיות: **כ', ג', ל',** עולה למנין 53 למילה **גן**.
סוף תיבות, אותיות: **ע', ד', ן',** המילה **עדן**.
ביחד המילים **גן עדן**.

<u>מדרש ילקוט שמעוני (ט"ז, רנה):</u>
"ד"א "הנני ממטיר לכם לכם מן השמים"...ר' אלעזר המודעי אומר איני אומר לכם "הנני" אלא בזכות אבותיכם., ר' יהושע אומר בודי איני אומר לכם "הנני" אלא בזכות אברהם יצחק ויעקב..."

<u>מדרש ילקוט שמעוני (ט"ז, ר"ס):</u>
"...ר' אלעזר המודעי אומר "ותעל שכבת הטל", עלה פלול תפלתן של אבות שהיו שוכבין כטל על הארץ...רבי טרפון אומר...כביכול פשט ה' את ידו ונטל תפלתם של אבותינו שהן שוכבין בעפר על הארץ והוריד מן לישראל כענין מצאתי כפר"

אולי זה הרמז כאן שתפלתן של האבות שהיו שוכבין בעפר על הארץ, והם היו בגן עדן, היה קשור להורדת המן. כאילו תהליך המן התחיל בגן עדן.

* * * * * * * * *

"אל יותר ממנו"

אחרי שירד המן אמר משה רבנו לבני ישראל לא להותיר מהמן עד הבוקר:
פרק ט"ז פסוק י"ט:
"**ויאמר משה אלהם איש אל יותר ממנו עד בקר**"

ולא שמעו אל משה רבנו והותירו אנשים ממנו עד הבוקר, והם דתן ואבירם:
פרק ט"ז פסוק כ':
"**ולא שמעו אל משה ויתרו אנשים ממנו עד בקר וירם תולעים ויבאש ויקצף עלהם משה**"

אבל כאשר הוא אמר להם לשבות:
פרק ט"ז פסוק כ"ט:
"**ראו כי ה' נתן לכם השבת על כן הוא נתן לכם ביום הששי לחם יומים שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקמו ביום השבעי**"

הם שמעו אליו ושבתו ביום השביעי.
פרק ט"ז פסוק ל':
"**וישבתו העם ביום השבעי**"

ומה השתנה שעכשיו שמרו אליו?
ונראה להגיד שבתחילה הרשעים חשבו שאולי הוא אמר להם את זה מלבו כי כתוב "**ויאמר אלהם משה**" ואחר כך "**ולא שמעו אל משה**" (אולי נגיד לא שמעו דווקא אל הדברים כי חשבו שהם של משה רבנו). אבל בפעם האחרונה הוא אמר להם בשם ה' ("ראו כי ה' נתן לכם השבת") ואז "**וישבתו העם ביום השבעי**".

בפעם הראשונה משה רבנו אסר אליהם להשאיר מהמן עד הבוקר. אבל הוא לא אמר להם את הסיבה רק "**אל יותיר ממנו עד בקר**".

ואחר כך כאשר אמר להם שלא ירד מן בשבת ושרק ילקטו את המן ששת ימים, אמר להם את הסיבה (ורק ברמז אמר לא לצאת ללקוט ביום השביעי):
פרק ט"ז פסוק כ"ה:
"**ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאהו בשדה**"
פרק ט"ז פסוק כ"ו:
"**ששת ימים תלקטהו וביום השביעי לא יהיה בו**"

הוא לא אסר אליהם בפרוש את היציאה ללקוט, אלא אמר להם הסיבה:
"**היום לא תמצאהו בשדה**" – לא יישאר מן מאתמול, וגם,
"**וביום השביעי לא יהיה בו**"– לא ירד מן היום

והרמז מקבל חיזוק משימוש המילה "**בו**" ("לא יהיה בו").
<u>אבן עזרא (על המילה "בו")</u>: "על המן ישוב"
<u>אבן עזרא (על המילה "בו")</u>: "תוספת ביאור"

מסביר לנו האבן עזרא שהמילה "בו" חוזר על "המן" וזה "תוספת ביאור" (והוא נותן עוד דוגמאות לתוספת ביאור). ונראה לי שאחד מהתוספות שיש במילה "בו" כאן זה "**בו**" עולה **8**. ורמז:
"**לא יהיה בו**" – לא יהיה **8** מנות של 'מן' בשבוע (השמונה חוזר למילה 'מן' ומוסיף ביאור).
אלא רק 7 מנות. 5 מנות, מנה בכל יום מחמשת הימים ראשון עד חמישי, ו2 מנות ביום השישי. רמז להם שאין להם לצאת אחר 'מן' כי בכל מקרה לא יהיה מן.

ובכל זאת יצאו אנשים ללקט:
פרק ט"ז פסוק כ"ז:
"**ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט ולא מצאו**"
ואמרו חז"ל שגם כאן זה היה דתן ואבירם.

ולפני שאמר להם בפרוש על איסור יציאה בשבת (פסוק כ"ט) ה' אמר למשה רבנו:
פרק ט"ז פסוק כ"ח:
"**ויאמר ה' אל משה עד אנה מאנתם לשמר מצותי ותורתי**"
ואולי יש רמז כאן לאלו שהפרו השבת:
"**עד אנה**", אותיות: **ע', ד', א', נ', ה'**
ע' – על
ד'– דתן
א'– אבירם
נ' – נאמר
ה' – הדבר

(וגם: "עד אנה" באתב"ש: זק תטץ עולה 606 ועוד 5 אותיות עולה 611 למנין 'תורה'.
רמז שהפרו את קצת תורה שכבר קבלו.
ועוד: 'משה' באתב"ש: יבץ עולה 102 למנין 'אמונה'. "עד" כולל המילה עולה 75 למנין 'בטחון'.
ביחד "משה עד" רמז לאמונה ובטחון)

"**מאנתם**" – אותיות המילה, 'אמנתם', עד אנה יהיה להם 'קשה להאמין' ולשמור התורה. המן בודק אמונה ובטחון של העם, ולפי:

1) "**אנה מאנתם לשמר מצותי ותורתי**"
באתב"ש:
תטץ יתטאי כביג יהפאם פאפגאם
סוף תיבות, אותיות: **ץ', י', ג', ם', ם'** עולה **183**
אמונה ובטחון עולה **183**

2) "**משה עד אנה מאנתם**"
באתב"ש:
יבץ זק תטץ יתטאי
עולה 1138 ועוד 13 אותיות ועוד 4 מילים עולה **1155**
"**הילך בתורתי אם לא**" עולה **1155**
(נאמר על המן שמות ט"ז, ד')

"**מאנתם**", לא מסכימים, מסרבים, מורדים, ורמזים:

1) "**ויאמר ה' אל משה עד אנה מאנתם לשמר מצותי ותורתי**"
ראש תיבות, אותיות: **ו', י', א', מ', ע', א', מ', ל', מ', ו'**
עולה **244** למנין המילה '**מרד**'

2) "**ויאמר ה' אל משה עד**"
סוף תיבות, אותיות: **ר', ה', ל', ה', ד'** עולה **244** למנין המילה '**מרד**'

3) "**עד אנה מאנתם לשמר**"
סוף תיבות, אותיות: **ד', ה', ם', ר'** עולה **249** למנין המילה '**מרדה**'

4) "**עד אנה מאנתם לשמר מצותי**"
סוף תיבות, אותיות: **ד', ה', ם', ר', י'** עולה **259** למנין המילה '**מרידה**'

5) "**אל משה עד אנה**"
באתב"ש:
תך יבץ זק תטץ
סוף תיבות, אותיות: **ד', ץ', ק', ץ'** עולה **300**
מורדים עולה **300**

<u>ספורנו (ט"ז, כ"ח)</u>: " הנה החטא בשמירה נעשה בין כולכם, כי אתה אף על פי שלא יצאת עמהם ללקוט גרמת שיצאו שלא לימדת אותם הלכות שבת ועניינן רק אמרת 'ששת ימים תלקטוהו' "
"**מאנתם**" – חז"ל כלל בזה גם את משה רבנו. ופירשו, שהיה קפידה גם על משה רבנו בגלל שלא הזהיר אותם בפרוש על היציאה בשבת (אלא רק ברמז, וראה אור החיים שמסביר את התנהגות משה רבנו בזה).

אמנם מצד איסור 'לקט' כנראה לא היה חשש כי לא יהיה 'מן' בכלל סביב המחנה ואז אין להם מה ללקוט. ואולי גם יציאה מהתחום ללכת כל כך רחוק לחפש 'מן' גם לא דבר שכיח (כי המן יורד סביב המחנה).
אבל הוצאת כלים מרשות לרשות כדי להביא את המן, חילול שבת, ולפי:
<u>חזקוני (ט"ז, כ"ז)</u>: "וחללו את השבת בהוצאת כליהם"

ומעניין:
כאשר אמר להם את האיסור בלי הסיבה ("איש אל יותר ממנו עד בוקר") לא שמעו אליו.
וכאשר אמר להם הסיבה בלי להגיד להם האיסור בפרוש ("היום לא תמצאהו בשדה", "וביום השביעי לא יהיה בו") גם לא שמעו אליו.
ורק כאשר אמר להם האיסור וגם הסיבה וגם בשם ה' ("ראו כי ה' נתן לכם השבת על כן הוא נתן לכם ביום הששי לחם יומים שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקמו ביום השבעי"), הם שמעו אליו ("וישבתו העם ביום השבעי").

ורואים מזה מוסר השכל:

לא להסביר דברים דרך רמז בלבד אלא להגיד בפירוש, בפירוט, שיהיה ברור לכול.
כי יש אנשים שכאשר לא מסבירים להם מספיק, ובמיוחד בדבר שדורש אמונה ובטחון,
היצר תוקף אותם ומכניס ספיקות בלבם.
ורמז:
היצר באתב"ש: **צמהג** עולה 138 ועוד המילה עולה **139**
ספיקות באתב"ש: **חומדפא** עולה **139**

* * * * * * * * *

"בבקר בבקר"

פרק ט"ז פסוק כ"א:
" וילקטו אתו בבקר בבקר איש כפי אכלו וחם השמש ונמס "
מכילתא (ויסע, פרשה ה'): "בארבע שעות"
יונתן בן עוזיאל: "והוו מלקטין יתיה מן עדן צפרא עד ארבע שעין דיומא אינש לפום מיכליה ומן ארבע שעין ולהאל שחין שימשא עילוי והוה שייח ומתעביד מבועין דמיין"
ילקוט שמעוני (פרק ט"ז, רמז רס"א): "...ת"ר, 'וחם השמש ונמס', בד' שעות"

1. **" וחם השמש ונמס "** עולה 855 ועוד 11 אותיות עולה **866**
4 שעות ליום עולה **866**

2. **" אתו בבקר בבקר "** עולה 1015 ועוד 11 אותיות עולה **1026**
שליש של יום עולה **1026**

3. **"וחם השמש"** עולה 699 ועוד 2 מילים עולה **701**
שליש היום עולה **701**
(ביום 12 שעות, שליש יום 4 שעות)

* * * * * * * * *

זכויות האדם

במן היו הרבה נסים. המן היה אוכל שמימי שנספג כולו בגוף, והשאיר לאוכלו פנאי ללמוד תורה ומצוות. המן הבדיל בן *צדיקים* לבין *בינוניים* לבין *רשעים*. *הצדיקים* מצאו את המן על יד אוהליהם ולא טרחו בלקיטתו, ואכלו אותו כמות שהוא, בלי הכנה. *הבינוניים* יצאו, ולקטו את המן סביב המחנה. *הרשעים* היו מוכרחים לצאת ללקטו, וגם פרו ודחו במדוכה, וטרחו הרבה בהכנתו.
אולי יש כאן רמז לאוכלי המן, הצדיקים, והרשעים, בנוגע לשימוש בזכויות שרכשו, מלימוד תורה, ועשיית מצוות ומעשים טובים.

פרק ט״ז פסוק י״ט:
״ ויאמר משה אלהם איש אל יותר ממנו עד בקר ולא שמעו אל משה ויותירו אנשים ממנו עד בקר וירם תולעים ויבש ויקצף עלהם משה ״

מכילתא (ויסע, פרשה ה׳): ״אלו מחוסרי אמנה שבישראל אמרו אנשים טובים לא הותירו אנשים לא טובים הותירו״
רש״י (על מילת אנשים): ״דתן ואבירם״
חסרי אמונה, אנשים הלא טובים, הותירו.

ביום השישי אמר להם משה רבנו:
פרק ט״ז פסוק כ״ג:
״ ויאמר אלהם הוא אשר דבר ה׳ שבתון שבת קדש מחר לה׳ את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו ואת כל העדף הניחו לכם למשמרת עד הבקר. ויניחו אתו עד הבקר כאשר צוה משה ולא הבאיש ורמה לא היתה בו ״
ביום **חול** אמר להם משה רבנו **לא להותיר** ממנו עד בקר, וביום **שבת** אמר להם **יותירו** ממנו עד בקר.
ואולי יש כאן רעיון מוסרי:
יום *חול* רמז *לרשעים*. להם צוה לא להשאיר (לא להתיר) עד בקר.
״**בקר**״, אותיות: **ק׳, ב׳, ר׳**. בגלל חוסר הזכויות שלהם, רמז להם שישתמשו בכל המצוות וזכויות שיש להם כדי להינצל, (ולא להשאיר איזה זכויות עד הקבר, לדורות הבאים).

יום *שבת* רמז *לצדיקים*. להם אמר:
״**ואת כל העדף הניחו לכם למשמרת עד הבקר**״
לצדיקים, (בדרך כלל) יש הרבה (עודף) זכויות, ולהם רמז שישאירו חלק מזכויותיהם לדורות הבאים, ולא יגמרו כל זכויותיהם בעולם הזה.

(בלי קשר לנושא הנ״ל, מצאנו שיעקב אבינו חשש משימוש יתר בזכויות שלו.
בראשית פרק ל״ב פסוק י״א: ״קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך...״
רש״י: ״(שבת ל״ג), נתמעטו זכיותי ע״י החסדים והאמת שעשית עמי...״
הוא חשש שאין לו מספיק זכויות אפילו בעולם הזה).
״הניחו לכם למשמרת עד הבקר״
״**הבקר**״ אותיות: **ה׳, ק׳, ב׳, ר׳**. לצדיקים יש הבטחה:
״ויניחו עד הבקר ולא הבאיש ורמה לא היתה בו״
שלא ידאגו, שאם ישאירו חלק מזכויותיהם לדורות הבאים, יהיה חסר

להם תורה ומצוות לשמור עליהם בקבר.

<u>פרקי אבות פרק ו' משנה ט'</u>: _

"...ולא עוד אלא שבשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו אדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות אלא תורה ומעשים טובים בלבד שנאמר בהתהלכך תנחה אתך, בשכבך תשמר עליך, והקיצות היא תשיחך. בשכבך - תשמר עליך בקבר בהתהלכך תנחה אתך - בעולם הזה, והקיצות היא תשיחך - בעולם הבא."
תורה ומעשים טובים שומרים על האדם בקבר.

<u>ועוד פרקי אבות פרק ד' משנה ד'</u>:
"רבי לויטס איש יבנה אומר מאד מאד הוי שפל רוח שתקות אנוש רימה"
בעל גאווה (ההפך מצדיק) תקוותו (לקבר) רימה.

ואולי זה רמז לרשעים להשתמש בזכויותיהם ולהינצל, ורמז לצדיקים להשאיר מזכויותיהם לעתיד.

* * * * * * * * *

"אל יותר ממנו עד בקר"

פרק ט"ז פסוקים י"ט-כ':
"ויאמר משה אלהם איש אל יותר ממנו עד בקר.
ולא שמעו אל משה ויותרו אנשים ממנו עד בקר וירם תולעים ויבאש ויקצף עלהם משה"

המצווה לא להותיר מן המן לבקר - זה בדיקת אמונה לבני ישראל (שמות ט"ז, ד'- "הילך בתורתי או לא"). להאמין שמחר ירד מן כמו שהובטח. ומחוסרי אמנה שהיו בהם, או דתן ואבירם, הם אלו שהותירו מן המן לבקר (בשלח רבה כ"ה, י').
המן הקל עליהם ללמוד תורה, ולפי:
ילקוט שמעוני (וגם תנחומא בשלח ס', כ') : "לא נתנה התורה לדרוש אלא לאוכלי המן" (היה להם גוף נקי ללמוד תורה כל הזמן).

ובמישור הרעיוני נגיד:
חובת לימוד התורה זה בלילה וגם ביום, ולפי:
יהושע פרק א' פסוק ח' : " לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה" יש לימוד לילה, ויש לימוד יום. אם מפספסים מלימוד הלילה או מלימוד היום, הזמן הזה לא ניתן להחזירו (רק להשלימו).

לימוד הלילה מאוד חשוב, ולפי:
ערובין (ס"ה, א') : "אמר רבי שמעון בן לקיש לא איברא לילה אלא לגירסא" (לא נברא לילה אלה ללימוד. והכוונה ללימוד תורה שבעל פה, משנה, גמרא, מדרש).
ואמרו חז"ל (גמרא חגיגה י"ב) "כל העוסק בתורה בלילה, חוט של חסד נמשך עליו ביום, שנא' יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי", מה טעם יומם יצוה ה' חסדו, משום ובלילה שירה עמי.

ויש כאן מסר רעיוני בנושא לימוד תורה:
"**איש אל יותר ממנו עד בקר**"
"**יותר**" עולה **616** למנין המילה '**התורה**'
המילה "יותר" משמעות לא להשאיר, ובו גם רמז לתורה.
"**איש אל יותר ממנו עד בקר**" – לא ישאיר, מלימוד 'תורה' של לילה, לבוקר.
"**ויותרו**" – כי כאשר משאירים
"**אנשים ממנו עד**" – עולה **611** למנין המילה '**תורה**'
"**בקר**"– עד הבוקר
כאשר משאירים מלימוד 'תורה' של לילה לבוקר
"**וירם**" – בדומה לרימה (ותולעה) שמפסידים את האוכל, יפגע לימודו.
"**תולעים**" – באתב"ש: אפכזמי עולה 158 ועוד המילה 159 למנין המילה '**הפסיד**'. כבר הפסיד.
"**ויבאש**" – כי ביום, הלימוד (התורה) שנשאר מהלילה, כבר לא טרי אצלו. כי כאשר משאירים אוכל, זה מתייבש עם הזמן ומאבד מכוחו להאזין את הגוף. בדומה אם

יעזוב וישאיר אוכל רוחני, תורה, מהלילה לבקר, יכול להתייבש אצלו. ביום לא ישיג רמת ההבנה שהיה משיג בלילה. וכאילו כבר קצת התייבש (והתעפש) לימודו. כי כבר הפסיד חלק זמן למודו בלילה. ומי יודע אם כל החידושים והבנות שהיה משיג בלילה עדיין יזכה להשיג ביום. ובדומה:

ברכות (כ"ו, א'): "עבר יומו בטל קרבנו"

יש עת (זמן) לכל דבר ואם דוחים את הדבר (במקרה שלנו הלימוד), מפסידים את העת הראויה לה.

וכמו שאמרו חז"ל:

מגילה (ו', ב'): "ושמרתם את המצות", "מצוה הבא בידך אל תחמיצנה"

רואים מזה שמי שלא עושה את המצווה כאשר זה בא לידו (או במקרה שלנו בזמנו) זה כמו להחמיץ את המצה (דחיית מצווה משווה לחמוץ, לעיפוש).

ואם משאיר 'כל' לימוד הערב לבוקר מפסיד 'חוט של חסד' הנמשך עליו.

ורמז לדבר מראשי תיבות של המילים:

"**עד בקר**", אותיות: **ע', ב'** עולה **72** למנין המילה '**חסד**'.

כי חוט של חסד נמשך עליו בבוקר רק בגלל שלמד בלילה.

* * * * * * * * *

לקטת המן עד ד׳ שעות ביום

פרק ט״ז פסוק כ״א:
״וילקטו אתו בבקר בבקר איש כפי אכלו וחם השמש ונמס״
יונתן בו עוזיאל״ ״והוו מלקטין יתיה מן עדן צפרא עד ארבע שעין דיומא״

לפי חז״ל ״וחם השמש ונמס״ זה בד׳ שעות על היום. רק עד אז היה אפשר ללקוט מן כי אחרי ד׳ שעות המן נמס.
ורמזים:

1) ״**אכלו וחם השמש ונמס**״ עולה **912**
עד ד׳ שעות ביום עולה **912**

2) ״**בבקר איש כפי אכלו**״ עולה **782**
בד׳ שעות עולה **782**

3) ״**בבקר איש**״
באתב״ש:
ששדג תמב עולה **1049**
ארבע שעות עולה **1049**

4) ״**וילקטו אתו בבקר**״
באתב״ש:
פמכדנף תאף ששדג
ראש תיבות, אותיות: **פ׳, ת׳, ש׳** עולה **780**
ד׳ שעות עולה **780**

* * * * * * * * *

"לחם משנה"

פרק ט"ז פסוק כ"ב:
"ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה שני העמר לאחד..."
רש"י: "...אלא משונה בטעם וריח"

"**הששי לקטו לחם משנה**" עולה 1233 ועוד 4 מילים עולה **1237**
אותו יום היה משונה בטעם ובריח עולה **1237**

* * * * * * * * *

"שבת היום"

פרק ט"ז פסוק כ"ה:
"ויאמר משה אכלהו היום כי שבה היום לה' היום לא תמצאהו בשדה"

לפי חז"ל דתן ואבירם הם אלו שהותירו מן המן לבוקר (רש"י שמות ט"ז, כ'). והם גם אלו שיצאו בשבת ללקט מן המן (מכתב מאליהו). ולפי המדרש דתן ואבירם פזרו מן המן הנשאר להם מיום השישי בליל שבת בשדה כדי להבאיש שמו של משה רבנו שאמר "היום לא תמצאהו בשדה". ה' הביא ציפורים שאכלו את המן שפוזר בשדה (מובא בספר 'מנהגי ישורון', הרב אברהם הירשאוויץ, דף 255, אות ל"ז. ושם הוא כותב המקור לזה, "דאיתא בילקוט"). ואז, כאשר יצאו מן העם ללקט בבוקר, ביום השבת, לא מצאו מן בשדה (כפי שאמר להם משה רבנו). ומזה נובע המנהג להאכיל לציפורים בשבת שירה (המנהג הזה הובא במג"א שכ"ד סעיף ק"ז).

ורמזים:

1) "**משה אכלהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאהו**" עולה **1951**
הציפורים אכלו את המן ששמו בשדה עולה **1951**

2) "**ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה' היום לא**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ו'+ר', מ'+ה', א'+ו', ה'+ם', כ'+י', ש'+ת', ה'+ם', ל'+ה', ה'+ם', ל'+א'
עולה **1189**
הציפורים אכלו מה ששמו עולה **1189**

3) "**שבת היום לה' היום לא תמצאהו בשדה**"
באתב"ש:
בשא צמפי כמ-ץ צמפי כת איהתצף שבקץ
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ב'+א', צ'+י', כ'+ץ', צ'+י', כ'+ת', א'+ף', ש'+ץ' עולה **1204**
הציפורים אכלו המן שבשדה עולה **1204**

4) "**היום לא תמצאהו**"
באתב"ש:
צמפי כת איהתצף עולה 1226 ועוד 3 מילים עולה **1229**
כי ציפורים אכלו המן שבשדה עולה **1229**

ועוד:
פרק ט"ז פסוק כ"ז:
"ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט ולא מצאו"

1) "**ויהי ביום השביעי יצאו**" עולה **593**
הציפורים אכלו המן עולה **593**

2) "**ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט ולא מצאו**"
עולה 1141 ועוד 34 אותיות ועוד 9 מילים עולה **1184**
ציפורים אכלו מה ששמו עולה **1184**

3) "**ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט**"
עולה 967 ועוד 27 אותיות עולה **994**
הציפורים אכלו את המן עולה **994**

4) "**השביעי יצאו מן העם**" עולה 709 ועוד 4 מילים עולה **713**
דתן ואבירם עולה **713**
(מכתב מאליהו- "הותירו דתן ואבירם ויצאו ללקט בשבת")

5) "**מן העם ללקט**"
עולה 374 ועוד 9 אותיות ועוד 3 מילים עולה **386**
ציפור עולה **386**

6) "**ביום השביעי יצאו מן העם ללקט ולא**"
באתב"ש:
שמפי צבשמזם מהתף יט צזי ככדן פכת
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ש'+י', צ'+ם', מ'+ף', י'+ט', צ'+י', כ'+ן', פ'+ת' עולה **1229**
כי ציפורים אכלו המן שבשדה עולה **1229**

7) "**היום כי שבת**"
באתב"ש:
צמפי לם בשא עולה **593**
הציפורים אכלו המן עולה **593**

8) "**כי שבת היום**"
באתב"ש:
לם בשא צמפי עולה **593**
הציפורים אכלו המן עולה **593**

* * * * * * * * *

"היום לא תמצאהו"

בפרשת המן כתוב:
פרק ט"ז פסוק כ"ז:
"**ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט ולא מצאו**"
<u>אבן עזרא</u>: "יצאו ללקוט לראות היעמדו דברי משה"

הדבר הזה קצת תמוה. למה רצו לבדוק אחרי דברי משה רבנו בנושא הזה?
הלא ראו שלקטו לחם משנה ביום הששי. וגם ראו הנס של שבת בבוקר:
פרק ט"ז פסוק כ"ד:
"וינחו אתו עד הבקר כאשר צוה משה ולא הבאיש ורמה לא היתה בו"
וגם משה רבנו אמר להם:
פרק ט"ז פסוק כ"ו:
"ששת ימים תלקטהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו"
וגם ראו שבשבת בבוקר לא היה מן סביב למחנה.
(וגם, אי אפשר להגיד כאן 'שלא דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו'. הלא לקטו לחם משנה).
כל מה שנאמר להם על המן התקיים, אז למה יצאו?
וכותב:
<u>יונתן בן עוזיאל (ט"ז, כ"ו)</u>: "והוה ביומא שביעאה נפקו מן רשיעי עמא למילקוט מנא ולא אשכחו"
אלו שיצאו הם מרשעי העם.
אם הם יצאו ללקוט אחרי כל זה, הם באמת רשעים.

יש שפרשו (רש"י כ"ז, כ"ה) שהם חששו שאחרי השבת לא ירד עוד מן כי הפסיק בשבת.
ואולי בגלל זה יצאו לחפש וללקוט. אבל איך חשבו שיש מה ללקוט בשבת?
ונראה להגיד:
שיצאו מחוץ למחנה (ויציאה מהמחנה עדיין לא נאסרה להם) ולפי:
<u>ספורנו</u>: "יצאו מן המחנה אל מקום רחוק חושבים למצוא ממנו שם כי לא נאמנה את א-ל רוחם"
כי חשבו שאולי נשאר בשדה מן מאתמול, רחוק מהמחנה. ויצאו לחפש מן שאולי נשאר מיום הששי (לא מן שירד בשבת). כי על המן שנשאר אצלם בכלים בשבת בבוקר כתוב: (שמות ט"ז, כ"ד) "ולא הבאיש ורמה לא היתה בו". והם ראו שלא הבאיש. וזה ההפך ממה שקרה למן בכל יום שכתוב (שמות ט"ז, כ') "ויותירו אנשים ממנו עד בקר וירם תולעים ויבאש". ואולי חשבו שבדומה למן שהיה אצלם בכלים גם נשאר בשדה מן שלא הבאיש.

בכל מקרה אי אפשר להגיד שהם היו תמימים.
הלא משה רבנו אמר להם בלשון "היום לא תמצאהו בשדה", ולא אמר בלשון 'לא ירד'.
ומשתמע מדבריו שלא רק שלא ירד מן בשבת, אלא גם בכלל לא יהיה מן בשדה - בכל מקרה "לא תמצאהו". גם לא יישאר מן מאתמול, וגם אם מי שהוא יפזר מן בשדה בשבת, "לא תמצאהו".

וזה גם מכוון כנגד דתן ואבירם. כי המילים שמות ט"ז, כ'- "ויותרו אנשים ממנו עד

בקר״, והמילים שמות ט״ז, כ״ז- ״יצאו מהעם ללקט ולא מצאו״ דרשו על דתן ואבירם. ומסופר על דתן ואבירם שהם פיזרו מן ממה שהיה להם מיום הששי בשדה כדי להכחיש את דברי משה רבנו שאמר ״וביום השביעי לא יהיה בו״. ויצאו בבוקר לחפש ולהראות שמצאו מן בשדה, ולא מצאו. כי באו ציפורים ואכלו את המן ולא נשאר מן בשדה.

ורמז:

״**היום לא תמצאהו בשדה**״ עולה **945**

״**דתן ואבירם**״ באתב״ש: **קאט פתשמגי** עולה 943 ועוד 2 מילים עולה **945**

ואלו שיצאו מן העם ללקט הם בגדר רשעים, כי יצאו ללקוט אחרי שכבר הוזהרו נגד מלאכת הלקיטה בשבת, ולפי:

פרק ט״ז פסוק כ״ו:

״ששת ימים תלקטהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו״

״לא יהיה בו״– פירושו לאו דווקא רק שלא יהיה בו מן

(כמו שפירשו רש״י, רס״ג, אבן עזרא, ויונתן בן עוזיאל)

אלא גם:

״לא יהיה בו״– בשבת, לא יהיה בו מלאכת הלקיטה, ולפי:

<u>אור החיים</u>: ״ הכוונה בזה להזהיר לבל יצאו ללקוט, ופירוש ׳לא יהיה בו׳, לא יהיה בו מעשה זה של לקיטה. שאם על הויית המן כבר אמר ׳לא תמצאהו בשדה׳ ״

(כי כתוב בתחילת הפסוק ״ששת ימים תלקטהו״, ובסוף הפסוק ״שבת לא יהיה בו״, ומפרש ״לא יהיה בו מעשה זה של לקיטה״)

* * * * * * * *

״היום לא תמצאהו בשדה״

פרק ט״ז פסוק כ״ז:
״ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט ולא מצאו״

ונשאלת השאלה:
למה יצאו בשבת לחפש מן?
הלא משה רבנו אמר להם ״לא יהיה בו״.
והם ראו שביום ששי לקטו כפליים, לחם משנה.
וגם ראו שנשאר בשבת מן המן שהם לקטו ביום ששי, המן לא התקלקל.
אז למה יצאו?

במדרש אמרו שדתן ואבירם פזרו מן בשדה בליל שבת ואמרו לעם לצאת איתם ללקט בשבת בבוקר כי יש מן בשדה, ההפך ממה שאמר להם משה רבנו:
״**וביום השביעי שבת לא יהיה**״ עולה **1224**
״השביעי יצאו מן העם ללקט״
באתב״ש:
צבשמזם מהתף יט צזי ככדן עולה **1224**
וגם:
״**לא יהיה בו**״ עולה **69**
״מן העם ללקט״ באתב״ש: **יט צזי ככדן**
סוף תיבות, אותיות: **ט׳, י׳, ן׳** עולה **69**

ונראה להגיד שכמות המן שדתן ואבירם יכלו לפזר לא היתה גדולה. הלא רק חלק מלחם המשנה שלהם ושל בתיהם יכלו לפזר, כי הם ומשפחותיהם היו צריכים לאכול חלק. והכמות שפיזרו לא תהיה דומה למה שירד יום ביומו (לפחות עומר לגולגולת).
ולמרות זאת, משה רבנו אמר ״לא יהיה בו״, ״בשבת לא יהיה״, והם נסו לבייש את משה רבנו ולהראות שיש מן בשדה בשבת.

ויצאו ״מן העם ללקט״, ״ולא מצאו״:
״ולא מצאו״ עולה **174** למנין המילה **׳תורה׳** (באתב״ש).
לרמוז:
אין כל תבונה או פעולה שתצליח נגד גזירות התורה.
והמן ניתן לדורשי התורה ולא לאלו שמפירים את התורה.
ולפי כתבי חז״ל באו ציפורים ואכלו את המן:
״ויהי ביום השביעי יצאו״ עולה **593**
הציפורים אכלו המן עולה **593**

וגם:
״ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט״ עולה 967 ועוד 27 אותיות עולה **994**
הציפורים אכלו את המן עולה **994**

וגם:
"יצאו מן העם ללקט" עולה 481 ועוד 13 אותיות ועוד 4 מילים עולה **498**
הציפורים אכלו עולה **498**
וגם:
"ביום השביעי יצאו" עולה **562**
עופות עולה **562**
(העופות, היינו הציפורים. לא רק יצאו מהעם, אלא קידמום העופות ויצאו ממקומותיהם ובאו ואכלו המן)

<u>יונתן בן עוזיאל</u>: "והוה ביומא שביעאה נפקו מן רשיעי עמא למלקוט מנא ולא אשכחו"

אלו שיצאו ללקוט היו מרשעי העם. ונראה להגיד שאלו שיצאו עם דתן ואבירם היו רובם מן הערב רב. כי כתוב "יצאו מן העם ללקט". והמילה "העם" כינוי, בדרך כלל, לערב רב:
"מן העם ללקט ולא מצאו"
עולה 548 ועוד 16 אותיות ועוד 5 מילים עולה **569**
מן הערב רב עולה **569**

פרק ט"ז פסוק כ"ח:
"עד אנה מאנתם לשמר מצותי ותורתי"

"**מאנתם לשמר**" באתב"ש: **יתטאי כביג** עולה 465 ועוד 9 אותיות עולה **474**
ערב רב עולה **474**

ובגלל שהציפורים באו ואכלו את המן שפוזר בשבת, מנהג אצל קצת קהילות לתת לציפורים בשבת שירה חיטה (או שארית אוכל) לאכל (כי בשבת שירה קוראים פרשת בשלח שכתוב בה שירת הים וגם פרשת המן).
שירה באתב"ש: **במגץ** עולה **135**
ציפור באתב"ש: **המופג** עולה 134 ועוד המילה עולה **135**
וגם:
ציפורים באו עולה **445**
שבת שירה באתב"ש: **בשא במגץ** עולה 438 ועוד 7 אותיות עולה **445**

* * * * * * * * *

"אל יצא איש ממקמו"

פרק ט"ז פסוק כ"ט:
"...על כן הוא נתן לכם ביום הששי לחם יומים שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקמו ביום השביעי "

1. רש"י: "חכמים סמכו מזה ד' אמות ליוצא חוץ לתחום..."
גמרא ערובין דף מ"א עמוד ב': "אמר רב נחמן אמר שמואל: יצא לדעת -אין לו אלא ארבע אמות"

א. " **שבו איש תחתיו** " עולה 1443 ועוד 11 אותיות ועוד 3 מילים עולה **1457**
זה ארבע אמות ליוצא חוץ לתחום עולה **1457**

ב. " **שבו איש תחתיו** " עולה 1443 ועוד 3 מילים עולה **1446**
יש לו רק ארבע אמות סביבו עולה **1446**

אם איש יצא בשבת חוץ לתחום, בלי לערב, יש לו רק ארבע אמות סביבו.

2. רש"י (על "אל יצא"): "אלו אלפים אמה של תחום שבת..."
(מיל = אלפים אמה)
" **אל יצא איש ממקמו ביום השביעי** " עולה **1124**
ביום השביעי הולך עד מיל מחוץ לעיר עולה **1124**

3. "...**אל יצא איש ממקמו ביום השביעי**"
חז"ל (ראה רש"י) אמרו שזה מתייחס לאלפיים אמה סביב לעיר שמותר ללכת בשבת. ואולי יש כאן עוד רמז לתחומי שבת. מחנה ישראל במדבר היה 12 מיל (מיל =אלפיים אמה). וידוע שיש אומרים שאסור מהתורה ללכת יותר מ12 מיל בשבת.

"**אל יצא איש ממקמו**"
ראש תיבות, אותיות: **א', י', א', מ'**.
א', י', א' עולה ל12. **ומ'** אולי רמז למילת מיל.

סוף תיבות, אותיות: **ל', א', ש', ו'**.
המילה **אלוש**.
שאמרו חז"ל שקבלו קצת מצוות באלוש (כמו שבת).

* * * * * * * * *

"צנצנת"

פרק ט"ז פסוק ל"ג:
"...קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העמר מן..."
רש"י (על המילה 'צנצנת'): " צלוחית של חרס כתרגומו"

"**ותן שמה מלא**" עולה **872**
צלוחית כלי חרס עולה **872**

אולי רמז למה שאמרו חז"ל שהצנצנת היתה של חרס (דבר המציץ מחברו). ואולי משמעות 'ותן שמה', אפוא? בצלוחית של כלי חרס.

* * * * * * * * *

"מלא העמר מן"

כאשר בני ישראל לקטו את העמר, מדדו ומצאו שלקטו בדיוק עמר מן (נפח מן השווה ל43.2 ביצים ממוצעות), לא פחות ולא יותר, זה היה נס גדול. וכאשר נאמר למשה רבנו והוא אמר לאהרן הכהן לקחת צנצנת אחת ולשים בתוכה מן למשמרת כתוב, "מלא העמר מן".
"מלא", עמר מלא, בדיוק עמר, לא פחות ולא יותר, כמו שלקט כל איש.

עמר עולה 310 ועוד המילה עולה **311** למנין המילה **'איש'**.
וגם:
"**מלא העמר מן**" עולה 476 ועוד 9 אותיות ועוד 2 מילים עולה **488** למנין המילים "**איש לפי אכלו**".
לרמוז:
למה שכתוב "לקטו ממנו איש לפי אכלו עמר לגלגלת".
הכמות עבור 'איש' זה עמר.

וגם:
"**קח צנצנת אחת**" סוף תיבות, אותיות: **ח', ת', ת'** עולה **808**
"**עמר לגלגלת**" עולה 806 ועוד 2 מילים עולה **808**
הניחו למשמרת "עמר לגלגלת" שזה "מלא העמר מן", קרי, הכמות של "איש לפי אכלו".

הצנצנת הייתה:
<u>רש"י</u>: "צלוחית של חרס כתרגומו"
<u>יונתן בן עוזיאל</u>: "צלוחית דפחר"
ורמז:
פחר באתב"ש: **וסג** עולה **69** למנין המילה "**צנצנת**" (באתב"ש).
ופחר זה חרס.
ורמז:
פחר באתב"ש: **וסג** עולה 69 ועוד 3 אותיות עולה **72**
חרס באתב"ש: **סגח** עולה 71 ועוד המילה עולה **72**

וגם:
"**מלא**" עולה 71 ועוד המילה עולה **72**
"**מלא העמר מן**"– מלא את הצנצנת בעמר מלא.

ועוד:
פרק ט"ז פסוק ל"א:
"**ויקראו בית ישראל את שמו מן**"
בית ישראל– אולי הנשים בבני ישראל.
כי הן אלו שמתעסקות בהכנת האוכל.
* * * * * * * * *

"ויחנו ברפידים"

פרק י"ז פסוק א':
"**ויסעו כל עדת בני ישראל ממדבר סין למסעיהם על פי ה' ויחנו ברפידים ואין מים לשתת העם**"

פרק י"ז פסוק ח':
"**ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם**"
(המילה 'רפידים' כתוב מלא וגם חסר)

אמרו חז"ל שבגלל שרפו ידיהם של ישראל (בבטחון ואמונה ובמצוות) בא עמלק.
בעל הטורים: "(על המילים "עם ישראל ברפידם"): "בגימטרייא 'רפו ידיהם של ישראל במצוות' "
ורמז:
עמלק עולה **240**
עמלק באתב"ש: **זיכד** עולה **41**
ביחד 240 +41 =281 ועוד 4 אותיות (של 'עמלק') ועוד המילה עולה **286** למנין המילה **'רפו'**.

וכתב:
רש"י: "...ואתם אומרים 'היש ה' בקרבנו אם אין', חייכם שהכלב בא ונושך אתכם ואתם צועקים אלי ותדעון היכן אני..."

"**ויבא עמלק וילחם**"
באתב"ש:
פמשת זיכד פמכסי עולה 1071 ועוד 3 מילים עולה **1074**
"**לאמר היש ה' בקרבנו אם אין**" עולה **1074**
(שמות י"ז, ז')

עמלק מתואר 'כלב'. והוא בא לנשוך את ישראל.
ומעניין:
'כלב' באתב"ש: **לכש**, אותיות המילה **'כשל'**.
הושע פרק י"ד פסוק ב': "שובה ישראל עד ה' א-ל-ה-יך כי כשלת בעונך"

כאשר יש **'כשל'** בבטחון ואמונה ובשמירת מצוות בא **'כלב'** לנשוך.
"**ויבא עמלק**"
באתב"ש:
פמשת זיכד עולה 861 ועוד 2 מילים עולה **863**
כשל של בטחון ואמונה עולה **863**
(הלא אמרו, "היש ה' בקרבנו אם אין")

וזה קרה ברפידים:
"**רפידים**" עולה 344 ועוד 6 אותיות עולה **350** למנין המילה **'כשל'** ברפידים 'רפו' ידיהם של ישראל, וכשלו.

ובא עמלק, הכלב לנשוך:

1) "**ויבא עמלק וילחם**" עולה **353**
"**כלב** באתב"ש: **לכש** עולה 350 ועוד 3 אותיות עולה **353**

2) "**ברפידם**"
באתב"ש:
שגומקי עולה 459 ועוד 6 אותיות ועוד המילה עולה **466**
בא הכלב לנשוך עולה **466**

* * * * * * * * *

"ואין מים לשתת העם"

פרק י"ז פסוק א':
"ויחנו ברפידים ואין מים לשתת העם"

כאשר בני ישראל הגיעו לרפידים (בעל הטורים), רפו ידיהם בתורה.
(קרי בקצת הדינים שקבלו במרה ובאלוש ובדרך לרפידים לפני שהגיעו להר סיני וקבלו את כל התורה).
ורמזים:
"**ואין מים לשתת**" באתב"ש: **פתמט ימי כבאא** עולה **613** למנין '**תרי"ג**'.

וגם:
"**ואין מים לשתת העם**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ו'+ן', מ'+ם', ל'+ת', ה'+ם'** עולה **611** למנין '**תורה**'.

"**ואין מים לשתת העם**"– לא כתוב 'ואין מים לעם לשתות' (שמשמעו מים ממש לשתות), אלא "ואין מים לשתת העם", רמז שאין תורה (שנמשלה למים) 'לחיות' אותם, ולפי:
"**לשתת**" באתב"ש: **כבאא** עולה **24** למנין המילה '**וחי**' הרומז על התורה, "וחי בהם".
(ויקרא י"ח, ה'- "ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה'")
הם חטאו ולא קיימו "וחי בהם"
"**לשתת**" באתב"ש: **כבאא** עולה **24** למנין המילה '**חטאו**'

היצר התגבר עליהם:
"ברפידים ואין מים לשתת העם"
סוף תיבות, אותיות: **ם', ן', ם', ת', ם'** עולה **570** למנין המילים **יצר רע**.
בגלל שנכשלו (חטאו) ביצר הרע של רפיון ידיים (בעניין התורה) בא עמלק להילחם אתם.
כי היה לעם ספק באמונה, לפי שאמרו:
שמות פרק י"ז פסוק ז':
"היש ה' בקרבנו אם אין"
ובא עמלק נגדם במידה כנגד מידה.
כי:
עמלק עלה **240** למנין המילה '**ספק**'
וגם:
עמלק באתב"ש: **זיכד** עולה **41** למנין המילה "**אם**" (המראה על הספק).

ובמישור הרעיוני:
התיקון לדבר הזה, זה להילחם ביצר ולהתחזק בתורה (להתחזק בדינים שכבר קבלו).
נאמר למשה רבנו עבור לפני העם (לא לפחד מהם) והלכת להר סיני (לחרב, כי רפידים קרוב להר חרב), ולקחת קצת מהזקנים אתך (שיהיו עדים למה שתעשה בצור), ומטך (להכות בצור), והכית בצור בחרב להוציא להם מים. ולפי:
פרק י"ז פסוק ו':
"הנני עמד לפניך שם על הצור בחרב והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם ויעש כן משה לעיני זקני ישראל"
הפשט– שיוציא להם מים ממש, לשתות
הרמז– שילחמו ביצר הרע, שיכו ביצר הרע (של רפיון הידיים),
"**והכית בצור**" – הצור דומה לאבן, ואבן כינוי ליצר הרע.

שכל אחד ואחד יעשה כמו שמשה רבנו עשה בצור בחרב (פרק י"ז פסוק ו'), שיילחם (יכה) ביצר הרע שלו:
"**עמד לפניך שם על הצור בחרב והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה**"
ראש תיבות, אותיות:
ע', ל', ש', ע', ה', ב', ו', ב', ו', מ', מ', ו' עולה **577**
ביצר הרע עולה **577**

וגם:
"**הצור בחרב והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם**"
באתב"ש:
צהפג שסגש פצלמא שהפג פמהתף ייטף ימי פבאץ צזי
סוף תיבות, אותיות: **ג', ש', א', ג', ף', ף', י', ץ', י'** עולה **577**
ביצר הרע עולה **577**

"**הצור בחרב**"– היצר רוצה להכשיל אתכם ותחייבו מכה בחרב (מעמלק).
תלחמו בו ותחזרו בתשובה, תחזרו למצוות ולדינים ותינצלו.

"**הנני עמד לפניך שם על הצור בחרב והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם ויעש כן**"
ראש תיבות, אותיות:
ה', ע', ל', ש', ע', ה', ב', ו', ב', ו', מ', מ', ו', ה', ו', כ' עולה **613** למנין המילה **'תרי"ג'**.

אחרי שיכניעו את היצר:
"ויצאו ממנו מים ושתה העם"
מים– רמז לתורה. שיוציא, שייתן לפניהם, תורה, קרי דינים
"**משה עבר לפני העם**' באתב"ש: **יבץ זשג כוטם צזי**
עולה 594 ועוד 13 אותיות ועוד 4 מילים עולה **611** למנין המילה **'תורה'**

"**והכית**" באתב"ש: **פצלמא** עולה 241 למנין המילה **'אמר'**.
"**בחרב והכית בצור**"
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ב'+ב', ו'+ת', ב'+ר'** עולה **612** למנין המילה **'דברות'**
"**והכית בצור**" – קרי ואמרת להם תורה
(קרי תחזירם לדינים, נגד רפיון הידיים. 'הכית' עולה 435 ועוד המילה עולה 436 למנין המילים 'רפיון הידיים' כולל האותיות)

שתכה ביצר עם מטך (הרומז על תורה):
"**ומטך**" באתב"ש: **פינל** עולה 170 ועוד 4 אותיות עולה **174** למנין המילה **'תורה'** (באתב"ש).

וגם:
"**ה' אל משה עבר לפני העם וקח אתך מזקני ישראל ומטך אשר הכית בו את היאר קח בידך**"
באתב"ש:
מ--ץ תך יבץ זשג כוטם צזי פדס תאל יעדטם מבגתך פינל תבג צלמא שף תא צמתג דס שמקל
סוף תיבות, אותיות:
ץ', ך', ץ', ג', ם', י', ס', ל', ם', ך', ל', ג', א', ף', א', ג', ס',ל
עולה **611** למנין המילה '**תורה**'

וגם:
"**וקח אתך מזקני ישראל ומטך אשר הכית בו**"
באתב"ש:
פדס תאל יעדטם מבגתך פינל תבג צלמא שף
סוף תיבות, אותיות: **ס', ל', ם', ך', ל', ג', א', ף'** עולה **264**
התורה באתב"ש: **צאפגץ** עולה **264**

כי הדרך להתגבר על היצר זה עם תורה, עם שמירת הדינים:
"**והכית בצור ויצאו ממנו מים**"
באתב"ש:
פצלמא שהפג פמהתף ייטף ימי
סוף תיבות, אותיות: **א', ג', ף', ף', י'** עולה **174**
תורה באתב"ש: **אפגץ** עולה **174**

וגם:
"**והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה**"
באתב"ש:
פצלמא שהפג פמהתף ייטף ימי פבאץ
סוף תיבות, אותיות: **א', ג', ף', ף', י', ץ'** עולה **264**
התורה באתב"ש: **צאפגץ** עולה **264**

בעניין שתיית המים, יש כאן פשט ורמז.
הפשט– הגוף הגשמי ישתה מים:
"**ושתה העם**" עולה 826 ועוד 2 מילים עולה **828**
בארה של מרים עולה **828**
כאן הצטרף להם 'בארה של מרים' (באר מים חיים בזכות מרים) שליווה אותם 40 שנה במדבר.
"**ויחנו ברפידים ואין**" עולה **493**
"**באר מרים**" עולה **493**

מקור המים שיצאו מהצור בחורב הינו הבאר של מרים:
"**על הצור בחרב והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם ויעש כן**"
ראש תיבות, אותיות:
ע', ה', ב', ו', ב', ו', מ', מ', ו', ה', ו', כ' עולה **208**
הבאר עולה **208**

הרמז– הנשמה תשתה תורה (ישעיהו נ״ה, א׳- ״הוי כל צמא לכו למים״):
״**צמא לכו למים**״ באתב״ש: **הית כלף כימי** עולה **625**
״**לקח טוב נתתי לכם**״ באתב״ש: **כדס נפש טאאם כלי** עולה **625**
הנשמה הצמאה לסיפוק רוחנית תלך לתורה (״לקח טוב״).
״**ושתה**״ באתב״ש: **פבאץ** עולה 173 ועוד המילה עולה **174** למנן המילה ׳**תורה**׳ (באתב״ש).

ברפידים בני ישראל שתו מים, גשמי שבאו מהצור בחרב.
אבל בעתיד הקרוב, בני ישראל ישתו מים רוחני מהר חרב, קרי יקבלו את הדברות בהר סיני:
״**ממנו מים ושתה העם ויעש כן**״
באתב״ש:
ייטף ימי פבאץ צזי פמזב לט עולה **617** למנין המילה ׳**הדברות**׳.

ולמרות שבא עמלק להלחם בהם, לא נפקד מהם איש.
כי כאשר משה רבנו הרים ידיו, גבר ישראל, כי הם הסתכלו למעלה ושעבדו את לבם לאביהם שבשמים וזה תיקון לספק באמונה שהיה להם.
״ויחלש יהושע את עמלק לפי חרב״– יהושע והצדיקים שיצאו עמו להלחם בעמלק הרגו את כל גיבוריהם ונצחו אותם.

* * * * * * * * *

״ויחנו ברפידים״

פרק י״ז פסוק א׳:
״ויסעו כל עדת בני ישראל ממדבר סין למסעיהם על פי ה׳ ויחנו ברפידים ואין מים לשתת העם״
אבן עזרא: ״וטעם על פי ה׳ ביד משה כאשר הזכרתי״
מלבים (במדבר ט׳, י״ג על המילים ״על פי ה׳״): ״והנסיעה על ידי הענן בא בכל פעם דבור מאת ה׳ למשה על זה״
ורמז:
״**על פי ה׳ ויחנו ברפידים**״
באתב״ש:
זך ום מ-ץ פמסטף שגומקמי
עולה 1141 ועוד 20 אותיות ועוד 5 מילים עולה **1166**
״דבור מאת ה׳ למשה על זה״ עולה **1166**
וגם:
״פי ה׳ ויחנו ברפידים ואין מים״ עולה **699**
דבור למשה על זה עולה **699**

״**על פי ה׳ ויחנו ברפידים**״
סוף תיבות, אותיות: **ל׳, י׳, ה׳, ו׳, ם׳** עולה **91** למנין המילה **׳מלאך׳**.
וגם:
״למסעיהם על פי ה׳ ויחנו״
סוף תיבות, אותיות: **ם׳, ל׳, י׳, ה׳, ו׳** עולה **91** למנין המילה **׳מלאך׳**.

כלומר, על ידי משה רבנו לפי דיבור ה׳ אליו. כי הנביאים נקראו מלאכים:
ויקרא רבה (א׳, א׳):
״ר״א אמר הנבאים נקראו מלאכים הה״ד (במדבר כ׳) ׳וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים וגו׳
וכי מלאך ה׳ היה והלא משה היה ולמה קורא אותו מלאך אלא מכאן שהנבאים נקראים מלאכים...״
(ואולי גם שנסעו אחרי הענן שנסע לפניהם, והענן על ידי מלאך על פי ה׳)

* * * * * * * * *

"מסה ומריבה"

כאשר בני ישראל הגיעו לרפידים (קרוב מאוד להר סיני) לא היה מים לשתות העם.
וכתוב:
פרק י"ז פסוק ב':
"וירב העם עם משה ויאמרו תנו לנו מים ונשתה ויאמר אלהם משה מה תריבון עמדי מה תנסון את ה'"
פרק י"ז פסוק ז':
"ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסתם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו אם אין"

נראה לנו שהריב ברור, הם תבעו מים. אבל מה הניסיון?
אבן עזרא: "כי שתים כיתות היו. האחד אין להם מים לשתות והיא עושה מריבה עם משה. השנית יש להם מים שהביאו מאלוש. והיא רוצה לנסות את השם אם יתן מים"

כתוב "ויקרא שם המקום מסה ומריבה". יש אומרים (אבן עזרא) שמשה רבנו נתן את השם "מסה ומריבה, ויש אומרים שה' נתן את השם הזה. נשים לב שכתוב "מסה ומריבה" - מסה לפני מריבה. למרות שבפועל כתוב "מה תריבון עמדי מה תנסון את ה'", וגם "על ריב בני ישראל ועל נסתם את ה'" , קרי מריבה לפני מסה.
אבן עזרא: "ומשפט לשון הקדש כאשר יזכיר שני דברים יחל לעולם מהשני שהוא הקרוב"
ואולי גם המדרש עונה לנו על הדבר הזה.
לפי המדרש הריב והניסיון כרוכים זה בזה:
מדרש רבה (כ"ו, ב') : "ומה מריבה היתה שם? ר' יהודה ור' נחמיה ורבנן. ר' יהודה אומר אמרו אם רבון הוא על כל המעשים כדרך שהוא רבון עלינו נעבדנו ואם לא נמרוד בו. ורבי נחמיה אומר אם מספיק לנו מזונותינו כמלך שהוא שרוי במדינה ואין בני המדינה צריכין לו כלום נעבדנו ואם לא נמרוד בו.
ורבותינו אמרו אם מהרהרים אנו בלבבנו והוא יודע מה שאנו מהרהרים נעבדנו ואם לא נמרוד בו"

אחרי כל הניסים והמופתים שעשה להם במצרים ועל הים איך הם הגיעו לריב כזה?
לפי הפשט של המדרש הם רצו הוכחה שהקב"ה יותר ממה שהם ראו או הרגישו עד עכשיו, וזה מסה ומריבה.

ומסביר המהרז"ו על המדרש שחז"ל למדו את כל זה מהמילה "בקרבנו", קרי:
"בקרבנו" - האם ישנו בכל העולם ולא רק בקרבינו?
"בקרבנו" - בבני מעיים שלהם. האם הוא יספק להם מזון באוצרות מזון ולא יהיה חייהם תלויים מנגד כמו עתה שאין להם אלא פרנסת יום יום.
"בקרבנו" – על קרב הלב. שידע מה שישאלו בלבם, וא"כ הלב והנשמה שלו.

ונראה מהדברים האלו שהם גם רצו השגחת ניסית, ובלא טרחה, ובלא דין וחשבון.
מהמדרש אנו רואים שהניסיון היתה בכמה נושאים. הם רצו:
1) שכשם שהוא רבון עליהם יהיה רבון על כל המעשים (על כל העולמים)
2) שהוא יספק להם כל צרכם הגשמי בלי קשר להתנהגותם
3) שהוא יענה להם כאשר הם מהרהרים ובלי שהם צריכים לבקש בדיבור

וזה ניסיון לראות עם ה' (הכול יכול) יתנהג אתם כפי שהם רצו או לא.

נראה שהם התעייפו מחוסר המים (במרה וברפידים) ומחוסר האוכל (באלוש) ומהצורך לאסוף המן כל יום ולהוציא בדיבור לקבוע איזה טעם יהיה למן.

וגם נראה שהם עדיין לא לקחו מוסר ממה שנאמר להם במרה ובאלוש.
במרה כתוב:
שמות ט"ו, כ"ו: "ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלקיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חוקיו כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך... "

באלוש כתוב:
שמות ט"ז, ד': "למען אנסנו הילך בתורתי אם לא"

כי ברפידים רפו ידיהם מן התורה (מהמצוות, חז"ל). ובא עמלק להלחם אתם ולנסות אותם (מדרש).

כל הצרות האלו באו עליהם לנסות אותם כדי להטיב עמם.
וגם נתן להגיד לרמוז ולהטיף להם מוסר איך להתנהג, ואיך העולם מתקיים.

מוסר איך להתנהג:
"**ותשובה ותפלה, וצדקה מעבירים את רוע הגזירה**"
ותשובה – זה תורה, תשמרו המצוות (למוד תורה זה דרך תשובה)
ותפלה – תוציא בקשות בדיבור (תתפללו, הרהור לאו כדיבור דמי)
וצדקה – תתחזקו באמונה (כמו שכתוב אצל אברהם אבינו "והאמין בה' ויחשבה לו צדקה")

מוסר איך העולם מתקיים:
"**על שלושה דברים העולם קיים על הדין, על האמת, ועל השלום**".
הדין – רצו לקבל כל צרכיהם בלא דין וחשבון. אבל העולם קיים על הדין, יש עונש ושכר.
(הם ראו את הדין בירידת המן. המן נפל סביב המחנה. לצדיקים נפל על פתחי אוהליהם, לבנוניים קצת רחוק מאוהליהם, ולרשעים בקצה המחנה. גם בהכנתו של המן היתה יותר עבודה לרשעים מהצדיקים)
האמת – האמונה (והתורה, 'תורה אמת')
והשלום – להפסיק את הריב (והניסיון)
וכל זה להדריך אותם בדרך הנכונה. שיתעסקו בתורה ומצוות, ויתפללו על צרכיהם, ויצדיקו את דין עליהם (עונש ושכר).

למרות שלא התנהגו כהוגן (אלא במריבה, ובא עמלק להלחם אתם) הם זכו לקבלת הדברים הללו. קרי, לקבלת אוכל ושתיה, לקבלת משאלות לבם, ולקבלת הוכחה שה' הוא אדון העולמים.

ונסביר:
ברפידים משה רבנו הכה בצור בחורב ויצא מים רבים. ומאז לווה אותם הבאר.
(בזכות מרים, והיה להם מים ארבעים שנה. ראה פרוש הרמב"ן י"ז, ה', על המילים "עבר לפני העם" - "יתכן שהיה בפע' הראשון וכל הארבעי' שנה מושך מים כנהרות שוטפות").

ובכל הליכתם במדבר גם היה להם המן (בזכות משה רבנו, ארבעים שנה).
והמן והבאר לא פסקו למרות התנהגותם.

במלחמת עמלק כתוב:
שמות י"ז, י"א: "והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק"
רש"י: "האם ידיו של משה נוצחות היו המלחמה וכו' כדאי בר"ה"

וכתוב בחז"ל:
ראש השנה פרק ג' משנה ח': "וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה? אלא לומר לך, כל זמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה והיו משעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים, ואם לאו היו נופלים"
כאשר שעבדו לבם לאביהם שבשמים, קרי 'הרהרו בלבם בתפלה' ובתשובה, יהושע גבר על האויב (התקבלו בקשותיהם שבלבם).

ובמעמד הר סיני נפתחו כל הרקעים וראו שאין מלבדו, קרי רק הוא אדון על כל העולמים ועל כל המעשים.

* * * * * * * * *

״עמלק״

עמלק בא להילחם בבני ישראל ברפידים (שמות י״ז, ח׳) . אמרו חז״ל בגלל שרפו ידיהם (במצוות ובאמונה). עמלק בא להלחם עם ישראל והטיל ׳ספק׳ בשליטתו של ה׳. וכן כתב: שם משמואל : ״שקליפת עמלק הייתה מטילה ספק ופגם אף במקום שנראית התגלות אלוקית״
כאשר יש ספק בבני ישראל בביטחון או אמונה עמלק (הפנימי) יכול לבוא להלחם אתם.

ורמז:
עמלק 240
ספק 240

* * * * * * * * *

מלחמת עמלק

פרק י"ז פסוק ז':
"ועל נסתם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו אם אין"
פרק י"ז פסוק ח':
"ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם"
רש"י: "ואתם אומרים 'היש ה' בקרבנו אם אין', חייכם שהכלב בא ונושך אתכם ואתם צועקים אלי ותדעון היכן אני..."

בגלל שרפו ידיהם של ישראל בתורה, ובאמונה (ובהכרת הטוב), בא עמלק להילחם איתם.
ורמזים:

1) **"היש ה' בקרבנו אם אין"**
ראש תיבות, אותיות: **ה', י', ב', א', א'** עולה **19**
"ויבא" עולה **19**

2) **"נסתם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו אם אין"**
ראש תיבות, אותיות: **נ', א', י',ה', ל', י', ב', א', א'** עולה **110**
"וילחם עם ישראל"
סוף תיבות, אותיות: **ם', ם', ל'** עולה **110**
"עם ישראל ברפידם"
סוף תיבות, אותיות: **ם', ל', ם'** עולה **110**

3) **"לאמר היש ה' בקרבנו אם אין"** עולה **1074**
"ויבא עמלק וילחם"
באתב"ש:
פמשת זיכד פמכסי עולה 1071 ועוד 3 מילים עולה **1074**

4) **"ברפידם"**
באתב"ש:
שגומקי עולה 459 ועוד 6 אותיות ועוד המילה עולה **466**
"בא הכלב לנשוך" עולה **466**

5) **"ישראל"**
באתב"ש:
מבגתך עולה 465 ועוד המילה עולה **466**
"בא הכלב לנשוך" עולה **466**
(בא לנשוך את ישראל)

* * * * * * * *

"ויבא עמלק"

פרק י"ז פסוק ז':
"ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסתם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו אם אין"
ואז:
פרק י"ז פסוק ח':
"ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם"
רש"י: "ואתם אומרים 'היש ה' בקרבנו אם אין' חייכם הכלב בא ונושך אתכם ואתם צועקים לי ותדעו היכן אני..."

בגלל רפיון ("ברפידם") באמונה ובטחון בה' באמרו "היש ה' בקרבנו אם אין", ובגלל 'ספק' שאמרו "אם", בא עמלק (גמטריה שמו זה 240 למנין המילה 'ספק') ושנמשל לכלב, לנשוך אותם (להילחם בם).

ורמזים:

1) **"את ה' לאמר היש ה' בקרבנו אם אין"**
ראש תיבות, אותיות: **א', י', ל', ה', י', ב', א', א'** עולה **60**
"הכלב בא" עולה **60**

2) **"מסה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסתם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו"**
ראש תיבות, אותיות:
מ', ו', ע', ר', ב', י', ו', נ', א', י', ל', ה', י', ב' עולה **442**
"הכלב בא ונושך" עולה **442**

3) **"מסה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסתם את ה' לאמר היש ה'"**
ראש תיבות, אותיות:
מ', ו', ע', ר', ב', י', ו', נ', א', י', ל', ה', י' עולה **440**
הכלב באתב"ש: **צלכש** עולה **440**

4) **"שם המקום מסה ומריבה"** עולה 899 ועוד 4 מילים עולה **903**
"הכלב בא ונושך אתכם" עולה **903**

5) **"אם"** עולה **41**
עמלק באתב"ש: **זיכד** עולה **41**
("אם" זה מצביע על 'ספק')

* * * * * * *

"עמלק"

עמלק בא להלחם בישראל ברפידים. המילה 'רפידים' כתוב בתורה מלא ("רפידים") וחסר ("רפידם"), ולפי:

<u>שמות פרק י"ז פסוק א':</u>
"**ויחנו ברפידים**"
<u>שמות פרק י"ז פסוק ח':</u>
"**ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם**"

בפרשת זכור שאנו קורים בשבת זכור (מספר דברים) לא כתוב בפרוש אפוא בדרך היה המעשה עם עמלק.

<u>דברים פרק כ"ה פסוקים י"ז-י"ח:</u>
"**זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ואתה עיף ויגע ולא ירא אלקים**"
אבל רמזים יש:

1) "**זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים אשר קרך בדרך ויזנב בך**"
ראש תיבות, אותיות: **ז', א', א', ע', ל', ע', ב', ב', מ', א', ק', ב', ו', ב',** עולה **334**
רפידם עולה **334**

2) "**אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים אשר קרך בדרך ויזנב בך כל**"
ראש תיבות, אותיות: **א', ע', ל', ע', ב', ב', מ', א', ק', ב', ו', ב', כ'** עולה **346**
ברפידים עולה **346**

3) "**בדרך ויזנב בך**" עולה 323 ועוד 11 אותיות עולה **334**
רפידם עולה **334**

4) "**ולא ירא אלקים**" עולה **334**
רפידם עולה **334**

5) "**עשה לך עמלק בדרך**"
באתב"ש:
זבץ כל זיכד שקגל
ראש תיבות, אותיות: **ז', כ', ז', ש'** עולה **334**
רפידם עולה **334**

* * * * * * * * *

"ויבא עמלק"

פרק י"ז פסוקים ח'-ט':
" ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם. ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק..."

" **<u>ברפידם וי</u>**אמר "
מלחמת עמלק קשור לפורים, (המן הרשע היה מזרעו של עמלק). המלחמה הראשונה בן ישראל לעמלק היתה ברפידם. אולי יש רמז לפורים מהפסוק.
<u>ברפידם וי</u>, אותיות: **פורים בי"ד**

* * * * * * * * *

מלחמה ברפדים

פרק י״ז פסוק ח׳:
״ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפדים״

אמרו חז״ל:
עמלק בא לעשות מלחמה עם ישראל במקום ששמו ׳רפדים׳, כי רפו ידיהם של בני ישראל. וכתוב:
<u>בשלח רבה כ״ו, ב׳</u>: ״אמר להם הקב״ה אם בקשתם לבדוק אותי יבא הרשע ויבדוק אתכם. מיד ויבא עמלק״.

ואולי יש עוד קשר בין השם ׳רפדים׳ לעמלק.
ונסביר:
עמלק היה נכד של עשו, בנו של אליפז בכור עשו מפלגשו תמנע.
וכמו שכתוב:
<u>בראשית פרק ל״ו פסוק י״ב:</u>
״ותמנע היתה פילגש לאליפז בן עשו ותלד לאליפז את עמלק״

לפי רש״י (וראה רמב״ן, ורשב״ם לעוד דעות בנושא) אליפז בא על אשתו של שעיר (כאשר שעיר עודנו בחיים) והוליד את תמנע. לוטן היה בנו של שעיר (מאותה אישה). יוצא שהכתוב ״ואחות לוטן תמנע״, משמעה שתמנע הייתה אחות של לוטן רק מצד האם ולא מצד האב. והיא נולדה מעריות והיא ממזרת. תמנע הפכה להיות פלגש לאליפז (האבא שלה) והם הולידו את עמלק. לפי זה עמלק הוא ממזר (בנה של ממזרת).

המילה ״**רפדים**״ כולל האותיות **ר׳, פ׳, ד׳**, רמז לאותיות המילה ״**פרד**״. הפרד הוא בן-כלאיים של זיווג חמור עם סוסה (או מאתון עם סוס) והוא (בדרך כלל) לא יכול להוליד. בכל מקרה פרד הוא וולד של שני מינים שונים שלא היו צריכים להזדווג ביחד, וזה דומה לעריות.

ואולי זה הרמז הנוסף כאן:
עמלק (שלפי אחת מהדעות) הוא ממזר, הדומה בייחוסו לפרד הזה (הבא משתי מינים הפסולים לבוא זה בזה) בא לתקוף את בני ישראל ׳ברפדים׳ (לשון נופל על לשון).

* * * * * * * * *

"בחר לנו אנשים"

פרק י"ז פסוק ט':
"ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק..."
רש"י: "גבורים ויראי חטא שתהא זכותן מסייעתן. ד"א, 'בחר לנו אנשים', שיודעין לבטל כשפים, לפי שבני עמלק מכשפין היו"

1. "**בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק**" עולה **1119**
   כל אחד גיבור ויירא חטא והוא יודע לבטל הכישוף עולה **1119**

2. "**בחר לנו אנשים**" עולה **697**
   היודעים איך לבטל כשפים עולה **697**

3. "**לנו אנשים**" עולה **487**
   לבטל כישוף עולה **487**

* * * * * * * * *

יהושע

פרק י״ז פסוק ט׳:
״ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק...״

משה רבנו שולח את יהושע לנהל את המלחמה נגד עמלק.
יהושע היה משבט אפרים, זרעו של יוסף, ומבני בניו של רחל אמנו.
וידוע שזרעו של יוסף הם אלו שיעמדו נגד זרעו של עשו.
ועוד כתוב:
פרק י״ז פסוק ט״ז:
״ויאמר כי יד על כס י-ה מלחמה לה׳ בעמלק מדר דר״

ה׳ ילחם בעמלק בשמים ובני ישראל בארץ.

ומעניין:
הלא שמו הושע בו נון. וכאן כתוב **יהושע** (על שם העתיד).
(כי זה לפני שמשה רבנו קרא להושע בו נון יהושע לפני ששלחו לרגל את הארץ)
ואולי יש עוד סיבה לקרוא לו במלחמת עמלק, **׳יהושע׳**.
כי מתוך אותיות של השם **יהושע** יש רמז שהוא המיועד להלחם בזרעו של **עשו**, בעמלק, ולהיות שליח לבצע מלחמת **ה׳** נגד זרעו של עשו, נגד עמלק, ולפי:
יהושע אותיות: **י׳, ה׳, ו׳, ש׳, ע׳**
י׳+ה׳ –רמז לה׳ (שברא עולם הזה ועולם הבא)
ו׳+ש׳+ע׳ –אותיות ׳עשו׳ (בכיוון הפוך)

* * * * * * * *

מלחמת עמלק

פרק י"ז פסוק ט':
"ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר..."
פרק י"ז פסוק י"ב:
"וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד ויהי ידיו אמונה עד השמש"
רש"י: "בשביל שנתעצל במצוה ומנה אחר תחתיו נתייקרו ידיו"
ורמזים:
"**וידי משה כבדים**"
עולה 451 ועוד 12 אותיות עולה **463** למנין המילה "**אחר**" (באתב"ש: תסג)
וגם:
'**נתעצל**' עולה 640 ועוד המילה עולה **641**
"**אל יהושע**" באתב"ש: **צך מצפבז** עולה 639 ועוד 2 מילים עולה **641**
וגם:
"**נתייקרו**" עולה 776 ועוד 7 אותיות עולה **783** למנין המילים '**נתעצל במצוה**'.

ועוד:
יונתן בן עוזיאל: "בגלל דעכב קרבא למחר ולא אזדרז ביומא ההוא לפורקנא דישראל..."
ורמז:
"**כבדים**" עולה **76**
"**מחר**" באתב"ש: **יסג** עולה 73 ועוד 3 אותיות עולה **76**

לפי שני הפירושים (רש"י, יונתן בן עוזיאל) משה רבנו 'נתעצל במצוה' ובגלל זה היו ידיו "כבדים". לפי רש"י מנה את יהושע במקומו, ולפי יונתן בן עוזיאל דחה את המלחמה למחר.
אבל נראה שיש גם צד חיובי למה שעשה.
"מעשה אבות סימן לבנים". מנה את יהושע משבט אפרים צאצאיו של יוסף הצדיק בנו של רחל אמנו. להילחם בעמלק צאצאיו של עשו. ובזה קבע מעשה אבות שעמד לבנים, למרדכי היהודי, איש ימיני (משבט בנימין בנו של רחל אמנו), להתגבר על המן האגגי הרשע.
וגם:
כאשר משה רבנו אמר ליהושע:
"וצא הלחם בעמלק מחר"
קבע בזה 'מעשה אבות סימן לבנים'.
כי בעתיד אסתר תבקש (אסתר ט', י"ג):
"ינתן גם מחר ליהודים אשר בשושן לעשות כדת היום"
יהושע לחם עם עמלק "מחר", ויהודי שושן לחמו נגד שונאיהם (תומכי המן האגגי) "מחר".
(ושמעתי, 'שושן' זו העיר שבתוכה יש הבירה. 'שושן הבירה' זה חלק בתוך שושן ששם יושב המלך בארמונו)

האנשים שבחר יהושע היו צדיקים. אבל הם היו צריכים לצאת מהגנת העננים שהיו סביב מחנה ישראל כדי להילחם בעמלק ("וצא הלחם בעמלק"). ואולי דחה את המלחמה למחר כדי לתת זמן ליהושע לבחור אנשים וגם זמן לאנשים שבחר, לכוון, ולהכין עצמם, להכין את 'רמח' אבריהם באופן רוחני למשימה. "מחר" אותיות 'רמח'. אמרו חז"ל על הפסוק "ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם", עמלק בא "ברפידם" להלחם

עם ישראל כי (בעל הטורים) "רפו ידיהם מן התורה".

ובגלל:
'רפו ידיהם' עולה **355**
משה רבנו:
"**ניצב**" באתב"ש: **טמהש** עולה 354 ועוד המילה עולה **355**
"על ראש הגבעה".
("הנני ניצב על ראש הגבעה ומטה ה-א-ל-ה-י-ם בידי")
הם היו צריכים סיוע, לתפילה של משה רבנו, "ומטה ה-א-ל-ה-י-ם" כדי להתגבר על עמלק.
("כאשר ירים ידו וגבר ישראל", "יונתן בן עוזיאל- "זקיף משה ידוי בצלוי").

* * * * * * * * *

המלחמה עם עמלק

פרק י"ז פסוק ט':
"ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר..."

כאשר עמלק בא להלחם עם ישראל 'ברפידם', משה רבנו אמר ליהושע:
"**וצא הלחם בעמלק מחר**" עולה **670**
"**מחר**"– בעתיד, מסר גם למלחמה "בעמלק" בעתיד
("מחר" עולה 248 למנין "בעמלק" כולל האותיות והמילה).
כי בגלות בית ראשון כאשר בני ישראל היו תחת:
שעבוד מלכויות באתב"ש בזשפק יכלפמפא : עולה **670**
כתוב במגילת אסתר שבא:
המן הרשע עולה **670**
האגגי מזרע עמלק ורצה:
"**להשמיד להרג ולאבד**" עולה **670**
(אסתר ג', י"ג)
"את כל היהודים מנער ועד זקן"
ובעקבות:
תפלה ותשובה באתב"ש: **אוכץ פאבפשץ** עולה **670**
בני ישראל זכו לנסים ונפלאות, ולראות:
תשועה גדולה באתב"ש: **אבפזץ רקפכץ** עולה **670**

התורה הזהירה את בני ישראל:
<u>דברים פרק ל"א פסוק י"ז</u>:
"ומצאוהו צרות רבות ורעות"
ואמרו חז"ל (ראה רש"י גמרא חולין קל"ט, ב') זה יהיה בזמן הסתר פנים, כמו בימי אסתר.
רעות עולה **676**
כאשר המן יבקש:
"**להשמיד ולהרג ולאבד**" עולה **676**
(אסתר ג', י"ג כאן עם אות ו' במילה "ולהרג")
"את כל היהודים מנער ועד זקן"

ואנו עדים להגשמת הרמזים ממלחמת עמלק ברפידם.
"**הלחם בעמלק מחר**" באתב"ש: **צכסי שזיכד יסג** עולה **594**
"מחר"– בעתיד (בימי אסתר ומרדכי) במלחמה שהיתה עם המן האגגי מזרע עמלק:
"**הפרת את עצתו**" באתב"ש: **צוגא תא זהאף** עולה **594**
ובני ישראל קבלו על עצמם:
המצות מאהבה עולה **594**
וגם:
"**בעמלק מחר**" עולה **490**
נתת:
"**לו גמולו**" באתב"ש: **כף ריפכף** עולה **490**
בראשו.

וגם:
"**הלחם בעמלק מחר**" עולה **573**
בני ישראל זכו לראות נסים:
"**ונפלאות**" עולה **573**

כאשר בא המן הרשע להשמיד את בני ישראל, משמעות הדבר שהוא בא גם להשמיד מהעולם:
תורה עולה **611**
והשיב הקב"ה לו גמולו בראשו:
"**ותלו המן ובניו**" עולה **611**
(כי בני ישראל הם מקבלי ומחזיקי התורה. ואם אין בני ישראל בעולם מה יהיה עם התורה?)
ובזכות שבני ישראל חזרו לשמור תורה מאהבה הם חידשו את דבקותם בתורה והתקיים בהם:
<u>דברים פרק ד' פסוק ד':</u>
"ואתם הדבקים בה' א-ל-ה-י- כ-ם חיים כלכם היום"
(בפסוק הזה יש בסופי התיבות 6 פעמים האות 'מ' העולה 40, סה"כ 240, למנין המילה 'עמלק')
בני ישראל חיים וקיימים היום, ואויביהם שרצו לפגוע בהם ובתורתם, לא.
במידה מסוימת בני ישראל נצלו גם בגלל הצורך לקיום תורה בעולם.

* * * * * * * * *

"וצא הלחם בעמלק"

"**ומטה ה-א-ל-ה-י-ם בידי**" ראש תיבות, אותיות: **ו', ה', ב'** עולה **13**
"**וצא הלחם בעמלק**" ראש תיבות, אותיות: **ו', ה', ב'** עולה **13**
לרמוז:
אותיות המילה, "**והב**". בעתיד, במלחמת סיחון, בני ישראל יכבשו את "והב" (שם עיר),
ולפי:
במדבר פרק כ"א פסוק י"ד: "את והב בסופה ואת הנחלים ארנון"
(אחד הפירושים של "בסופה" זה 'מהר')
לרמוז:
כדי לזכות בהצלחה במלחמת עמלק (בדומה להצלחה בכיבוש "והב", שתהיה בסופה, קרי מהר),
היה צורך שמשה רבנו ירים ידיו עם 'מטה ה-א-ל-ה-י-ם' כדי שבני ישראל ישעבדו את
לבם לאביהם שבשמים. כלומר, הם יראו את המטה וייזכרו בנסים ובמופתים שהיו,
ואז יגדילו "והב", אהבתם את ה', קרי יגבירו את בטחונם ואמונתם בה'. ויזכו להתגבר
על, ולנצח את, אויביהם מהר.
וגם:
למרות שהיום אין לנו 'מטה ה-א-ל-ה-י-ם', כאשר יוצאים למלחמה עם אויבינו, אנחנו
עדיין צריכים למעשה של:
"**כאשר ירים**" **עולה 781** למנין המילים "**אשדת למו**".
כלומר, כדי לנצח צריכים להרים את עצמנו (משפל מדרגתנו הרוחנית) לתורה ולמצוות
ולבטחון ואמונה בה'.

ועוד:
"**ומטה ה-א-ל-ה-י-ם בידי**" עולה **177**
ברפידם, כאשר 'רפו ידיהם' של בני ישראל במצוות, בא עליהם עמלק למלחמה.
ובגלל מצבם הרוחני הרפוי, היה צורך למשה רבנו להרים את ידיו עם מטה ה-א-ל-ה-י-ם
כל הזמן, כדי שבני ישראל יתרכזו בביטחון ואמונה בה' ויתגברו על עמלק, וידיו:
נתייקרו באתב"ש: **טאממדגף** עולה **177**
נעשו כבדים. לרמוז, שכל כובדה של המלחמה היתה על ידיו של משה רבנו.

במישור הרעיוני:
הפקודה לטפל בעמלק זה, "וצא הלחם בעמלק". כך היה אצל יהושע שהיה צריך לצאת
מהגנת הענן ולהלחם בעמלק. וככה זה אצלינו, אנחנו צריכים לצאת מהשעמום
(מהבטלה) שלנו ולהשיב מלחמה לתרבות עמלק הפנימית, ליצר הרע.
וכאשר יוצאים למלחמה עם היצר, צריך להיות אצל כל יהודי:
"**ומטה ה-א-ל-ה-י-ם בידי**" עולה **177**
"**ומטה**" **עולה 60 למנין המילה 'מים'** (באתב"ש 'ימי', 'מים' רמז לתורה)
כלומר, כאשר יש ביד היהודי תורת ה', ואמונה וביטחון בה',
אז הוא יכול להתגבר על האויב הפנימי, על היצר, ושכרו לזכות לראות:
גן עדן עולה **177**

* * * * * * * * *

"עלו ראש הגבעה"

פרק י"ז פסוק י':
" ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה"
רש"י: "מכאן לתענית שצריכים שלשה לעבור לפני התיבה, שבתענית היו שרויים"

1. "**ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה**" עולה **1519**
   בתענית היו שרויים עולה **1519**

2. "**ומשה אהרן וחור עלו**" עולה **933**
   ג' תענית עולה **933**

3. "**ומשה אהרן וחור עלו ראש**" עולה 1434 ועוד 5 מילים עולה **1439**
   גמ"ל עוברים לפני התיבה בצום ציבור עולה **1439**

4. "**ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה**" עולה 1519 ועוד 6 מילים עולה **1525**
   תענית, ג' לפני התיבה עולה **1525**

* * * * * * * * *

"מחה אמחה את זכר עמלק"

במלחמת יהושע עם עמלק כתוב:
פרק י"ז פסוק י"ג:
"**ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב**"
רש"י: "חתך ראשי גבוריו ולא השאיר אלא חלשים שבהם ולא הרגום כולם. מכאן אנו למדים שעשו ע"פ הדבור של שכינה"

ואחרי מלחמת עמלק כתוב:
שמות פרק י"ז פסוק י"ד:
"ויאמר ה' אל משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים"

מפורש בחז"ל שיהושע לא הרג את כולם רק את הגיבורים שבהם. ונשארו מעמלק לעתיד.
גם שאול המלך לא הרג את כולם. הוא לקח את אגג מלך עמלק בשבי. וכתוצאה מזה אגג הצליח להוליד בזמן בין תפיסתו להריגתו עד ידי שמואל הנביא. והמן מצאצאיו של אגג.

"**מחה אמחה**" –מחיית זכר עמלק יהיה בעתיד.
ויש בפסוק הזה רמזים לעתיד, לקיום "מחה אמחה את זכר עמלק",
קרי את אגג מלך עמלק ואת המן האגגי שהם "זכר עמלק", ולפי:

1) "**זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמחה**"
ראש תיבות, אותיות: **ז', ז', ב', ו', ב', י', כ', מ', א'** עולה **95**
המן עולה **95**
(בזמן של המן, אז יימחה עמלק)

2) "**באזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק**"
סוף תיבות, אותיות: **י', ע', י', ה', ה', ת', ר', ק'** עולה **800**
אגג באתב"ש: **תרר** עולה **800**

3) "**מחה אמחה**" עולה 107 ועוד 2 מילים עולה **109**
"**המן**" באתב"ש: **ציט** עולה **109**

4) "**ושים באזני יהושע כי מחה אמחה**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ו'+ס', ב'+י', י'+ע', כ'+י', מ'+ה', א'+ה' עולה **219**
י"ד אדר עולה **219**
(פורים בי"ד באדר)

5) **"זכר עמלק מתחת"**
ראש תיבות, אותיות: **ז', ע', מ'** עולה **117**
המן האגגי עולה **117**

6) **"זכר עמלק מתחת"**
באתב"ש:
עלג זיכד יאסא
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ע'+ג', ז'+ד', י'+א'** עולה **95**
המן עולה **95**

7) **"אמחה את זכר עמלק מתחת השמים"**
באתב"ש:
תיסץ תא עלג זיכד יאסא צבימי
סוף תיבות, אותיות: **צ', א', ג', ד', א', י'** עולה **109**
המן באתב"ש: **ציט** עולה **109**

8) **"כי מחה אמחה את"**
באתב"ש:
לם יסץ תיסץ תא
סוף תיבות, אותיות: **ם', צ', ץ', א'** עולה **221**
בי"ד אדר עולה **221**

ועוד:
בפרשת זכור (דברים פרק כ"ה פסוקים י"ז-י"ט) יש **178** אותיות, **47** מילים, ו**3** פסוקים עולה **228** למנין המילה **"זכר"** (עם הכולל).

בקריאת הפסוקים האלו אנו מקיימים גם במישור הרמז מצוות זכירת מחיית "זכר" עמלק.

* * * * * * * *

שטנו של עשו

"**רחל**" עולה 238 ועוד 3 אותיות עולה **241**
"**עמלק**" עולה 240 ועוד המילה עולה **241**

רמז שבניו של רחל הם אלו שיעמדו נגד עמלק.
(יוסף עומד מול עשו, יהושע משבט אפרים, שאול משבט בנימין, ומרדכי איש ימיני משבט בנימין נגד עמלק)

* * * * * * * *

רמזים לפורים

(האות קוף נדפס כאן במקום האות יוד)
פרק י"ז פסוק י"ד:
"... כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים"
פרק י"ז פסוק ט"ז:
"ויאמר כי יד על כס קה מלחמה לה' בעמלק מדר דר"

1) **על כס קה** סוף תיבות, אותיות: **ל', ס', ה'** עולה **95**
המן עולה **95**

2) **כס קה**, עולה **95**
המן עולה **95**

3) **יד על כס קה**
באתב"ש:
מק זך לח מץ ראש תיבות, אותיות: **מ', ז', ל', מ'** עולה **117**
המן האגגי עולה **117**

4) **ויאמר כי יד על כס קה מלחמה** עולה **619**
המן בן המדתא האגגי עולה **619**

5) **ויאמר כי יד על** עולה **401**
ימי הפורים עולה **401**

6) **ויאמר כי יד על כס קה מלחמה**
סוף תיבות, אותיות: **ר', י', ד', ל', ס', ה', ה'** עולה **314**
מרדכי היהודי עולה **314**

7) **כי יד על כס קה מלחמה לה' בעמלק מדר דר**
סוף תיבות, אותיות: **י', ד', ל', ס', ה', ה', ק', ר', ר'** עולה **619**
המן בן המדתא האגגי עולה **619**

8) **כי יד על כס קה מלחמה לה' בעמלק מדר**
ראש וסוף תיבות, אותיות:
כ+י, י+ד, ע+ל, כ+ס, י+ה, מ+ה, ל+ה, ב+ק, מ+ר עולה **661**
אסתר עולה **661**

9) **כי יד על כס קה מלחמה לה' בעמלק**
סוף תיבות, אותיות: **י', ד', ל', ס', ה', ה', ק'** עולה **219**
יד אדר עולה **219**

10) **זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמחה**
ראש תיבות, אותיות: **ז׳, ב׳, ו׳, ב׳, י׳, כ׳, מ׳, א׳** עולה **88**
מגילה עולה **88**

11) **ושים באזני יהושע כי מחה אמחה**
ראש וסוף תיבות, אותיות: **ו+ם, ב+י, י+ע, כ+י, מ+ה , א+ה** עולה **219**
יד אדר עולה **219**

12) **זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמחה**
ראש תיבות, אותיות: **ז׳, ז׳, ב׳, ו׳, ב׳, י׳, כ׳, מ׳, א׳** עולה **95**
המן עולה **95**

13) **זכר עמלק מתחת**
ראש תיבות, אותיות: **ז,ע,מ** עולה **117**
המן האגגי עולה **117**

14) **אמחה את זכר עמלק מתחת**
ראש וסוף תיבות, אותיות: **א+ה , א+ת , ז+ר , ע+ק , מ+ת** עולה **1224**
אסתר המלכה בת אביחיל עולה **1224**

15) **מחה אמחה את זכר**
באתב״ש: **יסץ תיסץ תא עלג** עולה **1224**
אסתר המלכה בת אביחיל עולה **1224**

16) **כתב זאת**
אתב״ש: **לאש עתא**, ראש וסוף תיבות, אותיות: **ל+ש, ע+א** עולה **401**
ימי הפורים עולה **401**

* * * * * * * * *

"כתב זאת זכרון בספר"

פרק י"ז פסוק י"ד:
"ויאמר ה' אל משה כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים"

אבן עזרא: "והוא ספר תורה. או ספר אחר היה להם ויקרא ספר מלחמת ה'..."
"**כתב זאת זכרון בספר ושים**"
באתב"ש:
לאש עתא עלגפט שחוג פבמי
ראש תיבות, אותיות: **ל', ע', ע', ש', פ'** עולה **550**
מלחמות ה' עולה **550**

"**כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע**"
באתב"ש:
לאש עתא עלגפט שחוג פבמי שתעטם מצפבז
ראש תיבות, אותיות: ל', ע', ע', ש', פ', ש', מ' עולה **890**
ספר מלחמות ה' עולה **890**

רמב"ן: "...והנכון בעיני כי 'בספר' ירמוז לספר תורה..."
"**זכרון בספר**"
עולה 259 ועוד 4 אותיות עולה **263** למנין המילה **'התורה'** (באתב"ש: צאפגץ, כולל המילה)

"**באזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק**"
ראש וסוף תיבות, אותיות:
ב'+י', י'+ע', כ'+י', מ'+ה', א'+ה', א'+ת', ז'+ר', ע'+ק' עולה **951**
ספר תורה עולה **951**

"**ושים באזני**" באתב"ש: **פבמי שתעטם** עולה **951**
ספר תורה עולה **951**

* * * * * * * * *

"הצור בחורב"

פרק י"ח פסוק א':
"...על הצור בחורב והכית בצור ויצאו ממנו מים..."

"הצור" היתה אבן קשה, ולא כמו "הסלע" שהיתה אבן רכה.
אצל הצור נאמר למשה רבנו "והכתה בצור". אבל בשנת הארבעים כאשר מתה מרים ופסק הבאר נאמר למשה ולאהרן "ודברתם אל הסלע".

כי לחומר הרך (הסלע) מספיק דיבור להוציא המים הטמון בו. אבל לחומר הקשה (הצור) צריך להכות אותו עם המטה העשוי מסנפירינון העשוי מחומר קשה מהצור, כדי להוציא ממיו.

ורמז:
"**הצור**" עולה 301 ועוד 4 אותיות עולה **305**
קשה עולה **305**

* * * * * * * * *

״אז נבהלו״

בשירת הים אנו אמרים:
״אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד נמגו כל ישבי כנען״

כאשר המרגלים הגיעו לבית רחב (ביריחו). היא העידה על זה ואמרה להם:
״וַנִּשְׁמַע וימַּס לְבָבֵנוּ וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם״

ואולי כבר רמוז בשירת הים שככה יהיה, ולפי:

1) ״**אז נבהלו אלופי אדום**״ עולה 279 ועוד 4 מילים עולה **283**
רחב הזונה עולה **283**

2) ״**אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד נמגו כל**״
באתב״ש:
תע טשצכף תכפום תקפי תמכם יפתש מתסעיף גזק טירף לך
ראש תיבות, אותיות:
ת׳, ט׳, ת׳, ת׳, י׳, מ׳, ג׳, ט׳, ל׳ עולה **1701**
״וַנִּשְׁמַע וימַּס לְבָבֵנוּ וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם״ עולה **1701**

3) ״**מואב יאחזמו רעד נמגו כל**״
באתב״ש:
יפתש מתסעיף גזק טירף לך
ראש וסוף תיבות, אותיות:
י׳+ש׳, מ׳+ף׳, ג׳+ק׳, ט׳+ף׳, ל׳+ך׳ עולה **672**
״וַנִּשְׁמַע וַיִּמַּס לְבָבֵנוּ״ עולה **672**

* * * * * * * *